

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 21. november 2011

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Euroopa Parlamendi presidendi Jerzy Buzeki kõne
2. Arupärimine perearstisüsteemi jätkusuutlikkuse kohta (nr 50)
3. Arupärimine talvesadamate määratlemise kohta (nr 51)
4. Arupärimine kohtuametnike palgakorralduse kohta (nr 61)
5. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu üheksanda töönädala esmaspäevast istungit. Lugupeetud kolleegid! Palun tähelepanu ja palun kõikidel oma kohale minna! 18. novembril lahkus pärast rasket haigust meie hulgast Ülo Nugis, kes oli ülemnõukogu juhataja aastatel 1990–1992, VII Riigikogu esimees ning VIII ja IX Riigikogu liige. 67-aastasena surnud Ülo Nugis kuulus 1980. aastate lõpu ja 1990. aastate alguse Eesti iseseisvuse taastamise perioodi põhimõtte- ja järjekindlamate poliitikute hulka, kelle haamrilöök 20. augustil 1991 tähistas Eesti astumist vabade riikide perre. Mälestame Ülo Nugist leinaseisakuga. (Leinaseisak.)

Lugupeetud kolleegid! Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab autoveoseaduse, riigilõivuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Head kolleegid! Meil on arupärimine peaminister Andrus Ansipile tõsises küsimuses. See küsimus on maaelu hääbumine. Teiste sõnadega öeldes soovime teada, miks seda tehakse riigi kätega. Jutt on järjekordsest kohalike postkontorite sulgemise lainest, konkreetset kahe valla, Võrumaal Haanja valla ja Valgemaal Taheva valla postkontori sulgemisest. Üks neist asub Ruusmäe külas ja teine Koikkülas. Paistab, et postkontorite sulgemise tagajärjel surevad need külad tõepoolest lõplikult välja, sest sinna ei ole jäänud õigeid kauplusi ning Koikkülas pandi aasta tagasi isegi algkool kinni, rääkimata sellest, et seal oleks gümnaasium või mõni muu õppeasutus. Me pöördume peaministri poole, et küsida, miks Eesti valitsuse n-ö pealtvaatamisel eelistatakse riigiaktiivselt Eesti Post kasumit, mitte aga Eesti maaelu jätkusuutlikkust. Küsimus on sedavõrd tõsine, et ma loodan, et peaminister vastab sellele küsimusele tõsimeeli, aga mitte ei tule siia pulti jälle valvelausetega, et turumajandus paneb kõik paika jne. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head külalised! Kolleegid! Ka minul on üle anda arupärimine, seekord sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Küsimused käsitlevad lastega perede toimetulekut. Nimelt tingis arupärimise asjaolu, et praeguses Eestis on väga kiiresti kasvamas laste vaesuse näitajad, seda eriti üksikvanemapereades ja lasterohketes peredes. Suureneb allpool absoluutset vaesuspiiri ja süvavaesuses elavate perede hulk. Kiiresti kasvab ka toimetulekutoetuste väljamaksmine. Neid peresid on mitmekordselt juurde tulnud. Valitsus püüab väita,

et kui töötus ajutiselt võib-olla kasvabki, siis põhimõtteliselt see siiski väheneb. Me küsimegi, miks siis vajadus toimetulekutoetuste järele pidevalt kasvab. Poliitikauuringute Keskus Praxis on teinud uuringuid ja öelnud, et kõige rohkem on läinud raha vanemahüvitise saajatele, samas on vähenenud peretoetuste saajate hulk. Uuringust on ka järeldatud, et kõige rohkem vajavad pered vaesusest väljatulemiseks just nimelt riiklikke peretoetusi. Meil on esitatud mitu küsimust. Näiteks, milliseid meetmeid kavandatakse sellest hädast väljatulemiseks ja millal suurendatakse peretoetusi? On ka väga palju muid küsimusi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Juhatusel nimel olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Riigikogu rahanduskomisjoni s.a 16. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2011. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon, teiseks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 17. novembril algatatud politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 17. novembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Liidu nõukogu finantstehingute maksu ühist süsteemi käsitleva direktiivi eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 1. detsember kell 16.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised siseminister Ken-Marti Vaherile ning sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimuvad siin saalis Peipsiveere toetusrühma ning Jõgeva-Tartumaa saadikurühma asutamise koosolekud. Nii toetusrühma kui ka saadikurühma kokkukutsuja on Terje Trei.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Pävakord on teil laudadel. Panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 88 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, 1 jäi erapooletuks. Pävakord on kinnitatud.

1. Euroopa Parlamendi presidendi Jerzy Buzeki kõne

Esimees Ene Ergma

Austatud Riigikogu liikmed ja külalised! Ootame, kuni saali tuleb Euroopa Parlamendi president Jerzy Buzek, kes esineb täiskogu istungil kõnega. Kõne on inglise keeles ja teil on võimalus kuulata selle sünkroontõlget. (Aplaus.) Auväärne Euroopa Parlamendi president Jerzy Buzek! Mul on au tervitada teid Eesti parlamendis! Sõna on teil, palun!

Jerzy Buzek

Proua esimees! Austatud Eesti parlamendi liikmed! Mul on väga hea meel siin olla. Minu jaoks on see väga suur au, et mind kutsuti siia kõnet pidama. Me oleme ilusas kohas, riigis, mis on euroala liige. Me oleme majanduslikult väga edukas riigis. Ma tahaksin väga paljugi selle kohta öelda, sest me vajame Euroopas häid uudiseid. Nii et lubage mul jagada oma suurt rahulolu, et ma saan täna olla sellises riigis nagu Eesti.

Te olete oma ajaloos teinud läbi väga raske perioodi. Ma tahan jagada oma vaateid meie ühise ajaloo, Kesk- ja Ida-Euroopa ajaloo kohta, sest me peaksime oma ajaloost õppima, aga mõtlema ka tulevikule. Tallinn, Euroopa kultuuripealinn, on parim koht, et sellele mõelda, eriti, kui me oleme siin ilusas Toompea lossis. Teie parlament on ainus omasugune. Toompea ajalugu jutustab ka Eesti rasket minevikulugu. Ikka ja jälle on Eesti sinimustvalget lippu lositornist maha võetud. Seda on teinud rootslased, taanlased, sakslased ja venelased. Teie ajalugu on väga oluline kogu Euroopa Liidule. Teid hävitas natsiokupatsioon ja neelas alla Nõukogude Liit. Sellest ei ole kaua aega möödas, kui Lenini pilt teie parlamendi üle valvas. Nagu paljud teist, kasvasin ka mina üles riigis,

kus sõnavabadus oli piiratud, kus inimestelt oli röövitud väärikus. Jah, ajalugu on meie piirkonda muserdanud.

Tuleme tagasi praeguse olukorra juurde. Te olete nüüd Euroopa Liidu ja NATO hindamatu liige. Te olite esimene Balti riik, mis liitus euroalaga, ja olete üks kõige lõimunud riike Euroopas. Te olete teistele eeskujuks, seda mitte ainult demokraatia, vaid ka eduka kõrgtehnoloogilise majanduse poolest. Te olete esimene riik maailmas, kus võeti kasutusele e-hääletamine. Õnnitlen teid selle puhul! See on suur saavutus.

Ajal, kui Eesti tähistab iseseisvuse taastamise 20. aastapäeva ja Poola on Euroopa Liidu eesistujamaa, ärgem unustagem, kui kaugele me oleme jõudnud. 1988. aastast, kui kogu see protsess Euroopas algas, on möödunud ainult üle 20 aasta. Kui palju on selle ajaga muutunud meie igapäevaelus!

Armsad kolleegid! Olles tuletanud meelde seda ja meie saavutusi, tuleme tagasi raskemate teemade juurde. Kõik me oleme Euroopa Liidu liikmed. Euroopa Liit on ristteel. Me seisame vastamisi riikide ja eraisikute tohutu võlakriisiga. Kriisiga, mille suures osas on põhjustanud majanduse halb juhtimine. Aga Euroopa kriis pole mitte ainult finantskriis, see on ka usalduskriis, see on ka väärtuste kriis.

Töökohtade puudus tekitab rahulolematust. Paljud eurooplased on kokkuhoiumeetmete pärast vihased. Ma käin kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. Ma tean, et Kreekas, Itaalias, Portugalis ja Iirimaal arvavad inimesed, et tulevik on neilt ära varastatud. Paljud kodanikud tunnevad, et Euroopa Liit ei toimi või vähemalt ei toimi tõhusalt. Nad mõtlevad, et Euroopa Liit on osa probleemist ja mitte lahendusest. Mida me peaksime tegema, et saada tagasi oma kodanike usaldus? Kuidas neid veenda, et neil on Euroopas tulevikku? Paljudes liikmesriikides kaheldakse selles.

Meie poliitikud, peame rohkem vaeva nägema, et praegust kriisi selgitada. Mõned Eesti õppetunnid on väga väärtuslikud kogu Euroopale. Me peame näitama, et me muudame Euroopa Liidu tõhusamaks, võimeliseks probleeme paremini lahendama, et kaitsta meie tulevikku.

Euroopa Liidu institutsioonid ja valitsused on olnud nii ametis tulekahjude kustutamisega, et me pole leidnud aega selgitamiseks, mis tege-

likult Euroopa Liidus põleb ja miks. Peame veenma oma kodanikke, et nüüd on aeg, kus me vajame rohkem Euroopat, mitte vähem. Võib-olla peaksime sagedamini tooma eeskujuks Eestit. Ma olen täiesti kindel, et rasked reformid ja kokkuhoiumeetmed, mida teie maal ja teistes Euroopa Liidu liikmesriikides ette võeti, olid väga edukad, sest poliitikud said kodanikele selgitada nende reformide vajadust. Ma olen täiesti kindel, et tänu sellele, et me tegime Kesk- ja Ida-Euroopas 1990. aastatel väga keerulisi reforme, on meil praegu eelisvõimalus mõista paremini väga lihtsat reeglit, et aeg-ajalt ei saa edasi minna ilma väga sügavate ja tugevate reformideta, selliste reformideta, nagu tehti 1990. aastatel või Eestis ja Lätis mõni aeg tagasi. See ei ole mõnes riigis, nn vanas Euroopas, nii nähtav ja seda ei ole nii kerge mõista.

Muidugi, me ei peaks enda üle liiga uhked olema, me teame ka oma vigu. Aga ma räägin oma kogemusest viimase kahe ja poole aasta jooksul. Me ei näe mingit jagunemist nn uuteks ja vanadeks riikideks. On üks täiesti uus liikmesriik – Horvaatia. Me võime öelda, et kõik teised on vanad liikmesriigid ja me jagame vastutust. Me oleme Euroopa Liidus teiste liikmesriikidega täiesti ühel lainel.

See on väga oluline sõnum Eestile, sest teie riik asub selles Euroopa Liidu osas, mida me Euroopa Liidus peaksime tugevdama, mida on vaja üles ehitada, kui me tahame praegusest kriisist välja pääseda ning ehitada üles uue ja parema Euroopa. Kõige tähtsam on see, et me peame tugevdama Euroopa solidaarsust. Eestil pole midagi võita sellest, kui Kreeka või suur osa Euroopa majandusest kokku variseb, aga tal on palju kaotada. Nagu Poola ja teised Kesk-Euroopa riigid, mõistab ka Eesti solidaarsuse jõudu paremini kui enamik teisi riike.

Teie pühendumine sellele väärtusele ja Euroopa kesksetele väärtustele, nagu vabadus ja demokraatia, tõi 1980. aastate lõpus kaasa ühe kõige tähelepanuväärsema väljaastumise, mida ajalugu tunneb. Kes suudaks unustada seda septembripäeva aastal 1988, kui 300 000 inimest, üle veerandi kõigist eestlastest, tulid Tallinnas kokku, et nõuda Eestile vabadust ja laulda selle nimel? See oli väga vapper žest. Me ei tohi seda unustada. See oli 23 aastat tagasi ja see toimus Nõukogude Liidus. Kes suudaks unustada järgmist suurt sündmust, augustit

1989, kui kaks miljonit inimest seisid külge külge kõrval inimketis, mis ulatus 600 kilomeetri pikkuselt Tallinnast Vilniusesse? See oli solidaarsus tegudes iga kodaniku tasandil.

Aga solidaarsusest üksi ei piisa. See oli üks peamisi õppetunde, mille ma sain Poola Solidaarsuses revolutsiooni ajal, olles palju aastaid olnud ametiühinguliikumise liige ning üks Solidaarsuse ja põrandaaluse liikumise organiseerijaid. Ma sain teada, et edu saavutamiseks on vaja distsipliini ja vastutustunnet. Solidaarsus vastutuseta on lihtsalt tühi loosung.

Eesti on näidanud, et rasked ja sageli valusad valikud tasuvad end ära. Eesti on majanduskriisist jagu saanud julguse, uhkuse ja meelegiindlusega. Teie majandus hakkas langevaks 2008. aasta keskel ja aasta pärast ületas langus 14%. Aga te tegite oma kodutöö ära. Te mõistsite, mida teil oli vaja teha, et püsima jääda: investeringuid ligi meelitada, eelarve puudujääki vähendada ja saada jälle konkurentsivõimeliseks. Teie valitsus võttis kasutusele ulatusliku säästukava, kärpides eelarvet 10%, samas kui eraettevõtted kärpsid palku 20%. Nüüd on Eesti majanduslangusest välja rabelnud ja on majanduse vastutustundlikus juhtimises Euroopale eeskujuks. Teil on kõige väiksem võlg Euroopa Liidus, nagu te teate. Te olete uskumatul määral töötust vähendanud. Teie teise kvartali majanduskasv oli Euroopa Liidu suurim. Kogu Euroopa Liit on märganud teie jõupingutusi. See on minu ja minu kolleegide arvamus, mis on Euroopa Parlamendis avalikult teada.

Teie edu on sõõm värsket õhku, sest meil on selliseid näiteid vaja. See ei näita mitte ainult vastutustunde ja kokkuhoiu tähtsust, vaid julgustab ka ülejäänud Euroopat ja isegi kogu maailma.

Hoolimata kõigest halvast, mida ajakirjandus praegu kirjutab, on euro tugev ja stabiilne valuuta. Ma tahan seda rõhutada, sest eurost kirjutatakse halvasti, aga majanduse seisukohalt läheb eurol enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides üsna hästi. Kreeka annab ainult 2% Euroopa üldisest SKT-st. Euro on ankrus ühisturule, millest me kõik kasu saame. Ta on tugevdanud meie positsiooni maailmas ja on meie julgeoleku tagamise eluliselt tähtis tegur. Peame rõhutama euro väärtusi, tuletama inimestele meelde selle raha jõulist rolli ühinenud maailmajagu sümbolina.

Lubage mul öelda, armsad sõbrad, et te võite minu kõnest leida parimaid näiteid oma majanduse kohta. See on väga positiivne kõne. Ma võin teile kinnitada, et teistes Euroopa Liidu parlamentides ei ole see alati nii. Ma olen teiega praegu väga aus. Muidugi, on mõned raskused, mida ei ole väljastpoolt Eestit väga hästi näha, ning võivad olla mõned raskused ja probleemid üldises poliitikas, mis on seotud Eesti ootustega. Ma arutasin neid teemasid, näiteks ühist põllumajanduspoliitikat, üsna palju teie võimuorganitega. Teil on mõningad kahtlused, kas see poliitika on küllalt õiglane. Meil seisab ees ühise põllumajanduspoliitika reform ja me ei tea, kuidas see arutelu lõpeb. Aga kindlasti tuleb arvestada seda – see on väga oluline –, et sellises riigis nagu Eesti inimesed tunneksid ja oleksid veendunud, et neid koheldakse õiglaselt, nagu kõiki teisi riike. Ma saan väga hästi aru teie ja teie kodanike lootustest.

Ma räägin nüüd kaks-kolm minutit piirkondlikust koostööst, sest te asute geograafilisest vaatepunktist ja ka formaalselt võttes väga erilises, väga olulises kohas. Piirkondlik koostöö on samuti oluline. Meie kõigi huvides on luua terved ja laiaulatuslikud suhted Venemaaga ning kõigi meie naabritega. Idapartnerlusega on kõik väga lihtne, aga nii lihtne ei ole Venemaaga, sest me tahame, et meie koostöö põhineks vastastikusel usaldusel ja austusel ning, mis kõige tähtsam, ühistel väärtustel. Eestil on ikka veel väga raske rajada suhteid Venemaaga ühistele väärtustele. Meil on mõningaid kahtlusi demokraatia arengu kohta meie suure partneri juures. Meil on Venemaad vaja. Meil on vaja häid suhteid Venemaaga. Ma olen täiesti kindel, et Venemaa vajab Euroopa Liitu, aga me vajame ka oma süsteemide suuremat kokkusobivust, eriti inimõiguste kaitse seisukohalt, demokraatia seisukohalt, kohtusüsteemi seisukohalt. Me oleme väga avatud koostööks, aga ilma kokkusobivuseta on koostöö väga raske ja te teate seda. Te asute geograafiliselt ja ka poliitika seisukohalt väga olulises, märkimisväärses kohas.

Samuti on mul hea meel, et Eesti, Leedu ja Läti on suurendanud koostööd mitmes valdkonnas, sh transpordis, innovatsioonialal ja energeetikas, kui nimetada ainult mõnda. Tahan meelde tuletada, et Läänemere strateegia on koostanud Euroopa Parlament ja Euroopa

Komisjon ning selle üks alusepanija on president Ilves. Euroopa Liidu Läänemere piirkonna strateegia loodi aastatel 2004–2006 ja nüüd on see piirkondlik koostöömudel kogu Euroopa Liidu jaoks. Selle võimalused on lõputud.

Vabandust, et ma teid natuke tüütan sellega, et mul on teile ainult häid uudiseid. Aga see on tõsi, te olete edukas maa. Te peate aru saama, et nendes riikides, mida ma enne mainisin, on olnud sellega raskem.

Nüüd Saksamaast. Saksamaal läheb hästi, aga nad on väga mures. Nad tunnevad ennast vastutavana kogu olukorra eest, nad teevad suuri kulutusi, et aidata Kreekat, Euroopa panku ja EFSF-i. Nad on valmis aitama. Nad tahaksid muidugi toetada integratsiooni. Aga ma mäletan väga hästi, milline õhkkond oli seoses integratsiooniga Saksamaal viis või kümme aastat tagasi. See õhkkond oli siis palju parem kui praegu. Ma ei karda Saksamaa, Prantsusmaa, Hollandi, Austria või teiste riikide pärast. Me toetame integratsiooni, aga meil on mõned raskused. Rääkides teiega siin ja suheldes teie võimuorganitega, saan ma sellest palju jõudu. Täna teid väga selle eest!

Tahan lõpuks rõhutada veel ühte asja. Piirkondliku arengu kõige olulisem proovikivi on energiavarustuse tagamine. Me peame tegekkuses teostama Lissaboni lepingus sätestatud solidaarsuse. Euroopa Liit impordib üle 60% gaasist ja 80% naftast. Balti riikide olukord tekitab kõige rohkem muret. Te sõltute saajaprotsendiliselt ühest gaasitarnijast. See on väga oluline probleem meie kõigi jaoks ja ka Eesti jaoks. Sellepärast tegin ma koos Jacques Delorsiga 2010. aastal ettepaneku luua Euroopa energiaühendus. Mis on Euroopa energiaühendus? Mida see praktikas tähendab? See ei ole mingi uus üksus, mitte mingi uus organisatsioon ega uus administratsioon. See on tugev poliitiline kattevari kõigele, mida me peame energiavaldkonnas tegema. Me peaksime looma ühise energiapoliitika. Me tahame luua ühisturu kõigele: kaupadele, kapitalile, tööjõule, teenustele. Seda on vaja ka energia jaoks. Mida see tähendab? See tähendab ühise energeetika rajamist lõimunud võrgustiku loomise teel. See tähendab, et ei ole energiasaari nagu Balti riigid. See tähendab suutlikkust pidada ühiselt läbirääkimisi energiatarnijatega ja transiitriikidega, varustajatega väljastpoolt Euroopa Liitu, et ei tekiks uuesti midagi sellist nagu

Nord Stream. See tähendab Euroopa energiaallikate mitmekesistamist ja sõltumatuid finantsressursse energeetikaprojektide rahastamiseks. Aga see tähendab ka, et me ei tohi unustada päikest, tuult, põllukultuure ega fossiilkütuseid meie oma maapõues. Need kõik peaksid jääma energiaallikate kombinatsiooni oluliseks osaks. Koos me suudame selle teoks teha.

Armsad sõbrad! Teil on oluline roll oma kogemuse jagamisel meie idapoolsete naabrite hulka kuuluvate riikidega, eriti valitsemise läbipaistvuse ja avatuse suurendamises, demokraatia edendamises ja inimõiguste kaitsmises, seda Minskist Kiieveni, Thbilisist Bakuuni. Meie riikide jaoks avati uks Euroopasse. Praegu on meie kohus hoida see avatuna ka teiste jaoks. Me näeme nüüd, et Lääne-Balkani maad püüdlevad Euroopa Liidu liikmesuse poole. Me saaksime ukse avamisega lahendada Lääne-Balkani pikaajalise probleemi. Neile meeldib omavahel võidelda, tekitada suurt pinget, aga meie ootame Kopenhaageni kriteeriumide täitmist. Me peame lõpetama kõik need hirmsad minevikulood selles piirkonnas. Teie osalus kogu selles projektis on väga oluline ja nähtav kogu Euroopa Liidus.

Kallid sõbrad! Lubage mul lõpetada, öeldes, et mul on täna suur rõõm ja au rääkida teiega Euroopa Parlamendi nimel. Teil oli just iseseisvuse taastamise 20. aastapäev. Soovin teile kõike kõige paremat järgmiseks 20 aastaks. Ma olen täiesti kindel, et meie tulevik on meie kätes, poliitikute ja kodanike kätes. Ma olen täiesti kindel, et teie tulevik järgmise 20 aasta jooksul on helge. (Aplaus.)

2. Arupärimine perearstisüsteemi jätkusuutlikkuse kohta (nr 50)

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid! Me jätkame. Alustame arupärimistele vastamist. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Viktor Vassiljevi, Aadu Musta, Priit Toobali, Jüri Ratase, Rainer Vakra, Tarmo Tamme, Enn Eesmaa, Inara Luigase, Mailis Repsi ja Eldar Efendijevi 20. oktoobril 2011. aastal esitatud arupärimine perearstisüsteemi jätkusuutlikkuse kohta. Sellele vastab sotsiaalminister Hanno Pevkur ja seda tuleb tutvustama Yana Toom. Palun!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Peale sellist sõnavõttu on ausalt öeldes raske tulla siia sellise arupärimisega, sest ma kahtlemata rikun teie tuju ära. Aga pole midagi parata. Niisiis, meie arupärimine käsitleb perearstisüsteemi jätkusuutlikkust ja on ajendatud Riigikontrolli koostatud dokumendist "Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilitamisest 2010. aastal", kust selgub, et Eesti tervishoiusüsteemis jätkub seisak. Riigikontrolli ülevaade juhib tähelepanu Sotsiaalministeeriumi haldusala mitmetele probleemidele. Haiglavõrk vajab reformimist, perearstisüsteem vajab arendamist, järelevalve tervishoius ei ole kvaliteedi tagamiseks piisav ning riigi tegevus turvalise töökeskkonna tagamisel on olnud puudulik. Seoses sellega on meil mitmeid küsimusi minister Hanno Pevkurile. Loodame saada konstruktiivseid vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Mul on hea meel teiega jälle tervishoiuteemadel arutleda. Arupärimist ei ole mõtet ette lugeda, alustame küsimustest.

Esimene küsimus: "Mida plaanite sotsiaalministrina lisaks maakonnahaiglatesse siirduvate noorte arstide 15 000 euro suurusele stardirahale ette võtta, et leevendada perearstide puudust maapiirkondades?" Te mainisite maakonnahaiglaid. Olgu alustuseks kohe ära öeldud, et see kuni 15 000 eurot, mis me oleme stardirahaks planeerinud, ei ole mõeldud ainult maakonnahaiglatele ehk üld- või kohalikele haiglatele, vaid ka perearstidele. See on kindlasti oluline laiendus sellele eelnõule ja hea arupärimise esitaja sai sotsiaalkomisjoni istungil ennast kindlasti sellega kurssi viia. Lisaks on siit saalist korduvalt läbi käinud perearstide ja pereõdede asendussüsteemi küsimused. Hea meel on tõdeda, et on olnud piisavalt kriteeriumidele vastavaid avaldusi. Me võime kindlalt väita, et järgmisel aastal me saame vähemalt juhtprojekti, nii nagu planeeritud oli, ilusasti ellu viia. Kui juhtprojekt on ellu viidud, siis on näha, kas ja kuidas seda süsteemi peaks muutama või sobib kõik nii, nagu me oleme praegu

planeerinud. Lisaks oleme teinud väga tihedat koostööd perearstide seltsiga, et just maapiirkondades oleks rohkem perearste. Oleme vandanud üle haigekassa hinnakirja. Täna hommikul kirjutasin alla perearste puudutavad muudatused. Need on seotud eelkõige kaugustasudega. Küsimustele vastates räägin ka muudest muudatustest, aga maapiirkondades, jah, puudutab see eelkõige kaugustasu. Kui täpsemalt öelda, siis on uued normid sellised, et kui perearst töötab lähimast haiglast 20–40 kilomeetri kaugusel, siis on uus kaugustasu 133 eurot 65 eurosent, ja kui kinnitatud nimistuga perearst töötab haiglast kaugemal kui 40 kilomeetrit, siis on see tasu peaaegu kolm korda suurem ehk 382 eurot 94 eurosent.

Teine küsimus: "Kuidas suhtute Riigikontrolli ettepanekusse suurendada perearsti rahastamisel tulemustasu osatähtsust?" On hea meel öelda, et need ettepanekud, mis Riigikontrolli dokumendis on esitatud, olid juba selle kontrollakti tegemise ajal töös. Eraldi me käsitlesime neid ühel konverentsil või koosviibimisel, mis toimus selle maja konverentsisaalis. Seal sai ka sellest räägitud. Tulemustasudega seonduvalt muutsime pearaha diferentseerimist: senise kolme grupi asemel jagasime pearaha viide gruppi. Sellest peaksid võitma eelkõige maal elavad perearstid, sest maal on elanikkond vanem ja seal saavad nimistud selle abil raha juurde. Lisaks viisime koolituskulud pearahast baasrahasse (haigekassa lisakulu rohkem kui 500 000 eurot). Viisime ka koolitusaegse asendaja palgakulu baasrahasse (haigekassa lisakulu peaaegu 1,3 miljonit eurot). Uuringufond sõltub kõige rohkem n-ö Riigikontrolli ettepanekust ehk kvaliteedist. Seal tegime samamoodi juurde uue taseme ja pakusime kolme astet. Kõigepealt tõstsime kõikidel uuringufondi baastaseme 27%-lt 29%-le. Uuringufond on 34% ehk suurem nendel perearstidel, kes on liitunud kvaliteedisüsteemiga. Astusime veel ühe sammukese edasi ja ütlesime, et kui kvaliteedisüsteemiga on saavutatud hea tulemus, siis on võimalik, et uuringufond on 37%. Et oleks tagatud perearstisüsteemi ja haiglasüsteemi võrdsus, siis loome juba 1. detsembrist ehk selle aasta lõpust ka perearstisüsteemis uuringufondi n-ö ületegemise koefitsiendi. Kui haigla töömaht on suurem, kui lepingus on ette nähtud, siis on võimalik taotleda haigekassast lisaraha. Nii võivad ka perearstid

saada 30% lisaraha, kui nad rohkem tööd teevad.

Kolmas küsimus: "Mis ajaks suudate ellu viia arengudokumendi "Esmatasandi tervishoiu arengukava 2009–2015" 2010. aastaks seatud vahe-eesmärgid, mis on siiani jäänud täitmata?" Tuleb öelda, et need tegevused on kogu aeg toimunud. Ma usun, et arupärijad seda ka teavad. Need on lülitatud rahvastiku tervise arengukavasse ja selle iga-aastasessse tegevuskavasse. Neid tegevusi jooksvalt kogu aeg korrigeeritakse. Näiteks on käima lükatud esmatasandi personaliressursside suurendamiseks ja seeläbi tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamiseks mõeldud meetmed, millest ma esimeses vastuses rääkisin. Samamoodi on tugedatud pereõe rolli, on reguleeritud iseseisev ämmaemandusabi ja on jõustatud kvaliteedisüsteem. Nii et suurtes piirides on kõik kenasti töös. Loomulikult, aeg toob muutusi. Ühe muutuse oleme kohe-kohe saatmas ka parlamendi poole tee. See käsitleb esmatasandi kontrolli ja regulatsioonide üleviimist Terviseametisse ning see puudutab nii esmatasandi perearstiabi korraldust kui ka järelevalvet. Esimene kooskõlastusring on läbi. Me oleme pärast ettepanekute läbivaatamist ja vajaduse korral muudatuste tegemist valmis need ka Justiitsministeeriumisse saatma, et eelnõu jõuaks lähikuudel parlamenti.

Neljäs küsimus: "Kuidas tuleks Teie hinnangul muuta perearstiabi korraldust, et suurendada perearstide tööaega, mis kulub otseselt patsiendile ja tema ravimisele?" Võiks natuke reetooriliselt vastu küsida, kas siin üldse on vaja midagi muuta. Me teame, et praegune korraldus on selline, et perearsti vastuvõtuaeg on vähemalt 20 tundi. See võib ka pikeneda, sõltuvalt sesoonsetest haigustest. Vastuvõtuaajale lisandub see aeg, kui perearst teeb koduvisiite, viib läbi kuni 18-aastaste laste ennetavaid tervisekontrole, koostab tervishoiuteenuse osutamisega seotud dokumente jne. Kui vaadata haigekassa eelmise aasta majandusaasta aruannet, siis näiteks patsientide telefoni teel nõustamine suurenes võrreldes 2009. aastaga lausa 47%. Inimesed on kiiremini abi saamiseks pöördunud arsti poole telefoni teel ja perearstid on seda abi osutanud. Nagu head arupärijad kindlasti mäletavad, suurendati 2010. aasta jaanuarist ka pereõdede rolli ja vastutust. Pereõded saavad kroonilisi haigeid ja ägeda tervise-

häirega patsiente rohkem jälgida. Üldarstiabi parema kättesaadavuse tagamiseks pikendatigi pereõe iseseisvat vastuvõtuaega viie tunni võrra nädalas. Neid muutusi on püütud kogu aeg ka hinnata. Näiteks on haigekassa 2010. aasta majandusaasta aruandele tuginedes pereõdede vastuvõtt suurenenud 15%.

Viies küsimus: "Kuidas on Sotsiaalministeeriumil plaanis tagada pädevate perearstide jõudmine kõigisse Eesti piirkondadesse?" Ma olen siin ka varem öelnud, et arstide vastuvõtt perearsti residentuuri on märkimisväärselt kasvanud. Kui 2004–2011 võeti vastu 159 resident, siis näiteks 1996–2011 ehk 15 aasta jooksul lõpetas vaid 176 perearsti. Nii et viimaste aastate tellimus on olnud oluliselt suurem. Residentuuri tellimus järgnevatiks aastateks on planeeritud nii, et tuleb 25–30 uut perearsti, mis peaks tagama juurdekasvu. Sellest sai samamoodi sellel konverentsil räägitud. Mis on järgmisel aastal veel plaanis? Oli juttu perearstide ja -õdede asendussüsteemist. Kindlasti vaatame ka õdede koolitustellimust väga tähelepanelikult ja oleme järgmisteks aastateks planeerinud tellimuse vähemalt 300 õe koolitamiseks. Käivitatud on ka üheaastane tervishoiutöötajate spetsialiseerumine.

Kuues küsimus: "Milliseid lahendusi pakute Teie sotsiaalministrina järelevalve tõhustamiseks?" Esmatasandil, nagu ma ütlesin, on ette valmistatud eelnõu Terviseameti järelevalve suurendamise kohta. See jõuab kindlasti lähiajal parlamenti. Lisaks käis hiljuti avalikkusest läbi, et oleme teinud tervishoiuteenuse kvaliteedi ekspertkomisjonile ettepaneku järelevalvepoolt natukene tõhustada.

Viimane küsimus käsitles seda, kui palju on meil perearste, kelle nimistu ületab 2000 isiku piiri, ja kas neil on nn abiarst olemas. 1. juuli 2011. aasta seisuga oli 187 perearsti nimistus rohkem kui 2001 isikut ja 65-l oli olemas ka abiarst. Aga me teame, et seadus andis üleminekuaja, et perearstidel oleks võimalik abiarst leida. Ma usun, et perearstid saavad sellega hakkama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Teile on küsimusi. Alustame kolleeg Marika Tuus-Laulist.

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Läbi aegade on üks probleemne koht seoses perearstidega, kui me räägime rahast, olnud dividendid. Me teame, et väga paljud perearstid loobuvad suurest osast palgast ja võtavad oma raha välja n-ö dividendidena, mille pealt ei maksta sotsiaalmaksu, vaid ainult tulumaksu. Kas teie arust ei peaks dividende maksustama? Probleem on ju selles, et selle süsteemi töötajad, mis püsibki n-ö püsti sotsiaalmaksust, hoiavad teadlikult sotsiaalmaksu tasumisest kõrvale.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma jätaksin maksupoliitika hea meelega rahandusministri pädevusse. Perearstide dividendid ei ole mingisugune teistest äriühingutest erinev dividendivorm. Küll tuleb kaaluda ja arvestada seda, et dividendide peamine eesmärk on ikkagi praktilise arendamine. See on temaatika, millest on hästi palju räägitud. Ma arvan, et ainult perearste ei ole mõtet siinkohal käsitleda. Kui maksupoliitika muudatused ühel või teise moel tulevad, siis peavad need olema väga kaalutletud ja tuleb vaadata, et ärikeskkond selle tõttu ei halveneks. Samamoodi tuleb perearstidele anda võimalus arenemiseks. Nii et selle küsimuse n-ö põhisisu jäägu rahandusministri vastata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Hea minister! Ma üritan ühe minuti sisse pressida kaks küsimust ja kui te saate vastata, siis on tore. Te mainisite diferentseeritud pearahasüsteemi, millest peaksid võitma need arstid, kelle nimistus on rohkem vanemaid inimesi. Kas see tähendab, et mõni perearst sellega kaotab või on kogu pearahale eraldatud summat suurendatud? Teine küsimus on see, kuidas te hindate seda tendentsi, et meil töötab üha rohkem arste Venemaalt, Ukrainast, Valgevenest. Kas on kavas nendega edaspidi kuidagi arvestada? Meil arste ei jätku, aga sealt tuleksid inimesed hea meelega siia.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Püüan kiiresti vastata. Diferentseerimise puhul oli väga tihe koostöö

perearstide seltsiga. See muudatus käis läbi nii perearstide seltsist kui ka perearstide üldkogult ja sai heakskiidu. Tõsi on see, et mõnikümme perearstipraksist võivad selle muudatuse tõttu natuke kaotada, eelkõige need perearstid, kelle nimistus on peamiselt tööealised ja nooremajalised inimesed. Aga see oli perearstide konsensuslik otsus, et senise kolme vanusegrupi asemel on 1. jaanuarist viis vanusegruppi. See oli väga hea näide koostöö kohta, kuidas on perearstidega võimalik kokku leppida, et mõistlikult esmatasandi raha jagada. Mis puudutab teistest riikidest Eestisse tulevaid arste, siis minu jaoks ei ole siin vahet, millisest riigist nad tulevad, nad kõik peavad vastama samadele kriteeriumidele mis Eesti arstid. Kui nad tulevad väljastpoolt, siis on neil vaja teha pädevuseksam Tartu Ülikooli juures. Kui neil ei ole probleeme pädevusega ega keelelisi takistusi, siis ei ole ka probleeme seoses sellega, millisest riigist nad pärit on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Nagu ma aru saan, on tegemist enamasti noorte perearstide stardirahaga. Kas te arvate, et te stardirahaga lahendate selle küsimuse ära? Statistika põhjal puudub praegu 40 perearsti, varem on räägitud väiksematest arvudest. Aga mul tekkis järgmine küsimus. Konkreetselt näiteks Valgamaal on perearstid krooniliselt puudu olnud Tõlliste ja Öru vallas. Kui nüüd verinoor stardirahaga arst läheb sinna valda üksinda praktiseerima, siis ei tea, kas inimene alati tihkabki selle kõige noorema arsti juurde minna? Võib-olla oleks arstil vaja enne linnas mõnes perearstikeskuses natuke praktiseerida. Inimesed on nii rõõmsad, et üle pika aja arsti näevad, nad tulevad kõik kohale, aga siis võib järsku selguda, et see arst ei suudagi hakkama saada, sest tal pole ju praktikat.

Hanno Pevkur

Aitäh, härra Lenk! Ärge seadke kahtluse alla Tartu Ülikooli taset. Tartu Ülikool valmistab ette väga häid arste. Kui inimene on perearsti residentuuri lõpetanud, siis on tegemist valmis arstiga, ükskõik, kas ta on 25-aastane või 40-aastane. Ka 40-aastaselt arstil, kui ta

teeb läbi esmase residentuuri ja läheb esimest korda maale tööle, on õigus taotleda lähtetoe-tust. Selles mõttes ei ole siin vahet. Eesti arstid on väga hea ettevalmistusega. Mul ei ole küll olnud kordagi vaja kahelda Tartu Ülikooli õp-petöö kvaliteedis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Üks valija palus mul täpsustada. Kui arst ei tule mitte Euroopa riigist, vaid kuskilt kolmandast riigist, kas siis ka temal on kavan-datava stardiraha saamise võimalus olemas?

Hanno Pevkur

Aitäh! Nüüd peaks korraks eelnõu ette võt-ma. Arupärimine oli natuke teistel teemadel ja mul ei ole eelnõu kaasas. Seal on see põhi-mõte, et inimene peab olema peremeditsiini residentuuri lõpetanud. Ma ei mäleta, et seal oleks öeldud, et ta peab olema lõpetanud Tartu Ülikooli, seal on öeldud, et kui ta on residen-tuuri lõpetanud ja asub esimest korda tööle. Tuleb vaadata, kas teisest riigist tulnud inime-ne on varem kuskil töötanud või hakkab ta esimest korda Eestis tööle. Aitäh hea küsimuse eest! Täpsustame selle sotsiaalkomisjonis üle ja vaatame, et see oleks õigusaktis selgelt kir-jas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Riigikontrolli aruandes on toodud perearstisüsteemi jätkusuutlikkuse kohta välja palju puudusi, mis tuleb lähitulevikus kõrval-dada. Riigieelarve kontrolli erikomisjon kor-raldas avaliku istungi, kus seda teemat arutati. Seal toodi välja kaks asja. Esiteks, perearstid peavad väga palju aega ja energiat pühendama toimetulekuraskustega isikutele ehk nad pea-vad täitma seda rolli, mida kohalikes omavalit-sustes täidavad tegelikult sotsiaaltöötajad. Tei-seks, kohalikud perearstid peavad arstiabi andma ka kindlustamata isikutele. See on üks suur probleem, mis ei ole lahendust leidnud.

Kuidas kogu süsteemis nähakse ette kindlusta-mata isikute ravi?

Hanno Pevkur

Aitäh! Mis puudutab küsimuse esimest poolt ehk n-ö sotsiaalabi, siis ma ei taha ühelt-ki isikult võtta ära õigust pöörduda perearsti poole. Perearsti juurde on õigus igäühel minna, sõltumata tema kaebusest. Kui inimene on perearsti juurde aja kirja pannud, sellel ajal vastuvõtule läheb ja ta seal midagi kurdab, siis on juba arsti professionaalsuse küsimus, et vahet teha, kas tegemist on meditsiinilise mu-rega või sotsiaalse murega, ja perearst peab suunama ta õige abiandja juurde. Mis puudu-tab seda, kuidas me süsteemi tervikuna näeme, siis tegelikult ei ole väga märkimisväärseid muresid ette näha. Riigikontrolli audit andis meile häid mõtteid. Me püüame Riigikontrolli auditist parima teie ette tuua, selles mõttes, et osa muudatusi läheb ministri määrusesse, osa läheb valitsuse määrusesse, osa aga nõuab Rii-gikogu heakskiitu. Paljud nendest muudatus-test on töös. Mis puudutab ravikindlustamata isikuid, siis olen seda varem öelnud ja ütlen ka edaspidi, et Eesti riigis on kõikidel isikutel võimalus saada ravikindlustust. See võimalus on loodud ja see on loodud töötukassa kaudu. Kui inimene on töötukassa registris, siis ta saab ravikindlustuse. On inimese vaba valik, kas ta on töötukassa registris või ei ole. Tal on võimalik seda korda ajada iseteenindusbüroo kaudu. Kui tal ei ole iga kuu võimalik töötu-kassasse minna, siis on võimalik sinna helista-da ja öelda, et ta see kuu ei saa tulla, aga järg-misel kuul ta kindlasti tuleb. Nii et võimalus ja õigus olla ravikindlustatud on kõikidel inimes-tel olemas. Samamoodi on kõikidele tagatud vältimatu abi. Nii et see pool on kaetud. Me võime vaielda selle üle, kas nende isikute ravi-kindlustuse eest, kes ennast riigile üldse ei näi-ta ja kes ei tule ennast töötukassasse arvele võtma, peaks riik tasuma või mitte. Me oleme valinud selle tee, et me pakume neile vältima-tut abi. Muudel juhtudel me soovime inimest aidata töötukassa ja erinevate tööturumeetmete kaudu. Me oleme selle tee valinud ja ma usun, et see on pigem õiglane tee.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Oli päris tõsiseid ettepanekuid selle kohta, et kohalikud omavalitsused võtaksid enda peale perearstide töö reguleerimise oma territooriumil, aga selles süsteemis on muidugi raskusi nii kohalikel omavalitsustel kui ka perearstidel. Perearstide puhul ei olnudki näha suurt tahtmist midagi muuta. Minu küsimus ongi seotud sellega: mida te mõtlete, härra minister, kohalike omavalitsuste võimalusest osaleda tulevikus perearstide töö reguleerimises?

Hanno Pevkur

Aitäh! See on üks koht, kus me oleme öelnud, et me korraldame seda riigi poolt. Sellepärast ongi ju tehtud ettepanek, et perearstisüsteemi korraldus tuleks Terviseametisse üle. Kui perearstipraksiste igapäevasel ülalpidamisel on omavalitsused valmis appi tulema, siis on see ainult positiivne. Teil tasuks vaadata Rannu näidet, mis on hästi käima läinud. Tallinn on minu teada selle käivitamisega ikka veel natuke hädas. Aga ma selles mõttes ei näe siin väga suuri probleeme. Kui arst teeb oma arstitööd ja omavalitsus on nõus appi tulema, et näiteks hoone ülalpidamiskulutusi katta, siis ei ole küll mingit probleemi. See on teatud juhtudel ja väiksemates omavalitsustes kindlasti positiivne. Aga perearstil on vaba valik. Kui ta saab pearahast oma praksise pidamisega ja selle korraldusliku poolega ise hakkama, siis on ta õigustatud seda tegema. Kui ta vajab omavalitsuse abi, siis on ta samamoodi õigustatud omavalitsusest abi küsima. Kui omavalitsus aitab, siis on see ainult positiivne.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Oli väga värskendav teie käest kuulda, et kui seaduses näpuga järge ajada, siis selgub, et tõepoolest on kõigil Eesti inimestel võimalus olla ravikindlustatud, mõni lihtsalt ei viitsi ennast kuskile möllida. Aga samamoodi on ju ilmselge fakt, et kui inimesed ei jooks, ei suitsetaks, teeksid hommikvõimlemist ja üldse käituksid tervislikult, siis oleks nende seas haigeid tunduvalt vähem. Kui me kindlustatud isikute arvel ei taha kindlustamata isikutele abi osutada,

võib-olla jätkaks siis sama loogikat ja mitte-suitsetajate makstud raha eest ei raviks suitsetajaid? Niimoodi võiks märkimisväärselt kulusid kokku tõmmata, sh perearstide rahastamist.

Hanno Pevkur

Aitäh! See oli teie arvamus. Kui teil on mõni konkreetne ettepanek seaduse muutmiseks, siis on teil õigus seda teha.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra sotsiaalminister! Kas kolleegid soovivad pida läbirääkimisi? Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Loomulikult on see väga tervitatav, kui perearstide rahastamist korrastatakse ning kui antakse näpuotsaga siit ja sealt juurde, sest perearst on tõepoolest see esmane tasand, mis on meile kõigile vajalik. Aga kui mõelda põhimõtteliselt, siis perearstide rahastamine toimub pearahapõhiselt. Tõesti on väike vahe, kas perearsti nimistus on rohkem vanainimesi või rohkem lapsi. Selle järgi, kellele millised patsiendid rohkem meeldivad, saab nimistu koosseisu natuke reguleerida. Aga perearstil pole siin suurt vahet selles, milline on tema töö kvaliteet. Vaat seda raha ei mõjuta!

Kui perearstisüsteem paika pandi, siis rajati see üsnagi paljus arstieetikale. Perearst – see on maa sool. See on esimene tohter, kelle poole haiguse puhul pöörduetakse. Loomulikult peab ta juhinduma Hippokratese vandest. Hippokratese vandes on, jah, kirja pandud, et arst peab ravima patsiente oma parimatest teadmistest lähtuvalt ja soovides inimesele ainult head. Aga seal on ka kirjas, et arst peab selle eest saama õiglast tasu. Meil ei ole ju praegu mitte üheski nendest seadustest, mis tervishoidu reguleerivad, alates tervishoiuteenuste korraldamise seadusest ja lõpetades võlaõigusseadusega, mitte sõnakestki mitte kuskil juttu eetikast. See on niisama hästi kui unustatud.

Me räägime sellest, et arstid põgenevad välismaale, Soome ja mujale. Ma nägin ka hiljuti lehes kuulutust, et mingisugusesse Soome tervisekeskusesse vajatakse tohtrit. Ma oskan soome keelt ja mul tekkis isegi selline inetu mõte, et kui ma viis aastat enne pensioni-

le minekut lähen Soome ja töotan seal viis aastat arstina, siis ma saan ju Soome pensioni. Soome pension on tunduvalt kõrgem kui siinne. Parlamendipension on enam ei ole, see on ära võetud. Kuid rahvas valis mu parlamenti ja ma otsustasin siiski siin jätkata.

Aga need tohtrid, kes töötavad jaoskonnaarstidena ... Peaaegu oleks keelevääratus tekkinud. Jaoskonnaarsti ja perearsti töös on siiski natuke teised põhimõtted, natuke teistmoodi töökorraldus. Maal on praegu perearst tihtipeale üksi jäetud, sest ega tal ei ole suurt võimalust kolleegiga konsulteerida. Ka linnas asuvas perearstikeskuses, kus töötab viis, kaheksa või kaksteist peretohtrit, ei ole need arstid mitte niivõrd kolleegid kui konkurendid. Neil on raskusi omavahel konsulteerimisega. Nad ei saa saata oma patsienti näiteks vanema kolleegi juurde, et küsida tema arvamust. Niimoodi me siis üritame töötada!

Tohtrid, kes jooksevad Eestist minema, ei lahku siit mitte niivõrd palga pärast. Ütleme ausalt, arsti palk Eesti oludes ei ole halb, see on väga hea palk. Minema minnakse sellepärast, et süsteem ei rahulda. Minnakse sellepärast, et süsteem ei toimi. Minnakse sellepärast, et paljudel arstidel on eetilise kriis. Ta on tohter, ta on seda ala õppinud, talle on räägitud, et ta peab alati tegutsema haige huvides, peab alati haiget inimest aitama, kui inimesel on valu või vaev, siis peab midagi tegema inimese aitamiseks. Aga operatsiooni inimesele ei tehta, sest selle kvartali operatsiooniraha on otsas, konsultatsioonile ei saa saata, sest järjekord on kolm kuud. Kuidas sa sellises süsteemis töötad?

Rääkides nendest tohtritest, kes tulevad praegu kuskilt välismaalt Ida-Virumaale, siis ma tean küllaltki hästi, kuidas see asi käib. Nad tulevad enamasti Ukrainast. Nad ei tule meile perearstideks, sest Ukraina tohter meil perearstina mitte iialgi hakkama ei saaks. Nad tulevad kirurgideks. Nad on küllaltki hea kvalifikatsiooniga. Nad on Ukraina rajooni- või linnahaigla osakonnajuhataja tasemel. Ega nad halvad tohtrid ei ole. Aga nad ei jää siia kauaks, nad lähevad mujale Euroopasse edasi.

Raha tuleb muidugi tohtritele anda, aga ka tervishoiuvõrku tuleb korrastada. Sellest me peame rääkima veel pikalt ja mitte ainult täna. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Viktor Vassiljev! Hea, et otsustasite ikka Riigikogu kasuks. Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine talvesadamate määratlemise kohta (nr 51)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kalev Kotkase, Neeme Suure, Marianne Mikko, Karel Rüütli ja Jaan Õunapuu 20. oktoobril s.a esitatud arupärimine talvesadamate määratlemise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister! 2006.–2013. aasta jäämurdmise arengukava kohaselt peaks selle kindlaksmääramisel, milline sadam on talvesadam, kus riik osutab jäämurdeteenust, käsitlema iga sadamat individuaalselt, lähtudes eri aspektidest. Mõistlik on, kui esmane hinnang antakse formaalsete kriteeriumide kohaselt, milleks on sadama kauba- või reisijakäive. Lisaks kauba- ja reisijakäibe võib jäämurdeteenuse osutamise aluseks olla ka sadama regionaalne tähtsus. Üks selline regionaalse tähtsusega reisi- ja kaubasadam on riigile kuuluv ning AS-i Saarte Liinid haldamisel olev Virtsu sadam Läänemaal. Mõõname, et selle praegune 400 000 tonni suurune aastane kaubakäive ei vasta kokkuleppelisele 750 000 tonni suurusele kaubakäibe. Samas ei võimalda jäämurdeteenuse puudumine sadama kaubakäivet suurendada. Tagajärjeks on sadama ja piirkonna majanduse arengu pidurdumine. Allakirjutante arvates on tekkinud nokk-kinni-saba-lahti-olukord: kaubakäive on väike sellepärast, et puudub jäämurdeteenus, ja jäämurdeteenus puudub sellepärast, et kaubakäive on väike. See Eesti riigile au ei tee. Meil on ministrile neli küsimust, millele ootame sisukaid vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Austatud arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kas ministri arvates on õiglane moonutada sadamatevahelist konkurentsi läbi riigipoolse jäämurdeteenuse osutamise?" Jäämurdmise arengukava paneb paika kriteeriumid – kaubamaht, reisijate arv –, millele peab sadam vastama, et ta lisataks jäämurdeteenust saavate sadamate nimistusse. Tegemist ei ole kindlasti konkurentsimoontonutuse tekitamisega, kuna tingimused on kõikidele teada. Kui sadam täidab määratud tingimusi, siis lisatakse ta nimekirja. Kuna jäämurdetööd on kallid, riigi rahalised ressursid piiratud ning laevadelt kogutavad navigatsioonitasud ei kata jäämurdekulusid, siis tuleb sadamate seas teha valik. Selline poliitika on kasutuses ka meie naaberriikides. Otstarbekas on suure jää korral lahti hoida suurema kaubakäibega sadamaid, kuna tegemist on piirkonna oluliste tööandjatega ja logistikaahela tähtsate lülidega.

Teine küsimus: "Kas on kaalutud Virtsu sadamale riigipoolse jäämurdeteenuse osutamist lähtudes sadama regionaalsest tähtsusest?" Eksisteerib võimalus, et regionaalse tähtsusega sadamaid, mille käive ei ole jõudnud formaalsete kriteeriumideni, jäämurdjaga siiski teenindatakse. Iga sellist juhust analüüsitakse eraldi. Eestis ei ole ükski sadam jäämurdmise vaatevinklist vaadatuna sellist staatust saanud, kuna kaupade ümbersuunamiseks eksisteerivad mõistlikud alternatiivsed võimalused. Virtsu sadama jääolude tõttu kauba veoks ajutise sulgemisega ei kaasneks ületamatuid tagajärgi, kuna sadama kaubamaht on väike ja ettevõtetel on võimalik talvel oma kaubad suunata ümber kas Paldiskisse või Pärnusse. Võttes arvesse ka Liivi lahe jääolusid, kasutuses olevate jäämurdjate jäämurdevõimekust ja jäämurdmisega kaasnevaid kulusid, ei ole praegu võimalik Virtsu sadamat lisada jäämurdeteenust saavate sadamate nimistusse.

Kolmas küsimus: "Kuna Pärnu ja Virtsu sadamad asuvad üksteisele suhteliselt lähedal, moodustades nn paarissadamad (nagu näiteks Kunda ja Sillamäe), ja nende lahtihoidmine ei tekita majanduslikult suuri lisakulusid, siis kas riik võiks vaadelda neid kui ühtset jäämurdeobjekti?" Asi ei ole paraku nii, et Virtsu sadama lahtihoidmine suuri lisakulusid ei tekitaks.

Jäämurdmise arengukavas kasutatakse tõepoolest mõistet "paarissadamad". Need on sadamad, mis asuvad teineteise lähedal ja mille lahtihoidmine ei nõua ebaproportsionaalselt suuri kulusid. Erinevalt nn ühele joonele jäävatest Sillamäe ja Kunda või ka Kopli lahe sadamatest ei saa Virtsut ja Pärnut lugeda paarissadamateks. Sillamäed ja Kundat on võimalik teenindada ühe jäämurdjaga, Kundasse tehtav haak oleks ainult kümne meremiili pikkune. Virtsu sadam jääb Pärnusse suunduvast laevateest aga 30–40 meremiili kaugusele. Arvestades Virtsu piirkonna jääolusid, tuleb eeldada, et selle vahemaa edasi-tagasi läbimiseks kuluks jäämurdjalt keskmiste ja raskete jääolude korral ligikaudu 20 tundi, eskortimise kiirus oleks neli kuni viis sõlme. Olukorra teeb keerulisemaks ka Pärnu ja Virtsu sadamas viibivate laevade erinev arv. Pärnu sadamas käib keskmiselt kolm laeva päevas, mille teenindamiseks läheb sõltuvalt jääoludest tarvis pidevalt sellel suunal töötavat üht või kaht jäämurdjat. 2010. aastal käis Pärnus 560 laeva, Virtsu sadamas keskmiselt kaks laeva nädalas. 2010. aastal käis Virtsus 77 kaubalaeva. Panes Pärnu liinil töötava jäämurджа teenindama ka Virtsut, tekiks Pärnu suunal 20-tunnine auk, mis paiskaks segamini kogu logistikaahela. Virtsu sadama teenindamine eeldaks seega lisajäämurджа kasutusele võtmist, mis teenidaks eelkõige Virtsu sadamat. Kuna Eesti riigil teist Pärnu lahele sobivat jäämurdjat ei ole, siis tuleks väljastpoolt prahtida jäämurdevõimekusega laev. See läheks maksma 500 000 kuni 600 000 eurot, kuna laeva läheb vaja vähemalt kaks kuud. 2010. aastal koguti Virtsu sadamas käinud laevadelt navigatsioonitasusid ja tuletornitasusid 33 000 eurot. Vahe on rohkem kui kümnekordne. Ääremärkusena ütlen, et kui vaadata nõudlust sadamate järele keerukate jääoludega talvedel, siis Virtsu sadamast isegi sammukese eespool on Roomassaare sadam. Kui vaadata mõju majandusele, siis peaks Roomassaare sadamas jäämurdevõimekuse tagama enne kui Virtsu sadamas.

Neljäs küsimus: "Kuidas minister hindab "Eesti jäämurdmise arengukava 2006–2013" senist toimimist ja mõju eksportvedudele ja transiitvedudele?" Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2006. aasta märtsis valitsuses heakskiidetud jäämurdmise arengukava ellurakendamine pole kavandatud tempos toimunud eelkõige eel-

arveliste võimaluste nappuse tõttu. Ennekõike puudutab see uute jäämurdjate ehitamise programmi. Muus osas on jäämurdmise arengukava olnud toeks sellele, et kõik need aastad on Eesti riik suutnud vajalikes sadamates jääd murda, selle tõttu ei ole ka Eesti eksport ega transiitveod märkimisväärselt takistatud olnud. Mis puudutab uute jäämurdjate ehitamise programmi, siis informatsiooniks niipalju, et 2007. aastal sõlmis Veeteede Amet riigihanke tulemusena leppe Soome ettevõttega Aker Arctic Technology. Lepingu objekt oli mitmeots- tarbelise jäämurdja projekteerimine, põhipro- jekti koostamine, rahvusvahelise ehituse riigihanke ettevalmistamine ja ka ehitusjärel- valve laevaehituse käigus. Raha puudumise tõttu peatati lepingu täitmine 30. mail 2008. Seda ennekõike mitte seetõttu, et me ei suut- nud seda lepingut täita, vaid põhjuseks oli see, et välja töötamata on pikaajaline jäämurde ra- hastamise mudel. Praeguse seisuga on see le- ping poolte kokkuleppel peatatud kuni det- sembrini 2015. Majandusministeerium koos- töös teiste asjaosaliste ministeeriumidega töö- tab välja jätkusuutlikumat ja realistlikumat uute jäämurdjate rahastamise mudelit. Üks tõ- siselt võetavam variant on planeerida neid vahendeid osaliselt Euroopa Liidu järgmise eelarveperioodi vahenditesse, nii otseselt Eesti valitsuse kasutusse eraldatavatesse vahendites- se kui ka võimalike Euroopa Komisjoni kasu- tusse jäävate fondide vahenditesse. Loomuli- kult on lõpplahendust veel vara välja kuulu- tada. Aga selge on see, et me peame jäämurde- võimekuse väljaarendamisega edasi liikuma. Kokkuvõtvalt ütlen veel, et nendel aastatel ei ole uue jäämurdja või jäämurdjate puudumine meie sadamate kaudu toimuvat kaubavedu märkimisväärselt kahjustanud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra majandus- ja kommunikati- siooniminister! Küsimused. Alustame kolleeg Neeme Suurest.

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Virtsu sadamasse on tehtud päris suur inves- teering kaubakai väljaehitamiseks. Kui te selle investeringu tegite, siis te kindlasti arvutasite, milline on Virtsu sadama kaubaveopotentsiaal. Kas te siis arvestasite vaid jäävaba aja vedude-

ga? Kui te olete seda potentsiaali hinnanud, siis millised olid tulemused? Milline võiks olla Virtsu sadama maksimaalne kasutus? Kas jää- murdeteenusel loobumine ei või seda potent- siaali vähendada?

Juhan Parts

Aitäh! Peast ma ei oska seda ütelda. Me saame kindlasti järele vaadata, milline on Virtsu sadama kaubavedude maksimummaht. Ma jätan selle praegu ütlemata. Loomulikult on Virtsu sadama kaubaveomaht selline, et selle teenindamiseks ei olnud sadam varem kindlasti võimeline. On täiesti selge, et kui kaubaveomaht kasvab ja logistikaahelas üm- bertõstmise on majanduslikult ebaratsionaalne, siis ei saa Virtsu sadama puhul kindlasti vä- listada jäämurdeküsimuse lahendamist. Veel kord: see tähendab teatud investeringuid. Ideaalis peaks jäämurdevõimekus ära tasuma navigatsioonitasude abil. Jääolud võivad olla talviti erinevad. Viimased talved on olnud suh- teliselt keerukate jääoludega ja siis ei saa sel- list investeringut välistada. Me jõuame ikka sama küsimuse juurde, et Virtsu sadama jää- murdevõimekus vajab märkimisväärselt inves- teeringut. Ma oma vastuses arupärimisele taht- sin rõhutada, et võrdlus Eesti idapoolsete sada- matega ei haaku temaga, sest Kundat ja Sil- lamäed on võimalik teenindada ühe jäämurd- jaga ka raskete jääolude ajal, aga Pärnus ja Virtsus see võimalik ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Täna põhjalike vastuste eest! Aasta alguses sai majandusministeerium maha päris asjaliku riikliku arengukavaga "Eesti merenduspoliitika 2011–2020". Minu ainukene etteheide sellele arengudokumendile on see, et mereveod ja sa- damad on seal jäetud sidumata jäämurdeteenu- sega. Kuna kehtiva jäämurdmise arengukava aeg saab kohe-kohe otsa, siis kas minister peab võimalikuks, et uus jäämurdmise arengukava saab Eesti merenduspoliitika üheks orgaanili- seks koostisosaks või eraldi peatükiks? Need on ju kaks tegevust, mis teineteist eeldavad.

Juhan Parts

Aitäh! Olen teiega täiesti nõus. Ääremärkusena ütlen, et ma olen jahmunud, et Riigikogu ei soovi seda arutada, aga see selleks. Kui ei soovi, siis ei soovi. Arutame siis valitsuses edasi.

Esimees Ene Ergma

Vale jutt, vale jutt, härra minister!

Juhan Parts

On selge, et merenduspoliitika näeb ette üksikute arengu- või tegevuskavade väljatöötamist, sh kindlasti jäämurdevõimekusega seotud kava väljatöötamist, aga seal on ka muid selliseid teemasid. See on hädavajalik. Me ei ole veel otsustanud, kas jäämurdmise arengukava järgmiseks seitsmeks aastaks on võimalik lülitada ühe peatükina transpordi arengukavasse või on vaja see eraldi välja töötada. Ma tuletan meelde, et aastateks 2006–2013 töötati arengukava välja sellepärast, et aastatel 2003–2004 olid üle pika aja keerukad jääolud, aga meil jäämurdmist käsitlevat süsteemset, läbi-analüüsitud ja kontseptuaalset dokumenti ei olnudki ning oli vaja see mõneti n-õ süsteemiväliselt välja töötada. Ma usun, et me nüüd valdame seda teemat päris hästi ja on võimalik see lülitada ka transpordi arengukavasse. Ma ütlen veel kord: me ei saa väikesadamaid välja jätta. Kindlasti tuleb teid selles suhtes tunnustada. Aga me peame endale aru andma, mida see maksab ja kui palju see majanduslikult tagasi annab. Veel kord rõhutan: kui me vaatame Väinamere sadamaid ja nende kaubaveopotentiaali, siis praeguse seisuga (seda kinnitab ka Saarte Liinid, kes on eluliselt huvitatud, et kaubavedu oleks katkematu ja sadamad raha teeniksid) on prioriteet Roomassaare sadam.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Olen päri, et jäämurdeteenus on Eesti maksumaksja jaoks üsna kallis lõbu. Norrast laeva rentimise kolme kuu hind on 3,42 miljonit eurot pluss kütuse hind. See on kolme kuu eest suur summa. See näitab, et see on kallis teenus. Aga mulle meenub, et näiteks möödunud talvel, kui olid üsna rasked jääolud ja paks jää ka Väina-

meres, siis laevakompanii uued laevad minu mäletamist mööda küll kordagi jäävangi ei jäänud ja sahistasid üsna lõbusalt läbi selle paksu jää. Kas te olete arutanud võimalust, et kasutada neid laevu, ma ei tea, kas püsivalt või erandkorras? Küsimuse mõte on see, kas on Eesti sees piisava põhjalikkusega ringi vaadatud.

Juhan Parts

Ma ei saanud küsimusest täpselt aru. Esiteks, Saaremaa Laevakompanii laevad nii nagu ka Tallinki laevad kuuluvad jäämurdeklassi. Et väljaspool saali meie diskussiooni jälgiv inimene meist aru saaks, ütlen, et me räägime üldjuhul ikkagi kaubalaevadest. Kas kasutada neid reisilaevu, olgu need siis Tallinki laevad või Saaremaa Laevakompanii renditavad uued laevad? Kunagi ei saa välistada mingeid täiesti erakordseid olusid, kui see võib olla ajutiselt mõistlik. On aga täiesti selge, et kasutada reisilaevu jäämurdefunktsiooniks suhteliselt pikka aega (tavaliselt kuni kolm kuud, võib-olla vähem, võib-olla rohkem, see sõltub talvest) on üsna mittemajanduslik ja lõpuks tuleb see samamoodi eelarvest kinni maksta. Te viitasite ka ühele selle talve lahendusele, mille valitsus on heaks kiitnud. Tõepoolest, see näitab turuseisu. Me oleme sellel aastal valinud tavapärasest teistsuguse lahenduse just sellel põhjusel, et mitte hetkekski võimaldada meie konkurentidel anda väljapoole Eestit sõnumit meie transpordikoridoride ebausaldusvääruse kohta. Meie transpordikoridorid on kasutatavad järjepidevalt 12 kuud aastas. Selle tõttu ei tahtnud me võtta riski ja lihtsalt loota, et võib-olla sellel talvel ei lähegi lisaks olemasolevale täiendavat jäämurdevõimekust vaja. See võib väga kalliks maksma minna. Me nägime, et me ei saa valida seda lahendust, et jooksvalt kasutada mingit väiksemat jäämurdevõimekust, nagu me tegime eelmisel talvel. Tegelikult on nõudlus jäämurdevõimekuse järele nii Soomes, Rootsis kui ka Venemaal pigem kasvanud. Põhimõtteline vastus on järgmine. Kui Soome lahel kaubaveod suurenevad, siis tuleb ikkagi oma jäämurdevõimekusega edasi minna. Nagu ma vastuses ka ütlesin, võti on mõistlikus rahastamislahenduses. Me väga loodame, et me leiame siin mingi lahenduse ning saame sellele heakskiidu ka valitsuses ja Riigikogus,

sest me kindlasti töötame selle kallal, see on Eesti transpordi arengu jaoks oluline.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Kas kolleegid soovivad pida läbirääkimisi? Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Proua juhataja! Regionaalpoliitika on keeruline asi. See ei ole ainult ühe ministri valdkond ega ühe ministeeriumi tegevusala, vaid see on horisontaalne teema. Olen ka enne väljendanud seisukohta, et mitmel teiselgi ministeeriumil on regionaalpoliitikale ligipääs. Majandusministeerium on kindlasti üks nendest. Peab rõõmuga tunnustama, et majandusministeerium on regionaalpoliitikat väga usinasti ajanud, planeerides suuri investeeringuid just transpordiinfrastruktuuri arendamiseks. See käib ka meie sadamate, samuti lääneregiooni sadamate kohta.

Kui rääkida reisisadamatest, siis Saarte Läänide investeeringud reisisadamatesse Euroopa Liidu vahendite toel on olnud ligi 480 miljonit krooni, millest Virtsu sadam on saanud ca 100 miljonit krooni. Sellele on lisandunud spetsiaalselt ca 90 miljonit krooni kaubakai rajamiseks. Ma räägin kroonides, sest investeeringud tehti kroonides. See kõik on väga tänuväärne.

Kaubasadamade rajamine Virtsu tuli täpsemalt kõne alla juba 2000. aastal. See ei olnud mõttevälgatus, vaid see kuulus piirkonna arendamise pikaajalisse kavasse. 2009. aastal 160 meetri pikkune kaubakai seal ka avati. Koos investeeringuga reisisadamasse on Virtsu sadamas praegu kaheksa kaid. Virtsu sadam võib vastu võtta 120 meetri pikkusi ja 20 meetri laiusi laevu süvisega 6,5 meetrit. Praeguste investeeringute tulemusena on Virtsu sadamal ääretult oluline tähtsus nii Lääne maakonna kui ka terve lääneregiooni majanduse arengule. Areng saab toimuda aga vaid juhul, kui me pärast investeeringu tegemist ei jäta investeeringut sinnapaika, omapäi arenema, vaid riik teeb kõik selleks, et investeering hakkaks maksimaalselt toimima.

Selle maksimaalse toimimise Virtsu sadamas tagaks kindlasti jäämurdeteenuse pakkumine. 2010.–2011. aastal on Eesti riik jäämurdeteenuse ostmiseks kulutanud ca 90 miljonit

krooni ehk 6 miljonit eurot. Seda on umbes niisama palju kui Virtsu sadama kaubakai ehitamiseks. Me just kuulsime ministri vastustest, kui palju läheks maksma Virtsule jäämurdeteenuse pakkumine. Praegu ei ole meil täit arusaama sellest, kui palju võimaldaks jäämurdeteenuse pakkumine Virtsu sadama kaubakäivet suurendada, kui suur oleks sellest saadav kasu. Arvestades seda, millised investeeringud on tehtud Virtsu sadamasse, arvestades seda, et järgmisel planeerimisperioodil on Virtsu sadam TEN-võrgustiku (Trans-European Networks) sadam, sadama tähtsus mitte ei vähene, vaid kasvab, sadama olulisus regiooni arengu seisukohast ei vähene, vaid kasvab. Siin ei ole küll muud teed kui väga tõsiselt arutada, milline võiks olla Virtsu täispotentsiaal kaubakäibe teenindamiseks, ja kulutada ka vajalikud mitte väga suured summad Virtsule jäämurdeteenuse pakkumiseks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Neeme Suur! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine kohtuametnike palgakorralduse kohta (nr 61)

Esimees Ene Ergma

Läheme viimase arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Rainer Vakra, Jüri Ratase, Viktor Vassiljevi, Mailis Repsi, Aivar Riisalu, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Deniss Boroditši, Vladimir Velmani ja Tarmo Tamme s.a 7. novembril esitatud arupärimine kohtuametnike palgakorralduse kohta. Palun kolleeg Kalle Laaneti kõnepulti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea minister! 7. novembril otsustas kümme opositsioonipoliitikut Keskerakonnast tulla ministrile tema valimislubaduse täitmisel appi, nii et ta saaks kohtumenetlust kiirendada. Kindlasti on kohtumenetluse kiirendamise üks olulisemaid aspekte hästi motiveeritud ja tasustatud kohtutöötajad, kusjuures mitte ainult kohtunikud, vaid ka kohtuametnikud. Meie arvates on käärid kohtutöötajate palkade vahel ääretult suured. Kohtuametnike palk on väike, arvestades ka seda, millised oskused peavad neil inimestel olema. Sellest tulenevalt on meil ministrile üheksa

küsimust. Oleme saanud ministrilt kirjalikud vastused. Need olid tõesti sisukad. Usun, et ka suulised vastused on sisukad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Palun justiitsministri kõnepulti!

Kristen Michal

Austatud Riigikogu esimees! Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Ma kõigepealt tänan selle eest, et opositsioonierakonna esindajad tunnevad suurt huvi kohtuametnike palkade vastu! Tuleb tunnistada, et see teema on väga südamelähedane ka Justiitsministeeriumile. Ma ütlesin juba sel kevadel, pisut pärast ametisse asumist, et kohtuametnike palga tõus on kohtupidamises üks prioriteet. Ma veel kord tänan selle toetuse eest! Omalt poolt kinnitan üle juba varem öeldud Justiitsministeeriumi otsuse, et kui riigis saab tulevikus rääkida üldisest palgatõusust, siis meie süsteemis on esimesed, kelle palka tõstetakse, just kohtuametnikud ja teised madalama palgatasemega töötajad. Etteruttavalt ütlen lugupeetud rahvasaadikule Kalle Laanetile, et kuna puhtjuhuslikult on arupärimises esitatud küsimused sõnasõnalt samad, mida te kirjalikult minu käest küsisite, siis on ka vastused peaaegu samad. Aga nüüd küsimuste ja vastuste juurde.

Esimene küsimus: "Kuidas hindate õigusemõistmise hetkeolukorda, selle kvaliteeti ja efektiivsust?" Õigusemõistmise hetkeolukorda, kvaliteeti ja efektiivsust hindan olemasolevaid ressursse arvestades heaks. Kui võrrelda teiste Euroopa Liidu riikidega, siis on tõhusa õigusemõistmise Euroopa komisjoni raporti põhjal Eesti kohtumenetluse tähtajad kõigis menetlusliikides keskmised. Uuemad andmed (2011. aasta esimene poolaasta) näitavad, et Eestis jõutakse tsiviilasjades esimeses astmes lahendini keskmiselt 163 päevaga. Küsisime meili teel uuemaid andmeid ka mujalt. Soomes on see näitaja 249, Lätis 255 ja Portugalis 840 päeva. Tuletan meelde, et Eestis on see 163. Haldusasjad vaadatakse Eestis läbi keskmiselt 134 päeva jooksul, Soomes praegu näiteks 219 päeva jooksul. Uuemaid andmeid teiste riikide kohta ei ole kahjuks võimalik öelda, kuna tõhusa õigusemõistmise komisjoni raport ilmub järgmisel aastal ja siis on kättesaadavad andmed 2010. aasta kohta. Kriminaalmenetluse

puhul oli Eestis eelmisel aastal üldmenetluses keskmine menetlusaeg 433 päeva, selle aasta kümne kuu näitaja on 320 päeva ehk see aeg on lühenenud.

Teine küsimus: "Kas peate oluliseks kohtuametnike pikemaajalist püsimist ametikohal? Mida olete selleks teinud või tegemas?" Lühike vastus on jah, pean oluliseks. Kindlasti on kohtuametnike pikemaajaline püsimine samal ametikohal omandatud oskuste ja kogemuste tõttu oluline. Samal ajal ei saa mööda vaadata asjaolust, et tänapäeval otsitakse varasemast rohkem uusi võimalusi ja vaid palgatõus ei motiveeriks ametnikku jätkama töökohal, mis ei paku talle enam huvi või arenguvõimalust. Tuleb arvestada, et nii istungisekretäri kui ka kantselei referendi töös ei saa teha sisulisi otsuseid, mistõttu otsib teatud hulk ametnikke uusi ülesandeid ning võimalusi iseseisvamaks tööks. Kohtusüsteemis on üpris tavapärane, et juristiharidusega või seda omandavad istungisekretärid liiguvad pärast kogemuste ja vilumuse saavutamist konsultandi ametikohale. Kohtusüsteemis töötab üle 800 ametniku. Ametnike grupe on mitmeid ja seetõttu on loomulik, et paljud noored juristid alustavad oma karjääri just kohtus. Tingimustes, kus kaadri volavus kohtutes ei ole ülemäära suur, olen seisukohal, et õigussüsteemisisene liikumine ametite vahel on pigem positiivne ja rikastab juristikarjääri. Kindlasti ei tule õigussüsteemile kahjuks, kui advokaadid, prokurörid, õigusnõustajad ja ministeeriumi töötajad on varem kohtus töötanud. Räägin nüüd arvu- de keeles. 2010. aastal oli kohtuametnike puhul keskmine kaadri volavus 9%. Kui võrrelda seda kõigi riigiametnike 7%-ga, siis ei ole see väga muret tekitav, seda enam, et mõnes kohtus oli volavus alla 5%, näiteks Tartu Ringkonnakohtus 2,6%, Tartu Maakohtus 4,6% ja Harju Maakohtus 4,9%. Kohtuametnike pikemaajaliseks ametikohal püsimiseks parandame järjekindlalt nende töötingimusi. Näiteks avati 2010. aastal Jõhvi kohtumaja, alles hiljuti pandi nurgakivi Jõgeva uuele kohtumajale, otsime asukohta Tallinna kohtumajale. Pidevalt uuendatakse infotehnoloogilisi seadmeid, samuti arendame uut kasutajasõbralikumat ja kiiremat kohtute infosüsteemi. Esitasin 2012. aasta riigieelarve seaduse menetlemisel lisataotluse 1,8 miljoni euro saamiseks kvalifitseeritud kohtuametnikkonna süs-

teemi loomiseks, aga kuna meil üldist palgatõusu ei toimu, siis seetõttu seda soovi ka ei rahuldatud.

Kolmas küsimus: "Kuidas selgitate olukorda, kus kohtute eelarve raames toimub pidev uute ametnike koolitamine, sest ametnikud pääsevad kaadripuuduse tõttu kergesti kohtuse tööle, kuid liiguvad väikese palga tõttu peagi tasuvamatele ametikohtadele? Kuivõrd jätkusuutlik selline süsteem Teie arvates on?" Ma selgitasin ka eelmises vastuses, aga rõhutan siinkohal veel, et pean kohtuametnike koolitamist väga vajalikuks ja toetan selle jätkumist vähemalt 2011. aasta tasemel. See, et 9% ametnikest aastas vahetub, on probleem, kuid ülejäänud ametnike koolitus parandab otseselt kohtute töö kvaliteeti. Ka lahkunud ametnik täitis saadud koolituse tõttu oma ülesandeid kohtus paremini ja lahkunud ametniku koolitamine tuli ka õigussüsteemi kui terviku huve silmas pidades kasuks.

Neljas küsimus: "Kui võtta aluseks põhimõte, et võrreldakse võrreldavaid näitajaid, siis kas olete nõus väitega, et kohtuametnike palgad ei ole võrreldavad sarnasel ametikohal töötavate Justiitsministeeriumi ja teiste allasutuste ametnike palkadega? Miks see nii on?" Kahjuks ei ole võimalik täpselt võrrelda Justiitsministeeriumi ning esimese ja teise astmete kohtute tööülesandeid. Nimelt on kohtute puhul eelkõige tegemist siiski ühe asutuse vastutusvaldkonnaga, mida ei saa väita ministeeriumi kohta. Ministeeriumi ametnikud tegutsevad erinevates vastutusvaldkondades. See, et ministeeriumis, prokuratuuris ja kohtus täidavad ametnikud erinevaid ülesandeid ja palkade ühtlustamine ei oleks seega sisuliselt võimalik, ei tähenda, et peaksin kohtuametnike palgataset rahuldavaks. Kohtuametnike palgad on madalad ja nende tõstmine on minu arvates prioriteetne teema. Õigluse huvides olgu täpsustuseks lisatud, et mõnel juhul ei ole kohtuametnike palgatase ministeeriumi ametnike omast oluliselt madalam. Näiteks, kohtu vanemametnike ehk vanemistungisekretäride ja vanemreferentide palk jääb 523 ja 861 euro vahele, ministeeriumi referentide palgad algavad 699 eurost ja ulatuvad 1059 euroni, sekretäride palgad jäävad vahemikku 632 eurot kuni 884 eurot. Rõhutan aga veel kord, et kõik kirjeldatud tööd on väga erinevad. Samas tõstab Justiitsministeerium võimaluse avanedes esi-

mesena kohtuametnike ja teiste meie süsteemi madalama palgatasemega töötajate palku.

Viies küsimus: "Kas ministeerium on sel aastal realselt kohtuametnike palkadeks valitsuselt lisaraha küsinud? Kui jah, siis millises ulatuses ametnike palka tõsta sooviti ja kui palju lisaraha selleks küsiti?" Kohtuametnike palga tõusuks esitati taotlus 1,8 miljoni euro saamiseks nii "Riigi eelarvestrateegia 2012–2015" raames kui ka 2012. aasta eelarve lisataotlusena.

Kuues küsimus: "Valitsus on seadnud eesmärgiks kohtutes menetlustähtaegade märkimisväärse lühendamise. Millisele analüüsile tuginedes nimetatud eesmärk seatud on?" Vajadus lühendada menetlustähtaegu tuleneb eelkõige avalikkuse sellekohasest põhjendatud ootusest. Pikad menetlustähtajad (ehk inimeste arvates pikad menetlustähtajad) kahjustavad kohtusüsteemi mainet ja halvendavad majanduskeskkonda. Kohtuskäija jaoks on menetluse kestus väga oluline. Riigis tuleb tagada ühetaoline juurdepääs õigusemõistmisele. See ei tohi oluliselt sõltuda isiku elu- või asukohast. Justiitsministeerium analüüsib vähemalt kaks korda aastas nii kohtute menetlusstatistikat kui ka keskmisi menetlusaegu, esitades muu hulgas sellekohaseid ülevaateid arutamiseks kohtute haldamise nõukoja istungitele. Menetlustähtaegade lühendamine teenib ka kohtutevaheliste tähtaegade ühtlustamise eesmärki, tagamaks kõigile kodanikele nende eluja asukohast sõltumata ühetaolise juurdepääsu õigusemõistmisele. Ma isiklikult arvan, et kui me koos kohtunikonna ja seadusandjaga proovime lühendada kohtupidamist ja meil ei õnnestugi saavutada saja päeva eesmärki, aga kohtupidamine lüheneb, siis me oleme teinud suure teo Eesti inimeste ja ettevõtjate heaks.

Seitsmes küsimus: "Kuidas kavandate täiendavalt tõhustada tööd kohtutes, kus töökoormus on nii kohtunikel kui ka kohtuametnikel väga suur? Milliseid meetmeid on kavas rakendada ja millal?" Suurenenud koormuse tõttu on kohtute töö tõhustamiseks eraldatud raha ajutise abipersonali palkamiseks. Sellekohased läbirääkimised on käimas ka 2012. aasta eelarvet silmas pidades. Lisaks abipersonali palkamisele püüame täita ka kohtunikukohti. Kuulutasin eelmisel nädalal välja konkursi kuue kohtunikukoha täitmiseks. Seda teed me ka jätkame.

Kaheksas küsimus: "Kas ja millal saab teoks Justiitsministeeriumi ja tema valitsemisala sarnaste ametikohtade palkade ühtlustamine? Kui seda plaanis pole, siis miks?" Mul on tunne, et see küsimus sai juba eespool vastatud, eelkõige vastuses nr 4. Aja kokkuhoiu mõttes ei hakka ma seda kordama.

Üheksas küsimus: "Kvaliteetne õigusemõistmine peaks olema iga valitsuse prioriteet. Millal võiks oodata kohtusüsteemi tegelikku väärtustamist?" Ilma igasuguse kahtluseta väärtustab Justiitsministeerium kohtusüsteemi ka praegu. Kui soovite, siis kasutan teie küsimuses kasutatud väljendit: toimub tegelik väärtustamine. Majanduskriis ei soosinud kohtuametnike palga tõusu. Nagu tehti kogu riigi avalikus sektoris, nii olime meiegi kokkuhoiuvajadusest tulenevalt sunnitud 2009. aastal kärpima palku nii ministeeriumis kui ka valitsemisalas. Valitsemisala palku kärbiti siiski vähem kui ministeeriumi omi.

Lõpetuseks kinnitan veel kord, et kvalifitseeritud ja motiveeritud kohtuametnikkonna loomine on Justiitsministeeriumi prioriteet. Nagu eelnevast kuulda võisite, siis seda väärtustatakse realselt, astudes samme parema töökeskkonna loomiseks, heade oskustega töötajate koolitamiseks ja loodetavasti lähiaastate palgatõusuks. Nagu eespool öeldud, on palgatõusu puhul meie prioriteet kohtuametnikkond ja teised haldusala madalama palgatasemega inimesed. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Alustame nüüd küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kõigepealt suur tänu vastuste eest! Kas te oskate öelda, kui suur on lootus, et realiseerub teie lisataotlus 2012. aasta riigieelarvest?

Kristen Michal

Aitäh! Kui te mõtlete palgatõusu, siis kuna on üldine poliitika, et palgad 2012. aastal ei tõuse, siis loomulikult palgatõusu ei tule. Seda ma olen ka avalikult välja öelnud. Aga Justiitsministeeriumil on kavatsus (seda tahet on selgelt väljendatud), et kui palgad üldiselt tõusma hakkavad, siis kohtuametnikkonna ja teiste

meie haldusala madalamapalgaliste töötajate palgad tõusevad esimestena. Me oleme endale sellise eesmärgi seadnud. Ei oska öelda, võibolla on see aasta pärast reaalne. Ma praegu seda ei tea. Eks me vaatame, milline majandusolukord siis on ja kuidas Eesti riigil minema hakkab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Oma vastuses te mainisite kohtumenetluse aega ja seda, et see on Eestis märksa lühem kui Soomes, Lätis ja veel kuskil. Meil on keskmiselt 62 kohtuametnikku iga 100 000 inimese kohta. Kas te oskate öelda, millised on analoogsed arvud meie naabritel Soomes, Lätis ja mujal?

Kristen Michal

Aitäh! Sellesama tõhusa õigusemõistmise komisjoni raporti põhjal võin teile tuua mõne näite kohtupersonali arvu kohta. See link on arupärimisele lisatud, kui on huvi, saab sealt täpsemalt vaadata. Kohtupersonali suuruse kohta on mõni aasta vanad arvud. Keskmise arv on 67,5 kohtutöötajat 100 000 elaniku kohta. Eestis on see arv üle keskmise – 73,8. Kõige väiksem on see arv Norras – 16,7, kõige suurem San Marinos – 185. Leedus on 80,5 kohtutöötajat 100 000 elaniku kohta, mida on pisut rohkem kui Eestis, ja Lätis 67,6, mida on pisut vähem kui Eestis. Need on üldised arvud. Me oleme töötajate arvu poolest üsna keskmise lähedal, pigem ülevalpool. Täpselt samamoodi on see ka meie naabritel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud minister! Kohtute töökoormuse kasv ja menetlustähtaegade venimine on probleem paljudes riikides, mitte ainult Eestis. Sellele probleemile reageerimiseks on kaks teed. Üks tee on leida juurde kohtunikke, nimetada ametisse rohkem ametnikke ja tõsta ametnike palka. Teine võimalus on vaadata, kas kohtud, eriti kohtuametnikud, tegelevad vältimatult vajaliku tööga. Kas te olete vaadanud asja selle

pilguga, kui palju praegune kohtupersonal tegeleb tarbetu või tühja tööga, dubleerimise, tarbetu bürokraatia, inimeste tagaotsimisega jne? Võib-olla on mingisuguseid funktsioone, mis on tarbetud ja koormavad administratiiv-aparaati ning mida saaks vähendada. Äkki saaks mõned funktsioonid koondada ja suurendada inimeste tõhusust allesjäävate funktsioonide täitmisel?

Kristen Michal

Aitäh! See on väga hea küsimus. See on üks võtmeküsimusi kogu kohtupidamise ja kohtumenetluse kiirendamise juures. Meil on mitmeid analüüse käimas, mõnda analüüsi olen ma siin varem maininud. Erinevate mahukate seadustega on pandud kohtutele päris palju ülesandeid, lähtudes sellest, et kohtutes töötavad inimesed, kes on võimelised otsustama, kes oskavad seadusi lugeda ja vastavalt sellele ka käituda. Näiteks on käimas perekonnaseaduse rakendamise analüüs. See käsitleb perekonnaseaduse võimalikke kitsaskohti. Kohtunikud on oma subjektiivse arvamuse põhjal öelnud, et sellega seoses on ülesandeid, mida nad täidavad võib-olla mitu korda ja mida nad ei peaks täitma. Täpselt samamoodi on küsimus, millega tegeldakse näiteks tsiviilkohtumenetluses. Kohtud tegelevad tihtipeale nende inimeste tagaotsimisega, kes ei taha, et neid üles leitaks. Need lood võivad alguses naljakad tunduda, aga tegelikult ei ole väga naljakas, kui kuuled kohtuniku käest, et Eesti Postile antakse ülesanne keegi üles otsida ja siis tuleb kaks teatist, kus öeldakse, et käidi ukse taga kell 10.55 ja kell 12.14, keegi ei vastanud, järelikult pole võimalik inimest leida. See kõik raiskab ju tohutult aega. Ka see teema on meil koos riigilõivude alandamisega ette võetud. Ma loodan, et veel selle aasta lõpus jõuame selle valitsusse viia, kui ei jõua, siis tuleb see seadusandja kätte järgmise aasta alguses. Tegelikult on menetlusökoonomia paketi sees kohtute tarbetu töö kokkutõmbamine, nii palju kui võimalik, et õigusemõistmine saaks siiski toimuda ja kõigil oleks sellele juurdepääs, üks väga oluline küsimus. Ma loodan ka teie ekspertiisile, et me saaksime hea tulemuse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Seda on hea kuulda, et teie ministeeriumi ja teie prioriteet on kohtuametnike palka tõsta. Aga ma küsin enda harimiseks: kui suurest summast on jutt, kui nende ametnike palka 5% tõsta?

Kristen Michal

Ma ei ütle seda protsenti, kui palju palk tõuseb, muidu tekib ootus. Nagu ma ka varem ütlesin, me taotlesime järgmiseks aastaks kokku 1,8 miljonit eurot, eeldusel, et palgatõus oleks adekvaatne. See on see summa, mida me riigieelarvest saada tahaksime. Kui me vaatame, millised on järgmise aasta võimalused, siis seda protsenti ma ütleva ei hakka, sest see tekitaks tarbetuid ootusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Ma esitan oma küsimuse sellepärast, et natukene laiemalt vaadata kohtute töö kvaliteeti ja kohtute tegevust, kuigi ma võib-olla lähen natuke vastuollu konkreetse teemaga, mis on teile ette antud. Teadaolevalt ei ole häda mitte selles, et kohtunikud ei suuda õigel ajal kohtuistungite aegu määrata, vaid selles, et kui istung on välja kuulutatud ja on näiteks kümme kohtualust, kellest üks on haige, siis tuleb otsida järgmist sobivat kuupäeva, mis võib tulla kuu või kahe pärast. Nii need otsuste vastuvõtmised edasi lükkuvadki. Kas selle vastu on mingit rohtu, kuidas sellest asjast üle saada? Kohtunikud ise on sellega väga hädas.

Kristen Michal

Aitäh! Kindlasti on peaaegu iga asja vastu rohtu. Kui inimene on haige, siis tuleb lihtsalt õige rohi sisse võtta. Aga nali naljaks. Just hiljuti me avalikustasime (see on meie koduleheküljel kättesaadav) tervishoiusüsteemi korruptsiooniriskide uuringu, mille tegi Tartu Ülikooli RAKE. Üks teema, mida uuriti, oli see, kui kergesti ja millisel moel annavad arstid tervisetõendeid. Üks probleem siin on võib-olla see, et ei ole lõpuni selge, millisel juhul peaks arst andma kohtust puudumise tõendi või mis see täpne alus on. Klassikaline näide

on see, et viiuldaja ei saa tööd teha, kui tal on üks sõrm õnnetuse tõttu murdunud, aga kohtusse tulla saab ta kindlasti. Võib-olla peitub üks võtmekoht meditsiinilise seisundi täpsemas kirjeldamises, ka arstide jaoks pildi selgemaks tegemises. Meil on veel mõningaid mõtteid, kuidas kohtu osapooli paremini kokku saada. Üks küsimus, mille hiljuti ju seadusandja ise heaks kiitis, on asenduskaitsja määramine. Kui kaitsja ei saa kohale tulla, ta töögraafik ei võimalda teatud aja jooksul kaitsma asuda, siis rakendub asenduskaitsja põhimõte. Vaatame, kuidas see realiseerub. Me püüame neid kitsaskohti kogu aeg üle vaadata. Üks aspekt, mida me ei ole seni veel välja öelnud, aga lähiajal on see kõne alla tulemas, on katkematu menetluse küsimus. Katkematu menetluse puhul tekib kohtunikel võib-olla võimalus asju n-ö vahele võtta. See on kohtunikukonna enda ettepanek. Praegu on see analüüsijärgus, ma ei oska öelda, kuidas liisk lõpus langeb, aga üks võimalus on see, et katkematuid menetlusi tuleks paremini ajastada, et need ei oleks tingimata täpselt selles järjekorras. Aga see on juba eelnõu küsimus. Ma loodan varsti sellega välja tulla.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Kõigepealt suur tänu ministrile vastuste eest! Ma tulen tänase päevakorra juurde tagasi. Kui Euroopa Parlamendi president Jerzy Buzek oma kõnes rääkis sellest, kui hästi me Eestis elame, kui tublid me oleme ja millised eeskujud kogu Euroopale, siis jättis ta ütle mata ainult ühe asja: kas tema suudaks 500–600 euroga kuus hakkama saada või kuidas meie peaksime sellega hakkama saama? Aga see selleks. Kindlasti paistame me väljastpoolt paremad ja ilusamad, kui me tegelikult ise arvame, aga meil on arenguruumi.

Olen seisukohal, et tugev kohtusüsteem on õigusriigi alustala. Kohtusüsteemi moodustavad kaks poolt: kohtunikud ja kohtuametnikud. Kui üks osapool on halvasti motiveeritud, siis kipub süsteem lonkama ehk selle all kannatab sünkroonis töötamine ja selle all kannatab

kindlasti ka tulemus, selles mõttes, et kohtu protsessis ei jõuta asju kiiresti menetleda ja mõnel puhul võivad kannatada ka kohtuotsused.

Ministrihärä tõi näite, et kui madalalpalgalisi kohtuametnikke koolitada, siis isegi kui nad töölt lahkuvad, õigussüsteem lõppude lõpuks igal juhul võidab. Olen ka ühtepidi seda meelt, kuid pigem on minu seisukoht see, et võib-olla maksta natuke rohkem palka, et töö oleks kogenud ja hästi haritud inimesed, et ei oleks nii, et kaadri voolavus pidevalt kasvab. Ma mäletan ühte ministeeriumi, kus mul on olnud au töötada. Seal oli selline personali poliitika, et võeti tööle noori inimesi, maksti neile vähe palka, aga muudkui koolitati. Nad käisid töö ajal koolitustel, tööülesannete täitmisega sageli hakkama ei saanud, aga kui tiivad kandma hakkasid, lendasid paremasse passasse. Ma arvan, et seda pole vist vaja.

Ma soovin justiitsministrile edu ja jõudu eesmärkide saavutamisel! Usun, et meie kohtumenetlus muutub ühiste pingutuste tulemusena paremaks ja kiiremaks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

5. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Peale minu haamrilööki on võimalik registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Kui tihtipeale tekitavad väljendid "kohtumine valijatega" ning "valijate soovid ja nende täitmine" meie meedias naerupuhanguid, siis mina olen tõepoolest praegu kõnetoolis valijate soovil ja nende tungival pealekäimisel.

Kagu-Eesti inimeste mureks on maaelu jätkusuutlikkus või selle jätkumise võimalus Eestis. Need sõnad ei ole mitte üle paisutatud. Tõepoolest, jutt käib juba sellest, kas üldse õnnestuks piirialadel, Valgamaal, Võrumaal ja ka Põlvamaa lõunaküljes, maaelu jätkata. Konkreetselt räägin täna kahest külast: Võrumaal Haanja vallas asuvast Ruusmäe külast ja Valgamaal Taheva vallas asuvast Koikküläst.

Probleem on selles, et mõlemas külas pannakse uuest aastast kinni postkontor. Ma esitasin täna ka peaminister Ansipile arupärimise, miks nii tehakse, ja loodan saada sellele küsimusele ammendava vastuse.

Kuid küsimus on tõsisem, kui me oskame siin pealinnas, selles saalis istudes ette kujutada. Ma käisin nendes külades nädalapäevad tagasi. Postkontorid on seal ainuke niit, mis neid riigiga seob. See on riigiaktsiaselts, kes oma kontorid sealt ära kaotab. Nendesse küladesse ei jää peaaegu mitte midagi, mis aitaks elu sees hoida. Näiteks Koikkülas, 18 kilomeetrit Valgast, pandi poolteist aastat tagasi kinni isegi algkool, rääkimata sellest, et seal oleks gümnaasium või mõni muu õppeasutus. Selles külas pole mitte midagi rohkem kui vaid haigutavad tühjad aknad kunagiste kortermajade meenutuseks, ainult müürid on püsti. Postkontor oli ainukene koht, kus rahvas sai kokku tulla, omavahel rääkida, mingisuguseidki plaane pidada.

Miks ma pöördusin selle küsimusega peaminister Ansipi poole? Ainult ühel põhjusel. Eesti Post on riiklik aktsiaselts. Postkontorite kinnipanekuga me lihtsalt hõlbustame sellel aktsiaseltsil kasumi teenimist. Me teeme seda maaelu arvel.

Ma loen ette ühe väikese katkendi kirjast, mis on mulle saadetud. Inimesed kirjutavad, et postkontor asub piirkonnas, kus puuduvad alternatiivid postkontori pakutavatele teenustele, näiteks sularahaautomaat. Kohalikus kaupluses ei ole isegi ajakirjade ja postkaartide müügitelli. Apteek on avatud vaid kahel päeval nädalas, teises külas pole apteeki enam ammu olemas. Postkontoris aga saaks valla kodanik iga päev kasutada pangateenuseid, saata raha-kaarte, tasuta makseid, osta liikluskindlustuspoliise, ajalehti, ajakirju, ümbrikuid, marke, postkaarte, lotopileteid, kõnekaarte, käsimüügiravimeid jne. Paljudel vanaduspensionäridel laekub pension pankas, sest postkontoris pangateenuse kasutamisel on teenustasu tunduvalt väiksem kui siis, kui maksta pensioni kojukandele eest. Nüüd jääb see kõik selles külas ära.

Tulevikku seal ei ole, inimesed sõidavad minema, sest noorel perel pole ju mõtet elada külas, kus ei ole kooli, ei ole enam isegi postkontorit, mingit kultuuriasutust ega midagi muud. Koikküla asub küll ainult 18 kilomeetri kaugusel Valgast, aga buss käib ainult kaks

korda päevas ja bussipilet on pensionäri jaoks suhteliselt kallis, oma autoga sõitmine veelgi kallim.

Seega, me hävitame maaelu Eesti äärealadel. Küsime: kelle huvides see on? Mina ei oska seda öelda. Aga kui ma siinamaani arvasin, et olukorrast polegi lihtsalt muud väljapääsu, kui et tuleb need postkontorid kinni panna, siis nüüd on mulle selge, et see ongi Eesti valitsuse sihikindel poliitika. Poliitika Eesti maaelu väljasuretamiseks. Aitäh tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Kutsun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kogu meie elu on üks suur valik ja siin pole midagi parata. Kui üks sümpaatne koduperenaine läheb kauplusesse ja tal on kaasas mingi piiratud rahasumma, siis võib ta selle raha eest osta liha, piimatooteid ja juurvilju ning õhtul anda oma perele korralikult süüa. Aga tal on olemas valik: ta võib selle raha eest osta ühe väikese karbi punast kalamarja ja üritada siis õhtul viiele või kuuetele inimesele laua katta.

Sellised valikud on meie elus pidevalt. Analoogia koduperenaise ja kauplusega tuli mulle meelde möödunud nädal, kui mulle helistati ja küsiti, mida ma arvan Keeleinspektsiooni järjekordsest rünnakust Narva Linnavolikogu vastu. Nimelt nõutakse jälle, et volikogu töötaks ainult eesti keeles. Mulle helistati siis, kui ma olin Tallinna kesklinnas. Ma peatusin ja vaatasin ringi. Momentaanselt, ühe koha peal seistes leidsin umbes poolteist tosinat keeleseaduse rikkumist. Tekkis soov öelda: "Keeleinspektsioon, hakka ometi kord midagi kasulikku tegema! Aitab juba sellest jamast!" Rahvas räägib, et kui isasel kassil pole midagi teha, siis lakub ta oma testiikuleid. Keeleinspektsiooniga on vist nii, et kui neil pole midagi teha, siis võetakse piletid Narva.

Kümme aastat on möödunud sellest ajast, kui muudeti valimisseadusi ja võeti maha keeleoskuse nõue. Kes on siin vanem olija, see mäletab, kuidas me kõik andsime oma käega allkirja, et me valdame keelt. Euroopa sellega kuidagi ei nõustunud. Laari valitsuse ajal võeti see nõue maha. Midagi kriminaalset ei ole selles, kui Narva volikogusse kogunevad rah-

vasaadikud, kelle hulgast vaid kolm-neli suudaksid töötada juriidiliste dokumentidega, otustuste ja määrustega, millega meie tegeleme. See oli narvakate soov nad sinna volikogusse saata ja see on püha. Olles volikogus, peavad nad nüüd tegema ühe tähtsa valiku. Nad peavad täitma KOKS-i sätteid, näiteks § 22, mis räägib volikogu pädevusest. Selles paragrahvis on 44 punkti, rääkimata sellest, et viimane neist on sõnastatud niiviisi: "Muud seadusega volikogu ainupädevusse antud küsimused." See tähendab, et neid küsimusi on tegelikult palju rohkem. Siis tuleb valida: sa kas üritad rääkida eesti keeles ega saa peaaegu midagi aru sellest, millega sa tegeled, või sa töötad oma emakeeles ja kindlustad teenuse kvaliteedi oma linnas. Narva volikogu on teinud oma valiku, nad töötavad emakeeles, kindlustades sellega, et nende otsused on õiged.

Minu arvates peaks ka Keeleinspeksioon oma valiku tegema. Aitab tõesti jamast, aeg on teha midagi kasulikku. Ääremärkusena pean ütlema, et Narva volikogus on iga kell võimalik rakendada tõlget kas eesti keelest vene keelde või vene keelest eesti keelde. Ainult et sellel nn surnud hooajal, kui Keeleinspeksiooni esindajat ei ole volikogu saalis, keegi seda eriti ei nõua. Veel üks ääremärkus: kogu ametlik dokumentatsioon on meil nagu kord ja kohus riigikeeles. Nii et kuidas võtta, seaduse nõudeid me Narvas täidame. Aga eelistus on siiski meie töö kvaliteet, mitte uhkustunne, et võtsime järjekordselt vastu küll väär otsuse, aga see-eest tegime seda riigikeeles. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Mihhail Stalnuhhin! Rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.09.

Istungi kestus 2 tundi ja 9 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 22. november 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (89 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Välisõhu kaitse seaduse ja sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (104 SE) teine lugemine
3. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (126 SE) esimene lugemine
4. Käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (134 SE) esimene lugemine
5. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (94 SE) esimene lugemine
6. Tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (97 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu üheksanda töönädala teisipäevast istungit. Lugupeetud kolleegid, nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ja arupärimisi üle anda ei ole.

Läheme teadete juurde. Esiteks, kolmapäeval, 23. novembril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: keskkonnaminister Keit Pentus peaministri ülesannetes, regionaalminister Siim Valmar Kiisler ja sotsiaalminister Hanno Pevkur. Teiseks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise peaminister Andrus Ansipile ning sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 79 rahvasaadikut, puudub 22.

Läheme tänase päevakorra juurde. Päevakorra täpsustamiseks teatan, et tänase viienda päevakorrapunkti juures, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud

alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 94 esimene lugemine, teeb algatajate nimel ettekande Riigikogu liige Urve Palo.

1. Ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (89 SE) esimese lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Alustame tänaste päevakorrapunktide arutelu. Eelmise nädala neljapäeval jäi meil pooleli Vabariigi Valitsuse algatatud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 89 esimene lugemine. Jätkame küsimuste esitamisega kultuurikomisjoni esimehele Urmas Klaasile. Palun, Urmas Klaas, võtke oma positsioon sisse! Ja nüüd ma täpsustan: Rannar Vassiljevil oli teine küsimus, kas võtsite selle tagasi? Selge. Siis Maret Maripuu teine küsimus, palun!

Maret Maripuu

Aitäh! Hea ettekandja! Äkki sa veel kord tood välja, mis on see ühisosa, milleni komisjon jõudis, ja millised on põhilised eriarvamused, millega fraktsioonid on selle arutelu käigus välja tulnud?

Urmas Klaas

Täna väga! Viimasel komisjoni istungil, kus me otsustasime kõne all oleva eelnõu saata suurde saali ja tegime ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, fraktsioonid loomulikult läbirääkimiste käigus esitasid ka oma seisukohti. Kindlasti nad täna läbirääkimiste käigus neid kaitsevad. Aga ühisosa kõigi puhul on tõdemus, et kõrgharidussüsteemi on tarvis reformida. Kindlasti tuleb selles üht-teist ümber korraldada, küsimus on sisuliselt, mis täpsemalt on tarvis ümber korraldada.

Riiklik koolitustellimus kui praegu kehtiv süsteem vajab ümberkorraldamist, sellest on kõik kolleegid aru saanud. Sõlmitavad tulemuslepingud on põhimõtteliselt hea mõte, aga kindlasti on tarvis kõigepealt näha asjaomast mudellepingut või pilootlepingut. See peab olema samal ajal laua peal, kui me eelnõu menetlemisega edasi läheme.

Arutelu teemaks oli ka tempo, milles eelnõuga edasi liikuda. Koalitsioonierakonnad – Reformierakond ning Isamaa ja Res Publica Liit – väljendasid oma seisukohti ja see kajastub ka hääletustulemuses, et me täna lõpetame esimese lugemise. On tehtud ettepanek, et eelnõuga tuleb kindlasti edasi minna.

Opositsioonierakonnad olid seda meelt, et võiks katkestada, et ministeerium võiks välja tulla suisa uue eelnõuga, arvestades kõiki kõlanud märkusi, ja et kiiret pole kuhugi. See ettepanek toetust ei leidnud. Reformierakonna fraktsioon esitas väga selgelt oma arvamuse, mida on eelnõus tarvis täiendada. Need lõigud on erakapitali kaasamise selgem sõnastamine, kindlasti ka semestripõhise arvestuse asemel kumulatiivne õppekava arvestamine, pluss kvaliteedikriteeriumi kehtestamine. Nende seisukohtadega oli minister Aaviksoo põhimõtteliselt päri ja nüüd me ootame ministeeriumilt uut sõnastust.

Lõppkokkuvõttes jäi minu hinnangul kõlama mõte, et eelnõuga on kindlasti tarvis edasi minna. Tuleb töötada nii kiiresti ja tulemuslikult kui võimalik, aga samas nii põhjalikult, kui peab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Üks edukaid reforme, aga mitte väga keerulisi, oli mäletatavasti kainestusmajade eraldamine arestikambritest. Me arutasime seda üle poole aasta. Praegu me kavatsime hakata reformima 400-aastast Eesti kõrgharidust ja me teeme seda vähem kui 70 päevaga. Ütle, kas meie vaim on nii võimas, et me 70 päevaga teeme ringi 400-aastase traditsiooni?

Urmas Klaas

Me töötame siin parlamendina ning esimese ja teise lugemise vahepealne aeg on ette nähtud selleks, et kõik saavad esitada oma muu-

datusettepanekuid. Kindlasti komisjon peab neid ettepanekuid väga põhjalikult arutama, nende kallal töötama ja ma usun, et me anname endast parima. Kindlasti ka Haridus- ja Teadusministeerium soovib anda endast parima, et töö oleks põhjalik ja korralik. Ma ei taha, et mulle surutakse peale paradigmat, kes kui kiiresti kuhugi jookseb. Võiks ju tsiteerida idamaa tarka Konfutsiust, kes on öelnud, et sa võid küll väga kiiresti joosta, aga kui sa vales suunas jooksed, on sellest kasu asemel kahju. Aga kinnitan veel kord, et püüame kõik nii komisjonis kui ka siin saalis anda endast parima, et sellest eelnõust saaks hea produkt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Eestis teatavasti on läbi ajaloo olnud suhteliselt palju ogaraid ja totraid kõrgkoole, selliseid n-õ keldrikoole, mis on tegelnud enam-vähem diplomite müügiga õppetööd tegemata. Kunagi oli meil 50–60 kõrgkooli, praegu on alla 30. Mitut kõrgkooli sina pead normaalseks, et me ei tegeleks diplomite müügiga selle asemel, et õpetada?

Urmas Klaas

Täna väga! See on hea küsimus, aga ma sellele provokatsioonile ei allu, et hakkaksin nimetama, mitu kõrgkooli peaks Eestis olema. Ent ma võin tsiteerida oma kunagist rektorit Peeter Tulvistet, kes ütles – mul on selgelt meeles –, et Euroopa rusikareegel on miljon inimest ja üks ülikool. Eestis on avalik-õiguslikke ülikoole õige mitu korda rohkem. Tähtis on ikkagi kvaliteet, mis ülikoolist tuleb – meie noored peavad saama konkurentsivõimelise, kvaliteetse kõrghariduse ja tulema üha tiheneva konkurentsi tingimustes toime terve maailma mastaabis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must, teine küsimus!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea komisjoni esimees! Ühest sinu hiljutisest vastusest käis läbi malbe hinnang, et opositsioon polnud mitte ainult vastu lugemiste jätkamisele, vaid väitis, et ministeerium võiks välja tulla lausa uue

seadusega. Mina sellele väitele alust ei mäleta. Ma mäletan, kuidas räägiti sellest, et tuleb kindlasti pikendada parandusettepanekute tähtaega. Ja alles pärast seda, kui tundus, et eelnõu esitaja ei pruugi sellega nõustuda, tekkis ettepanek eelnõu välja hääletada, kuid kindlasti mitte selleks, et kõik algaks päris nullist või esitataks mingi uus eelnõu. Kas ma sain millestki valesti aru?

Urmas Klaas

Jaak Allik mainis Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana, et valitsus võiks kõiki neid märkusi arvestada ja tulla välja täiesti uue eelnõuga. See oli Jaak Alliku seisukoht.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Järjest rohkem tundub, et järgmisel aastal see seadus ei jõustu. Aga nagu me teame, järgmise aasta riigieelarves on eraldatud raha selleks, et kõrgharidusreform läbi viia. Ma küsin nii: kui kõrgharidusreformi ei toimu, kas see raha võiks minna siis üldhariduskoolide õpetajate palkadeks?

Urmas Klaas

Täna väga! Seda küsimust komisjon ei arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Minister Maimetsast alates on Eesti kõrgkool elanud loosungi all "Mitte päevagi reformita, mitte nädalatki ilma põhjaliku reformita!". Mulle tundub, et kõige radikaalsem reform oleks paar päeva või mõni aasta elada ilma reformita – see oleks tõeline reform. Aga olgu. Mul on niisugune küsimus. Kas kõigis nendes paragrahvirägaslikes on selle siia-sinna, *tuda-sjuda* reformi taga olemas mingi ühtne idee? Ja kui on, miks see on nii sügavale ära peidetud?

Urmas Klaas

Reformi idee on üsna selgelt kokku võetud sellise lausega seletuskirjas, et kõigile motiveeritud ja edasijõudnud tudengitele tuleb kindlustada tasuta kõrgharidus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Minu küsimus puudutab seda, et seaduse algataja on ette näinud, et osa sellest seadusest hakkab kehtima 1. septembril 2012. Millal hiljemalt tuleb see seadus teie ettekujutuse järgi Riigikogus vastu võtta, et see jõuaks hakata toimima 1. septembrist 2012?

Urmas Klaas

Siin on tõepoolest üks väga tõsise mõtlemise koht. Nimelt see, kuidas haakuvad sätted, mis peavad kehtima hakkama 1. septembril 2012, ülikoolide autonoomia ja nende töö korraldusega. Ülikoolid peavad novembri lõpuks kehtestama järgmise õppeaasta vastuvõtutingimused. Ja seda tuleb teha kehtiva seaduse järgi, mitte oletatava seaduse järgi. Seda olen ma ka varem siin saalis esinedes rõhutanud ja samuti avalikkusele öelnud, et see küsimus vajab tõsisemat läbirääkimist. Tunnistan ausalt, et ma ei jaga haridusministri seisukohta, kes neljapäeval siin puldis ütles, et ka praegu ülikoolid töötavad riiklike koolitustellimuste alusel, mis nad on saanud vahetult õppeaasta eel – ma mõtlen praegust õppeaastat. Aga see ei tohiks olla eeskuju, mille järgi töötada. See probleem, mille te välja tõite, see konflikt tuleb seadusandjal väga selgelt läbi mõelda ja lahendada. See on väga õige küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg komisjoni esimees! Millisel seisukohal komisjon on: kas teie arvates on õige, et seadus hakkab kehtima järgmise aasta septembris, või tuleks edasi lükata?

Urmas Klaas

Ma tõin välja, et komisjonis toimunud läbirääkimistel kõlasid ettepanekud kõik edasi lükata, veel kord üle vaadata. Aga see liikumine ja jõustumine ajateljel ei ole meil komisjonis fikseeritud ja kokku lepitud sellepärast, et me teeme seda muudatusettepanekute läbivaatamise käigus. Praegu ametlikke ettepanekuid laual ei ole. Me oleme mõtteid vahetanud, aga me ei ole milleski kokku leppinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! Kuna te olete vastates ainult komisjoni tööst kõrvale kaldunud ja vastanud ka sisuliselt küsimustele, siis on minul selline küsimus. Palun sellele ka sisulist vastust. Kas mitte ei ole Reformierakonna eesmärk seda reformi edasi lükata ja torpedeerida ning oma seadus teha? Üks lihtne põhjus: see, et Eestis saavutataks praegu tasuta haridus IRL-i nimel, annaks valimistel väga palju hääli teie partnererakonnale? Kas mitte see pole põhipõhjus, miks te niimoodi viivitate?

Urmas Klaas

Härra Lenk, ma tänan teid! Ma oma arust ei ole komisjoni aruteludest eemaldunud, vaid olen kindlasti püsinud nendes piirides ja refererinud nii oma fraktsiooni kui teiste fraktsioonide seisukohti, mis komisjonis läbirääkimiste käigus üles kerkisid. Aga teie küsimusele kindlasti vastab fraktsiooni nimel ettekandja oma kõnes, kui aeg jõuab niikaugale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Jaanson!

Jüri Jaanson

Austatud ettekandja! Ma tunnen huvi, milline on Eesti riigiülikoolide rektorite seisukoht selles küsimuses. Millal see reform peaks jõustumata?

Urmas Klaas

Meil muidugi riigiülikoole ei ole, on avalik-õiguslikud ülikoolid. Aga need tublid rektorid on komisjonile kirja saatnud ja see kiri on ka haridusministrile edasi läinud, et Rektorite

Nõukogu, mis ühendab avalik-õiguslike ülikoolide rektoreid, toetab kõrgharidusreformi toimumist ning eelnõu 89 vastuvõtmist, eeldades, et reformi rakendamine lükkub ühe aasta võrra edasi. Tuleb arvestada, et hiljemalt tänavu novembris kinnitavad ülikoolid järgmise õppeaasta vastuvõtutingimused, mille põhjal õpilased teevad oma riigieksamite valikud. See on esimene punkt selles kirjas.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu vastamast! Me asume läbirääkimiste juurde. Esimesena palun kõnetooli Lauri Luige, Reformierakonna fraktsiooni esindaja! Kolm minutit juurde.

Lauri Luik

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Reformierakond on seisukohal, et kõrgharidusreform tuleb rakendada võimalikult kiiresti, ja juba 2013. aastal. Me oleme seda reformi tehes seadnud endale kolm peamist eesmärki. Kõigepealt, tõsta kõrghariduse kvaliteeti; teiseks, parandada juurdepääsu kõrgharidusele, et kõik võimekad noored saaksid omandada kõrghariduse, ja kolmandaks, tagada parem väljund tööjõuturule. Nende kolme eesmärgi poole püüeldes mängivad väga olulist rolli viis tegurit, milleks on efektiivne rahastamine, maailmatasemel õppejõud, hea taristu, motiveeritud tudengid ja efektiivne koostöö erasektoriga.

Paari sõnaga tänase eelnõu sisust. Sellega soovitakse anda maksumaksja kulul kõrgharidus kõigile tudengitele, kes asuvad õppima avalik-õiguslikes ülikoolides, kes lähevad õppima eestikeelsetele õppekavadele, ületavad teatava lävendi ja igas semestris läbivad täismahus õppe. Need noored, kes seda õpet täismahus ei läbi, kes saavad näiteks 29 Euroopa ainepunkti, on kohustatud ühe ainepunkti mahus ise oma hariduse eest maksma.

Eelnõu järgi asendub riiklik koolitustellimus tulemuslepingutega, kaovad ära riigieelarvelised ja riigieelarv välised õppekohad ning tekivad lihtsalt üliõpilaskohad. Kui tudeng ei ületa lävendit või ei asu n-ö tavalisest järgi õppima, siis tal on võimalik omandada kõrgharidus ka ise selle eest makstes, õppides ekster-nina. Kuid selle juures on üks klausel, mis ütleb, et siis ei laiene talle üliõpilase staatus ja

sellest tulenevad soodustused. See on hästi laias laastus raamistik, mis on meile ette antud.

Kõiges selles on nii mõnigi koht, mis Reformierakonna fraktsiooni arvates tuleks koostöös teiega, head kolleegid, paremaks muuta, et me saaksime selle seaduse võimalikult kiiresti vastu võtta. Mõned olulisemad punktid on järgmised. Esiteks, kindlasti ei tohi piirata erakapitali kaasamist kõrgharidusse. Siin toodi enne huvitav näide, et kui tudengil on õigus viia oma raha kõrtsi, siis peab tal säilima õigus vajadusel oma raha ka kõrgkooli viia, kui ta seda soovib. Ühesõnaga, erakapitali kaasamist ei tohi piirata. Teine on see 30 EAP ehk Euroopa ainepunkti nõue, mis on seatud täismahus. Me leiame, et seda tuleks leevendada. Eelkõige selleks, et kvaliteeti tõsta, mis on üks meie peamisi eesmärgi, tuleks sellele kvantitatiivsele määrale lisada ka kvaliteedinõue keskmise hinde näol. Seega selleks, et kvaliteeti tõsta, võiks ehk seda 100% nõuet natuke alandada ja lisada sinna juurde kvaliteedikriteerium keskmise hinde näol.

Järgmine asi: lävendipõhine vastuvõtt. Me peame selgeks tegema, mis saab sellisel puhul riigieksamitest. Kui hakatakse ülikoolidesse vastu võtma ühtsete lävendieksamite alusel, siis riigieksamite mõte kaob. Sellisel juhul me peame üle vaatama PGS-iga sätestatud riigieksamite süsteemi, mis pole õigupoolest uue korra järgi kehtimagi hakanud.

Paar sõna ka sellest, et nagu ma ütlesin, riiklik koolitustellimus asendub tulemuslepingutega. Me oleme saanud tulemuslepingute esimese *draft*'i, kindlasti tuleb see veel põhjalikult üle vaadata ja läbi analüüsida, mis on seal plussid ja miinused ning kuidas seda paremaks teha.

Edasi, avalik-õiguslikke ja erakoole tuleb Reformierakonna arvates käsitleda võimalikult võrdsetel alustel. Ka erakoolidel peaks olema võimalus teatavatel õppekavadel kandideerida tulemuslepingutele. Seda võimalust ei tohiks neil piirata.

Kui rääkida veel erakapitali kaasamisest, siis me leiame, et juriidilistel isikutel peab olema võimalus teatavaid õppekavasid rahastada, nendesse täiendavalt panustada. Ma tean, et tänane eelnõu mingil moel seda võimaldab, kuid me leiame, et see tuleb selgemalt sõnastada ja see sõnum tuleb ka valjemalt välja öelda, sest

meie eesmärk on kõrgharidusvaldkonda veelgi enam vahendeid juurde saada.

Loomulikult, oluline tahk eelnõuga edasiminekul on uue stipendiumisüsteemi ja uue vajaduspõhiste õppetoetuste süsteemi väljatöötamine. Neid kahte dokumenti või siis neid kahte mõtet ühes dokumendis tahaks kindlasti enne näha, need detailselt läbi arutada ja seejärel nendega paralleelselt edasi minna. Iseasi, kas me suudame neid kahte täpselt samal ajal jõustada – me peame reaalsusele näkku vaatama, sest finantsvõimalustega on paraku olukord selline, nagu ta on.

Kokkuvõtteks ütlen, et mul on hea meel, et me oleme läbinud üsna pika tee, kohtunud kõigi võimalike osapooltega, alustades õpilastest ja üliõpilastest ning lõpetades nii era- kui avalik-õiguslike koolide rektorite ja ka rakendus- ja kõrgkoolide rektoritega, Riigikontrolliga, töandjate keskliiduga ja nii edasi. Me oleme sel moel saanud palju huvitavaid mõtteid ja ideid, mõningaid nendest ma teile ka täna tutvustasin. Peame üheskoos leidma lahendused, kuidas edasi minna. Ma väga loodan, et saame teiega konstruktiivses koostöös edasi minnes need tõstatatud murepunktid ilusasti lahendatud ja võimalikult hea eelnõu vastu võetud. Mul on hea meel tervitada ka tudengeid üleval rõdul – tore, et nad sellele asjale aktiivselt kaasa elavad. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Liisa-Ly Pakosta Isamaa ja Res Publica Liidu esindajana!

Liisa-Ly Pakosta

Palun aega juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Esmalt soovin Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel tänada. Täna kõiki neid inimesi, tänu kellele tasuta kõrghariduse reform üldse meil siin arutusel on! Üliõpilased nõudsid tasuta kõrgharidust juba aastaid tagasi. Me täname, et te sellele tähelepanu juhtisite, ja me täidame selle nõudmise!

Kui IRL kuulas üle Eesti inimesi, siis rõhutati tasuta kõrghariduse vajalikkust väga palju, peamiselt lapsevanemate poolt, aga ka güm-

naasiumide õpilaste poolt, kes nägid, et nende tee kõrgharidusele võib saada takistatud liialt kõrgete õppemaksude poolt. Me täname, et te sellele tähelepanu juhtisite, ja me täidame teile antud lubaduse!

Ma tänan IRL-i nimel häid kolleege Riigikogust, sest selle eelnõu menetlemine Riigikogus on kulgenud ideaalselt. Kõik huvigrupid on ära kuulatud ja väga üheselt on kinnitust leidnud, et meil on ühised huvid. Me oleme erakond, kes kuulab ära, arvestab ja töötab parema tulemuse nimel. Ka meie minister on rõhutanud, et kõik konstruktiivsed ettepanekud on teretulnud, inimestel on alati õigus neid esitada.

Õigus on nendel inimestel, kes ütlevad, et seda eelnõu saab teha paremaks. Teeme selle nii heaks, kui meie ühise mõttetöö ja analüüside, samuti rahvusvahelise kogemuse alusel vähegi on võimalik teha. Õigus on ka kõikidel nendel, kes ütlevad, et see eelnõu ei tegele kõikide kõrgharidust puudutavate küsimustega. Tuhat korda õigus! Aruteludes on ilmsiks tulnud, et kõrghariduse kvaliteeti parandaks näiteks koolieelikute tõhusam järeleaitamine. Sellega praegune eelnõu ei tegele.

Tasuta kõrghariduse eelnõu peamisi küsimusi on ikkagi sotsiaalsete murede lahendamine. Arusaadav, et see teeb säärase kõlalise resonantsi tõttu närviliseks meie häid kolleege sotsiaaldemokraate. Eesti tudeng vajab kõige enam tasuta kõrghariduse reformi ja sotsiaalsete toetuste käivitamist Euroopas. Eesti tudeng Euroopas vajab seda kõige rohkem.

Vaatame fakte, miks see nii on. Eestis on 2009. ja 2010. aasta andmete alusel "Eurostudent IV" uuringu põhjal väiksema sissetulekuga peredest pärit noored kõrghariduse omandajate hulgas alaesindatud. Ainult 3% kõikidest tudengitest on pärit madalama haridustasemega vanemate ja seega ka väiksema sissetulekuga peredest. Soomes on see näiteks 10%. Samal ajal ei saa öelda, et rikkaste lapsed on Eestis need, kes ülekaaluka osakaalu moodustades ülikoolis õpivad. Rikkamate perede lapsed moodustavad tudengkonnas enam-vähem sama suure osa kui rikkamad pered kogu ühiskonnas. Vaesemate perede osakaal ühiskonnas on aga suurem kui vaesematest peredest pärit üliõpilaste osakaal kogu tudengkonnas. Seega on vaesemate perede lapsed tudengite hulgas

alaesindatud. Vaesemate perede võimalused on lihtsalt väiksemad, kui need olema peaksid.

Aga võime Riigikogus uhked olla, sest me tegeleme Isamaa ja Res Publica Liidu juhtimisel selle teemaga. Ainult vähesed riigid on suutnud saavutada sellise kõrgharidussüsteemi, mis on sotsiaalselt õiglane ja kus kõiki ühiskonnagruppe võrdselt kaasatakse. Meil on see eesmärk.

Samas rõhutan igaks juhuks, et me ei tohi kaotada ka seda, mis on meil hästi. Me oleme Euroopa tublide hulgas koos sellesama Soomega selle poolest, et meil on üle kolmandiku tudengitest – see on üle keskmise – pärit peredest, kus isa peab sinikrae ametit. Sinikraedest isad on meil lausa Euroopa rekordi omanikud oma laste kõrgesse kooli saatmisel – sellised noored moodustavad 48% kõikidest tudengitest. Prantsusmaal näiteks on see näitaja alla 19%. Tõsi, Eesti torkab silma tublide kõrgharitud emade poolest, kes on lapse saanud sinikraest isaga. Statistika on mõnikord võluvalt täpne. Aga kokkuvõttes asume ikkagi selles riikide grupis, kus probleem on just vaesemate perede laste ligipääs kõrgharidusele.

Sotsiaalsest vaatevinklist tasub rõhutada, et meie tudengid on olnud hämmastaval kombel rõõmustavalt viljakad. Me oleme Euroopas auhinnalisel teisel kohal 33 riigi hulgas sellega, et 23%-l meie tudengitest on alla 6-aastane laps või lapsed. Ainult Norra oma 26%-ga on näinud tudengkonna hulgas kurgede veel sagedasemaid külaskäike. Euroopa juhtgrupis, kus rohkem kui ühel kaheksast tudengist on laps, on lisaks kõik Põhjamaad ja Portugal. Noored inimesed pingutavad ka ise tublisti. Kõikidest lastega tudengitest on Eestis tervelt 66% neid, kes on õpinguid alustanud pärast mõningast vaheaega. Näiteks Taanis on neid vaid 11%.

Juhime kogu Euroopas ka selles vallas, et tervelt 81%-l kõikidest üle 30-aastastest Eesti tudengitest on laps. Tšehhis ja Hispaanias näiteks ainult 30%-l.

Kolleeg Gräzinile tahan rõhutada, et Eestis on kõrgharidust antud 379 aasta jooksul ja suuremal osal sellest ajast on laste õpingute eest tasunud lapsevanemad. Praegu on Eestis vanematega koos elava tudengi keskmine kuuissetulek 350 eurot, sellest vaid 19% tuleb vanematelt ja 10% avalikult sektorilt. Vanematelt eraldi elava tudengi keskmine sissetulek

on 569 eurot, ent vanemate toetuse protsent on sisuliselt sama – 18%.

Räägime rahast ja majandusest veel pisut. Me lahendame selle eelnõuga tegelikult Eesti majanduse ees seisvaid probleeme. Aastaks 2020 on Euroopa Liidus 41 miljonit uut töökohta, kus vajatakse kõrgharidusega inimest. Ainult 10 miljonil uuel töökohal vajatakse madalama haridustasemega inimesi. Me lahendame majandusküsimusi!

Tähelepanuväärne on sealjuures, et Eesti torkab võrdlevas uuringus silma sellega, et meie osajaga töötavad tudengid pühendavad õpingutele juba praegu rohkem aega kui need tudengid, kes üldse ei tööta. See eelnõu ei tegele töötamise ärakeelamisega. Vastupidi, me oleme Euroopas riik, kes soodustab tudengite töötamist õppimise kõrvalt. Me ei sea selleks mitte mingisuguseid ajalisi ega maksutehnilisi piiranguid.

Tähelepanuväärne on sealjuures ka, et Eestis on vaid 23% tudengeid, kes on oma isikliku ajakasutusega kas rahulolematud või väga rahulolematud. Ning see osakaal on täpselt sama suur ka tasuta kõrgharidust pakkuvates ning tudengite töötamisse rahulikult suhtuvates Põhjamaades, näiteks Soomes. Muide, Portugalis ja Itaalias on selliste torisevate tudengite osakaal vastavalt 39% ja 37%. Kreeka on jätnud sellele küsimusele üldse vastamata.

Mida me veel nende riikide majanduse kohta oleme tähele pannud? Eestis on tudengite töötamisega üks riiklik mure küll. Nimelt, me oleme Euroopa 33 riigi hulgas juhtiv riik Gini koefitsiendi poolest. Gini koefitsient on ühiskonna tulude jaotuse ebavõrdsuse näitaja – mida suurem on Gini koefitsient, seda ebavõrdsem on tulude jaotus. 2009. aastal oli Eesti riigis Gini koefitsient Statistikaameti andmetel 0,31. Samal ajal oli see tudengite hulgas märksa kõrgem – 0,42. Ja nagu öeldud, see on kõrgeim näitaja Euroopas üldse. Näiteks Hollandis on tudengite sissetulekute Gini koefitsient vaid 0,15.

"Eurostudent IV" analüütikute hinnangul on nii suure ebavõrdsuse võimalik tekitaja tudengite sissetulekute struktuur. Eesti kõrval on ka Tšehhis Gini koefitsient kurvastavalt kõrge. Oleme koos Tšehhiga juhtivad riigid selle osakaalu poolest, mille tudengite sissetulekust moodustab nende töötasu. See seletab uuringu koostajate hinnangul meie rekordsuurt eba-

võrdsust tudengite sissetulekutes. Tuleb kassisuuruste tähtedega rõhutada, et kõikides riikides jääb avaliku sektori toetuse osa alla neljandiku tudengite sissetulekutest. Me järeldame sellest, et tudengite sotsiaaltoetuste rakendamine, selle varasemaks toomine – praegu on see koalitsioonilepingus kirja pandud 2015. aastaks – on olulise tähtsusega kogu kõrgharidusreformis. See on selle reformi seisukohalt üks kõige olulisemaid küsimusi üldse. Oleme teistele eeskujuks! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun kõnetooli Aadu Musta Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Aadu Must

Austatud juhataja! Head kolleegid! Me oleme asjaomastest kõnedest kuulnud ja hästi selgeks saanud, et kõrghariduse reformi vajalikkuses ei kahtle siin saalis mitte keegi. Kes siis ei teaks, et hea haridusega inimesed on nii suure riigi kui ka eriti veel väikese riigi jaoks üks olulisimaid ressursse. Eesti edulugu, hea haridus – seda koguni anneksiooniperioodil – on olnud meie edasimineku tagatis ja Euroopas keskmisest harituma rahvata ei oleks Eesti riiklus üldse võimalik.

Praegune olukord kõrgharidusmaastikul on siiski nutune. Hädasid on palju üles loetud. Kõrghariduse prestiiž Eesti ühiskonnas ei ole mitte kunagi olnud nii madal kui praegu. Kirutakse keskkooliseerumist – tudengid ei lähe loengusse, vaid tundi. Aga see nimetus tähendab ka sisu. Räägitakse ka sellest, et tänu Ansiipi parempopulistlikule valitsusele valitseb kõrghariduses stagnatsioon.

Käesoleva eelnõuga seonduvad ühiskonnas väga suured ootused, millest suurt osa see seadus täita ei saa. Aga see pole kõige hullem – ega ülikoolireform ei peagi piirduma ainult ühe seadusega, neid peab tulema veel. Ajakirjanduses on ka osutatud sellele, et seaduseelnõu läbisurumisel on kasutatud demagoogiat ja survemeetodeid. Ja seda selleni välja, et kui seadusega kaasa ei tulda, siis hakkavad rektorid või ülikoolid maksma trahvi või raha tagasi – senise halva korralduse tõttu oleks see nagu valesti kulutatud.

Veel võib öelda, et meie parlamendi logo võiks olla "*Quod licet Iovi, non licet bovi*" ehk "Mis on lubatud Jupiterile, pole lubatud härja-

le". Nii lõpuni viimistlemata seadusega Riigikokku tuleku korral saanuks opositsioon tohutu nahatäie ja oleks räägitud, et nad ei oska tööd teha. Aga koalitsiooni kohta see tõenäoliselt ju ei käi.

Vana tarkus ütleb, et saatan peitub detailides, ja eelnõus ongi hulk lahendamata detaile. Hulk asju pannakse paika hiljem määrustega ja vaatamata mõnede lisamaterjalidele on nende sisu siiski ebaselge. Mulle meenub Kolumbuse laeva näide. Kunagi ammustel aegadel leiutati karavell, mis tänu heale purjede seadele võis sõita ka vastutuult, siksakke tehes. Meil annavad määrused ja rakendusotsused sama võimaluse. Räägitakse sellest, et tuleb tasuta kõrgharidus, aga kui siis juhtub, et oma hariduse eest peab hakkama maksma natuke rohkem inimesi kui enne, siis see on ka täiesti normaalne.

Tulevikus peavad ajaloolased andma ka igale parlamendile hinnangu. Mul on kahtlus, et meie koosseis võib pälvida ülejalaparlamenti tiitli – umbes niimoodi, et sai tehtud, eks pärast vaatame, mis välja tuleb. Iga reform vajab käivitamiseks vahendeid. Kui neid on napilt, siis see teeb isegi siis, kui tegu võiks olla väga hea reformiga, täis kõik need inimesed, kes selle reformi vastu võtsid. Käesolev reform muudab ka ühiskonna nägu. Eesti vanasõna ütleb: kõik ei pääse marjamaale, muist peab jääma karjamaale. On katastroofiline, kui ülikooli ukse taha jäävad noored, kellel võimeid küll on, kuid mamma-papa rahakott on tühjavõitu.

Reform tervikuna ei koosne ühest seadusest. Peavad tulema ka stipendiumid, sotsiaalsed tagatised, toetuste süsteem. Kui aga neid ei tule või kui need tulevad hiljem – natuke hiljem või väga palju hiljem –, siis on reform nagu kahe jalaga lehm. Inimesel on kahest jalast küllalt ja ta isegi jookseb nendega, aga vaat lehm kahe jalaga isegi mitte ei kõnni.

Palun igaks juhuks lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Te soovite lisaiega? Kolm minutit.

Aadu Must

Opositsiooni ülesanne on vaadata, et suurest entusiasmist ei tehtaks tõepoolest reformi imitatsioone. Me teeme valitsusliidule ettepaneku viia reform läbi täielikult. See tähendab seda,

et reformiga peab kaasnema stipendiumi- ja toetussüsteem. Te olete selles nii meisterlikud: kui meie esitame mingi eelnõu, siis te ütlete, et raha ei ole. Aga te ju alati leiate raha! Teil on "muud ja määramata" allikad – see on täiesti seaduslik ja sobib teile. Võtke sealt "muudest ja määramata" allikatest ning tehke lehmale ka ülejäänud kaks jalga alla!

Kultuurikomisjon on arutanud asja väga põhjalikult, sisukalt ja töökalts – seda nii opositsioon kui ka koalitsioon. Tunnistame ka ministeeriumi tööd. Terve rida neid küsimusi, mis me kõik koos siin ministrile esitasime, said vastused, mis annab põhjust mõõdukaks optimismiks. Tõsi küll, opositsioon on korduvalt ka petta saanud – optimismi on, aga tulemust ei ole. Kuid praegusel juhul mitmed lahendused liikusid lähemale.

Sellest kõigest tulenevalt on Keskerakonna fraktsioon seisukohal, et me jätkame tööd selle eelnõu kallal ja uus tööle silma vaatamise hetk tuleb siis, kui tuleb eelnõu teine lugemine. Kui tõepoolest kõik lubatu liigub elu ja mitte surma poole, siis me saame selle reformiga võibolla ka hästi hakkama. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun nüüd, Jevgeni Ossinovski, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja!

Jevgeni Ossinovski

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaaldemokraatlik Erakond toetab kindlasti eesmärki muuta meie kõrgharidussüsteem efektiivsemaks, tõsta õpetamise ja õppimise kvaliteeti ning muuta kõrgharidus kättesaadavaks kõikidele võimekatele motiveeritud noortele. Kindlasti ei ole me selle oma põhimõtte pärast närvilised, nagu Liisa Pakosta püüdis meid süüdistada. Paraku on aga selge, et praegusel kujul eelnõu 89 abil neid eesmärke päris kindlasti ei saavuta.

Alustagem vormist. Praegu arutatav eelnõu esitati Riigikogule äärmiselt kiirustades. Alles aprillis hakkas minister tööle ning juba juuli keskpaigas oli eelnõu valitsuses kooskõlastusringil. Kui kellelgi oli siis võimalus seda teksti lugeda, siis kindlasti panite tähele, et oma vormilt ja teostuselt meenutas see vägagi kurnaljakat ettevõtmist kevadel, kui IRL koduomanikke päästma tõttas. Juba septembris jõu-

dis eelnõu Riigikokku. Vahepeal oli suvi ning loomulikult ei saanud sisuliselt kaasata eelnõu ettevalmistamisse ei kõrgkooli ega üliõpilaste esindajaid. Tagajärjeks on tekst, millega ei nõustu ei ühed ega teised. Mõlemad küll tunnistavad reformi vajalikkust, kuid on põhimõtteliselt vastu kõikidele tähtsamatele punktidele selles eelnõus.

Jälginud eelnõu menetluse käiku ja ministri sõnavõtte, oleme jõudnud seisukohale, et reformi sisu ning selle juurde käiv retoorika tasuta kõrgharidusest ei lähtu mitte niivõrd sisulisest soovist selle ühiskonna jaoks väga olulise sfääri toimimist tõepoolest parandada – see nõuaks tunduvalt sügavamalt analüüsi ja konsensuslikumat otsustamist, kuivõrd pigem vajadusest kiiresti õigustada IRL-i valimiseelset lubadust. Kõik poliitikud ka IRL-ist, kes oskavad arvutada – minister Aaviksoo kuulub kahtlemata nende hulka –, saavad mõistagi aru, et tõeliselt tasuta kõrgharidus nõuab palju rohkem eelarveraha, kui rahandusminister aastatel 2012–2015 on eraldada kavatsenud. Seetõttu seati haridusministrile lausa kaelamurdev ülesanne koostada eelnõu, mille puhul võiks näiliselt rääkida tasuta kõrgharidusest, selleks aga oluliselt raha juurde andmata.

Ja nüüd sisust. On täiesti ilmne, et kui reform teostub praegusel kujul, siis nende üliõpilaste osakaal, kes oma õpingute eest peavad maksma, mitte ei kahane, vaid pigem kasvab. Lisaks muutub kõrgharidus kehvematest oludest ja maapiirkondadest pärit noortele veelgi kättesaamatumaks. Väheneb eriti sotsiaal- ja humanitaarainete õppekavade ja neil õppivate tudengite arv, mistõttu veelgi suurem hulk andekaid noori tõenäoliselt siirdub riikidesse, kus kõrgharidus on tõepoolest tasuta. Sellest kõigest on ajakirjanduses juba palju kirjutatud ja seda ei ole teinud mitte poliitikud, vaid kõrgkoolide juhid ja õppejõud.

Praegu õpib tasuta kohtadel 50% üliõpilastest, kes läbivad õppekava normkoormusest semestris 75–100%, sest õppetööst puudumise tõttu peavad väga paljud käima tööl. Eelnõu kohaselt saavad tasuta õppida vaid 100% koormusega 30 ainepunkti semestris koguvad üliõpilased, keda on praegu vaid 25%. Isegi haridusministeeriumi enda kõige optimistlikumate arvutuste järgi kasvaks 100%-lises õppivate tudengite osakaal 60%-ni.

Kindlasti on üliõpilased võimelised saama ka 30 ainepunkti semestris. See ei ole teab kui palju. Ent seda ainult olukorras, kus noor inimene saab 100% keskenduda õppetööle ega pea äraelamiseks tööl käima. Paraku see nii ei ole – 56% Eesti tudengitest töötab. Seepärast on ministrist väga küüniline väita, et üliõpilaskondade liit on selle regulatsiooni vastu pelgalt seepärast, et nad lihtsalt tahavad looderdada ja ajada läbi vähemate ainepunktidega.

Selleks, et 30 ainepunkti nõue võiks efektiivselt rakenduda, on vaja luua adekvaatsete õppetööstuste süsteem. Seda tunnistab ka minister, ent uut õppetööstuste eelnõu me ootame juba augustist saadik, siiani seda tulnud pole. Koalitsioonileppe järgi on õppetööstuste praeguse korra muutmine ette nähtud alles 2015. aastal. Ja isegi kui raha leitakse 2013. aasta eelarvest, on minister Aaviksoo rääkinud praeguse 8 miljoni euro asemel vaid 16 miljoni euro taotlemisest.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovite lisaega?

Jevgeni Ossinovski

Jah, kolm minutit juurde, palun!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit, palun!

Jevgeni Ossinovski

Täna saab keskeltläbi 70 euro suurust õppetööstust 15% edukamalt õppivatest üliõpilastest. Ministeerium kavandab õppetööstused suurendada 139 euron. Lihtne aritmeetiline loogika ütleb, et kui toetus kahekordistub ja ka rahasumma kahekordistub, siis hakkab toetust saama ikkagi vaid 15% tudengitest, kusjuures vajaduspõhiselt need, kelle leibkonna sissetulek ei ületa miinimumpalka pereliikme kohta. On täiesti selge, et säärane õppetööstuste süsteem ühtegi probleemi ei lahenda. Stimuleerivateks stipendiumideks raha ei jätku, aga 139 eurot toetust saav vaesest perekonnast pärit üliõpilane peab selleks, et ära elada, ikkagi tööl käima. See tähendab, et 100% koormusega ta õppekava läbida ei suuda ning peab oma õpingute eest maksma hakkama. Kui praeguse korra järgi saab selline noor inimene püsida tasuta kohal ja tööl käies ennast ära elatada, siis uue korra järgi peab ta hakkama maksma.

Seda me peamegi silmas, kui räägime, et reform suurendab hariduslikku kihistumist. Ja sellest, mulle tundub, ei ole Liisa Pakosta kahjuks veel aru saanud.

Ning need on kõige vaesemad 15%, kes õppetootust saama hakkavad. Mis aga saab ülejäänud kolmandikust üliõpilastest, kes toetust saama ei hakka, aga siiski peavad töötama, et ennast ära elatada? Seepärast on kogu reformi mingigi edukuse baasnõue tõeliselt vajaduspõhised toetused, mis oleksid tunduvalt suuremad kui 139 eurot, ja mis veelgi tähtsam: nende saajate ring oleks suurem kui 15%. See aga tähendaks kaks-kolm korda suuremat summat kui ministri soovitud 16 miljonit, mida talle seni veel lubatud pole. Aga jah, ainult sellisel juhul saaksime rääkida tõepoolest tasuta kõrgharidusest.

Sellest johtuvalt toetab SDE Eesti Üliõpilaskondade Liidu ja teiste sotsiaalsete partnerite tehtud ettepanekuid. Iga süsteemi reformimisel tuleks arvestada spetsialistide arvamusega. Me toetame Rektorete Nõukogu ettepanekut moodustada töörühm, kelle ülesanne on koostada selge kontseptsiooni alusel kõrgharidusreformi vajalikud alusdokumendid hiljemalt järgmise aasta 1. märtsiks. Ja mis kõige olulisem: juhul, kui adekvaatsete ja tõeliselt vajaduspõhiste õppetootuste jaoks raha ei leita, siis tuleb ilmtingimata loobuda õppekava 100%-lise täitmise nõudest.

Lõppkokkuvõttes tähendab enamik sotsiaalpartnerite muudatusettepanekuid väga suurte lisaressursside suunamist kõrgharidusse. Pole saladus, et meie kõrgharidussüsteemi peamine valupunkt on alarahastus. 2008. aastal kulutas Eesti kõrgharidusele 4500 eurot üliõpilase kohta, EL-is keskmiselt oli see arv 9300 eurot ehk ligi kaks korda suurem. Alates 2008. aastast on riigipoolne finantseerimine vähenenud veel 14%. Jah, esitatud eelnõus kavandatakse 2015. aastal suunata kõrgharidusse täiendavalt 33 miljonit eurot, kuid ka haridusministeeriumi arvutuste kohaselt kompenseerib see vaid kõrgharidusse praegu tuleva eraraha vähenemise. Seega lõppkokkuvõttes kõrgharidusse raha juurde ei tule.

Enne selle eelnõu edasist menetlust tuleb ära otsustada põhimõtteline asi: kas meie riik on valmis suunama kõrgharidusse märksa rohkem ressursi, et teha kõrgharidus tõeliselt tasuta hariduseks, või mitte. Seda eelnõu vaa-

dates on selge, et mitte. Sel juhul palun öelge ausalt, et praegune eelnõu tagab tasuta õppe vaid esimese semestri vältel ning järgmistel semestritel vaid neile, kellel kodust saadav raha võimaldab õppida ilma tööolukäimata. Igal juhul on nii olulises asjas avalikkusele valemata moraalselt lubamatu ja vastutustundetu. SDE teeb ettepaneku eelnõu 89 esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Head kolleegid, sellega on läbirääkimised lõppenud. Sulgen läbirääkimised. Kuna Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 89 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis paneme selle hääletusele. Valmistume hääletamisprotseduuriks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 89 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Juhtivkomisjoni ettepanek oli esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. detsember kell 18. Eelnõu 89 esimene lugemine on lõppenud.

2. Välisõhu kaitse seaduse ja sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (104 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse ja sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 104 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud Riigikogu! Lugupeetud istungi juhataja! Keskkonnakomisjon arutas seaduse eelnõu 104 teise lugemise ettevalmistamist 11. novembri koosolekul. Kohal oli Keskkonnaministeeriumi kliima- ja kiirgusosakonna juhataja Meelis Münt. Laekunud oli kolm parandusettepanekut, mis oli teinud komisjoni liige Jaanus Tamkivi.

Kokkuvõttes täiendavad nende ettepanekute alusel eelnõu teise lugemise tekstis tehtavad muudatused suurtest põletusseadmetest lähtuva ja maapõues säilitatava süsinikdioksiidi kogumise ja transpordi võimalikkuse hindamist reguleerivaid sätteid. Nimelt peab kõikidele põletusseadmetele, mille elektriline nimivõimsus on 300 megavatti või enam ja mis kasutavad fossiilkütust, saama tulevikus paigaldada süsinikdioksiidi püüdmise seadme. Selleks tuleb hinnata, kas asjaomase tehnoloogia rakendamise on otstarbekohane või mitte. Esialgelt eelnõu seda võimalust uute suurte põletusseadmete puhul ei nõudnud, vaid piirdus praegu olemasolevate suurte põletusseadmetega.

Komisjon arutas neid muudatusettepanekuid ja toetas neid üksmeelselt. Kokkuvõttes otsustati konsensusega teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 104 teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu kolmas lugemine täiskogu päevakorda teisipäeval, 6. detsembril ja siis ka eelnõu seadusena vastu võtta. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk, teie küsimus!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on üks küsimus. Siin §-s 38¹⁰ on kirjas sanktsioonid laevalt saasteainete merre heitmise ja merealal süsinikdioksiidi keelatud hoidmise eest. Kas karistus 32 000 eurot ei ole juriidilise isiku puhul liiga väike summa, kui ta sellise rikkumise toime paneb?

Jaanus Tamkivi

Täna, härra Kokk, selle küsimuse eest! Nii nagu trahvidega ikka – oleneb juriidilisest isikust. Mõnele on see summa suur, mõnele väike.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Jaanus Tamkivi! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Asume muudatusettepanekuid läbi vaatama. Muudatusettepaneku nr 1 on teinud Riigikogu liige Jaanus Tamkivi. Juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada seda täielikult. Teine muudatusettepanek on samuti Jaanus Tamkivilt, juh-

tivkomisjon teeb ettepaneku arvestada seda täielikult. Kolmaski muudatusettepanek on Jaanus Tamkivilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada ka seda täielikult.

Juhtivkomisjoni ettepanek oli teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

3. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (126 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase kolmanda päevakorrapunkti juurde: põhiseaduskomisjoni algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu 126 esimene lugemine. Palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Lugupeetud istungi juhataja! Auväärt kolleegid! Hea Riigikogu! Kui parafraseerida minu noorpõlve kirjanduskangelast Agu Sihvat, siis võiks öelda nii, et kui kõik ausalt ära rääkida, mis selle eelnõu kohta käib, siis tuleks alustada sellest, et 18. oktoobril sai Riigikogu põhiseaduskomisjon kirja rahanduskomisjonist, kes selgitas, et nendel on menetluses eelnõu numbriga 100, milles on ette nähtud paljude seaduste muutmise, k.a. prokuratuuriseaduse muutmise. Ning kuna põhiseaduskomisjon on seni olnud prokuratuuriseadust käsitlev juhtivkomisjon, siis palus rahanduskomisjon meie komisjonil kaaluda asjaomase eelnõu algatamist ja saatis meile ka vajalikud materjalid.

25. oktoobril komisjon arutas selle eelnõu algatamist ja 7. novembril jõudsime nii kaugel, et algatasime selle eelnõu. Komisjoni 15. novembri istungi ajaks oli eelnõu juba siit Riigikogu saalist läbi käinud ja me arutasime selle esimesele lugemisele saatmist. Täna me, head kolleegid, juba arutamegi seda.

Nagu ka seletuskirjast lugeda võib, on lugu selles, et selle eelnõuga soovitakse täiendada prokuratuuriseaduse § 22, mis sätestab, et prokuröride töötasu määramisel juhindutakse kohtunike ametipalkade määramise põhimõtetest, kusjuures riigi peaprokuröri kuupalgamäär ei tohi olla kõrgem kui kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse § 2 lõikes 1 nimetatud palgamäär, lõikes 2 nimetatud kõrgeima palgamäär indeksini ning koefitsiendi 0,85 korru-

tis. Need muudatused on tingitud vajadusest hoida prokuröride palgad proportsioonis kohtunike ja teiste kõrgemate riigiametnike palgadega, tagamaks eri võimuharude tasakaalu. Kuigi jah, prokurörid ja prokuratuur iseenesest ei ole meie riigis põhiseaduslik institutsioon – nad esindavad täitev-korraldavat võimu –, on siiski tegu väga olulise jõuga. Ütleme nii: Euroopa praktika kohaselt suhtutakse neisse paljuski peaaegu sama võrdväärselt kui kohtunikesse. Nende tegevus on ka väga oluline ja seetõttu ongi plaan viia selle eelnõuga riigi peaprokuröri ametipalk tasemele, mis oleks korrelatsioonis sama tasemega kohtuniku palgaga. Riigikohtu esimehe palgakoeffitsient on 1,0 ja Riigikohtu kohtuniku ametipalga koeffitsient on 0,85. See võiks siis olla riigi peaprokuröri ametipalga maksimaalne koeffitsient.

Praegu kehtiva kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse kohaselt on see arv tüki maad väiksem, aga peetakse õigeks, nagu ma ütlesin, viia need palgad proportsiooni. Praegu käivad prokuröride palga juurde paljuski ka lisatasud. Nii et iseenesest ei peaks see muudatus, kui eelnõu 2013. aastal seadusena jõustub, kaasa tooma mingit väga suurt palgatõusu, aga tase oleks siiski lähedane kohtunike palgatasemega. Nagu ma ütlesin, riigi peaprokuröri palgakoeffitsient ulatuks Riigikohtu liikme palgakoeffitsiendini – ulatuks selleni, aga see võib olla ka väiksem – sõltuvalt sellest, mida Vabariigi Valitsus täpsemalt määraks.

Valitsuse esindaja andis komisjoni istungil eelnõule positiivse hinnangu ja eks ta sealt kandis tegelikult sündis, mis siin salata.

Lõppkokkuvõttes otsustas komisjon tulla selle eelnõuga täna saali esimesele lugemisele ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Seda me otsustasime konsensusega ja olime üksmeelselt ka arvamusel, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg võiks olla 23. november kell 18. Kui kolleegid peavad vajalikuks eelnõusse täpsustusi ja muudatusi esitada, siis on see võimalik. Ka põhiseaduskomisjon viis eelnõu esialgses tekstis, mis meile kaasa varana rahanduskomisjonist tuli, läbi väikese remondi. Oleme veendunud, et praegune sõnastus on märksa selgem ja üheselt mõistetavam. Aitäh kuulamast!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd siis küsimused. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Seletuskirja teise punkti – "Eelnõu eesmärk" – lõpuosas on kaks lauset, mis ma praegu ette loen: "Vastupidi, 2012 tekib kõnealuse sätte muutmata jätmisel situatsioon, kus prokuröride ametipalkade tase lõpeb seal, kus kohtunike oma algab. /---/ Sisuliselt oleks näiteks välistatud tulevase riigi peaprokuröri kandidaatide leidmine kohtunikkonna seast." Kas tõesti asi on nii hull, et Eestis ei ole ühtegi missioonitundega kohtunikku, kes nii kõrgele ametikohale ilma selle muudatuseta tuleks? Kas selleski valdkonnas on kõik mõõdetav rahaga või kuidas?

Väino Linde

Aitäh! Iseenesest hea küsimus! Põhiseaduskomisjon arutas seda ka oma istungil niisugusel moel ja jõudsime järeldusele, et kindlasti palk on üks põhikomponent, mis tekitab võimaluse saada sinna – nimetame seda siis turuks või millekski muuks – parimaid ajusid tööle. Muidugi see ei saa olla ainuke motiiv prokuratuuri tööle minna. Aga niimoodi seletuskirjas sai ka mainitud, et sellisel juhul võib eluaegses ametis olevatel kohtunikel, ka inimestel, kes on näiteks madalama astme kohtus tööl, olla huvi kandideerida kõrgema tasandi prokuröri ametikohale, teades, et seal on palk mõnevõrra kõrgem kui praegu, kuigi see amet ei pruugi olla eluaegne. Ent palk on tõesti ainult üks tegur, ma olen sinuga selles osas nõus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Nagu me teame, iseloomustab Eesti õiguspraktikat, õigemini kohtumõistmise praktikat selline suhteliselt kurb arv, et 97% kaasustest lõpeb kokkuleppemenetlustega. Siit ka minu küsimus nii teile isiklikult kui ka teile kui komisjoni esindajale: kas oli arutusel, ega selline prokuröride palga sidumine kohtunike palgadega (mitte et mul oleks midagi prokuröride kõrge palga

vastu) ei too kaasa teatud õigusriigi printsiipidest taganemise? Vahest me veel rohkem soodustame seda, et prokuratuur täidab mingil määral kohtu rolli?

Väino Linde

Päris niisuguse nurga alt me selle eelnõuga seoses seda küsimust ei arutanud. Aga mis puutub prokuröride tegevusse, siis oluline on eelkõige prokuröride tegevus kogu uurimise juhtimisel. Teine tahk, mis on mõned aastad juba väga tähtis olnud, on see, et meil on olemas nn võistlev kriminaalprotsess ja seal on just prokuröride osa väga oluline.

Mis puutub kokkuleppemenetluste suurde arvu, siis eks me ole seadusandjana selleks tõesti võimalused ja hooval andnud. Kohtuvõi kriminaalasjad on kindlasti erinevad ja siin ei sõltu – vähemalt ei tohiks sõltuda – kokkuleppemenetluse otsus ainult ühe poole soovist, ma mõtlen näiteks prokuröri. Alati on ka teisel poolel oma esindaja, advokaat ja kaitsetaktikat kavandades on võimalik kaaluda asjaolusid, kui kaugele menetluses minna, olla kokkuleppega nõus või mitte. Mõnes mõttes see väärub kindlasti eraldi tähelepanu, kuid on ju tõesti palju kohtuasju, mis on iseenesest suhteliselt lihtsad või ilmselgelt must-valged ja neid tõesti ei peaks üldmenetluse korra järgi menetlema. Ma ei arva, et palganumbri muutumine selles osas midagi väga muudaks. Ja veel: paljusid asju peab ikkagi kohus kinnitama, ka kõik selle, mille prokurör on kokkuleppemenetluses korda saatnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud esineja! Vormiliselt peaksid prokuratuuriseaduse muudatused jõustuma 1. jaanuaril 2013, sisuliselt aga sellel päeval, kui jõustuvad kõigi riigiteenistujate uued ametipalgad. Praegune seis ei ole selle jõustumise koha pealt mitte just väga perspektiivikas. Kas see tähendab seda, et käiku läheb see sisuline tärmin ehk juhul, kui 1. jaanuaril 2013 need muudatused ei astu jõusse, siis ka prokuratuuriseaduse muudatused lähevad automaatselt edasi?

Väino Linde

Jah, see on praegu plaanitud siiski prokuratuuriseaduse muutmisena ja seal on kirjas jõustumine 1. jaanuaril 2013. Too kõrgemate riigiteenijate ametipalku puudutav muudatus on ka ju aastaks edasilükkamisel. Nii et selles mõttes, hea küsija, olemata nüüd ennustaja, ei saagi ennustada, mis võib näiteks järgmisel aastal juhtuda. Kuid seadusi on võimalik kindlasti muuta. Põhimõtteliselt on võimalik ka seda eelnõu muuta, kui see seaduseks on saanud. Aga see kõik on selline teoreetiline käsitlus. Praegu on ikkagi arvestatud sellega, et kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muudatus hakkab kehtima aastal 2013 ja säärasel juhul ka see prokuratuuriseadus. Ausalt öeldes ei saa ma praegu iseenesest välistada ei ühte ega teist võimalust. Aga praegu on tõesti kavas hakata järgmisel aastal uut riigieelarvet juba ülejäämiseks aastaks tehes plaanima võimalusi kõikide nende numbrite reaalseks katteks, kui see on võimalik. Loodan, et on!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Tasustamissüsteemi üks osa on kindlasti ka puhkepäevad. Täna on jutt prokuröridest, kes on kohtunikega samas süsteemis, mis on igati loogiline. On teada, et kohtunikel on äärmiselt pikad puhkused, mis vähendab kohtute töövõimet. Kas te võiksite valgustada, kas ka prokuröridel on pikendatud puhkused ja kuidas on nende puhkus tasustatud?

Väino Linde

Kõike seda reguleerib päris täpselt prokuratuuriseadus. Prokuröride puhkus on praegu kehtiva seaduse järgi 49 kalendripäeva, prokuröri abidel 42 kalendripäeva. Samas on prokuröridele kehtestatud ka valveaeg, millal nad peavad töövälisel ajal olema kättesaadavad ettenägematute või edasilükkamatute teenistusülesannete täitmiseks. Olen ka ise omal ajal prokurörina töötades niimoodi pidanud valveaega arvestama, kuid tolleaegsed seadused selles osas mingisugust tööaega ei arvestanud. Tegu on eelmise Riigikogu koosseisu poolt heaks kiidetud täienduste ehk hüvedega – ma mõtlen just valveaega puuduvat –, aga puh-

kuse regulatsioon kehtib juba 2005. aastast. Tasustamise kohta on omad tabelid olemas, kuid ma ei välista, et siin võib paljutki muutada ühtsemaks pärast seda, kui Riigikogu on katki hammustanud pähkli, mille nimi on uus avaliku teenistuse seadus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas mõne kohtuniku või prokuröri ametipalk ja tema tegelik sissetulek väheneb selle eelnõu järgi?

Väino Linde

Aitäh, küsija! Minu vastus on eitav. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Väino Linde! Kas on läbirääkimissoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Määrán eelnõu 126 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 23. novembri kell 18.

4. Käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (134 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme neljanda päevakorrapunkti juurde, selleks on rahanduskomisjoni algatatud käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu 134 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Erki Noole!

Erki Nool

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu oli rahanduskomisjonis arutelul 14. novembril. Eelnõu eesmärk on säilitada käibemaksutagastusega müügil (*tax free*) ajutiselt kehtiv vähendatud käibemaksutagastuse piirmäär.

Algamise kaalutlused on järgmised. Käibemaksuseaduse § 5 lõike 2 punkti 2 kohaselt loetakse kauba ekspordiks, mille puhul on võimalik taotleda käibemaksutagastust, kauba võõrandamist ühendusevälise riigi füüsilisele isikule, kui võõrandatud kauba müügihind koos käibemaksuga ületab 128 eurot. Perioodil 1. jaanuar 2010 kuni 31. detsember 2011 keh-

tib käibemaksutagastusega müügil ajutiselt, vastavalt käibemaksuseaduse § 46 lõikele 16, vähendatud käibemaksutagastuse piirmäär 38,35 eurot. Vähendatud *tax free* piirmäär on avaldanud positiivset mõju Eesti turismisektorile. Väiksema piirmäära kasuks räägib ka teiste riikide praktika. Näiteks Soomes on piirmäär 40 eurot, Lätis 42 eurot ja Leedus 58 eurot.

Riigikogu rahanduskomisjonile esitas ettepaneku säilitada käibemaksutagastusega müügil vähendatud käibemaksutagastuse piirmäär Eesti Kaupmeeste Liit, saates komisjonile 3. novembril sellesisulise kirja. Eelnõu arutelule oli kutsutud ka Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla.

Komisjon langetas järgmised otsused: saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda 22. novembril – see oli konsensuslik otsus –, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada – see oli samuti konsensuslik otsus – ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 23. november kell 18. Seegi oli konsensuslik otsus. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teie küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! See on väga hea eelnõu, mida peaks kindlasti toetama, aga äkki te oskate selgitada, kuidas pääses Riigikogu menetlusse eelnõu, mille seletuskiri ei ole vormistatud vastavalt normitehnilistele nõuetele?

Erki Nool

Austatud kolleeg! Mida te mõtlete selle all, et ei vasta normitehnilistele nõuetele? Minu mäletamist mööda komisjonis ei tulnud see kõneks, et eelnõu on ehk normitehniliselt ebakorrektn.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas sa oskad öelda, kui suur on olnud viimase kahe

aasta *tax free* piirmäära vähendamise positiivne mõju Eesti turismisektorile?

Erki Nool

See küsimus oli arutusel ka komisjoni istungil ja kui väga ausalt vastata, siis konkreetseid andmeid pole ei Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil ega ka Rahandusministeeriumil. Samas on kaupmeeste liit ja hotelliliit toonud positiivseid näiteid. Ka Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla ütles, et kui nad käisid Ida-Virumaal, siis kinnitati, et Narvas on selle mõju olnud märgatav just kauba müümisel kolmandate riikide, eelkõige Venemaa Föderatsiooni elanikele. Päris kindlasti ei avaldaks see seadusmuudatus negatiivset mõju riigieelarvele. Seda on kinnitanud mõlema ministeeriumi esindajad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma selgitan oma esimest küsimust. Vastavalt meie normitehnika eeskirjale peab seletuskiri olema jaotatud osadeks. Esimene – sissejuhatus ja eelnõu eesmärk, teine – eelnõu sisu ja võrdlev analüüs, kolmas – eelnõude kronoloogia ja vastavus Euroopa Liidu õigusele, neljas – seaduse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused ning viies – seaduse jõustumine. Eelmine seaduseelnõu, mida me arutasime, ja järgmine, mis tuleb arutusele, on tehtud vastavalt normitehnika eeskirjale. See kahjuks ei ole. Miks see tegemata jäi?

Erki Nool

Mis puutub eelnõu seletuskirja liigendamise, siis jah, nii ministeeriumide, fraktsioonide kui ka komisjonide esitatud eelnõude seletuskirjad peavad vastama Riigikogu normitehnika eeskirjale. Riigikogu normitehnika eeskirja punkti 54 kohaselt aga võib väiksemahulise seaduseelnõu korral ning mõne seaduse muutmise või kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu korral seletuskirja liigendust võrreldes normitehnika eeskirja üldnõuetega muuta või liigendamisest loobuda. Selline on minu vastus teile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mille järgi mõõdetakse eelnõu mahtu? Kas näiteks selle järgi, kui suur on mõju riigieelarvele? Kas võib öelda, et kõik eelnõud, mis mõjutavad järgmise aasta riigieelarvet miljoni euro võrra, on väikese mahuga?

Erki Nool

Kindlasti ei saa asja võtta niimoodi, et normitehniliselt oleneb eelnõu maht summast – on see siis ühel aastal 1 miljon eurot, teisel aastal 10 miljonit või 100 miljonit eurot. Nii libedale teele kindlasti ei tohiks Riigikogu oma seadusmuudatustega minna. Mis puutub teie küsimusse, siis normitehniliselt me teeme ainult selle muutuse, et sätestame 38,35 euro asemel 38 eurot. Käibemaksutagastuse piirmäär muutub ainult 35 eurosendi võrra. Kui võrrelda näiteks miljonit eurot ja 35 eurosenti, siis see on väga suur vahe ja nii on see mingil määral tõesti vaid normitehniline muudatus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Eelnõu seletuskirja järgi mõjutab see eelarvelisi laekumisi negatiivselt suunas ca ühe miljoni euro ulatuses. Samas te väidate, et Maksu- ja Tolliameti hinnangul ei mõjuta vähendatud piirmäär oluliselt halduskoormust. Kui keskmine käibemaksutagastus oleks näiteks 100 eurot, siis tähendab see 10 000 täiendavat tehingut aastas. Kas eelnõu algatajate arvates 10 000 tehingut ei ole oluline halduskoormuse suurenemine?

Erki Nool

Kõigepealt ma täpsustan, et praegu on kehtinud ajutine periood. Selle aasta lõpuks on see kestnud kaks aastat. Sellest vaatenurgast halduskoormus ei muutu, et praegu on tegu seaduses kehtestatud ajutise piirmääraga, nüüd see lihtsalt säilib. Maksu- ja Tolliameti halduskoormus selle seadusmuudatusega oluliselt ei suurene, kuna nii on see juba viimased kaks aastat olnud. Miks see tehti kaheks aastaks

ajutisena? Rahandusministeerium soovis selle aja jooksul analüüsida piirmäär mõju riigieelarvele. Rahanduskomisjonis küsiti samuti, kas regulatsioon võiks avaldada finantsiliselt negatiivset mõju, aga Rahandusministeeriumi vastus kõlas, et pigem on mõju positiivne, just turismisektori vaatevinklist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Hea kõneleja! Ma esitan pisut teistsuguse loogikaga küsimuse. Mul on suhteliselt raske ette kujutada inimest, kes oma reisisihte seades otsustab ühe või teise riigi kasuks sellepärast, et seal on käibemaksu tagastamise piirmäär selline või teistsugune. Võib-olla neid inimesi on. Aga kas te kaalusite komisjonis seda, et kui näiteks Leedus on see summa 58 eurot ja Lätis 42, siis ehk mitte seda meil veel väiksemaks teha, vaid suurendada näiteks 45 euroni?

Erki Nool

Ei, ettepanekut suurendada ei tehtud. Oli hoopis ettepanek, et äkki veelgi vähendada – ehk see mõjutab veelgi rohkem meie turismisektorit, aga ministeeriumi esindaja arvamus oli, et oluliselt selline muudatus mõjuda ei tohiks. Mis puutub teie küsimusse, siis ma ei kujuta ette, et selle muudatuse jõustumisel võiks väga kasvada väikeettevõtjate huvi kasutada käibemaksutagastusega müügi võimalusi just piiriäärsetel aladel, näiteks Kagu-Eestis ja Narvas.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi teile ei ole. Suur tänu, Erki Nool! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määratud eelnõu 134 muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks 23. novembri kell 18.

5. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (94 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 94 esimene lugemine. Palun ettekanadeks kõnetooli Urve Palo!

Urve Palo

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Head kolleegid, mul on teile väga hea uudis. See seaduseelnõu, mille sotsiaaldemokraadid on nüüd algatanud, on kindlasti selline opositsiooni eelnõu, mida ka koalitsioon ükskord ometi saab toetada. Ma kohe seletan, mispärast. Koalitsioonipartneriteks on kaks erakonda. Üks neist on kinnitanud, et ta tahab tõesti aidata kaasa sellele, et inimeste kodukulud väheneksid, teine aga on öelnud, et ta soovib teha kõik selleks, et Eesti ettevõtluskliima oleks meie ettevõtjatele soodne. Ja see seaduseelnõu, mille sotsiaaldemokraadid on algatanud, aitab täita neid mõlemaid lubadusi.

2010. aasta 1. aprillil avati Eestis elektriturg suurtarbijatele, kelle aastane tarbimismaht on suurem kui 2 GWh. Kodutarbijatel ja väikeettevõtjatel tekib kohustus osta elektrit börsilt alates 1. jaanuarist 2013. Tänavu aprillis teatas Elering, et elektribörsi Nord Pool Spot Eesti hinnapiirkonna aasta keskmiseks hinnaks peaks kujunema 46,29 eurot MWh eest. Praegu kehtib Eestis kodutarbijatele ja väikeettevõtjale elektri hind 32 eurot MWh eest. Kui teeme lihtsa rehkenduse, siis näeme, et avatud turul hakkab elekter maksma keskmiselt 45% rohkem. Et leevendada kodu- ja äritarbijatele elektrituru avamisest tulenevat elektri kallinemist ja sel moel soodustada taastuvate energiaallikate tootmist ja kasutuselevõtmist, esitasidki sotsiaaldemokraadid seaduseelnõu elektrienergia aktsiisimäärade muutmiseks.

Olgu ka öeldud, et muudatuse mõju riigieelarvele on hinnanguliselt 26,7 miljonit eurot aastas.

Seega, aastaks 2013 on võimalik juba täna hakata valmistuma. Eelnõu ettepanek on vä-

hendada Eestis alates 2013. aasta 1. jaanuarist elektrienergia aktsiisi Euroopa Liidu kehtestatud miinimummääradeni, milleks on kodutarbijatel 1 euro 1 MWh eest ja äritarbijatel 0,5 eurot. Taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia vabastatakse täielikult elektrienergia aktsiisist. Praegu Eestis kehtiv elektrienergia aktsiisimäär on 4,47 eurot MWh eest, mis on, nagu me pärast lihtsat rehkendust näeme, kodutarbijatel 4,5 korda suurem, kui miinimumnorm ette näeb, ja äritarbijatel üle kaheksa korra kõrgem.

Muuseas, minu teada Euroopa Liidu 27 liikmesriigist ainult viis, nende hulgas ka Eesti, kasutab lubatud kõrgemaid elektriaktsiisi määrasid. Alates selle aasta 1. augustist maksavad kodutarbijad vastavalt Eesti Energia hinnakirjale elektripaketi "Kodu 1" korral 1 kWh eest 10,91 eurosent. Sellest moodustab põhitariif 3,23 eurosent. Seega 30% kogu elektriarvest moodustab põhitariif, mis 1. jaanuarist 2013 saab olema mõjutatud börsihindadest. Kui börsihind hakkab olema keskmiselt 45% kõrgem kui praegune hind, siis suurenevad tarbija elektriarved keskmiselt 16%. Nii et alates 1. jaanuarist 2013 on oodata, et inimeste elektriarved, mis neile iga kuu kas siis postkasti või meiliboksi saabuvad, hakkavad olema vähemalt 16% suuremad.

Kui me kasutaksime Euroopa Liidus lubatud elektriaktsiisi miinimumtariife, oleks meil võimalus nii inimeste kui äritarbijate elektriarveid vähendada 4%. See moodustab kogu tulevases elektriarvete kallinemisest suure osa. Olgu öeldud, et Lätis ja Leedus, kelle toodanguga meie eksportöörid peavad väljaspool Eestit vägagi rinda pistma, on elektriaktsiis minimaalne. Kui see meilgi nii oleks, aitaks see meie ettevõtetel ekspordihindu alandada.

Kui rääkida taastuvenergeetikast, siis Eesti energiasektor on üks reostavaimaid Euroopas. Selleks, et seda mõju vähendada, tuleb seada pikaajaline siht täielikult taastuvenergiale üleminekuks. Juhtuda võib see ühe inimpõlve jooksul, aga alustama peab täna. Euroopa valitsusjuhid on otsustanud, et aastaks 2050 peavad keskkonnakahjulikud CO₂ heitmed vähenema 80–95%. See tähendab süsinikuvabade tootmisvõimsuste kasutuselevõttu. Eestil oleks mõistlik panustada uute keskkonda ja meie rahvuslikku rikkust, põlevkivi säästvate tehnoloogiate arengusse ning toetada hajusat ener-

giatootmist, mille puhul energiat toodetakse tarbijale võimalikult lähedal.

Aastal 2010 moodustas Eleringi hinnangul taastuvenergia osakaal Eestis ligi 10% elektri lõpptarbimisest, tänavu peaks see näitaja hinnanguliselt olema 11,4%. Seega arenguruumi meil veel on. Taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia vabastamine aktsiisist suurendaks keskkonnasõbraliku elektritootmisviisi konkurentsivõimet ja aitaks, ütlen veel kord, säästa meie põlevkivi. Minu arvates me peaksime vaatama meie rahvusliku rikkuse kasutamist pikas perspektiivis, mitme inimpõlve vältel. Tuleks mõelda, mida annaks põlevkivist teha tulevikus, ja mitte seda praegu ahju ajada. Muide, analoogilisi maksusoodustusi kasutatakse taastuvate energiaallikate puhul kümnes Euroopa Liidu riigis, sealhulgas Soomes ja Leedus.

Head kolleegid, tänan teid tähelepanu eest! Loodan, et teil on võimalus seda seaduseelnõu toetades näidata, kui väga te hoolite oma valijatest ja kui tõsiselt te suhtute oma valimis-lubadustesse! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh ettekandjale! Palun, Aivar Sõerd, teie küsimus!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma tahaksin teie õhinat natukene tagasi tõmmata. Kui teie eelnõu peaks seadusena jõustuma, vähendab see riigieelarvet mitte 26, vaid 29 miljoni euro võrra ja see on rohkem kui kahekordne summa, mis laekuks teie propageeritud automaksust. Minu küsimus on selline: kui te tulete ettepanekuga vähendada riigieelarve laekumisi, siis mis rahaga te katsete finantseerida oma üüratuid sotsiaalprogramme, mida te kirjeldate näiteks oma viimases propagandalehes Sotsiaaldemokraat? Kas jälle on päevakorral teie vana arsenal hakata riigile laenu võtma?

Urve Palo

Aitäh küsimuse eest! Mina ütlesin, et see vähendab laekumisi 26,7 miljonit eurot, see on ligi 27 miljonit. Teie väidate, et 29 miljonit. Eks me siis ülejäämise aasta lõpus näe, mis on tõde, aga vahe on tegelikult väga väike.

Mis puutub sellesse, kust see raha tuleb, siis selle otsite teie. Te olete väga mihklid raha otsima, et oma valimislubadusi täita. See võiks ju käia teie valimislubaduste täitmise alla – kodukulud vähenevad. Alles me kiitsime kiirustades heaks maamaksu kaotamise – selle puhul ei olnud ka selge, kust selle katteks raha tuleb, aga te lubasite selle leida. Me anname teile selleks aega tervelt aasta, isegi natuke rohkem. Kui te järgmise aasta eelarvet teete, siis ma usun, et teil on väga lihtne natukene kas ridu ümber sättida või tulused juurde leida. Ma usaldan teid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Hea ettekandja! Ma üritan aru saada, milline on sotsiaaldemokraatide seisukohast selle ettepaneku loogika. Tegelikult me kõik teame, et mida jõukam on ühiskond, seda rohkem tarbitakse seal elektrit. Samamoodi võib arvata, et mida jõukam on leibkond, seda rohkem tarbitakse seal elektrit. Ilmselt teate ise ka, et jõukamates peredes huugavad kuivatid, põrandakütted, saunad jne. Nüüd on teil ettepanek alandada elektri hinda. Ma saan aru, et sellest võidavad kõige rohkem jõukad inimesed, samas aga väheneb riigieelarvesse laekuv summa vanas rahas ligi 500 miljonit krooni, mida võiks kasutada sotsiaalprojektide jaoks, mis on justkui teile südamelähedased. Kus see loogika teie ettepanekus on?

Urve Palo

Kui me vaatame elektrienergia tarbimist, siis ühest küljest muidugi kasutatakse elektrit rohkem suurtes majades, kus on palju valgusteid. Samas need majad ei pruugi sugugi elektriküttel olla ja see tähendab, et selline kallis eramu vahest ei olegi kuigi elektrienergiamahukas. Mida rikkam inimene, seda rohkem mõtleb ta juba maja ehitades sellele, kuidas see oleks energiasäästlikumalt ehitatud. Ta kasutab LED lampe jne. Aga selleks on raha vaja, need lahendused on kallimad.

Tegelikult puudutab elektrienergia kalline mine ikkagi just halvemini hakkama saavaid peresid, lasterohkeid peresid, kus on tarvis, et pesumasin ja nõudepesumasin – kui see mui-

dugi olemas on – kogu aeg huugaksid. Nii et ma ei ole teie loogikaga päris nõus.

Kui me vaatame, kui palju Eestis tarvita takse elektrienergiat ühe pere kohta, ühe tarbi ja kohta keskmiselt, siis see on olnud 382 eurot aastas. Kui nüüd hinnad tõusevad 16%, siis on jutt aastas 60 euro suurusest lisakulust, ja seda tegelikult väga tagasihoidliku elektrienergia tarbimise puhul. Sest kui me võtame, et keskmiselt on elektrienergia tasu kuus vanas Eesti rahas umbes 500 krooni, siis see näitab, et keskmiselt ikkagi inimesed ei tarvita elektrienergiat kütteks, vaid olmetehnika kasutamiseks. Ja mida suurem pere, seda rohkem neil elektrit selleks vaja läheb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Austatud juhataja! Hea ettekandja! Mul on samasugune küsimus kui Aivaril: mille arvel ikkagi see 26,7 miljonit eurot tuleb? Kas sellepärast sotsiaaldemokraadid täna tasuta kõrghariduse eelnõu ei toetanud, et peavad vajalikumaks seda, et igale perele 15 eurot taskusse jääks, ja mitte tasuta kõrgharidust?

Urve Palo

Nagu ma ütlesin, ma usaldan teid. Te olete ju väga tugevad raamatupidajad. Küll te selle raha leiate, kui tahtmist on. Te olete siiani näidanud, et kui tahate valimislubadusi ellu viia, siis te raha leiate. Seegi võiks olla üks teie valimislubaduste täitmisi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ka mina pean kurbusega tõdema, et sotsiaaldemokraadid on liikunud selge maailmavaate platvormilt märksa rohkem keskera kondlikku sektorisse, kus populism pühitseb kõik abinõud – selle vägagi tagasihoidliku kokkuhoiu nimel ollakse valmis ohverdama väga suuri eelarvetulusid. See on väga laia maksubaasiga maks ja riigile on see raha oluline. Ma arvan, et ka see väljend "raha otsite teie" sobib kindlasti siin saalis palju paremini Marika Tuusi kui teie suhu. Aga ma püüan jutu viia maailmavaatele ja seepärast küsin: kas

sotsiaaldemokraadid põhimõtteliselt peavad keskkonna saastamise maksustamist halvaks või soovite asendada selle mõne muu maksuga?

Urve Palo

Kui meie oleme valitsuses, siis uskuge, meie selle raha leiame. Ja ma väga loodan, et te olete sama võimekad. Mis puutub keskkonnasäästlikkusse, siis vastupidi, meie arvame, et meie rahvusliku uhkuse, põlevkiviressursi kasutamist peaks märksa kõrgemalt maksustama. Me ei pea õigeks, et Eesti põhiline energiaallikas praegu suures osas ahjude kütmiseks klub. Tegelikult on ju tänu sellele, et me põlevkivi õiglaselt ei maksusta, elektri hind meil madalam kui ümberkaudsed börsihinnad, aga see muutub. Kui me räägime elektri hinnast, siis nagu ma ütlesin, elektrit kütteks tarvatakse väga vähe, suuremas osas on elekter ikkagi kasutusel selleks, et seadmed, masinad, valgustid töotaksid. Kindlasti sotsiaaldemokraadid pooldavad seda, et üldse Eestis räägitaks rohkem sellest, et säästmine on põhiline lahendus. Me tahaksime näha, et riik suunaks rohkem ressursse energia säästmisesse erineval moel. Aga see on eraldi teema, neid võimalusi on palju, kaasa arvatud see, et Eesti ise rohkem raha selleks eraldaks ja enam ka Euroopa raha oskaks koju tuua.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kahe rahanduskomisjoni kolleegi sõnavõtu peale tekkis mul üks mõte ja üks küsimus. Kõigepealt, ma küll ei tea, et sotsiaaldemokraadid hirmsasti laenu võtmist propageeriksid. Küll aga vähendab meil reserve – ja tõenäoliselt tuleb ka laenu võtta – Reformierakonna juhtimisel esitatud järgmise aasta eelarve. Aga kas minu mõttekäik on, hea ettekandja, sinu meelest mõistlik, kui ma ütlen, et seesama raha, mis riigieelarvest eelnõuga saamata jääks, ükskõik kas see on 26,7 või 29 miljonit eurot, on seesama raha, mis inimestele kätte jääb? Väga silmakirjalik on minu meelest väita, et riigi jaoks on tegu suure rahaga, aga inimeste jaoks väikese rahaga – summa on ju täpselt sama.

Urve Palo

Aitäh, hea küsija! Väga õige! Loomulikult see raha jääb tarbijatele kätte ja neil on võimalus seda siis muul moel Eestis kasutada, nii et teisest küljest see tuleb riigile maksudena tagasi – käibemaksuna jne. Rääkimata sellest, et inimeste heaolu suureneb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Remo Holsmer!

Remo Holsmer

Aitäh! Hea ettekandja! Te olete olnud Vabariigi Valitsuse liige ja teate ilmselt väga hästi, et sellist tulude juurdekirjutamist Stenbocki majas ei harrastata, et ministrid otsustavad, et me suurendame mingite tulude mahtu. Oma ettekandes te ütlesite, et "katte sellele eelnõule leiate teie ja teie olete head raamatupidajad". Sellest ma järeldan, et sotsiaaldemokraadid teps mitte seda ei ole ega suuda katteallikat leida. Mina, noor Riigikogu liige, olen nii palju aru saanud, et iga eelnõu puhul tuleb ära märkida katteallikas, millega tulude vähenemine kaetakse. Ma püüan teid aidata: kas see on automaks, on see kinnisvaramaks või astmeline tulumaks, mida te olete propageerinud? Midagi siiski peaks siia eelnõusse nagu kirjutama selle kohta. Fraasist "katte leiate teie" on minu meelest natuke vähe.

Urve Palo

Teate, *déjà vu* tunne tekib. Ma mäletan, et kui me menetlesime maamaksu puudutavat seaduseelnõu, siis üks saalipool vaikis ja teine pool rääkis sellest, et kuidas me saame eelnõu vastu võtta, kui me ei tea, kust tuleb selle kompenseerimiseks raha riigieelarvesse. Siis te ütlesite väga veenvalt siitsamast kõnepuldist, et küll raha leitakse, kui on hea eesmärk. Nii et ma kordan veel kord: ka eesmärk leevendada tarbijatele osaks saavat suurt hinnatõusu aastal 2013 ja muu hulgas aidata kaasa teie valimislubaduste täitmisele on nii hea, et selleks vajalik raha tuleb leida. Ja selleks on aega tervelt aasta, nagu ma juba ütlesin – see ei puuduta järgmise aasta eelarvet. Järgmise aasta eelarve puhul oleks tõesti tarvis täna katteallikaid näidata. Ent aega otsida on küllalt. Aga mis puutub raamatupidamisoskustesse, siis ma pean väga raamatupidajatest lugu, aga tööle võtaksin esimeses järjekorras ikkagi finantsjuhi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud ettekandja! Kuna teie tõmbasite siin populismivankri veerema, siis ma küsin edasi. Me oleme selle seaduseelnõu menetlust rahanduskomisjonis paar korda arutanud, aga ühte teemat me küll ei ole kordagi käsitlenud ja ma küsin igaks juhuks üle. Kodukulude vähendamisest rääkides te tõite paralleeli maamaksuvabastusega. Mis on teie hinnang: kummal on suurem mõju inimese rahakotile, kas maamaksuvabastusel või aktsiisi väikesel alandamisel?

Urve Palo

Aitäh, hea küsija, väga hea küsimuse eest! Mul oligi meelest läinud seda rääkida, nüüd tuletasite meelde. Mis puutub maamaksu, siis me teame, et suurem osa ehk 70–80% Eesti elanikest elab korterites. See on statistika. Ja me teame, kui suur on praegu korterite puhul maamaks: sõltuvalt korteri suurusest ja piirkonnast 10–15 eurot aastas. Kui me räägime elektriaktsiisist, siis nagu ma ütlesin, isegi väga tagasihoidliku elektritarbimise korral – umbes 500 krooni kuus vanas rahas – on sääst inimese jaoks 15 eurot aastas. Kui on suurem pere, siis on elektritarbimine suurem ja ka sääst on suurem. Eriti kehtib see lasterikaste perede kohta. Nii et vastus teie küsimusele on, et inimesed võivad meie seaduseelnõu jõustumisest rohkem kui maamaksuvabastusest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Aitäh, hea eesistuja! Hea kõneleja! Te ütlesite, et koalitsioonis töötavad tublid raamatupidajad. Raamatupidamine on teatavasti toimunud majandustehingute dokumenteerimine ja on raske seda hästi teha. Ma olen ise mõnevõrra seda tööd teinud, aga pole ialgi kusagilt raha leidnud. Palun kirjeldage, kuidas raamatupidaja leiab raha!

Urve Palo

Vaat selles ongi asi, et teil on tublisid raamatupidajaid palju, aga teil ei ole ühtegi fi-

nantsjuhti. Kutsuge meid kampa, küll me need vahendid leiame.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Kallis Urve! Ma ootasin kogu aeg põnevusega, et sa ükskord jõuaksid astmelise tulumaksu või mõne muu katteallikani. Aga kuna sa ei jõudnud, siis mulle tuli meelde, kuidas sotsiaaldemokraadid 2009. aastal väga kiiresti valitsusest põgenesid, kui oli vaja kärpima hakata. Ja nüüd sa seisad seal puldis ja räägid üleoleval toonil, et "teie leiate, teie vaatate, teie teete". Et "meie teeme vaid mingeid segaseid ettepanekuid, mille puhul me ise ei suuda öelda, kust seda kõike finantseerida tuleks, aga küll teie leiate". Kas sotsiaaldemokraadid on täiesti kaotanud usu sellesse, et te kunagi veel valitsusse võiksite kuuluda?

Urve Palo

Ma kõigepealt palun vabandust, kui minu toon tundub üleolev! Ma lihtsalt võtan lõbuga seda protsessi, ega siis tööd tehes ei pea alati olema kurb ja vihane. Ma pigem olen heas tujus – usun, et see ei ole patt! Soovin, et teie oleksite ka, ja minu meelest siin ongi naeratusi päris palju, nii et lõbusus on nakkav. Aga mis puutub valitsusest äraminekusse, siis korrigeerime ehk seda vana vaeleusaama. Me ei läinud ära, meid kõrvaldati valitsusest. Ja põhjus oli selles, et me nägime erineval moel, kuidas tulused võiks suurendada. Kärpima hakkasime ju rahandusministri juhtimisel ja ajal, kui sotsiaaldemokraadid olid valitsuses, tehti kõige laiema ulatusega kärped. Sotsiaaldemokraadid on alati öelnud, et me oleme vastutustundliku eelarve poolt ega poolda näiteks raha laenamist selleks, et katta jooksvaid kulusid. Erinev arusaam tulude poole kasvatamisest on meil tõesti olnud. Me ei pooldanud ka seda, et tulude katteks on käibemaksu tõus. Meil on selles osas olnud teine seisukoht kui IRL-il ja Reformierakonnal. Nii on elu!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas, teine küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja! Kui võtta aluseks teie enda andmed, siis on sääst keskmise leibkonna jaoks 1,25 eurot kuus, kogu ühiskonna kaotus tervikuna aga ligi 30 miljonit eurot. Usun, et need suurusjärgud räägivad ise enda eest. Samas te ütlesite minu küsimusele vastates, et teil on hoopis mingi alternatiivne plaan hakata maksustama põlevkivi ja selle kaudu elektri hinda tõsta, mis võib-olla avabki natukene tegelikke tagamaid. Aga minu küsimus on, kas te peate põhimõtteliselt õigeaks maksustada põlevkivi ehk siis Eestis toodetud elektrit ja jätta maksustamata see elekter, mille me peaksime sisse ostma? Teadupärast elektriaktsiis kehtib nii Eestis toodetud kui sisseostetud elektri puhul.

Urve Palo

Siin on nüüd mitu head asja, alustades sellest, et te jagasite ühe inimese aastakasu ühe kuu kasuks ja rääkisite samas terve ühiskonna terve aasta kulust. See on demagoogia tipp – ma tunnustan teid selle eest, Taavi! See oli hea võrdlus! Millest kahjuks küll midagi järeldada ei saa, nii et las tema jääb. Aga mis puutub elektri hinda, siis nagu ma ütlesin, aastast 2013 elekter kallineb seetõttu, et me siseneme avatud elektriturule ja hind tõuseb sõltumata sellest, mismoodi me põlevkivi siin Eestis maksustame. Elektriturg on siis avatud ja me ei ole enam omaette oaas. Meie, tarbijad, hakkame ostma sellelt, kes pakub soodsamalt. Ja samamoodi vaatab Eesti Energia, et kui turul on hinnad kõrgemad ja tal on võimalus kõrgema hinnaga müüa, siis ta seda teeb ja kas või müüb väljapoole, on need ostjad siis Soome, Läti või mis iganes piirkonna tarbijad. Eriti selles valguses ma ütlen, et oleks mõttekas meie põlevkivi rohkem väärtustada, tänu sellele jääks ka rohkem raha Eesti riigi eelarvesse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kolleeg Taavi Rõivas võttis mul küsimuse suust, aga teie vastus pani selle sinna tagasi. Põlevkivi on meie keemiatööstuses väga tähtis tooraine, mis moodustab suure osa meie ekspordist. Põlevkivist valmistatakse õli,

mis kütab kümneid tuhandeid majapidamisi üle Eesti. Saadav elekter on praegu üks odavamaid ja paralleelselt toodetakse soojust, mis kütab Narvat, varustab 5,5% Eesti elanikkonnast. Palun täpsustage, kas see lihtsalt kõlas debatis niisama-lausena või teil on põhimõtteline pakkumine tõsta makse, maksustada põlevkivi veel suuremalt kui praegu?

Urve Palo

Nüüd me oleme jõudnud elektriaktsiisist põlevkivini. Aga teada on, et Euroopa Liidu strateegiad näevad ette muuta sellised tootmised, mis toovad endaga kaasa keskkonna saastamise ja CO₂ tekke, järjest kallimaks. Tulevikus me peame selleks, et põlevkivist elektrienergiat toota, hakkama Euroopa Liidult ostma kvoote, mis on väga kallid. Ma tahan selle jutuga öelda, et Eesti peaks juba praegu seadma oma samme selles suunas, et saavutada taastuvate energiaallikate suurem osakaal. Neid maksustatakse Euroopa Liidus madalalt või üldse mitte ja lõppkokkuvõttes tuleb see tarbijatele soodsam. Näiteks on praegu juba oht selles, et kui Narvas saab valmis uus põlevkiviplokk, millele kevadel nurgakivi pandi, siis tulevikus see plokk seisab. Me paneme mängu 640 miljonit eurot, et see valmis ehitada, ent see seisab, sest ei suuda avatud turul pakkuda konkurentsivõimelist hinda – tootmiskulud on eelkõige kvootide tõttu suured. Seda tuleb vaadata komplekselt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kuna teie eelnõu seletuskiri langeb pikkade lõikude kaupa lausa sõna-sõnalt kokku Keskerakonna eelnõu seletuskirjaga, siis on mulle praeguses arutelus kõlanud väited, nagu aastaks 2013 plaanitavat elektri kallinemist ei ole kuidagi võimalik ohjata, väga tuttavad. Ma saan aru, et Reformierakonna saadikud tahavad öelda, et praeguse aktsiisitasemega on eelarves arvestatud ja sellest ei tohi auku tekkida. Aga kas on õige minu eeldus, et kui aastal 2013 tagasihoidlike hinnangute põhjal elektri baashind tõuseb 40%, siis riigieelarvesse hakkab sellest laekuma väga palju enam käibemaksu, mis suures osas kataks aktsiisi alandamise?

Urve Palo

Põhimõtteliselt on see loogika õige. Kui elektri hind tõuseb, siis käibemaks on selle võrra suurem. Kas see nüüd otseselt vähemlaekumise katab, aga see kindlasti leevendab selle mõju.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh! Ma sooviksin veel täpsustust. Oleme sattunud libedale teele, kus kõik libistavad end edasi ja tagasi. Te ütlesite, et inimesed säästaksid keskeltläbi 15 eurot aastas ja maamaks on väikekorterite puhul ka keskeltläbi 15 eurot. Kas Eestis elavadki vaid inimesed, kellel on väike korter, või on meil ka inimesi, kellel on vähe suurem elamine, näiteks maamaja või midagi säärast?

Urve Palo

Te küsisite kasu saamise kohta – kes kui palju ühest või teisest muudatusest kasu saab. Ma ütlesin, et kuna eramutes elab siiski väga väike osa Eesti inimesi ja korterelamutes põhi-osa, siis kasusajate hulk, kui võrrelda kahte seaduseelnõu, tegelikult kas ei erine või on elektriaktsiisi puudutava eelnõu kasuks. Nagu ma ütlesin, see rehkendus, et kokkuhoid on 15 eurot, lähtub majapidamisest, kus on väga väike elektritarbimine. Kui on suurem elektritarbimine nagu suurtes eramutes, siis on ka kasu suurem. Selles mõttes need on võrreldavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Täna veel kord! Eile hindas europarlamenti president sellesamas kõnetoolis üsna kõrgelt praeguse koalitsiooni ellu viidud finantspoliitikat. Miks teie annate koalitsioonile töötavatele finantsjuhtidele hävitava hinnangu? Millega te seda põhjendate?

Urve Palo

Mina ei anna hävitavat hinnangut, te ise annate ju! Te kinnitate, et ei leia seda raha kusagilt. Kui te tõesti ei leia, siis kutsuge meid appi! Meil on küll finantsjuhtimise oskusega

inimesi. Loodan, et teil ka on, aga te üritate mulle selgeks teha, et ei ole. Teie käes on pall.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere, teine küsimus!

Valdo Randpere

Ma tahan natuke ajaloos edasi urgitseda. Sa ütlesid, et te lahkusite valitsusest seetõttu, et teile ei meeldinud käibemaksu tõstmine. Ometi mõni kuu hiljem hakkas teile Tallinnas väga meeldima müügitaks, mille te kehtestasite koos oma relvavendadega Keskerakonnast ja mis on samamoodi kohalik käibemaks. Kehtib see küll ühele kolmandikule Eesti elanikkonnast – kehtib siiani. Maksma läheb see igale Tallinna elanikule, nii töötavale kui ka pensionärile, aastas 1000 krooni ringis. Me ei räägi mingist ühest eurost. Tuhat krooni aastas igale inimesele! Umbes kuu aega tagasi me sattusime kokku ühes "Foorumi" saates, kus ma sulle seda meelde tuletasin. Siis sa ütlesid mulle järgmised sõnad: "Jälle sa valetad, Valdo! Meie ei kehtestanud müügitaksu." Kas sa tahad täna ka seda korrata, et ma valetan, kui ütlen, et teie kehtestasite koos Keskerakonnaga Tallinnas müügitaksu?

Urve Palo

Valdo, mul on väga kahju, et see sulle hinge peale jäi, ja ma siiralt vabandan sinu ees! Tõepoolest, tolles kontekstis ma eksisin. Me olime sel ajal valitsuses. Aga see ei olnud teadlik eksimus. Selle ma hiljem uurisin järele ja sain oma veast aru, aga saates ma seda parandada ei saanud. Õiendame selle vana võla praegu.

Aga jälle me jõudsimme Tallinnani. Mis puutub meie põhimõttesse, siis me oleme selle vastu, et kaudsed maksud Eestis tõusevad. Need on niigi märksa kõrgemad kui Euroopa Liidus keskmiselt. Ning kaudseid makse maksavad ka pensionärid ja inimesed, kel on palju lapsi ja kellel ehk üldse puudub sissetulek. Nad maksavad neid makse, kui nad poodi lähevad leiba-piima ostma. Tallinnas minu teada müügitaks otseselt ei puuduta tarbekaupade kallinemist. Aga ma ei ole ausalt öeldes Tallinna asjadega hästi kursis, seega ma parem Tallinna teemat praegu ei puudutaks, võin liibastuda. Ma ei ole ju isegi mitte volikogu liige.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Teie ettekandest selgus, et Euroopa Liidu 27 riigist ainult viies kasutatakse kõrgemat aktsiisimäära. Mis te arvate, miks need ülejäänud riigid ei tõsta seda määra? Kas nad mõtleavad, et inimesed ise tarbiks selle raha või et saavad selle käibemaksu kaudu tagasi, või soovivad, et ettevõtjad looks uusi töökohti, et ettevõtete konkurentsivõime oleks säilinud ja selle kaudu tuleks riigieelarvesse raha?

Urve Palo

Te ise vastasite küsimusele juba ära. Jah, kõike seda, ning lisaks see tõsiasi ka, et elektrienergia kättesaadavus on Euroopa Liidus üks tarbijate, üks rahva põhiõigusi. Väga hoolega jälgitakse, et energia hinnad oleks inimestele jõukohased. Seda enam, et meie riigis ei ole rakendatud tõhusaid meetmeid, kuidas aidata peresid, kes on arвете maksimisega hädas. Kui keegi viitab nüüd toimetulekutoetusele, siis see on nii väike, et sellest ei tasu praegu rääkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Te mainisite uut rajatavat põlevkiviplokki. Olgu öeldud, et tegu on investeerimisega kodumaisele toorainele tuginevasse energiajulgeolekusse. 50% ulatuses kasutab too plokk põlevkivi ja 50% ulatuses puitu. Just see puidu kasutamise võimalus ongi julgestusinvesteering, mis peab tagama kaitse kõrge CO₂ hinna poliitika eest. Aga nüüd küsimused. Kas te näeksite siis kuskil mõnda muud kodumaisel toorainel töötavat ja energiajulgeolekut tagavat elektriijaama? Ja teine küsimus: kas ma sain teie jutust õigesti aru, et põlevkivi kui ressursi võiks kõikides sektorites kõrgemalt ja ühtlasemalt maksustada?

Urve Palo

Mis puutub sellesse uude põlevkiviplokki, mis hakkab tööle, jah, 50% ulatuses hakkepuidul ja 50% ulatuses põlevkivil, siis kvooti peame ikka ostma, sest põlevkivi läheb ka sinna katlasse. Ja ikkagi on küsimus, kas too plokk

on tulevikus turul konkurentsivõimeline või me paneme sellesse 640 miljonit eurot, aga see suurema osa ajast seisab. Minu seisukoht, mida ka teised sotsiaaldemokraadid pooldavad, on, et me peame väga jõuliselt investeerima Eestis esiteks erinevate taastuvate energiaallikate arendamisse ja vastavate objektide ehitamisse. Just sellised hajusad allikad üle Eesti on mõistlik lahendus. Teiseks peame jõulisemalt investeerima energiasäästu, alates sellest, et majad oleksid energiasäästlikumad, ja lõpetades sellega, et meil on kasutusel näiteks nutivõrgud jms. Neid võimalusi on väga palju.

Kui vaadata rahastamise võimalusi, siis Euroopa Liidus eraldatakse järgmise 10–20 aasta jooksul – kui ma nüüd ei eksi, ma jätsin selle paberi teise laua peale – väga suured summad taastuvate energiaallikate arendamiseks ja majade energiasäästlikuks muutmiseks. Euroopa Liidust on selles vallas palju abi oodata. Seda rääkis oma ettekandes siin Riigikogus ka arengufondi juht, kes rõhutas, et tuleviku majandus on mahemajandus ja kõik sellega seonduv ning et selles sfääris liigub ka palju raha.

Kui rääkida põlevkivi maksustamisest, siis minu arvates me peaksime tegema kõik, mis on mõistlik, et säästa oma rahvuslikku rikkust. Täna me ei pruugi veel teada, mida saab sellega teha ühe-kahe inimpõlve pärast, aga kui me oleme selle ahju ajanud, siis ei ole enam midagi teha. Kõik, mis on mõistlik, tuleb kasutusele võtta, et vältida põlevkivi mõttetut ärakulutamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Tuletan meelde, et korraga võib esitada ühe küsimuse. Palun, Arto Aas, teine küsimus!

Arto Aas

Aitäh! Tõenäoliselt on ettekandja minuga nõus, et kauges perspektiivis ei ole energiahindade alanemist loota ning kõige parem lahendus sellele on energia kokkuhoid. Nüüd, millise sõnumi annaks aktsiisi langetamine? Minu hinnangul vastupidise sõnumi, et säästmine pole tähtis, vaid tarbige nii palju kui võimalik. Samas te ka ise rääkisite kortermajade soojustamisest ja Euroopa Liidu võimalikest toetustest selles vallas. Täiesti nõus! Me peaksime neid kasutama ja samas me teame, et kõik Euroopa Liidu fondid üldjuhul eeldavad

ka omafinantseeringut. Kas ei oleks loogiline, et me kasutame sedasama elektriaktsiisist tarbijate käest tulevat raha – kes rohkem tarbib, see rohkem maksab – selleks, et aidata ühiskortermajaju renoveerida, energiat säästa? See oleks just nii nagu teedeehituse puhul.

Urve Palo

Liiga palju küsimusi! Mõtlen, kust ma pihta hakkan. Siin oli nii palju küsimusi, et mul läks esimene küsimus meelest ära.

Aseesimees Laine Randjärv

Vastake, mis meeles on!

Urve Palo

Oleks pidanud kirja panema ... Nüüd tuli meelde! Et miks me üleüldse soovime elektriaktsiisi vähendada, kui nagunii energia kallineb? Selles ongi asi, et energia kallineb tõepoolest. Ma tõin näite, et arve, mis inimestele aastal 2013 laekub, kasvab vähemalt 16% ja elektriaktsiisi alandamine levendaks seda kasvu vastavalt meie seaduseelnõule päris oluliselt, 4% võrra. Aga sellest üksi ei piisa. Meie pakutud meede on esimene samm selleks, et valmistuda elektrituru avamiseks. Meetmeid on palju rohkem ja üks nendest on tõepoolest rohkem investeerida energiasäästlikkusse. Kui energia kallineb näiteks, ma ei tea, ütleme 5%, siis oleks inimene ehk sunnitud ka 5% vähem energiat tarbima. Siit hakkab pihta teadlik rahakulutus: ma vahetan oma lambid välja, ma soojustan oma maja ära jne. Võimalusi on palju, kuidas riik saaks oma inimesi aidata, aga see on eraldi teema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Head küsijad, üks küsimus korraga. Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Urve, kuulasin sinu küllaltki segast juttu raamatupidajatest, mis muutus väga käbedalt jutuks finantsjuhtidest, keda teil on jalaga segada. Mulle meenus lastekirjanduse klassik Astrid Lindgren, kellel on sihukene tegelane nagu Karlsson katuselt. Karlsson nõudis Majasokult teatavasti tuleneelajate lapsukeste nimekirja. Majasokk seda nimekirja ei andnud. Proovime, äkki läheb sul paremini. Ütle nüüd mulle otse puldist, kes on teil need võimekad

finantstegelased, kes viivitamatult ka raha leiavad?

Urve Palo

Mulle jäi jälle see Karlssoni jutt segaseks. Mul on see raamat lugemata, tüdart veel Karlsson ei huvita, me loeme praegu "Pipit". Ning kuna see küsimus jäi veidi segaseks, siis ma parem jätan sellele vastamata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Punkt 1: olen kahe käega selle seaduseelnõu poolt, seda enam, et septembris oli Riigikogu menetluses Keskerakonna analoogiline eelnõu. Punkt 2: ma näen sotsiaaldemokraatides loomulikke partnereid ja tahaksin teiega rahun elada. Aga selles piirkonnas, kust ma valitud olen, sõltub 6000 inimese töö sellest, kui palju maksab põlevkivi ja kas ehitatakse uusi katlaid, arendatakse energeetikat või mitte. Ning üle terve Eesti sõltuvad 150 000 inimest, kes ostavad toasooja, samuti põlevkivi hinnast. Kas see on sotsiaaldemokraatide põhimõtteline seisukoht, et põlevkivi on vaja täiendavalt maksustada ja elektri jaamas midagi ehitada pole vaja?

Urve Palo

Sotsiaaldemokraatide põhimõtteline seisukoht on, et tuleb piirata põlevkivi kaevandamist näiteks 15 miljoni tonnini aastas. Ning põhimõtteline seisukoht on ka see, et põlevkivi tuleb maksimaalselt väärindada, st võtta sellest kivist välja maksimum. Seetõttu praegune suund, et nii mitmed eraettevõtjad kui ka Eesti Energia soovivad Eestis põlevkiviõli tootmist laiendada, mis annab ka töökohti, on kindlasti mõistlikum suund kui lihtsalt põlevkivi ahju ajamine elektrienergia tootmiseks. Aga ma toonitan veel kord, et ühe aastaga ei ole võimalik panna ühtegi elektri jaama kinni, ka kahe aastaga mitte. Need protsessid juhtuvad niikuinii, aga kümnete aastate jooksul ja vastavalt sellele peab ka turg kohanema. Samuti peab kohanema tööturg. Aga ma kordan: meie seisukoht on, et põlevkivi tuleb maksimaalselt väärindada, võimalikult palju sellest välja võt-

ta. Lõpp-produkti müügist jääks riiki ka rohkem raha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kõigepealt, mis puutub toredasse mõttesse koos põlevkiviga hakkepuitu põletada, siis selle mõte või sisu ei ole kindlasti see, et kodumaist toorainet elektri tootmises rohkem kasutada. Pigem on eesmärk, et hakkepuidu lisamisel põlevkivile oleks võimalik maksta taastuenergiatasusid, et muidu hinna mõttes konkurentsivõimeks muutuv põlevkivi kuidagi turul ikka konkurentsivõimeline oleks. Aga mul on küsimus hoopis selle kohta, et siin kerkis jälle üles käibemaksu ja Tallinna müügitaksu teema. Ma tean, et sul ei ole praegu käepärast konkreetsete arvutuste tulemusi, aga kuidas sulle tundub, kumb Eesti inimest rohkem mõjutab: kas Tallinnas kehtestatud 1%-ne müügitaks või üle-eestiline 2%-ne käibemaksutõus?

Urve Palo

Siin ei olegi millestki rääkida – loomulikult mõjub rohkem üle-eestiline 2%-ne käibemaksutõus, mis on ju kasvatanud ka meie elektriarveid 2%. Ja kui te nüüd väga tahate, siis paar sõna veel Tallinnast. Kui riik kärpis ühe rakuga omavalitsuste tulubaasi, aga kohustusi vähemaks ei võtnud, siis mis omavalitsustel üle jääb. Nad ei saa riigi moel lihtsalt vilistada oma kohustuste täitmisele – riik ju isegi Riigikohtu lahendeid ei taha arvestada. Nii üritataksegi teha parim, et omale pandud kohustusi täita ja selleks raha leida. Nii et sellest võib aru saada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Eks energia ongi väärtuslik ja kalliskaup, mida tuleb kasutada ülimalt tõhusalt. Sellest tulenevalt küsin: kas te teate, kui mitu protsenti tuleb saavutada energiasäästu, et saada näiteks KredExist korterelamu renoveerimise toetust? Tänu sellisele energia säästmisele peaksid inimeste arved kõvasti vähenema.

Urve Palo

Nagu ma toonitasin, see on kindlasti üks väga oluline abinõu. Aga täna me ei räägi energiasäästust. Kui meil tulevikus elekter kallineb vähemalt 16%, siis teha see tasa energiasäästuga – sõltub loomulikult majast – on väga raske. Ent muidugi tuleb lisaks elektriaktsiisi alandamisele aktiivselt tegelda ka majade energiasäästlikumaks muutmisega, see on selge. Aga see on teine teema, millest võiks ka pikalt rääkida, ent mitte täna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Urve, kurb, et sulle jäi minu küsimus segaseks! Aga et minule ei jääks jälle sinu jutt uduks, siis ole hea, kui sa raamatuid parasjagu ei loe, siis vasta mulle puldist: kes on need võimekad sotsiaaldemokraatidest finantsjuhid, kelle peale me loota võime? Äkki paneb need nimed kohe kõrva taha ka ajakirjandus ja me saame kõik kollektiivselt nende poole pöörduda.

Urve Palo

Juku-Kalle, tundub, et sina oled ainult "Karlssoni" läbi lugenud, kui sa teisi raamatuid üldse ei hinda ja arvad, et ainult seda peaks lugema. Ma olen peale "Pipi" teisigi raamatuid lugenud, aga "Karlsson" on tõesti veel lugemata. Aga sel teemal me võime hiljem kohvikus rääkida.

Ma ei taha praegu siin otsest reklaami teha, aga meil on väga palju võimekaid inimesi, kes suudaksid vaadata riigieelarvele mitte ainult raamatupidaja pilguga, et kulud-tulud oleks tasakaalus, vaid ka finantsjuhi pilguga: kuidas ikkagi eelarve ridu nii sättida, et riigil ja inimestel võimalikult kasulik oleks, ja kuidas tulusid ka kaugemas perspektiivis oleks võimalik juurde tekitada. See on finantsjuhtide töö. Ma usun, et kui sa mõne ettevõttejahi käest küsid, siis sa saad teada, et nii see käib. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Urve, siin on pikk arutelu olnud selle üle, mis on kogu eelnõu katteallikas. Aga ma

tahan sinu käest küsida hoopis niipidi. Oleme situatsioonis, kus me teame, et elektri hind väiketarbijale aastakese pärast tõuseb märkimisväärselt, suurtarbijale on see aga juba praegu väga palju tõusnud. Me teame ka seda, et suurtarbija ja enesega hästi hakkama saav inimene on võimeline investeerima energiasäästu, aga endaga keskmiselt toime tulev ja keskmiselt hakkaja inimene, on ta siis Majasokk või Karlsson katuselt, tavaliselt ei ole selleks võimeline. Karlsson katuselt üldse mitte, Majasokkul ehk on mingi võimalus, kui tal on sääste. Kas sa tead ühteainsamat meetet, mille valitus on käivitanud, et meie ettevõtjad oleksid ka kallima elektri korral konkurentsivõimelised ja et meie inimesed saaksid normaalselt hakkama? Rahva elatustase ei tõuse kindlasti samas tempos nagu energia hinnad.

Urve Palo

Aitäh, hea küsija! Ei tea. On tõepoolest olemas KredEx, kust korteriühistel on võimalik küsida laenu ja laenugarantiid, väikeses ulatuses annab riik abi Euroopa rahade kaudu. Aga me teame ka, et KredExi osa, mis kaetakse sellest laenust, on nii väikene, et tegelikult on korteriühistud hädas ja üldiselt kasutatakse seda meetet väga vähe. Kuidas sa lähed niisuguse ettepanekuga inimeste juurde, kelle sissetulek on väga väike? Väga palju elab korterelamutes pensionäre ja nad ei ole nõus, et ühistu võtab mingi suure laenu kaela. Neil ei ole võimalik seda kuidagi katta. Väga häid ja töötavaid lahendusi, mis reaalselt inimesi ja ka ettevõtjaid aitaksid, mina ei tea. Kui sina tead, siis palun raiska oma teine küsimus sellele vastamise peale.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma kuulen, et kõige parem asi on taastuvenergia. Kas sa tead, kui suur osa Eestis praegu tarbitavast elektrienergiast on taastuvenergia ja kui suureks selle osakaal Eestis tingimustes võiks kunagi kasvada?

Urve Palo

Aitäh! Kas ma ei öelnud ennist – vist ikka ütlesin küll –, et praegu toodetakse umbes 10%

meie elektrienergiast taastuvenergiaallikate abil. Need on Eleringi 2010. aasta andmed. Tänavuse aasta lõpuks peaks see näitaja olema 11%. Kui aastal 2014 saab Estlink 2 valmis, siis võib tuuleenergeetika või üldse taastuvate allikate osakaal kasvada vähemalt kuus korda. Ma tean, et taastuvenergiaallikatega on see asi, et need vajavad kindlasti alternatiive. Kui näiteks tuult ei ole või päikest ei ole – Eestis on päikesepatareidega küll nii, nagu ta on –, siis on tarvis, et oleks alternatiivid võtta. Aga jah, alates aastast 2014 võib taastuvenergia maht oluliselt kasvada, kui meil on Estlink 2 olemas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kuulasin pingsalt seda debatti ja sain selgeks, et teie ei toeta energiajulgeoleku tagamiseks rajatavat uut plokki. Aga ma tahaksin teada veel seda, kuidas teie esitatud eelnõu mõjutab idast tuleva elektrienergia konkurentsivõimet meie siseturul?

Urve Palo

Me läheme ju Balti- ja Põhjamaade ühisele elektribörsile ning vastavalt sellele hakkab meil ka elektri hind kujunema, mitte kauplemisel Venemaaga. Mis puutub põlevkivijaama ehitusse, siis majanduskomisjonis oli parlamentaarne kuulamine põlevkivi teemal eelmisel neljapäeval. Eesti Energia juht Sandor Lii ve tunnistas siis, et kevadel aset leidnud nurgakivipanek uue põlevkivijaama ehitamiseks oli olukorras, kus me praegu ei tea isegi seda, kuidas seda rahastama hakatakse, ennatlik. Kogu plaani oleks pidanud paremini läbi töötama, andma vähemalt aasta aega projekti läbimõtleamiseks. Nüüd on nurgakivi pandud, aga me ei tea, kust tuleb vajalik raha. Kas selle maksab Eesti tarbija kinni? Tõenäoliselt CO₂ kvoodi müügi raha kasutada ei saa. Ja ka CO₂ kvoodi müügi raha on Eesti maksumaksja raha, seda saab ka mujale investeerida kui põlevkivikatla ehitusse.

Küsimärke on väga palju – kuni selleni, et kui see jaam on ükskord valmis ja hakkab konkureerima avatud turul, siis ta ei pruugi olla konkurentsivõimeline, kuna säärane toot-

mine on väga kallis just põhjusel, et see saastab keskkonda.

Ma väga tahaksin, et Eesti riigis oleks läbi mõeldud energiapoliitika. Energiapoliitika valdas on otsused nii kaalukad ja nii kallid, et seal ei saa niimoodi, et hakkame mingist otsast pusima ja kui aasta pärast selgub, et ei õnnestunud või läks liiga kalliks ja meetod ei tööta, siis jätame asja sinnapaika ning võtame uue käsile. Kõik peab olema hästi läbi mõeldud, aga ma ei näe seda kava ja sellest on väga kahju.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt sellest algsest diskussioonist tänase eelnõu ümber. Kui varasematel aastatel on ikka pigem nalja heidetud teemal, et parempoolsed erakonnad teavad, kust raha saab, ja sotsiaaldemokraadid on need, kes oskavad kulutada, siis üllataval kombel kõlas see täna päris mitmel korral teie ametliku seisukohavõtuna, et nüüd siis ongi nii. Kas sotsiaaldemokraadid ei olegi tõsiselt võetav erakond, kes peaks vastutustundlikult ka selle peale mõtlema, kust raha tuleb? Aga küsimuse juurde! Lihtne küsimus: kui suures osas mõjutab teie kaitstav eelnõu lõpptarbija makstavat elektri hinda? Mitme protsendi võrra see võiks muutuda?

Urve Palo

Ma olen sellest mitu korda rääkinud, aga võin seda veel kord teha. Enne aga ütlen repeliigi korras, et teid on eksitanud, hea kolleeg. Kui te olete uskunud, et sotsiaaldemokraadid oskavad kulutada ja teie oskate raha leida, siis mulle tundub, et teid on eksiteele viidud. Aga seda ikka juhtub. Mis puutub tarbija kasusse, siis seda ma olen öelnud mitu korda ja ütlen veel kord: tarbija kasu elektriarvel on 4%. Keskmise tarbija elektriarve väheneb 4%, kui see eelnõu alates aastast 2013 seadusena kehtima hakkab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv, teine küsimus!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Aitäh, ettekandja, eelmise vastuse eest! Ma küsin nüüd veel lihtsama küsimuse: kas te lubate meid edaspidi enam mitte eksitada sellise jutuga, et teie tahate ainult kulutada ja teised leidku raha?

Urve Palo

Meie ei ole teid eksitanud. Ma arvan, et te ise eksitate ennast. Aga ka seda juhtub.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Urve Palo! Kutsun nüüd ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme kolleeg Aivar Sõerdi. Palun!

Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Riigikogu rahanduskomisjon arutas alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 94 oma istungil 14. novembril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liige Eiki Nestor ja istungil osales ka Rahandusministeeriumi osakonnajuhataja Marek Uusküla. Eelnõu esitaja selgitas eelnõu eesmärgi, milleks on leevendada kodu- ja äri- tarbijatele 2013. aasta üleminekut avatud elektriturule ning soodustada taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia laiemat kasutusele võtmist. Selleks soovitakse vähendada elektrienergia aktsiisi Euroopa Liidu kehtestatud minimaalse määran: kodutarbijatel on see 1 euro ja äritarbijatel 0,5 eurot, taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia vabastatakse elektriaktsiisist täielikult.

Vabariigi Valitsus oli saatnud eelnõu kohta oma arvamuse. Valitsus ei toeta vabastust põhjendusega, et taastuvate allikate kasutuselevõtuks, energiasektori efektiivsemaks muutmiseks ning sisemaise varustuskindluse piisavuse tagamiseks jagatakse toetusi elektrituruseaduse alusel. Ja need toetused on oma mahult elektri hinnas suurema osatähtsusega kui aktsiis. Pigem on taastuenergia toetused liiga suured, on valitsuse seisukoht. Pealegi elektri hinna tõus turu avanedes ei tulene mitte maksustamisest. See tuleneb hoopis teistest teguritest ja see, milliseks meie hind kujuneb turu avanedes, sõltub Põhjamaade huvist elektrienergiat meie börsil müügiks pakkuda, samuti Venemaa

huvist meie börsil elektrit müügiks pakkuda, kogu siinse elektrituru mahust, põhivõrgu ühenduste läbilaskevõimest ja paljudest teistest teguritest. Määrav on ka Euroopa Liidus kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemis kujunev CO₂ hind. Valitsus eelnõu seega ei toeta ja annab oma mittetoetava kirja lõpus ka hinnangu, et Rahandusministeeriumi arvutuste kohaselt väheneks eelnõus kavandatud muudatuste mõjul elektriaktsiisi laekumine aastal 2013 ca 29 miljoni euro võrra.

Komisjon arutas seda eelnõu 14. novembrikuu päeval, kui meil oli päevakorras hästi palju küsimusi. Ilmselt ma ei liialda, kui ütlen, et huvi eelnõu vastu väga suur ei olnud. Mul oli suurepärase võimalus küsida kaks küsimust ja üks küsimus tuli sotsidelt endilt. Mina esitasin küsimuse, et kui eelnõu esitaja toob näiteid, et Lätis ja Leedus on elektriaktsiisi määrad madalamad kui meil, siis miks ei võrdle ta meid näiteks Rootsiga, kus elektriaktsiis kodutarbijatele on 30 eurot, mis on kordades kõrgem kui meil. Rahandusministeeriumi esindajalt ma küsisin, miks siis Rootsi sellist maksupoliitikat rakendab. Rahandusministeeriumi esindaja selgitas, et süsteemid on erinevad ja võrdlusi on üsna keeruline teha. Mul oli ka teine küsimus eelnõu algatajatele: kas te tõesti arvate, et pakutud aktsiisimuudatusel on elektrihinna kujunemisele suurem mõju kui muudel teguritel, nagu kogutarbimine turul või tootjate huvi siia elektrienergiat pakkuda või CO₂ kauplemishind. Eelnõu algataja vastas, et algataja soovib tarbijate olukorda leevendada. Oli ka küsimus selle kohta – selle esitas Rannar Vassiljev –, kuidas muudatus mõjutaks juriidilisi isikuid. Vastus oli, et see mõjutaks mõlemaid, nii juriidilisi kui füüsilisi isikuid. Rohkem küsimusi komisjonis ei olnud.

Võib-olla väärrib lisamist, et Rahandusministeeriumi osakonnajuhataja Marek Uusküla tutvustas valitsuse positsiooni pikemalt. Taastuenergia toetused on Eestis juba niigi suured. Ta selgitas ka seda, et aktsiisi osa energia hinnas on alla 5% ja kui turg avaneb, siis aktsiis jääb ju samale tasemele – 4,47 eurot. Siis see osatähtsus ju väheneb veelgi ja aktsiisi kaudu hinna mõjutamise võimalus samuti. Rahandusministeeriumi esindaja arvates on äritarbija probleem pigem taastuenergiatasu kasv – see on märksa suurem kui aktsiis. Ja ta veel kord

seletas, et turg mõjutab hinda rohkem kui aktsiis.

Lõpuks läks põgusalt jutt ka põlevkivile, aga tänase arutelu käigus saime selle eelnõu esitajate motiivide kohta hoopis rohkem teada kui komisjonis.

Komisjon langetas konsensusena otsuse võtta eelnõu päevakorda 22. novembril. Teine otsus oli lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Selle ettepaneku poolt oli 6, vastu 2 komisjoni liiget ja erapooletuid ei olnud. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Teile on ka küsimusi. Alustame kolleeg Heljo Pikhofist.

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Tänan sind väga põhjaliku ettekande eest, aga mul on sulle ka küsimus: kas Reformierakond ei toeta oma koalitsioonipartneri loosungit "Kodukulud alla!": Nagu sa ise ka väga hästi aru saad, sotsiaaldemokraatide eelnõu eelkõige kodukulude vähendamist taotlebki. Kas teil on selles osas koalitsiooni sees pingeid või lahk-arvamusi?

Aivar Sõerd

Me ei arutanud seda küsimust komisjonis. Ma võin oma arvamust selle kohta pikalt siin seletada, kui on soovi, aga ma ei tahaks komisjoni esindaja rollist välja minna. Aga me saime siin saalis ju täna teada, et tarbija, kes maksab praegu "Kodu 1" paketi puhul keskmiselt 380 eurot aastas elektri eest, võidaks 15 eurot aastas ehk siis 1 euro 25 senti kuus. See oleks mõju elektritarbija rahakotile. Kes rohkem kulutab, sellele on mõju muidugi suurem. Aga sellele, kuidas kaetaks need 29 miljonit eurot, millest riik ilma jääks, me küll täna vastust ei saanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te peatusite sellel, et kui aastal 2013 eratarbijatele elektriturg avatakse ja sellega seotud hinnatõusu tänase eelnõu järgi pehmendatakse, siis riik kaotab ennustuste kohaselt teatud summas tulu.

Aga palun valgustage meid ka sellest küljest, et kui see hinnatõus tuleb – Rahandusministeeriumil on ju selged prognoosid, mis vahemikus see hinnatõus tulla võib –, siis kui palju riik võidab sellest tänu suuremale käibemaksu laekumisele!

Aivar Sõerd

Eelnõu esitaja jutu ajal aeti segi katteallikad selles kontekstis. Energia kallineb, see on selge. Selle ütles Arto Aas ilusasti välja, see on paratamatu. Rahandusministeeriumil on omad prognoosid tehtud – riigi tulused-kulusid tuleb prognoosida. Isegi arvesse võttes käibemaksu prognoosi andmeid, millesse on sisse arvestatud mitte ainult elektri, vaid ka teiste energia-liikide kallinemise tõttu rohkem laekunud käibemaks, on arvata, et Eesti eelarve on defitsiidis ka järgmisel aastal. Samas me ikkagi soovime nii kiiresti kui võimalik jõuda tasakaaluni. Küsida, kui palju selle kallinemise tõttu rohkem käibemaksu laekub, on natuke liig. Ma arvan, et suurusjärg on 10–20 miljonit, aga see on praegu huupi pakutud. Mul tõesti neid arve ei ole. Aga on põhjust eeldada, et hindade kallinemise mõju käibemaksu laekumistele on arvestatud. Teistmoodi ei ole võimalik riigi maksutulused pikemaks ajaks prognoosida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonis oli ka arutelu, kuidas mõjub elektri hinna tõus kohalikele omavalitsustele? Nagu me viimasel ajal näeme, kohalikud omavalitsused kasutavad äärmuslikke meetodeid. Viimane abinõu oli näiteks see, et Rae vald tõstis lasteaiakoha tasu 74%. Kas seda mõju on komisjonis arvestatud?

Aivar Sõerd

Ma arvan, et siin ei ole põhjust mingisugust jalgratast leiutada. Loomulikult, kui omavalitsus on elektrienergia tarbija, siis ta maksab neid arveid nagu kõik teised. Ja maksab kinni ka arves sisalduvad komponendid, sh käibemaksu, taastuvenergia tasu ja ka aktsiisi. Loomulikult, nagu Taavi Rõivas väga õigesti ütles: see maks on hästi laia põhjaga, kõik tarbijad maksavad. Aktsiisi osatähtsus on väike, 5%,

aga kõik maksavad natuke ja riigile tuleb kokku päris suur summa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Mul on küsimus: kas komisjonis või ehk ka koalitsioonis on arutatud, kuidas see õnnelik pensionär, kelle pension 1. aprillist 4,4% tõuseb, kõigi nende hinnatõusudega, mis nüüd tulemas on, kaasa arvatud aktsiisist tulenev hinnatõus, hakkama saab?

Aivar Sõerd

Ma üritan teile veel kord asja selgitada. Ma loodan, et te mõistate: elektri kallinemine, kui turg avaneb, ei tulene maksustamisest. See tuleneb hoopis teistest teguritest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru, teine küsimus!

Peep Aru

Aitäh! Kas te komisjonis arutlesite ka niimoodi, et kui Rahandusministeeriumi arvestuste kohaselt toob see eelnõu 1. jaanuarist 2013 kaasa ca 29 miljoni euro suuruse vähemlaekumise riigieelarvesse, siis võib see alates 2013. aastast mõjutada ka pensionitõusude katteallikat?

Aivar Sõerd

Riigi tulude vähenemise küsimus oli tõesti komisjonis üks teema. Need mõjud võib-olla nii üksühesed ei ole, aga ma arvan, et olete oma mõttekäiguga üldiselt õigel teel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus ootas ainult "jah" või "ei" vastust, kas seda arutati või mitte. Mida vastate?

Aivar Sõerd

Selliselt, nagu te küsimuse esitasite, ei arutatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on küsimus selle kohta, kas te arutasite komisjonis, kas need tulud, mis riik saab, on balansis nende kuludega, mille puhul riik peab omad ressursid mängu panema. Ma räägin kõikidest riigi struktuuridest ja valdkondadest, kus kasutatakse elektrienergiat.

Aivar Sõerd

Aitäh küsimuse eest! Eks ta natuke segaseks jäi, aga veel kord: aktsiisi maksavad kõik tarbijad, kes energiat kasutavad. Riik on samuti üks tarbija ja ka riik maksab maksusid – selles ei ole midagi erakordset. Aga me kuulsime täna, mis on eelnõu algataja tegelik motiiv. Tegelik motiiv on suurendada hoopiski põlevkivimaksusid, mis annaks väga valusa hoobi 150 000 inimesele, kes põlevkivitootmise piirkonna läheduses keskkütet kasutavad. Me saime täna teada ka seda, et algatajate plaan aktsiisi vähendada, aga maksustada põlevkivi tähendaks seda, et me maksustame Eestis toodetud elektrienergiat, aga väljastpoolt imporditavat elektrienergiat ei soovi maksustada. See on muidugi väga huvitav informatsioon.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ma soovin ka täiendavat informatsiooni. Aga palun mitte rääkida KredExist ja energia säästust! Seda väga mõistlikku ettevõtmist me ajame juba aastaid ja teeme seda sõltumata sellest, kas elektriturg avaneb või mitte. Nüüd, elektriturg avaneb aastal 2013. Nimeta üks meede, mille Vabariigi Valitsus on välja pakunud Eesti riigis, et kuidagigi leevendada sellest tulenevat elektrienergia kallinemist!

Aivar Sõerd

Aitäh! Eelmisel nädalal pandi nurgakivi Estlink 2 rajatisele, mis oluliselt parandab meie elektriga varustatust. See on üks väga hea näide – te ju soovisite ühte.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil seda hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku lükata tagasi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse eelnõu 94. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu oli 38, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 94 on menetlusest välja langenud. (Tabel 1.)

6. Tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (97 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie järgmine päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu 97 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti Riigikogu liikme kolleeg Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! No nii, jälle seisan teie ees astmelise tulumaksu eelnõuga ja jätkan oma rahvavalgustuslikku tööd. Arvan, et mingil hetkel peab ka Eesti parlamendi enamus aru saama, et see maksusüsteem, mis on kasutuses enamikus edasijõudnud lääneriikides, on kohane ka Eestile. Eestis aga peab astmelise tulumaksu eest seisja oma seisukohti aina uuesti põhjendama ja seepärast mulle tundub kohati, et meie riik eirab viimase paari sajandi arenguid läänemaailmas. Juba 18. sajandil tänapäevasele majandusteadusele ja liberaalsele turumajandusele aluse pannud Adam Smith ütles, et on loomulik, kui rikkamad inimesed annavad oma panuse avalike kulutuste katmisse, ja seda suuremas proportsioonis, mida suuremad nende tulud on.

Nii et mis see siis on?! Mitu sajandit on möödunud, ja ikka me vaidleme siin selle üle, kas majandusteaduse põhitõed Eestis kehtivad või ei! Aga olles leppinud olukorraga, et Reformi-

erakond kaitseb nagu lohemadu oma kuld-muna – raiud ühe väärarusaama astmelise tulumaksu kohta maha, kasvab kohe teine asemele –, võitlen ma siin ikkagi lohemaoga edasi ja seisan selle eest, et Eesti riigil oleks tema ülesannete täitmiseks piisav maksubaas.

Selleks korraks on siis välja mõeldud selline vastuargument, et ei tea, kas väike Eesti ikka sellise keerulise maksusüsteemiga, nagu seda on astmeline tulumaksusüsteem, hakkama saab. Kas me suudame need maksud kokku korjata? Rahanduskomisjonis tegi üks kolleeg väga tabava märkuse, et kuulge, meie lähinaabruskonnas ja mujal Euroopas on ju mõnigi riik, kes sellist keerukat mitmeastmelist tulumaksusüsteemi suudab rakendada. Nende eelarve on kenasti korras ja maksumaksjaid tuleb aina juurde – inimesed sugugi ei lahku nendest riikidest.

Selle jaoks, et teile mitte ette lugeda kõiki neid rohkeid riike, kes astmelist tulumaksu kasutavad, võtan ma kätte lühema nimekirja. See on see nimekiri, kuhu me oma praeguse maksusüsteemiga kuulume. Selles nimekirjas on Hongkong, Jamaica, Tuvalu, Eesti, Leedu, Grenada, Venemaa, Serbia, Iraak, Slovakkia, Ukraina, Gruusia, Rumeenia, Türkmenistan, Trinidad ja Tobago, Kõrgõzstan, Albaania, Makedoonia, Mongoolia, Montenegro, Kasahstan, Mauritius, Bulgaaria, Tšehhi, Timor, Valgevene, Seišellid, Paraguay ja Ungari. Ei ole just loetelu, kus me ennast uhkena tunnek-sime, või mis?

Need riigid, kelle hulka me pürgime ja kellele me järele püüame saada, ei ole loobunud oma maksusüsteemist. Võib-olla parim näide on Island, kes kriisi sattudes korraks proovis sedasama süsteemi, mis meil on – vahest mõni eestlane käis seal ja pidas sütitava sõnavõtu, kuidas see aitab majandusel jalule saada –, ja läks tagasi astmelisele tulumaksule. Või siis kurvem näide: Ungari kehtestas 1. jaanuarist samasuguse maksusüsteemi, nagu meil siin on, ja eile me võisime kõik lugeda uudist, et vaene Ungari valitsus palub IMF-ilt abi. Võib-olla nad lasid ka ennast ära hullutada, et astmelisest tulumaksust loobumine toob uusi investeringuid ja aitab majandusel kiiresti kasvada. Tegelikkus on see, et Ungaris paistab sel aastal, kui ta ühtlase tulumaksu kehtestas, olevat kõige madalam majanduskasv, kui võrrelda uusi Euroopa Liidu riike. Ungari peaministri partei

FIDESZ tegi 27. oktoobril parlamendis toimunud eelarve arutelul ettepaneku, et tuleks ikka kõrgem aste ka kehtestada. See oleks 27% ja kehtiks sellise sissetuleku korral, mis moodustab miinimumpalgaga võrreldes vähemalt 112,5%. Nii et päris suur tulumaks ka suhteliselt väikese sissetuleku korral.

Aga võib-olla on meil kohasem võrrelda ennast mõne väikese Euroopa riigiga, kes on sama tubli nagu meie ja võrreldavas suuruses? Võtame siis Sloveenia, kellel oli euro enne meid, kellel on elanikke natuke rohkem kui meil – 2 miljonit –, kelle SKT elaniku kohta on veidi suurem kui meil ja kelle keskmine palk on tsipa kõrgem kui meil, kes saab natukene paremini hakkama kui Eesti. Sloveenial on samuti astmeline tulumaksusüsteem, kus on kolm astet. Kõrgem aste kehtib sissetuleku korral, mis ületab aastas 14 820 eurot – see on 41%. Keskmine aste – 27% – kehtib nendele inimestele, kelle tulu jääb aastas 7410 euro ja 14 820 euro vahele. Nii et kui te nüüd vaatate meie pakutud maksuastet, siis pole see võrreldes näiteks Sloveeniaga üldsegi mitte nii kõrge.

Aga põhiline, miks me taas astmelise tulumaksuga välja tulime, on see, et astmeline tulumaks aitab riigil ära hoida seda, et majandus kasvaks buumina ja et kui tulevad majanduslanguse ajad, ei kukutaks sedasi, et tagajärjeks on krahh. Astmeline tulumaks vaigistab majanduse arengut, hoiab selle stabiilsena ja lõppkokkuvõttes võidavad sellest kõik.

Korraks tulen veel nende astmete juurde. Mis puutub maksumäära 33%, siis siin on ju tegu liitprogressiooniga. Kui sinu sissetulek ületab kõrgema maksuastme, siis kõrgem maksumäär kehtib ainult sellele sissetuleku piirmäära ületavale summale. Ei saa kunagi olla nii, et inimene, kes teenib näiteks 2000 eurot kuus, hakkaks astmelise tulumaksu tõttu vähem raha kätte saama kui tema kolleeg, kes teenib 1900 eurot kuus. Ainult tuluastme piiri ületav tuluosa on kõrgemalt maksustatav. Et see nii ei ole, on üks põhilisi eksiarvamusi ja ma loodan, et siin Riigikogu saalis saavad küll kõik aru, et see ei vasta tõele.

Kõrgeim maksumäär 33% on Euroopa mastaabis väga tagasihoidlik, eurotsoonis on kõrgeim maksumäär 40,2%. Ja kui me vaatame Euroopas toimuvat, siis majanduskriis on pannud pingutama mitmeid riike ning väga levi-

nud on, et üks esimesi maksutõuse on kõrgeima tulumaksumäära tõstmine. Sellele teele on näiteks läinud Itaalia, Prantsusmaa ja Suurbritannia. USA-s on läbi viidud asjaomane küsitlus. Seal tulevad ju aasta pärast presidendivalimised ja on tehtud küsitlus, milline maksumuudatus pälviks vähemalt 51% USA kodanike toetuse. Ainukesena pälvis nii suure toetuse maksumäära tõstmine kõige rikkamatel inimestel.

33% puhul tuleb silmas pidada ka seda, et meil on põhjanaaber Soome, kus teadupärast samuti astmeline tulumaks kehtib. Maksumäärad on 0%, 6,5%, 17,5%, 21,5% ja 30%, aga kõigi nende puhul lisandub 19% kohalikku maksu. Nii et kui me liidame näiteks sellise tulu korral, mis on aastas vähemalt 22 600 eurot, maksud kokku, siis saame juba kõrgema maksumäära, kui meie astmelise tulumaksusüsteemi puhul pakutud on. Juhin tähelepanu, et Soome on eestlaste lemmik-väljarändemaa, vaatamata seal kehtivale astmelisele tulumaksule.

Käies seekord astmelise tulumaksu eelnõu välja, lähtusime me põhimõttest, nagu te ehk tähele panite, et pikalt Eestis kehtinud ühtlase tulumaksu miinuste arusaadavamaks muutmiseks tuleb esialgu alustada vaikselt. Seetõttu on välja pakutud ainult üks kõrgem maksumäär. Me ei läinud liiga innukaks, kuigi Euroopas on ka näiteid, kus maksu võetakse 17 erineva tuluastme pealt, näiteks Luksemburgis. Nii tagasihoidlikku jaotust, nagu me oleme pakkunud, enamik riike, kes oma maksud suudab korralikult kokku korjata, ei pelga ja ma arvan, et ka meie ei peaks pelgama. Astmeline tulumaks annab Eestile võimaluse teenida eelarvesse märkimisväärne lisatulu, millega saab täita kohustusi, mida praegu täita ei suudeta, näiteks hoida Eestis meie õpetajaid, päästjaid, politseinikke ja seista meie lastetoetuste eest.

Teisest küljest muidugi öeldakse, et see raha ju kellegi käest tuleb, mõni inimene peab rohkem maksma. Aga alati peab mõni inimene rohkem maksma. Kui Eesti valitsus on otsustanud, et rohkem peavad maksma kõik ehk tõstetakse käibemaksu ja aktsiise, siis see tähendab, et suur koormus on ka nendel inimestel, kellel ei ole täna tööd ehk töötutel, ja nendel, kes ei käi praegu tööl – eakatel ja lastega peredel. Meie ettepanek on, et oma osa võiksid anda ka need inimesed, kes on kõige

rohkem võitnud tulumaksu alandamisest 26%-lt 21%-le.

Mäletate, see ei olnud kuigi ammu, kui Eestis kehtis tulumaks 26%. Kui me nüüd võrdleme inimest, kes käib tööl miinimumpalga eest, ja inimest, kes teenib korralikku tasu, ütleme 4000 eurot ja keda astmeline tulumaks kindlasti mõjutaks, siis see inimene, kes on miinimumpalga eest tööl käinud, on võitnud tulumaksu alandamiselt 26%-lt 21%-le kõigest 72 eurot, aga 4000-eurose palgaga inimene on iga aasta võitnud ligi 2200 eurot. See on 30 korda enam! Ja need inimesed, kes on nii palju enam tulumaksu alanemisest võitnud, on tegelikult suhteliselt valmis panustama rohkem. Kui otsustada avalikkuses väljaöeldud arvamuste järgi, siis on küllalt arvamusi liidreid, kes kinnitavad, et nad on valmis enam maksma, et Eesti õpetajad saaksid korralikku palka. Nad on valmis enam maksma, et Eesti infrastruktuur vastaks nende ootustele, et turvalisus ei oleks üksikute luksus, vaid kõigi hüve. Nii et on küpsenud avalik arvamus, et kärpida enam ei saa ja oma panuse võib anda ka kõrgepalgaline inimene.

Üks asi, millele ma tahan tähelepanu juhtida, on see, et meie seaduseelnõu ei näe ette tulumaksu edasist alandamist. Praegune valitsus, kes eelmist eelnõu kritiseeris ja küsis, kust tuleb kate soovitud kulutusteks, kust te seda plaanite võtta ja mida te asemele tõstate, on ise kavandanud alandada tulumaks 21%-lt 20%-le. Vastavaks kaotuseks riigieelarvele on plaanitud 57 miljonit füüsilise isiku tulumaksu kaotust ja 13 miljonit ettevõtte tulumaksu kaotust, ja seda ilma igasuguse katteallikata, kust vajalik raha asemele tuleb. Nii et opositsiooni silmas pindu näete ja enda silmas palki mitte.

Ma juhin veel tähelepanu sellele, et meie eelnõust tulenev lisatulu laekuks esialgu pehvalt riigieelarvesse, sest me ei soovi selle eelnõuga muuta kohalikele omavalitsustele laekuvat tulumaksuosa. Tõsi, meie kindel eeldus on see, et valitsus peab taastama kohalikele omavalitsustele nende tulumaksuosa vähemalt 11,93%-ni. Aga see on igal juhul kinnitatud, see ei sõltu sellest, et ühes omavalitsuses on ehk rohkem kõrgepalgalisi ja teises vähem. Kõrgema tulumaksumäära lisatulu laekuks selgelt riigieelarvesse, kust on võimalik seda raha vastavalt riiklikele huvidele eraldada.

Juhin tähelepanu ka sellele, et valitsus ei ole selles eelnõus muid vigu leidnud kui ainult seda, et sellist maksusüsteemi muudatust ei sisalda endas Isamaa ja Res Publica Liidu ning Eesti Reformierakonna valitsusliidu programm. Tolles programmis öeldakse, et jätkatakse lihtsa ja ühetaolise üksikisiku tulumak-suga ja 2015. aastal alandatakse maksu 20%-ni. Rohkem sisulisi vastuväiteid Rahan-dusministeeriumist tulnud kirjas ei olegi. Me oleme näinud, et valitsusliidu programm on selline ajas muutuv dokument. Aastal 2007 sõlmitud valitsusliidu programmist jäi valdav enamik punkte ellu rakendamata. Nii et ärge laske endale teha sellest olulisemat dokumenti, kui on teised Eesti riigi arengut käsitlevad dokumendid!

Ma usun siiralt meie riigi võimekusse. Ma usun sellesse, et meie Maksu- ja Tolliamet on võimeline koguma ka suuremaid makse ning rakendama keerukamat maksusüsteemi, sest enamik meie inimesi deklareerib oma tulusid nagunii interneti kaudu. Ja see, mis on võimalik enamikus Euroopa Liidu riikides, valdavas enamikus euroriikides, peaks olema võimalik ka sellisel e-tiigri maal, nagu seda on Eesti. Ma tänan teid tähelepanu eest ja hea meelega vastan teile küsimustele!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Kuna meie istungi aeg on läbi, siis jätkame seda huvitavat arutelu homme. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.01.

Istungi kestus 3 tundi ja 1 minut.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 23. november 2011

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Looduskaitse
2. Maavanemate ametisse määramine
3. Vajadus rehabilitatsiooniteenuste järele ja nende kättesaadavus
4. Kassatagavara ja reservkapitali hoidmine kontsernikontol

Istungi rakendamine

1. Tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (97 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Vanemahüvitise seaduse ja riiklike pere-toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (98 SE) esimene lugemine
3. 2011. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (114 SE) kolmas lugemine
4. Erakooliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (92 SE) kolmas lugemine
5. Elektriturseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (83 SE) kolmas lugemine
6. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (106 SE) kolmas lugemine
7. Eesti Vabariigi ja Jersey vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (111 SE) teine lugemine
8. Eesti Vabariigi valitsuse ja Singapuri Vabariigi valitsuse vahelise 18. septembril 2006 Singapuris allkirjutatud tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (112 SE) teine lugemine
9. Lennundusseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (103 SE) teine lugemine
10. 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise sea-

duse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (100 SE) teine lugemine

11. Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse, kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse, Kohtute Raamatupidamiskeskuse Rahandusministeeriumi valitsemisalasse üleviimisega seotud seaduste, riigieelarve seaduse ning Vabariigi Valitsuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (101 SE) teine lugemine

12. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (124 SE) esimene lugemine

13. Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" eelnõu (125 OE) esimene lugemine

14. Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu (132 SE) esimene lugemine

15. Riigikogu otsuse "Nõusoleku andmine Eesti Vabariigi kvoodi suurendamiseks Rahvusvahelises Valuutafondis" eelnõu (133 OE) esimene lugemine

16. Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu (113 SE) esimene lugemine

17. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Afganistanis" eelnõu (119 OE) esimene lugemine

18. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu (122 OE) esimene lugemine

19. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (117 OE) esimene lugemine

20. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu (118 OE) esimene lugemine

21. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu (120 OE) esimene lugemine

22. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (121 OE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu ja austatud valitsusliikmed! Alustame infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 47 Riigikogu liiget, puudub 54.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: keskkonnaminister Keit Pentus peaministri ülesannetes, regionaalminister Siim Valmar Kiisler ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

1. Looduskaitse

Esimees Ene Ergma

Alustame. Meil on täna registreeritud seitse küsimust. Kohapeal lubame iga teema puhul esitada lisaks kolm küsimust. Alustame kolleeg Ester Tuiksooga, kes esitab küsimuse keskkonnaminister Keit Pentusele. Palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud keskkonnaminister peaministri ülesannetes! Nagu te eeldate, käsitleb mu küsimus Haanja looduspargi kaitse-eeskirja kehtestamist. Vastasite sel teemal augustis pikalt ja põhjalikult Riigikogu liikmete küsimustele. Vastused olid korrektsed ja tulenesid kindlasti seadusest. Ma mõistan, et regionaalpoliitika ei ole just praeguse valitsuse prioriteet, aga teie, ma arvan, näete probleeme kindlasti avaramalt kui lihtsalt keskkonnaga või isegi ainult regionaalpoliitikaga seotult. Kuidas tagada sihtkaitsevööndi loomisega ka kohaliku külaelu järjepidevus ja kuidas mõjutada külaelanikke, et nad ei sooviks sealt ära minna?

Keit Pentus

Aitäh selle küsimuse eest! Kui rääkida looduskaitsealadest ja kaitsealadest üldse pisut laiemalt, siis Eesti territooriumist on praegu kaitse all umbes 18%. See arv on päris muljet avaldav, mis muidugi ei tähenda, et ülejäänud 82%-l territooriumist oleks loodus kuidagi kaitseta. Sellist olukorda kindlasti ei ole ja seda tekkida ei tohi. Aga ma olen juba varem väljendanud selget seisukohta, et uute kaitsealade loomisel või lisapiirangute kehtestamisel tuleb väga põhjalikult kaaluda, kas konkreetse kohas on see lahendus tõesti parim ja ainukene võimalik. Kui me räägime Haanjast, siis seda loodusparki on ette valmistatud hästi pikalt. Haanja looduspark ja läbirääkimised selle üle puudutavad kokku umbes 1400 omanikku. See arv on väga suur. Praeguseks on jäänud kompromiss leidmata nelja eraomanikuga. Ma olen kõigi nendega kohtunud ja nagu ma ka siit puldist olen öelnud, inimlikult võttes ma täiesti mõistan nende muret. Aga tõsi on ka see, et kui tegu on unikaalse ja kaitset vajava loodusväärtusega, siis seda saab ja tuleb kaitsta seal, kus see loodusväärtus asub. Mõneti sarnane näide on siinsamas lähedal – Tallinna vanalinn. Tallinna vanalinn on unikaalne ning me saame seda kaitsta olemasoleval kujul ja olemasolevas kohas. Sama kehtib ka loodusväärtuste ja elupaikade kohta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud keskkonnaminister! Kas te olete oma ametkonnas arutanud, kas teil on pakkuda asenduseks riigimaad, kas te lükkate sihtkaitsevööndi loomist edasi või on veel mõni variant, mis leevendaks omandiõiguste kitsendamist?

Keit Pentus

Aitäh! Kehtiv seadusruum, nagu teile kõigile teada on, sellist maade vahetust ei võimalda. Kui me räägime piirangute seadmisest, tegevuse kitsendamisest metsamaa puhul, siis kehtiv maaelu arengukava näeb ette Natura erametsatoetuse. Kui tegevus on piiratud, siis on õigus taotlelda ka kompensatsiooni, mis peaks leevendama tegemata jäänud tööde tõttu tekki-

nud olukorda. Ma isiklikult olen seisukohal, et kui me räägime sihtkaitsevööndist, siis oleks põhjust üle vaadata kehtiv toetuse määr 109 eurot ja 93 senti hektari kohta. Sellisel kujul see määr kõiki erametsaomanikke arusaadavalt rahuldada ei saa. Praegu on see määr selline ja see tuleneb maaelu arengukavast. Sellel teemal tuleb läbi rääkida põllumajandusministriga, kelle vastutusallas see on. Aga ma mõistan rahulolematust selle toetuse suurusega, sest piirangud puudutavad sageli üsna teravalt neid inimesi, kellel Natura aladel erametsa on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud keskkonnaminister! Te liigute oma vastustes õiges suunas. Ma tahangi teie käest küsida, kas te olete valmis lähiaegadel põllumajandusministriga kohtuma ja milline oleks pakutav hektaritoetus, mis teie arvates võiks omanikele kompenseerida sihtkaitsevööndiga seotud piiranguid? Kas te teate, kui suurt summat sooviksid omanikud hektaritoetuseks saada?

Keit Pentus

Aitäh! Põllumajandusministriga kohtun ma üsna sageli ja mul on plaanis seda ka lähiajal teha. See on üks teema, millel me lähiajal kindlasti peatume. Konkreetsete arvude väljakäimisega, nagu te mõistate, olen ma praegu pigem ettevaatlik. Jah, mulle on teada need soovid, mis näiteks teie mainitud Tallikeses omanikel on. Loomulikult on ikkagi rahanduslikud piirid ees ja see kasv ei saa olla väga massiivne. Ma pean mõistlikuks, et see määr üle vaadataks, aga ma ei taha tekitada alusetuid ootusi ja pean korrektseks rääkida enne sel teemal läbi põllumajandusministriga, kes selle teema eest vastutab.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Ma luban erandkorras esitada neli kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Heimar Lenk.

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Proua minister! Ma kuulsin imestusega, et te polegi sel teemal

veel põllumajandusministriga rääkinud, kuigi minu meelest on maaelu arendamise dokumendid ja uus arengukava juba väljatöötamise lõppjärgus. Nii et võtke teatavaks, et ma olen seetõttu hämmingus. Küsimuse teine pool on järgmine. Haanja rahvas on korduvalt käinud maaelukomisjonis. Minul on paks kaust nendega peetud kirjavahetusest. See vaidlus on juba väga pikka aega kestnud. Kas te saate täna siin avalikult välja öelda, millal te, proua minister, selle küsimuse lahendate? Mulle tundub, et inimeste huvidega ei taha Eesti riik mitte kuidagi mitte kusagil arvestada. Öelge mulle palun üks daatum!

Keit Pentus

Aitäh! Mina olen omakorda hämmeldunud. Te ilmselt ei kuulanud päris täpselt, mida ma eelmisele küsimusele vastasin. Ma ütlesin, et need kohtumised toimuvad pidevalt. Nagu te oma küsimuses mainisite, see teema ei ole kerkinud üles mitte viimase paari nädala või isegi mitte viimase paari kuu jooksul. Haanja looduspargi uue kaitse-eeskirja ettevalmistamine algas 2006. aastal. See ei ole kindlasti viimaste nädalate või päevade teema ja need arutelud on ka varem toimunud. Veel kord: Haanja looduspargi alal on umbes 1400 omanikku, kellega on suheldud ja kellega on jõutud üksmeelele. Nii et ei ole korrektne väita, et kogu see seltskond peab praegu plaanitavat kaitse-eeskirja ebamõistlikuks. Nelja inimesega kompromissi otsimine käib. Kas ja millal me kompromissile jõuame? Ma ei ole valmis ühtegi konkreetset kuupäeva ütleva ega soovi seda teha, sest nagu ma nende inimestega kohtudes ütlesin, me oleme läbirääkimiste lõpule lähedal siis, kui kõik võimalikud lahendusvariandid on läbi kaalutud. Arusaadavalt on see teema üsna tundlik ja nõuab väga põhjalikku lähenemist. Ma ei pea mõistlikuks rabistama või iga hinna eest mingit kuupäeva taga ajama hakata. Kompromissi on otsitud. Kohtumised toimusid ka alles hiljuti. Ma veel kord ütlen: enamik selle piirkonna inimesi on praegu seda meelt, et pakutud lahendus on aktsepteeritav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh! Lugupeetud keskkonnaminister peaministri ülesannetes! Minu küsimus on siiski keskkonna kohta. Viimasel ajal on ajakirjanduses kerkinud üles teema, mis on seotud ühe vastuolulise, probleemse ja keskkonda väga tõsiselt muutva maavaraga. See on diktüoneemakilt, mida on kaevandatud Eestis ja mida on kaevandatud ka Rootsis. Aga nii seal kui ka siin on selle kaevandamine lõpetatud. Kuidas kommenteerida diktüoneemakildaga seonduvat seisut, alates VKG uudistest ja lõpetades roheliste aktsiooniga?

Keit Pentus

Aitäh! See teema haakub tõepoolest üsna otseselt arutelu all oleva looduskaitseteemaga. Ma tahan kõigepealt öelda aitäh nii Eesti Looduskaitse Seltsile kui ka rohelisele liikumisele, kes viimastel nädalatel on avalikult toetanud minu seisukohta fosforiidi kaevandamise kohta. Fosforiit ei ole Eestis kaevandatav. Selle otsuse tegi riik aastaid tagasi. Põhjendus on otseselt seotud ohuga Virumaa inimeste elukeskkonnale, mis võiks fosforiidi kaevandamise korral tekkida. Me räägime võimalikust õhureostusest, aga räägime ka pinnavee ja põhjaveega seotud riskidest. Need on teemad, millega ei saa ega tohi riskida. Minu seisukoht on selle teema päevakorda kerkimise hetkest peale olnud see, et fosforiit ei ole Eestis kaevandatav. Me ei saa, ei tohi ega kavatse kohalike inimeste elukeskkonda kuidagi ohtu seada. Sellega tegelikult ongi see teema kokku võetud. Fosforiit Virumaal kaevandatav ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Ma jätkan Rein Aidma küsimuse teemal ehk räägin Lääne-Virumaast ja Rägavere vallast. Lugesin, et 16. novembril toimus Rägaveres kohtumine, kus Viru Keemia Grupi esindajad reformierakondlane Kalev Kallamets ja arendusdirektor Jaanus Purga kohtusid rahvaga ning rääkisid uuringutest fosforiidi kaevandamise võimalikkuse kohta. Kas te oskate öelda, mis põhjusel peaks üks erafirma kulutama vahendeid, et uurida seda, mida Keskkonnaministeerium tal hiljem teha

ei luba? Ehk mis mõtet on ühel firmal uurida kaevandamise võimalikkust, kui hiljem reformierakondlasest keskkonnaminister kaevandada ei luba?

Keit Pentus

Aitäh selle küsimuse eest! Ilmselt on paslik ja õige ka siin veel kord selgitada asjade käiku ja selliste asjade ajamise korda. Ka uuringute tegemine ei ole kohapeal võimalik, kui selleks ei ole luba antud. Olen omal initsiatiivil käinud kohtumas kohalike omavalitsustegelastega, muu hulgas nimetatud valla juhiga. Ka üldgeoloogiliste uuringute tegemine on teema, millega ei saa edasi liikuda, kui väga selgelt on aru saada, et kohalik kogukond seda ei aktsepteeri. Siin ei ole mingisugust kaheti mõistetavust. Tollest kohtumisest sain mina teada tagantjärele. Pean ütlema, et Keskkonnaministeeriumi esindajaid nendele ettevõtte korraldatud rahva koosolekutele kutsutud ei ole, seetõttu ei ole meil olnud võimalik nendel osaleda. Aga ma tean, et paar päeva hiljem ka seal lähedal asuvas küla sees sellised arutelud toimusid. Ma olen edastanud keskkonnaministri kirjaliku seisukoha. Nii et see on neil kõigil teada. See seisukoht on sama, mida ma Rein Aidma küsimusele vastates veel kord kordasin: fosforiit ei ole Eestis kaevandatav. Mis puudutab uurimistöid, siis ma olen kohalikele inimestele rõhutanud, et ka üldgeoloogilised uuringud on võimalikud ainult juhul, kui kohalik omavalitsus ehk kohalikud inimesed peavad neid vajalikuks ja neid soovivad. Praegu mina seda ei näe. Ma näen, et kohalikud inimesed on hirmul. Ma ausalt öeldes mõistan nende kõhklusi ja hirme. Nii et ka uuringute kohta mingit luba antud ei ole ja neid ei ole võimalik teha.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Ma tulen tagasi Haanja ja Tallikese sihtkaitsevööndi moodustamise juurde. Ma kõigepealt tänan teid sellise pika ja mõistva asjaajamise eest! Kui me räägime kompensatsioonimehhanismidest, siis me teame, et praegused määrad ja kompensatsioonid tulevad struktuurifondidest ning see kestab aastani 2013. Keegi

ei tea, millised kompensatsioonimäärad on aastal 2014, kas kompensatsioonid tulevad ka siis Euroopa struktuurifondidest või tuleb riigil endal need maksed teha. Riigieelarvega on nii, nagu on. Te tõite võrdluse Tallinna vanalinna. Tallinna vanalinn on väärtus, mida me uuesti tellida ei saa. Õnneks on loodusel olemas võimalus meie tellimusi vastu võtta. Kas riigimetsa näol ei ole võimalik tekitada selliseid väärtusi 50 aasta pärast ja kas ei oleks vaja vaadata praegu üle kõik need võimalused, et erametsale kitsenduste tegemise asemel kasutada riigimetsa?

Keit Pentus

Aitäh! Te tulite vanalinna näite juurde tagasi. Kui me mõtleme Tallinna unikaalse vanalinna peale, siis vanalinnas on samamoodi nii, et kaitse alla on see esiteks võetud terviklikuna ja teiseks ei tehta vahet omandipõhiselt. Me ei kujuta ju ette, et me eraomanikule, kelle hoone vanalinnas asub, annaksime loa püstitada näiteks pilvelõhkuja, sest puhtmateriaalselt, äriliselt võib see tunduda kasulik. Meie vanalinn on unikaalne ja väärtuslik eelkõige seetõttu, et see on säilinud terviklikuna, neid väärtusi on suudetud kaitsta ja hoida terviklikuna, sõltumata omandivormist. Miks me siis loodusväärtuste puhul peaksime teistmoodi lähenema? Kui tegu on loodusväärtusega, mis on unikaalne ja kui näiteks üks või teine elupaigatüüp on kadumas, siis me ei saa teha vahet ja öelda, et eraomaniku puhul me pigistame justkui silma kinni ja teeme näo, et tegu ei ole väärtusega, ning anname õiguse mets maha raiuda. Seda võimalust lihtsalt ei saa anda. Kui me räägime konkreetselt Tallikesest, siis see elupaik, mis seal hästi palju kirgi kütab, on just nimelt vana loodusemets. Ilmselt on ju üsna lihtsasti arusaadav, et kõige suurem oht vanale loodusemetsale on seotud ikka ja just nimelt metsaraiega. See on see, mille üle vaidlus käib. Kas me oleme otsinud ja näeme võimalusi ka riigimetsa, riigimaal asuva vana loodusemetsa lisamiseks sellesse sihtkaitsevööndisse? Jah, näeme ja selline plaan on, aga taas kord ütlen, et väärtust saab kaitsta seal, kus see asub. Nii nagu riigimaal tuleb loodusväärtust kaitsta, peab samasugune kaitse olema tagatud igal pool, kus see väärtus asub. Kui see väärtus asub eramaal, siis peab kaitse olema tagatud ka eramaal.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, proua keskkonnaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Maavanemate ametisse määramine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Tarmo Tammele regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea regionaalminister! Nagu me teame, maavanemad määratakse ametisse vastavalt koalitsioonis kokkulepitud tingimustele. Aga selles korras on ka üks selline punkt, et peaks küsima kohalike omavalitsusjuhtide arvamust. Kas te ei leia, et nüüd on see punkt kaotanud oma mõtte ja omavalitsusjuhtidele võib see olla solvav, sest nende arvamusega tegelikult keegi ei arvesta? Kas ei oleks otstarbekas ja ratsionaalne see punkt sellest korrast välja jätta ning omavalitsusjuhid võivad lugeda ajalehest, kes maavanemaks määrati?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Praegune maavanema ametisse nimetamise kord on sätestatud Vabariigi Valitsuse seaduses. Praegusel kujul võttis selle 2006. aasta aprillis vastu üks teine valitsuskoalitsioon. Nii on see kord töötnud. Selles on ette nähtud ka omavalitsusjuhtide arvamuse küsimine. Ma arvan, et selle arvamuse teada saamine on hea, ja sõltumata otsusest, mille valitsus lõpuks teeb, kindlasti see ka oma mõju avaldab. Seaduses on kirjas, et omavalitsusjuhtide arvamuse edastatakse kirjalikult Vabariigi Valitsusele, valitsusliikmed tutvuvad selle arvamusega ja saavad selle põhjal teha ka oma otsuse. Iseasi on see, kas omavalitsuste esindajate hääletustulemused või valikud on alati objektiivsed, kas nad lähtuvad ainult sellest, kas maavanemakandidaat saaks nende hinnangul oma tööga hästi hakkama või mitte. Ei ole ju saladus, et paljud omavalitsusjuhid arutavad omavahel kandidaadi üle ka lähtuvalt oma tutvusringkonnast ja oma kuuluvusest ning teevad otsuseid sellegi põhjal, mitte ainult objektiivsetest asjaoludest lähtudes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, esimene täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Siis ma küsin, härra minister, millise seisukoha te saite Läänemaa omavalitsusjuhtide käest.

Siim Valmar Kiisler

Maavanemakandidaadi kohta saime neutraalse seisukoha.

Esimees Ene Ergma

Meil on küllaltki palju kohapeal registree-ritud küsimusi. Kui head kolleegid, kes on esitanud eelnevalt registreeritud küsimusi, vastu ei ole, siis võin anda võimaluse nende kõikide esitamiseks, kui nad aga vastu on, siis annan võimaluse ainult kahe küsimuse esitamiseks. Alustame. Kolleeg Marika Tuus-Laul.

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Peaministrile sai mõni päev tagasi sama küsimus esitatud. Me saime vastuseks peamiselt selle, et maavanemate ülesanne on tegelda justkui ainult valimistega ja hoida ennast enne valimisi pildil. Tuli välja, et maakonna juhtimine oleks nagu teisejärguline. Aga ma küsin ikkagi järgmist. Kui vallavanematelt küsitakse arvamust ja nad selle ütlevad, aga valitsus sellest mingeid järeldusi ei tee, nagu te ütlesite, valitsuse liikmed lihtsalt tutvuvad sellega, sest neil on vaja seda teada saada, ja maavanem määratakse hoopis nii, nagu on poliitiliselt õige, siis miks neid küsitlusi üldse tehakse? Mida te arvate, kui meil ei oleks poliitilised maavanemad, vaid maavanemad oleksid oma eriala spetsialistid, kas siis järsku ääremaastumine peatuks ja töökohti tuleks juurde?

Siim Valmar Kiisler

Kõigepealt parandan ära selle, mida te ütlesite, justkui peaminister oleks öelnud, et maavanemate põhitegevus on valimistega tegelemine. Lugesin täna igaks juhuks üle eelmise nädala infotunni stenogrammi ja tean, et peaminister väitis just vastupidist. Aga mis puutub maavanematesse, sellesse, kas nad peaksid olema spetsialistid, siis ma arvan, et maavanemad on üldjuhul head spetsialistid,

nad on asjatundjad ja saavad oma tööga väga hästi hakkama. Te püüate kuidagi nagu vastandada, et on kas poliitilised või mittepoliitilised maavanemad. Ma tegin natuke statistikat, vaatasin viimast kümnet aastat, kuigi ega need tendentsid ka varasema ajaga võrreldes väga muutunud ei ole. Viimase kümne aasta jooksul on 15 maakonnas olnud ametis 44 maavanemat. Kuidas hinnata poliitilisust? Ma arvan, et me võime seda hinnata selle järgi, kas inimene on kuulunud mõnda erakonda ja kas ta on kandideerinud valimistel. Nendest 44-st (Mäesalu on maavanemakandidaadina 45.) ei kuulu erakonda või ei ole valimistel kandideerinud neli inimest. Ma ütlen teile nende nimed: Eha Pärn, Kalle Küttis, Jaanus Sahk ja Georg Trašanov. Maavanemad isikutena on kindlasti olnud poliitiliselt aktiivsed, nad on aktiivselt oma maailmavaadet määratlenud, aga ma leian, et valdav osa neist on olnud ka väga head spetsialistid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud regionaalminister! Teil on töösse antud eelnõu, mis näeb ette, et politsei, piirivalve ja Päästeameti inimesi hakatakse tööle nimetama tsentraliseeritult. Kas tulevik võiks olla selline, et näiteks riigisekretär hakkab ka maavanemaid ametisse nimetama, siis poleks neid vaja nii tugevalt politiseerida?

Siim Valmar Kiisler

Ma olen nõus peaministriga, et maavanemaid ei politiseerita. Kui me räägime politiseerimisest üldse, siis ajaloos tagasi vaadates on minus kõhklusi tekitanud seda laadi juhtumid, kui maavanemana töötanud inimene kuulus mõnda erakonda, aga kui näiteks Keskerakond sai võimule, siis inimene otsustas järsku arusaamatutel põhjustel lahkuda oma endisest erakonnast ja liituda Keskerakonnaga, jätkates samal ajal maavanemana. Selliseid näiteid me peame tõsiselt analüüsima ja enda käest küsima, kas siin on tegemist politiseerimisega või mitte. See, et inimesed kuuluvad erakonda, on loomulik. Ma arvan, et on hea, kui nad teevad seda avalikult. On olnud ka mitmeid maavanemaid, kes on valimistel kandideeri-

nud, oma poliitilisi vaateid varem välja ütlemata. Ma tahan lisada, et sellel teemal on üldse palju silmakirjalikkust. Näiteks istub siin teie hea kolleeg Neeme Suur. Kuulsin eelmisel nädalal üllatusega meediast, et talle üldse ei meeldi praegune maavanemate määramise kord. Aga kui ta aktiivse sotsiaaldemokraadina kandideeris maavanemaks ja sai selleks 2008. aastal valitsuse otsusega sotsiaaldemokraatide aktiivsel toetusel, siis talle see kord väga sobis ja sobis ka siis, kui ta oma ametipositiivt poole ametiaja pealt lahkus, et asuda tööle Riigikogusse.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! See teema on ilmselt väga huvitav. Viimane küsija on Neeme Suur. Jätkame maavanemate teemal. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Suur-suur tänu, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Olen teiega täiesti eri meelt selles, et maavanemaid justkui ei politiseerita. Vastupidi, kindlasti maavanemaid järjest politiseeritakse. Ei ole puhas juhus see, et viimased ametisse nimetatud maavanemad on kogemata kuulunud just kas Reformierakonda või Isamaa ja Res Publica Liitu. Aga me teame, et koalitsioonil on ära jagatud Ida-Viru maavanema ametikoht. Võib-olla te avalikustate, kumma erakonna ridadesse hakkab kuuluma Ida-Viru maavanem?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Seda teemat ei ole ma arutanud. Ida-Viru maavanemal on ametiaja lõpuni veel päris tükk aega. Teatavasti määrab valitsus maavanemad ametisse viieks aastaks. Ma ei ole tõesti seda küsimust arutanud ei teiste valitsusliikmete ega koalitsioonipartneritega. Seda, kas maavanem soovib pärast ametiaja lõppu jätkata, ei ole ma tema endaga arutanud. Ka teistest kandidaatidest pole juttu olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Tegin kevadel jalgrattaga Hiiumaale tiiru peale. Seal olid kõne all ka poliitilised küsimused ja üks

nendest oli sel ajal just maavanemaküsimus. Räägiti, et kohe-kohe maavanem vahetub ja siis läheb elu paremaks. Varsti on detsember, aga ikkagi on seal sama maavanem. Kas see maavanem vahetatakse välja? Millised plaanid ministeeriumil on?

Siim Valmar Kiisler

Kas saab küsimust korrata? Väga halvasti oli kuulda.

Esimees Ene Ergma

Palun, Lembit Kaljuvee, korrake oma küsimust!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, et te andsite võimaluse uuesti küsida! Kevadel tegin Hiiumaale tiiru peale. Koostumisel kohalike arvamusiidritega oli üks teema maavanemaküsimus. Räägiti, et kohe maavanem vahetub ja siis läheb elu paremaks. Aga midagi ei ole muutunud, kuigi detsember on peaaegu käes. Kas valitsusel on plaanis seal midagi ette võtta?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Hiiumaal on selles mõttes tõesti raske olukord, et praegu ametis olev maavanem on väga keerulistes töistes suhetes omavalitsusjuhtidega ja ettevõtjate esindajatega. Tal ei ole nendega head koostööd. Seda on mitmed osapooled kinnitanud. Ma olen talle andnud ülesande need probleemid lahendada, sest hoolimata isiklikest sümpaatiatest ja antipaatiatest peab säilima toine meeleolu ja õhkkond. Maavanem peab suutma teha koostööd eri osapooltega. Tema roll on paljuski olla kohapeal selline vahemees omavalitsusjuhtidele ja riigiasutuste juhtidele, ettevõtjatele ja riigiasutustele. Kui maavanem selle tööga hakkama ei saa, siis on kindlasti küsimuse all tema ametis jätkamine. Aga praegu olen ma talle andnud ülesande see küsimus ära lahendada. Ma loodan, et ta saab hakkama. Kui ta hakkama ei saa, siis tuleb võtta teisi meetmeid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Viimaste aastate jooksul on päris palju riiklikke teenu-

seid liikunud maakondadest Tallinnasse ja ka maavalitsuste haldusalast on need ära läinud. Kas 2012. aastal on plaanis midagi maavalitsustes selgelt ümber korraldada, maavanemate ülesandeid kuidagi uuendada või värskendada?

Siim Valmar Kiisler

Kõigepealt, minu regionaalministriks oleku ajal ei ole maavalitsuste ülesandeid vähendatud. See on ekslik jutt, et kogu aeg justkui võetakse midagi ära. Seda on kahjuks ka siin saalis korduvalt korratud. Meil on väga tõsiselt analüüsimisel perearstide konkursside korraldamine. Kui ülejäänud perearstiteenus on eelkõige Sotsiaalministeeriumi korraldada, kas siis nii kitsast lõiku on mõtet hoida eraldi, eriti kui tingimused määrab teine asutus? Maavalitsuste korraldada on ka maa järelmaksu kogumine. Me ei ole seda laiemalt arutanud, aga minu arust võiks kaaluda, et seda laadi finants-tehingud võiksid toimuda kuskil mujal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Küsimus on selle kohta, kuidas on lood apolitiseeritusega Tallinnas kui omavalitsuses. Kas ei ole mitte linnaosavanemad kui üks väike mudel sellest, mida riigis kujutavad endast maavanemad? Kas oskate öelda, kas Tallinnas on mõni apoliitiline linnaosavanem?

Siim Valmar Kiisler

Kindlasti ei ole Tallinna linnaosavanemad apoliitilised. Mis seal salata, ka siin on kolm endist Tallinna linnaosavanemat. Need tavad on eri kohtades erinevad. Aga mis puutub omavalitsusjuhtide poliitilisesse või apoliitilisesse, siis toon näite sealtsamast Läänemaalt, millest nüüd nii palju juttu on olnud. Eks ka paljud omavalitsusjuhid ole ju poliitilise kuuluvusega. Omavalitsused andsid maavanemakandidaadile hinnangu ja üks arutelu teema oli, kas kandidaat on pärit Läänemaalt või mitte. Ma huvi pärast vaatasin: Läänemaal on 12 omavalitsust ja 12 vallavanemast või linnapeast on pooled samamoodi asunud Läänemaale tööle, varem nad seal ei elanud.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Palun mind silmakirjalikkuses mitte süüdistada. Ma ei ole kritiseerinud protsessi, vaid praktikat, mille käigus selgub, et maavanema ametikohale nimetatakse vaid kindla koalitsioonierakonna liige. Näiteks Läänemaa puhul oleks olnud tõenäoliselt hoopis lihtsam leida maavanemaks väga sobivaid kohalikke IRL-i liikmeid. Aga see oli lihtsalt repliik eelmise märkuse kohta. Nüüd küsimus. Maavanema ülesanded tulenevad Vabariigi Valitsuse seadusest. Üks põhilisi ülesandeid, mis seal on toodud, on riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste koostöö koordineerimine. Kas te praeguses seisus leiate, et maavanem on suuteline hästi täitma seda Vabariigi Valitsuse seaduses toodud ülesannet?

Siim Valmar Kiisler

Nagu ma ütlesin, maavanema ülesanne on olla vahemees ja koostööd koordineerida. Ta peab sellega ka reaalselt hakkama saama. Selleks ei pea tal küll olema omavalitsustega meeldivussuhe, aga kindlasti peab valitsema tõine õhkkond. Me võime siin palju näiteid tuua: kohalike omavalitsuste soovid ühistranspordi korraldamisel ja suhtlus Maanteeametiga, teehoiukavade koostamine riiklike teede osas ja suhtlemine sel teemal kohalike omavalitsustega. Seda laadi hea koostöö näiteid on küllalt. Aga mis puutub sinu küsimuse algusesse, siis, hea Neeme, ka sina said maavanemaks kindla koalitsioonierakonna liikmena. Ei tasu eitada, et see nii oli, kuigi kindlasti luges ka see, et sa olid oma töös pädev ja said sellega hästi hakkama.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud regionaalminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Vajadus rehabilitatsiooniteenuste järele ja nende kättesaadavus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Helmen Kütilt sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Palun!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud sotsiaalminister! Minu küsimus puudutab rehabilitatsiooniteenuseid, nende kättesaadavust ja kvaliteeti. Usun, et te olete nõus, et eriti sellist teenust vajavate noorte inimeste jaoks on tihti väga oluline, kui ruttu teenust saadakse. Praegu valitseb kahjuks olukord, kus koostatakse rehabilitatsiooniplaan ja jäädakse teenust ootama, aga tihti ei pruugi seda teenust ka aasta jooksul saada. Kas ministeeriumil on olemas analüüs või ülevaade, milliseid teenuseid oleks vaja lisaks arendada ja ka rahastada, ning kui see analüüs on olemas, siis kui pika aja kohta? Teadupärast 2012. aasta riigieelarves sellele teenusele lisavahendeid ette nähtud ei ole.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Küsimus on igati aktuaalne. Me loomulikult vaatame kogu aeg, milline on seis rehabilitatsiooniteenustega, kui palju inimesi seda teenust saab. Juuni seisuga oli puue vormistatud rohkem kui 120 000 inimesel, isegi peaaegu 130 000 inimesel. Igal aastal taotleb neist rehabilitatsiooni 15–16% ehk 18 000 inimest. Vahe puude vormistanud inimeste ja rehabilitatsiooniteenuse taotlejate arvu vahel on märkimisväärne. Minu jaoks oli hästi oluline, et ka kriisiaastatel 2009 ja 2010 ei pidanud me vähendama rehabilitatsiooniteenuste mahtu. Me suutsime rehabilitatsiooniteenuste rahalise mahu säilitada ja see oli äärmiselt oluline. Aga igati õige küsimus on see, kas saaks midagi paremini teha. Jah, saab küll, on lühike vastus. Me pakume järgmiseks aastaks koos Eesti Puuetega Inimeste Kojaga n-ö eelhindamise mehhanismi just tulenevalt vajadusest teenuse järele. Praegu on see töös ja me räägime läbi erinevate osapooltega, et see detailideni selgeks saada. Eesmärk peaks olema see, et rehabilitatsiooniteenust saaksid esmajärjekorras need, kes seda tõsiselt vajavad. Need, kes seda võib-olla vähem vajavad või vajavad mõnda teist teenust, näiteks taastusravi, tuleks suunata tervishoiusüsteemi. Eelhindamine tehtaks enne rehabilitatsiooniplaani koostamist ja seejärel saaks teha adekvaatse rehabilitatsiooniplaani.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, esimene täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Aitäh! Minu teine küsimus puudutab kvaliteeti. On teada, et näiteks järjekord õppiva või kutset omandava tegevusjuhi järele on mitumitu aastat. Kui tihti hinnatakse ja kes hindab teenuse kvaliteeti?

Hanno Pevkur

Aitäh! Hea küsija sektoris n-ö pikalt sees olnuna teab neid muresid kindlasti väga täpselt. Selles mõttes on hea arutleda. Kvaliteet on meie jaoks vähemalt niisama oluline kui kättesaadavus. Hea küsija kindlasti teab, et meil on praegu käimas n-ö kvaliteedijuhtimise sertifikaadile või kvaliteedijuhtimise standardile ülemineku protsess. On selge, et me ei saa panna n-ö kvaliteedistandardit kehtima kõikidele ühel kuupäeval, me peame andma üleminekuaja. Nüüd on küsimus selles, et me peame uue sotsiaalhoolekande seaduse arutlemisel jõudma kokkuleppele parlamendiga, milline on rehabilitatsiooniteenuste osutajatel üleminekuajaga, et nad kõik vastaksid kvaliteedistandardile, sellele kvaliteedijuhendile, mis me oleme ette pannud. Sellest tuleb kindlasti põnev debatt. Selleks, et ühest kuupäevast saavad teenust osutada ainult kvaliteedistandardi tingimustele vastavad rehabilitatsiooniteenuse osutajad, peab olema antud ka mõistlik üleminekuajaga, et inimesed ei jääks ilma rehabilitatsiooniteenuseta. Loomulikult on ka sisu hästi oluline. Töö selle nimel käib ja eesmärk on igati õige.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Aitäh! Minu viimane küsimus on see. Maakonnaviisitidel on tihti välja tulnud, et just eriti lasteasutustes elavatele lastele kogu teenuse tagamiseks napib raha. Asutusel on raha ainult osa puudest tulenevate erivajaduste katmiseks.

Hanno Pevkur

Aitäh! Me muutsime 2009. aastal natukene rehabilitatsioonikorraldust. Hea küsija kindlasti mäletab, et me muutsime selle korralduse paindlikumaks. Me püüdsime jätta väga selgelt piirmahu alles füsioterapeudi jaoks ja plaani koostamisel. Teiste teenuste, eelkõige logopee-

di, psühholoogi, tegevusterapeudi või sotsiaaltöötaja teenuste puhul me käitusime suhteliselt paindlikult, et plaani koostamise käigus saaks otsustada, milliseid teenuseid vastavalt inimese vajadustele talle pakkuda. Aga tõsi on see, et hoolimata paindlikkuse suurendamisest on meil järjekord ja see kahtlemata ei vähene üleöö. Esimene samm selle vähendamiseks on kindlasti n-ö eelhindamine, mille abil saaksid teenust kõigepealt need, kes seda kõige rohkem vajavad, ja nad saaksid seda vajaduspõhiselt ja komplekselt. Võib-olla on hea küsija kuulnud ka n-ö programmipõhisest lähenemisest. Me tahame koos eelhindamisega ja rehabilitatsiooniplaani koostamisega võtta aluseks kompleksse lähenemise, nii et kui inimene vajab taastusravi, siis ta saab seda tervishoiupoole pealt, ja kui ta vajab logopeedi või tegevusterapeudi teenuseid, siis tuleb sinna juurde sotsiaalpool koos rehabilitatsiooniga. Lastega on sama loogika. Ega siin laste ja täiskasvanute puhul väga suurt vahet ei ole. Me peame eelhindamise käigus välja sõeluma need, kes seda kõige rohkem vajavad. Loodetavasti saab siis ka rohkem inimesi teenust.

Esimees Ene Ergma

Nüüd üks kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Rehabilitatsiooniplaanid koostatakse pikaks ajaks, aga me teame, et neid ei viida täies mahus ellu, sest lihtsalt ei ole raha. Kas te olete äkki arutanud, et võib-olla peaks rehabilitatsiooniplaanide koostamise põhimõtted üle vaatama? Miks me teeme neid nii mahukate ja laiaulatuslikena, kui me teame, et meil nende elluviimiseks raha ei ole?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui hea küsija oleks natukene täpsemalt kuulnud, siis ta teaks, et see ongi see, mida me pakume. Me ei ütle, et me teeme ümber rehabilitatsiooniplaani kui terviku, vaid me ütleme, et me teeme ära eelhindamise, et mitte hakata rehabilitatsiooniplaani koostama nendele, kes seda võib-olla ei vaja. Teiseks, kui me hakkame rehabilitatsiooniplaani koostama, siis see peab olema kompleksne teenus, teisisõnu, sinna tuleb haarata teenuseid mitmest

valdkonnast. Praegu on rehabilitatsiooniteenused väga suures osas seotud füsioteraapia, taastusravi ja tervisesektoriga. Nii et üks võimalus on vaadata tervishoiupoolt. Kui meil õnnestub taastusravi mahtu suurendada, siis kindlasti väheneb oluliselt surve saada rehabilitatsiooniteenust sotsiaalteenusena. Kui praeguseid rehabilitatsiooniplaane vaadata, siis on näha, et seal on väga palju füsioteraapiateenust. Need kolm vaala või põhimõtet – eelhindamine, kvaliteedijuhtimine asutustele ja programmpõhine lähenemine – peaksid olema alused, millest tulenevalt me rehabilitatsiooni korralduse paremaks muudame. Kui see süsteemne pool on korda saanud, siis saame vaadata, kas me peame raha juurde panema või saame selle asja sektorite vahel ära korraldada, et kõik need, kes seda teenust vajavad, ka seda saaksid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Kassatagavara ja reservkapitali hoidmine kontsernikontol

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Inara Luigaselt sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Me teame, et järgmisest aastast konsolideeritakse valitsussektori rahavoo efektiivsemaks juhtimiseks ja likviidsuse suurendamiseks haigekassa ja töötukassa rahalised vahendid riigikassa reserviga. Tekib nn likviidsusreserv. Eelnõu kohaselt juhib Rahandusministeeriumi riigikassa osakond nüüd haigekassa ja töötukassa rahavooge koos riigieelarve rahavooga. Valitsus on selle seaduseelnõuga ausalt öelnud, et selleks, et mitte minna laenaturule ja võtta kõrge riskiga laenu või üldse laenu, hakkab Vabariigi Valitsus kontsernikontol kasutama riigikassa finantsvahendeid. Minu küsimus: millise hinnangu annate sellele teie kui valitsuse liige ja sotsiaalminister ning milliseid riske te kontsernikonto kasutamises näete?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Siin saalis on seda teemat väga pikalt arutatud ja rahandusminister on väga pikalt sellele ka vastanud. Minu jaoks on äärmiselt oluline, et töötukassa ja haigekassa nõukogu otsustusvõime ei väheneks. Nende ettepanud muudatustega see otsustusvõime ei vähene. Minu jaoks on oluline, et kui haigekassa või töötukassa sotsiaalkindlustusfondidena vajavad vahendeid, siis need vahendid on kindlalt tagatud. Nagu ma olen aru saanud riigikassa ja mõlema sotsiaalkindlustusfondi läbirääkimistest, on need vahendid tagatud. Sõltumata sellest, kas näiteks töötukassa vahendid seisavad BNP Paribase rahvusvahelisel kontsernikontol või seisavad need riigikassa kontsernikontol, ei ole olulist vahet, kumb neid n-ö iga päev majandab. Ka see, kui töötukassa vahendid seisavad BNP Paribase kontol, ei tähenda ju seda, et töötukassa iga päev jälgiks, mida BNP Paribas nendega teeb. Piltlikult öeldes on sama lugu riigikassaga. Minu jaoks on väga suur pluss selle asja juures see, et nagu Rahandusministeerium on arvutanud, võiks see intressidena säästa Eesti riigile 24–25 miljonit eurot. See on väga suur summa. Kui me vaatame, kui palju kulub meil raha erinevate toetuste väljamaksmiseks, siis 24–25 miljonit eurot, mida õnnestuks kokku hoida, on väga-väga suur summa ja võib-olla saaks selle eest töötutele rohkem teenuseid pakkuda. Nii et siin on väga palju plusse. Miinuste pool tuleb läbi rääkida konkreetse lepingu raames ja riskid maandada. Aga ma ei näe praegu väga suuri riske, et töötukassa või haigekassa peaksid olema oma raha saatuse pärast murelikud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, esimene täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma küsin edasi nii. Kui riigikassa hakkab kontsernikontol haldama kõiki neid reserve, aga eelarves tekib defitsiidivõimalus ja neid rahalisi vahendeid kasutatakse, riigil tekib olukord, kus likviidsusreservi raha on otsas, kuid ka haigekassal ja töötukassal on vaja seda raha kasutada, siis millega riik ikkagi garanteerib raha olemasolu? Kas ei juhtu sellist asja, et kui raha on otsas ja reservid on kulutatud, võtab valitsus

vastu otsuse hoopis muuta haigekassat ja töötukassat käsitlevaid seadusi nii, et tekiks väiksem rahanõudlus?

Hanno Pevkur

Aitäh! See on kindlasti täiesti põhjendamatult hirm. Kui me võtame näiteks pensionikindlustuse, siis pensionikindlustuse esimene samm on ju n-ö pidevas defitsiidis ja see defitsiit kaetakse jooksvate otsuste tegemisega. Kui on vaja, võtab riigikassa raha mõnest reservist, kui on vaja, võetakse selle jaoks laenu, kui on vaja, võetakse raha jooksva konto pealt. Riigil on võimalusi garanteerida haigekassa ja töötukassa vahendeid, n-ö väljamaksete tegemist, ma julgen seda öelda, palju rohkem kui võib-olla praegu töötukassa vahendeid haldavatel erapankadel. Haigekassa vahendid on olnud juba pikki-pikki aastaid riigikassa valitseta. Riigikassa ja haigekassa vahel on sõlmitud leping. Haigekassa jaoks jääb olukord sarnasena praegusega ehk haigekassa reaalsed vahendid on juba praegu riigikassas. Ma tõesti ei näe siin mingit põhjust muretsemiseks. Siis peaks Eesti riigi likviidsusega tervikuna mingeid probleeme olema, siis peaks olema probleeme pensionide ja toetuste maksmisega või mingite muude väljamaksetega. Seda ohtu, et Eesti riigil likviidsusprobleeme tekiks, ma ei näe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kui neid riske rohkem ei teki, siis on tegelikult kõik korras, kui tehakse uuendused ka hoiulepingus. Kas te nimetate need mõningad regulatsioonid, mis annavad haigekassale kindluse, et likviidsus saab tagatud?

Hanno Pevkur

Aitäh! Peamise kindluse annab Eesti Haigekassa seadus. See kindlus väljendub selles, milline on nõukogu otsustusõigus, milline on otsustusprotsess tervishoiuteenuste loetelu kinditamisel. See on seadusega tagatud kindlus. Samamoodi on töötukassa puhul töötuskindlustuse seadus. Need on n-ö tagatised, mis annavad töötukassale ja haigekassale võima-

luse väita, et kui nad vahendeid vajavad, siis nad neid vahendeid kasutada ka saavad. Ma tõesti ei näe siin väga suurt lisavajadust seda veel reguleerida. Mis puudutab hoiulepingut, siis hoiuleping on mõeldud pigem tehniliste üksikasjade täpsustamiseks, selle täpsustamiseks, kuidas liigub raha kontolt kontole, kui suur on võimalik intress, mida töötukassa ja haigekassa oma investeeringute pealt teenivad, ning millised on muud tehnilised üksikasjad. Nii et ei tasu muretseda. Mis puudutab reserve kasutamist, siis keegi ei ole tulnud muutama Eesti Haigekassa seadust või töötuskindlustuse seadust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Teie kindlustunne, et haigekassa reservid säilivad, on kadestusväärne. Võib-olla te teate midagi sellist, mida meie ei tea. Rahandusminister Jürgen Ligi, esinedes siin saalis, seletas meile, et haigekassa reservid konsolideeritakse riigikassasse selleks, et mitte võtta laenu laenu turult. Kui laenu turult laenu võetakse, ega seda ka kohe huugama ei panda, vaid seda kasutatakse ainult tungiva vajaduse puhul, täpselt samamoodi toimitakse haigekassa reserviga, mida ilma vajaduseta ei kasutata. Siit ma loen küll välja, et teatud risk on olemas. Kas rahandusminister on andnud teile mõnes kabinetivestluses mingid lisagarantiid, millest meile ei ole teada antud?

Hanno Pevkur

Aitäh! Rahandusminister ei pea mulle seda lisagarantiid andma. Eesti Haigekassa seaduses on selgelt öeldud, millised on haigekassa otsustusõigused, sh nõukogu otsustusõigused. Samamoodi jälgime pidevalt seda, kui palju laekub ravikindlustusmaksu ja milline on reserve seis. Haigekassa nõukogul on pidevalt olemas järelevalve pool ja õigus järelevalvet nõuda. Ma tõesti ei näe siin mingit probleemi. Haigekassa vahendid on mitu aastat olnud riigikassa valitsemisel. Vaidlus riigikassa ja haigekassa või riigikassa ja töötukassa vahel saab käia selle üle, kui suur on nende vahendite tootlus mõlema kassa jaoks. See on kindlasti

koht, kus saab läbi rääkida. Aga mis puudutab reserve kasutamist, kui palju ühel või teisel aastal reservi kasutusele võetakse või kui palju reservi lisavahendeid suunatakse, siis neid otsuseid saab teha ainult haigekassa nõukogu. Keegi ei ole seda seadust muutnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud minister! Ma olen ajakirjanduse vahendusel teada saanud, et töötukassa tellis väga mainekalt advokaadibüroolt põhjaliku arvamuse reserve konsolideerimise kohta ja vähemalt ajakirjanduses toodud väidete põhjal ei ole mingit ohtu ei reservele ega töötukassa toimimisele. Kas sa oled seda analüüsi näinud ja võid kinnitada, et selles uurinus või arvamuses, mis on töötukassa enda tellitud, väidetakse, et riik on õigel teel?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma olen seda analüüsi näinud ja olen seda lugenud. Seda analüüsi on esitlenud ka töötukassa nõukogu. See hõlmab ühte väikest osa kogu sellest temaatikast. Loomulikult on oluline anda inimestele kindlustunne, et neid vahendeid, mis n-ö töötukassa vajadusteks on kogunenud, on võimalik kasutada töötute abistamiseks ja neid on võimalik panna ka tulu teenima. See on igati loogiline, et kui sa kogud endale mingeid reserve, siis sa paigutad neid reserve nii, et need teeniksid tulu. Samas ei tohi nende reservega väga riskida, reserve paigutus peab olema võimalikult turvaline. Kui võrrelda näiteks töötukassa ja riigikassa tootlust, siis üks väike argument on see, et riigikassa reiting on praegu AA+, töötukassa reiting on A. Nii et riigikassa reiting on reserve paigutamise mõttes parem. Nende reserve haldamisel võiks riigikassal kui töötukassa vahendite paigutajal olla väike n-ö täiendav boonuspool. Veel kord: analüüs kinnitab, et kindlus on tagatud, seda näitab igapäevane toimimine, igapäevane arveldamine. Loomulikult on täiesti kaalukas argument ka see, et me suudame nii Eesti maksumaksjale kokku hoida miljoneid eurosid.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Mul on muidugi väga kahju, et sotsiaalminister selle ettepanekuga üldse nõustus. Ma küsin üldisemalt, kuna Ligi ei ole siia maani aru saanud, mille üle vaidlus käib. Miks peab võim sotsiaalkindlustusvahendite üle olema Rahandusministeeriumil?

Hanno Pevkur

Aitäh, Eiki! Me võime reservide paigutamise üle pärast infotunni lõppu veel pikalt arutleda. Laias laastus me räägime ju sellest, et töötukassa vahendid, mis on reservidena kogutud, on vaja kusagile paigutada, et need teeniksid tootlust. Sellest me saame mõlemad ühtemoodi aru. Tootluse teenimiseks on võimalik minna vabaturule erapankade juurde või minna riigikassasse. On pakutud, et võiks minna riigikassasse, hoida neid reserve riigikassas ja teenida nende pealt tootlust. Hoiuleping seda kõike ka käsitleb. Töötukassa vahendite paigutamine riigikassasse hoiule ei ole ju midagi ekstraordinaarset. Need on erinevad arusaamad. Mina väidan, et riigikassa on turvaline paik, kus neid vahendeid hoida ja ka tulu teenida. Kuskil ei ole ju juttu sellest, miks peaks töötukassa vahendeid ilmtingimata riigi käes hoidma. See on otstarbekuse printsiip. Riik on ka töötukassa osapool, nii nagu on sotsiaalpartnerid. Loomulikult tuleb riskid võimalikult minimaalseks muuta, aga siin ma ohtu ei töötukassa ega kindlustusmaksete tegijate rahale, tööandjate ja töötajate rahale ei näe.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

Head kolleegid! Infotunni aeg on läbi saanud. Palun vabandust nendelt, kes ei jõudnud oma küsimust esitada! Suur tänu kõikidele küsijatele! Suur tänu kõikidele vastajatele! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu ühek-

sanda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Minul ja veel 12 Keskerakonna fraktsiooni liikmel on arupärimine peaminister Andrus Ansipile, mis käsitleb maavanemate ülesannete kitsendamist ja maavanemate politiseerimist. Seaduse mõtte kohaselt esindab maavanem maakonnas riigi huve ning hoolitseb maakonna tervikliku ja tasakaalustatud arengu eest. Maavanem on selgelt riigi, mitte võimuparteide esindaja. Viimase kahe aastaga on Vabariigi Valitsus väga kiiresti asunud seda põhimõtet eirama. Täna on loodud olukord, kus Isamaa ja Res Publica Liidu ning Reformierakonna valitsusliidu ministrid ei lähtu seadusest, vaid 2013. aasta kohalike valimiste korraldamisest, nimetades ametisse oma erakonna poliitikuid. Aastatel 2009–2011 on valitsus ametisse määranud 12 maavanemat, kes kuuluvad kas Reformierakonda või Isamaa ja Res Publica Liitu. Need tegevused aga ei toeta kuidagi seaduses sätestatud tervikliku ja tasakaalustatud arengu nõuet. Seoses sellega on meil peaministrile viis küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Enda ja veel kaheksa kolleegi nimel annan üle arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Selle teema on Eesti kaubandusbilanss. Kuuldes mõned päevad tagasi peaministrilt lauset, et Eesti majandus on tüüpiline eksportiva riigi majandus, esitasin ma talle küsimuse, lähtudes monograafiast "Eesti põllumajandus 20. sajandil". Selle neljandas köites on andmed, et peale taasiseseisvumist kuni 2009. aastani oli Eesti väliskaubandusbilanss 366,4 miljardi krooniga miinuses. Peaminister vastas, et see väide küll kohane ei ole. Ta soovitas mul veel kord pöörduda statistika poole, et veenduda, et see väide on väär. Kuuletusin ja pöördusin uuesti statistika poole. Meie Statistikaamet annab vastava tabelites alates 1993. aastast kuni käesoleva aastani bilanssi miinuseks 15 miljardit eurot. Kui arvestada inflatsiooni ning kõike

muud, siis tulebki miinuseks umbes 366 miljardit krooni. Seega on meil järgmised küsimused. Kas Statistikaameti andmed on õiged? Kas vastab tõele, et 1993. aastast alates on Eesti väliskaubandus olnud kogu aeg miinuses? Tahaksime kuulda peaministri kommentaari tema 15. oktoobri väitele, et meie majandus on ekspordimajandus, kuigi meie ekspordi ja impordi miinus on nelja eelarve mahus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud kaks arupärimist. Kui arupärimised vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd teated. Esiteks, Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse Vabariigi Valitsuse s.a 21. novembril algatatud autoveoseaduse, riigilõivuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu ning on määranud juhtivkomisjoni majanduskomisjoni.

Teiseks, Riigikogu liikmed moodustasid sel esmaspäeval Peipsiveere toetusrühma ning Jõgeva-Tartumaa saadikurühma.

Head kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 85 rahvasaadikut, puudub 16.

Lugupeetud kolleegid, palun tähelepanu! Täpsustame päevakorda. Täna on päevakorra 13. punkti arutelul, Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" eelnõu 125 esimesel lugemisel, teeb rahandusminister Jürgen Ligi asemel Vabariigi Valitsuse ettekande sotsiaalminister Hanno Pevkur. Täna on 14. punkti arutelul, Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu 132 esimesel lugemisel, ning 15. punkti arutelul, Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Nõusoleku andmine Eesti Vabariigi kvoodi suurendamiseks Rahvusvahelises Valuutafondis" eelnõu 133 esimesel lugemisel, teeb Vabariigi Valitsuse ettekande samuti sotsiaalminister Hanno Pevkur. Rahanduskomisjoni ettekanded esitab rahanduskomisjoni liige Aivar Sõerd.

1. Tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (97 SE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Eile jäi pooleli Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu esimese lugemise arutelu. Me jõudsime ära kuulata algatajate esindaja, Riigikogu liikme Kadri Simsoni ettekande. Ma palun Kadri Simsoni kõnepulti, sest on hästi palju küsimusi. Alustame. Esimene küsimus on kolleeg Erki Noolelt.

Erki Nool

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Mõni aeg tagasi ütles professor Marju Lauristin siin saalis sellised sõnad: "Meie keskclass on vaesem ja vähem stabiilne kui teiste riikide keskclass. [...] Selle tõttu on väga kerge kukkuda välja keskclassile omasest stabiilsest olekust." Te oma sõnavõtus ütlesite, et astmelisest tulumaksust võidavad kõik. Minu küsimus on see: kui te maksustate lisamaksuga arste, vanemõdesid, ülikooliõppejõude jne, siis miks te lööte järgmise kirvehoobi meie keskclassi tekkimisele?

Esimees Ene Ergma

Üks moment! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Mul on protseduuri-line küsimus. Ma märkasin, et kui te kuulutasite välja ettekandja asendamise, siis te teatasite, et Ligit asendab Pevkur 125. ja 133. eelnõu arutelul.

Esimees Ene Ergma

132. eelnõu arutelul samuti, 132. ja 133. eelnõu arutelul.

Mihhail Stalnuhhin

Ainult üks pealkiri kõlas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun nüüd vastust!

Kadri Simson

Aitäh Erki Noolele hea küsimuse eest! Tõepoolest, ma olen nõus professor Marju Lauris-

tiniga, et meie keskklass on liiga õhuke ja liiga vaene. Sellepärast, et klassikalise määratluse järgi kuuluvad Eestis keskklassi kindlasti ka õpetajad, meditsiinitöötajad, päästjad ja politseinikud, ka näiteks FIE-d, kes annavad ise endale tööd. Tõepoolest on nad liiga vaesed. Nii et olgem ausad, meie pakutud kõrgem maksuaste ei hakka lähiaastatel mitte kuidagi õpetajaid puudutama. Aga milles on ka jõukamate inimeste võit? Näiteks selles, et teie lapsed hakkavad saama võib-olla korralikumat koolitoitu, kui praegu 78 sendi eest on võimalik pakkuda, ja seda mitte ainult põhikoolis nagu praegu, vaid ka gümnaasiumiosas. See annab lisavahendid selle jaoks, et ka igas tavalises koolis oleksid õpetajad, kes saaksid korralikku palka. Me teame, et riik ütleb, et ei ole raha selleks, et õpetajatele suuremat palka maksta. Teisest küljest, loomulikult on meie lähenemine see, et mõnda kaudset maksu tuleks alandada. Näiteks, kui praegu öeldakse, et toasooja väga kiire hinnatõus või elektrituru avanemisega kaasnev hinnatõus aastast 2013 on paratamatu, siis tegelikult on riigi käes mitmeid hoobasid, kuidas aktsiise või käibemaksu alandades saaks selliseid sundkulutusi väiksemaks teha. Nii et kui astmelise tulumaksu puhul peavad kõrgepalgalised ühest küljest maksuma teatud astet ületava sissetuleku pealt 12% kõrgemat maksu, siis teisest küljest saavad nad avalikest hüvedest väga palju rohkem tagasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud ettekandja! Mul on selline küsimus: miks te olete teinud oma eelnõu selliselt, et te muudate kehtivat tulumaksuseadust, pannes sinna meelevaldselt need astmed, kusjuures maksuäär teie eelnõu kohaselt sõltub sellest, kas tulu on väiksem või suurem kui 15 972 eurot aastas? Kehtiv tulumaksuseadus ei tee vahet, kas makse saaja aastatulu, ükskõik, kas tegemist on palga või erisoodustustega, on 19 000 või 10 000 või 30 000 – mingit vahet ei ole, sest meil on proportsionaalse maksu põhimõte. Samamoodi on maksustatava tulu mõiste kehtivas seaduses sätestatud selliselt, et tulu arvestatakse enne mahaarvamisi. Miks te ei ole tei-

nud eraldi seadust, miks te panete neid astmeid meelevaldselt siia seadusesse?

Kadri Simson

Ma tänan küsimuse eest! Loomulikult, me selle eelnõuga muudame üksikisiku maksustamise põhimõtteid. See ongi selle eelnõu eesmärk, et praegusest ühekülgselt maksustamisest mindaks edasi astmelise tulumaksu juurde, kus kõrgemat sissetulekut maksustatakse kõrgema maksuastmega. Te avasite selle vaidluse, et maksustatav tulu ja brutopalk ei ole üks ja sama. Tõepoolest, me seletuskirjas räägime brutopalgast. Siin on ilmselt kohane selgitada, miks maksustatav tulu on madalam kui brutopalk. Meie eelnõu järgi on maksustatav tulu see summa, mis jääb alles, kui brutopalgast on võetud maha maksuvabastused. Et enamik inimesi on liitunud teise pensionisambaga, siis on maksuvabastused suuremad, aga kindlasti võetakse enne maha ka tulumaksuvaba miinimum ja kohustuslikud kindlustusmaksed. Kui peres on mitu last, siis võetakse maha ka teise, kolmanda jne lapse pealt saadav tulumaksuvabastus. Kui on võetud kodulaenu, siis arvestatakse ka seda. Nii et vastus küsimusele, miks me muudame olemasolevat seadust, on see: sellepärast, et me arvame, et olemasolevat tulumaksusüsteemi tuleb muuta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ka mina jagan seda kriitikat, et muutes ainult ühte arvu eelnõus, te lähete tegelikult vastuollu kogu selle seaduse loogikaga ja seetõttu tekib maksuarvestuses totaalne kaos. Aga see selleks. Mul on väga lihtne küsimus. Te olete seletuskirjas öelnud, et selle eelnõu tulemusena laekuks riigieelarvesse üle 180 miljoni euro rohkem. Kas praeguseks on teieni jõudnud teadmine, et tegelik laekumine on umbes kolm korda väiksem?

Kadri Simson

Aitäh! Mul on siin käes Rahandusministeeriumi seisukoht seaduseelnõu kohta, kus öeldakse, et seda eelnõu ei toetata esiteks seetõttu, et Isamaa ja Res Publica Liidu ning Reformierakonna valitsusliidu programm näeb ette jätkamise lihtsa, ettevõtlust soodustava ja ühe-

taolise üksikisiku tulumaksuga ning välistab astmelise tulumaksusüsteemi kehtestamise. Ehk põhjus, miks Rahandusministeerium seda eelnõu ei toeta, on see, et see punkt ei sisaldu võimuliidu leppes. Teiseks öeldakse, et võimuliidu leppes on punkt, et aastal 2015 tulumaksu alandatakse. Arvutusi Rahandusministeerium oma ametlikus kirjas kahtluse alla ei pane. Kui rääkida sellest, et Rahandusministeerium on laekumiste suhtes skeptilisem, siis tõenäoliselt kajastub siin ka rahandusministri seisukoht, et üks oluline maksuvabastus, kodulaenuintresside maksuvabastus, saab osaks just kõige jõukamatele inimestele. Meile, opositsioonierakonnale kättesaadavad andmed puudutasid brutotulu, ilma teadmista, kellele ja mis mahu langeb osaks maksuvabastusi. Nii et mingist küljest võib olla nii, et kodulaenuintresside maksuvabastusest võidavad kõige rohkem need inimesed, kes kunagi hakkavad kõrgema tulumaksuastme tõttu enam maksu maksma. Mis aga puutub seaduse pea peale pööramisse, siis eks siin Riigikogus ole vastu võetud mitmeid seadusi, mille tegelik rakendamine toimub rakendusaktidega. Nagu paljude teiste seaduste puhul, mis on Riigikogus vastu võetud, tuleb ka selle eelnõu puhul konkreetsed rakendusaktid välja töötada ministeeriumis. Ma usun, et Rahandusministeeriumis on olemas piisav kompetentsus, loomaks määrust, mis võimaldaks võtta Eestis kasutusele astmelise tulumaksu. Mul oli hea meel näha rahanduskomisjonis elavat arutelu. Isegi Aivar Sõerd pakkus abikätt mitme detaili täpsustamiseks, mis ei olnud tema meelest piisavalt täpsed. Kindlasti on see üks põhjus, miks seda seaduseelnõu ei tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Kadri Simson! Eile, kui sa hakkasid seda eelnõu tutvustama, siis sa sissejuhatuses viitasid Adam Smithile ja ütlesid, et tema kui liberalismi isa on tegelikult ka astmelise tulumaksu isa. Ma arvan, et sa ise Adam Smithi lugenud ei ole, sest kui sa seda teinud oleksid, siis sa saaksid aru, et seda tema seisukohta võib tõlgendada ka nii, et tema on Eestis kehtiva tulu-

maksuseaduse isa. See tähendab, et ta rääkis küll sellest, et rohkem teenivad inimesed maksavad rohkem, aga seda teevad nad ka siis, kui maksusüsteem on proportsionaalne, nagu see on Eestis. Küll aga propageeris astmelist tulumaksu väga tugevalt Karl Marx. Mina oleksin sinu asemel veidi ettevaatlikum. Juba ainult teadmine, et temale miski väga meeldis, teeks mind ettevaatlikuks. Aga minu küsimus on see: kas sa suudad nimetada mõne tõsiselt võetava majandusteadlase, kes on suutnud tõestada, et astmeline tulumaks kiirendab majanduskasvu? Ära nimeta Janno Reiljanit või Marika Tuusi või kedagi sellist, nimeta mõni tõsiselt võetav majandusteadlane.

Kadri Simson

Aitäh, härra Randpere! Teie olete saanud oma ülikoolihariduse sellel ajal, kui pidi Marxi lugema. Mina poleks Londoni Ülikoolist politoloogiamagistri kraadi kätte saanud ilma Adam Smithi lugemata. Tsiteerides teile raamatut "Rahvaste rikkus", tsiteerisin ma seda osa, kus Adam Smith ütleb, et on ainult õiglane, kui suurema sissetulekuga inimesed panustavad enam. Seda mõtet on mitmed majandusteadlased sajandite jooksul edasi arendanud, ka selles võtmes, et suuremat rikkust omavad inimesed saavad ka ühiskondlikust hüvest suurema osa, sest neid huvitab enam see, et riigis oleks tagatud turvalisus ja julgeolek ning oleks olemas infrastruktuur. Mis puutub majandusteadlastesse, siis huvitaval kombel on nii, et laias laastus 80% maailma majandusteadlastest, nende hulgas lõputu hulk majandusnobeliste, on seda meelt, et astmeline tulumaks on õige maksusüsteem. Alati üritab seda lääne maailmas kahtluse alla seada vähemus, võib-olla sellised teravamad professorid, kes rohkem intriigile panustavad. Hakates teile ette lugema enamust esindavaid professoreid, võiksin ma nimekirja pikaks venitada, samamoodi, nagu ma võin pikaks venitada nende riikide nimekirja, kus on astmeline tulumaks. Kui te seate kahtluse alla, et astmeline tulumaks kiirendab majanduse edukäiku, siis rääkige praktikuna! Vaadake, mis juhtus Ungariga, kus selle aasta 1. jaanuarist mindi üle Eesti maksusüsteemi taolisele ühekülgsel maksusüsteemile ja kus majanduskasv on väga kehv. Nad tegid samasuguse eksperimendi, nagu oleme

teinud meie, ja said aru, et selline maksusüsteem majanduse õitsengut küll kaasa ei too.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te loetlesite oma ettekandes terve hulga riike, kus nagu Eestiski kehtib proportsionaalne tulumaksusüsteem. Lõpetuseks nimetasite nende riikide hulka kuulumist häbiväärseks. Erinevalt teist ei leia ma, et Hongkongi, Leedu, Tšehhi või Slovakkia ühte nimekirja kuulumine oleks kuidagi häbiväärne. Need on ühed kõige kiiremini kasvava majandusega riigid oma regioonis. Mind üllatas, et te keskerakondlasena lisasite häbiposti ka Venemaa. Ometi me kõik teame, et enamik Keskerakonna esimehe poliitilistest kontaktidest ja rahalistest vahenditest pärineb just Venemaalt. Miks nii vaenulik suhtumine meie naaberriiki? Kas te ei karda Savisaarega vastuollu minna?

Kadri Simson

Aitäh väga intrigeeriva küsimuse eest! Minu ja Keskerakonna eesmärk on see, et Eestist saaks turvaline Põhjamaa, selline maa, kus riik suudab tagada lastele hariduse, eakatele tervishoiu ja pensioni, kus õpetajad saavad normaalselt palka ja kus bussid sõidavad ka maapiirkondades. Seetõttu pean kindlasti sihiks jõuda põhjamaise ühiskonnani. Ma loomulikult käitusin Riigikogu väliskomisjoni liikmena liiga lapsesuiselt, kui ma ei pidanud selliseid toredaid riike nagu Albaania, Makedoonia, Mongoolia ja Montenegro meile eeskujuks. Ma arvan, et eeskuju tuleb võtta nendest, kes innustavad. Kindlasti on Soome meile innustav näide.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ülo Tulik!

Ülo Tulik

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Eile te kirjeldasite väga kujundlikult, kui suur ja raske on olnud võitlus selle seaduseelnõu eest. Teile lohutuseks võib öelda, et ülemaailmses mastaabis te olete ikkagi edu saavutanud. Venemaa liberaaldemokraatide liider Žirinovski hiljaegu uudistes väitis, et ka

nende partei toetab astmelise tulumaksu ideed. Seletuskirjas te märgite selle seaduse jätkusuutlikkust. Jääb mulje, et Eestima saab kohe muredest vabaks. Lubage, et ma tsiteerin siit ühte osa: "Tulumaksusüsteemi muutmine suurendab riigieelarve tulusid, mistõttu on võimalik tagada palgatõus õpetajatele, päästjatele ja politseinikele ning suurendada kohalikele omavalitsustele laekuvat tulumaksu osa." Küsimus: kui suure palgatõusu te tagate õpetajatele, päästjatele ja politseinikele ning kui palju suurendate kohalikele omavalitsustele laekuvat tulumaksu osa?

Kadri Simson

Aitäh! Ma pean kõigepealt reageerima teie repliigile välispoliitiliste võitude kohta. Samamoodi võiksin mina teha komplimendi teie erakonnale, et te olete saavutanud meeletut edu. Näiteks USA-s on üks selline värvikas vabariiklasest presidendikandidaat, kes on öelnud, et USA ja Mehhiko vahele tuleks tõmmata okastraat ja elektrivool sinna sisse lasta. Olgem selliste paralleelidega ettevaatlikud. Ma ei ütle seda teie erakonna kohta. Aga mis puutub sellesse, kuhu peaks riik lisavahendeid panema, siis me oleme seda meelt, et 2012. aasta eelarve kohta parandus- ja muudatusettepanekuid tehes tuli Keskerakonna fraktsioon välja ainult hädavajalikuga. Õpetajad, kelle palk on olnud aastaid külmutatud, on olukorras, kus hinnatõusu tõttu toimub pidev vaesumine. Meie ettepanek oli tõsta õpetajate palka 20% juba aastast 2012. Mis puutub omavalitsustesse, siis me arvame, et üldse mitte maksusüsteemi tulenevalt, vaid sellest tulenevalt, et aastal 2009 vähendati ilma ülesandeid vähendamata omavalitsustele laekuvat tulumaksu osa, peaks esimene samm olema see, et taastatakse omavalitsustele laekuva tulumaksu protsent 11,93. Alles siis saab edasi rääkima hakata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud ettekandja! Tavapärane väide astmelise tulumaksu kehtestamise puhul on see, et astmelist tulumaksu ei saa kehtestada, kuna see võtab töötegemise isu ära. Mina pean seda reformierakondlaste udutamiseks, millele

IRL lihtsalt kaasa laulab. Kuidas sina seda kommenteerid?

Kadri Simson

Kas seda, et astmeline tulumaks võtab töötegemise isu ära? Samamoodi võiks väita, et toiduainete kõrgem käibemaks võtab söögiisu ära, ravimite kõrgem käibemaks võtab eluisu ära ja toasooja kõrgem käibemaks võtab ära isu elada Eestis, sellise külma kliimaga riigis. Tegelikult on astmelise tulumaksuga nii, et see väärarusaam ongi see üks lohepea, mida me oleme kogu aeg pidanud raiuma. Me ei propageeri siin seda maksusüsteemi, mis kunagi kehtis Nõukogude Liidus. Me propageerime läänelikku astmelist tulumaksu, mille tunnuseks on liitprogressioon. Liitprogressioon tähendab seda, et kõrgemat maksustatet tuleb maksta ainult astet ületava summa pealt. Keskerakonna viimases eelnõus on selleks maksustatav tulu, mis ületab 15 972 eurot, ja ainult seda maksustatakse 33%-ga, mitte ei maksustata 33%-ga kogu sissetulekut. Laias laastus on see nii, et need inimesed, kes on tulumaksuprotsendi alandamisest võitnud tuhandeid eurosid aastas, hakkavad nüüd taas andma suuremat panust riigieelarvesse. Aga nad ei jää vaesemaks kui nende väiksemat palka teenivad kolleegid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mina loodan südamest, et Keskerakonnal õnnestub ükskord hakata ajama ka seda keskklassi asja. Keskklassi aluseks saab Eestis olla vaieldamatult ettevõtetus. Eesti keskmises ettevõttes on üheksa töötajat ehk põhimõtteliselt see ongi keskklassi arengu mootor. Minu küsimus ja mure seondub sellega, kuidas see eelnõu kaotab maksustada dividende. Teatavasti on dividendide maksmine ettevõtlusest juba ettevõtte tulumaksuga maksustatud. Ega siin mingit topeltnmaksustamise ohtu ei ole? Seletage see situatsioon lahti, sest see erutab ka potentsiaalseid astmelise tulumaksu pooldajaid paremerakondades.

Kadri Simson

Dividendide küsimus tuli kõne alla ka Riigikogu rahanduskomisjonis, kui seda eelnõu arutati. Ma arvan, et dividendide teema on märksa laiem kui selle eelnõu teema. Ma usun, et keegi ei vaidle vastu, et dividendid on praegu Eestis madalalt maksustatud ning seetõttu deklareeritakse igal aastal miljonite eurode ulatuses dividende, mis oma olemuselt on tavaline töötasu, aga millelt ei maksta sotsiaalmaksu. Poliitikauuringute Keskus Praxis on teinud analüüsi ja öelnud... Ilmselt pole vist mõtet edasi rääkida. Poliitikauuringute Keskus Praxis on teinud analüüsi, kus haigekassa ja pensionikassa jätkusuutlikkust seotakse ka sellega, et dividende võiks hakata maksustama sotsiaalmaksuga. Aga eelnõu seda ei puuduta. Eelnõus on lähtutud sellest, nagu ka teistes Euroopa riikides on dividende maksustatud: dividende maksustatakse jätkuvalt ühtlase tulumaksumääraga. Kahe lugemise vahel, kui seda eelnõu täna tagasi ei lükata, on võimalik teha muudatusettepanek, et juriidilise ning füüsilise isiku tulumaksumäär oleks üheselt mõistetav.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Kui te esitate küsimuse, siis palun teil jääda vastuse ajaks saali! See on minu suur palve teile. Palun, kolleeg Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Teie ja teie erakonna liikmed olete siin saalis mitmel korral võtnud sõna Eesti kodanike välismaale töölemineamise teemal. Kindlasti on tegemist väga muret tekitava tendentsiga. Välisriikidesse tööle ei lähe, nagu arvata võiks, ju sugugi ainult töötud, madalapalgalised või vähese haridustasemega inimesed. Pigem just vastupidi. Need on keskmise või keskmisest kõrgema palgaga haritud inimesed, arstid ja insenerid. Siit ka minu küsimus: kas Keskerakonnal on selle eelnõuga soov maksutõusu tõttu veelgi suurendada välismaale siirdujate arvu?

Kadri Simson

Ma tänan küsimuse eest! Siin tuleb silmas pidada, kuhu riiki need hästiharitud Eesti tööinimesed tavaliselt lähevad. Nad ei lähe Mongooliasse või Valgevenesse, nad kipuvad ikka

minema Soome, Rootsi, Suurbritannia, Iirimaa või USA suunas, kus kõigis on astmeline tulumaks. Soomes kehtib viieastmeline tulumaks ja tulumaksuastmele lisandub 19%-line kohalik maks. Üks hästi teeniv Eesti inimene hakkaks ka astmelise tulumaksu korral Eestis maksu maksma vähem, kui ta seda Soomes tegema peaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Mul on hea meel, et te vastasite eelmisele küsimusele väga pikalt, kuigi ma otsest vastust siiski ei saanud. See selleks. Te viitasite vastuses koolitoidule. Tänu Tallinna linna uhkele juhtimisele saavad minu lapsed koolis väga korralikult süüa, nii et neil on kõht täis. Aga ma küsin ikkagi üle tulumaksu protsendid. Te räägite 33%-st, 15 972 euro suurusest aastatulust ja dividenditulust. Mis momendist ikkagi on selge ka maksuametile, mis on dividenditulu ja mis on inimese omatulu? Lõpuks läheb ikkagi see dividenditulu ju ka pangarvele.

Kadri Simson

Aitäh! Mul on hea meel, et teie lapsed on hästi toidetud. See on kindlasti riigi kohustus, tagada, et kõik lapsed oleksid hästi toidetud. Kindlasti annab astmelisest tulumaksust laekuv lisatulu võimaluse seista ka teiste laste eest. Aga mis puutub dividenditulusse, siis praegu maksab dividendide pealt tulumaksu ettevõtte. Kui ettevõtte soovib maksta dividende näiteks summas üks miljon eurot, siis tulumaks, jagades 0,7-ga ja korrutades 0,21-ga, on 265 823 eurot. Kui brutopalk juba sisaldab tulumaksu, siis dividendidele tuleb see liita. Selle seaduseelnõuga me seda põhimõtet ei muuda, aga ma olen nõus, et kahe lugemise vahel tuleks see tekstis täpsemalt lahti kirjutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Teie eelnõu puudutab ju inimesi, kes pole kaugeltki rikkad, ning kahjuks saavad tublid

ettevõtlikud inimesed ei millegi eest karistada. Kui ma olen õigesti aru saanud, siis Keskerakonna lähenemine on see, et kes teenib rohkem, see peab maksudena rohkem riigile tagasi maksma. Kas siis praegu nii ei ole? Võtame näiteks inimese, kelle aastane sissetulek on 15 000 eurot, ja võrdleme teda inimesega, kelle sissetulek on 150 000 eurot. Suures plaanis toob viimati mainitud inimene riigile ju kümme korda rohkem raha sisse. Kas seda on ikka vähe?

Kadri Simson

Aitäh! Me ei arva, et riigimaksud oleksid kodanike karistamine. Siis me peaksime ütlema, et enamik Euroopa riike on väga repressiivsed, sest nad koguvad maksu astmelise tulumaksu põhimõttel. Aga praegu on 1518 euro suurune kuupalk üpris kõrge. Kui rääkida väljaspool Tallinna elavatele inimestele sellest astmest, siis enamik ei kujuta ette, et lähiaastatel sellele tasemele jõutaks. Kui rääkida õigluse seisukohast ja kui lähtuda riigi saadava kasu printsiibist, siis kõrgema sissetulekuga, suurema varaga inimesed saavad ka riigilt rohkem hüvesid. Nende vajadus avalike teenuste, näiteks korrakaitse, kohtusüsteemi ja korraliku teedevõrgu järele on palju suurem kui madala sissetulekuga inimestel. Kui ühiskonnas ei oleks tagatud julgeolek ja avalik kord, kui ei oleks siledaid teid, siis nende kaotused oleksid palju suuremad. Te raputate pead. Te seisate ilmselt selle eest, et igaüks olgu võimeline ise endale politsei-, pääste- ja raviteenust hankima. Aga meie eesmärk on see, et see oleks kõigile võrdselt tagatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd, teine küsimus!

Aivar Sõerd

Aitäh! Mul oli rahanduskomisjonis konkreetne küsimus: kuidas peetakse jooksvatelt maksetelt kinni tulumaksu? Mis määra rakendatakse? Te vastasite, et rakendatav protsent sõltub sellest, kui suur on väljamakse. Oletame, et inimene on pool aastat töötanud, ta töötab esimesel poolaastal või teeb paar kuud hooajatööd ja väljamakse on näiteks 1600 eurot. Ta saab tulumaksu tagasi alles pärast deklaratsiooni esitamist. Miks teie maksureform

diskrimineerib hooajatöölisi või inimesi, kes on pool aastat töötud?

Kadri Simson

Aitäh, härra Sõerd! Teil oli tõepoolest väga palju küsimusi. Kohati jäi mulje, et te arvate, et me leiutame jalgratast ja Eesti on esimene riik, kes hakkab astmelist tulumaksu koguma. Õnneks me jõudsime komisjonis lõpuks arusaamale, et on päris mitu riiki, kes on seda maksu suutnud koguda ja ilmselt suudab ka väike e-tiiger Eesti seda teha. Rakendusaktid peab välja töötama loomulikult ministeerium, aga teie ettepanekul uurisin ma seda, kuidas toimub maksukogumine Soomes. Soomes on inimesel võimalik valida tulumaksustamise skeem vastavalt oma sissetulekutele. Kui tema sissetulekud on iga kuu stabiilsed, nagu te mainisite, siis arvestatakse ka tulumaksuvaba miinimum ning maksuastmed ümber kuupõhiseks. Kui inimene ei tööta iga kuu, siis arvestatakse, et esimesed kuud on maksuvabad, järgmistel kuudel arvestatakse juba madalama tulumaksu määra alusel jne. Eesti-sugusele e-riigile ei peaks selline väike nüanss nagu tulumaksu arvestamine probleemiks saama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valdo Randpere, teine küsimus!

Valdo Randpere

Aitäh! Lugupeetud proua Simson! Adam Smithi kohta ma arvan, et te olete teda võibolla isegi lugenud, aga sel juhul nagu vanapagan piiblit, sest tema ei rääkinud tõepoolest astmelisest tulumaksust, küll aga sobib tema kirjeldusse hästi proportsionaalne tulumaks, mis Eestis kehtib. Aga selleks, et teid veel natukene turgutada, toon ma ühe näite Rootsist. Ma loen ette Rootsi kunagise sotsiaaldemokraadist rahandusministri tsitaadi, kes pärast seda, kui ta oli oma töö lõpetanud, kirjutas reporti Rootsi valitsuse jaoks: "Kõige tõsisem kahju kõrgest astmelisest tulumaksust on tõenäoliselt nähtamatu ja kujutab endast asju, mis võiksid toimuda, aga ei toimu: töö, mida ei otsita, või töökoht, mida ei looda; õpingud ja teadlaskarjäärid, mida ei teostata; uued ideed, mida ei viida ellu. Ja kui need samad asjad teostuvad meie maksusüsteemi tõttu väljaspool Rootsit, jäävad needki sündmused meile nähta-

matuks." Kas te väidate, et Kjell-Olof Feldt eksib?

Kadri Simson

Ma kahjuks ei tulnud siia tsitaatide kogumikuga, nii et mul pole võimalik teile vastuseks mõnda teist tsitaati ette lugeda, aga mulle tuleb meelde Financial Timesi juhtkiri, kus oli kirjas, et kui sa tahad tänapäeval viia ellu unistust, et saada ajalehepoisist miljonäriks, siis kõige soodsam keskkond selle unistuse elluviimiseks on Soome. Seal on astmeline tulumaks, kuid Financial Timesi arvates ei takista see ajalehepoisil miljonäriks saada. Tõenäoliselt on astmelise tulumaksu abil võimalik anda kõigile lastele võrdne stardivõimalus ning sealt edasi sõltub kõik nutikusest, arukusest ja töökusest. Kui sa oled saanud riigilt nii suure tagantõuke, siis sa ei tunne, et riiki tagasipanustamine on röövimine, sest sina oled riigilt saanud, sa oled patrioot ja tahad, et ka teistel oleks selles riigis niisama hea elada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Ma tänan! Hea ettekandja! Seesama Financial Times, mida sa mainisid, on korduvalt kirjutanud sellest, et astmeline tulumaks on jõukamates riikides viinud olukorrani, kus kõige vähem makse maksavad just nimelt kõige jõukamad, sest kõrgem maksumäär annab neile piisava õigustuse selleks, et otsida kõikvõimalikke legaalseid võimalusi, kuidas maksudest kõrvale hiilida. Kui vaadata näiteks USA või sellesama Rootsi telefoniraamatut, siis kollastel lehekülgedel on tuhandeid firmasid, advokaadibüroosid, kes tegelevad ainult maksude optimeerimisega, see on nende põhitegevus. Meil õnneks sellesse kategooriasse kuuluvaid firmasid veel ei ole. Kas te tahate, et me jõuaksime sinna, et Eestis tekiks hulk inimesi, kes hakkaksid teenima laialdase maksude optimeerimise pealt, ja kõige rohkem makse maksaksid ikka need kõige vaesemad, kes lihtsalt ei suuda kalleid maksuadvokaate palgata?

Kadri Simson

See väide, et USA-s on raske makse deklarierida ja seetõttu ei tohiks ka meie seda süsteemi üle võtta, on jälle üks vastuargumen-

tide lohepea, mida tuleb kogu aeg raiuda. Olgem korrektsed. USA-s on väga keerukas maksudeklaratsioonide süsteem, aga see tuleb maksueranditest. Seal on küll kümneid kui mitte sadu võimalusi makse optimeerida, kuid mitte astmete tõttu, vaid mahaarvamiste tõttu. See seaduseelnõu ei too ühtegi lisamaksusoodustust juurde. Aga väite kohta, et rikkad võivad ja vaestel tuleb ikka oma maksud ära maksta, on võib-olla kohane öelda, et astmelise tulumaksu kohta on tehtud igasuguseid uuringuid. Näiteks on USA-s viimastel aastakümnetel leitud, et tuleb uurida maksusüsteemi mõju inimeste õnnetundele. Uuriti 54 riiki. Ajakirjas Psychological Science leiti, et maksumäärade ühtlustamisega võib kaasneda ka sotsiaalse heaolu ühtlustumine. Aga siiski oli niimoodi, et nendes 54 riigis olid kodanikud seda õnnelikumad, mida progressiivsem oli riigi maksupoliitika. Nii et jah, rikaste õnn võib natuke väheneda, aga õnnelikumad inimesed on astmelise tulumaksuga riigis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt ütlen kommentaariks Arto Aasale, kes võttis oma küsimuse sissejuhatavas osas uurimisorganitest ja kohtust kõrgema rolli: ma soovitsaksin seesuguste väljütlemistega lihtsalt ettevaatlikum olla. Aga minu küsimus puudutab kolleeg Taavi Rõivase pressiteadet, kus ta ütleb, et Keskerakonna pakutav astmeline tulumaks paneks täiendava maksukoormuse õpetajatele ja politseinikele. Mulle jääb mulje, et kolleeg Taavi Rõivas ei tea, milline on õpetaja ja päästja keskmine palk. Õpetaja palk on keskmiselt 771 eurot ja päästja palk on 683 eurot. Kas ma saan õigesti aru, et Keskerakonna väljakäidud astmelise tulumaksu idee ei pane täiendavat maksukoormust õpetajatele ega politseinikele?

Kadri Simson

Praegu, kui õpetajate palga tõusuks ei leita isegi 20%, on õpetajate palk meie pakutavast maksumäärast kaugel maas. Aga ma pöördun IRL-i fraktsiooni poole. Mulle tundub, et te olete saanud õpetajate palga eest seismisel endale ühe väga kõva liitlase. See on Taavi Rõi-

vas, kes lubab, et aastaks 2014 on politseinike ja õpetajate keskmine palk 1518 eurot. Ega see ei tähendagi muud kui seda, et kõigil järgmistel eelarveaastatel peaks õpetajate palga tõusuks leidma 36,7% lisatulusid ja nii neli aastat järjest. Siis see maksuaste juba võikski õpetajate palka puudutada. Nii et meil on võimalus veel enne riigieelarve teist lugemist rahanduskomisjonis õpetajate palka arutada ja Taavi Rõivas rahanduskomisjoni liikmena on kindlasti nüüd õpetajate palga tõusu pooldaja.

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg Taavi Rõivas, repliik.

Taavi Rõivas

Aitäh! Mul on pigem protseduuriline küsimus juhatajale. Kas kodukorraga on kooskõlas see, kui nii küsija kui ka vastaja omistavad täiesti meelevaldselt väiteid inimesele, kes on ise saalis, kes teab väga täpselt, mida ta ütles, ja kelle sõnu saab Riigikogu kodulehelt kontrollida? Kas selline tendentslike väidete omistamine kellelegi on kodukorraga kooskõlas?

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Taavi Rõivas! Te võite fraktsiooni esindajana tulla ja öelda, mis oli õige ja mis oli vale. Aga kui inimene on niimoodi aru saanud, siis juhataja ei saa seda ju praegu otustama hakata. Nii et kui fraktsiooni esindajatel on võimalik kõnelda, siis palun tulge kõnepulti ja öelge seda. Kolleeg Mihhail Stalnuhin, teie nime ei olnud ju kuulda.

Mihhail Stalnuhin

Aitäh! Protseduuriline küsimus. Ma palun anda hinnangu eelnevale sõnavõtule, arvestades, et eile rääkis kolleeg Rõivas Marika Tuusist, kusjuures ta oskas Marika Tuusi nimel arvamust avaldada.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Me jätkame praegu seaduseelnõu aruteluga, aga mitte hinnangute andmisega. Palun järgmine küsimus! Kolleeg Toomas Tõniste, teine küsimus.

Toomas Tõniste

Aitäh! Minu arust pole midagi imelikku, kui me tunneme muret õpetajate pärast, kelle palka me tahame tõsta, aga näeme, et nad

peavad kohe-kohe hakkama sealt suurt osa riigile tagasi maksma. Aga ma tahtsin öelda, et ma pole kindlasti nõus teie väitega, et need, kes teenivad rohkem, kasutavad ka riigi teenuseid selle võrra rohkem või kasutavad vähemalt selles väärtuses. Miks te ei räägi sellest, et need, kes teenivad tunduvalt rohkem kui 15 000 eurot aastas, maksavad rohkem sotsiaalmaksu, nad maksavad tarbimise pealt käibemaksu ja oma taristukulud maksavad nad kütuseaktsiisi kaudu kinni? Palun lihtsalt olla järgmine kord korrektne ja ka sellest rääkida!

Kadri Simson

Aitäh! Nüüd ma võiksin hakata debateerima selle üle, mida tähendab poliitiku suust kuulud väljend "kohe-kohe". Kui õpetajad hakkavad kohe-kohe maksma rohkem maksu, siis millal kohe-kohe ületab õpetaja keskmine palk 1518 eurot? Ma kardan, et see "kohe-kohe" ei juhtu sellel kümnendil. Taavi Rõivas läks siit ruumist välja. Nüüd tuli tagasi. Mulle toodi print Riigikogu koduleheküljest, meie Lossiveebist. Sinna võivad fraktsioonid oma pressiteateid üles panna. Reformierakonna fraktsioon on üles riputanud pressiteate, kus ilmselt keegi teie palgal olev inimene on Taavi Rõivast tsiteerinud: "Parlamendisaadik selgitab, et palgakasvu tingimustes oleks juba mõne aasta pärast kõrgema määra maksjad nii politseinikud kui õpetajad." Nii et see juhtub aastal 2014, kui te leiate igal aastal, ma kordan, 36,7% raha õpetajate palga tõusuks juurde, sest praegu on õpetajate alampalk 608 eurot.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Ma veel kord palun, et jääme seaduseelnõu arutamise juurde! Ärgem hakakem rääkima, mida keegi on kuskil öelnud! Me arutame praegu seaduseelnõu. Palun esitada küsimusi, mis käsitlevad seda seaduseelnõu, aga mitte seda, mida keegi on kuskilt lugenud või mida keegi on kuskilt kirjutanud! Palun jätkame seaduseelnõu arutamist! Palun, kolleeg Juku-Kalle Raid, küsimus!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Jätkan eile alustatud lastekirjanduse lainel. Kunagine Rootsi sotsiaaldemokraat, tänaseks surnud Astrid Lindgren astus astmelise tulumaksu vastu välja 1976. aastal, sest riik oli teda kogemata kombel maksustatud

102% või 103%-ga. Siis ta hakkas neid ohte nägema. Sina rääkisid teooriast Soome kohta ja müüdist "ajalehepoisist miljonäriks". Astmeline tulumaks võib selle müüdi ümber pöörata, sedapidi, et hoopis miljonärist ajalehepoisiks. Miks Keskerakond arvab, et eestlaste rahvuselund on maks? Miks te tahate astmelise tulumaksuga lüüa noa selga veel äärmiselt nõrgale, alles tekkivale keskklassile?

Kadri Simson

Juku! Alustuseks pean ma ütleva, et kuula, mida Ene Ergma räägib. Sa rääkisid jälle lastekirjandusest. Aga teiseks pean ütleva, et üks tark ei jõua nii palju vastata kui sada lolli küsida, või oli see vastupidi. Astmeline tulumaks ...

Esimees Ene Ergma

Vabandage! Head kolleegid! Jätame sellised kommentaarid välja, me oleme Riigikogu saalis. Palun jätkake!

Kadri Simson

Astmeline tulumaks ei saa teha kedagi sel määral vaesemaks, et inimesele jääks kätte vähem raha kui temast väiksemat palka teenival kolleegil. Püüan väga lihtsalt, ka sulle arusaadavalt selgitada. Kui Riigikogu liige, näiteks Juku-Kalle Raid, teenib 4000 eurot, siis sellest 4000 eurost võetakse kõigepealt maha tulumaksuvaba miinimum ja siis võetakse maha kõik ülejäänud maksuvabastused. Sellest esimesest maksustatavast osast, mis on 1518 eurot, juhul kui sul ei ole sõlmitud pensioni teise samba lepingut, pole võetud kodulaenu või kui sul pole mitut last, võetakse endiselt 21% tulumaksu, seda ületavast osast võetakse 33% tulumaksu. Põhimõtteliselt tuleb iga seda piiri ületava 100 euro eest maksta rohkem 12 eurot, mis sellise palga puhul nagu 4000 eurot ei tee kedagi vaeseks. Kui vaadata õigluse printsibist lähtuvalt, siis suure palgaga inimesed on tulumaksu alandamisest 26%-lt 21%-le võitnud 2200 eurot aastas. See võit kestab ka nendel rasketel aegadel, kui lisatakse kõiki teisi makse, mis löövad ka neid inimesi, kes mitte midagi ei teeni, need on näiteks töötud, pensionärid, lapsed. See võit kehtib suurepalgalistele ikka. Praegu me oleme lihtsalt jõudnud seisuni, et riik laiutab käsi ega täida mitmeid väga olulisi ülesandeid, sest n-ö raha ei ole.

Aga tegelikult on üks ressurss, kust leida raha õpetajate palga tõusuks ja lasteaedadele. See ongi see põhimõte. 102%-st on 33% niisama kaugel kui Eesti Soomest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas, teine küsimus!

Arto Aas

Aitäh! Esiteks soovitan ettekandjal Põhja-maade näite puhul uurida ka varandusliku kihistumise temaatikat. Sissetulekute tasakaalustumine ja kihistumine on midagi muud kui varanduslik kihistumine, millele ka Imre Soõäär siin enne viitas. Jõukad inimesed saavad endale lubada sissetulekute varjamist. Aga minu küsimus puudutab Ungarit ning selle kehva majandusliku olukorra ja maksusüsteemi meelevaldset seostamist. Milline maksusüsteem on praegu kõige kehvema majandusseisuga Euroopa riikides, ma pean silmas Kreekat, Itaaliat, Hispaaniat, Portugali? Kas ka seal ei kehti mitte astmeline tulumaks? Miks see ei ole neil aidanud oma majandust õitsengule juhtida?

Kadri Simson

Kui räägiti euro abipakettidest (madam juhataja ei luba mul tõenäoliselt nendest rääkida, sest me räägime praegu astmelisest tulumaksust), siis mainiti rahvusvahelises kirjanduses alati ka eurotsooni kõige vaesemat riiki Eestit. Sellistes riikides nagu Kreeka ja Itaalia on olukord selline, et riik on küll palju laenanud, aga üksikinimete laenukoormus on märksa väiksem kui eestlastel. Me ei saa siin vaadata ainult ühte näitajat, mis meile sobib. Me peame vaatama ka seda, et need inimesed seal ei kannu sugugi nii suurt koormust, kui meie oma väikesepalgaliste inimeste õlule oleme pannud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas on olemas mingi analüüs, kus on mainitud, et just 15 973 euro suurune palk on see, kust alates maksumäär võiks olla 33%? Kui me räägime Eesti keskklassist, siis on väga selgelt öeldud, et alla 2000 euro kuus kätte saav inimene ei ole see, kellelt võiks makse võtta. Ma ei vaidle vastu, et meie palgalt võiks maks võib-olla olla

tunduvalt suurem. Aga kas me ei hakka praegu ikkagi võtma suuremat maksu nendelt, kes püüavad kuidagi iseendaga hakkama saada ja nagu sa just mainisid, kellel on kodulaenu ja kõik muu kaelas?

Kadri Simson

Me võtame praegu makse ju ka neilt, kes ei saa mingit palka. Me võtame lihtsalt teise nimega makse, mis on pidevalt tõusnud. Eesti on olnud väga kiire maksutõusuga riik. Seda raha võetakse inimestelt ära käibemaksu ja aktsiiside tõusuga. Kus on see õiglane piir, et mitte rohkem maksustada inimest, kes enam toime ei tule? Inimliku kogemuse põhjal võib öelda, et mida rohkem inimesel on, seda rohkem ta normaalseks toimetulekuks vajab. Kuskilt tuleb leida see piir, kus maksutaset tõsta. Ma olen nüüd raskes olukorras, sest ega täpset analüüsi ei saagi teha. Ka Eesti keskmise palgaga on samasugused lood: nii nagu me ei õpi pähe kellaaega, ei ole mõtet ka keskmise palga näitajaid pähe õppida, sest need on pidevas muutumises. Aga ma toon võrdluseks ühe väikese riigi, mis asub Euroopas, on eurotsoonis ja kus elanikke on umbes niisama palju kui meil, aga kus rikkust on natuke rohkem. Sloveenias hakkab kõrgem, 41%-line maksuaste kehtima aastatulu pealt, mis on üle 14 800 euro. Põhimõtteliselt tuleneb see arv, mille me oleme välja käinud, sellest, et sellest rohkem teenivad inimesed on tulumaksu langetamisest kõige rohkem võitnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma vaatan teie eelnõu, mis on praegu n-ö kahe astmega. Ma jätan selle tulumaksuvaba miinimumi hetkel välja. Ma vaatan eelnõusid, mida te olete viimastes Riigikogu koosseisudes menetlusse andnud astmelise tulumaksu teemal. Ma panen tähele paari asja. Esiteks, teie varasemates ettepanekutes on olnud isegi neli astet. Teiseks, väga huvitav on see, et te olete vähemalt sõnades madalalpalgaliste inimeste eest võitlejad ja te olete toonud protsenti allapoole. Ma toon näiteid. Kunagi oli teil ettepanek, et kuni 32 000 krooni puhul võiks maksuaste olla 15%. Isegi eelmisel aastal te tegite ettepaneku,

et kuni 70 000 krooni suuruse aastatulu puhul peaks maksuaste olema 18%. Siit minu küsimus teile, isegi kaks küsimust. Esiteks, kas te enam madalalpalgaliste peale ei mõtle, et te ei taha enam protsenti allapoole tuua? Teine küsimus: millest on tingitud, et te pidevalt maksuääradega mängite, on see teie taotlus?

Kadri Simson

Püüan nüüd poliitiliselt vastata. Me pakume erinevaid variante seetõttu, et äkki mõni nendest variantidest leiab ka teie kaasamõtlemit. Kui korrektselt vastata, siis selle keerulisema, neljaastmelise variandi töötasid välja Eesti majandusprofessorid. Siin Riigikogu ees seda eelnõu kaitstes selgus, et see on natuke liiga keerukas. Me ei jõudnud töövarjuna saata mõnda uljaspeast Reformierakonna liiget, kes käis ja rääkis, et nüüd hakkab see 26% kehtima ka õpetajatele ja päästjatele, ja me ei suutnud ära seletada, et madalam maksuaste vähendab nende maksukoormust palju suuremal määral. Me leidsime, et läheme edasi kolmanda, B-versiooniga, teeme selle süsteemi kaheastmelisena, mida saab täiustada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas, teine küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Ma usun, et kõik need tendentslikud väited ja üsnagi loomingu- lised liitprotsendi arvutamised, mida põhikooli õpilased on kindlasti hea meelega võimelised üle arvutama, jäävad teie südametunnistusele, nii nagu ka Sloveenia Eestile eeskujuks toomine. Minule teadaolevalt prognoositakse Sloveenia käesoleva aasta majanduskasvuks 1,3%, mida on üle viie korra vähem kui näiteks Eestis. Minu küsimus peegeldab seda, et te minu meelest solvasite kogu Eestit, nimetades Eestit eurosooni kõige vaesemaks riigiks. Kas sellise tembeldamise puhul ei oleks kohane vaadata näiteks seda, kui kiiresti ühe või teise riigi majandus näiteks viimase kümne aasta jooksul kasvanud on, või te peategi kohaseks hõõruda Eestile nina alla, et meid on 50 aastat okupeeritud ja seetõttu oligi meie stardi- positsioon kehvem?

Kadri Simson

Aitäh! Eks siin kõnetoolis õpitakse ikka meistritelt. Ka mina õppisin peaministrilt, kes armastab statistikat nagu käisest puistata. Statistika põhjal on Eesti eurosooni kõige vaesem riik. Sellistele näitajatele tuginedes ei saa oma riiki kuidagi solvata. Mina ja minu erakond töötame selle nimel, et Eesti kõige vaesemaks ei jääks. Mis puutub võrdlusesse Sloveeniaga, siis kas teie teate nimetada peale Eesti mõnda riiki, kus majandus kukkus aastal 2009 14%? Kas te teate mõnda eurosooni riiki, kus majandus nii palju kukkus? Ei. Siin me olime küll number 1. Ausalt öeldes, astmelise tulumaksu üks suur pluss ongi see, et see hoiab ära need buumid, selle, et buumina kasvatakse ja krah- hina kukutakse. Stabiilsem majandusareng annab riigile ja inimestele kindlustunnet. See ongi astmelise tulumaksu üks iva. Inimene liigub sissetuleku kasvades küll automaatselt kõrgemasse maksumäära, aga kui tulevad üllatuslikud palgakärped, siis see ei löö teda nii valusalt, sest väiksema sissetuleku pealt võetakse väiksemat maksumäära. See pehmendab tema jaoks ka neid kukkumisi. Mis puutub tendentslikkusse, siis mul on hea meel, et te olete selgeks saanud selle põhimõtte, mida astmeline tulumaks endast kujutab, ega vaidle enam liitprogressiooni üle. Ka teile on see kasuks tulnud. Me ei ole siin neid tunde ilma- asjata veetnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär, teine küsimus!

Imre Sooäär

Ma tänan! Hea kolleeg Trivimi Velliste, kes istus umbes samal kohal, kus Juku-Kalle täna, on siin saalis aastaid korranud ühte lauset: maksudega ei mängita. Suursaadikuna USA-s elades sai ta seda süsteemi ilmselt rohkem tundma õppida kui sina ja mina. Viimasel ajal on nii Kongressis kui ka Senatis paljud poliit- tikud ütelnud, et ka USA-l tuleks minna sama- suguse lihtsa maksusüsteemi peale nagu Ees- tis. Olen täiesti nõus, et need paljud erandid on viinud selleni, et maksusüsteem läheb keeruli- seks ja siis ongi advokaate abiks vaja. Aga ast- mete tegemine ongi ju esimene samm keeru- lisemaks muutmise poole. Miks te tahate Eesti maksusüsteemi keerulisemaks muuta, nii et lihtinimesed sellest enam aru ei saa ja ongi

vaja palgata advokaate, et oma maksudeklaratsioonid täita? Pole ju mingi saladus, et nendes riikides teevad inimesed igasuguseid trikke, et teatud maksukastidesse mahtuda ja nendest mitte üle minna.

Kadri Simson

Veteranpoliitik Trivimi Velliste ütles kuldseid sõnad. Aga miks tema ja teie tegevus sellele ei vastanud? Alates 2007. aastast on makse muudetud mitmel, kui mitte mitmekümnel korral. Alustame elektrile kehtestatud aktsiisist, alustame kahenädalase etteteatamisega käibemaksu tõstmisest, jätkame ravimite, meditsiinitehnika, raamatute, kultuuriürituste käibemaksu tõstmisega. Tekib küsimus, mis maksudega teie mängite. Makse on tõstetud nii palju, et iga Eesti leibkond on saanud endale käibemaksu ja kütuseaktsiiside tõusuga märkimisväärse lisakoorma kanda. See koorem on raskem kanda olnud neil inimestel, kellel on väiksemad sissetulekud, sest sissetulekud lähevad enamikus tarbimiseks. Suurema sissetulekuga inimesed võivad ka säästa. Ma käisin eile ühel tarbimiskonverentsil, kus majandusteadlane Andres Arrak rääkis, et enamik hästi toimetulevaid inimesi käib rõivaid ostmas juba uskult mujalt, järelikult saavad nad siin säästa ja teha oma kulutused mujal. Valdav osa Eesti inimesi on sellest maksudega mängimisest saanud ainult lisakoorma. Meie ettepanek on nende koormat mitte suurendada ning selle jaoks, et riik saaks tegutseda riigina ja täita oma ülesandeid, anda võimalus kanda koormat ka suu- repalgalistel nagu meie.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Sester, teine küsimus!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Ma enne küsisin kaks küsimust ja teie valisite endale mugavama vastuse. Ma kordan üle oma küsimuse teise poole. Siinkohal on paslik öelda, et te just mainisite, et koorem on raskem neil, kellel on väiksem sissetulek. Kordan üle, et alles eelmisel, 2010. aastal te andsite menetlusse astmelise tulumaksu eelnõu, kus te nägite ette ka 18%-list tulumaksu määra. Siit minu küsimus: kas te siis ainult sõnades, mitte aga oma tegudes tahate võidelda väikesepalgaliste inimeste huvide eest? Ma oleksin pidanud loogiliseks,

kui te kas või keskmise palga puhul oleksite näinud ette alandatud maksumäära, kas 18% või koguni 15%. Te ei teinud seda.

Kadri Simson

Aitäh! Ma pean jälle tulema selle juurde, et astmelisest tulumaksust saadav lisatulu võimaldab langetada tarbimismakse, näiteks toasooja käibemaksu. Ka teie olete ilmselt tähele pannud, et praegu käib üks tont üle Eestimaa ja see on toasooja hinna tõusu tont. Aga tarbimismaksude tõusu puhul on probleemiks nende regressiivsus, mistõttu vaesemad leibkonnad maksavad nende maksude näol ära suhteliselt suurema osa oma sissetulekust. Tarbimismaksude kasvu õigustamine, mida te teete, lööb väiksema sissetulekuga inimesi. Meie mõtleme nende peale. Astmelise tulumaksu kasutuselevõttu õigustabki just see, et see võimaldab tarbimismaksude tõusust loobuda ja võimaldab panna maksukoormuse põhirõhu neile inimestele, kes seda kanda jõuavad. Aga kuna see on ilmselt viimane küsimus koalitsiooni liikmetelt, siis ma panen teile veel südamele, et ärge mööda Eestit käies rääkige seda juttu, et kõrgem, 33%-line tulumaksuaste teeb suurepalgalised vaeseks. Ei, liitprogressioon tähendab, et kõrgemalt maksustatakse ainult teatavat, 1518 eurot ületavat osa palgast, ainult see maksustatakse kõrgema määraga. Ärge nii enam tehke, ärge rääkige tondijutte, mis ei vasta tõele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud proua ettekandja! Ideoloogiliselt kaugemal seisval inimesel on mõnevõrra kummaline kuulata teie ja Reformierakonna vaidlust tulumaksu üle, sest te kuulute Euroopas mõlemad just liberaalide fraktsiooni. Ka siin vahepeal tsiteeritud härra seltsimees Žirinovski on ju Venemaa Liberaaldemokraatliku Partei esimees. Aga minu küsimus on selles: ega te ei oska öelda, milline on suhtumine astmelisse tulumaksu selles teie ühises Euroopa fraktsioonis, liberaalide omas nimelt?

Kadri Simson

Liberaalide katusorganisatsiooni kuulub mitmeid eriilmelisi erakondi. Sinna kuuluvad

kõik Põhjamaade keskparteid, sinna kuuluvad Briti liberaaldemokraadid ja sinna kuulub erakondi, mille esimees on riigi peaminister. Ütleme niimoodi, et veelahe maksuküsimustes on selles katusorganisatsioonis olemas, aga Reformierakond esindab katusorganisatsioonis selgelt vähemust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu, teine küsimus!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Üks repliik saalis istuvale mõisnikule: makse optimeeritakse ka Eestis ja mitte vähe. Aga mul tuli korraga üks imelik mõte. Mul on üks tuttav mees, kes põgenes kunagi Eestist Rootsi. Kui ma esimest korda tal külas käisin, siis ta elas nii kuratlikult rikkalt selles astmelise tulumaksuga Rootsi riigis, ja kui ta Eestisse tagasi tuli, siis oli ta veel rikkam, sest Rootsist tulles on Eestis võimalik hästi rikas olla. Tema näide inspireeribki mind arvama, et astmeline tulumaks on üks õige asi, kui Rootsist on võimalik nii kiiresti nii rikkaks saada, tulles, kaks kätt taskus, laeva pealt maha. Rääkige mulle veel kord üle, mis mind ootab, kui astmeline tulumaks kehtestatakse. Ma siia maani pole väga hästi sellesse uskunud.

Kadri Simson

Sellest edumudelist võite oma hea kolleegiga ilmselt ka väljaspool Riigikogu saali rääkida. Aga laias laastus annab astmeline tulumaks riigile lisatulu, mille abil on võimalik täita neid ülesandeid, mille kohta praegu öeldakse, et ärge lootkegi. See annab ressursid selleks, et õpetajad ei peaks teist korda Toompeale tulema, vaid nende palga tõusuks leitakse raha, ja selleks, et Eesti riik panustaks oma lastesse, sõltumata nende vanemate võimest nende kõhtu täis toita. See annab võimaluse lõpetada pidev kaudsete maksude tõstmine, mis lööb eelkõige väiksema sissetulekuga inimesi. Vähetähtis ei ole see, et see võimaldab neil inimestel, kes töötavad kõrgemalt tasustatud töökohtadel, anda ühiskonna heaks oma panust ja anda seda maksupoliitika, mitte suvalise heategevuse kaudu, anda panust, mis aitab Eesti riigil õitseda ja kasvada.

Ma tänan teid tähelepanu eest! Loodan, et need arutelud siin saalis jätkuvad.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi tõesti ei ole. Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Palun ettekandjaks rahanduskomisjoni liikme Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu oli rahanduskomisjoni päevakorras 15. novembril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu Kadri Simson ja Vabariigi Valitsuse esindajana osales eelnõu arutelus Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna nõunik Elo Haugas.

Algatajate öeldu ja seletuskirja kohaselt on eelnõu eesmärk suurendada tulumaksusüsteemi muutmise kaudu riigieelarve tulusid. Eelnõu kohaselt asendatakse senine ühtne tulumaks kahe erinevaga: aastatulult kuni 15 972 eurot ehk kuutulult 1331 eurot oleks maks 21% ja seda ületavalt osalt 33%.

Arutelu komisjonis oli väga põhjalik. Meile laekus ka Rahandusministeeriumi koostatud valitsuse seisukoht, mis nägi ette eelnõu mitte toetada. Valitsus tõi üsna lakoonilises kirjas välja kaks põhjust, mis on, tõsi, üsna kaalukad. Eesti maksupoliitikas on valitud põhimõtteliselt teistsugune tee ja sellele ka viidati. Opositsiooni liikmed kritiseerisid komisjonis väga ulatuslikult seda valitsuse üsna lakoonilist seisukohta. Ma usun, et teatud mõttes õigusega, sest ka valitsuse kirjalikus seisukohas oleks minu arvates pidanud olema selgelt välja toodud näiteks see asjaolu, et kui eelnõu algatajad näevad, et see eelnõu võiks sisse tuua 180 miljonit eurot aastas, siis valitsuse analüüs ütleb, et seda on kõige rohkem 60–70 miljonit eurot ehk kolm korda vähem. Ma olen nõus opositsiooni kriitikaga, et see oleks valitsuse kirjalikus seisukohas pidanud olema põhjalikumalt välja toodud. Samas tuleb tõele au andes öelda seda, et analoogseid eelnõusid, mis põhimõtteliselt soovivad Eesti maksusüsteemi ulatuslikult muuta, tuues sisse astmed, mitte küll täpselt samade maksumääradega, on olnud ka varem ja väga palju. Valitsus on juba varem väga põhjalikult selgitanud, miks astmeline tulumaks kui selline on Eesti jaoks kahjulik lahendus.

Kõige ulatuslikum arutelu komisjonis käiski selle üle, kui palju see eelnõu eelarvesse raha juurde tooks. Komisjoni liikmete küsimused ja

arvamused puudutasid ka seda, kuidas täpselt maksu rehkendatakse. Nimelt, kui eelnõu ütleb, et 33%-line maksumäär kehtestatakse maksumaksja maksustatavale tulule, mis ületab aastas 15 972 eurot ehk kuus 1331 eurot, siis seletuskirjas on räägitud hoopis teistest arvudest. Seega, algataja on oma mõtetes näinud ette palju ulatuslikuma süsteemi muutmise, tahtes muuta ka seda, mida tähendab maksumaksustatav tulu. Sealt tulenevalt on seletuskirja ja eelnõu vahel väga suured vastuolud.

Rääkisime päris põhjalikult sellest, kus kehtib üks või teine tulumaksumäär. Ma juhin tähelepanu, nagu ka komisjonis jutuks oli, et vaadates ühe või teise riigi jõukuse taset, oleks kindlasti erakordselt naiivne öelda, et riik on jõukas sellepärast, et seal kehtib selline või teistsugune tulumaksusüsteem. Kindlasti tuleb arvesse võtta ka ajaloolist tausta, Eesti puhul seda, et me elasime 50 aastat okupatsioonitingimustes. See tähendab, et meie majandus startis 1990. aastate alguses mitu korda kehvemalt positsioonilt kui paljudel meie naabritel. Selliseid asjaolusid tuleb kindlasti arvesse võtta ka parlamendi aruteludes. Me võime avastada, et mõni riik on jõukas hoolimata sellest, et seal kehtib astmeline tulumaks, aga kindlasti mitte sellepärast, et seal kehtib astmeline tulumaks.

Komisjoni liikmed tegid väga tõsist kriitikat, et eelnõu, mis on ju teadupärast väga lakooniline, sisaldades põhimõtteliselt ainult ühte paragrahvi (teine paragrahv annab jõustumiskuupäeva), muudab olemuslikult kogu Eesti tulumaksusüsteemi. Ainult ühte määra muutes loome kõikides teistes paragrahvides totaalset kaost, sest ei hoomata, et proportsionaalne ja progressiivne tulumaksusüsteem on väga erinevad, ei piisa sellest, kui ainult ühes paragrahvis üks muudatus teha. Toodi välja väga palju tehnilisi nüansse, näiteks, kuidas arvestatakse erisoodustusmaksu, kuidas arvestatakse dividende, kuidas lahendatakse erinevaid maksutehnilisi küsimusi. Toon ühe näite. Kuna on ühtne maksumäär, siis ettevõtteid ei maksa maksu dividendidelt mitte isikustatult, arvestatult iga isiku kohta, vaid dividendide puhul makstakse ettevõtte tulumaks ühtse maksuna. Kui osal inimestel on tulu üle 15 972 euro aastas, võttes arvesse ka nende muid tulusid, palgatulusid sealhulgas, ja osal inimestel alla selle, siis see uus süsteem tähendaks tege-

likult kõikidele dividendide maksvatele ettevõttele süsteemi täielikku ümbertegemist.

Nagu öeldud, kõige põhjalikum arutelu toimus siiski eelnõust tulenevate laekumiste üle. Rahandusministeeriumi ametlikus hinnangus, mis põhineb analüüsil, öeldakse, et sellest eelnõust tulenevalt võiks laekuda 60–70 miljonit eurot. Keskerakonna fraktsioon ise ütleb, et see summa võiks olla 180 miljonit eurot. Komisjonis oli arvamusi, et ka see 60–70 miljonit eurot on mitmel põhjusel liiga optimistlik. Need põhjused olid minu meelest vägagi tõsised. Miks me pühendasime nii palju aega sellele, kui suur see mõju on? Sellepärast, et seesama eelnõu oli riigieelarve teisel lugemisel märgitud Keskerakonna muudatusettepanekute katteallikana ja neid muudatusettepanekuid oli umbes 180 miljoni euro ulatuses. Kui selgus, et eelnõu tegelik mõju on märksa väiksem, siis me saime loomulikult info, et osa muudatusettepanekuid on reaalse katteta.

Komisjon langetas järgmised otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 22. novembril 2011. aastal (see otsus tehti konsensuslikult) ja teha ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata (selle otsuse poolt oli 6 ja vastu 5 komisjoni liiget). Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Küsimus kolleeg Heljo Pikhofilt.

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Mind tõesti üllatab, et sa oled nii jäigalt vastu õpetajate ja päästjate palga tõusule, sellele, et riigil jätkuks laste tarbeks raha ka peale vanemahüvitise maksmise perioodi lõppu, et lastevanemad võiksid olla kindlad, et nad saavad oma lapsed siin Eesti riigis ka üles kasvatatud. Valitsuserakondade põhiline argument on olnud see, et raha ei ole. Praegu on konkreetne katteallikas astmelise tulumaksu näol ette näidatud. Miks sa oled vastu sellele, et tõsta õpetajate ja päästjate palka?

Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga hea küsimus. Kui eelnõu tegelik mõju on kõige rohkem 60 miljonit eurot lisalaekumist, aga eelnõu pannakse katteallikaks kõikvõimalike kulutuste tõstmisele kokku 180 miljoni euro ulatuses, siis võib iga-

üks välja arvutada, et kaks kolmandikku nendest lahetest lubadustest, mida on sellest eelnõust lähtudes tehtud, on reaalse katteta. Seda esiteks. Teiseks, kui lõpuni aus olla, siis veel eile me arutasime siinsamas saalis elektriaktsiisi langetamise eelnõu, mis oleks säästnud 1,2 eurot iga leibkonna kohta kuus, aga samas oleks see riigile läinud maksma 30 miljonit eurot ehk pool astmelisest tulumaksust laekuvas rahast. Uskuge või mitte, astmeline tulumaks ei anna eelarve tuludesse nii suurt lisalaekumist, et selle abil oleks võimalik kõiki suuri probleeme ära lahendada. Kaugel sellest. Mõne probleemi saaks tõesti ära lahendada, sest mingi lisaraha sealt tõenäoliselt laekuks. Ma rõhutan veel kord, et 33% on väga suur maksumäära tõus ja mingit lisaraha, kas see on 60 miljonit või pisut vähem või rohkem, on sealt võimalik oodata. Aga nagu öeldud, juba elektriaktsiisi langetamise korral oleks pool sellest rahast läinud. Teine väga põhimõtteline asi on see, et astmelise tulumaksu kehtestamine ja üldse signaal järsu maksutõusu kohta vähendaks ilmselgelt investorite huvi Eesti kui investeerimiskeskonna vastu. Sellel oleksid otsesed tagajärjed Eesti tulevasele majanduskasvule. Kui astmelise tulumaksu tõttu jääks Eestisse tulemata kas või iga 50. investeering, siis juba sellest piisaks, et astmelise tulumaksu mõju oleks ka eelarvele tervikuna negatiivne. Ka sellistele asjadele tuleb mõelda. Mis puudutab õpetajate, politseinike ja päästjate palkade tõusu, siis vastupidi Heljo Pikhofi väitele juhtisin ma ka eilses pressiteates tähelepanu sellele, et valitsusliidu poliitika on suunatud nii üldisele palgatõusule kui ka õpetajate, politseinike ja päästjate palkade tõusule. Mina näen küll seda perspektiivi, et nii õpetajatel, politseinikel kui ka päästjatel on tulevikus kõrgem palk kui 1331 eurot. Jah, seda ei saa teha ühe aastaga, loomulikult. Seda ei saa võib-olla teha ka kahe või kolme aastaga, aga ma näen selgelt seda perspektiivi, eriti kui me vaatame, kui kiiresti Eestis minevikus keskmine palk kasvas ja üldse palgad kasvasid. Seetõttu ma näen juba täna ette, et see eelnõu hakkab tulevikus raha ära võtma ka õpetajatelt, päästajatelt ja politseinikelt. See on minu mure. See eelnõu ei sätesta, et poolteisekordset keskmist palka ja seda ületav tulu oleks maksustatud 33%-ga. See eelnõu ütleb järgalt: tulult üle 15 972 euro aastas ehk 1331 euro kuus on maksumäär

33%. Tuletage meelde, kui suur oli Eestis keskmine palk veel näiteks kümme aastat tagasi, ja te saate aru, et see mure, et keskmise palga saaja hakkab kolme, viie või kümne aasta pärast selle eelnõu tõttu palju rohkem maksu maksma, on õigustatud. Me ei pea seadusi tehes vaatama ainult järgmist aastat, vaid ikka pikemalt ette.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Mul on see esimene küsimus, mitte teine. Ma Simsonilt ei küsinud mitte kordagi.

Esimees Ene Ergma

Vabandust, mul oli ees lihtsalt teine koht!

Mihhail Stalnuhhin

Te räägite, lugupeetud ettekandja, palkadest, mis olid kümme aastat tagasi. Tuletage meelde ka hindu, mis olid kümme aastat tagasi. Ainult viimase nelja aastaga on tarbijakorv kaks korda kallimaks muutunud. Nüüd minu küsimus. Kui mõnes linnavolikogus mingit küsimust hääletatakse ja inimesel on selle otsusega seotud isiklikud huvid, siis otsustamise hetkel väljub ta ruumist. Meil oli nüüd niiviisi, et opositsioon oli sotsiaalse õigluse poolt, aga teie esindasite neid, kes soovisid säilitada enda sissetuleku suurust. Kas te ei näe selles korruptsiooni ilmingut?

Taavi Rõivas

Aitäh! Alustan lõpust. Igaüks siin saalis peab suutma olla üksikküsimuste arutelul ka riigimees ja nägema mõjusid Eesti majanduse kui terviku arengule. Uskuge mind, härra Stalnuhhin, me teeme siin päevast päeva otsuseid, mis mõjutavad nii meie kui ka meie laste käekäiku tulevikus, ja mõjutavad tihti paremuse poole. Ma ei pea näiteks kuidagi korruptiivseks otsust Eestile suurt laenu mitte võtta, kuigi see on kindlasti minu tütre jaoks kasulik otsus, aga see on samavõrra kasulik ka kõikidele teistele. Kui te küsite, kas ükskõik kelle puhul oleks maksutõusu vastu hääletamine korruptiivne, siis ma vastan ei, sest maksutõusu vastu hääletamine on meelepärane tegu

kõikide Eesti inimeste jaoks, mitte ainult meie jaoks. Seda esiteks. Mis puudutab seda, et esineb ka selline nähtus nagu inflatsioon, siis see on õige tähelepanek. See, et viimase nelja aasta jooksul on tarbijahinnad kahekordseks kasvanud, kindlasti täpne ei ole, aga see ei ole praegusel juhul tähtis. Tähtis on see, et kui ka tulevikus võib inflatsiooni eeldada, siis seda enam hakkab see eelnõu, mis kehtestab minimaalpalgale, mitte reaalpalgale, kõrgema maksumäära, inimeste elu mõjutama. Kui ükskõik mis põhjusel, kas inflatsiooni tõttu, elujärje tõusu tõttu või, mis on loogilisem, mõlema koosmõjus ka järgnevatel aastatel inimeste minimaalpalk kasvab, siis iga palgatõus suurendab nende inimeste hulka, kes hakkavad maksu maksma kõrgema määra järgi ja kelle üheks tulumaksumääraks saab 33%.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Kui peaks nii mine-ma, nagu arvavad paljud või mitmed maailma juhtivad majandusteadlased ja ilmselt ka teie, nagu me kuulsime, et algab üsna kiire inflatsioon ja Eesti õpetajate palgad tõesti tõusevad nelja aastaga 1500 euronit, siis miks te eeldate, et Eesti Vabariigi Riigikogu ei võiks seda seadust muuta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Vaadake, meie ees on üsna konkreetne eelnõu, mis kehtestab konkreetse maksumäära konkreetsest summast alates ja see summa on 1331 eurot kuus. Kui selline eelnõu peaks Riigikogus läbi minema, siis loomulikult võivad tulevased Riigikogu koosseisud seda muuta, võidakse tagasi minna varasemale süsteemile, võidakse tõsta seda maksumäära 33%-lt 40%-le. Igasuguseid asju võidakse teha. Aga meie ees täna siin laual on eelnõu, mis maksustab 33%-ga kõik sissetulekud alates 1331 eurost. Sellest mustvalgest eelnõust peame oma otsuse tegemisel lähtuma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kui ma esimese küsimuse esitasin, siis ma ei lausunud sellist sõna nagu "tarbijahinnaindeks". Need on luulud. Ma rääkisin tarbija- ehk ostukorvist. Öelda, et need andmed ei vasta tõele, on eriti küüniline. See uudis tuli selle aasta jaanuaris. Tarbijakaitse tegi neid uuringuid mitme aasta jooksul. Selle aasta jaanuaris me saime teada, et viimase nelja aastaga on ostukorv hinna poolest kahekordistunud. Põhimõtteliselt pole mul mingit küsimust. Aga äkki sa tahad tagasi võtta oma sõnad, et ma jagan siin valeinformatsiooni.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma arvan, et kumbki meist ei süüdistata teist valeinformatsiooni jagamises. Nagu ma ütlesin, ei ole selle teema arutelul määrava tähtsusega see, kui suur on olnud inflatsioon, kui suur on ühe või teise tarbija jaoks olnud ostukorvi kallinemine. Selge on see, et mingis ulatuses on inflatsiooni ka tulevikus. Iga inflatsiooniprotsent muudab suuremaks nende inimeste hulka, kes selle eelnõu tõttu hakkavad kannatama ehk kes peavad maksma kõrgemat, 33%-list maksumäära. Ma ütlen veel kord, et valitsusliidu poliitika eesmärk laiemalt on see, et Eesti majanduskeskkond oleks atraktiivne, et Eesti majandus kasvaks, kasvaksid ka palgad, kasvaksid inimeste sissetulekud. Eelnõu on selle eesmärgiga otseses vastuolus, sest kui valitsuse eesmärk on inimeste sissetulekuid kasvatada, siis teie tahate panna piiri ette ja öelda, et 1331 eurot on see piir, millest rohkem teenimine peaks olema tulevikus kõigi jaoks patt. Meie eesmärk on vastupidine, meie eesmärk on see, et pigem peaks keskmine palk kasvama suuremaks kui 1331 eurot. Inimeste sissetulekud peaksid Eestis kasvama ka tulevikus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Härra ettekandja! Seda teemat juba mainis kolleeg Jaak Allik, aga ka mind tegelikult hämmastab see, et ma olen siin Riigikogus olnud mõne kuu, aga lõviosa seadustest, mida me siin arutame, on ikka olnud seaduste muutmise seadused. Nii et

see retoorika, et me nüüd võtame vastu seaduse, mis on justkui kivisse raiutud, ei vasta päris tõele, pole siin kivisse midagi raiutud. Aga küsimus on tegelikult meie enda palga kohta. Kui see eelnõu läbi läheks, siis ühe riigikogulase tulumaks oleks veidi suurem kui Eesti keskmine palk. Kas te näete oma unistustes mingit teist võimalust meie palka, mis Eesti oludes on küllaltki kõrge, kuidagi õiglasemaks muuta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Iga Riigikogu liige peaks sada protsenti oma ajast pühendama Eesti rahva teenimisele, mitte oma sissetulekutega tegelemisele. Seda esiteks. Teiseks, mis puudutab seda, kas ka tulevikus peaks pidevalt hakkama Eesti maksusüsteemi radikaalselt muutma, siis minu seisukoht on pigem eitav. Ma absoluutselt ei eita, et ka tulevikus muudetakse tõenäoliselt näiteks aktsiisimäärasid. On üsna loogiline, et viinaaktsiis liigub sünkroonis tarbijahinnaindeksiga, et ei juhtuks nii, et viinapudeli hind poes jääb samaks, samal ajal kui kõigi toiduainete hinnad kasvavad. Me näeme aktsiisitõuse ette kindlasti ka tulevikus, selles ei ole kahtlust, aga see ei ole maksusüsteemi muutmise. See eelnõu tähendab aga väga põhimõttelist maksusüsteemi muutust. Ma rõhutan veel ka seda, et kui Riigikogu kiidaks selle eelnõu esitatud kujul heaks, siis tekiks Eesti makskorralduses väga suur kaos, sest lihtsalt ei oleks võimalik tulumaksu arvestada. Uskuge, ei ole võimalik maksusüsteemi teiseks muuta vaid nii, et me muudame ühe protsendi ära. Nagu ma ütlesin, näiteks erisoodustuste maksustamine toimub praegu tänu ühtsele maksu määradele hoopis teise süsteemi järgi, sest maksustatakse tööandja tasemel ilma isikustamata. Kui me peaksime hakkama isikustama iga üksikut erisoodustust, siis see tekitaks tohutu halduskoormuse, mis ei ole kindlasti mõistlik. Eesti maksusüsteemi suur pluss on olnud selle lihtsus, ühetaolisus ja arusaadavus. Makse peab olema lihtne maksta. See mõjutab oluliselt ka maksulaekumisi.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti Sven Sesteri Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana.

Sven Sester

Proua juhataja! Head kolleegid! Kuulasin seda debatti siin, aga ega ma täpselt aru ei saanudki, mida eelnõu algataja Keskerakond siis tegelikult tahab. Ausalt ei saanud aru. Ma ütlen teile mõned arvud. Vaatame, kas need tulevad teile tuttavad ette: 935, 1126, 148, 434, 554 ja 780. Tegemist on seaduseelnõudega, mida Keskerakond on viimaste Riigikogu koosseisude ajal algatanud astmelise tulumaksu kohta. Palusin Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnal välja otsida, millal on need eelnõud algatatud, millised soovid on sel hetkel olnud ja kas asi on lõpuks sumbunud või mitte. Üllatav on see, millele ma ka oma küsimuses tähelepanu juhtisin, et tegelikult tundub, et ega te ka ise täpselt ei tea, mida te tahate. Miks ma seda arvan? Kui ma vaatan neid eelnõusid, mis on aegade jooksul siin üle antud, siis neis on pakutud nelja maksuastet, kolme maksuastet, kahte maksuastet, on olnud ka erinevaid protsente. Mul on tunne, et te olete nagu tuulelipud ja pigem on see teie jaoks mäng. Te teate, et see ei leia enamuse tuge ja te pane te neid arve paberi peale suhteliselt suvaliselt, korralikult planeerimata. Seda näitab ajalugu.

Eriti huvitav ja kurioosne on see, et te olete aegade jooksul rääkinud, et te võitlete madalalpalgaliste inimeste huvide eest, olete astunud samme (vähemalt paberi peal), pannes mingi perioodi tulule väiksema protsendi. Tõesti, varem te olete pakkunud, et mingi konkreetse summa maksumäär oleks 15%. Lähimenevikus, eelmise aasta 14. juunil te algatasite järjekordselt astmelise tulumaksu eelnõu. Te pakusite, et aastatulu kuni 70 000 krooni oleks maksustatud 18%-ga. Minu meelest aga eriti viimane eelnõu näitab, et tegelikult te ei mõtle madalalpalgaliste inimeste peale. Ma oleksin aru saanud, kui te oleksite esitanud tõesti teie n-õ potentsiaalse lipulaeva, eelnõu, kus oleks ära toodud mingi summa, oleks see siis 600 või 500 eurot, mille maksuaste oleks näiteks 15% ümber. Siis ma oleksin aru saanud, millest te räägite ja et teie ettepanekud on vastavuses teie selle mõttega, et te tahate madalalpalgaliste tulumaksu muuta väiksemaks ja tahate, et kõrgepalgalised maksaksid rohkem tulumaksu. Seda praegu tegelikult näha ei ole. See on esimene tähelepanek.

Kui asja sisust rääkida, siis minu meelest on põhimõtteline erinevus selles, kas me maksus-

tame tulu või tarbimist. Nii lihtne see tegelikult ongi. Koalitsiooni arusaam on olnud (see käib tõesti mõlema erakonna kohta), et me tahame vähendada tulult võetavat maksu. Me tahame, nagu ütles eelkõneleja rahanduskomisjoni esindaja näol, sissetulekute kasvamist. Vaadake, selle kasvava sissetuleku kasutamiseks saate te ise vastu võtta otsuseid. Te olete selle raha peremees. Te teate, mida te tahate osta, kui palju te tahate osta ja kas te üldse tahate midagi osta. Tarbimine, konkreetselt ka aktsiisid ... Ma võtaksin aega juurde.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Sven Sester

Tarbimist kui sellist, jah, peaks maksustama. Siin on põhimõtteline ideoloogiline vahe. Tundub, et me ei saa sellest üle ega ümber.

Head kolleegid! Ma ütlen veel ühe asja. Viimaste Riigikogu koosseisude ajal te ei ole valitsuses olnud, aga te olete taasisesesvunud Eesti ajal valitsuses olnud. Minu meelest ei hakatud sel ajal astmelist tulumaksu realselt ellu viima. Ma veel kord ütlen: mulle tundub, et te tegelikult ei ole siirad, ei ole tõsised, teie jaoks on tegemist lihtsalt mänguga. Aga mina arvan, et seda mängu ei peaks mängima. Rääkimata sellest, et eelnõu tooks kaasa halduskoormuse kasvu, tuleb silmas pidada, et praegune süsteem on lihtne, selgelt jälgitav, selgelt hoomatav ning seda ei peaks muutma. IRL-i fraktsioon on väga selgelt seisukohal, et seda eelnõu ei ole vaja toetada. Loodame, et te selliseid eelnõusid sellest puldist enam üle ei anna. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Kadri Simson

Head kolleegid! Ma tulin siia kõnetooli arvutiga seetõttu, et tegin lahti Riigi Teataja. Kolleeg Sven Sester luges ette, kui mitu korda Keskerakonna fraktsioon on algatanud astmelise tulumaksu eelnõusid. Aga kas te teate, kui palju on sellel sajandil muudetud tulumaksuseadust? Seda on muudetud nii palju, et kui ma hakkaksin praegu neid muutmisi ette lugema,

siis minu kaheksa kõneminutit kuluksid sellele ära. Viimati muudeti seda seadust veebruaris 2011, enne seda jaanuaris 2011, detsembris 2010, oktoobris 2010, juunis 2010, aprillis 2010 ning siis mitu korda septembris ja augustis. Seda seadust on pidevalt muudetud. Kui mu kiire kokkulugemine mind ei petnud, siis sellel sajandil on seda tehtud 70 korda. See näitab, et tulumaksuseadus on pidevas muutumises, ka siis, kui see on meil selline lihtne ja lihtsakoeline, samasugune, nagu kasutavad Jamaica, Tuvalu, Serbia, Iraak, Türkmenistan ning Trinidad ja Tobago. Need riigid, kes kasutavad samasugust süsteemi, jõuaksin ma praegu ette lugeda küll. Aga need on riigid, kellest me tahame erineda, samal ajal kui need riigid, kelle tasemele me tahaksime oma elatustasemega jõuda, kasutavad astmelist tulumaksu.

Kui ma eelnõu tutvustasin, siis ma palusin mitte rääkida rumalusi ja mitte meelega eksitada. Taavi Rõivas, ärge ka teie enam nii tehke! Rahanduskomisjoni ettekandjana siin puldis rääkisite brutopalgast või palgast 1331 eurot, kui ometi on seletuskirjas selgelt välja toodud, et see muudatus puudutab inimest, kelle brutopalk on vähemalt 1518 eurot. Me räägime maksustatavast tulust, mis on märksa väiksem kui brutopalk, sest enne on brutopalgast maha arvatud maksuvabastused. Nii et, Taavi Rõivas, ärge enam nii tehke!

Mis puutub aga valitsusliidu poliitikasse, siis, jah, astmeline tulumaks ongi välja käidud selleks, et lõppeks kaudsete maksude tõstmine. Näiteks tõsteti 2010. aastal elektriaktsiisi, toasoojaaktsiisi ja kütuseaktsiisi ning sellest planeeriti riigieelarvesse 880 miljonit krooni lisatulu. See koormus jaguneb ebavõrdselt. Eriti suure osa võtab aktsiisitõus ära neilt inimestelt, kelle sissetulek on väike, sest nemad enam millekski muuks suurt ei säästa kui ainult elamiskulude, toidu, mõnikord ka ravimite eest tasumiseks. Tarbimismaksude tõusu probleem ongi see, et neil on väga suur regressiivsus, mistõttu vaesemad leibkonnad maksavad nende maksude näol ära suhteliselt suurema osa oma eelarvest.

Rääkides maksuastmetest ja sellest, et kunagi võib ka õpetaja või politseiniku palk olla 1518 eurot, siis me kõik ju töötame selle nimel, et me sellesse aega jõuaksime. Keegi meist ei taha, et mingid sissetulekud oleksid

Eestis külmutatud. Praegu tundub küll, et külmutatud on ainult lastetoetused. Aga kui palgad tõusevad, siis suhteline võit jääb alles ka kõrgepalgalistele, sest rohkem makstud maksuraha eest saadakse rohkem avalikke hüvesid. Ilma astmelise tulumaksuta on õpetajate palga tõus kindlasti palju kaugemal mägede taga kui koos astmelise tulumaksuga.

Lõpetuseks tahan öelda kahele eelkõnelejale, et jäi mulje, nagu Eesti riik ei kannaks välja halduskoormust, mida astmeline tulumaks meie õlule paneb. Jäi mulje, nagu see oleks ületamatu koorem, mida ükski arenenud riik ei ole seni üle elanud. See on maksusüsteem, mida kasutab enamik Euroopa riike, ja sellega saab ka Eesti riik hakkama. Me ei pea lejutama jalgratast. Meil on natuke rikkamad naabrid, kes seda maksusüsteemi kasutavad. Ainuke võimalus leida raha meie haridussüsteemile, õpetajatele, päästjatele ja politseinikele ongi maksusüsteemi muutmine. Me oleme selgelt kaudsete maksude tõstmise vastu. Mul on hea meel, et Taavi Rõivas ütles, et maksutõusude vastu võib hääletada. Ka meie oleme kogu aeg nii hääletanud. Loodame, et ka teie ei hääleta enam rohkem maksutõusude poolt, mis puudutavad tavalisi Eesti inimesi.

See arutelu on olnud väga viljakas. Ma tänan teid saalis viibimise eest! Ma usun, et me jätkame neid arutelusid. Reformierakond on sageli oma meelt muutnud, küll muudab ta ükskord meelt ka maksusüsteemi suhtes. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, Kadri Simson! Palun kõnelema Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eestis kehtib proportsionaalne tulumaks alates 1994. aastast. Ma olin ise selle töögrupi koosseisus, kes seda maksureformi ette valmistas. Olime tol ajal maailma riikide seas ainukesed, kes julgesid proportsionaalse tulumaksu sisse viia. Nüüdseks on meie julge samm leidnud palju järgijaid ja pälvinud maailmas laialdast tunnustust.

1994. aasta maksureformi põhimõtted, mis olulises osas kehtivad tänapäevani, olid tululikkude võrdne kohtlemine, lai maksubaas ja lihtne administreerimine. Maksusüsteem, mis tol

ajal sisse viidi, pidi toetama majanduskasvu ja on seda edukalt teinud tänapäevani. Paljuski tänu sellele, et meil on progressiivne maksusüsteem, on meie riigi rahandus korras. Kui me vaatame riike, kes on praegu suure võlakoorma all, siis nende hädade üks põhjus on see, et maksusüsteem on vananenud, ajale jalgu jäänud ega too riigile nii palju tulu, kui healuriik tänapäeval nõuab. Meie riigi rahanduse seis on ikkagi väga tugev, võrreldes võlakriisi olevate riikidega. Ma arvan, et ma üldse ei liialda, kui ma ütlen, et see on nii tänu sellele, et meil on proportsionaalne tulumaks. Kui me tahaksime tõesti majanduskasvule hoopis anda, siis astmeline tulumaks seda muidugi teeks.

Nüüd vormilisest küljest. Me arutame täna siin eelnõu, mille algataja praegu räägib, kuidas see kõik tegelikult mõeldud oli, et need probleemid, mille kohta Riigikogu liikmed täna küsisid, lahendatakse rahandusministri rakendusaktide abil jne. See ei ole võimalik, normi loob seadus. Rakendusakt ei loo normi. Sellest tulenevalt ei sobi see eelnõu, mida me siin arutame, mitte kuidagi kehtiva tulumaksuseaduse muutmiseks, sest see läheb vastuollu elementaarsete asjadega. Seda loetelu ma ei jõua lõpetada, mul saab enne aeg otsa. Juba maksustatava tulu mõiste on kehtivas seaduses defineeritud hoopis teisiti kui eelnõu seletuskirjas. Rääkimata erisoodustuste maksustamisest, rääkimata sellest, kuidas tulumaksu kinni peetakse. Täna tuli välja, et astmeline tulumaks ja selle kinnipidamine diskrimineerib neid inimesi, kes on pool aastat töötud olnud või kes töötavad hooajatöödel. Ma arvan, et eelnõu algatajad ei olnud neid küsimusi läbi mõelnud. Siit ka minu soovitus: tehke korralik astmelise tulumaksu seadus, kui te üldse tahate, et seda küsimust oleks võimalik konstruktiivselt arutada.

Aga lõpetuseks ma tsiteerin Danske Banki peaanalüütikut Lars Christenseni. Võib tuua arvukalt arvamusi selle kohta, mida arvavad nende riikide ettevõtjad, kus astmelist tulumaksu on rakendatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovite lisaiega? Kolm minutit.

Aivar Sõerd

Ma arvan, et Lars Christenseni paar nädalat tagasi antud vastus Postimehe ajakirjaniku

küsimusele on väga ilmekas näide. Ajakirjanik küsis: "Taas kõlab üha valjemini ettepanek kehtestada astmeline tulumaks." Lars Christensen vastas: "Skandinaavia on viimased 20 aastat liikunud kõrgete progressiivsete tulumaksu-määrade muutmise, Eesti mudeli poole. Kui arvate, et Skandinaavia senine mudel peaks olema eeskujuks, siis on see vale suhtumine. [---] Me ei tohi maksustada haridust ja tööd, aga progresseeruv tulumaks seda just teeks. Ainus võimalus sissetulekute ebavõrdsusega võidelda on luua töökohti." Kuldsed sõnad, mida ütles tark inimene, kes ise töötab ettevõtjana riigis, kus on progresseeruv tulumaks.

Kordan veel kord, miks ma hääletasin rahanduskomisjonis selle poolt, et eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada. See eelnõu on esitatud sellisel kujul, et seda ei olegi võimalik konstruktiivselt arutada. Rahanduskomisjoni koosolekul ei olnud isegi võimalik seda arutelu lõpetada, sest eelnõu algataja ei suutnud vastata elementaarsetele küsimustele selle kohta, kuidas seda seadust praktikas rakendada. Mina kindlasti seda eelnõu ei toeta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eelne-nud debatis omistati eri riikides kehtivatele maksusüsteemidele võimet põhjustada seda-võrd erinevaid hüvesid ja vigu, mis neis riiki-des ja ühiskondades eksisteerivad, et ma tahan öelda üht. See, et Jaapanis toimus sel kevadel hävitav maavärin ja tsunami tegi hävitustööd, ei tulenenud sellest, et nimetatud riigis kehtib progressiivne tulumaks.

Teiseks, kuna siin debatis kõlas jälle väide, et maksustamine on karistus, siis ma tahan öelda, et ei, maksustamine ei ole karistus. Kui maksustamine oleks karistus, siis ma ei saaks üleüldse aru, miks Eesti Vabariik karistab 20%-lise käibemaksuga üksikema, kes on sun-nitud oma lastele poest ostma vorsti, mille sees ei ole liha. Kui räägitakse ideoloogilisest vee-lahkmest, kas tuleks maksustada tulu või tar-bimist, siis ma arvan, et Eesti riik ei pea küll julgustama eelnimetatud tarbijat oma tarbimist kuidagi piirama.

Kolmandaks, siin on räägitud sellest, et maksudega ei mängita. Maksude üle just tu-

lebki siin saalis vaielda. Tuleb vaielda selle üle, kas need maksud, mis Eestis kehtivad, on õiglased, kas need võtavad lisaks sellele, kui palju keegi oma tulust ära maksab, arvesse ka seda, kui palju talle pärast kätte jääb. Teiseks tuleb vaielda selle üle, kas need maksud, mis Eesti riigis kehtivad, annavad piisavalt tulu, et teha ära need vajalikud asjad, mida Eesti riigis tuleb teha.

Sotsiaaldemokraadid otse loomulikult toe-tavad arutelu jätkamist teisel lugemisel. Siis me jõuame võib-olla natuke kaugemale täna-sest arutelust, mille kohta kolleeg Eiki Nestor eravestluses väga tabavalt ütles, et kahjuks meenutab see seni veel *on-line*-kommentaari-umi. Jätkakem sisulist mõttevahetust selle üle, milline peaks olema Eestis kehtiv tulumaksu-mudel, et see oleks ühteaegu tõhus ja õiglane! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kõnesoove rohkem ei ole, sul-gen läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjoni ette-panek oli eelnõu tagasi lükata, siis tuleb meil see läbi hääletada. Me asume hääletusprotse-duuri ette valmistama.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepane-ku lükata tagasi Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu 97. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 49, vastu 39, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Eelnõu on esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 2.)

2. Vanemahüvitise seaduse ja riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (98 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud vanemahüvitise seaduse ja riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 98 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõne-tooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Tutvustan teile Sotsiaaldemokraatliku Erakon-na fraktsiooni algatatud vanemahüvitise sea-

duse ja riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 98. Käesoleva eelnõuga muudetakse vanemahüvitise maksimaalset määra, asendades hüvitisele õiguse tekkimise kalendriaastaks Vabariigi Valitsuse kinnitatud ja Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras arvatud Eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava ühe kalendrikuu tulu kolmekordse suuruse kahekordse suurusega. Teisisõnu on sotsiaaldemokraatide ettepanek alandada vanemahüvitise lige kolmekordselt keskmiselt palgalt kahekordse peale, mis aitaks tõsta üksikvanema lapse toetust lapsetoetuse kahekordselt määralt lapsetoetuse seitsmekordse määrani. Eelnõu väljatöötamise tingis vajadus muuta peretoetuste kasutamine efektiivsemaks, suurendades toetusi vaesusriskis olevatele peredele.

Head Riigikogu liikmed! 2010. aasta mais avaldatud OECD põhjalik Eesti sotsiaalprogrammide analüüs näitas, et vähene raha, mis sotsiaaltoetusteks eraldatakse, jõuab tõeliste abivajajate asemel hoopis päris heal järjel olevate inimeste taskusse. Kogu perede toetuseks jagatavast maksumaksja rahast läheb viiele rikkaimale inimestegrupile tervelt 59%. Samal ajal näitab statistika, et suurem osa lapsi kasvab just viies vaesemas grupis. Perede toetamise raha jagamise ühiskonna rikkamale osale tingib kehtiv vanemahüvitise maksmise kord. Euroopa Liidu liikmesriikides läheb sotsiaaltoetusteks keskmiselt 27% SKT-st, Eestis 12,5%. Kui vanemahüvitist ei oleks, oleks kogu sotsiaaltoetustele minev summa üliväike, on öelnud Praxise töö- ja sotsiaalpoliitika analüütik Andres Võrk. Võrk nõustub OECD analüütikutega, et Eestis võiks olla rohkem tulude ümberjagamist, siis jaguks ka vaesematele. Uuringud on näidanud, et kui töötus kõrvale jätta, elavad kõige suuremas vaesuses, kitsikuses just üksikvanemaga ja paljulapselised pered.

Ühe vanemaga perede suur vaesusrisk tuleb ennekõike pere koosseisust. Üheainsa võimaliku töölkäija puhul on ju rahateenija ja ülalpeetavate suhe halvem kui kahe vanemaga peredes. Eestis elab vaesuses või lausa süva vaesuses enam kui 45 000 last, neist ligi 40% ühe vanemaga peredes. Üksikvanema lapse toetus on püsinud muutumata juba 2000. aastast peale. Seda makstakse lapsetoetuse kahekordses määras ehk 19 eurot kuus neile lastele, kelle sünniaktis puudub kanne isa kohta või on

see tehtud ema ütluse alusel. Seega on toetusele õigus ainult ühel osal üksikema kasvatatavatest lastest – neid on ligikaudu 23 200 – ega puuduta peresid, kus vanemad on näiteks lahku läinud või isa on surnud. Eurostati andmetel on aga Eesti naiste ja meeste palgalõhe tervelt 30% ja seda loomulikult naiste kahjuks. See kahetsusväärne näitaja on üks kõrgemaid Euroopa Liidus. Statistikaameti värskeimad andmed (aastast 2009) arvestavad üheliikmelise leibkonna elatusmiinimumiks ehk teisisõnu absoluutse vaesuse piiriks 170 eurot, millest 75 eurot ja 29 senti kulub toidule. Võtame miinimumpalka, see tähendab 270 eurot kuus saava üksikema, kes kasvatab ühte last ning kelle laps saab riigilt 19 eurot lapsetoetust ja 19 eurot üksikvanema lapse toetust. Lihtne arvutus näitab, et see pere elab alla absoluutse vaesuse piiri. See on ka üks esmapõhjust, miks üksikvanema peres on kõige rohkem töist vaesust. Tragi ema võib küll rabelda kui orav rattas töö, lasteaia, kooli ning kodu vahel, kuid pere toimetulek ei küüni ometi vaesuspiirist ülespoole. Tõise teenistuse kõrval mängivad selliste perede toimetulekus olulist osa muud sissetulekuallikad: riigi ja kohalike omavalitsuste rahalised toetused, tasuta lasteteenused. 2007. aasta Euroopa elukvaliteedi uuringud näitavad, et ühe vanemaga pered elavad kehvemates elamistingimustes kui kahe vanemaga pered. Nad on sagedamini üürilised, mitte omanikud, sest neil pole mingit võimalust osta või liisida omaette eluruumi. Et elatakse peost suhu, on üksikvanemad rohkem kimpus igakuiste kommunaalmaksete, st elektri-, vee- ja sidekulude tasumisega. Kui aga üksikvanem häтта satub, pole tal tihtipeale kellelki abi otsida ega oodata, sest peret ümbritsev-toetav sotsiaalsete suhete võrgustik on ahtam kui kahe vanema puhul.

Tartu Ülikooli dotsendi Dagmar Kutsari 2009. aasta uuringust selgub, et vaesemast perest pärit laps kogeb teiste eakaaslastega võrreldes tõenäoliselt suuremat materiaalselt ilmajätust. Tal on vähem võimalusi nii huvitegevuseks kui ka osalemiseks oma eakaaslaste tegevustes, vaba aja veetmiseks, näiteks kinos, teatris käimiseks jne. Laste endi hinnangul on neil teistega võrreldes ka vähem sõpru ning nad on iseendaga vähem rahul.

Head ametikaaslased! Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud laste ja perede arenguka-

vast 2012–2020 võime lugeda: "On elementaarne, et perepoliitiline meede peab muude kasutegurite kõrval silmas eelkõige lapse ja pere heaolu ja nende õigust riigi kaitsele. Peredele ja lastele suunatud rahaliste vahendite suurendamise kõrval on oluline tõsta ka süsteemisest kuluefektiivsust, vähendades väikesemas vaesusriskis olevate sihtgruppide toetusi ning tõstes suuremas vaesusriskis olevate gruppide omi, kaotamata samas end õigustanud universaalset lähenemist." Arengukava viitab ka Praxise uuringule, millest selgub, et nii suurtele peredele suunatud toetused, lapse-toetus kui ka üksikvanema lapse toetus on laste vaesuse vähendamisel kõige kuluefektiivsemad. Analüüsi kohaselt jõuab üksikvanema lapse toetus enim vaesuses elavate lasteni, kuid pole piisav nende laste vaesusest väljatoomiseks. Teisisõnu on toetuse tase liiga madal, et täita vaesuse ennetamise eesmärki. See kõik on Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud laste ja perede arengukavas.

Kinnitan omalt poolt, et sotsiaaldemokraatide eelnõu seadusena vastuvõtmine muudab perede toetamise efektiivsemaks, suurendades toetusi vaesusriskis olevate perede abistamiseks, ning vähendab hästi toime tulevatele peredele ettenähtud toetusi. Eelnõu koostajad on arvestanud nii perede õigustatud ootusi kui ka seda, et muudatusi saaks arvestada 2012. aasta riigieelarve koostamise protsessis. Seega peaks seadus jõustuma kümme kuud pärast väljakuulutamist.

Tuleva aasta riigieelarvest nõuaks üksikvanema lapse toetuse tõstmine ümmarguselt 1,5 miljonit lisaeurot. Eelnõu koostajad teavad küll, et mõnikümmend eurot kuus on sirguva noore tegelike vajaduste kõrval pisku. Kui aga riik ja omavalitsused leiaksid võimalusi toetada puudust kannatava lapse lasteaias käimist, huviharidust, ühistranspordi kasutamist, teisigi elementaarseid asju, milleta üks laps ei saa istuda ega astuda, oleks seda juba pisut rohkem. Sotsiaalpoliitika esmaülesanne ongi lähtuda laste ja noorte vajadustest ja seda juba täna, muidu meil homset ei tulegi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale on rida küsimusi. Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja! Ma saan oma küsimust alustada positiivse tõdemusega, et ka sotsiaaldemokraadid on asunud tähtsustama lastehoiu rahastamist, sest minu kodulinna lastehoiule te panite Tallinna TV loomisega küll paraja põntsu sel ajal, kui te veel linnavõimu juures olite. Aga mu küsimus on põhimõtteline. Nii nagu Aivar Sõerd oli selle töögrupi liige, mis lõi Eestile vägagi palju edu toonud tulumaksusüsteemi, olin mina selles töögrupis, mis lõi minu meelest Eestis väga selgelt sündimust kasvatanud vanemahüvitise süsteemi. Seetõttu saan ma suurepäraselt aru, et sellise vaid paar protsenti vanemahüvitise eelarvest kokkuhoidva muudatusega te tegelikult lõhute tuhandete noorte perede kindlustunnet, sest keegi ei tea, mida te tulevikus muutma hakkate.

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus, palun!

Taavi Rõivas

Kas see asi on seda väärt?

Heljo Pikhof

Ma arvan, kui te kirjutate arengukavas, et tänaseid peretoetusi peaks efektiivsemaks muutma ja seda süsteemi sees, siis ma loodan, et seda ka tehakse. Kui meil praegu on vanemahüvitise lagi üle 2000 euro ja miinimum 278 eurot, siis on vahe kasvanud juba ligi kaheksakordseks. Veel hiljaaegu oli see vahe umbes seitsmekordne. See pole millegagi põhjendatud, et ühed saavad nii palju raha ja teised saavad vähem raha. Aga tegelikult on meie eesmärk suurendada üksikvanema lapse toetust, mis on aastast 2000 olnud muutumata ja mille suurus on naeruväärne. Kui sa mäletad, siis peaminister, vastates infotunnis siit kõnetoolist minu küsimusele, mida ta ostaks lapsele 19 euro eest, pidas seda summat, isegi kolmekordset seda summat nii naeruväärseks, et ta ütles, et ta ei tea, mida ta selle raha eest ostaks. Ma arvan, et üksikvanema lapse toetust on vaja kindlasti suurendada. Ja see, et pere, kus ema käib tööl ja teenib palka, ei ela ära, elab alla absoluutse vaesuse piiri, peaks minu arvates panema meid kõiki siin Riigikogu saalis vägagi muretsema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! See eelnõu on muidugi samm edasi, võrreldes praeguse olukorraga selles valdkonnas. Samas arvan ma, et kõik lapsed tulevad maailma ühesuguselt ja on ühesugused ning kõigil neil on ühed ja samad vajadused: saada toitu, mähkmeid, riideid, ravi, meelelahutust, mänguasju jne. Need vajadused on ju kõigil lastel loomulikud ja ühesugused. Minu arvamus on, et vanemahüvitis võiks olla võrdne kõigi laste jaoks, sest kahe lapse vahel, kes siia ilma tulevad, ei ole mitte mingit vahet. Mida te sellest arvate?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Siin võib olla kaks ideoloogiat. Üks on see, et hüvitis on kõigile ühesugune. Aga kui ta praegu juba on palgast sõltuv, siis ma arvan, et siin suuri ja järske muutusi tehes me mingil moel petaksime inimeste õigustatud ootusi. Kui me tõmbame seda lage allapoole, kahekordse peale, siis me saame öelda, et me kellegi olukorda ei halvenda, ma mõtlen, kahekordse keskmise palga peale. Ma arvan, et ka selle rahaga on võimalik see poolteist aastat ära elada ja lapsega kodus olla. Aga võrdsust peaks meil Eesti riigis igal juhul olema rohkem, mitte nii, et me kindlustame ainult vanemahüvitise ajal teatud vanemate, teatud perede lastele äraolemise, aga kui see poolteist aastat on möödas, siis vaadaku igaüks ise, kuidas ta hakkama saab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Mul on üks maailmavaateline küsimus. Ma ise usun sellisesse sotsiaalsüsteemi, mis toetab last, mitte tema vanemaid, ja me ei tohiks anda mingitki motiivi selleks, et lapse sünnitunnistusele jäetakse kanne isa või ema kohta tegemata. Miks te olete valinud selle tee, et ühe vanema puudumist sünnikandes hüvitatakse rahalise preemiaga?

Heljo Pikhof

Sotsiaaldemokraadid pole seda teed valinud. Kehtivas seaduses on see säte juba sees ja see polnud sotsiaaldemokraatide seaduseelnõu, mis on seaduseks saanud. Aga on igati normaalne, et ka üksikvanemate lapsed elaksid paremini, kui nad täna elavad, et nende emad ei peaks nii palju muretsema, et nad võiksid olla kindlad, et saavad oma lapse üles kasvata. Ja see pole sageli emast tulenev põhjus, miks kannet isa kohta sünnitunnistuses ei ole. Isasid ei puuduta see mitte vähimalgi määral, emad sünnitavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas, teine küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt sõbralik tähelepanek, et toetus ja hüvitis ei ole Eesti sotsiaalsüsteemis kindlasti sünonüümid ja selliselt ei saaks neid ka ettekandes käsitleda. Te rääkisite minu meelest väga huvitavalt ja õigesti, et lastetoetused peaksid keskenduma inimeste vajadusele, peaksid olema suunatud eeskätt neile, kes abi vajavad. Samas on sotsiaaldemokraadid olnud risti vastu lastetoetuste vajaduspõhiseks muutmisele. Ma näen tugevat vastuolu teie varasemate ja praeguste sõnavõtude vahel. Aga minu küsimus on, et see eelnõu ei lahendaks ju kübetki või kui, siis õige pisikese kübeme selle lastetoetuse rahavajadusest, sest kui mu mälu mind ei peta, on tegemist umbes paari protsendiga, mis õnnestuks vanemahüvitise eelarvest kokku hoida. Kas te teate neid summasid täpselt ja kinnitate, et tegemist on täiesti erinevate suurusjärgudega?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Ma peaksin sulle vastama pikemalt. Sina maksuala inimesena, riigieelarvega tegelejana peaksid väga hästi tegema vahet, mis on toetus ja mis hüvitis. Teatavasti on meil olemas peretoetused ja peretoetuste alla käib ka vanemahüvitis. Kui sa räägid, et vanemahüvitis ei ole toetus, siis mina vaidlen sulle vastu. Ka need, kes pole kunagi saanud palka, saavad vanemahüvitist, see tähendab, et neid ikkagi toetatakse, nad pole enne palka saanud. Nii et kindla peale on tegu toetusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Aitäh! Hea ettekandja! Küsin, et saada teada, millised on sotsiaaldemokraatide järgmised sammud. Praegu te teete ettepaneku vähendada vanemahüvitist. Kas te tulevikus plaanite teha muudatusi ka sünnitushüvitise väljamaksmises või te olete nõus, et 140 päeva eest makstava sünnitushüvitisega võiks jääda nii, nagu praegu on, st et see sõltub 100% inimese eelnenud panusest ja makstud maksudest?

Heljo Pikhof

Aitäh! Kõigepealt tahan öelda, et selliseid plaane meil küll ei ole. Tegelikult on meie plaan tõsta üksikvanema lapse toetust, et see ei oleks enam kahekordne lapsetoetuse määr, vaid oleks seitse lapsetoetuse määra. Seda hüvitist, mida sina siin nimetasid, meil plaanis vähendada ei ole. Need on kaks täiesti ise asja.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Me kuulsime siin mõtteavaldust, et vanemahüvitis on oluliselt tõstnud sündimust Eestis. Kui nüüd vaatamata Reformierakonna erakordsele heldusele ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koledale kitsidusele mõne protsendi sünnitusealiste naisterahvaste suhtes sündimus Eestis mõningate demograafilis-biloogiliste seaduspärasuste tõttu lähimail aastail siiski katastroofiliselt väheneb, nagu on kuulda, kas te näete siis mingit võimalust selle vanemahüvitise seaduse abil demograafilis-bioloogilisi seaduspärasusi muuta, nagu arvatavasti seni on ju tehtud?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Juba eelmise aasta üheksa kuuga võrreldes on sel aastal olnud 785 sündi vähem. Ja mis paneb inimesi mõtlema, on ikkagi see, kuidas lapsed suureks kasvatada. Kui on kindlustunne, et ma saan oma lapsed selles riigis ...

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandja, palun korraks vabandust! Härra Riisalu, kui te soovite vestelda oma kolleegi-

dega, siis seda võib teha nii, et ei sega ettekandjat. Tänan! Heljo Pikhof, palun jätkake!

Heljo Pikhof

Kui vanemad teavad, et nad suudavad oma lapsed siin üles kasvatada, neile inimväärselt lapsepõlve pakkuda, korraliku hariduse anda, siis sünnib ka rohkem lapsi. Lapsi ei sünni siis, kui me ei ole kindlad, kas me peale vanemahüvitise perioodi lõppu oleme samamoodi kindlustatud. Riik peab pakkuma kinnitust, et iga laps on oodatud. Praegu on meil riigi võõralapsed ja on oma lapsed. Osa lapsi, kes elavad peredes, mis on kindlustatud, saab riigi poolt väga heldelt raha juurde, ja teiste perede lastele, võtame kas või üliõpilaste lapsed, riigis raha napib.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, proua esimees! Hea ettekandja! Sa ütlesid väga kenasti, et lõpliku otsuse, kas laps sünnib või mitte, teeb ikkagi naine. Ma olen sellega täiesti nõus. Samal ajal on Eestis väga levinud ütlus – isegi uuringud kinnitavad seda –, et Eesti naised sünnitavad nii palju lapsi, kui nad usuvad suutvat üksi üles kasvatada. Mis sa kostad selle kohta, et kui nüüd üksikvanema lapsetoetus tõuseb, kas see võiks siis meie naiste kindlustunnet homse päeva ees suurendada – nii nendel, kellel on partner, kui ka nendel, kellel ei ole? Et nad on siis tõepoolest kindlad, et suudavad lapse üles kasvatada, ükskõik milline olustik riigis on või kas neil on tööd või ei ole, et laps saab elada täisväärtuslikku elu ja areneda nii, nagu on õige ja hea. Mis sa arvad, kas see aitab kaasa?

Heljo Pikhof

Aitäh! See aitab kindlasti kaasa ja eelkõige aitab see kindlasti kasvatada üles lapsed, kes on juba täna sündinud. Ega me ei saa mõelda ainult sellele, et sünniks uusi ja uusi lapsi, peame mõtlema ka sellele, kuidas need lapsed üles kasvavad, missugune on nende enesetunne. Teatavasti näitavad ka uuringud seda, nagu ma juba enne ütlesin, et kui sa oled vaesest perest, siis sa ei saa lapseas käia muusikakoolis, trennis, kus teised lapsed käivad – teised lapsed lähevad trenni, muusikakooli,

sina jääd koju. Puberteedieas lähevad teised lapsed sünnipäevale, kinno, teatrisse, sina jääd koju, ja ühel päeval vaatad, et pole ka sõpru. Lapsed ju suhtlevad, käivad isegi kohvikus, aga kui sul ikkagi senti raha taskus ei ole, siis oled sina tänaval, samal ajal kui teised on koos kohvikus, teatris või kinos. Mis te arvate, kuidas see mõjutab lapse enesetunnet? Me peame ikka sellistele asjadele ka mõtlema, kuidas elavad need lapsed, kes on üksikvanema peres, kes on topeltsurve all – ärge arvake, et see laps ei mõtle, kus ta isa on jne. Enamik siin saalis on mehed, te võiksite selle peale ka mõelda, kuidas need naised oma lapsed üles kasvatavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Ma ei saanud oma küsimusele vastust, mis põhjustel te olete ikkagi valinud sellise tehnilise, mitte sisulise lahendi. Sisuline lahend oleks see, kus lapse toetamine sõltuks sissetulekust lapse kui ühe leibkonnaliikme kohta. Võrdleme näiteks kahe töötu vanemaga peret ja jõuka üksikvanema peret. Miks te olete valinud sellise tehnilise lahenduse, mitte sisulise?

Heljo Pikhof

Aitäh, Liisa-Ly! Kui sa nimetad tehniliseks lahendiks materiaalsel toetamist, siis ma ei saa hästi aru. Kas vanemahüvitis on ka tehniline lahend? Tegelikult me tahame üksikvanema lapse toetust suurendada sellepärast, et lapsed saaks suureks kasvatatud, et nad ei elaks enamasti süvavaesuses. Ega siis need naised, nagu ma alguses ütlesin, ei teeni nii palju nagu meie siin Riigikogus. Meeste ja naiste palgalõhe on Eestis väga suur ja seda naiste kahjuks. Väga paljud naised saavad miinimum- või selle lähedast palka.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Suur tänu selle põhjaliku selgituse eest! Ma tahaksin lihtsalt täpsustada, kui pal-

jusid see eelnõu puudutab, ma mõtlen, kui palju on üksikemasid Eesti Vabariigis. Kas mul on õigesti meeles, et neid naisi on umbes Viljandi linna jagu?

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma just enne vaatasin arve. Ma ütlen nüüd laste järgi, lapsi on 23 213. Naisi on natukene vähem. See arv on aastati püsinud kümne aasta jooksul enam-vähem sama. Mingil ajal on see olnud ka 25 000, sellesse vahemikku see laste arv jääb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma saan aru, et seaduse tähenduses üksikvanem on üksikema või üksikisa. Paar korda olen aga lugenud sellistest juhtumitest ja suvel sain Saaremaal isiklikult tuttavaks vanemaga, kes kasvatab ühte poissi. Poisi vanemad on läinud kuskile välismaale ja jäljetult kadunud, teist aastat ei anna endast mitte mingit märki. Mis sa arvad, kas on võimalik teha selliste raskete olukordade jaoks seadusesse niisugused muudatused, et see üksikvanaema või üksiktädi, kelle peres laps kasvab, oleks ka selle seaduse tähenduses üksikvanem?

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma kordan üle, et isa selle seaduse mõttes kindlasti üksikvanem olla ei saa. Aga siia juurde käib veel ka selline sõnastus nagu "teadmata kadunud". Kui vanemad on teadmata kadunud, siis teatud aja jooksul saab hakata taotlema üksikvanema lapse toetust. Mida ma veel tahaks öelda: me ei saa rõhuda ainult sellele, et meil on põhimeede, vanemahüvitis, mille eesmärk on, et lapsi sünniks Eestisse rohkem. Kuigi see ei ole suurt aidanud, nagu näitavad uuringud, on vanemahüvitis iseneest väga hea meede, ma rõhutan seda. Lapsed sünnivad küll Eestis, aga siis minnakse ära, minnakse Soome, minnakse Rootsi, kus on lastele parem keskkond, kus laste peale mõeldakse, kus iga laps on oluline, ja enamasti need pered siia tagasi ei tule. Mihhail, mul läks meelest ära, kuidas küsimus täpselt oli, aga kui sa kordad, siis ...

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Me läheme järgmise küsimuse juurde, te võite täpsustada hiljem, peale istungit. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul lõikas ikka väga kõrvu, et selle seaduse kontekstis isa ei tähenda mitte midagi. Ma ei saa aru, kuidas Marianne Mikko võrdõiguslikkuse eestseisjana suudab veel üldse saalis olla ja ei tee meil praegu lossi ees protestiliikumist. Olen ise olnud üksikisa, küll mitte vastsündinud lapsele, aga on ju ajakirjandusestki läbi käinud sellised juhud, kus isad on võtnud sünnitusmajast vastsündinud lapse, sest ema on põgenenud. Mis siis nendest isadest saab, ma küsin, kus on siin õiglus?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Mul tuli nüüd meelde, mis ma tahtsin Mihhailile vastata. Tegelikult on kaks ise asja – on üksikvanema lapse toetus, aga on olemas veel elatisraha. Ja elatisraha maksmisega on meie riigis väga kehvad lood. See, mis praegu kehtivas seaduses on, et elatisraha on võimalik nõuda kolm kuud enne kohut, on naeruväärne. Seda tuleb kindlasti muuta, sest üksikvanemate, üksikisade hulk on järjest kasvanud. Järjest juhtub nii, et üks vanem väsib lapse kasvatamisest ära. Meie ühiskonnas on aga kujunemas selline arusaam, et kui ema ja isa lähevad omavahel riidu, siis see pole nagu üldse riigi asi, kes siis lapse eest hoolt kannab, et küll nad ise lahendavad selle probleemi. Elatisraha maksmise korda tuleb kindlasti muuta, see seadus vajab väga põhjalikke korrektiive. Niimoodi edasi minna ei saa, et üks vanem hoiab lapse kasvatamisest kõrvale, ei maksa ei elatisraha ega ei aita ka muul viisil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kui ma õigesti aru sain, siis kolleeg Rõivasel oli tõsine mure nende vanemate pärast, keda pidi olema tuhandeid ja kes teenivad üle kolme kuu keskmise palga. Et võib-olla on nad juba lapse ära teinud, arvestades, et nad saavad kolme kesk-

mise palga suurust vanemahüvitist, ja nüüd me rikume nende õigustatud ootuse printsiipi. Võib-olla me võiksime siis arutada selle seaduse jõustumist üheksa kuu pärast, et ka kolleeg Rõivas võiks sellega nõustuda?

Heljo Pikhof

Aitäh märkuse eest! Tegelikult ma ütlesin juba enne ka, et seadus jõustub kümne kuu pärast, et antakse aega. Aga mõned arvud veel. Maksimumsuurus vanemahüvitise saajaid on praegu 466 ja neid, kes saavad vanemahüvitist kuupalga alammääras, on 2409. Nii miinimumpalga saajad kui ka need, kes pole enne töötanud, saavad hüvitist ühesuguses suuruses, 278 eurot. Nii et neid inimesi, kes seda hüvitist miinimummääras saavad, on ligi 6000 ja neid, kes saavad maksimummäära, kõige suuremat hüvitist, on 466. Kolme ja kahe keskmise palga saajate vahele jääb terve rida inimesi, neid andmeid mul täpselt ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu, teine küsimus!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma kordan oma küsimust, kuna ma ei saanud mulle arusaadavat vastust. Kui meesterahvas võtab sünnitusmajast kolmandal päeval vastsündinud lapse, sest selle lapse ema on kadunud, kas see isa on siis sünnitanud emaga samas staatuses teie seaduse kontekstis või on temal mingi eriline seisund? Kui tal on mingi eriline seisund, siis ma väidan, et te kohtlete sugusid ebavõrdselt.

Heljo Pikhof

Aitäh, Aivar Riisalu! Ma arvan, et sa oled minuga nõus, et ikkagi naine sünnitas selle lapse, mis sest, et sa kolmandal päeval sealt selle lapse võtsid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko, teine küsimus!

Marianne Mikko

Ma muretsen muidugi väga rahvasaadik Riisalu pärast ja kõikide üksikisade pärast. Mõistes rahvasaadik Riisalu muret, ongi mul küsimus, milline on proportsionaalne suhe.

Kas võiks ütelda, et üksikvanemate hulgas on pooled isad ja pooled emad, kes kasvatavad lapsi, või milline see arv on?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! 96% nendest, kelle juurde lapsed jäävad ja kes lapsi üksi kasvatavad, on emad.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Heljo Pikhof! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eelnõu 98 oli sotsiaalkomisjonis arutusel esmaspäeval, 14. novembril. Eelnõu kandis ette Heljo Pikhof, kes eelnõu sisu ka teile päris põhjalikult tutvustas. Ühelt poolt on ettepanek vähendada vanemahüvitise piirmäära kolmelt keskmiselt palgalt kahele ja teiselt poolt tõsta üksikvanema lapse toetust 3,5 korda, võrreldes praegusega.

Komisjoni arutelu oli võrdlemisi lühike. Komisjonis kerkis küsimus, kust leitakse tehtud ettepanekutele eelarves rahaline kate. Kui ühelt poolt – ma tuginen eelnõu algataja andmetele – vanemahüvitise piirmäära vähendamine säästaks riigile 3 miljonit eurot, siis üksikvanema toetuse suurendamine tõstaks eelarvekulusid 14,4 miljonit. Selles suhtes väike korrektsioon eelnõu tutvustusele – proua Pikhof ütles, et üksikvanema toetuse maksumus on 1,1 miljonit eurot. Teie seletuskirja tekstis on välja toodud 14,4 miljonit.

Nagu ma ütlesin, oli arutelu suhteliselt lühike, sest eelnõu algataja ei täpsustanud, kust see 3 miljoni ja 14,4 miljoni euro vahe kaetakse. Vestlus oli umbes samasugune nagu eile siin, kui me arutasime sotsiaaldemokraatide eelnõu, mis puudutas elektriaktsiisi alandamist. Vastus oli selline, et küll te selle raha leiате, te olete head raamatupidajad, võtke seina seest! Selline see arutelu oli.

Lõpptulemusena tegi komisjon häälega 6 : 4 ettepaneku esimest lugemist mitte lõpetada. Konsensuslikult võeti vastu otsus, et see eelnõu on meil täna siin lugemisel, ja kaasettekandjaks määrati mind. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu ettekandjale! Palun, Heljo Pikhof, teie küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Võib-olla ma kordan üle, mis ma enne ütlesin. Ma ütlesin, et 1,5 miljonit läheks sellel aastal lisaraha, aga me ju räägime kahest kuust! Ma ütlesin seda ka komisjonis, et eelnõu hakkab kehtima kümne kuu pärast. Lahutame sellest samast 14-st maha selle, mis me vanemahüvitisest kokku hoiame, ja siis saame 12 kuu summa kätte. See on väga lihtne arvutus ja me oleme toonud välja ka ühe kuu kokkuhoiu vanemahüvitise näol. Nii et ma kordan üle, et see aasta oleks see summa 1,5 miljonit. Ja ma pole kunagi öelnud, et seina seest raha võtta, see ei vasta küll tõele, ikkagi riigieelarvest. Ma arvan, et 1,5 miljonit leitakse, kui soovitakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ei kuulnud küsimust. Jevgeni Ossinovski, teine küsimus, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et selle seaduseelnõu puhul on säästu ja kulude vahel käärid, 3 miljonit ja 14,4 miljonit. Samas te ütlesite, et komisjonis oli arutelu päris lühike. Kas komisjon arutas teisi võimalikke lahendusi, näiteks suurendada üksikvanema toetust mitte 3,5 korda, vaid natukene vähem? Ma arvan, te ei eita fakti, et 38% üksikvanema leibkondadest elab vaesuses. See on väga tõsine probleem, millega peaks kindlasti tegelema.

Remo Holsmer

Aitäh! Ei, sellist ettepanekut komisjonis eraldi arutuse all ei olnud. Lisaksin veel, et meile esitati ka valitsuse seisukoht. Korrektsuse huvides peaksin sellel põgusalt peatuma. Valitsus samamoodi ei toeta eelnõu. Üks põhimõtteline lähenemise erinevus, mis pakutu ja valitsuse seisukoha vahel on, on see, et vanemahüvitise seadus ei ole suunatud abivajajate toetamisele, vaid selle eesmärk on töö ja pereelu ühitamine. See on demograafiline meede, mitte sotsiaaltoetus. Siin on toodud veel mõned põhjused, miks valitsus seda eelnõu ei toetanud, aga neid te saate lugeda materjalide juurest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh! Nagu mulle öeldi, kestis see arutelu 7–10 minutit, kuigi protokollil mul ees ei ole. Kui kümme minutit arutatakse üle 20 000 inimese saatust, siis mul on selline populistlik küsimus: kui sotsiaalkomisjonis arutatakse kogu Eesti rahva saatust, kui palju see aega võtaks?

Remo Holsmer

Aitäh küsimuse eest! Mul on väga raske spekuloida, kui kaua selline arutelu võiks aega võtta. Aga selles osas on võib-olla jäänud vale mulje, nagu poleks komisjoni liikmed süvenenud teemasse. Päris kindlasti süvenesid, kaasa arvatud komisjoni esimees. Ettekandjal ei olnud ka erilist indu teistele komisjoni liikmetele täiendavat informatsiooni anda. Me arutasime rahastamise küsimust, kuulasime ära, mis on eelnõu algataja eesmärk. Nii et ärge saage valesti aru, tegelikult me käsitlesime probleemi väga tõsiselt. Et see võib-olla minutite arvus nii konkreetset ei väljendunud, ei tähenda, et me seda teemapüstitust kuidagi alavääristasime või tõsiselt ei võtnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Komisjonis ma eeldan alati, et eelnõu on läbi loetud. Sotsiaaldemokraatide eelnõu oli väga põhjalik ja ma vastasin kõikidele küsimustele. Indu peate teie üles näitama. Aga minu küsimus puudutab Hanno Pevkuri allkirjastatud arvamuse avaldust selle eelnõu kohta. Siin on kirjutatud: "Eelnõu algatajad on seisukohal, et kahekordse keskmise palga suurusel makstav vanemahüvitis on piisav kompensatsiooniks saamata jäänud tulu ega aseta neid peresid vaesusriski. Seda seisukohta ei ole toetatud analüüsiga." Mu küsimus on: millise analüüsiga on siis toetatud seda seisukohta, et vanemahüvitise lagi peab kindlasti olema kolmekordne keskmine, et muidu inimesed langevad vaesusesse?

Remo Holsmer

Aitäh! Kõigepealt, kui te ütlete, et eelnõu on väga põhjalikult tehtud, siis siinkohal ma ei

saa teiega nõustuda. Kõik küsimused kindlasti ei saanud vastust, seda võivad tunnistada ka teised komisjoni liikmed. Kas või seesama eelarve teema, st kust leitakse tehtud ettepanekutele kate. Mis puudutab valitsuse seisukohta, siis mul on raske kommenteerida Hanno Pevkuri kirja. Tema argumente peate tema enda käest küsima. Kõik on teile siin ära toodud ja mina tema eest kindlasti kõnelema ei hakka.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! Kas te kirjeldate mulle natuke lähemalt, mis see tähendab, kui eelnõu kaitsjal ei ole komisjonis indu? Kas ta siis tukub või on vait või ei ole adekvaatne? Mis tähendab, et ei ole indu? Saalis oli küll indu.

Remo Holsmer

Aitäh! See küsimus tekkis sellest, et kui pikalt me eelnõu komisjonis arutasime. See oli puhtalt minu spekulatsioon, et võib-olla eelnõu ettekandjas ei olnud sellist erilist usku, et veenda meid eelnõu headuses. Ja kui me küsisime rahastamise kohta, siis selle kohta me tõesti vastust ei saanud. Pärast seda pani komisjoni esimees eelnõu hääletamisele ja hääletamistulemust ma teile siin ka presenteerisin.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Remo Holsmer! Avame läbirääkimised. Ma palun kõnetooli Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Selle tehnilise arutelu juures ma tootsin ühe sisulise põhjuse, miks Isamaa ja Res Publica Liit seda eelnõu ei toeta. Me arvame, et laps peab olema see, keda toetatakse. Kujutagem ette Katit ja Matit, kes kohtuvad, üheksa kuu pärast sünnib laps. Mis tahes põhjusel otsustab Kati, et sünniakti läheb kirja ainult tema ise, saab suuremat toetust. Vaat kus motivatsioon! Kahekümne aasta pärast on Mati rikas mees, ta on saanud ju vahepeal ka kolmandiku rohkem palka, aga ta ei teagi, et tal on laps. Laps on isast, tema toetusest, võimalikust pärandist ja kogu sellest vahepealsest kõrgemast palgast ilma. Me oleme seisukohal,

et laps peaks saama Eesti sotsiaalsüsteemist toetust nii, et see ei sõltuks sellest, kui palju lahtreid on sünnitunnistusel täidetud. Aluseks peaksid olema selle lapse vajadused. Olgu ta üksikvanemaga laps, kasvatagu teda tädi või onu või Aivar või Kati ja Mati, kes on mõlemad olnud pikalt töötud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Eiki Nestor, protseduuri-line küsimus!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Mul on protseduuriline küsimus. Komisjoni kaasettekandja ettekanne ei tekitanud minus mingit indu ega ka arusaamist, et keegi oleks komisjonis tahtnudki midagi arutada. Mis me nüüd teeme?

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme päevakorraga edasi. Kuna kõne-soove rohkem ei ole, siis ma sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 98 tagasi lükata. Me valmistume hääletamisprotseduuriks.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku lükata tagasi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud vanemahüvitise seaduse ja riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 98. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Poolt 50, vastu 37, erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust ja eelnõu on esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 3.)

3. 2011. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (114 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Me läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 114 kolmas lugemine. Ma palun ettekandjaks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma annan teile siinkohal edasi Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse

muutmise seaduse eelnõu kolmanda lugemise ga kaasneva informatsiooni. Komisjon arutas eelnõu 21. novembril. Istungil osales Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna juhataja Kaie Koskaru. Tähtajaks Riigikogu fraktsioonidelt ja komisjonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Küll aga koostas rahanduskomisjon koostöös Rahandusministeeriumiga kaks muudatusettepanekut ja mõlemat muudatusettepanekut arvestati täiesti konsensuslikult. Esimene neist on Justiitsministeeriumi-sisene kulude ümbertõstmise ja see tuleneb Eesti põhiseaduse 20. aastapäeva tähistamisega seondult väljaantava põhiseaduse kommenteeritud väljaande rahastamisest. Teine sätestab seaduse varasema jõustumise, kui te vaatate oma muudatusettepanekute tabelit, siis jõustub see Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.

Kui vaadata kokkuvõtvalt veel eelnõu ennast, siis valitsus esitas selle Riigikogule 24. oktoobril. 2011. aasta riigieelarve muutmise seaduse eelnõus ettenähtud muudatustega täpsustatakse ministeeriumide jooksva aasta kulusid. Eelarve tulude ja kulude maht ei ole muutunud. Riigikogus toimunud menetluse käigus on eelnõusse juba varem sisse viidud kaheksa täiendavat vajadusest tulenevat muudatust kuludes ja finantstehingutes. Nende vajadus selgus juba pärast eelnõu esitamist Riigikogule. Kõik muudatused on suuremas osas olnud tehnilised.

Komisjon langetas järgmised otsused: võtta eelnõu päevakorda 23. novembril ehk siis täna, kolmas lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Sven Sester! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Vaatame läbi muudatusettepanekud. Muudatusettepanek nr 1 ja muudatusettepanek nr 2 on mõlemad rahanduskomisjonilt ja juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada neid täielikult.

Me asume eelnõu 114 lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 114. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 57, vastu 2, erapooletuid ei ole. Seaduseelnõu 114 on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

4. Erakooliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (92 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänase päevakorra neljas punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud erakooliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 92 kolmas lugemine. Kas on läbirääkimissoove? Kõnesoove ei ole. Panen eelnõu lõpphääletusele.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud erakooliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 92. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 58, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud erakooliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 92 on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

5. Elektriturseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (83 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektriturseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 83 kolmas lugemine. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Valmistume lõpphääletuseks.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud elektriturseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 83. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 65, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud elektriturseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 83 on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

6. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (106 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kuues päevakorrapunkt, Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 106 kolmas lugemine. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Valmistume lõpphääletuseks.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 106. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

73 poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 106 on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

7. Eesti Vabariigi ja Jersey vahelise tulumaksudega topeltnmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (111 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Jersey vahelise tulumaksudega topeltnmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 111 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu teisele lugemisele saatmiseks 15. novembril 2011. Tähtajaks muudatusettepanekuid ei olnud laekunud, seetõttu komisjonis mingit täiendavat arutelu ei tekkinud. Komisjon tegi konsensusliku otsuse võtta eelnõu päevakorda 23. novembril, st täna, teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale küsimusi ei ole. Läbirääkimisi avada ei soovita. Me valmistume lõpphääletuseks.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Jersey vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 111. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

69 poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu 111 on seadusena vastu võetud. (Tabel 8.)

8. Eesti Vabariigi valitsuse ja Singapuri Vabariigi valitsuse vahelise 18. septembril 2006 Singapuris allakirjutatud tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokollitratifitseerimise seaduse eelnõu (112 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksas päevakorrapunkt, Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Singapuri Vabariigi valitsuse vahelise 18. septembril 2006 Singapuris allakirjutatud tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokollitratifitseerimise seaduse eelnõu 112 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Esimesel lugemisel oli eelnõu 9. novembril. Muudatusettepanekute tähtaeg oli 14. november kell 18. Selleks ajaks muudatusettepanekuid ei laekunud. Rahanduskomisjon arutas eelnõu teistkordselt 15. novembril 2011 ning tegi konsensusliku otsuse võtta eelnõu päevakorda 23. novembril, teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale küsimusi ei ole. Läbirääkimisi avada ei soovita. Me valmistume lõpphääletuse protseduuriks.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Singapuri Vabariigi valitsuse vahelise 18. septembril 2006 Singapuris allakirjutatud tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokollitratifitseerimise seaduse eelnõu 112. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

64 poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud seaduseelnõu 112 on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

9. Lennundusseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (103 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Üheksas päevakorrapunkt, Vabariigi Valitsuse algatatud lennundusseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu 103 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Arto Aasa!

Arto Aas

Head Riigikogu liikmed! Riigikogu arutas lennundusseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muutmist siinsamas saalis 26. oktoobril. Ettenähtud tähtajaks Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. Küll aga tegi eelnõu algataja juhtivkomisjonile kaalumiseks kolm ettepanekut. Majanduskomisjon arutas eelnõu uuesti 14. novembril ning arutelul osalesid ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi spetsialistid Hindrek Allvee ja Jens Haug.

Kui me räägime nendest kolmest ettepanekust, mis algataja tegi, siis ainult üks nendest on sisuline, see puudutab Ohutusjuurdluse Keskuse juhi määramist. Kui esialgu esitatud eelnõus määras selle juhi majandus- ja kommunikatsiooniminister, siis arutelude tulemusena viisime sisse muudatuse, mille järgi Ohutusjuurdluse Keskuse juhi määrab ametisse majandus- ja kommunikatsiooniministri ettepanekul Vabariigi Valitsus. Muudatusettepaneku sisu on tagada Ohutusjuurdluse Keskuse juhi suurem sõltumatus ja vabadus. Teine muudatusettepanek oli keeleline ja kolmas muuda-

tusetpanek puudutas seaduse jõustumise aega, milleks nüüd on määratud 1. jaanuar 2012.

Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu 103 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks s.a 23. novembril ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Juhul kui teine lugemine lõpetatakse, siis viia kolmas lugemine läbi 7. detsembril ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik otsused langetasime komisjonis konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Vaatame läbi muudatusettepanekud. Esimene muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. Kolmas muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult.

Teine lugemine on lõppenud.

10. 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (100 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise, kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse, kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse, töötuskindlustuse seaduse ja prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu 100 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Proua juhataja! Head kolleegid! Annan teile siinkohal ülevaate Vabariigi Valitsuse algatatud 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõust. Selline on siis lõplik pealkiri pärast seda, kui vastavad muudatusettepanekud heaks kiidetakse.

Annaksin kõigepealt veel kord ülevaate eelnõu üldeesmärkidest. Kõigepealt, alkoholi kättesaadavuse vähendamiseks ja riigieelarve laekumiste suurendamiseks tõstetakse järgmisel aastal alkoholiaktsiisi 5%. Teiseks, valitsussektori ja valitsussektorisse kuuluvate riigi juriidiliste isikute rahavoo ja võlakohustuste efektiivsemaks juhtimiseks konsolideeritakse haigekassa ja töötukassa rahalised vahendid riigikassa reservidega. Kolmas oluline punkt on see, et tulenevalt suurenenud riskidest maailmamajanduses ja seeläbi kasvanud valitsussektori defitsiidi kontrollimise vajadusest piiratakse järgmisel aastal kohalike omavalitsuste laenamise võimalusi selliselt, et netovõlakoorumus ei suurene üle 60% põhitegevuse tuludest.

Eelnõu sisaldas oma algsel kujul ka kehvälise viljastamise ja embrüo siirdamise efektiivsema korraldamise küsimusi ning prokuratuuri palgakorraldust reguleerivaid muudatusi, aga oma sisemise debati tulemusena rahanduskomisjon loobus nende kahe teema menetlemisest selle eelnõu raames. Põhjus oli see, et nende küsimuste sisuliseks arutamiseks on tunduvalt pädevamaid komisjone. Rahanduskomisjon saatis nendele komisjonidele ka vastavasisulise ettepaneku ja tänaseks päevaks on mainitud sätete kohta konkreetselt eraldi eelnõud algatatud.

Kuna eelnõu sisaldas olulisi kohalikke omavalitsusi, haigekassat ja töötukassat puudutavaid sätteid, siis kutsus komisjon eraldi kokku nõupidamised ja ümarlaadad, mis toimusid 15. novembril. Oma koosoleku raames saime kokku Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindajatega ning Eesti Töötukassa, Eesti Haigekassa ja Eesti Töötandjate Keskliidu esindajatega. Kuulasime ära nende huvigruppide seisukohad ja Rahandusministeeriumi täpsustavad selgitused.

Kui rääkida muudatusettepanekutest, siis tähtajaks esitas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon kuus ja Eesti Keskerakonna fraktsioon kolm muudatusettepanekut. Komisjon arutas eelnõu 100 esimese lugemise järel s.a 8. ja 15. novembril. Nimetatud muudatusettepanekutest leidis konsensuslikku toetust (kokku oli sel hetkel üheksa ettepanekut) neli ning komisjon tegi omalt poolt veel kolm muudatust. Ühe jõustumissätet puudutava muudatusettepaneku võttis selle esitaja komisjoni istungil tagasi. Seega on praegu teie ees laudadel kokku 11 muudatusettepanekut. Kui vaadata muudatusettepanekuid ja ühte ning teist ka eraldi kommenteerida, siis ettepanekuga nr 2 täpsustatakse haigekassa ja töötukassa vahendite riigi kontsernikonto koosseisu üleviimise korralduslikku poolt. Ettepanekuga nr 4 täpsustatakse algataja esindaja ettepanekul kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses kohaliku omavalitsuse laenamise piirangud selliselt, et kui omavalitsuse netovõlakoormus vastab ülempiirile, mis on näiteks üle 60%, ei ole see omavalitsus seaduse rikkuj. Muudatuse tulemusena on sellistel omavalitsustel võimalus saada välisabi toetust, kuid siis tuleb arvestada, et kui see üle 60%-ne positsioon on käes, siis ei saa omaosaluse katteks enam laenu võtta. Selgemini sätestatakse, et võlakohustusi võivad võtta ainult need omavalitsused, kellel netovõlakoormus jääb alla 60% piiri, kusjuures täiendavat laenu võttes ei tohi hilisem netovõlakoormus suurenda üle 60% põhitegevuse tuludest.

Vastavalt muudatusettepanekutele 5 ja 6 ning 8 ja 9 jäetakse eelnõust välja eelmainitud kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse ning prokuratuuriseaduse muudatused. Seetõttu on muutunud ka eelnõu pealkiri, millest ma täna siia kõnepultil tulles alustasin.

Tahaks korra veel pöörata tähelepanu nn paketteelnõude valdkondlikkusega seotud probleemistikule. Seekord leiti lahendus valdkonnakomisjonide heas koostöös eelnõu sisulise lammutamise kaudu ning rahanduskomisjoni, Riigikogu esimehe ja peaministri kirjavahetuse tulemusena. Kuid paketteelnõude menetlemine oma muudes aspektides vääril tulevikus siiski kindlasti veelgi paremat praktikat ja lahenduse otsimist, et selliseid olukordi ei tekiks.

Ettepanekuga nr 11 lükkas komisjon alkoholiaktsiisi tõusu jõustumise ühe kuu võrra edasi. Algselt oli see kuupäev 1. jaanuar, komisjoni ettepanek on 1. veebruar. Alkoholi tootjad oma pöördumises pidasid algselt eelnõus sätestatud tähtaega liiga lühikeseks ja nende selgitused, mis nad andsid kirjalikus vormis, olid komisjonile aluseks seda kuupäeva ühe kuu võrra edasi nihutada.

Lõpetuseks meie otsused. Rahanduskomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, võtta eelnõu kolmandaks lugemiseks täiskogu päevakorda s.a 7. detsembril. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on küsimusi. Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas sa oleksid nii hea ja kannaksid veel kord ette selle seaduseelnõu pealkirja.

Sven Sester

Loomulikult olen nii hea ja kannan pealkirja veel kord ette, kui te seda soovite. See saab olema selline: "2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seadus".

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel küsimusi? Palun protseduuriline küsimus, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh! Ma tänan Kalle Laanetit, et ta palus selle pealkirja uuesti ette lugeda. Väljajagatud päevakorra järgi menetleme meie teistsuguse pealkirjaga eelnõu kui komisjoni esimees.

Aseesimees Laine Randjärv

Ma saan aru, et küsimus oli esitatud mulle. Ma palun ettekandjal täpsustada!

Sven Sester

Aitäh! Kui te panite tähele, siis ma ütlesin, et see seadus saab olema sellise nimega pärast seda, kui me oleme muudatusettepanekud läbi

hääletanud. Praegusel hetkel ei ole tõesti embriokaitse seaduse muudatused ja prokuratuuri palgakorralduse reguleerimise sätted välja hääletatud, aga ma mainisin selle eraldi ära, et kui me need muudatusettepanekud läbi hääletame, siis saab see seadus lõpuks olema sellise nimega.

Aseesimees Laine Randjärv

Täna selle täpsustuse eest! Rohkem küsimusi ei ole. Avame läbirääkimised. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud kolleegid! Lugupeetud juhataja! Kui me räägime sellest seaduseelnõust, siis me näeme, et see on tüüpiline kobarseadus, mis ei luba Riigikogu liikmetel individuaalselt läheneda igale seadusmuudatusele üksikult. Selles mõttes on väga raske hääletada, sest seaduseelnõus on nii häid aspekte kui ka vastuolulisi kohti. Kui nüüd rääkida kõigepealt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmisest, siis selle muudatusega muudetakse elektriaktsiisi väga vähe, 5%. Tunnistatakse, et see on väikene maksutõus ja sellega laekub riigieelarvesse ca 10 miljonit eurot. Kuid tõdegem, selline maksutõus näitab, et ka koalitsioonipartnerid saavad aru, et meie riigis on vaja teatud maksumuudatusi ja on vaja täiendavaid maksulaekumisi. Konkreetselt ma vihjan, et kõik võiksid ikkagi süveneda astmelise tulumaksu eelnõusse.

Selle seaduseelnõu juures räägitakse, et see väike maksumuudatus on kaubandusele vastu võetav ja ka tarbijad ei märka sellist maksutõusu, aga seaduseelnõu juures pole kaugeltki põhjalikke analüüse selle kohta, kui palju seadusmuudatus mõjutab salaturgu. Eesti Kaupmeeste Liit on saatnud rahanduskomisjonile märgukirja, et nii suur salakauba osakaal, nagu Eesti Konjunktuuriinstituut on teada andnud, teeb kaupmehed väga murelikuks. Kui me räägime salakauba protsentidest, siis salakaubavedajate käes on 31% sigaretiturust ja 25% viina omast. Siinkohal me võiks küsida, mis on parem, kas suunata maksumaksja raha Maksu- ja Tolliametile, kes teeb rangemat järelevalvet kogu turul toimuva üle, mis mõjub positiivselt riigieelarvele, või lihtsalt tõsta aktsiisimaksu, mis suurendab salakaubaturgu.

Mis puudutab haigekassa seadust ja töötukassa seadust, siis valitsus põhjendab olukorra tekkimist loomulikult sellega, et vahendite koondamine riigikassasse ja ühtne haldamine tagab valitsussektori rahavoo ja võlakohustuste parema juhtimise. Praegu jäävad kogu kontsernikonto haldamisest välja veel kohalike omavalitsuste vahendid. Vabariigi Valitsus põhjendab seda muudatust ka sellega, et vähendatakse finantsriske, kulusid ja arvestuse pidamine finantsvarade üle muutub paremaks. Tehakse halduslepingud, millega kinnitatakse ja tõendatakse, et oma raha saavad juriidilised isikud – töötukassa ja haigekassa – kasutada igal ajal. Kuid kui me vaatame Vabariigi Valitsuse viimase aja heldeid rahaeraldusi fondidesse ja kas või näiteks rekonstruktsioonipanka, loodavasse ESM-i fondi, siis me näeme, et kõik need reservid kasutatakse väga kiiresti ära ühel eesmärgil. Tekib küsimus, et kui ikkagi likviidsed vahendid saavad otsa, kuidas siis tagatakse töötukassa ja haigekassa raha kasutamine?

Kui rääkida kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest, siis käesoleva aasta lõpus lõpeb 2009. aasta 1. märtsist kehtestatud erakorraline laenupiirang ja kõik kohalikud omavalitsused ootasid, et finantsjuhtimise seaduse muudatuse tulemusel nad saavad võtta suuremaid laenusid, seega teha ka suuremaid investeeringuid. Kuid laenu määr 60% jääb kehtima ka aastal 2012 ja alles 2013. aastast laenuvõtmise võimalus suureneb. Siinjuures tahaks öelda ...

Aseesimees Laine Randjärv

Hea ettekandja, kas soovite lisaega? Kolm minutit juurde.

Inara Luigas

... et riik on pannud ennast tugevama positsiooni, kus riigil on võimalus kontsernikassa kaudu kasutada likviidseid vahendeid, kuid kohalikud omavalitsused on taas jäänud raskesse olukorda.

Kõike seda arvestades teeb Keskerakonna fraktsioon ettepaneku seaduseelnõu 100 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Keeruline on seda kõnet pidada. Selle eelnõu asjus peetakse debatti ühel teemal rohkem, teisel teemal vähem. Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse kohta ütlen lihtsalt niipalju, et seadus läbis eelmises Riigikogus pika, põhjaliku, tõsise arutelu ja tehti ka koostööd kohalike omavalitsustega. Seda seadust nüüd muutma hakata on minu meelest lihtsalt häbematus nende suhtes.

Oma põhilise jutu tahan rääkida nendest reservidest, mis siis nüüd ära kaaperdatakse. Ka sellel teemal on ju väidetavalt debateeritud, vähemalt nii püütakse väita. See debatt ei ole üldse õnnestunud. Kas teate, miks? Sellepärast, et härrasmehed nimega Ansip ja Ligi ei ole üleüldse aru saanud, mille üle vaidlus käib. Avage oma arvutid, lugege värsket uudist: Eesti tööandjad marssisid välja nii haigekassa nõukogust kui ka töötuskindlustuse nõukogust. Nad ei ole seda kunagi varjanud. Miks nad seda teevad? Teevad lihtsalt selle tõttu, et näiteks töötuskindlustus on loodud valitsuse, ametiühingute ja tööandjate koostöös ning see ülesehitus, millel ta põhineb, on ammu kokku lepitud. Eesti tööandjad, ja uskuge mind, ka ametiühingud on tüdinenud sellest, et Ansip ja Ligi laamendavad ning nemad vaatavad siis sealt selja tagant korraaks välja ja ütlevad: oi, aga meie ei ole nõus. Selle asja nimi ei ole sotsiaalne dialoog, selle asja nimi on midagi muud ja nende sõnum on lihtne.

Mille üle siis tegelikult debatt on, millest aru ei saada? Loomulikult, kui mingi suurem hulk raha on koos, siis on seda lihtsam ja kergem juhtida ning on ka võimalus rohkem teenida. Rahandusministeerium, tõele au andes, pole sellist skeemi, nagu see praegu on, kunagi toetanud, ka mitte siis, kui need kaks kindlustust sündisid. Rahandusminister oli valitsuse istungil haigekassa seadusele vastu, aga valitsus kiitis eelnõu heaks ja Riigikogu võttis vastu. Töötuskindlustus sellel kujul võeti ka nii vastu, et pigem hea küll, aga rahandusminister ei toetanud seda. See on põhimõtte küsimus. Riigis ei saa ajada asju nii, et Rahandusministeerium ütleb kõigile, kaasa arvatud sihtotstarbeliste kindlustuste puhul, mida peab tegema. Riigis saab ajada asju ainult nii, et ka teised ministeeriumid ütlevad Rahandusministeeriumile, mida too peaks tegema. Sihtotstarbelise

raha puhul on oht ju täna näha! Ehk mis siis juhtub, kui käitutakse vastupidiselt? Me kogume kõrge maksemääraga töötuskindlustusse raha. Maksame siis välja. Seal on hulk inimesi, kellel pole praegu kindlustuse õigust. Nendest summadest ei peaks saama kindlustust 30% pöördujatest, vaid 60–70%. Aga ei, seda me ei tee, sellele on valitsus vastu. Mis me tast siis sinna kogume? Järgmiseks aastaks on reserv 400 miljonit, üle selle juba. Ei, me tasakaalustame sellega eelarvet. Vaat just seda ei tohigi teha! Valitsus peab tasakaalustama eelarve oludes, kus tööpuudus on suur, teiste meetoditega.

Mida me siis lõppkokkuvõttes saavutame sellega? Mul on kahju, et Isamaa ja Res Publica Liit sellega nõus on. Ma ei saa ausalt öeldes teist eriti aru.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas te soovite lisaiega?

Eiki Nestor

Loomulikult, ma olen alles poole peal.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kolm minutit juurde!

Eiki Nestor

Ma toon lihtsa näite. Me saaksime ju rahanduslikus mõttes täpselt sama tulemuse, kui me tõstaksime tulumaksu ja vähendaksime töötuskindlustuse makset – riigi tulude ja kulude tasakaal oleks samasugune. Seda me teha ei saa, sest Friedmani pilt Ansipi kabinetis või magamistoas kukub maha, läheb kildudeks. Mis me siis lollitame neid inimesi selle madala tulumaksumääraga? Miks me peame täiesti teadlikult peksma kõrvale Eesti riigis niigi vaevu püsiva koostöö elu korraldamisel, ajama sealt minema need inimesed, kes Eestis palka maksavad ja on siiaaani sisuliselt ilma rahata kümme aastat edukalt juhtinud sotsiaalkindlustust? Ikka selleks, et saaks oma lubadused täita, et Friedmani pilt jumala pärast maha ei kukuks ega kildudeks ei läheks!

See lähenemine, et Rahandusministeerium on kõik kõiges, on väga ohtlik. Nii ei tule mingit arengut! Ka Rahandusministeerium peab ükskord pakkuma katteallikaid, leidma lahendusi ja mitte selliseid, kus raha sihtotstarve on juba ette määratud. Kõik teavad, et selleks teda

kogutakse, selleks kasutatakse, ja mitte keegi ei võta teda ära.

On täielik ülbus väita, et näiteks haigekassa jaoks ei muutu midagi. Muutub küll! Ta hoiab täna oma raha riigikassas, aga ta teab, et seda raha muuks kasutada ei või. Kui kunagi hakati paigutama töötuskindlustuse raha, siis kaaluti ka mitut varianti, kus seda raha hoida. Ja riigikassas raha hoidmisest loobuti ainult ühel põhjusel (muuseas, seda toetas tollel ajal riigikassa juhataja, kes oli nõukogu liige): see on rumalus, kui meil kõik reservid on ühes kohas. Pigem on mõistlik hoida neid eri kohtades, riskid on väiksemad.

Nüüd me võtame uued riskid, paneme selle raha kokku. Teeme rumalust, tapame kahte kindlustust. Ja kõik selle nimel, et tulumaks peab alanema! Pisar tuleb silma, kellel õnnest, kellel kurbusest.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun järgmisena kõnetooli Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Tegelikult ma räägin, nagu viimasel ajal kombeks, kaks ühes põhimõttel ehk selle eelnõu ja järgmise eelnõu kohta ka. Ühine nimetaja on mõlemal juhul kobareelnõu. Aga ma alustan kiitmisega. Kiidan rahanduskomisjoni selle eest, et ta suutis kõnealusel eelnõust lahti haakida kaks sisulist eelnõu, kuigi me nägime ju härra rahanduskomisjoni esimehe ettekande puhul saalis ka segadust, sest me ei saanudki aru, millist seaduseelnõu me tegelikult arutame. See tekitab väga palju segadust, kui meil on ühe seaduseelnõu alla koondatud ääretult palju erineva sisuga eelnõusid. Meenutame president Ilvese kõnet siin saalis 12. septembril 2011. aastal. Alustan tsiteerimist: "Erineva eesmärgiga seadusmuudatusi pole praegu enam kohane menetleda üheskoos. Ma palun teid, võtke aega, arutage erinevaid eluvaldkondi eraldi." Kas me teeme seda? Ei tee. Järelikult me ei pea presidendi palveid millekski. Kobareelnõude menetlemisel ei ole küsimus mitte ainult eksitavas pealkirjas, vaid erinevast sisust tulenevalt tekib väga suur segadus ka selle poole pealt, et kui ma tahan näiteks olla eelnõu teatud punktide poolt, aga samas mõnede vas-

tu, siis ma pean järjekordselt mõtlema, kuidas ma siis nüüd hääletan.

Kobareelnõud on tekitanud tõsist segadust Riigikogu kõige erinevamatel tasanditel, alustades Riigikogu liikmetest ja ma saan aru, et suisa Riigikogu juhatuseni välja. Riigikogu juhatus on pidanud tegema ka esimehe allkirjaga märgukirju valitsusele ja komisjonidele. Me peaksime tulevikus väga tõsiselt mõtlema selle peale, milliseid valitsuse eelnõusid me võtame arutusele ja milliseid mitte. Aga mis tehtud, see tehtud. Katsume minna edasi, õppides oma vigadest, mida väga paljudel puhkudel ei ole küll soovitud Riigikogus teha. Aga ehk lähemal korral teist teed. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Sven Sester, kõnetooli!

Sven Sester

Proua juhataja! Head kolleegid! Sõna võtma ajendas mind mingil määral hea kolleeg Eiki Nestor, kes natuke aega tagasi siin kõnetoolis oli. Ma ei hakka pikemalt peatuma eelnõu nendel punktidel, mis räägivad kohalikust omavalitsusest või alkoholiaktsiisi tõstmisest, las see pool olla. Kuna hea kolleeg Nestor kulutas enamiku oma kõneajast haige- ja töötukassa teemale, siis ma mõtlesin, et ütlen paar sõna ka omalt poolt. Nimelt peame siin saalis aru saama ühest asjast: Eesti Töötukassa ei ole tekkinud iseenesest ja seda ei ole asutanud ka ei ametühingud ega tööandjad, seda on teinud Eesti riik oma seadustega. See on esimene asi. Tegemist on avalik-õigusliku juriidilise isikuga ja riik on loonud selle iseseisva õigussubjektina selleks, et anda talle täitmiseks teatavad avalik-õiguslikud ülesanded. Need ülesanded, mida riik näeb ette konkreetsele avalik-õiguslikule institutsioonile, on järelikult ka need, mida riik peab mõistlikuks anda üle, mitte luua mingit eraldi riigiasutust. Sellest tulenevalt ei saa avalik-õiguslikul juriidilisel isikul juba olemuslikult olla selliseid ülesandeid, mis ei oleks osa riigi enda ülesannetest. Veelgi enam, avalik-õiguslikul juriidilisel isikul ei saa olla riigi omadest suuremaid ülesandeid, ta ei saa ise määratleda oma õigussubjektsust. Samuti ei saa avalik-õiguslikul juriidilisel isikul olla õigusi või kohustusi, mille piiride kindlaksmääramine riigi poolt oleks välistatud.

Kui rääkida konkreetse muudatusettepaneku sisust, siis mis tegelikult juhtub? Juhtub see, et haigekassa ja töötukassa hoiavad oma vaba raha oma kontodel, need liidetakse riigi pangakontodega kontserni koosseisu ja riigikassa juhib ühtsena riigi ja kassade rahavooge. Sõlmitakse hoiulepingud – on väga oluline mainida, et tegemist ei ole laenulepingutega, vaid hoiulepingutega –, kuna kassade raha asub nende kontodel. Neil on piiramatu õigus teha igal ajal väljamakseid põhiülesannete täitmiseks. See on väga oluline indikatsioon, et võtta maha seda hirmu, nagu ei oldaks enam oma raha peremehed. On piiramatu õigus kasutada oma raha põhiülesannete täitmiseks. Riik maksab sellele intresse.

Kui vaadata nüüd, mis kasu haigekassa ja töötukassa saavad, siis tahate või ei taha, aga haigekassa ja töötukassa juhtkond ei tegele tugifunktsioonide ehk siis finantsvarade haldamisega – see on konkreetset tugifunktsioon. See ei ole nende eesmärk ja nende ülesanne, nad ei tegele investeerimisega, nad ei tegele järelevalvega. See ei ole nende ülesanne ka praegu ja see ei peaks tulevikuski nende ülesanne olema. Kulude kokkuhoid on sellise portfelli halduse, pangateenuse tasude puhul tunduvalt lihtsam, lihtsustub ka raamatupidamine.

Eiki Nestori väide, et hoiame mune eri korvides, on minu meelest siinses loogikas täiesti vastupidine. Miks? Toon näite. Töötukassa varasid juhtivad finantsspetsialistid võtavad vastu otsuse suunata raha konkreetsele A-võlakirjale, ükskõik, mis A on, haigekassa spetsialistid võtavad samamoodi vastu otsuse suunata sellele samale konkreetsele A-võlakirjale ja lõpuks võtab selle otsuse vastu ka riigikassa. Me saavutame vastupidise efekti – kolme eri institutsiooni finantsspetsialistid on võtnud vastu otsuse suunata täpselt ühele ja samale võlakirjale. Kui tegemist on riigikassaga ehk siis üldise mastaabi efektiga, siis selliseid asju ei juhtu. Sel juhul võetakse riigikassas vastu üldine, globaalne otsus.

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Sven Sester

Ka mul on üht-teist veel rääkida, olen jõudnud alles poole peale. Niisiis, kulude kokku-

hoid, likviidsus. Finantsriskid on tunduvalt väiksemad. Kui praegu töötukassa ja haigekassa soovivad oma finantsvahendeid kuhugi investeerida, siis nad võtavad paratamatult riski ja saavad selle eest ka riskipreemiat, intressi. Kui nad teevad seda riigikassa kontsernikonto kaudu, siis nad saavad intressi, aga riski neil ei ole – riigikassa garanteerib neile igal ajal väljamakse. See on oluline nüanss. Kui te küsite, kas riigil ka mingit kasu on, siis jah, loomulikult on ka riigil kasu.

Esiteks tekivad mastaabi efektid, needsamad investeerimismahud ja efektiivsem haldamine, teenustasud on väiksemad, tegelikult paraneb kogu riigi rahanduse kvaliteet. See on kogu sektori sisene rahavoo ja finantsriskide juhtimine. Need on olulised nüansid.

Tõsilugu, ma ei saa aru, mis hirmudega on tegu. Ma olen seda mitu korda varem öelnud ja ütlen selle ka siinkohal välja. Vaatan ka tänast uudist, mida Eiki Nestor mainis, ja näen, et see on: "Tööandjad lahkuvad protestiks haigekassa ja töötukassa nõukogust". Tsiteerin: "Tööandjad leiavad, et kui valitsus liidab haige- ja töötukassa reservid riigikassaga, siis võtku valitsus ka täielik vastutus, mistõttu tööandjate keskliidu esindajal pole mõtet istuda sotsiaalfondide nõukogudes."

Mis vastutus? Millest me räägime? Riik nagunii vastutab kõikide asjade eest! Milles on probleem? Tõsilugu, ma ei saa sellest probleemist aru. Aeg-ajalt on tekkinud küsimus või hakkab tekkima küsimus, et huvitav, kas kellegi on väga selge huvi tegelda investeerimisteenustega, siis ma saaks sellest asjast tõesti aru.

Nii et sain vähemalt südameilt ära öelda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Eiki Nestor, kohapealt kaks minutit!

Eiki Nestor

Aitäh! Mul ei lähegi nii kaua. Kuna minu nime nimetati, siis on mul õigus vastulauseks. Kulla kolleegid, saage ükskord aru, et Riigikogu ei ole riik ja Jürgen Ligi ei ole avalik sektor! Riik on ka tööandjad, töötajad, põllumehed, õpetajad – see kõik on kokku riik. Riigikogu on ainult Riigikogu. Ja kui sellest aru ei

saa, siis pole ka tõesti lootust, et üldse mil-
lestki aru saadakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas lõpetasite? Aitäh! Sven Sester, palun,
kohapealt kaks minutit!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Ma kuulasin ära, mi-
da Eiki Nestor ütles. Kuna ma nimetan tema
nime, saab ta uuesti midagi öelda, aga ma olen
temaga täiesti nõus. Ma olen temaga täiesti
nõus: riik ei ole ainult Riigikogu. Sellele ma
vastu ei vaidle.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan
läbirääkimised.

Me asume muudatusettepanekuid läbi vaa-
tama. On 11 muudatusettepanekut. Muudatus-
ettepanek nr 1 on Sotsiaaldemokraatliku Era-
konna fraktsioonilt, juhtivkomisjon teeb ette-
paneku jätta arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume hääletusprotseduuri ette valmis-
tama.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1,
mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakon-
na fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on
jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja
hääletada!

Poolt 34, vastu 49, erapooletuid ei olnud.
Muudatusettepanek nr 1 ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 2 on rahanduskomis-
jonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arves-
tada seda täielikult. Muudatusettepanek nr 3
on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioo-
nilt. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see ar-
vestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume seda muudatusettepanekut hääle-
tama. Valmistume hääletamiseks.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3,
mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakon-

na fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek: jätta
arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääle-
tada!

Tulemusega poolt 39, vastu 49, erapoole-
tuid ei ole jäi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna
fraktsiooni tehtud muudatusettepanek nr 3 toe-
tusele.

Muudatusettepanek nr 4. Selle on teinud
rahanduskomisjon, juhtivkomisjon teeb ettepa-
neku arvestada täielikult. Muudatusettepanek
nr 5. Selle on teinud Eesti Keskerakonna frakt-
sioon, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvesta-
da täielikult. Muudatusettepaneku nr 6 on tei-
nud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna frakt-
sioon, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada
täielikult. Muudatusettepanek nr 7. Selle on
teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtiv-
komisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Pa-
lun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut
hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Asume hääletamisprotseduuri ette valmista-
ma.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 7,
mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon.
Juhtivkomisjoni ettepanek: jätta arvestamata.
Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 39, vastu 48, erapooletuid ei ole.
Muudatusettepanek nr 7 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 8 on teinud Eesti
Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni ette-
panek on arvestada täielikult. Muudatusette-
paneku nr 9 on teinud Sotsiaaldemokraatliku
Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon teeb ette-
paneku arvestada täielikult. Muudatusettepa-
nek nr 10 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna
fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jät-
ta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Selge. Me valmistume hääletamiseks. Pa-
nen hääletusele muudatusettepaneku nr 10,
mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakon-
na fraktsioon. Juhtivkomisjon on teinud ette-

paneku jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 39, vastu 48, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek nr 10 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 11 on teinud rahanduskomisjon, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada seda täielikult. Sellega oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Riigikogu juhatusel on laekunud kaks ettepanekut. Eesti Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse, kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse, töötuskindlustuse seaduse ja prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu 100 teine lugemine katkestada.

Juhatusel on laekunud ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu 100 teine lugemine katkestada. Kuna need on sisuliselt samad ettepanekud, siis ma panen need ettepanekud hääletusele korraga. Me valmistume hääletamisprotseduuriks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt tulnud ettepaneku eelnõu 100 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 38, vastu 47, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seaduseelnõu 100 teine lugemine on lõpetatud.

11. Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse, kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse, Kohtute Raamatupidamiskeskuse Rahandusministeeriumi valitsemisalasse üleviimisega seotud seaduste, riigieelarve seaduse ning Vabariigi Valitsuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (101 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud kolleegid! Päevakorrapunkt nr 11 on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse, kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse, Kohtute Raamatupidamiskeskuse Rahandusministeeriumi valitsemisalasse üleviimisega seotud seaduste, riigieelarve seaduse ning Vabariigi Valitsuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 101 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 101 oma 15. novembri istungil, kuhu oli külalisena palutud ka Rahandusministeeriumi asekancler Marek Helm. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 14. novembriks laekus kaks ettepanekut. Kolmanda, sisult tehnilise muudatusettepaneku algatas põhiseaduskomisjon ise.

Esimese ettepaneku eelnõu muutmiseks tegi riigikaitsekomisjon. Selle sisu oli jätta eelnõust välja sõnad "kaitseväe juhataja", et vältida vastuolu kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse kui eriseaduse vahel. Põhiseaduskomisjon leidis, et see on asjalik ettepanek.

Teise muudatusettepaneku esitas Riigikogu liige Eiki Nestor, see ettepanek oli sõna-sõnalt järgmine. Ma loen selle ette: "Lepingus ei saa ette näha sätteid, mis takistavad hoiustajal täita talle seadusega pandud ülesannete täitmist." Rahandusministeerium ja põhiseaduskomisjon ei toetanud muudatusettepanekut, leides, et ei näe selle lause järele vajadust. Puudub vajadus

korrata üle põhimõtet, et lepingud peavad olema seadusega kooskõlas ja et seadust tuleb täita. Eelnõus 100, millega siin just tegeldi ja millega muudetakse Eesti Haigekassa seadust ning töötuskindlustuse seadust, on kirjas, kuidas nende kassade vahendeid kasutatakse. See on seadusega reguleeritud ja puudub vajadus seda üle korrata. Sellest tulenevalt, nagu ma juba märkisin, ei toetanud põhiseaduskomisjon Nestori muudatusettepanekut.

Kolmanda muudatusettepaneku tegi põhiseaduskomisjon ise, kuna me leidsime, et Vabariigi Valitsuse seaduse § 85 lõikes 5 on tehtud viide juba kehtetule seadusele ja selline lapsus tuleks võimaluse korral kõrvaldada. Selle me siis ka ette panime.

Kokku võttes otsustas põhiseaduskomisjon teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 2 ja 1 liige ei hääletanud. Teiseks otsustas komisjon teha juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, ettepanek kolmas lugemine läbi viia 7. detsembril, ja viimaseks otsustas komisjon teha Riigikogu juhatusel ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Selle poolt oli 6 liiget, vastu 2 ja 1 liige ei hääletanud.

Lõpetuseks informatsioon kobareelnõudest, millest kolleeg Laanet eelnevalt juba kõneles. Tahan lihtsalt teada anda, et põhiseaduskomisjon plaanib võtta oma töökavasse kobareelnõude menetlemise: selgitada, mis on kobareelnõu, mis ei ole, ja kuidas neid siis vastavalt käsitleda ja menetleda. Aga see on lihtsalt informatsiooniks edaspidise kohta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Asume muudatusettepanekuid läbi vaatama. Muudatusettepanek nr 1, selle on teinud riigikaitsekomisjon, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada seda täielikult. Ettepaneku nr 2 on teinud Eiki Nestor, juhtivkomisjon teeb ettepaneku jätta see arvestamata. Muudatusettepanek nr 3 on põhiseaduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada seda täielikult.

Seaduseelnõu 101 teine lugemine on lõppenud.

12. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (124 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie järgmine, 12. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 124 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on au teile tutvustada sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 124. On ettepanek muuta eelnõuga tegevusloaga lapsehoiuteenuse osutajale kehtestatud lapsehoidja haridusnõudeid ja teise ettepanekuna võimaldada täiskasvanud eestkostetavale või eestkostet vajavale isikule määrata ka hooldaja. Mõlemad muudatused muudavad praegust olukorda ja seda olukorda, mis tekib alates 1. jaanuarist, paremaks ja vähendavad ka takistusi, mis igapäevases elus ette on tulnud. Lapsehoidjat käsitlev muudatus peab võimaldama lapsehoidjana töötada mitte ainult nendel, kellel on lapsehoidja kutsetunnistus, vaid ka koolieelse pedagoogika või eripedagoogika või sotsiaaltöö eriala lõpetanutel, sest neil on olemas vajalikud teadmised ja oskused. Kehtiva seaduse järgi ei saaks alates järgmise aasta 1. jaanuarist lapsehoiuteenuse puhul lapsehoidjana töötada lasteaiaõpetaja, kellel puudub kutsetunnistus. Lapsehoidja haridusnõuete kehtestamisel 2007. aastal ei olnud Eestis veel tegevusloaga lapsehoiuteenuse osutamise praktikad ning lapsehoidja kutsestandard oli just valmis saanud. Nii otsustati tollal hakata kasutama kutsestandardit, mida teiste sotsiaalteenuste töötajate kvalifikatsiooninõuetes kasutatud ei ole. Aeg on aga näidanud, et lapsehoidjana soovivad töötada ka kõrgema kvalifikatsiooniga inimesed, keda ei ole põhjust kohustada lapsehoidja kutsetunnistust saama, sest neil on juba dokumendid, mis nende haridust tõendavad. Vastavalt ettepanekule avanebki mitme lapsehoiuga seotud eriala lõpetanutele võimalus töötada lapsehoidjana ilma kutsetunnistusega.

Teine muudatus, mis puudutab eestkostet ja hooldust, võimaldab määrata hooldaja täiskasvanud inimesele, kes lisaks eestkostele vajab ka hooldust. Seni kahjuks see regulatsioon

puudub ja praktikas on ilmnenud takistusi hooldaja määramisel. Hooldust puudutav muudatus avardab kohaliku omavalitsuse võimalusi hoolduse korraldamisel, võimaldades eeskostet vajavale inimesele määrata ka hooldaja. Eestkostet ja hooldust samaaegselt võivad vajada inimesed, kes oma haiguse või puude tõttu vajavad mitmekülgset abi. Eestkostja ei pea eeskostetavat hooldama, tema ülesanded ja nende ulatuse määrab kindlaks kohus. Eestkostetav võib lisaks vajada hooldajat, kelle ülesanne on tagada pidev järelevalve ning abi igapäevaelu toimingutes.

Kui inimene vajab korraga nii hooldajat kui eestkostjat, on ettepandu kohaselt edaspidi võimalikud järgmised stsenaariumid. Esiteks, eestkostja, kelle määrab kohus, ja hooldaja, kelle määrab omavalitsus, kahe eraldi inimesena; teine variant on see, et kohus on määranud eestkostja ning kohus määrab sama isiku ka hooldajaks, kui ta selleks ka omavalitsuse hinnangul sobib. Hooldaja ja eestkostja on üks ja sama isik. Samas, kohus võib määrata ka eestkostjaks inimese, kes on juba hooldajaks määratud. Seega on võimalik n-ö mõlemat pidi otsustada.

Me kindlasti toetame sotsiaalkomisjoni otsust eelnõu esimene lugemine lõpetada ja suunata eelnõu teisele lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Reet Roosi!

Reet Roos

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas esmaspäeval, 14. novembril Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 124. Kohale olid kutsutud sotsiaalminister Hanno Pevkur, Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna peaspetsialist Merle Tomberg ja Sotsiaalministeeriumi õigusnõuniku kohusetäitja Anu Linnamägi. Eelnõu tutvustas sotsiaalminister Hanno Pevkur. Eelnõuga tehtav muudatus võimaldab lapsehoidjana töötada mitte ainult neil, kel on lapsehoidja kutsetunnistus, vaid ka teistel inimestel, kellel on sobivad teadmised ja oskused. Arutasime ka teist muudatust, millega saab määrata hooldaja täis-

kasvanud inimesele, kes lisaks eestkostele vajab ka hooldust.

Otsustasime teha Riigikogu juhatusel ettepaneku lülitada seaduseelnõu 124 täiskogu istungi päevakorda 23. novembril ja esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg võiks olla 30. november kell 6 õhtul. Otsuse tegime konsensusel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 124 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. novembri 2011 kell 18. Oleme lõpetanud selle päevakorrapunkti käsitlemise.

13. Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" eelnõu (125 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme päevakorrapunkti nr 13 juurde. Selleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" eelnõu 125 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Rahandusminister palus vabandust paluda, et ta ei saa teie ees olla, ja palus härdalt mind, et ma selle valitsuse algatatud eelnõu ette kannaksin.

Niisiis, valitsus on teinud ettepaneku suurendada osalust Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas ehk lühendatult IBRD-s. Panga kapitali suurendamise eesmärk on reageerida klientide suurenenud laenuvajadustele pärast majandus- ja finantskriisi. Panga aktsiakapitalis suureneb Eesti osalus 247 aktsia võrra, mille koguväärtus on ca 30 miljonit USA dollarit, kui täpsemalt öelda, siis 29 796 845 dollarit. Rahas sissemakstav osa

moodustab 6% ehk ca 1,8 miljonit dollarit, kui täpselt öelda, siis 1 787 811 dollarit.

Osaluse suurenemise makseid on võimalik teha osade kaupa. Eestil on kavas jaotada maksed alates 2012. aastast nelja aasta peale. Iga-aastase makse suurus on orienteerivalt 375 000 eurot. Riigieelarve strateegias on selleks finantseerimistehinguks vahendid plaanitud, ülejäänud osas võtab Eesti riik endale n-ö potentsiaalse kohustuse. Sissenõutava osaluse realiseerimise risk on valitsuse hinnangul väga väike. Kui vaadata panga ajalugu, siis alates 1944. aastast ei ole liikmesriikidelt kordagi sissenõutava kapitali tasumist nõutud. Pank laenab nii keskmise sissetulekuga riikide valitsustele kui ka krediitvõimeliste väikese sissetulekuga riikide valitsustele. Suurimad laenajad on seni olnud India ja Brasiilia. Aastatel 1992–2006 oli Eesti Maailmapanga klientriik, 2006. aastast on Eesti pangas juba doonorriik.

Teen loomulikult ettepaneku nõustuda rahanduskomisjoni ettepanekuga Riigikogu otsuse eelnõu positiivselt edasi menetleda! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on küsimusi. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Seaduseelnõus on välja toodud ka see, et otsuse rakendamine toob Eesti riigile kaasa otsesed varalised kohustused summas 1,5 miljonit eurot. Need kohustused jagunevad nelja aasta peale. Kas need kohustused kaetakse reserve arvel?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Täpsuse huvides: tegemist on Riigikogu otsusega, mitte seadusega. Jah, oleme teinud ettepaneku, et need nelja aasta jooksul tehtavad väljamaksed on ühes aastas, nagu ma ütlesin, 375 000 eurot. Ja selleks kasutatakse riigieelarve vahendeid – ei ole öeldud, et selleks kasutatakse reserve. Konkreetset ajal, kui see investering tehakse, kui summa ülekandmise aeg tuleb, siis Rahandusministeerium otsustab, mis rea pealt see võetakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi teile ei ole. Suur aitäh, ettekandja! Kaasettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Andrus Saare!

Andrus Saare

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 125 "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" 14. novembril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakonna juhataja Martin Pöder.

Otsusega annab Riigikogu nõusoleku suurendada Eesti Vabariigi osalust Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas 247 aktsia ulatuses, mille kohaselt tehakse alates 2012. aastast nelja aasta jooksul sissemakseid nimetatud panga aktsiakapitali. Seda tehakse, nagu eelkõneleja juba ütles, 1,788 miljoni USA dollari ehk ligikaudu 1,5 miljoni euro ulatuses.

Nüüd küsimused ja teemad, mida komisjonis arutati. Panga üldine eesmärk on vaesuse vähendamine ning inimeste elustandardi parandamine oma liikmesriikides ning selle saavutamiseks pakutakse finants- ja nõustamisteenuseid ulatuslikust nimekirjast. Eesti osalus panga aktsiakapitalis on 0,06%. 2010. aruandeaastal – see on juulist 2009 kuni juunini 2010 – anti pangast laene 44 miljardi USA dollari ulatuses. Eesti ei ole peale 2000. aastat pangast laenu võtnud, küll on seda teinud meie naaberriik Läti. 2006. aastal muutis Eesti oma staatuse pangas laenajariigist doonorriigiks. Eesti plaanib maksekava maksed jaotada, et jõuda reaalselt rahas sissemakstavas osas 6%-ni aktsiakapitalist nelja aasta jooksul alates 2012. aastast. Iga-aastase makse suurus on orienteerivalt 375 000 eurot.

Komisjon langetas järgmised otsused: võtta eelnõu päevakorda 23. novembril, s.o täna, lõpetada esimene lugemine ja määrata muudatustettepanekute esitamise tähtajaks 1. detsember kell 18. Need otsused sündisid konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Andrus Saare! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtiv-

komisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 125 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. detsembri 2011. aastal kell 18. Päevakorrapunkt nr 13 on käsitletud.

14. Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu (132 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise, 14. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu 132 esimene lugemine. Palun ettekandjaks kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Selle seaduseelnõuga teeme ettepaneku muuta kolme õigusakti: esiteks, Eesti IMF-i liikmeks astumist käsitlevat Ülemnõukogu otsust "Nõusoleku andmise kohta Eesti Vabariigi astumiseks Rahvusvahelise Valuutafondi, Rahvusvahelise Rekonstrueerimis- ja Arengupanga ning nende juurde kuuluvate organisatsioonide liikmeks"; teiseks, Eesti Vabariigi poolt rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks olemisega seotud varaliste kohustuste võtmise ja täitmise seadust ning kolmandaks, Eesti Panga seadust.

Seoses sooviga osaleda IMF-i käesolevas ja ka järgnevates kvoodi suurendamistes on Eesti Pank teinud ettepaneku muuta eelnimetatud õigusakte. Samuti on Eesti Pank valmis Eesti kvoodi – see on 65,2 miljonit SDR-i, mis hinnanguliselt või sellise lähtearvuna on 71 miljonit eurot – ning kvoodi suurendused – see on 28,7 miljonit SDR-i ehk suurusjärgus 31 miljonit eurot – ise sisse maksma. Sellest tulenevalt täpsustatakse seadusega Eesti Panga õigusi Eesti Vabariigi varaliste kohustuste võtmisel ja Eesti Vabariigi esindamisel IMF-is, Eesti esindamist IMF-i aktsionäride nõukogus ning ka riigisisest koostööd IMF-i töös ning otsustusprotsessis osalemisel.

Eesti Vabariigi kõik seisukohad Rahvusvahelises Valuutafondis esitab Eesti Pank kooskõlastatult Rahandusministeeriumiga. Kooskõlastamise tingimused määravad Eesti Pank ja

Rahandusministeerium omavahelises kokkuleppes. Eesti Panga president esindab ametikohajärgselt Eesti Vabariiki Rahvusvahelise Valuutafondi aktsionäride nõukogus aktsionärina. Praktikaks on see nii ka praegu, kuid see ei ole seaduses otsesõnu välja öeldud. Vabariigi Valitsus nimetab aktsionäride nõukokku ka asendaja.

Seaduseelnõu heakskiitmine on Eesti osaluse suurendamise heakskiitmise eeldus. Valitsus soovib, et eelnõu jõustuks veel käesoleval aastal, kuna kvoodi suurendamise nõusolek tuleb Rahvusvahelisele Valuutafondile edastada selle aasta lõpuks. Me toetame ka rahanduskomisjoni tehtud menetluslikke otsuseid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale on küsimus. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Rahvusvahelises Valuutafondis hakkab nüüd Eesti Vabariiki esindama Eesti Pank ja kõik seisukohad, mis Eesti Pank võtab vabariigi nimel, kooskõlastatakse Vabariigi Valitsusega. Selleks tehakse ka kirjalik kokkulepe, kus määratakse kõik tingimused. Kas see kirjalik kokkulepe on juba tehtud? Ja kas see kirjalik kokkulepe ei peaks olema selle seaduseelnõu lahutamatu osa? Ka Riigikogu liikmed võiksid teada, kuidas, millistel tingimustel hakkab Eesti Pank Rahvusvahelises Valuutafondis Eesti Vabariiki esindama.

Hanno Pevkur

Nagu ma juba ütlesin, esindab Eesti Pank ka praegu Eestit Rahvusvahelises Valuutafondis. Praktika ongi selliseks kujunenud, et Eesti Panga president esindab meid seal, samuti on valitsusel õigus määrata sinna asendaja. Mis puutub sellesse lepingusse, siis lepingut ei saa enne sõlmida, kui selleks on juriidiline alus ehk seadus. See seadus ongi praegu teie ees laual. Seepärast tuleb seadus vastu võtta ja kui see on tehtud, siis tekib Eesti Pangal ja Rahandusministeeriumil ka võimalus too kokkulepe sõlmida.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! See tähendab seda, et peale selle seaduseelnõu jõustumist seadusena saame lugeda ka kokkuleppeid. Aga minu küsimus on eelnõu selle lõigu kohta, milles antakse Eesti Pangale volitused osalemiseks ja Eesti esindamiseks muudes rahvusvahelistes organisatsioonides. Kas te oskate täpsustada, millistes organisatsioonides veel on pangal õigus meie riiki esindada ja millised on üldse panga volitused esindamiseks?

Hanno Pevkur

Ma ei ole väga kindel, et Eesti Pank selle seaduse alusel veel mõne rahvusvahelise organisatsiooni liikmeks astub. See oleks siin eraldi sees olnud. Mis organisatsioone mõeldud on, võib seletuskirjast lugeda. On selge, et kui me muudame rahvusvahelise koostööga seotud õigusakte, siis me peame Eesti Pangale ka need volitused andma. Palun lugege seletuskirja esimesel leheküljel alt kolmandat lõiku. Selle viimane lause ütleb, et "muudes rahvusvahelistes organisatsioonides esindab Eesti Pank Eesti Vabariiki Vabariigi Valitsuse volitused". Ilma Vabariigi Valitsuse volitusedeta Eesti Pank iseseisvalt ühtegi otsust või esindamist endale võtta ei saa.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Tolle lõigu viimane lause kinnitab, et Eesti Pank saab tegutseda Vabariigi Valitsuse volitused. Aga kuhu jääb nendes küsimustes parlamendi roll? Kas parlamendi seisukohta ei küsitagi, kui mõne muu rahvusvahelise organisatsiooniga leping sõlmitakse?

Hanno Pevkur

Hea Riigikogu liige võiks tutvuda juba kehtivate õigusaktidega. Praegu Eesti Pangale mingit uut õigust ei anta, sellesamas lõigus on kirjas, et selles osas jääb kehtima senine regulatsioon. Selle regulatsiooni on Eesti Vabariigi parlament delegerinud Vabariigi Valitsusele. Parlament ongi sellesama seadusega varem sätestanud, et kui Eesti Pank soovib osaleda mõ-

nes rahvusvahelises organisatsioonis, siis on selleks vaja meie valitsuse nõusolekut.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, sotsiaalminister Hanno Pevkur! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esindaja Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 132 oma 15. ja 21. novembri koosolekul ning otsustas konsensusega eelnõu algataja esindaja nõusolekul pärast Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga esindajate ärakuulamist esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul.

Vastavalt Eesti Panga ettepanekule viiakse, nagu eelkõneleja ütles, osa eelnõuga kavandatud Ülemnõukogu otsuse muudatusi üle Eesti Panga seadusesse. Vastavalt täiendatakse eelnõu §-ga 3. Eelnõu täiendati ka jõustumissättega, milles nähakse ette jõustumine järgmisel päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Eelnõu peaks seadusena jõutama hiljemalt s.a viimasel päeval, kuna sellega tehtavad muudatused on aluseks Riigikogu menetluses oleva Rahvusvahelises Valuutafondis osaluse suurendamise otsusega, mis jõustub üheaegselt käesoleva eelnõu seadusena jõustumisega ja mille alusel tuleb hiljemalt tänavu detsembriks edastada Rahvusvahelisele Valuutafondile kinnitus, et Eesti riik on nõus kvoodi suurendamises osalema.

Euroopa Liidu õigus kohustab liikmesriikide ametiasutusi konsulteerima Euroopa Keskpangaga iga Euroopa Keskpanga pädevusvaldkonda kuuluva õigusakti eelnõu puhul. Täna eelnõu puhul on Euroopa Keskpangaga konsulteerimine vajalik, kuid kahjuks pole seda õigel ajal enne eelnõu Riigikogus algatamist tehtud. Konsulteerimise kohustus käib ka eelnõusse Riigikogus menetluse käigus tehtud muudatuste kohta ja seetõttu edastas rahanduskomisjon eelnõu muudetud kujul Euroopa Keskpangale arvamuse avaldamiseks. Komisjon loodab Euroopa Keskpangalt saada seisukoha 8. detsembriks ning nii on võimalik see seadus tänavu lõpuni menetleda ja õigel ajal jõustada.

Annan ülevaate ka komisjoni arutelust. Komisjoni liikmed tundsid huvi järgmiste teema-

de vastu. Kõigepealt oli küsimus Eesti Panga sõltumatuse kohta olukorras, kus teatud küsimustes langetab Eesti Pank ministriumiga kooskõlastatud otsuseid. Nii ministrium kui ka Eesti Pank kinnitasid, et IMF käsitleb laiemaid teemasid, kui on kehtestatud Eesti Panga pädevus, ja seetõttu on väljaspool Eesti Panga pädevust olevates ja Rahandusministriumipi pädevusse jäävates küsimustes sätestatud kooskõlastatud tegutsemise kohustus.

Tunti huvi ka Ülemnõukogu otsuse muutmise vastu. Vastus oli selline, et Ülemnõukogu otsus on IMF-is osalemise alus ja praegu kehtivast õiguspraktikast lähtudes tuleb seda muuta seadusega.

Päriti veel, milline saab olema Eesti riigi kvoodi suurus pärast seda, kui me otsustame selle eelnõu seadusena jõustada. Vastus oli, et kvoot suureneb ca 32,6 miljoni euro võrra ja saab olema kokku 106,8 miljonit eurot, mis on 0,039% IMF-i kvootide üldmahust.

Oli ka küsimus Riigikogu rollist suhetes IMF-iga. Vastus kõlas selliselt, et Riigikogu peab otsustama ka edaspidi kvoodi suurenemise, kui fondi aktsionärid selle kunagi päevakorrale tõstavad.

Komisjoni konsensuslik ettepanek oli eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. november kell 18. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur aitäh, Aivar Sõerd! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 132 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. novembri 2011. aastal kell 18. Eelnõu esimene lugemine on lõppenud.

15. Riigikogu otsuse "Nõusoleku andmine Eesti Vabariigi kvoodi suurendamiseks Rahvusvahelises Valuutafondis" eelnõu (133 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine, 15. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Nõusoleku andmine Eesti Vabariigi kvoodi suurenda-

miseks Rahvusvahelises Valuutafondis" eelnõu 133 esimene lugemine. Palun ettekandjana kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eelmise seaduseelnõuga vältimatult seotud otsuse eelnõuga saab Riigikogu anda nõusoleku suurendada Eesti kvooti Rahvusvahelises Valuutafondis 28,7 miljoni SDR-i võrra ja volitada Eesti Panka tegema kvoodi suurendamiseks vajalikke toiminguid. Nagu eelmise seaduseelnõu arutamisel oli kuulda, saab Eesti kvoot kokku olema 93,9 miljonit SDR-i ja Eesti Vabariigi osalus IMF-is on protsentidena väljendades 0,039. Tasub meenutada, et juba 2010. aasta 20. oktoobril ratifitseeris Riigikogu 2008. aastal kinnitatud IMF-i põhikirja muudatused, mille kohaselt Eesti kvoot suurenes, ja käesoleva otsuse eelnõu teeb ettepaneku see kvoodi suurendus ära maksta.

Sissemakse kvoodi suurenduse eest teeb Eesti Pank oma vara arvel. Kvoodi tasumisel rahvusvahelises valuutas hoiustab IMF vahendid sama riigi keskpanga ehk siis vara jääb Eesti Panka. IMF-i bilansiarvestuses tasakaalustavad kvote selle sissemaksed keskpanga bilansis, ning kui IMF seda kasutusele ei võta, siis ei mõjuta üldjuhul keskpanga bilansi kogumahtu ka see tehing. Kui IMF kasutab riigi nn reservpositsiooni, siis tasub ta selle eest ka SDR-i intresse.

Riigikogus 2010. aasta 20. oktoobril ratifitseeritud Eesti kvoodi suurendamine parandas Eesti esindatust IMF-is, sealhulgas võimalusi laenu saada, ja suurendas hääleõigust otsustusprotsessis. Eesti häälte arv on praegu 1393 häält ehk 0,06% kõikidest häälest. Nagu te näete, on häälte maht meil suurem kui kvoodi üldmaht. Toetame rahanduskomisjoni tema menetluslikes otsustes. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas teil on informatsiooni selle kohta, kuidas teised liikmesriigid on käitunud? Kas nad teevad makseid oma riigieelarvest või esindavad sissemaksete tegemisel ka neid rahvus pangad?

Hanno Pevkur

Aitäh! Iga riiki eraldi ei hakka välja tooma, aga minu teadmist mööda on riikide praktika erinev. Otsuseid teevad nii pangad kui ka valitsused. Ma ei oska öelda, kas rahanduskomisjonis oli see arutusel või mitte, aga seda, milline teiste riikide praktika on, saab kindlasti rahanduskomisjoni kaudu Rahandusministeeriumis täpsustada. Väga täpse vastuse jään võlgu. Küll on tõsi see, et 2008. aastal kinnitatud IMF-i põhikirja muudatused on IMF-i liikmeskonna seas valdavalt ratifitseeritud, nii nagu ka Eesti Riigikogu selle 2010. aastal ratifitseeris. Me oleme selle protsessiga lihtsalt sealmaal, et 2010. aastal ratifitseeritud otsus, mis suurendab Eesti häälte arvu, jõuab nüüd ka makseni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ettekandjale! Palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esindaja Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eelnõu 133 eesmärk on anda nõusolek IMF-is Eesti kvoodi suurendamiseks ja volitada Eesti Panka osaluse suurendamiseks vajalikke toiminguid tegema. Kui palju meie kvoot suureneb ja kui suure protsendi hakkab meie kvoot moodustama IMF-i kvootide üldmahust, seda juba eelkõneleja käsitles. Samuti seda, et osaluse sissemakse teeb tervenisti Eesti Pank ja valitsus kutsub tagasi praeguse fondi liikmesusega seotud valitsuse võlakirjad.

Rahanduskomisjon arutas eelnõu 15. ja 21. novembril koos Eesti Panga ja Rahandusministeeriumi esindajatega. Käsitlesime otsuse eelnõu komisjonis koos eelnõuga 132, mis loob aluse IMF-is osalemise suurendamiseks Eesti Panga kaudu. Komisjoni konsensuslik ettepanek oli eelnõu esimene lugemine lõpetada. Teiseks, määrata muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks 30. november kell 18. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas sina oskad kommenteerida, miks meil Eestis tuleb selline otsus, et neid kohus-

tusi ei täida mitte Vabariigi Valitsus, vaid need üllad kohustused võtab enda kanda Eesti Pank?

Aivar Sõerd

Aitäh! Nii nagu kõlas vastus teie eelmisele küsimusele, milline on riikide praktika, on ka minule teadaolevalt see väga erinev. Aga te oleks kindlasti võinud paluda rahanduskomisjonis ammendavat ülevaadet. IMF-is on väga palju riike nii eurosoonist, Euroopa Liidust kui ka teistelt mandritelt. See ülevaade on päris pikk. Seda siin praegu käigu pealt anda ei ole võimalik, aga kui teil on huvi, siis te kindlasti selle ülevaate saate.

Ma proovin meelde tuletada, kas Eesti Pank või Rahandusministeerium käsitles rahanduskomisjonis konkreetselt seda küsimust. Aga me räägime praegu Eesti riigi osalemisest ja põhiline on see, et me saame kvooti juurde. Me saame kvooti juurde, me saame juurde hääleõigust koos sellest tulenevate õigustega. Eelmine kvoodisüsteem ei olnud meie riigi suhtes väga õiglane, nii et kvoodi suurendamise otsus iseenesest on meile kindlasti soodne ja tähtis on, et me suudame selle eest ka sissemakse teha. Antud juhul teeb seda Eesti Pank ja Eesti Pangal on selleks vahendid olemas. Nagu te eelnõu seletuskirjast saate lugeda, ei avalda see Eesti Panga bilansile olulist mõju. Nii et mina leian, et see lahendus on riigile tervikuna kõige soodsam.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Aivar Sõerd! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 133 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrان eelnõu 133 muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks 2011. aasta 30. novembri kell 18. Oleme läbinud 15. päevakorrapunkti.

16. Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu (113 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume järgmise, 16. päevakorrapunkti juurde ja see on Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu

113 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kaitseminister Mart Laari!

Mart Laar

Lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud juhataja! Teie ees on riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille peamine eesmärk on võtta Eesti õigusesse üle 2009. aasta juulis vastu võetud Euroopa direktiiv, millega kehtestatakse kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihangete läbiviimiseks eraldi reeglid. Selle direktiivi vastuvõtmise ja kehtestamise eesmärk on avada seni suhteliselt suletud Euroopa Liidu kaitsehangete turg, muuta kaitsehangete korraldamine läbipaistvamaks sedavõrd, kui võrd seda on võimalik teha riikide olulisi julgeolekuhuve arvestades. On olemas tugev eeldus, et edaspidi korraldatakse suurem osa Euroopa kaitsehangetest direktiivi alusel avalikuna ja vaid teatud mahus säilivad selles valdkonnas piirangud. Selle direktiivi tähtsus Eesti jaoks on üsna selge. Nimelt loob direktiiv Eesti ettevõtjateks varasemast soodsamad võimalused Euroopa Liidu riikide kaitsehangetes osalemiseks, kuna, nagu ma juba enne ütlesin, selle direktiivi vastuvõtmise järel on Eesti ettevõtjatel tunduvalt paremad võimalused siseneda sellesse varem suhteliselt suletud turgu. Need on lühidalt öeldes põhjused, mis pärast selle direktiivi ülevõtmine Eesti õigusesse on meie riigile kasulik. Teiselt poolt on meil selle direktiivi ülevõtmise tähtaeg niikuinii piiri peal. Nii et kasu ja käsk langevad praegu õnnestunult kokku ja seetõttu ma loodan, et Riigikogu selle eelnõu, mida on eri ametkondades põhjalikult arutatud, vastu võtab. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur aitäh, Mart Laar! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõu arutelu toimus koos riigikaitsekomisjoniga 14. novembril. Annan arutelust väikse ülevaate. Riigikaitsekomisjoni esindajad soovisid lisaselgitusi ingliskeelsest direktiivist eesti keelde tõlgitud mõistete kohta. Küsiti, kas on õiguslikult korrektne kasutada eelnõus sõnastust "käesoleva seaduse mõistes",

kui mõeldud on direktiivi? Kas riigihangete seadus on laiem kui eelnimetatud direktiiv? Rahandusministeeriumi esindaja vastas, et kaitsehangete direktiiv ja riigihangete seadus tervikuna toetub riigihangete direktiivile, ja seetõttu pidas Rahandusministeerium otstarbekaks kasutada eelnõus pakutud sõnastust. Teine selgitus oli, et keerulisematel juhtudel rakendatakse võistlevat dialoogi. Euroopa Komisjon soovib võistlevat dialoogi rakendada näiteks PPP-projektide puhul, kus hankija tehnilisi kirjeldusi ei ole võimalik enne hanke väljakuulutamist paika panna. Võistlevat dialoogi on Eestis rakendatud suuremate hangete puhul, näiteks ministeeriumide korraldatud ühishanked.

Kolmandaks öeldi, et ingliskeelse originaaliga võrreldes ei ole kogu teksti eesti keelde tõlgitud ning samas on eestikeelseid termineid lisatud. Vastus oli, et eelnõu on koostatud kehtiva riigihangete seaduse pinnalt. Näiteks ei sisalda direktiiv kaubabörsi mõistet, direktiivis on toodud tooraineturu noteeritud ja ostetud tooted, kuid 2007. aastal pidasid eelnõu autorid vajalikuks nimetada seda kaubabörsiks. Sama terminikasutus on jätkatud.

Direktiiv koosneb liikmesriikidele kohustuslikest sätetest – neist, mis tuleb siseriiklikku õigusesse üle võtta, ja sätetest, mille ülevõtmine siseriiklikku õigusesse on jäetud liikmesriigi otsustada. Nende osas on tehtud analüüs, kas need on Eesti õiguskorras vajalikud sätted ja kas muud siseriiklikud õigusnormid seda juba ei reguleeri. Juhul, kui mõõde on siseriiklikult juba reguleeritud, siis pole dubleeriv reguleerimine mõistlik.

Riigikaitsekomisjon soovitas ministeeriumidel veel kord teha seaduseelnõu tekstile keeleline korrektuur, seejuures ühtlustada eelnõu terminoloogiat Eesti õiguse omaga, tagamaks eelnõu õigusselgust. Majanduskomisjon ja riigikaitsekomisjon palusid eelnõu algataja esindajal arvestada riigikaitsekomisjoni arvamuses toodud ettepanekuid. Seejärel otsustati konsensusena saata Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 23. novembril, teha täiskogule ettepanek eelnõu 113 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, see on 7. detsember kell 12. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande eest! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu esimene lugemine lõpetada. Eelnõu esimene lugemine on lõppenud. Määratud eelnõu 113 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2011. aasta 7. detsembri kell 12.

16. päevakorrapunkt on läbitud.

17. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu (119 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme 17. punkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu 119 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kaitseminister Mart Laari!

Mart Laar

Lugupeetud Riigikogu! Austatud juhataja! Mul on au esitada Riigikogule otsuse eelnõu, mis puudutab Eesti kaitseväge üksuse kasutamist Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel rahutagamissmissioonil Afganistanis. Selle eelnõuga pikendatakse kaitseväge kuni 170 kaitsevaelase kasutamise tähtaega rahvusvahelisel rahutagamissmissioonil Afganistanis NATO juhivate rahvusvaheliste julgeoleku abijõudude koosseisus kuni 2012. aasta 31. detsembrini. Miks on meile oluline sellel missioonil osaleda, seda on viimastel nädalatel ka Riigikogus arutlusrühmades ja nõupidamistel arutatud. Tahan tänada Riigikogu liikmeid ja riigikaitsekomisjoni, kes on neid arutelusid organiseerinud, kuigi pean tunnistama, et avalikkuse huvi nende vastu pole olnud just nii elav, kui võiks eeldada. Seal on olnud kõigil soovijatel võimalik küsida ja ka vastuseid saada Afganistani missiooni eri aspektide kohta. Kordan ainult lühidalt üle, et see missioon on tõepoolest oluline nii Eestile, Afganistanile kui ka NATO-le laiemalt. Meile seetõttu, et on selge, et vaid siis, kui sa ise oled

valmis teisi aitama, on sul endal lootust abi saada. Afganistanile selleks, et üritada välja tulla oma äärmiselt keerulisest olukorrast. NATO-le selleks, et tegemist on siiski tema kõige suurema välioperatsiooniga ja sellesama missiooni käigus NATO kas võib endale usaldatavust juurde või kaotab seda. Meile, Eestile kui NATO liikmele on see usaldatavus äärmiselt oluline.

Nii et see on igas mõttes meile oluline ja seepärast jäetakse ka meie üksuse koosseisu ülempiir samaks, mis see on varem olnud. Me jätkame panustamist Ühendkuningriigi juhitud Helmand Task Force'i koosseisus asuva jalaväekompaniiga, rahvusliku toetuselemendiga, isetehtud lõhkekehade kahjutustamise meeskonnaga, eriooperatsiooni sihtsusega ja staabiõhvitseridega. Samuti on kavas panustada ajutiselt, 2012. aasta aprillist kuni juuni lõpuni kirurgimeeskonnaga, mille esimese vahetuse tegevust oli mul endal võimalik Afganistanis jälgida. Hinnangud sellele meeskonnale olid kõik ülivõrdes, mida oli äärmiselt meeldiv kuulda.

Usun, et see otsus ei ole midagi uut ega üllatavat, see on meie traditsioonilise poliitika jätkamine ja ma loodan, et Riigikogu otsustab seda eelnõu toetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Aitäh! Härra minister! Ma muidugi kahetsen, et kui meil oli ühisistung väliskomisjoni, siis teil ei olnud mahti sinna tulla. Ma esitasin seal ühe küsimuse, millele ma ei saanud Kaitseministeeriumist head vastust. Küsimus ei olnud mitte ründav, vaid aru saada püüdev. Kui palju maksab üks meie sõdur Afganistanis? Ma palusin Kaitseministeeriumil teha arvestus võrreldes näiteks Briti sõduriga.

Mart Laar

Aitäh! Mul on endal ka tõesti kahju, et ma sellel koosolekul ei saanud osaleda. Just selle koosoleku alguses maandus lennuk, mis mind Ameerika Ühendriikidest tagasi tõi, ja saabusin Riigikogu komisjoni ette niipea, kui ma nägin välja sedamoodi, et ma võisin Riigikogu komisjoni ette tulla. Selles ei ole jumala eest vaja näha mitte mingit pahatahtlikkust. Küsi-

mus on aga tõsine ja ma arvan, et see informatsioon on kindlasti vajalik. Ma pean tunnistama, et selle informatsiooni leidmine, st kui suur see kulu täpselt on, ei olnudki nii lihtne. Eriti keeruline, pean tunnistama, oli arvutada see kulutus Ühendkuningriigi kohta. Aga nüüd on mul tõesti võimalus esitatud küsimusele vastata.

Kui me võtame kõikvõimalikud asjad kokku – maksud, puhkusetasud, relvastuse kulum, strateegiline transport ja kõik muu, nii palju kui neid kulusid on võimalik arvestada –, siis ulatub see summa Eestil kuni 8000 euronit kuus ehk ca 100 000 euronit aastas kaitsevälase kohta.

Kui vaadata Suurbritannia kulusid, siis neid on mitmel põhjusel tunduvalt raskem arvestada, kuna juba nende riigikaitseüsteem on teisel alusel üles ehitatud. Kui ma aga võtan selle ühe osa kulutustest, mis ei hõlma konkreetseid personali palgakulusid, st tegelikkuses on summa märkimisväärselt suurem kui see, mis ma nüüd ütlen, siis on Suurbritannia missiooni kulutused ühe kaitsevälase kohta 392 000 naela aastas. Kui nüüd kiiresti rehkendada, siis on see Eesti omast tunduvalt-tunduvalt suurem summa. Ja kui panna palgakulud veel juurde, siis kasvab see summa üsna märkimisväärselt. Kui on soovi teada saada, siis meil on enam-vähem olemas ka need Suurbritannia palgakulud, kuid seal on nii keeruline lisatasude süsteem, et päris täpselt ütelda on praktiliselt võimatu, kui pole sinna põhjalikult sisse elanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kaitseminister Mart Laar! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Arutuse all oleva eelnõu kohaselt pikendatakse Eesti kaitseväge kasutamise tähtaega Afganistanis NATO juhitava rahvusvaheliste julgeoleku abijõudude missioonil ISAF kuni 2012. aasta 31. detsembrini. Afganistani missiooni näol on tegemist NATO olulisima sõjalise missiooniga, millele laienevad vastavad ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid. Täpsustuseks eelnõu seletuskirja juurde mär-

gin siinkohal, et s.a 12. oktoobril võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni nr 2011, millega senist resolutsiooni pikendati kuni 2012. aasta 13. oktoobrini.

Eelnõuga seotult oli s.a 10. novembril Riigikogu konverentsisaalis riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni avalik ühisistung teemal "Arenad Afganistanis". Sellel istungil osalesid välisminister Urmas Paet, Eesti eriesindaja Afganistanis Väino Reinart, Kaitseministeeriumi kantsler Mikk Marran, kaitseväge juhataja kindral Ants Laaneots ja teised kutsutud isikud. Vastutus Afganistani julgeoleku eest antakse praeguse kava kohaselt Afganistani valitsusele ja julgeolekujõududele üle 2014. aasta lõpuks. Seejärel panustatakse eelkõige ja senisest enam tsiviilülesehitustöödesse.

Avalikul ühisistungil tõdeti, et vastutuse üleminek 2014. aastal ei tähenda, et NATO väed täies koosseisus kohe sealt välja tuuakse. Toimub vägede järkjärguline vähendamine ning sõltuvalt Afganistani valitsuse soovist ei saa välistada, et NATO jätkab näiteks treeningmissiooniga või Afganistani territooriumile jäävad ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni või välislepingute alusel NATO vägede vähendatud koosseisud. Need otsused on alles kujunemisprotsessis. Näiteks tänava 5. detsembril toimub Bonnis rahvusvaheline konverents, kus võetakse vaatluse alla Afganistani tulevikuarenad. Järgmise aasta mais toimub NATO tippkohtumine Chicagos, kust kindlasti on oodata konkreetsemaid sõnumeid tegevuskavade kohta.

Käesoleva aasta 10. novembri avalikule ühisistungile järgnes riigikaitsekomisjoni korraline istung, kus riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist. Eelnõu esitaja esindajatena osalesid sellel riigikaitsekomisjoni istungil kaitseminister Mart Laar ning Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Ühtlasi on eelnõuga seotud ka riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni s.a 8. novembri väljasõiduistung Kaitseväge Peastaabis, kus komisjonid said kaitseväge esindajatelt ülevaate Eesti kaitseväge osalusest rahvusvahelistes missioonipiirkondades toimuvas.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 10. novembri istungil konsensusel teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada käesolev otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu s.a

17. novembri istungi päevakorda. Ettekande eelnõu kohta teeb kaitseminister Mart Laar, riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Samuti otsustasime 10. novembri istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek käesoleva otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ning muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrata s.a 1. detsember kell 18. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur aitäh, Mati Raidma! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 119 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 119 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 2011. aasta 1. detsembri kell 18.

18. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu (122 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine, 18. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu 122 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kaitseminister Mart Laari!

Mart Laar

Lugupeetud Riigikogu! Austatud juhataja! Teie ees on Riigikogu otsuse eelnõu, mis puudutab otsust pikendada kaitseväge kasutamist Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus kuni 2012. aasta 31. detsembrini. Mõlemad operatsioonid on määratud selleks, et tagada meresõidu ohutus ja võitlus piraatidega selles toimepiirkonnas

Aafrikas. Eesti on panustanud sellesse operatsiooni alates 2010. aasta lõpust künneliikmelise laevakaitsemeeskonnaga, seda koostöös Saksamaa ja Prantsusmaaga. Eelnõu näeb ette kuni 15 kaitsevälase kasutamise, mis võimaldab vajaduse tekkides saata sinna ka staabiohvitseri. See on Eestile väga oluline missioon, sest see on kõige tähtsam Euroopa Liidu juhitud operatsioon, kuhu me panustame, ja poliitilisel tasemel olime ühed esimesed, kes piraatlusvastase tegevuse vajadust Euroopa Liidus laiemalt teadvustasid. Meie laevakaitsemeeskonnad on teinud selle missiooni käigus väga head tööd. Mul oli võimalik mõni päev tagasi neid ka isiklikult Eestis tervitada ja tänasel kohtumisel Euroopa Liidu saadikutega oli tõesti rõõm kuulda, kuidas nii Saksamaa kui ka Prantsusmaa esindajad meie meestele veel kord kiitust jagasid. Nii et see iseenesest väike missioon on tegelikult toonud Eestile väga head kuulsust, loonud väga hea maine ja me võime nende meeste üle, kes sellel operatsioonil on Eestit esindanud, tõelist uhkust tunda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale ei ole ühtegi küsimust. Kõik on selge. Aitäh! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Härra minister! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 10. novembri istungil. Eelnõu esitaja esindajatena osalesid istungil kaitseminister Mart Laar ning Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Tänavu 8. novembril toimus riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni väljasõiduistung Kaitseväge Peastaabis, kus saime ülevaate olukorrast Atalanta missiooni piirkonnas ja Eesti kaitsevägeüksuse tegevusest. Otsuse eelnõu kohaselt jätkaks Eesti laevakaitsemeeskond osalemist nii Euroopa Liidu piraatlusevastases operatsioonis Atalanta kui ka NATO mereoperatsioonil Active Endeavour. Seejuures on piraatlusevastane operatsioon Atalanta Euroopa Liidu kõige olulisem sõjaline operatsioon ning Euroopa Liidu liikmesriiginähtav on Eesti jaoks oluline viia ellu Euroopa

Liidu ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat. Just seda aitab teha ka osalemine operatsioonis Atalanta. Euroopa Liit pikendas oma operatsiooni Atalanta mandaati 2010. aasta sügisel kuni 2012. aasta 31. detsembrini. Värskest tegi sedasama ÜRO Julgeolekunõukogu.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 2011. aasta 10. novembri istungil konsensusena teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada käesolev otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 17. novembri istungi päevakorda. Eelnõu esitleb ettekandjana kaitseminister Mart Laar, riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrati mind. Veel otsustas riigikaitsekomisjon selsamal 10. novembri istungil, seda samuti konsensusena, teha Riigikogule ettepanek käesoleva otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ja palub Riigikogu esimehel määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. detsember kell 18. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Marianne Mikko! Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 122 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2011. aasta 1. detsembri kell 18.

19. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (117 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame 19. päevakorrapunktiga, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu 117 esimene lugemine. Palun kõnetooli kaitseminister Mart Laari!

Mart Laar

Lugupeetud Riigikogu! Austatud juhataja! Teie ees on otsuse eelnõu, mis käsitleb võimalust kasutada vajaduse korral kuni 45 kaitseväge NATO reageerimisjõudude koosseisus 1. jaanuarist 2012. aastal kuni 31. detsembrini

samal aastal. Tänavu Eesti kaitseväge NATO reageerimisjõududes ei osale, kuna tegemist on uuele reageerimisjõudude mudelile ülemineku aastaga. Alates järgmisest aastast muutub aga senine pooleaastane valmisoleku- ja reageerimisjõududes aastaseks missiooniks. Selleks jõuks, millega me oma panuse nendele jõududele anname – ja kahtlemata on tegu Eestile väga oluliste jõududega –, on 2012. aastal miinijahtija Sakala. Sakala meeskond koosneb küll ligikaudu 35 mereväelasest, aga laeva meeskonda võib olla väljaõppe eesmärgil mereväelasi juurde vaja. Seega on mandaati tarvis kuni 45 kaitseväge kaasamiseks. Usun, et see missioon on väga mitmes mõttes Eestile tähtis, nii nagu ka NATO reageerimisjõud. Kindlasti annab see ka olulise panuse meie mereväe väljaõppesse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale küsimusi ei ole registreeritud. Suur aitäh, kaitseminister Mart Laar! Palun kaasettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Lugupeetud proua juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 10. novembri istungil. Eelnõu algataja esindajana osalesid komisjoni istungil kaitseminister Mart Laar ning Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Riigikaitsekomisjonis tõstati teema, et varasemates sellesisulistest Riigikogu otsustes oli nii pealkirjas kui tekstis märgitud NRF-i rotatsiooni number, nt 2010. aastal oli number 15. Kuni 2011. aastani olid NRF-i operatsioonid pooleaastased, alates aastast 2012 on rotatsioonid pikemad ja kattuvad kalendriaastaga. Sellest tulenevalt nimetatakse NRF-i rotatsioone ka vastavalt kalendriaasta numbrile, nt järgmise aasta rotatsioon on NRF 12. Konkreetne rotatsiooninumber on eelnõust välja jäetud põhjusel, et ei tekiks segadust juba olnud ja Riigikogu varasemates otsustes nimetatud rotatsiooninumbritega. Kuna viimane NRF-i pooleaastane rotatsioon kandis nime NRF 15, siis kattuksid nimed kuni aastani 2015. Pärast 2015. aastat kaalub riigikaitsekomisjon eelnõu pealkirjas rotatsiooninumbrite taastamist.

Komisjonis tekkis ka küsimus, kas kõnealusel missioonil osalevad ajateenijad. Minister ja teised ministriumid esindajad vastasid sellele, et ajateenijad missioonil ei osale.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 10. novembri istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada käesoleva otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 17. novembri istungi päevakorda. Eelnõu esitaja nimel ettekandjaks paluti kaitseminister Mart Laar, riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrati mind.

Eelnõuga oli otseselt seotud ka riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni 8. novembri väljasõiduistung Kaitseväge Peastaabis, kus komisjonid said kaitseväge esindajatelt ülevaate Eesti kaitseväge osalusega rahvusvahelistest missioonidest ning missioonipiirkondades toimuvast.

Tänase eelnõu kohaselt panustab Eesti NRF-i miinijahtija Sakala näol. Siinkohal on miinijahtija nime mainimine vajalik, sest eelnõu seletuskirjas seda ei olnud ja see lisati sinna komisjoni ettepanekul. Sakala meeskonna suurus on kuni 45 kaitseväelast.

Paari sõnaga ka sellest missioonist. Eesti osalemine NATO reageerimisjõududes tuleneb NATO-liikmesusest. NRF-i annavad oma panuse kõik NATO riigid, välja arvatud Island, kellel pole oma kaitseväge, ja nimetatud reageerimisjõud on tähtis vahend ka NATO kollektiivse enesekaitse operatsioonide kiirel käivitamisel, kui see peaks vajalik olema. NRF-i kasutamise otsustab NATO Nõukogu ühehäälselt, mis tähendab, et NRF-i kasutamine saab toimuda ainult Eesti nõusolekul.

Eeltoodust lähtuvalt otsustas riigikaitsekomisjon 10. novembri istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 1. detsember kell 18. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Lauri Laasi! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon tegi ettepaneku eelnõu 117 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. detsember 2011. aastal kell 18.

20. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu (118 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on 20. Selleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu 118 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kaitseminister Mart Laari!

Mart Laar

Lugupeetud Riigikogu! Austatud juhataja! Mul on au esitada Riigikogule otsuse eelnõu, mis käsitleb kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamist Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos. Eelnõu puudutab kuni kolme kaitseväelase kasutamist – neid oleks NATO juhitud Kosovo rahutagamisjõudude koosseisus võimalik kasutada 2012. aasta 31. detsembrini. Kosovos toimunu ja vajadus seal rahutagamissiooni teostada on meile ilmselt kõigile teada. Samas võib tõdeda, et tegemist on olnud ühe tõeliselt eduka missiooniga. Seda näitab ka see, et kui kõige keerukamatel aegadel Eesti osales tollel missioonil 122 kaitseväelasega, siis praegu on Kosovos kaks meest ja kui vajadus tuleb, võib selle arvu suurendada, kui Riigikogu seda otsustab, kolmeni. NATO selge otsus on, et sellest Kosovos teostatavast missioonist lahkutakse üheskoos. Ja kuigi praegu on olukord missiooni piirkonnas keeruline ja sinna on rahutagamisjõudude reservist mehi juurde saadetud, on siiski kahtlematult tegemist positiivse näitega, kuidas selliseid missioone teostada ning millised tulemused sellel võivad olla. See on võimaldanud meil oma osalust märkimisväärselt vähendada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur aitäh, kaitseminister Mart Laar! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud järelejäanud kolleegid! Käesoleva otsuse eelnõu kohaselt jätkab Eesti oma panuse andmist Kosovos NATO juhitalval rahvusvahelisel missioonil KFOR, mille aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 1244. Eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi. Praegu teenib KFOR-i peakorteris Prištinas üks Eesti kaitsevälasest vanemallohvitser. Lisaks kaitsevæle annab Eesti Kosovos panuse tsiviilmissiooni EULEX.

Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 7. novembri istungil, kus eelnõu algataja esindajana osales Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Riigikaitsekomisjon otsustas istungil üksmeelselt teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada käesolev otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu istungi päevakorda 23. novembriks 2011. Ettekandjaks paluti kaitseminister Mart Laar ja komisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Samal istungil otsustati üksmeelselt teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu 118 esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks peaks vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele olema kümme tööpäeva, seega 7. detsember kell 18. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ma ei näe. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrin eelnõu 118 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. detsembri 2011 kell 18.

Esimene lugemine on lõppenud ja 20. päevakorrapunkt käsitletud.

21. Riigikogu otsuse "Kaitsevæe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu (120 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise, 21. päevakorrapunkti juurde. Selleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitsevæe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu 120 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks kaitseminister Mart Laari!

Mart Laar

Lugupeetud Riigikogu! Austatud juhataja! Esitan Riigikogule otsuse eelnõu kaitsevæe kasutamise tähtaja pikendamiseks Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis. Täpsemalt öeldes on tegemist kuni kolme kaitsevæelase kasutamisega NATO väljaõppemissioonil Iraagis 2012. aasta 31. detsembrini. Nimetatud väljaõppemissioon loodi Iraagi valitsuse ettepanekul ja palvel. Eesti on missiooni loomisest peale osalenud selles ühe kuni kolme staabiohvitseriga, samuti oleme Iraagile annetanud relvi, laskemoona ja ka arvutiklassi sisustuse. Tegemist on meie jaoks olulise operatsiooniga, mis kuulub NATO prioriteetide hulka. Praegu teenib selle väljaõppemissiooni staabis kaks Eesti kaitsevæelast – üks staabiohvitser ja üks väljaõppeinstruktor. Loodan, et Riigikogu selle mandaadi annab ja me saame seda tähtsat ülesannet jätkata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ministrile küsimusi? Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks riigikaitsekomisjoni aseesimehe Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 7. novembri istungil. Eelnõu algataja esindajana osales riigikaitsekomisjoni istungil Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Täna eelnõuga oli seotud ka

riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni 8. novembri väljasõiduistung Kaitseväe Peastaabis, kus komisjonid said kaitseväe esindajatelt põhjaliku ülevaate sellest, mis Eesti kaitseväe osalusega rahvusvaheliste missioonide piirkondades toimub.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 7. novembri istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada käesoleva otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu istungi päevakorda kolmapäevaks, 23. novembriks 2011. Eelnõu esitaja ettekandjaks paluti kaitseminister Mart Laar, riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja.

NATO väljaõppemissiooni NTM-I eesmärk on vaid Iraagi julgeolekujõudude väljaõppeasutuste nõustamine ning jälgimine, mistõttu julgeoleku tagamise operatsioonides ei osaleta. Arutluse all oleva Riigikogu otsuse eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi.

Riigikaitsekomisjon otsustas 7. novembri istungil konsensusega esitada algataja nõusolekul Riigikogu otsuse eelnõu 120 esimesele lugemisele muudetud kujul. Eelnõu muudetud kuju tekst on saalis kättesaadav ning muudatus on tekstis alla joonitud. Muudatuse kohaselt seatakse eelnõus Eesti kaitseväelaste kasutamiseks Iraagis eeltingimus, et missiooni pikendatakse vaid siis, kui Iraagi Vabariigi ja NATO vahel sõlmitakse vägede staatust käsitlev kokkulepe – *Status of Forces Agreement* ehk SOFA.

Vägede staatust käsitlev kokkulepe sätestab eriõigused, millest kõige tähtsam on see, et Eesti kaitseväelastele laieneb lähetajariigi ehk Eesti jurisdiktsioon. Selle teema tõstatas riigikaitsekomisjoni esimees Mati Raidma, mille tulemusena esitatigi eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul. Vabariigi Valitsus toetab eelnõu esitajana seda muudatust. Muudatuse vajadus tuleneb varasematest poliitilistest kogemustest selles küsimuses.

Ühtlasi täpsustab riigikaitsekomisjon eelnõu seletuskirjas esimese lehekülje lõiku neli ja märgib, et eelnõu kohaselt ei pikendata mitte kaitseväe üksuste kasutamise tähtaega, vaid kuni kolme kaitseväelase kasutamise tähtaega. Ametikohtadest lähtuvalt ei moodusta need kaitseväelased püsivat allüksust, sest teenivad eri ametikohtadel kas staabiohvitseri või väljaõppeinstruktorina.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 7. novembri istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele kümme tööpäeva ehk siis 7. detsember kell 18. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 120 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. detsembri 2011 kell 18.

Esimene lugemine on lõppenud ja 21. päevakorrapunkt käsitletud.

22. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (121 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu 121 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kaitseminister Mart Laari!

Mart Laar

Lugupeetud Riigikogu! Austatud juhataja! Teie ees on Riigikogu otsuse eelnõu, mis käsitleb Eesti kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamist Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias. Me oleme siin täna lõpetanud mitme sellise eelnõu esimese lugemise, mis käsitlevad rahvusvahelisi kohustusi puudutavaid missioone, olgu need Euroopa Liidu või NATO omad.

Nüüd on meie ees ÜRO rahutagamissmissioonil osalemise pikendamine.

Tegemist on väga ammu ÜRO juhitava rahutagamissmissiooniga, mis sai alguse juba 1948. aastal. Tänapäeva maailmas ja eriti just selles regioonis toimuva seisukohalt on see väga oluline missioon. Eestil ei ole ÜRO liikmena kindlasti mitte ainult õigused, vaid ka kohustused, ja viimaste hulka kuulub ÜRO rahumissioonidel osamine. See missioon ongi üks nendest ja ma loodan väga, et Riigikogu seda toetab, otsustades missiooni tähtaega meie jaoks kuni 2012. aasta 31. detsembrini pikendada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks riigikaitsekomisjoni liikme Ülo Tuliku!

Ülo Tulik

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Lugupeetud minister! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu 121 enne esimesele lugemisele esitamist oma 7. novembri istungil. Eelnõu esitaja esindajana osales komisjoni istungil Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngel. Eelnõuga oli otseselt seotud ka riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni 8. novembri väljasõiduistung Kaitseväe Peastaabis, kus saime kaitseväge esindajatelt põhjaliku ülevaate, mis toimub Eesti kaitseväge osalusega rahvusvaheliste missioonide piirkondades, sealhulgas arutluse all oleva eelnõuga seotud missiooni-piirkonnas.

Riigikaitsekomisjonis tõstati küsimus, et eelnõu pealkirjas on sätestatud missioonipiirkonnana mitu riiki – Liibanon, Iisrael, Egiptus ja Süüria. Täpsustuseks eelnõu seletuskirja juurde märgib riigikaitsekomisjon, et alates 1997. aastast on Eesti poolt ÜRO sõjalise vaatlusmissiooni koosseisu lähetatud sõjalised vaatlejad teeninud põhiliselt Iisraeli ning Süüria territooriumil. Eelnõu kohaselt saaksid meie ÜRO vaatlejad vajadusel asuda ka Liibanonis ja Egiptuses.

Kuna kaitseminister tegi põhjaliku ettekan-
de, siis pole eelnõu sisu mõtet üle korrata. Rõhutan asjaolu, et kõnealuse sõjalise vaatlusmissiooni aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu 1948. aasta resolutsioon nr 50. Täienduseks

eelnõu seletuskirjale lisan, et ÜRO sõjalise vaatlusmissiooniga seonduvat täpsustab ka ÜRO Julgeolekunõukogu 1949. aasta augusti resolutsioon nr 72. ÜRO liikmesriigina aitab Eesti kaasa rahu saavutamisele kriisipiirkondades. Tegemist on puhtal kujul ÜRO sinikiivrite vaatlusmissiooniga.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 7. novembri istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu istungi päevakorda kolmapäevaks, 23. novembriks. Eelnõu esitaja ettekandjaks paluti kaitseminister Mart Laar, riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrati mind. Riigikaitsekomisjon otsustas konsensusega teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele kümme tööpäeva ehk s.a 7. detsember kell 18. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Viimastel päevadel on sündmused Süürias üsna suurel määral muutunud, riigisisised pinged on kasvanud plahvatusohtlikuks. Kas teie riigikaitsekomisjoni liikmena olete seisukohal, et komisjon võiks seda teemat natuke sügavamalt käsitleda, sest tolles piirkonnas võib tekkida järjekordne sügav konflikt?

Ülo Tulik

Aitäh! Ma ei arva, et riigikaitsekomisjon peaks selle pärast küsimust uuesti arutama. Eks sealne olukord ole kogu aeg plahvatusohtlik olnud. Ja nagu ohu puhul ikka, on selles oma tõusud ja mõõnad. Ei usu, et riigikaitsekomisjon peaks sel põhjusel uuesti kokku tulema.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 121 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks

7. detsembri 2011 kell 18. Esimene lugemine on lõppenud ja 22. päevakorrapunkt käsitletud.

Head ametikaaslased, rohkem päevakorrapunkte täna pole. Istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 19.16.

Istungi kestus 6 tundi ja 16 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 24. november 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (128 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu üheksanda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Head kolleegid! Arvatavasti nägid paljud teist eile õhtul uudist Pühajärve kooli sulgemise kohta, kui rahvahulk oli Otepää vallamaja ees ja tuli ka vallavolikogu saali. Nägime, kui ülbelt kohalikud ametnikud rahvaga ümber käisid. Seoses sellega on mul täna arupärimine valitsusjuhile. Ma tahan teada, kuidas saab niimoodi tähtsaid kohalikke otsuseid teha, kui rahvaga ei arvestata ja tema arvamust ei kuulata. Näiteks sai Pühajärve kooli direktor viimasest otsusest kooli sulgemise kohta teada nii, et luges seda vallalehest. Talle ei võetud vaevaks seda isegi teatada, rääkimata teatamisest kooli hoolekogule või lastevanematele ja õpilastele. Tundub niimoodi, et meie riigis on demokraatiaga päris tõsised probleemid. Rahvas ning riik ja võim kaugenevad teineteisest jätkuvalt. Ma tahan seda teemat siin saalis arutada ja sellepärast annangi täna üle kaheksast küsimusest koosneva arupärimise. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mina annan fraktsiooni nimel üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimise teema on narkomaania. Euroopa narkoseire aastaraportist selgus, et 2009. aastal oli Eesti Euroopa riikide hulgas konkurentsilt kõige suurema narkosurmade arvuga riik – 146 narkosurma miljoni elaniku kohta. Eesti järel tuleb Norra, aga Norras on see arv poole väiksem. Eurooliidu keskmisest on meie surmade arv seitse korda suurem ja Läti näitajast on meie arv 11 korda suurem. Nii et päris karmid arvud. Märkimisväärselt on suurenenud ka noorte uimastitarvitajate arv. Kui 2003. aastal oli 25–34-aastastest inimestest illegaalseid narkootikume tarvitanud 16%, siis paari aasta eest oli tarvitanuid juba 36%. Ööklubides käivad noored peavad narkootikume täiesti normaalseks lõõgastusvahendiks ja isegi ohutumaks kui alkoholi. Meil on hulk küsimusi. Kui need arvud on nii suured (ka HIV-i nakatumise poolest oleme järjekordselt esikohal ja palju-palju kordi teistest ees), siis miks ennetustööks mõeldud raha 2009. aastal nii meeletult vähendati? Meil on ka palju teisi küsimusi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks arupärimist. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatuse nende edasise menetlemise.

Läheme teadete juurde. Esiteks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised peaminister Andrus Ansipile. Teiseks, seoses sellega, et homme toimub Riigikogu istungisaalis Balti Assamblee istung, palun teid laudadelt oma isiklikud asjad ära võtta!

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 77 Riigikogu liiget, puudub 24.

1. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (128 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume nüüd tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 128 oli sotsiaalkomisjonis lugemisel kahel istungil, 21. ja 22. novembril. Tähtajaks laekus ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Vabandust! Head ametikaaslased! Ma palun austada ettekandjat ja neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad kuulata! Saalis on liiga suur lärm. Ma palun olla vaiksemalt!

Margus Tsahkna

Aitäh! Laekus kuus muudatusettepanekut ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Mina ja teie teeme nii suurt lärmi, et me segame siin saalis keskustelu. Palun, oleme meie mõlemad tasa! Aitäh! Palun jätkake!

Margus Tsahkna

Aitäh! Komisjon arutas kuut muudatusettepanekut ja toetas neid kõiki konsensuslikult. Sotsiaalkomisjon otsustas teha täiskogule ettepaneku seaduseelnõu 128 teine lugemine lõpetada (see otsus oli konsensuslik) ja teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada eelnõu 128 Riigikogu täiskogu päevakorda 6. detsembril

ettepanekuga seadus vastu võtta (samuti konsensuslik otsus). Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? On. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Võib-olla sa kolleegide huvi suurendamiseks selle eelnõu menetlemise vastu kordad korra üle selle eelnõu põhiolemuse.

Margus Tsahkna

Aitäh! Eelnõuga kehtestatakse lähtetoetus nendele pere- ja eriarstidele, kes peale residentuuri lõpetamist esmakordselt tööle minnes lähevad tööle väljapoole Tartut ja Tallinna ehk maapiirkondadesse. Selle toetuse suurus on kuni 15 000 eurot ja selleks on riigieelarves juba järgmisel aastal ette nähtud 150 000 eurot. Eelnõu teine osa puudutab aktiivseid tööturumeetmeid ning toetuste ja stipendiumide määrasid. Need eri seadustes ühtlustatakse. Nii et see on igati positiivne eelnõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole. Asume eelnõu 128 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. On laekunud kuus ettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies ja kuues ettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleb lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja esimene päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Rohkem päevakorras punkte ei ole. Tänapäevane istung on lõppenud. Ma soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.08.

Istungi kestus 8 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 5. detsember 2011

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine riigikontrolöri märkuste ja riigi nõrga juhtimise kohta (nr 53)
2. Arupärimine maareformi kohta (nr 59)
3. Arupärimine vabatahtlike päästjate kohta (nr 47)
4. Arupärimine põlevkivielektriijaama ploki ehituse kohta (nr 48)
5. Arupärimine Tallinna Sadama uue terminali hoonestusõiguse kohta (nr 49)
6. Arupärimine Eesti Energia välisinvesteeringute kohta (nr 52)
7. Arupärimine Eesti Energia investeeringute kohta (nr 58)
8. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu! Tere päevast, lugupeetud peaminister! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärku kümnenda töö-nädala esmaspäevast istungit. Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab kaupade piirikontrolli tingimuste kooskõlastamise rahvusvahelise konventsiooni 8. lisa heakskiitmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jüri Ligi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! Mul on au anda Sotsiaaldemokraatliku Era-

konna nimel üle arupärimine meie lugupeetud peaministrile Andrus Ansipile. Selle sisu, nagu te kõik arvata võite, on teema, mis on meedias ning kindlasti ka rahva ja meie poliitikute hulgas number üks: elamislubadega kaubitsemine. Oleme selle arupärimise adresseerinud just peaminister Ansipile, kuigi paljudele küsimustele saaks sisulisemalt vastata võib-olla siseminister. Aga oleme valinud just peaministri, kuna kogu sündmustiku valguses ei saa siseministri kõiki väiteid väga usaldada – kohati tundub, et siseminister peaks olema sunnitud kontrollima iseennast.

Meil on üheksa küsimust, mis puudutavad sellesama elamislubadega kaubitsemise mitmeid tahke. Eelkõige huvitab meid kindlasti asjaomaste nn Eestisse tulnud investeeringute sisu, nende kasutamise eesmärk, samuti see, mida mõtleb meie peaminister sellest juhtumist – kas tegemist on poliitilise korrupsiooniga või mitte, seda eriti viimase Transparency Internationali uuringu valguses. Eesti nimelt langes selles tabelis kolm kohta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Opositsioonile kohaselt jätkame samal teemal. Keskerakonna fraktsiooni liikmetel on peaministrile kuus küsimust, millega me väljendame muret Eesti rahvusvahelise maine pärast. Me soovime teada, kuidas peaminister on otsustanud tekkinud olukorras käituda ja kuidas ta hindab Vabariigi Valitsuse tegevust. Kuidas on ikkagi olnud võimalik Eesti elamislubasid kontrollimatult jagada? Elamislubasid antakse ju Vabariigi Valitsuse korraldusega. Millele tuginedes Vabariigi Valitsus oma otsuseid tegi? Millises ulatuses on peaministri hinnangul sellega ohtu seatud Schengeni viisaruumi turvalisus? Kuidas mõjub tekkinud olukord Eesti usaldus-

väärsusele rahvusvahelisel tasandil. Samuti huvitab Keskerakonna fraktsiooni liikmeid, kas Vabariigi Valitsuse juhi Andrus Ansipi hinnangul on tegemist mõjuvõimuga kauplemisega ning milliseid meetmeid ta on otsustanud rakendada olukorra lahendamiseks ja edasiste probleemide vältimiseks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan üle arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Veel kord on teemaks Rõngu kool. Nagu me teame, Rõngu Vallavalitsus ehitas uue koolimaja, mida finantseeriti laenuga. Rahandusministeerium kehtestas, nagu me mäletame, 2009. aastast kohalikele omavalitsustele laenupiirangud, millega Rõngu vald pandi tagantjärele väga raskesse olukorda. Nad ei tohtinud rohkem laenu võtta. Jürgen Ligi oma käskkirjaga piiras seda ja keelas edasise laenu võtmise. Lisaks sai Rõngu vald kaela trahvi, mille riik otsustas kinni pidada Rõngule ette nähtud 2010., 2011. ja 2012. aasta tulumaksu summast ja ka tasandusfondi maksetest. Kui valla juhiks sai rahandusministriga ühte erakonda kuuluv inimene, siis tehti vallale erand. Protsenti esialgu alandati, kuna vald on rahalistes raskustes, ja seejärel nõue üldse tühistati. Meil on selle kohta mitu küsimust. Kas seadus ei pea olema kõikidele ühesugune? Miks ei kohelda valdasid võrdselt? Miks tehti Rõngule erand? Mis põhjusel muutis rahandusminister oma seisukohta Rõuge valla suhtes? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Head kolleegid! Mul on arupärimine Ken-Marti Vaherile, kes praegu veel siseminister on. Arupärimine puudutab kuritegevuse kasvu Eestis. Statistika näitab, et siseturvalisus riigis on viimastel kuudel vähenenud – kuritegevust on juurde tulnud, ja seda eriti noorte hulgas. Konkreetset on arupärimise tinginud Põlvamaa valijate pöördumine minu poole seoses olukorraga Räpina vallas. Räpina vallas, nagu te meedia vahendusel teate, on viimasel ajal

olnud palju pahandusi. Katmata kaevudesse on inimesed kukkunud ja surma saanud, takkaotsa on veel koolipoisid peaaegu et tapnud ühe inimese. Too mees jäeti vereloiku lamama, üksnes imekombel jõudis ta arstide juurde, kuid jääb nähtavasti veel väga kauaks ajaks haigeks. Sel teemal on ministrile terve rida küsimusi. Kas nende asjadega on tegeldud? Kes sellega peaks üleüldse tegelema? Kes sellise asja eest peaks vastutama? Loodame, et minister praeguses tema erakonna jaoks keerukas seisus leiab aega tegelda ka sellise tühise küsimusega nagu kuritegevus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Minul ja veel üheksal Keskerakonna fraktsiooni liikmel on hea meel üle anda arupärimine keskkonnaminister Keit Pentusele. Selle sisu on fosforiidiuuringud. Viru Keemia Grupp on teavitanud avalikkust, et soovib hakata uurima fosforiidivarude mahtu, kättesaadavust, kvaliteeti ja keskkonnasõbralikkust. Esialgse info kohaselt on ettevõtte märkinud, et esimene fosforiidimaardla proovipuurimine võib toimuda järgmisel kevadsuvel Lääne-Virumaal Rägavere vallas.

Puudulik teave ning Keskkonnaministeeriumi vähene teavitustöö on tekitanud Lääne-Virumaa elanikes teadmatust ja külvanud hirmu võimaliku kaevandamise pärast. Viru Keemia Grupi projektijuht reformierakondlane Kalev Kallemets on küll kinnitanud kohalikule rahvale, et tegemist on vaid uuringute, mitte kaevandamise plaanimisega. Samal ajal puudub igasugune info, mis eesmärgil uuringuid teostatakse.

Seni ei ole Keskkonnaministeerium avalikustanud, kas VKG on esitanud taotluse uuringuloa saamiseks. Arusaamatuks jääb Viru Keemia Grupi tegelik huvi ja Keskkonnaministeeriumi osalus eelnimetatud protsessis. Avalikkusele on jäänud mulje, et ettevõtte mõjutab keskkonnaalaseid otsuseid tõhusamalt, kui seda suudab Keskkonnaministeerium. Üleriigilise tähtsusega ja riigile strateegilisi uuringuid peaks dikteerima ministeerium, praeguses olukorras teeb seda eraettevõtte. Seoses sellega on meil ministrile kokku kuus küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja viis arupärimist. Kui seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetluse kolme tööpäeva jooksul. Ja kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Head kolleegid, nüüd järgmised teated. Esiteks, Riigikogu juhatus on määranud Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 128 kolmanda lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 5. detsembri kell 18. Teiseks, Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse, päästeteenistuse seaduse muutmise ning asutuste ümberkorraldamisest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 116 teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 5. detsembri kell 18. Kolmandaks, Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 99 kolmanda lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 6. detsembri kell 18. Neljandaks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 1. detsembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu Euroopa ühise müügiõiguse määruse eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning määruse eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 15. detsember kell 12. Viiendaks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 1. detsembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise "Euroopa ühtse taristu kasvupakett" kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega asutatakse Euroopa Ühendamise Rahastu, eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning Euroopa Komisjoni teatise ja määruse eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 15. detsember kell 14. Kuuendaks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a

1. detsembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, milles käsitletakse üleeuroopalise energiataristu suuniseid, eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja määruse kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 15. detsember kell 14. Seitsmendaks, olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise peaminister Andrus Ansipile ning sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Nüüd, head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 85 rahvasaadikut, puudub 16.

Head kolleegid! Nüüd tuleb meil kinnitada selle nädala päevakord. See on teil laudadel.

Panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 81 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine riigikontrolöri märkuste ja riigi nõrga juhtimise kohta (nr 53)

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra, st arupärimistele vastamise juurde. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Tarmo Tamme, Eldar Efendijevi, Olga Sõtniku, Kalev Kallo, Priit Toobali, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Ester Tuiksoo, Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Marika Tuus-Lauli, Heimar Lengi, Mihhail Stalnuhhini, Lembit Kaljuvee, Valeri Korbi, Deniss Boroditši, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Inara Luigase ja Enn Eesmaa 24. oktoobril esitatud arupärimine riigikontrolöri märkuste ja riigi nõrga juhtimise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Väga austatud peaminister! Keskerakonna fraktsiooni 21 liiget on esitanud teile arupärimise, kus me tunneme muret kohalike omavalitsuste ja riigi suhetes valitseva ebaselguse pärast. Nii Vabariigi President, õiguskantsler kui ka Riigikontroll tunnevad sügavat muret selle üle, et kohalike omavalitsuste ülesanded on määratlemata ja rahaline kate nende üles-

annete täitmiseks puudub. Nende institutsioonidega võib ju vaielda ja väita, et see pole täistõde, aga lisaks on olemas Riigikohtu 2010. aasta 16. märtsi kohtuotsus, kus resolutsioonis märgitakse: "1. Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks selliste õigustloovate aktide andmata jätmine, mis 1) sätestaksid, millised seadusega kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud; 2) eristaksid kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näeksid ette kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise riigieelarvest."

Kui igale riigi kodanikule on kohtuotsus täitmiseks, siis Vabariigi Valitsus ei ole suutnud poolteise aasta jooksul sellele kohtuotsusele reageerida. Meil ongi küsimus: miks seda ei ole tänaseks päevaks tehtud? Härra peaministrile on esitatud neli küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Tarmo Tamm! Palun, lugupeetud peaminister, kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Olgu kohe alguses ära öeldud, et ka 2011. aasta riigieelarve on kooskõlas Riigikohtu lahendiga ning kohaliku omavalitsuse ülesanded ja riigi ülesanded on selgelt lahutatud. Aga neid ülesandeid ei saa lahutada mitte ühekordse aktiga, see on protsess. Ja ajas need ülesanded võivad muutuda. Nii et see tegevus jätkub. Meenutan teile, et teie endi poolt, õigemini teie eelkäijate poolt vastu võetud riigieelarve on kooskõlas Riigikohtu otsustatuga.

Aga vastan teie küsimustele. Esimene küsimus: "Kuidas ja millal plaanib riik täita Riigikohtu 2010. aasta märtsi kohtuotsuse, kus riigile heideti ette, et omavalitsuste ülesanded ei ole jaotatud riiklikeks ja omavalitsuslikeks?" Riigikohtu lahendist tulenev ülesanne sätestada, millised kohalikele omavalitsustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud, sai täidetud 2010. aasta lõpus 2011. aasta riigieelarve koostamise käigus. See aga ei välista, et seaduste analüüsimisel ja muutmisel võib ülesannete olemuslik kuuluvus

uuesti tõstatuda ning ka muutuda. Esiteks tuleb iga uue ülesande panekuga kohalikele omavalitsustele või kohalike omavalitsuste ülesannete muutmise seadustes hinnata ka ülesande olemuslikku kuuluvust. Teiseks on avaliku sektori arengus normaalne, et teatud funktsioonid võivad eri arenguetappides olla eri haldustasandite pädevuses.

Jutt, et Riigikohtu lahendi täitmise kohalike omavalitsuste ja riiklike ülesannete eristamisel ja rahastuse korrastamisel ei tegelda, ei vasta tõele. Selle lahendi valguses pöördus Siseministerium kõigi valdkonnaministrite poole, et välja selgitada nende haldusalas olevad riiklikud ülesanded, mida täidavad kohalikud omavalitsused. Samasuguse ülesande said ka üleriigilised omavalitsusliidud. Saabunud andmete põhjal tehti eristus juba 2011. aasta eelarves.

Selliseid puhtalt riiklike ülesandeid, mida kohalikud omavalitsused täidavad, oli analüüsi tulemusena ainult Siseministeriumi ja Kultuuriministeriumi valitsemisalas. Arvestades kõlanud väiteid, et 2010. aastal koostatud analüüs oli ebapiisav, esitas Siseministerium tänavu 20. septembril ministeriumidele ja omavalitsusliitudele täiendava palve analüüsida eelarvetöörühmade töö käigus kohaliku omavalitsuse ülesandeid ja nende olemuslikku kuuluvust vastavalt Siseministeriumi koostatud metoodikale. See metoodika on kõigile kättesaadav Siseministeriumi kodulehel www.siseministerium.ee/rk-lahend. Koos selle palvega esitas Siseministerium enda koostatud tabeli kohaliku omavalitsuse ülesannete kohta valdkondade lõikes. Ministeriumide ja üleriigiliste omavalitsusliitude tagasisidet oodati 1. detsembriks.

Nende ülesannete üle, mille puhul kohalike omavalitsuste üleriigilised liidud on ministeriumidega eriarvamusel, jätkatakse läbirääkimisi valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni eelarvekõneluste valdkondlikes töörühmades. Kui töörühmas saavutatakse ülesande või ülesannete osas üksmeel, siis eristatakse need vahendid ka riigieelarves. Kui üksmeelt ei saavutata, esitatakse eriarvamused valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste lauale. Valdkondlikud töörühmad kogunevad tänavu vastavalt nende endi määratud ajagraafikule. Seega kindlasti ei saa

nõustuda väitega, et Riigikohtu lahendit pole hakatud täitma.

Teine küsimus: "Miks pole riigil jätkuvalt tegevuskava, mis tagaks kõigile inimestele ühesuguse kättesaadavuse ja kvaliteediga avalikke teenuseid?" Jutt käib ilmselt kohalike omavalitsuste teenustest. Ma pean tunnistama, et see küsimus paneb mind sügavalt ohkama. Kohalike omavalitsuste pakutavad teenused ei pea põhimõtteliselt üle terve Eesti Vabariigi olema ühesuguse kvaliteediga ja need ei pea ka olema ühtemoodi kättesaadavad. Riik peab kindlustama kohalikele omavalitsustele seadusega iseseisva tulubaasi. Kohalikel omavalitsustel peab olema täielik õigus oma tulubaasi kasutada oma parema äranägemise järgi. See kohaliku omavalitsuse autonoomia printsiip on sätestatud ka meie põhiseaduses.

Kui nüüd keegi soovib seda, et kõik kohalikud omavalitsused pakuksid ühe standardi järgi täpselt ühesuguseid teenuseid, siis teadku ta, et see viiks külanõukogude taasloomiseni Eesti Vabariigis. Kohalik omavalitsus lakkaks olemast omavalitsus ning ta pelgalt täidaks keskvõimu ülesandeid küldes ja valdades. See kindlasti ei tohiks demokraatlikus riigis eesmärk olla. Alati peab kohalikul omavalitsusel olema võimalik võistelda naaberomavalitsustega ja teiste omavalitsustega. Euroopalikus kohalikus demokraatias on niisugune võistlusmoment absoluutselt vajalik, see kuulub kohaliku omavalitsuse olemusse. Inimestele peab jääma võimalus oma tahteavalduseks, võimalus ka jalgadega hääletamiseks. Ühtede inimestele meeldivad kohalikud omavalitsused, kus maksumäärad on madalamad, kus tulud on väiksemad ja ka üksikisiku kulud omavalitsuse jaoks on väiksemad – nad usuvad, et nad saavad ise paremini hakkama kui kohaliku omavalitsuse eestkoste tingimustes, ja eelistavad elada niisuguses kohalikus omavalitsuses. Teistes kohalikes omavalitsustes inimesed eelistavad maksta rohkem makse – nad tahavad elada paigas, kus on tunda suuremat riigi või kohaliku omavalitsuse eestkostet. Seega ei tohiks Eesti Vabariik seada omale eesmärgiks pakkuda kõigile elanikele kõigis kohalikes omavalitsustes täpselt samasuguseid, sama laia spektriga ja sama sügavusega teenuseid.

Kolmas küsimus: "Riigi transpordi arengukavas 2006–2013 on tehoiu rahastamise süsteemi korrastamise eesmärgina ette nähtud

selgitada 2007. aasta lõpuks välja kohalike teede investeerimisvajadus. Millistel kaalutlustel pole valitsus nimetatud tegevusega alustanud?" "Transpordi arengukavas 2006–2013" on toodud meetme 1.2 "Transpordi riikliku finantseerimise süsteemi uuendamine" all indikaatorina ära kohalike teede investeerimisvajaduste hindamine koostöös omavalitsusliitudega tähtajaga 31. detsember 2007. Algselt oli see kavas ühe uuringuna, mis oleks pidanud näitama kohalike omavalitsuste teede investeerimisvajadust teatud ajahetkel. Töö lähteülesande koostamise käigus selgus, et plaanitud kujul ja mahus ei ole võimalik ega mõistlik kõnealust uuringut läbi viia, kuna selleks puudusid vajalikud baasandmed.

Takistuseks on asjaolu, et suur enamik kohalike omavalitsusi ei pea oma vara, s.o kohalike teede üle korrektset bilansipõhist arvestust, nii nagu Maanteeamet ja mõned kohalikud omavalitsused seda seadusest lähtuvalt teevad. Sellele asjaolule osutas ka Riigikontroll oma auditis. Selleks et oma vara üle arvestust pidada, on kohalikel omavalitsustel vaja oma teed nõuetekohaselt inventariseerida ning kajastada teede tegelik olem riiklikus teeregistris riikliku teeregistri asutamise ja registri pidamise põhimääruse kohaselt. Selle sätestab Vabariigi Valitsuse 2005. aasta 28. juuli määrus nr 199.

Olen nõus, et transpordi arengukavas toodud tegevused on riigile kohustuslikud, kuid selle hädavajalik eeltingimus on, et kohalikud omavalitsused täidavad oma seadusest tulenevaid kohustusi ja loovad sellega eeldused arengukavas ettenähtud ülesannete täitmiseks.

Neljas küsimus. Vastus sellele on "ei". Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Alustame küsimustega. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Kuna tänases arupärimises tuntakse huvi ka riigi nõrga juhtimise vastu, siis on mul teile järgmine küsimus. Täna üks internetiportaal annab edasi tööandjate liidu arvamuse. Nad kinnitavad, et te pole 2007. aastast riigieelarve koostamisel ja riigi juhtimisel tööandjate nõuannetega sugugi arvestanud. Et te töövõtjate arvamusega

ei arvesta, on ammu teada, ja mulle tundub, et ka Riigikontrolli aruandega te pole kuigi palju arvestanud ega selle vastu huvi tundnud. Siit küsimus teie päevapoliitika kohta: kas teie kui valitsusjuht, kes te juhite riiki ja olete praegu nagu kohustatud sellele arupärimisele vastama, olete tundnud huvi kahe ministri, majandusminister Partsi ja siseminister Vaheri tegevuse vastu? Kas nad on riigijuhtimise seisukohalt õigel teel või on nad millegagi määritud?

Andrus Ansip

Ma eeldan, et nad on olnud õigel teel. Ja ma jään oma eelduse juurde, kuni pole tõestatud vastupidine. Aga selles küsimuses on kindlasti vajalik väga põhjalik uurimine ja analüüs. Järeldusi saab teha siis, kui see analüüs on koostatud.

Aga nüüd teie väide, et Vabariigi Valitsus ei ole arvestanud tööandjate arvamusel. Sellesse väitesse ma suhtun suhteliselt skeptiliselt. Me oleme vägagi arvestanud tööandjate arvamusel, võib-olla küll mitte kuigi palju Eesti Tööandjate Keskliidu ebakohaste seisukohtadega. Ja tuleb tunnistada, et riigil on läinud päris hästi. Ka erinevad reitinguagentuurid – Moody's, Standard and Poor's –, ka Rahvusvaheline Valuutafond on ju kogu sellel teie nimetatud perioodil märkinud, et Eesti riigi reiting on tugev ning seda on tõstetud eelkõige tänu sellele, et avaliku sektori rahandus on väga heas korras ja see tasakaalustab mõneti korrast ära olevat erasektori rahandust. Ma ei taha nüüd kuidagimoodi avalikku sektorit erasektorile vastandada, aga need isikud, kes tulevad praegu kangesti riigi rahandusele näpuga näitama, võiks natuke tutvuda nimetatud reitinguagentuuride seisukohtadega, samuti Euroopa Keskpanga, Euroopa Komisjoni ja Rahvusvahelise Valuutafondi seisukohtadega. Kõigist nendest seisukohtadest leiavad nad kinnituse minu väitele, mis kõlas nii, et Eestile oli võimalik anda AA-reiting ainult tänu sellele, et valitsussektori rahandus on väga heas korras. See on eeskujulik!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! Mul on väga kahju, et te Heimar Lengi küsimuse tähtsamale

osale ei vastanud ja hiilisite küsimusest osavalt kõrvale nagu peaaegu alati. Aga kui küsida riigikontrolöri aruande kohta, siis see oli tänavu tõesti üks väga sisutihe ja huvitav dokument, mida meile üsna hiljuti siin saalis tutvustati. Riigikontrolör juhtis tähelepanu sellele, et kõikvõimalikud valitsuse dokumendid ja aruanded ei puuduta üldsegi riigis valitsevaid puudusi. Need on samasuguses kiitvas toonis, nagu te just praegu demonstreerisite. Ta nimetas, et ei ole seal juttu tööpuudusest, ei ole seal juttu omavalitsuste kehvast rahalisest olukorrast, ei vaesusest – mitte millestki. Ma küsin ikkagi: mil määral te olete nüüd Riigikontrolli aruandest tõsisemid järeldusi teinud? Ja kui olete, siis mida konkreetselt?

Andrus Ansip

Eks valitsuse tegelemine tööpuudusega ole ju tervele Eesti rahvale näha olnud. Teile muidugi ei meeldi, kui mina siit kõnetoolist räägin asjadest nii, nagu nad on. Sest teile tundub, et kui ma kiidan Eesti rahvast ja ka Riigikogu ja valitsust, siis teie meelest on see väga ebakohane. Kui aga valitsus tööpuudusega ei tegeleks ja ainus tööpuudusega tegeleja oleks teie palavalt armastatud erakonna esimees Edgar Savisaar, kes riietab inimesi neonvestidesse ja paneb neid siis mööda Tallinna tsirkuleerima, ei oleks kuidagi mõeldav, et viimase poolteise aasta jooksul on Eestis tööpuudus kaks korda vähenenud. Aga ometi on see juhtunud! Ja siinkohal võiks küsida: kuidas see meiega nii küll läks?

Jutt ei käi ainult registreeritud tööpuudusest, jutt käib ka ILO standardi järgi arvestatud tööpuudusest. Vähenemine viimase poolteise aasta jooksul on ühel puhul kaks korda, teisel puhul peaaegu kaks korda. Kuidas see meiega küll nii läks? Ma võin veel kord seletada, kuidas põhiliselt see meiega siis nii läks.

Esiteks, me oleme hoidnud oma riigi rahanduse korras. Me oleme taganud Eesti investimiskliima usaldusväarsuse. Eesti on olnud otsesetele välisinvesteeringutele atraktiivne. Need välisinvesteeringud on loonud Eestis uusi töökohti. Uutel töökohtadel on kasvatatud majandust, loodud uusi tooteid, mis lähevad eksporditurgudele. See on ainult üks põhjus, aga see on peamine põhjus. Seetõttu, kui oleks võimalik ka teistel riikidel, kus tööpuudus on praegu peaaegu 20% või suuremgi, mitte midagi

tehes vähendada seda suurt tööpuudust kaks korda, no siis seda võiks neile soovitada. Ent meie meetmed on olnud teistsugused ja need on taganud riigile edu.

Jutt sellest, et Vabariigi Valitsus ei tegele vaesusega, ei ole kohane. Kui see ikka nii oleks võimalik, et vaesusega mitte tegeledes suhteline vaesus Eestis kriisi ajal väheneb, küllap oleks teisedki samu meetodeid kasutanud. Aga ei, teistel ei ole vaesuse vähendamine nii hästi õnnestunud kui meil Eestis.

Olgu veel kord öeldud, mida valitsus on teinud selleks, et vaesust vähendada. Esiteks, me tõstisime pensione. Kuigi on olnud kriis, tõstisime me ajal, kui teised on pensione kärpinud, pensioni 5%. Miks? Mõned ütlevad, et meil oli valijate hääli vaja. Poliitik, kes ütleb, et talle ei lähe valijate hääli vaja, pole aus ehk otse öeldes: ta valetab. Aga peamine põhjus, miks me otsustasime pensione tõsta, tulenes Eurostatist. Kui riigis 40% pensionäridest elas vaesusriskis, siis oli mõeldamatu jätta pensionid suurendamata. Üksi elavatest pensionäridest elas tol ajal, kui me otsustasime pensione tõsta, vaesusriskis koguni 80%. Pensionitõus oli igati põhjendatud, tänu sellele tõusule on paljud inimesed pääsenud vaesusriskis, vaesuse elamisest.

Teine suur meede, miks Eestis vaesus on vähenenud, on teile ka sama hästi teada kui mulle. Me suurendasime töötukassast väljamakseid töötutele ja võrreldes eelmise kriisiga aastal 1999 on praegune riigi poolt töötutele antav abi hoopis teises suurusjärgus. Seegi on olnud väga oluline vaesuse vähendamise abinõu Eestis. Alati võib vaadata ja mitte märgata, aga minu meelest selleks, et argumenteeritult väidelda, tasuks vaadata ja märgata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma läheksin tagasi kohalike omavalitsuste temaatika juurde, sellest ju kõik algas. Õiguskantsler on rõhutanud, et kohalike omavalitsuste osutatavate avalike teenuste erinevuse või lausa teenuste puudumise korral on tegemist kodanike põhiseaduslike õiguste riivega ja seega põhiseaduse rikkumisega. Kas te arvate, et kohalike omavalitsuste tulubaas on

piisav neile põhiseaduse ja seaduste alusel pandud kohustuste täitmiseks?

Andrus Ansip

Arvestades riigi võimalusi, tuleb asuda seisukohale, et tulubaas on piisav. Samas me teame, et sõltumata sellest, kas tegemist on rikka või vaese riigiga, jääb kohalikul omavalitsusel enamasti ülesannete täitmiseks vajalikest vahenditest 25% puudu. Pole vahet, kas tegemist on Norraga või Kongoga, puudu jääb ikka umbes veerand. Ilmselt ei leidu maailmas mitte ühtegi kohalikku omavalitsust, mille juht ütleks, et nendel on ülesannete täitmiseks piisavalt raha. Ses osas ei ole Eesti sugugi erandlik.

Arvestades Eesti riigi võimalusi, tuleb asuda seisukohale, et neid vahendeid on piisavalt. Kui vaadata avaliku sektori kulusid, mis tehakse kohaliku omavalitsuse tasandil, siis nende kulude osatähtsusest asetub Eesti Euroopa tugevate omavalitsustega riikide hulka. Euroopas on ainult mõned või ütleme, et pisut rohkem kui mõned riigid, kus kohalikul tasandil kulutatakse rohkem kui 25% kõigist avaliku sektori kuludest. Jah, Taanis kulutatakse kohalikul tasandil pea 60%, Rootsis pea 50%, Soomes pea 40%. Selle kõrval võib Eesti oma 25%-ga tunduda tagasihoidliku riigina. Kuid arvestades seda, et teises äärmuses on riike, kus kohalikul tasandil kulutatakse kõigist avaliku sektori kuludest alla 5%, siis too 25% tagab Eestile koha Euroopa Liidu esimeses pooles, arvestades neid riike, kus kohalikud omavalitsused on tugevamini rahastatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Minu küsimus puudutab ka kohalike omavalitsuste ja riigi vahelisi suhteid. Teatavasti kaob 2013. aastast omavalitsustel ära üks väga oluline osa tulubaasist – mõtlen kodualuse maa maksu. Kui seda parlamendis arutati ja otsustati, siis lubati, et kohekohe käib Vabariigi Valitsus välja mehhanismi, kuidas see puudujääk omavalitsustele kompenseeritakse. Kas nüüd on see mehhanism olemas? Kas olete koalitsiooni sees selles kokku

leppinud? Omavalitsusjuhid on üsna ärevil ega oska edasist tegevust planeerida.

Andrus Ansip

Tallinna linnal ei maksaks ärevust tunda, sest Tallinna linn on ilma riigi abita ära kaotanud oma maamaksu. Nii et teil ärevuseks põhjust ei ole. Aga kõik teised omavalitsused teavad, et koalitsioon on põhimõtteliselt jõudnud kokkuleppele suurendada kohalike omavalitsuste tasandusfondi sellisel, et kohalikele omavalitsustele saaks kompenseeritud maa-maksust laekumata jääv tulu. Tallinna linna lohutuseks ütlen ka, et ega Tallinna keegi karistama ei hakka – ka Tallinn saab selle kompensatsiooni osaliseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra peaminister! Lubage jääda erinevale seisukohale kohalike omavalitsuste tulubaasi suhtes. Ega kohalikel omavalitsustel eriti võimalusi oma tulubaasi kujundada ei ole, välja arvatud see, mis riik ülevalt jagab. Kuidas te, härra peaminister, suhtute sellesse, et kohalikud omavalitsused on haaranud kinni oma viimasest õlekõrrest, suurendades lasteaia kohatasu? Nagu hiljaaegu lugesime, suurendati seda näiteks Rae vallas 74%. Kas valitsusel ei ole plaani kehtestada piiri, mis tasemeni on võimalik lasteaia kohatasu tõsta?

Andrus Ansip

Nagu Riigikohus oma lahendis on leidnud, on kohalikud ülesanded ja on riigi ülesanded. Mõne riigi ülesande täitmine on delegeeritud kohalikele omavalitsustele, aga teie nimetatud teenus nende hulka ei kuulu. Ehk peaksite küsima oma armastatud erakonna esimehe käest, miks ta on otsustanud Tallinnas lasteaia kohatasu märkimisväärselt suurendada. Mis puutub kohaliku omavalitsuse tulubaasi, siis teatud ulatuses on see sõltuvuses maksumääradest. Näiteks teede ja tänavate sulgemise maksu määr on kohaliku omavalitsuse määrata, samuti reklaamimaks. Aga eelkõige sõltub kohaliku omavalitsuse tulubaas sellest, kas inimesed tahavad kohaliku omavalitsuse territooriumil elada või ei taha elada. Seega peab kohalik omavalitsus eelkõige hoolima oma

elanikest. Kui inimesed tahavad seal elada, siis nad seal ka elavad ja maksavad oma tulumaksu kohaliku omavalitsuse arvele. Nii need kohalikud tulud formeeruvad. Tulubaas on väga suures osas kohalike omavalitsuste endi luua, seadus on kohalikele omavalitsustele iseseisva tulubaasi andnud.

Esimees Ene Ergma

Ei saa esitada kahte küsimust, Priit Toobal. Milles on küsimus? Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus ja palve istungi juhatajale. Kas te palun hariksite peaministrit ja selgitaksite talle, et kohalik omavalitsus ei võrdu Tallinnaga. Kohalikke omavalitsusi on Eestis 226.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Priit Toobal, selleks on teil võimalus tulla esinema. Ei maksa seda minu käest küsida. On vaja aru saada, mis on protseduuriline küsimus!

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, härra peaminister! Avan nüüd läbirääkimised. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Mu kõne tuleb tunduvalt pehmem, kui ma kavatsesin. Peaminister rahustas mind. Ta ütles, et nendes omavalitsustes, kus on hea elada, on palju rahvast ja sinna tuleb inimesi juurde. Tallinnasse tuleb iga päev inimesi juurde, nii et mul on suur kivi südamest langenud. Me oleme õigel teel koos oma erakonna esimehe ja Tallinna linnapeaga. Aitäh, härra peaminister!

Aga nüüd, võttes kinni teie sõnadest, kuidas ikka juhtus nii, et meie elu on nii hea, et IMF meid kiidab ja kõik rahvusvahelised organisatsioonid meid kiidavad, mängides nende sõnadega, küsin mina nüüd, härra peaminister, teie käest: kuidas ikka läks nii, et Eesti hinnatõus on Euroopa kõige kiirem ja kõige suurem? Härra peaminister, kuidas ikka läks nii, et Euroopa Liidu kõige väiksemad palgad on teie juhitud riigis? Härra peaminister, kuidas ikka läks nii, et kõige viletsamad pensionid on Eesti Vabariigis? Ja, härra peaminister, kuidas ikka läks nii, et suhteline vaesus ei ole meil sugugi nii väga laita, nagu te ütlesite? Tahaks öelda

teile seda, et laste süvavaesus on viimastel aastatel teie peaministriks oleku ajal kaks korda suurenenud. Kuidas ikka läks nii, härra peaminister?

Ja kuidas ikka läks, härra peaminister, nii, et kuus päeva on möödas sellest, kui riigitelevisioon tegi saate teie valitsuse ministrite ning teie koalitsioonipartneri, Isamaa ja Res Publica Liidu juhtpoliitikute mustadest tegudest elamislubadega hangeldamisel ja me pole siamaani terve nädala jooksul kuulnud teie suust mitte ühtegi avaldust? Kui puhkes eelmine skandaal aasta tagasi, siis te võtsite minu lugupeetud erakonna esimehe kohta iga päev sõna, vahel ka kaks korda.

Arupärimise pealkiri on "Arupärimine riigi nõrga juhtimise kohta". Härra peaminister, ma küsin teie käest: kuidas on ikka läinud nii, et nädala jooksul pole ka meie vabariigi president võtnud seisukohta, mis Eesti valitsuses toimub? Ja kuidas on ikka läinud nii, et me pole kuulnud nädala jooksul, kas meie kaks juhtivat ministrit – majandusminister ja siseminister – on seotud uue lahvatanud siseskandaaliga, mis on juba ulatunud Euroopa Liitu ja Schengeni viisaruumi?

Ma tänan, et mulle anti sõnavõtuks aega, ja ma jätan need küsimused õhku. Härra peaminister, kuidas ikka läks nii?

Esimees Ene Ergma

Palun teid, lugupeetud peaminister, kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Mul on hea meel, et Eestil on läinud nii hästi, nagu on läinud. Kuidas ikka läks nii, et Eesti on võrreldes oma kunagiste saatusekaaslastega olnud kõige edukam? Küllap tänu sellele, et Eestis on olnud 20 aastat järjest vastutustundlikud valitsused ja et ka Riigikogu enamus on viimase 20 aasta jooksul vastutustundlik olnud. Nii ta ongi läinud.

Kuidas ikka läks nii? Tänu sellele läks nii, et meil on rahvas olnud töökas. Mis oleks juhtunud siis, kui see minemine oleks olnud Keskerakonna suunata? Ma arvan, et eks me siis seal Kreekas oma asjadega oleks. Olles lugenud teie suurepärase juhtide suurepäraseid kirjatöid, ei saa järeldada muud, kui et kuskil mujal ei saaks Eesti olla.

Meie palgad ei ole Euroopa Liidus kõige pisemad. Te võiksite seda teada. Riigikogu liige ei tohiks kindlasti valetada. Veel kord: ausus on kreedo! Kui te jätate midagi, mida te ei taha avalikkusega jagada, ütlemata, siis see on teie asi, aga valetada ei tohi. Pensionid – no ei ole Eestis Euroopa Liidu kõige pisemad! Laste süvavaesus pole viimastel aastatel kaks korda suurenenud. See on vale! Uuringud kinnitavad, et jah, kriisis on süvavaesus suurenenud, aga mitte kaks korda. Teie jutt meenutab juba seda uusriikka juttu, kuidas rikkaks saada: kahega ostan, panen 2% juurde ning neljaga müün, ja sellest 2%-st elangi. Umbes samasugune on see teie lähenemine vaesuse teemale.

Kui te oleksite kuulnud, siis te oleks kindlasti ka kuulnud minu avaldusi, minu seisukohti elamislubadega sahkendamise küsimuses. Kui te oleksite kuulnud, siis te oleksite kindlasti ka kuulnud, et Vabariigi President on elamislubadega sahkendamise hukka mõistnud. Aga kui te ei taha kuulata, siis te ka ei kuule. Kui te elate omas maailmas ja värvite selles maailmas kõik, kogu ümbruse mustaks, siis te ei kuule ega näe, mis tegelikult elus toimub. Mul on sellest kahju.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine maareformi kohta (nr 59)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, mis on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Ester Tuiksoo, Inara Luigase, Heimar Lengi, Valeri Korbi, Marika Tuus-Lauli, Lauri Laasi, Aivar Riisalu, Lembit Kaljuvee, Kalev Kallo, Enn Eesmaa ja Tarmo Tamme 27. oktoobril esitatud arupärimine maareformi kohta. Palun kõnepulti kolleeg Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Hea peaminister! 27. oktoobril esitas rida keskerakondlasi arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Arupärimine on initsieeritud Riigikontrolli aruandest "Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2010. aastal". Maksimaksja peab kohalikult omavalitsuselt saada suure hulga teenuseid, mille osutamiseks

vajavad omavalitsused maad – näiteks teedetänavate ja muu taristualune maa, koolide ja lasteaedade maa, parkide ja haljasalade ning spordiväljakute maa. Omavalitsusjuhid on arvanud, et kohalike omavalitsuste ülesannete täitmiseks maad piisavalt ei ole.

On selgunud, et valdade ja linnade maa-küsimuse lahendamine takerdub suutmatuse taha maareform lõpule viia. Korduvalt on arutatud, kuid siiani pole otsustatud, millest lõpuleviimist alustada: kas moodustada seni reformimata riigimaast riigi maareserv ja seejärel müüa sellest omavalitsustele maatükke või anda neid maid kasutada või anda vaba maa esmalt üle omavalitsustele. Maareformi lõpuleviimise käigus on tähelepanu keskmes maa riigi omandisse jätmise ja munitsipaliseerimise vahekorra selgitamine. Selleks kiitis Vabariigi Valitsus juba 2008. aastal heaks riigi maareservi moodustamise põhimõtted, milles on toodud maade loetelu, millest riigi maareserv moodustatakse. Riigikontroll on aga tuvastanud, et riigi maareservi moodustamise põhimõtted ei ole omavalitsuste seisukohast küllalt läbipaistvad. Nimelt on omavalitsustele jäänud mulje, et riigi maareservi moodustatakse juhuslikult, selle eesmärk on täita müügiplani ja kasvatada riigi tulusid.

Valdadel ja linnadel ei oleks maade riigi omandisse jätmise vastu midagi, kui riik selgitaks, milleks maa riigi omandisse jäetakse. Maa-amet kinnitab, et lähtub maade riigi omandisse taotlemisel riigi maareservi moodustamise põhimõtetest, kuid see ei ole paraku avalik dokument. Vabariigi Valitsus on deklareerinud, et peab riigi maareservi moodustamisel ja munitsipaliseeritava maa määramisel oluliseks koostööd omavalitsustega, ent Riigikontrolli hinnangul pole see realiseerunud.

27. oktoobril esitas rida keskerakondlasi peaministrile kokku seitse küsimust, nüüd ootame nendele vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Palun, lugupeetud peaminister, vastamiseks kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene ja teine küsimus: "Kas maareformi lõpuleviimine on tänase valitsuse prioriteet?"

Millal ja kuidas on valitsusel kavas lõpetada maareform?" Ma vastan kahele küsimusele korraga. Vabariigi Valitsus on püstitanud oma tegevusprogrammi 2011–2015 üheks eesmärgiks punktis 14 "Riigivara tootlikkuse suurendamine": lõpetada maa- ja omandireform. Praeguseks on reformimata veel vaid ligikaudu 10% maast. Riigi omandisse jäetud maade maht on viimastel aastatel märksa kasvanud. Näiteks 2007. aastal registreeriti maakatastris riigi vara kokku 1858 katastriüksust kogupindalaga umbes 18 300 hektarit, 2010. aastal umbes 49 600 hektarit. Selle aasta oktoobri seisuga on juba registreeritud 3387 katastriüksust pindalaga umbes 43 800 hektarit. Reservmaana vormistatakse riigi omandisse selline maa, mis on maareformi käigus vabaks jäänud, st teiste isikute nõueteta maa või maa, mida pole võimalik maareformi seaduse alusel teiste isikute omandisse anda. Riigivaraseaduse alusel on seda maad hiljem võimalik reservina säilitada, võõrandada või kasutusse anda.

Kolmas ja neljas küsimus: "Miks riik ei ole välja selgitanud KOV-ide maavajadust? Kuidas on riigi maareservi moodustamisel ja munitsipaliseeritava maa määramisel riik huvitatud koostööst omavalitsustega? Milles täpselt koostöö seisneb? Mida seni tehtud on?" Vastan ka neile kahele küsimusele korraga. Kohaliku omavalitsuse maavajaduse väljaselgitamisel on kõige suurem roll, kui mitte öelda ainuroll, omavalitsusel endal. Ruumiline planeerimine on omavalitsusüksuse ülesanne. Üldjuhul on kohalikud omavalitsused selgitanud oma maavajadusi üldplaneeringute abil. Siseministeeriumi avaldatud info põhjal on kehtivad üldplaneeringud seisuga 1. juuni 2011 olemas 195 omavalitsusel, 12 omavalitsuse territoorium on üldplaneeringuga osaliselt kaetud. Mitmel omavalitsusel puudub üldplaneering endiselt, kuigi planeerimiseaduse § 45 kohaselt pidid linnades olema üldplaneeringud kehtestatud hiljemalt 1. jaanuariks 2006 ja valdades 1. juuliks 2007. Omavalitsusliitude Koostöökogu keskkonna- ja maaküsimuste komisjonis on korduvalt arutatud reformimata riigimaadega seonduvat. Lähtuvalt riigi vajadusest ning kohalike omavalitsuste ja riigi vastastikuse koostöö põhimõtetest lepitati 2007. aastal kokku, et kohalikud omavalitsused esitavad reformimata riigimaade kohta andmed Maa-ametile. Reformimata riigimaa-

dest ülevaate saamiseks loodi Maa-ametis kaardirakendus, kuhu kõigil omavalitsustel on võimalik kanda andmeid nii taotlusaluste kui ka vabade maade kohta ning ka kohaliku omavalitsuse enda huvivid. Kahjuks ei ole mitmed omavalitsused pakutud koostöövõimalust kasutanud või on seda teinud vaid osaliselt, seetõttu puudub riigil informatsioon nende huvidest. Keskkonnaministeerium ja Maa-amet teevad endiselt selgitustööd selle nimel, et kohalikud omavalitsused oleksid huvitatud koostööst riigiga ja maareformi lõpuleviimise protsessi kiirendamisest. Muu hulgas on Keskkonnaministeerium palunud omavalitsustelt informatsiooni ka nende maade kohta, mille võimalikult kiire tsiviilkäibesse andmine aitaks oluliselt kaasa kohaliku omavalitsuse arengule.

Viies küsimus: "Mis põhjusel ei ole riigi maareservi moodustamise põhimõtted avalikult kättesaadavad?" 2008. aasta oktoobris esitas keskkonnaminister Vabariigi Valitsusele riigi maareservi moodustamise põhimõtted, mis kiideti heaks valitsuskabineti istungil 10. jaanuaril 2008. Samal aastal tutvustati maareservi moodustamise põhimõtteid Omavalitsusliitude Koostöökogu keskkonna- ja maaküsimuste komisjonis. Samuti anti sel teemal ülevaade Tallinnas toimunud valdade ja linnade päeval. Seega peaks need põhimõtted olema jõudnud ka kohalike omavalitsusteni.

Kuues küsimus: "Kuidas selgitate olukorda, kus keskkonnaminister on viimastel aastatel väljendanud seisukohta, et omavalitsusel puudub õiguslik alus saada tasuta munitsipaalomandisse elamu-, tootmis- ja ärimaad, kui samal ajal on Vabariigi Valitsus selliste sihtotstarvetega maid munitsipaalomandisse andnud? Kui kohalike omavalitsuste ülesanded pole vahepeal oluliselt muutunud, siis mis põhjusel on nimetatud teema õiguslik käsitus muutunud?" Kohaliku omavalitsuse ülesanded on sätestatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-s 6. Vabariigi Valitsusel on oma vastava otsusega võimalik seal nimetatud eesmärkidel anda maareformi käigus maad munitsipaalomandisse. Maa munitsipaalomandisse andmisest ei ole keeldutud üksnes ühe või teise sihtotstarbe tõttu, vaid lähtutakse sellest, kas esitatud taotlusest selgub, et see maa on vajalik kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse või mõne teise seadusega omavalitsu-

sele pandud avalik-õigusliku iseloomuga ülesande täitmiseks ning et ilma konkreetset maaüksust omamata ei ole võimalik niisugust ülesannet täita. Iga konkreetse taotluse puhul hinnatakse maa kasutamise eesmärgi vastavust kehtivale planeeringule ja kooskõla muude strateegiliste dokumentidega – valla- või linna arengukavaga, jäätmekavaga jne. Seega ei ole elamu-, tootmis- ja ärimaa sihtotstarbega maaüksuste osas maa munitsipaalomandisse andmise põhimõtted muutunud.

Viimastel aastatel, s.o alates 2007. aasta septembrist on põhjendatud taotluste korral Vabariigi Valitsus andnud maareformi käigus munitsipaalomandisse tootmismaa sihtotstarbega maad kokku 54 hektarit, sh ärimaa sihtotstarbega maad 2,2 hektarit ja elamumaa sihtotstarbega maad 1,28 hektarit. Kuna elamupiirkondade arendamise eesmärgil maareformi käigus maa munitsipaalomandisse andmine ei ole seadusega kooskõlas, siis on kohalikele omavalitsustele loodud võimalus elamumaa omandamiseks riigivaraseaduse alusel alla hariliku väärtuse ehk 65%-ga üksuse turuväärtusest. Seega, kui elamumaa ei ole vajalik seadusest tulenevate kohalike omavalitsuste ülesannete täitmiseks, siis tuleb selle omandamise korral riigile raha maksta sõltumata sellest, kas maa jääb tema omandisse või see võõrandatakse. Nii et elamumaade omandamiseks kohalikel omavalitsustel seadusest tulenevaid takistusi enam ei ole. Ka on riigivaraseaduses olemas alused kohalikele omavalitsusele tehnoparkide, tööstusparkide ja muu ettevõtluskeskkonna arendamiseks vajalike maade omandamiseks. Lisaks on riigivaraseaduses sätestatud alused kohalikele omavalitsusele tema ülesannete täitmiseks vajaliku maa tasuta või alla turuhinna omandamiseks. Kui pärast maa riigi varaks vormistamist selgub, et omavalitsus mõnda maaüksust siiski vajab, on tal seda võimalik riigivaraseaduse alusel taotleda.

Seitsmes küsimus: "Kuidas suhtute Riigikontrolli seisukohta, et Vabariigi Valitsusele otsustamiseks antavad maa munitsipaliseerimise taotlused tuleb ette valmistada regionaalministril? Kas see oleks Teie hinnangul põhjendatud ja vajalik regionaalministri pädevuse suurendamine?" Maareformi läbiviimise korraldamise eest vastutab keskkonnaminister. Maareformi lõppetapil ei saa pidada otstarbekaks, et üks osa üle 15 aasta ühe ministeeriumi

haldusalas olnud ülesandest antakse teise ministeeriumi haldusalasse. Keskkonnaministeeriumi hallatav Maa-amet teostab järelevalvet maavalitsuste ja kohalike omavalitsuste tegevuse üle maareformi läbiviimisel. See pädevus tuleneb maareformi seaduse § 38 lõike 2 punktist 1. Vabariigi Valitsuse seadusest tulenevalt peab küll siseminister teostama järelevalvet maavanemate tegevuse üle, ent maareformi küsimustes on vastav pädevus Maa-ametil. Ka selleks, et hinnata kooskõla kehtestatud planeeringute ja õigusaktides sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete vahel, on Keskkonnaministeeriumil ja Maa-ametil vastav kompetents ja pädevus.

Maareformi seaduse ja Vabariigi Valitsuse 2006. aasta 2. juuni määrusega nr 133 "Maa munitsipaalomandisse andmise kord" on loodud õiguslik regulatsioon kohalikele omavalitsustele vajaliku maa munitsipaalomandisse andmise otsustamisel ei lähtuta ainult kohaliku omavalitsusüksuse ülesannetest, vaid kontrollitakse, kas maad on võimalik taotluses toodud eesmärgil kasutusse võtta, st kontrollitakse maal lasuvaid looduskaitsealusi ja muid piiranguid, maavarade olemasolu, jäätmejaama rajamisel näiteks jäätmekava. Need küsimused on valdavas osas Keskkonnaministeeriumi haldusalas.

Kõnealuse ettepaneku tegemisel ei ole Riigikontroll valitsuse hinnangul teostanud piisavalt põhjalikku uuringut ja asjakohaseid analüüse. Seetõttu ei ole Riigikontrolli ettepanek proportsionaalne ülevaate raames tehtud analüüsiga. Tegemist on sisuliselt ettepanekuga, kus Riigikontroll esitab arvamuse, et mingi riigi funktsioon tuleks ühe ministeeriumi pädevusest anda teise ministeeriumi pädevusse. Lõpliku otsuse teeb valitsus tulenevalt Vabariigi Valitsuse seadusega talle antud pädevusest. Maa munitsipaalomandisse andmine on vaid osa maareformist. Maareformi seaduse § 38 lõike 1 kohaselt viivad maareformi läbi Vabariigi Valitsus Maa-ameti kaudu ja kohalikud omavalitsused maareformi seaduse alusel Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras. Vabariigi Valitsus ei näe praegu vajadust anda maa munitsipaalomandisse andmise menetlus Keskkonnaministeeriumi asemel regionaalministri pädevusse.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

3. Arupärimine vabatahtlike päästjate kohta (nr 47)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde: Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Jüri Ratase, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Deniss Boroditši, Tarmo Tamme, Aivar Riisalu, Eldar Efendijevi, Inara Luigase, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi ja Mailis Repsi 17. oktoobril esitatud arupärimine vabatahtlike päästjate kohta. Palun kõnepulti kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Hea siseminister! 17. oktoobril esitas rida Keskerakonna fraktsiooni liikmeid arupärimise härra siseministrile. See puudutab vabatahtlike päästjate eluolu. Meie küsimused on ajendatud sellest, et härra minister on üsna mitu korda siin puldis maha öelnud, et vabatahtlikud päästjad on üks päästevõimekuse suurendamise võimalikke hoobasid. Ma ei hakka siin küsimusi ette lugema, aga kokku on neid kuus. Kui härra minister pulti tuleb, siis ehk saame selgust.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Palun nüüd, lugupeetud siseminister, kõnepulti küsimustele vastuseid andma!

Ken-Marti Vaher

Austatud proua juhataja! Lugupeetud küsijad! Head Riigikogu liikmed! Kuus küsimust, millest esimene, millega ma alustan, kõlab järgmiselt: "Milliste meetmetega on kavandatud Teie hinnangul vabatahtlike arvu oluline suurendamine aastal 2012?" Vabatahtluse arendamisel tuleb üldiselt lähtuda põhimõttest, et vabatahtlus põhineb isiku vabal tahtel. Seega vabatahtlus kui ühiskondlik liikumine eksisteerib ainult sel juhul, kui see on rajatud inimeste isiklikule soovile panustada oma aega ja jõudu. Riik ei saa suurendada vabatahtlust käsu korras. Kui seda ka püütaks teha, siis me ei

saaks rääkida tõelisest vabatahtlikust tegevusest. Kuid mida riik saab omalt poolt teha ja peab tegema, on soodsa pinnase loomine vabatahtluse arenguks. Selleks olemegi kavandanud mitmeid tegevusi.

Esiteks, igas Päästeameti regionaalses päästetukeskuses on alates 1. septembrist 2011 ametisse nimetatud kokku viis ametnikku, kelle igapäevatöö on vabatahtliku päästega tegelemine. Teiseks, aastal 2012 jätkatakse Päästeameti läbiviidavat vabatahtlike päästjate koolitamist. Kolmandaks, vabatahtliku pääste rahastamine Siseministeeriumi eelarvest suureneb 2012. aastal 105 000 euro võrra, mis on ligi 30%-ne tõus võrreldes 2011. aasta vabatahtlike päästjate rahastamisega. Ja neljandaks, 2012. aastal me toetame vabatahtlike päästjate katusorganisatsiooni Eesti Priitahtlik Päästeliit tegevustoetusega. Oleme juba sõlminud toetuslepingu 28 000 euro ulatuses. Samuti oleme rahanduskomisjonile esitanud taotluse suurendada seda toetust veel 42 000 euro võrra. Sellega suureneks päästeliidu aastane tegevustoeetus ligi 70 000 euroni, mis tähendaks märkimisväärset kasvu võrreldes 2011. aastaga, mil päästeliidu toetus oli ligikaudu 35 000 eurot.

Vabatahtlike katusorganisatsiooni võimekuse suurendamine võimaldab neil lisaks tegevjuhile palgata ka arendusjuhi, kelle ülesanne on algatada välisabi projekte, samuti koostada päästeliidu arengukava ja viia läbi üritusi. Oleme esitanud ka täiendava taotluse selleks, et eraldada priitahtlikule päästeliidule toetus selleks, et panna õlg alla uute vabatahtlike päästetööstuste tekkele prioriteetsetes piirkondades. See on märkimisväärne hulk tegevusi ja ma arvan, et see näitab ka, et Siseministeeriumi prioriteet on vabatahtluse arendamine tegudes.

Teine küsimus: "Kuidas kavatseb riik muuta vabatahtlikud päästjad tööandjale atraktiivseks? Milliseid soodustusi võiks tööandja loota vabatahtliku päästja töölevõtmisel? Kas ministeeriumil on juba välja töötatud vastav mehhanism?" Vastavalt päästeseadusele – seal on selle kohta § 37 lõige 5 – on vabatahtlikul päästjal kokkuleppel tööandjaga õigus saada vaba aega päästetööl osalemiseks. Kui tegemist on ulatusliku või pikaaegsel päästetööl osalemisega, siis saab riik vabatahtlikule päästjale maksta ka päästetööl osalemise eest tasu. Kuid sarnaselt Skandinaavia maadele ei ole meil tööandjatele hüvitise maksmist eraldi ette

nähtud. Seni ei ole meil ka praktikast näiteid, kus tööandjad oleksid sellise tasustamissüsteemi loomist pidanud vajalikuks. Oleme seisukohal, et me ei pea panema tööandjatele riigipoolseid kohustusi vabatahtlike päästjate kasuks. Ka tööandjal peaks säilima võimalus toetada vabatahtlikku tegevust oma vabast rahast ning vastavuses ettevõtte töökorraldusega või vajadustega. Samuti hakkaks tööandjale selliste kohustuste tekitamine vabatahtluse tõelisele algele vastu töötama. Nagu ma juba rõhutasin, on meie siht panustada vabatahtluse arendamisse, milles üks meie koostööpartnereid on kahtlemata ettevõtjad. Vabatahtliku päästeala toetamisel silma paistnud ettevõtjate toetamiseks soovime asuda 2012. aastal tunnustama vabatahtliku pääste valdkonda toetanud asutusi ja ettevõtteid, et neid ühiskonnas laiemalt eeskujuks tuua.

Kolmas küsimus: "Milliseks hindate tänases olukorras, kus päästjate palgad on esmalt vähendatud ja nüüd aastateks külmutatud, ministeeriumi plaani realiseerumist abivahendite toel soetatud päästevarustuse ja tehnikaga päästeteenuse võimekust ja kvaliteeti tõsta?" Küsimus ei ole otseselt vabatahtlike päästjatega seotud, aga selgitan põgusalt. Loomulikult on Siseministeeriumi huvides, et kui meie riigi majanduslik seis paraneb, siis suureneksid ka päästjate palgad. Päästjate palga n-ö külmutamine ei ole kunagi olnud mingi eesmärk. See on praeguses olukorras lihtsalt paratamatus kõigi avaliku sektori töötajate jaoks. Pean siinkohal vajalikuks rõhutada ka seda, et välisvahendite soetamisel püstitatud eesmärgid ei ole seotud päästjate arvu ja palgaga, vaid eri võimekuste – näiteks metsatulekahjude kustutus, keemiaõnnetused, naftareostused – suurendamisega. Viimastel aastatel välisabi vahenditest soetatud päästevarustus ja tehnika on olnud väga oluline panus päästealase võimekuse ja kvaliteedi tõstmisel ning Siseministeerium võib välisvahendite eduka kasutamise üle päästevaldkonnas kindlasti uhkust tunda. Näiteks võib tuua metsakustutuskonteinerid, staabikonteinerid, pumbajaamad, reostustõrjevahendid, mille puhul püstitatud eesmärgid on juba täidetud. Suurenenud on meie metsakustutusvõimekus ja reostustõrjevõimekus ning pole põhjust karta, et me saame lähiajal selles osas tagasilöögi.

Neljas küsimus: "Kuidas toimub riigipoolne vabatahtlikele päästjatele suunatud kasutus- kõlbliku päästevarustuse ning tehnika hooldamise ja remondi rahastamine? Kas 2012. aasta eelarvesse on vastavad summad sisse arvatud? Kui jah, siis millistest arvutustest on lähtunud ja kas need on piisavad vajalike päästetööde tegemiseks?" Nagu juba öeldud, suureneb Siseministeeriumi kaudu Eesti Priitahtlikule Päästeliidule eraldatav toetus 2012. aastal 100%. Samuti toetame vabatahtlike päästjate rahastamist Päästeameti kaudu, kes sõlmib selleks vabatahtlike komandodega üheaastase tähtajaga päästetöö tegemise lepingud. Päästeameti kaudu rahastatav vabatahtlike päästjate toetus suureneb 2012. aastal 30%. Otsene riigipoolne rahastus on keskmiselt 3619 eurot vabatahtliku komando kohta. Lisaks rahalisele toetusele tuleb arvestada ka mitterahalise toetusega, mis väljendub Päästeameti läbiviidavates tasuta koolitustes vabatahtlikele päästjatele ning mitmesuguses materiaalses toetuses – Päästeamet annab päästjatele kaitseriietust, varustust ja tehnikat.

Kui rääkida tehnika ja varustuse hoolduse eest maksimisest, siis ka sellele on mõeldud. Juba praegu on vabatahtlikele komandodele ette nähtud eraldi tegevuskulu hüvitamine Päästeameti kaudu, selle raames makstakse ka vabatahtlike tehnika ja varustuse hoolduse eest.

Viies küsimus: "Mis põhjusel suunab riik vabatahtlike päästjate toetamise varjus oma kohustused siseturvalisuse tagamisel kohalikele omavalitsustele, kelle ülesandeks jääb pakkuva vabatahtlike päästjate tegevuseks igakülgset abi?" Selle seisukohaga nõustuda ei saa. Riik ei suuna oma kohustusi kohalikele omavalitsustele. Selle väite kinnituseks tuleb veel kord selgitada, kuidas vabatahtlike päästjate tegevuse toetamine käib. Vabatahtlike päästjate rahastamine toimub päästeseaduse alusel Päästeameti eelarve kaudu ning selles on 2012. aastal planeeritud summa 405 472 eurot. Kohalikel omavalitsustel ei ole kohustust vabatahtlikke päästjaid toetada. Samas, kui kohalikud omavalitsused soovivad oma piirkonna turvalisusesse panustada, siis on nendepoolne vabatahtlike päästjate toetamine loomulikult ainult tervitatav. Parim tulemus on saavutatav riigi ja kohaliku omavalitsuse koostöös. Mul on hea meel tõdeda, et paljud

kohalikud omavalitsused on leidnud võimaluse toetada vabatahtlikke komandosid. Eesti Priitahtliku Päästeliidu andmetel saab 75% nende liikmetest kohalikest omavalitsustest toetust. Vabatahtlikud on aktiivsed kodanikud ja nii on ka loomulik, et nad püüavad lisaks riigile leida teisigi toetajaid, olgu nendeks siis kohalik omavalitsus või ettevõtjad. Ka püütakse kasutada välisvahendeid. Mida rohkem on vabatahtluse toetajaid, seda parema tulemuseni me jõuame.

Ja viimane küsimus: "Milleks täpsemalt kasutatakse 2012. aasta riigieelarves väljatoodud vabatahtlikele mõeldud täiendavat raha 105 087 eurot?" Nagu toodud näidetest nähtub, on lisarahal kaks peamist sihti. Esiteks, suurendada olemasolevate vabatahtlike päästekomandode rahastust eelkõige riigi jaoks prioriteetsetes asukohtades. Teiseks, luua täiendavalt juurde uusi vabatahtlikke päästekomandosid. See raha suunatakse Päästeameti ja vabatahtlike komandode kahepoolsete lepingute alusel otse nii olemasolevate kui uute vabatahtlike päästeühenduste toetamiseks. Kuna Päästeametis 2012. aasta eelarve koostamine alles käib, ei ole veel detailselt võimalik vastata, kui palju üks või teine vabatahtlik komando tuleval aastal tegevustoetust saab. Siseministeerium on esitanud ka taotluse lisaeralduseks katusorganisatsioonile ehk Eesti Priitahtlikule Päästeliidule, samuti uute vabatahtlike komandode loomiseks riigile prioriteetsetes piirkondades.

Lõpetuseks, head küsijad, kinnitan, et vabatahtlike tegevust toetatakse kahel suunal. Päästeameti eelarve kaudu rahastatakse eelkõige vabatahtlike komandode igapäevast tegevust, Eesti Priitahtliku Päästeliidu kaudu aga toetatakse vabatahtlike liikumise arendamist uute liikmete värbamise, välisabi projektide algatamise ja muude ettevõtmiste näol. Seega vabatahtlike liikumist arendavad vabatahtlikud ise. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra siseminister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea siseminister! Ma olen mõne teie argumendiga nõus, mõnega aga päris kindlasti mitte. Üks tahk on see, mis

puudutab kohalike omavalitsuste tuge vabatahtlikkusele. Kui riiklik päästeteenus piirkonnast või kohalikust omavalitsusest ära kaob ja omavalitsus leiab, et päästekomando, on ta siis vabatahtlik või riiklik, on üks pooltargument, miks inimesed tahavad tulla elama selle kohaliku omavalitsuse territooriumile, siis ta lihtsalt peab oma väikese tulubaasi arvel selle kulu- tuse tegema. Ta lihtsalt peab päästekomandot hoidma. Üldjuhul kipub see olema sedapidi, et makstakse tõesti kinni maja, auto ja ühe inimese palgakulu, ülejäänud tulevad vabatahtlikuna kaasa. Aga minu küsimus on: kas sa oled väga kindlalt veendunud, et tööandjad ei vaja mingit lisastiimulit vabatahtlike päästetöödele saamiseks?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Kui sa mäletad, hea Kalle, me arutasime seda õiguskomisjonis, kui me päästeseadust tegime. Nii palju, kui ma mäletan, me jõudsime konsensussega selle sõnastuseni, nagu see praegu on. Selle üle võib alati arutleda. Ma arvan, et tuleks ära kuulata ka tööandjad. Praegu seadus ei pane tööandjatele mingeid kohustusi, ei näe ette kohustuslikus korras töölt vabastusi. Seda on proovitud lahendada vastastikuse koostöö ja vastutulelikkuse korras. Meile tulnud tagasisidest võib järeldada, et ikkagi märkimisväärne hulk tööandjaid, kes pakuvad tööd vabatahtlikele, mõistab seda vajadust ja tuleb vabatahtlikele vastu, kui inimesed soovivad täita oma kohustusi vabatahtlike päästjatena. Me võime selle teema juurde mõne aja pärast tagasi tulla ja tõenäoliselt peamegi seda tegema. Aga mulle tundub, et süsteem toimib ja inimestel ei ole märkimisväärseid takistusi – on kindlasti erandeid, selle vastu ei saa kuidagi vaielda –, täitmaks ühelt poolt oma kohustusi vabatahtliku päästjana ja teiselt poolt tööandja juures oma töökohustusi. Üldiselt on tööandjad mõistlikud ja vastutulelikud ning me tahame hakata neid 2012. aasta alguses eraldi tunnustama. Ma arvan, et see tunnustus on neile väga oluline ja ma loodan, et me saame seda teha väga suure avalikkuse tähelepanu all. Sellist tunnustust on avaldatud ka muudes valdkondades. Üldiselt ma arvan, et niisugused motivatsioonimehhanismid toimivad paremini.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Avan läbirääkimised. Palun kolleeg Kalle Laaneti kõnepulti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head ministrid! Head kolleegid! Head külalised! Kui me räägime vabatahtlike päästjate motivatsioonist ja tööandjate motivatsioonist, siis viimasel kohtumisel Raplamaal, kus meil oli au mitme komisjoni liikmega viibida, avaldasid vabatahtlikud muret, et vahest tööandjad ei mõista, miks nad peaksid oma hea töömehe laskma mingit tulekahju kustutama. Jah, nad ühtepidi saavad aru, et üks kord on seda võimalik teha, teist korda on võimalik, aga kui see on juba väga sage, kui neid juhtumeid on palju, siis tekib tööandjal ju küsimus, et ta kaotab oma võimeka jõu vahest kõige ebasobivamal hetkel. Vahest see probleem ei ole veel teravalt esile kerkinud, kuna vabatahtlik päästetöö on alles lapsekingades, aga kui see edasi areneb, siis tuleb minu ja minu kolleegide arvates tööandjatele välja mõelda mingi motivatsioonipakett, miks nad peaksid lubama oma parimaid töötajaid kusagile ühiskondlikku rolli täitma, mis siis, et see võib puudutada inimeste elu või vara päästmist.

Teine pool vabatahtlikkuse arendamisel on kindlasti varustus, autod ja need hooned, kus varustust hoida. Praegu on vabatahtlike päästeautod väga erinevates tingimustes. Paljudel puhkudel kipub talvel, kui väljas on karmid külmakraadid, autodes vesi ära külmuma. Ja selleks, et vesi ära ei külmuks, lastakse see paagist välja, mis muidugi vähendab reageerimiskiirust. Võib-olla peaks ikkagi riik mõtlema, kuidas leida võimalikult sarnased nii arhitektuurilised kui muud lahendused kõikidele vabatahtlike päästehoonetele Eestimaal. Vahest peaks rakendama RKAS-i võimekust, et ehitataks vabatahtlikele sarnased hooned sarnaste tingimustega, et saada uut tuult tiibadesse nendele inimestele, kes tegelikult suures osas ilma rahata osutavad abi teiste inimeste elu ja vara päästmiseks.

Need on kaks aspekti, mis minu arvates esialgu tugevalt esile ei kerki, kuid usun, et lähiaastatel peaks valitsus koos seadusandjaga tõsiselt mõtlema selle peale, kuidas neile lahendusi leida. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine põlevkivielektriijaama ploki ehituse kohta (nr 48)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Indrek Saare, Sven Mikseri, Karel Rüütli, Marianne Mikko, Andres Anvelti, Rein Randveri, Eiki Nesitori, Jaak Alliku, Jevgeni Ossinovski, Rannar Vassiljevi, Urve Palo ja Neeme Suure 19. oktoobril esitatud arupärimine põlevkivielektriijaama ploki ehituse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Indrek Saare!

Indrek Saar

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister ja kolleegid! 2011. aasta 5. mail langetas Vabariigi Valitsus poliitilise otsuse ehitada Eesti Energiale uus 560 miljonit eurot maksev põlevkivielektriijaama plokk, mis valmib aastaks 2015. Teise, samuti 300-megavattise ploki ehitus otsustatakse aastal 2012. Kogu investeeringu eeldatav maksumus on ligi miljard eurot. Vastutus äririski eest lasub Eesti Energial.

Et Eesti Energia uute põlevkiviplokkidega elektri tootmine oleks majanduslikult tasuv, täiendati 2010. aasta alguses elektrituruseadust, nähes ette toetuse põlevkivil töötava tootmiseseadme installeeritud netovõimsuse olemasolu eest. Kuna selline toetus on oma iseloomult riigiabi, esitati märtsis 2010 Euroopa Komisjonile taotlus lubada põlevkivielektriijaama ehitamiseks riigiabi kuni 953 miljonit eurot. Kui selgus, et komisjon ei pruugi luba anda, otsustas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium 2011. aasta juunis riigiabi taotluse tagasi võtta. Et seda olukorda lahendada, otsustas riik põlevkiviplokkide ehitamist toetada elektritootjatele tasuta jagatava CO₂ kvoodi kaudu. Tasuta saadud kvoot jätkaks Eesti Energiale alles raha, mis tuleks muidu kulutada oksjonilt kvoodi ostmiseks, seega on sisuliselt ikkagi tegemist riigi toetusega. Kas lubada ettevõttele kvooti jagada, otsustab Euroopa Komisjon kõige varem aga alles 2012. aasta kevadel.

Tasuta kvoodi eraldamine Eesti Energia põlevkivikatelde ehitamiseks pole tõenäoline, kuna see ei oleks kooskõlas direktiivi

2003/87/EÜ artikliga 10c, samuti Euroopa Liidu riigiabi reeglitega. Kuna Euroopa Komisjoni otsust veel ei ole, ei ole riigil praeguseni lõplikult selge, millistest allikatest uue põlevkivijaama ehitust rahastatakse ja kui palju selle tagajärjel elektri hind tarbijale kallineb. Sellegipoolest on Eesti Energia valitsuse heakskiidul alustanud uue põlevkivijaama ehitust, oodates investeringuks toetust riigilt. Samas tunnistas 17. novembril Riigikogu majanduskomisjoni korraldatud avalikul kuulamisel ka Eesti Energia juhatuse esimees Sandor Liive ise, et tema arvates on see otsus vastu võetud kiirustades ega pruugi seega olla riskivaba ehk mitte kõige mõistlikum.

Lähtudes eeltoodust, oleme Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel esitanud ministri kirjalikud küsimused, mis talle on ka üle antud. Me tahaksime loomulikult teada, kust see raha tuleb, kui palju elekter inimestele maksma hakkab, juhul kui CO₂ kvooti ei lubata tasuta anda, ja kes kogu selle asja eest lõpuks vastutab. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Indrek Saar! Palun kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Lugupeetud arupärijad! Tänan kõigepealt selle arupärimise eest ning lähen kohe küsimuste ja vastuste juurde.

Esimene küsimus: "Milliseks kujuneb kahe 300 MW põlevkivielektriijaama ploki ehitamise projekt, kui Euroopa Komisjon ei luba anda Eesti Energiale tasuta CO₂ kvooti? Kuidas õnnestub sel juhul äriplaani täitmine?" Esimese asjana tahan rõhutada seda, et valitsus otsustas ehitada Narva uue elektriijaama Eesti energiasalvestamise kindlustamise eesmärgil. Tegemist on riigi strateegilise otsusega, mis on kooskõlas ka Riigikogu kinnitatud energiamajanduse arengukavaga kuni aastani 2020. Seda otsust kindlasti üksnes rahas mõõta ei saa, kuigi raha tuleb väga hoolikalt lugeda. Energiasalvestamise ja varustuskindluse seisukohalt on Narva elektriijaama olulisus selles, et põlevkivist saab toota elektrit ka siis, kui tuul ei puhu ja päike ei paista. Veel on tähtis see, et põlevkivi on meie enda maavara, mida meie maapõues lei-

dub – erinevalt näiteks kivisöest või maagaasist, mille kasutamise puhul me sõltuksime impordist. Uus jaam hakkab arvestatavas mahus kasutama ka biomassi, sest ka see on meie kodumaine tooraine, pealekauba taastuv.

Mis puutub tasuta CO₂ kvoodi eraldamisele, siis praegusel ajahetkel ei tahaks ma spekuloida otsuste üle, mida pole veel langetatud. Eesti valitsus on ettenähtud korras Euroopa Komisjonile esitanud taotluse ning kuni see pole korra kohaselt läbi vaadatud ja vastust saadud, ei ole mõtet "oleksite" üle spekuloida. Eesti Energia investeeringute kava rahastamine on laiem küsimus kui vaid põlevkiviplokkide ehitamine. Me teame, et samal ajal käivad muud tootmisvõimsustesse investeerimised, käib ka põlevkivi väärtustamiseks õlitööstuse väljaarendamine ning investeerimine jaevõrku. Kõige selle rahastamine ei sõltu mitte ühest, vaid mitmest objektist ning sellest, millises tempos nendega edasi liigutakse.

Teine küsimus: "Eesti Energia nõukogu esimehe Jüri Käo sõnutsi olete andnud ettevõttele lubaduse toetada ettevõtet juhul, kui Euroopa Komisjon ei luba anda Eesti Energiale tasuta CO₂ kvooti, ning ettevõtte muud investeeringud elektrijaama ehituse tõttu ei kannata. Millisest allikast kavatseb valitsus puuduolevad 953 miljonit eurot Eesti Energiale leida?" Kindlasti ei ole asi nii, et põlevkiviplokkide ehitamine vajab 953 miljonit eurot toetust. 953 miljonit eurot on kogu nende kahe ploki riigihanke tulemusel teada olev investeerimismaksumus. Uue elektriploki ehitamise otsustamisel võis eeldada, et see ettevõtmine on majanduslikult tasuv, kuid mitte nii tasuv, et ettevõtte selle üksnes turutingimustest lähtuvalt ette võtaks. Ettevõtte peab arvestama ju ka turuolukorra võimaliku muutumisega kaasnevate riskidega, mistõttu sellise mastaabiga investeerimist võid turutingimustest lähtuvalt ette võttes eeldaks keskmine investor, kelle jaoks energiapuudus poleks tähtis, ilmselt suuremat tootlust.

Valitsuse jaoks on aga investeerimisel kasumi teenimise kõrval oluline ka energiapuudus ja seetõttu me otsustasime 5. mail Eesti Energia AS-i aktsiate omanikuna aktsepteerida põlevkiviplokkide investeeringu madalamat tootlust, kui turutingimused nõuaksid. Investeerimisriski maandamiseks ning turutingimustele vastava tootluse tagamiseks otsustas valit-

sus valmistada ette õigusraamistik ja taotleda Euroopa Komisjonilt kooskõlastust direktiivi artikli 10c põhjal aastateks 2013–2019 koostatud riiklikule investeerimiskavale, milles nähakse ette tasuta saastekvootide eraldamist mitmele ettevõttele, muu hulgas Eesti Energia AS-ile, et investeerida uutesse põlevkivikatel-desse. Nagu ma juba ütlesin, ei taha ma Euroopa Komisjoni langetamata otsuse teemal spekuloida. Kui valitsuse poolt kevadel otsustatu järgi liikuda ei saa, siis loomulikult peab valitsus küsimuse juurde tagasi tulema ja kaaluma alternatiivseid rahastamisvõimalusi. Me valime nendest kõige parema.

Etteruttavalt võin öelda, et kindlasti on meil mitmeid alternatiivseid rahastamisvõimalusi, kui kehtivate direktiivide kohaselt tasuta kvooti Eesti Energiale ei eraldata. See otsus peaks olema langetatud kõige hiljem järgmise aasta esimese kvartali lõpuks, seda vastavalt Euroopa Komisjoni enda vastu võetud suunistele.

Et illustreerida teile selle olukorra uudsust või komplitseeritust, nendin, et mitmed komisjoni väljatöötatavad meetodilised alused on isegi tänaseks päevaks lõplikult kinnitatud. Euroopa Komisjon on isegi palunud meil nende lõplike dokumentide esitamisega natuke oodata, kuni komisjon suudab kõik oma meetodilised suunised kinnitada. See ei ole ainult Eesti küsimus, samasugused probleemid on enamiku – mitte kõikide, aga enamiku – Euroopa Liidu riikide analoogsete investeeringute tegemisel. Kindlasti on tegu pretsedendi loomisega, mil määral saab uuel emissioonikaubanduse perioodil üks või teine süsihappegaasist sõltuv investeering elektritööstusesse või ka energiamahukasse tööstusesse Euroopa Komisjoni poolt aktsepteeritud.

Kolmas küsimus: "Milliseks kujuneb ilma riigi abita eespool nimetatud uutes põlevkiviplokkides toodetava energia hind? On seda vaba energiaturu tingimustes võimalik kasumlikult müüa?" Uus elektrijaam müüb toodetud elektri maha avatud elektriturul ja turuhinnaga. Elektrijaama kasumlikkus selgub ju tagantjärele. See sõltub nii elektri turuhinnast kui ka elektri tootmise sisendite, sh CO₂ turuhinna, maksumäärade ja keskkonnatasude muutustest. Kõrge CO₂ hinna juures on võimalik uue elektrijaama konkurentsivõimet parandada, asendades kütusesegus põlevkivi osaliselt biomassiga. Uues elektrijaamas saab kasutada kütuse-

segus 5% ulatuses biomassi, mis viib elektri-jaama CO₂ heitmed samasse suurusjärku, kui on gaasielektri-jaama CO₂ heitmed. Seeläbi paraneb ka elektri-jaama konkurentsivõime. Elektri-jaam toodab elektrit ainult nendel tundidel, mil turuhind ületab elektri tootmise muutuvkulud ja elektri-jaam teenib kasumit. Kui uues elektri-jaamas toodetud elekter konkreetset hetket kõrge omahinna tõttu turule ei pääse, siis elektri-jaam elektrit ei tooda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Küsimusi teile ei ole. Palun kiiremini! Ma pidasin ju pausi! Palun, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, hea esinaine! Lugupeetud minister! 17. novembril oli majanduskomisjonis kuulamine teemal "Põlevkivi kui ressurss" ja seal esines Sandor Liive. Oma ettekandes on ta öelnud, et CO₂ emissioonide kõrge maksustamise tõttu on põlevkivielektril raske konkureerida Baltikumi ja Põhjamaade elektriturul, kus domineerib tuuma- ja hüdroenergia. Samas ütles ta ka seda, et tema ettepanek oli oodata selle investeeringuotsuse tegemisega vähemalt aasta, kuni on selge, kuidas ja kust need summad ikkagi tulevad. Me ei hakka ju oma kodu ehitama nii, et näiteks paneme 500 000 hakka- ja siis vaatame edasi, kas saame raha juurde või jääb tehtud investeering asjatult seisma. Summad, millega te mängite, on väga-väga suured. Minu küsimus on: miks te nõnda kiirustasite? Miks te ei arvestanud ka Eesti Energia juhtkonna ettepanekut oodata nii kaua, kuni on asjad selginenud?

Juhan Parts

Vastupidi, ma ütleksin selle investeeringu kohta, et me oleme seda otsust liialt palju venitanud. Ma mäletan 2003. ja 2004. aastat, kui ma olin valitsuse juht. Tegelikult on 2007. aastast nende investeeringute venitamisega kõvasti aega surnuks löödud. Me peame arvestama olukorda, mis on 2016. aastal. Tegelikult meil tuleks jätta spekulatsioon võimalusega vana elektri-jaama üht või teist viisi nn rohkem kasutada, siis meil piisavad tootmisvõimsused lihtsalt kaovad ära. Minu seisukoht on, et selle investeeringu on venitatud.

Nüüd küsimus konkurentsivõimest. Ma usun, et nagu avatud turu korral ikka, on seal konkureerimine raske, aga täiesti kindlasti võimalik. Küsimus, millega me praegu tegeleme, on mõistliku tootluse küsimus. Ettevõttel, isegi siis, kui ta on 100%-liselt riigi omand, on täielik õigus taotleda niisugust tootlust, nagu taotleks oma investeeringute puhul erakapital, arvestades reaalselt turgu. Omanik, antud juhul riik, saab öelda, et me võime aktsepteerida ka teatud määral madalamat tootlust, kuid olukord annab meile võimaluse tegelikult tootlust parandada, arvestades Euroopa Liidu raamistikku. Ma ei oska teie küsimust kommenteerida ja ma tõsiselt kahtlen, kas te olete härra Liive kommentaari õigesti tsiteerinud. Ma tean härra Liive seisukohti üsna täpselt. Ma kinnitan teile, et loomulikult, ettevõtte juhatusel on alati vastutus, et ettevõtte investeeringud oleksid maksimaalselt kasumlikud. Ka omanik aktsepteerib vajadust teha kõik tootluse parandamiseks. Just selle tõttu me oleme vastavad taotlused esitanud ja me arvame, et tootluse parandamiseks tasuta kvoodi saamine uuel perioodil on põhjendatud. Kas Euroopa Komisjon ka nii arvab, kas neil on mingeid vastuväiteid, seda me saame teada siis, kui on lõplik otsus tehtud. Ma julgen täna öelda, et Euroopa Komisjonilt tulevad signaalid on pigem positiivsed, meie olukorda mõistetakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Järgmise aasta eelarves on plaanis anda Eesti Energiale finantseerimistehinguks 150 miljonit eurot. Septembris peetud infotunnis te vastasite mu küsimusele, et selle tehingu puhul ei ole tegu riigiabiga. Samas kirjaliku küsimuse vastuses, mille te mulle sama teema kohta saatsite, tõdete te selgelt, et vajadus suurendada aktsiakapitali tekkis pärast otsust investeerida Narva uue elektri-jaama ehitusse. Ja ka muust tulenevalt on võimalik väga selgelt järeldada, et tegu on riigiabiga. Minu jaoks on küsimus selline. Teatavasti, kui me anname riigiabi nii, et see on reeglitevastane, siis kaasneb sellega saaja kohustus raha intressidega tagasi maksta ja riigi kohustus trahvi maksta. Kust sellised summad leitakse, kui see osutub riigiabiks?

Juhan Parts

Minu arvates omakapitali ja eelarves ettenähtud summade kohta on meil järgmine aru- pärimine. Ma ei tea, kas see on sotsiaaldemokraatide või Keskerakonna esitatud, aga me saame sellest põhjalikult rääkida. Omakapitali investering ei ole riigiabi. Omakapitali investeringu tegemisel on väga palju põhjendusi, miks see vajalik on. Aga ennekõike on eesmärk, et ettevõtte omakapitali ja võlakapitali suhe püsiks mõistlik, et see oleks aktsepteeritav ka nii olemasolevate kreditoride kui ka tulevaste kreditoride poolt. Selles mõttes on omakapitali investering ikkagi selleks, et viia ellu investeringute kava. Eesti Energia puhul peab iga investering olema kasumlik. See on meie ühene eesmärk. Ja riigil ei ole mitte mingil moel keelatud paigutada millessegi omakapitali selleks, et teha kasumlikke investeeringuid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Riik saab põlevkivienergeetikat väga mitmeti toetada. Üks variant on tasuta CO₂ kvoot, siis aktsiakapital, millest just räägiti, ja loomulikult ka taastuvenergia toetused, mida Eesti Energia saab kütetepuude ahju ajamise eest. Aga kuidas te hindate: kui konkurentsivõimeline on põlevkivist toodetud elektrienergia aastal 2013 ilma riigi toeta ja vabaturu tingimustes? Teisisõnu, mitu päeva uus elektrijaam aastas töötada saab, kui jätta ära tasuta CO₂ kvoot ja kui järgmine valitsus lõpetab selle jabura kütetepuude ahju ajamise ära?

Juhan Parts

Kui te kunagi saate järgmises valitsuses olla ja uurida seda jaburust, siis te saate aru, et tegemist ei ole üldsegi mitte jaburusega. Aga see selleks. Veel kord kordan: omakapitali ärge sinna loetellu pange! Tegemist ei ole mingisuguse riigiabiga – sellega ei saa mitte kuidagi nõustuda. Mis puutub põlevkivielektri konkurentsivõimesse, siis tegelikult sõltub see kahest olulisest muutujast. Esimene muutuja on elektri hind Põhjala ja Baltikumi turul. Me näeme, mis on praegu elektri hind, ja võime teha mingisuguseid lineaarseid prognoose ülespoole,

allapoole, stabiilseid. Kõik sõltub ikkagi väga mitmest komponendist. Ennekõike sõltub see laias plaanis suuresti nafta hinnast. Ning nafta hinna trend ja energia hinna trend liiguvad üldjoones samas suunas. Me peame mõnna, et kui me teeme investeringu, näiteks põlevkivielektrijaama, siis see on investering, mille eluaeg on 25 aastat. 25 aastaks planeerida ette üht väga olulist komponenti elektri hinnas on üsna keeruline. Teine tähtis komponent põlevkivielektri puhul nii nagu ka teiste fossiilsete kütuste puhul on CO₂ hind. Praegu on terve Euroopa Liit sellises olukorras, kus on üsna keeruline prognoosida CO₂ kvootidega kauplemise süsteemi pärast 2013. aastat. Ammugi ei teata, milliseks kujuneb turuhind. Kui püüda tuleviku olukorda ette kujutada, siis kui me lisame CO₂ turuhinnale, mis eri ekspertide prognooside kohaselt on perioodil 2013–2020 võrdlemisi madal, praegu reguleeritud Narva Elektrijaamade hinna, mille Konkurentsiamet kehtestab, siis tunduvad Narva elektrijaamad tulevikus konkurentsivõimelised olevat.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Täna! Lugupeetud minister! Kas te võiksite mulle öelda, millistele analüüsidele teie otsus tugines? Ma pean silmas kahte suunda. Esiteks: miks baasvõimsuse tagamiseks just uued põlevkiviplokid? Miks mitte mingi muu kiiresti käivitav baasvõimsust või tippkoormust katta aitav ressurss, millele tuginedes saaks oma energiakindluse tagada? Seda ühelt poolt. Teiselt poolt: mis analüüs see oli, mis andis teile lootust, et Euroopa Komisjon ei tõlgenda CO₂ kvooti riigiabina?

Juhan Parts

Aitäh! Esimesele küsimusele vastus on ju see, daamid ja härrad, et minu teada me kulutasime ühe või teise suurema või väiksema panusega selle peale kaks aastat, et koostada energiamajanduse arengukava. Energiamajanduse arengukavas antakse meie energiatootmise portfelli umbkaudne prognoos perioodiks 2020 + 5 aastat. Seal on ühe lahendusena ette nähtud põlevkivielektriga jätkamine.

Miks põlevkivielektriga jätkamine? Te ütlete, et on olemas mingisugune muu, hästi odav

ja kiiresti käivitav alternatiiv. Lubage küsida: milline siis? Mis on see "muu", mille abil on võimalik elektrit toota? Kui me energiamajanduse arengukava aegsed arutelud veel kord kiiresti läbi jalutame, siis alustame kivisöest. Kivisüsi on importkütus, kas on mõtet hakata seda Eestisse vedama? Keskkonna seisukohalt see kuigi palju konkurentsivõimelisem pole.

Mis puutub gaasi, siis võime täna öelda: vaadake, mis toimub Balti riikides! Leedus on kaks, võib-olla isegi rohkem, gaasielektriijaama võimsusega 2000 megavatti, mis aastast töötavad võib-olla mõne üksiku nädala. Te ütlete, kiirelt käivitav alternatiiv. Mis te arvate, miks need jaamad seal seisavad ja Leedu ostab elektrit väga palju sisse? Seisavad sellepärast, et gaasielektriijaamad sellisel kujul, nagu need Leedus on, toodavad kallist elektrit. Hind on 83 eurot megavatt-tunni eest. 83 eurot megavatt-tunni eest! Me teame, kui suur on praegu elektri turuhind Eestis ja isegi Põhjala piirkonnas – peaaegu kaks korda madalam. Kui me teeme gaasile panuse tegeva investeeringu mingisugusesse moodsamasse tehnikasse, siis on jah võimalik saavutada teatud võit efektiivsuses, aga hind ei lange ikkagi allapoole kui 70 eurot megavatt-tunni eest. Sõbrad, selline elektriijaam ei ole sellel turul üleüldse konkurentsivõimeline! Peab olema täiesti teistsugune situatsioon. Ärge seda soovitage!

Järgmine, jääb järele tuumaelektriijaam. Tuumaelektriijaam on pika vinnaga küsimus. Me oleme arutanud seda nii Eesti küsimusena, mis on jätkuvalt laua peal, kui ka rahvusvahelise koostöö kontekstis. Me ei ole pidanud tuumaelektriijaama lahenduseks ajalises perspektiivis 2016 ja sealt edasi. Ausalt öeldes pean tunnustama, et muid alternatiivseid energiaallikaid peale taastuvallikate ma ei tea, aga taastuvenergia osas on ka teatud piirid. Ma ei räägi majanduslikest piiridest, ma räägin puhttehnoloogilistest ja füüsilistest piiridest.

Olemegi jälle ringiga tagasi. Ja nüüd tehke otsus, kui tahate garanteerida mõistliku hinnaga elektrit Eestis sellisel kujul, et see tegelikult kujundaks ka turuhinda.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Ma arvan, et nende hulgas, kes nelja ja poole aasta jooksul siin puldis Narva Elektriijaamade põlevkiviploki teemal sõna on võtnud, olen mina ministri järel teisel kohal. Kuigi arupärimise esitasid sotsiaaldemokraadid, poleks aus, kui ma täna sõna ei võtaks ja oma arvamust välja ei ütleks.

Tõesti, nagu minister ütles, varsti võime selle energiaploki teema ajalugu mõõta juba kümne aastaga: 2002.-2003. aastal see plaanidesse sigines. Kui see nüüd, ütleme, 2015. aastaks valmis saab, siis tegelikult 12 aastaga ehitada elektriijaam – see ei ole üldse halb saavutus. Tegemist on väga suure investeeringuga ja väga tõsise ettevõtmisega.

Aga nüüd konkreetse projekti juurde. Jah, on õigus: me peame tõdema, et kõik riigid püüdlevad selle poole, et neil oleks tagatud oma elektritootmisvõimsus ja seega ka energiajulgeolek. Kui sellest aspektist vaadata, siis see plokk kindlasti teenib neid huve ja see on õige otsus. Mina olen lükanud ministrit tagant selles osas, et see otsus tuleks. Olen kogu protsessi kritiseerinud sellest vaatevinklist, et otsus oleks pidanud sündima mitu aastat tagasi, siis oleks tal olnud ka n-ö majanduslik mõõde. Praegu kahjuks seda majanduslikku mõõdet ei ole. See on asja kõige suurem puudus.

Nüüd on Eesti Energia juhatus püüdnud majandusmõõdet juurde anda. Tegelikult on see minu arvates väga ebaõnnestunud otsus ehitada selline katel, kus kahte liiki kütust, põlevkivi ja puitu saab koos kütta. Ma ei ole küll soojusenergeetik, aga ma olen sel teemal väga paljude selle ameti pidajatega rääkinud. Ka olen ma pärit perest, kus minu lapsepõlves meie koduahjusid köeti põlevkiviga. Vanaisa ei lubanud kunagi sinna puid panna. Kui oli põlevkiviga kütmise päev, siis oli ainult põlevkivi, ja kui vahel puudega köeti, siis köeti ainult puudega. Soojusenergeetiliselt on selline tehnoloogia, et ühes katlas kütta põlevkivi ja puitu, palju kallim, kui teha ainult põlevkivikatel. Või kui me tõesti oleme langetanud otsuse, et teeme põlevkivikatla ja tahame ka puiduga kütta, siis puidukütte elektriijaama võiks ehitada eraldi. Neid kahte asja ei oleks vaja olnud ühte potti panna.

Nüüd aga on tehtud ühe ploki ehitamise otsus ja Eesti Energia plaanis 2016. aastani on

see aastal 2015 käiku anda. Aeg näitab, kellel õigus oli. Üldiselt pole mõtet pärast kaklust ruskatega vehelda. Asi on aga nii, et energiajulgeoleku küsimuse me lahendame, majanduse seisukohalt on väga palju probleeme. See, et minister järele andis ja mindi seda teed, et lisati ka puiduga kütmise võimalus, on minu arvates vale. Kordan üle: kui järgmist katelt või plokki tahetakse ehitama hakata, siis ei tohiks kindlasti seda teed minna. Tuleks kuulata ka soojusenergeetikute ja muude spetsialistide arvamust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Indrek Saare!

Indrek Saar

Lugupeetud eesistuja! Aitäh ministrile vastuste eest! Aitäh kolleegidele nende panuse eest! Pean siinkohal ütleva, et ma saan küll aru ministri murest baasvõimsuse pärast, aga ta ei ole mind suutnud veenda, et – nagu ta ise viitas, me oleme elektrimajanduse arengukavas näinud ette võimalikke eri stsenaariume – 2011. aastal oli kõige targem välja valida see stsenaarium, mille minister on valinud. Seda olukorras, kus CO₂ kvootide prognoositav hind on muutunud, kus elektri prognoositav hind on muutunud ja kus ka järjest selgem on see, et tänasel päeval on, kui majanduslikus mõttes asja vaadata, tunduvalt kasumlikum toota põlevkiviõli kui põlevkivi lihtsalt katlasse ajada, mis puhul suur osa selle energeetilisest väärtusest läheb tegelikult raisku.

Paraku arvan ma, et 2012. aastal tulev Euroopa Komisjoni otsus tugineb argumentidele, mis ütlevad, et selline investeering läbi CO₂ kvootide Eesti Energia uutesse põlevkivikateldesse ei mitmekesista tooteportfelli ja toetab niigi juba turgu valitsevat ettevõtet. Sellest tulenevalt olen ma üsna veendunud, et CO₂ kvooti selleks kasutada ei saa.

Ja lõppkokkuvõttes, CO₂ kvoot on täpselt samasugune raha nagu see raha, mille me laename pangast või võtame ära riigieelarvest. See on täpselt sama palju maksev raha ja see on igal juhul meie kõigi ühine maksumaksjate raha, mis lisandub muudegi komponentide alusel moodustuvale põlevkivikateldes toodetud energia hinnale. Sestap ei ole ma üldse kindel, et Leedu näide, mille minister just tõi, ei osutu

paraku kurvaks tõeks ehk siis, et meie põlevkivikateldes toodetud elektri hind ei saa 2015. aastal olema oluliselt kõrgem kui 83 eurot MWh – teeme lihtsa arvutuse ja arvestame hinna sisse ka need investeeringud, mis riik on sellesse riigiettevõttesse pannud.

Ja siinkohal oleks ebaeetiline väita, et see on hoopis midagi muud, sest see raha on jäänud panemata kas haridusse, kultuuri, sotsiaalprogrammidesse või muudesse väga mõttekatesse ja põhjendatud investeeringutesse, mida riik võiks teha. Sinna seda raha pandud ei ole ja sellel on oma hind.

Üks asi veel, millest tahan rääkida. Minister juhtis tähelepanu sellele, et Eesti Energia on välja mõelnud ühe toreda rehepapi triki ehk siis biomassi kasutamise Narva kateldes, mis teeb kogu asja majanduslikult mõttekaks. Esiteks pean ma ütleva, et see on ebaeetiline. Need taastuvenergia tasud, mida makstakse puidu põletamise eest katlas, on mõeldud koostootmisjaamadele ehk siis väikestele jaamadele, mis suudavad ära kasutada nii toodetava elektri kui sellest ülejääva jääksoojuse. Narva jaamad seda võimelised tegema ei ole, kogu jääksoojus voolab sisuliselt Narva jõkke, ja meie käsitame seda taastuvenergiana?! See on sügavalt ebaeetiline ja teistpidi on see ka väga vastutustundetu käitumine nende inimeste suhtes, kes üritavad puitu kasutada mõnel muul moel. Ilmselgelt on juba puidu hindasid surunud ülespoole see kogus, mida Eesti Energia juba praegu Narvas kateldesse ajab. Uute põlevkiviplokkide lisandumisega see kogus mitmekordistub, mis tähendab, et surve puidu hinna tõusuks suureneb veelgi ja nii kodutarbija, kes kütab oma maja puudega, kui ka puidutööstuses tegutsev ettevõtja saavad sellega väga valusa löögi. Minu arust on see igatpidi üks suur rehepaplus ja tegelikest probleemidest möödavaatamine. Arvan, et minister ei käitu sidusalt – ta lahendab küll ühe probleemi, aga tekitab mitu tükki juurde. Sestap ei saa ma kindlasti nõustuda ministri selgituste ja seisukohtadega. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli ettekandeks läbirääkimiste voorus majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuna siin kõlasid sellised seisukohad, siis ma siiski väikese lõpurepliigi pidasin vajalikuks öelda. Kõigepealt tahaks teatud osas Lembit Kaljuveed tunnustada, teatud osas aga talle oponeerida.

Minu arvates teema, et kasutatakse biomassiga koos fossiilsete kütustega, vajaks tunduvalt põhjalikumat avalikku arutelu. Me oleme võibolla oma uuringutes natuke kaugemale jõudnud, kui seda avalikult käsitletud on. Aga paratamatult, kui me vaatame, mis praegu toimub Euroopas, paljudes riikides, kus energiaportfell on just selline, siis kindlasti biomassi kasutamine on tegelikult reaalsus. Miks see reaalsus on? Püüdsin seda oma vastuses juba seletada. See on reaalsus sellepärast, et kui Euroopa tahab olla kliimapoliitikas liidrirollis, tahab näidata eeskuju, siis ei ole midagi teha – biomass on tegelikult üks reaalne võimalus, kuidas mitte ainult taastuenergia osakaalu suurendada, aga tõepoolest ka vähem CO₂ emiteerida.

Ma ei ole soojustehnikainsener ega suuda asjaomaseid tehnilisi üksikasju kommenteerida. Sellesse töösse on kaasatud palju rahvusvahelisi eksperte. Uurime ka kogemusi erinevate kütusekoosseisudega, töötatakse koostöös Alstomiga, et see oleks efektiivne, mõistlik kasutada. Ma kutsun üles sellel teemal praegu vähem kõlavaid sõnu tegema. Targem on süveneda, uurida erinevaid kogemusi ja lasta ekspertidel rääkida. Kui juhtub midagi kogu selle kliimapoliitika raamistikuga, siis on jälle teistsugune olukord. Seda kõike me peame arvestama. Selles mõttes härra Kaljuveele lihtsalt see palve, et me peame siin saama parima ekspertiisi.

Mis puutub kolleeg Indrek Saare ütlustesse, siis sügava heatahtlikkusega öeldes see jutt, mida ma kuulen ja teie pressiteatest loen, tundub tulevat kuskilt ettevõtte kontorist. Ma kohtun väga palju erinevate ettevõtete juhtidega ja kogu see jutt on ühtemoodi. Ma kutsun täiesti rahumeeli teid üles – te ju varsti saate valitsusse, on ju? – natuke endale erinevaid alternatiivseid valikuid selgeks tegema. Ärge ennast ühe ja sama jutuga liiga sisse kaevake! Päris tõsiselt!

Indrek Saar püüab mind siin kritiseerida loosungitega, mida ma väga tähelepanelikult kuulan. Ma võiksin täpselt samamoodi teid

kritiseerida. Teie tänases kõnes oli kaks sõnumit. Esiteks, suurendada Ida-Virumaal märkimisväärselt töötust, kuna te ei taha ju enam põlevkivi kasutada, tahate selle ära lõpetada. Meie tahame kasutada põlevkivi majanduslikult efektiivselt ja keskkonna mõttes puhtalt, säilitades ka töökohad. Teie seda ei taha. Teiseks, te tahate tõsta elektri hinda. Ma saan aru, te annate mulle vihjeid, et me peaksime kasutama Vene gaasi ja Leedu gaasijaamad saavad väga mõistlikuks – elektri hind on selline. Meie võtame ette samme, et selles muutunud majanduskeskkonnas Eestis ja kogu Euroopas elektri hind hoida võimalikult mõistlik, mõjutada turul võimalikult palju n-ö odavamalt elektrit. Teie tulete ja pakute, et teeme midagi sellist, millega elektri hind tõuseks kaks korda. Ma ei ole sellega nõus. Aga see selleks, see on üldine retoorika.

Me teeme täiesti vahet üldistel taastuenergia toetustel ja biomassi kasutamisel elektri tootmises. Taastuenergia toetus, mida kasutab praegu üks Narva jaam – see, kes ka kütab Narva jaama –, on täiesti omaette teema. Me kehtestasime selle olukorras, kus oli majanduskriis. Minu teada ka sotsiaaldemokraadid seda toetasid, et metsanduses töökohti luua. Ja see oli kindlasti mõistlik, sellel on teatud kasutegur. Jah, selle efektiivsus või tõhusus on väiksem kui mõne teise biomassi kasutamisel sooja ja elektri tootmiseks, aga mitte null. Me võime iga asja kohta öelda, et kuskil läheb midagi jökke või kuskil läheb midagi tühja. Selles mõttes see toetus on teatud ulatuses mõistlik. Alati võib öelda vastupidi. Kui me nüüd võrdleme selle toetusega saadud taastuvelektrit teistest allikatest saadud taastuvelektriga, siis rahvamajandusele ja kogu Eesti elanikkonnale on see taastuvelekter, mida Narvas koos soojaga toodetakse, palju odavam kui mitmetest teistest taastuvatest allikatest toodetu. Kumba me tahame? Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Sellele arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine Tallinna Sadama uue terminali hoonestusõiguse kohta (nr 49)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Deniss Boroditš, Valeri Korb, Mihhail Stalnuhhin, Aivar Riisalu, Viktor Vassiljev, Aadu Must, Kalev Kallo, Olga Sõtnik ja Lauri Laasi. Arupärimine esitati 20. oktoobril 2011. Arupärimise teema on Tallinna Sadama uue terminali hoonestusõigus. Arupärimisele vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Deniss Boroditši, et ta arupärimist tutvustaks!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Minister! Tõepoolest, keskerakondlased on esitanud majandus- ja kommunikatsiooniministrile arupärimise, mille teema on Tallinna Sadama uue terminali hoonestusõigus.

Austatud minister! Ajakirjanduse vahendusel, iseäranis 22. septembri Eesti Ekspressi mitmeleheküljelise artikli abil on Riigikogu liikmete tähelepanu pälvinud segadus Tallinna Sadamas. Nimelt on selgunud, et Tallinna Sadam on mingisuguse protseduuri alusel, mida ei saa pidada konkursiks, riigihankeks ega mõneks muuks äratuntavate tunnustega seaduslikuks protsessiks, otsustanud uue konteinerterminali rajamiseks anda viiekümneks aastaks hoonestusõiguse tundmatule riuliettevõttele, mille tundmatud osanikud paiknevad Küprosel ja Briti Neitsisaartel. Praegu puudub Eesti Vabariigil ülevaade, kellele on antud õigus opereerida uue terminaliga, mis on rajatud suures osas Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi toetuse eest. Peame tunnistama, et lisaks väga tõsistele kahtlustele langetatud otsuste seaduslikkuse suhtes on see juhtum tõstatanud meie jaoks ka küsimusi Tallinna Sadama tegevuse eesmärkide kohta. Loogikast tulenevalt peaks Tallinna Sadama eesmärk olema riigi üleantud varade optimaalne kasutamine ja muidugi ka kasumi teenimine. Samas, lugedes Tallinna Sadama juhtkonna kommentaare Muuga uue terminali kohta, jääb mulje, et eesmärk on seiklemine, põhjendamatu riskimine ja muinasjutuline fantaseerimine. Muidugi, kõigil meil oleks tore, kui uus operaator tooks kaasa uued kaubavood

meie sadamasse, kuid realsuses suunab Venemaa oma kaubavoogusid üha enam Eesti sadamatest mööda Ust-Luga sadamasse. Vaevalt uus operaator, kelle omanikud on *offshore*-äriühingud, olukorda parandab. Aga muidugi, parem oleks, kui me siin eksiksime.

Lähtudes eeltoodust ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-st 139, on meil esitatud väga lühikesed, konkreetsed ja asjalikud küsimused. Loodame saada niisama konkreetseid vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Riigikogu liikmed! Küsimusi on 12. Ma loodan mahutada ajapiiridesse.

Esimene küsimus: "Milline on AS-i Tallinna Sadam eesmärk riigi omandis oleva äriühinguna?" Tallinna Sadama põhikirja järgi on eesmärk saada oma tegevusvaldkonnas tulu, mis tagab mõistliku kasumi.

Teine küsimus: "Milline on Teie hinnang ametisoleva juhatuse tööle ning kas annate nõukogule suunise nende lõppevate volituste pikendamiseks?" Juhatuse liikmete valimine on nõukogu pädevuses. Nõukogu on arupärimise esitamisest vastamiseni kulunud aja jooksul otsustanud valida senised juhatuse liikmed ametisse uueks tähtajaks. Suuniseid pole ma selle otsusega seoses andnud ega taha nõukogult tema tööd ja vastutust ära võtta.

Kolmas küsimus: "Kui palju on AS Tallinna Sadam investeerinud omavahendeid Muuga sadama idaosa laiendusse?" Kuna sageli ei tehta vahet Muuga sadama idaosa laiendusel ja uuel konteinerterminalil, siis kõigepealt selgituseks, et uus konteinerterminal moodustab ainult ühe osa kogu Muuga sadama idaosa arendusest. Kogu Muuga sadama idaosa laiendusse tehtud investeering moodustab käesolevaks ajaks kokku 73,68 miljonit eurot, sh on Ühtekuuluvusfondi abikõlblikke kulusid 41,98 miljonit eurot. Uue konteinerterminali rajamiseks tehtud investeering on 55,05 miljonit eurot, millest Ühtekuuluvusfondi toetus on 10,47 miljonit eurot.

Neljas küsimus: "Kes osalesid Muuga sadama idaosas asuvalle territooriumile operaatori leidmise hankel?" Uue konteinerterminali operaatori leidmiseks korraldatud konkursi toimumisest teavitati võimalikke huvilisi maailma ühes tuntuimas rahvusvahelises merendusala- ses päevalehes Lloyd's List. Eraldi kutsed konkursil osalemiseks saadeti 12-le Euroopa ja maailma tuntuimale konteinerite käitlejale ja nendega peeti pakkumiste-eelseid konsultatsioone. Nende firmade hulgas oli nii terminalide operaatoreid kui ka konteinerlaevaliini operaatoreid. Lõplikke pakkumisi laekus sadamale kaks: AS-i Muuga CT ja Transiidikeskuse AS-i ühispakkumine ning ettevõtete grupi Rail Garant pakkumine.

Viies küsimus: "Kas hankel osalenud Rail Garant Group on Venemaa Föderatsioonis registreeritud juriidiline isik?" Nii selle kui ka mitme järgneva küsimusega seoses tahan esmalt öelda, et sarnaseid küsimusi on majandusministeeriumile esitatud varem ka kirjalikult ning kuna konteinerterminali konkursi ja sellele järgnenud tehingud viis läbi AS Tallinna Sadam, mitte majandusministeerium, siis küsis ministeerium AS-ilt Tallinna Sadam s.a 25. mail kirjalikult neidsamu küsimusi, millele sadam on ka vastanud. Ma toetun sadama vastustele. Sadama selgituste kohaselt osales ettevõtete grupp Rail Garant konkursil algusest peale mitte Venemaal registreeritud äriühinguna, vaid ettevõtete grupina. Millistest isikutest see grupp täpsemalt koosnes, sadama vastuses avatud ei ole.

Kuues küsimus: "Kas Te olite ministrina enne AS-i Tallinna Sadam poolt hanke võitja väljavalimist teadlik, et hankel võimaldatakse osaleda ettevõtete grupil Rail Garant, mille pole mingit õiguslikku staatust? Kas Teie arvates on mõistlik, et hanke tulemusena sõlmiti lepingud Rail Garant Estonia OÜ-ga, mille ainuosanik on Küprosel registreeritud *offshore*-ettevõtte, millest enamust omab omakorda Briti Neitsisaartel registreeritud *offshore*-ühing?" Nagu ma ütlesin, viis konkursi läbi AS Tallinna Sadam. Sellistest üksikasjadest ma eelnevalt teadlik ei olnud, küll aga olid ja pididki olema konkursile laekunud pakkumiste ja pakkujaid puudutava olulise teabega kursis Tallinna Sadama juhatus ja nõukogu. Ma eeldan, arvestades nende varalist vastutust, et nad on teinud tarviliku sadama ärihuvid kaitsmi-

seks. Sadama selgituste kohaselt ei sisaldanud konkursi tingimused pakkumise esitajatele piiranguid, mis oleksid lähtunud ettevõtte liigist, organisatsioonilisest ülesehitusest või asukohamaast. Ettevõtete grupi Rail Garant pakkumises oli sätestatud, et juhul kui ettevõtete grupp Rail Garant osutub parimaks pakkujaks, määrab ta konkreetse Eestis registreeritud juriidilise isiku, kes terminali opereerimiseks lepingud sõlmib. Samuti on AS Tallinna Sadam enda selgituste kohaselt audiitorite abiga kontrollinud Rail Garant grupi ettevõtete omavahelist seotust. Selle tulemusena on selgunud, et Euroopa Liidu liikmesriigis Küprosel registreeritud ettevõtte Rail Garant Ltd kontrolli all on kas täielikult või üle 50%-lise osalusega vähemalt 11 peamiselt Venemaal tegutsevat ettevõtet. Sadama selgituste kohaselt on Rail Garant Ltd põhiomanikud teada ning nende nimed on ka varem Eesti pressis mainimist leidnud. Mis puutub mõistlikkusse, siis oluline on eelkõige see, et AS-i Tallinna Sadam varalised huvid seoses konteinerterminali kasutusse andmisega oleksid piisavalt kaitstud ja et see tehing annaks kokkuvõttes äriliselt hea tulemuse.

Seitsmes küsimus: "Kas Te olete küsinud ning saanud dokumentaalset tõeust selle kohta, kes ikkagi on Briti Neitsisaartel registreeritud *offshore*-ühingu lõpposanikud?" Sadamale ministeeriumi poolt esitatud küsimused hõlmasid ka seda teemat, ent dokumente, millest üheselt nähtuks nende ühingute osanikud, ministeeriumile esitatud ei ole.

Kaheksas küsimus: "Kuidas on garanteeritud *offshore*-ide taha varjunud omanikeringiga isiku poolt Tallinna Sadama ees võetud finantskohustuste täitmine?" Aktsiaseltsi Tallinna Sadam selgituste kohaselt ei taga Rail Garant Estonia OÜ-ga sõlmitud lepingutega võetud finantskohustuste täitmist AS-i Tallinna Sadam ees mitte nn *offshore*-ide taha varjunud omanikeringiga isikud, vaid krediidasutused nende väljastatavate pangagarantiidega, mille väljastamise tagavad ilmselt ka Rail Garant grupi ettevõtteid.

Üheksas küsimus: "Kas vastab tõele, et Rail Garant Estonia OÜ-le on juba antud ilma hanketa üheksa hektarit täiendavat maad Muuga sadamas ning neile on lubatud anda veel 35 hektarit maad?" Täiendavat 35 hektarit maad Rail Garant OÜ-le Tallinna Sadama kinnitusele lubatud ei ole. Täiendavad ca üheksa hektarit

maad andis Tallinna Sadam Rail Garant Estonia OÜ kasutusse tasu eest, mille suurus ületab olemasolevate sarnaste alade eest makstava tasu suuruse. Aktsiaselts Tallinna Sadam eeldas juba enne konkursi korraldamist, et rajatava konteinerterminali tarbeks võib olla vaja rajada uusi raudteid Muuga sadama idaossa. Samuti kinnitab sadam, et kõigile, kes konteinerterminali rajamise vastu huvi tundsid, on see info läbirääkimiste käigus edastatud. Nimetatud maa-alale rajab Rail Garant Estonia OÜ lepingu järgi konteinerterminali laadimise jaama. Tulenevalt asjaolust, et igal võimalikul terminalioperaatoril on terminali logistikaks oma individuaalne lahendus ning vajadus rajada laadimisjaam väljapoole konkursi objektiks olevat terminaliala võis üldse puududa, ning nimetatud laadimisjaama alune maa ei ole nii nagu terminali enda infrastruktuur piiratud ressurss ning selliseid alasid võivad terminalioperaatorile peale AS-i Tallinna Sadam pakkuda ka kolmandad isikud, ei olnud konkursi käigus võimalik raudtee rajamiseks vajalikku maa-ala täpselt käsitleda.

Kümnnes küsimus: "Kas Tallinna Sadamal on Rail Garant Estonia OÜ antud garantiid hoonestusõiguse, sadamatasude ja kaubatasude maksmise kohta? Kui on, siis kes on garantiide andja ja mis mahus on garantiid?" Aktsiaseltsi Tallinna Sadam selgituste kohaselt on Rail Garant Estonia OÜ-l garantiidega seoses järgmised kohustused. Esiteks, hoonestusõiguse tasu maksmist tagava pangagarantii esitamise kohustus enne hoonestusõiguse kinnistusraamatusse sissekandmiseks sõlmitavat asjaõiguslepingut. Teiseks, pakkumises garanteeritud kaubatasude maksmist tagava pangagarantii esitamise kohustus enne kaupade töötlemise alustamist. Sadamatasude osas ei ole AS Tallinna Sadam selle konkreetse konkursi käigus ega ka varem üheltki operaatorilt garantiisid nõudnud. Rail Garant Estonia OÜ-ga sõlmitud lepingutes on sätestatud, et võimaliku garantii andja või andjate krediitdireiting peab vastama vähemalt tasemele BB.

Üheteistkümnnes küsimus: "Millal alustatakse ehitustöödega ja mis ajaks on planeeritud konteinerterminali valmimine? Kes peab hanke tulemusel ehitama konteinerterminali taristu ja superstruktuuri?" Sadam on käesolevaks ajaks peaaegu kõik uue konteinerterminali ehitustööd teostanud. Edasised tööd, raudteede ja

terminalikatte rajamine ning seadmete soetamine on kõik operaatori kohustus. Esimesed ehitusload on kohalik omavalitsus operaatorile väljastanud, ehitustöödega alustatakse sadama juhatuse hinnangul lähima kuu jooksul. Valmimise aega prognoosib sadam 2013. aasta algusesse. Ainsa võimaliku takistusena näeb AS Tallinna Sadam ohtu, et Transiidikeskuse AS-il ja/või AS-il Muuga CT, kellel on AS-iga Tallinna Sadam tekkinud väga terav vaidlus seoses Muuga sadama idaosa uue konteinerterminali operaatori leidmiseks läbiviidud konkursiga ja iseäranis selle tulemusega, õnnestub mõne juriidilise võimaluse ärakasutamise teel ehitustegevus uue konteinerterminali alal peatada. Transiidikeskuse AS ja AS Muuga CT on korduvalt üritanud seda saavutada nii kohtus kui ka eri ametiasutustes, seni tagajärjetult.

Kaheteistkümnnes küsimus: "Kas vastab tõele väide, et Muuga sadama idaosa laiendamisel, täpsemalt, hanke objektiks olnud ala merelt juurdevõitmisel, rikuti Maardu Linnavolikogu kehtestatud detailplaneeringut? Juhul kui Tallinna Sadam on detailplaneeringut rikkinud, milline on ministri arvates sobilik viis olukorra lahendamiseks? Mida kavatseb riigi äriühingu juhtkond selles olukorras ette võtta?" Teadaolevalt väljastas nii Maardu Linnavalitsus kui ka Jõelähtme Vallavalitsus kehtiva detailplaneeringu alusel AS-ile Tallinna Sadam aastatel 2008–2010 uue konteinerterminali rajamiseks kõik vajalikud ehitus- ja kasutusload. Väljastatud ehitus- ja kasutuslubasid keegi vaidlustanud ei ole ja sellest tulenevalt ei saa ka arupärimises esitatud väide Tallinna Sadama juhatuse hinnangul tõele vastata. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Kas teil on ministrile küsimusi? On. Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Aitäh! Aitäh väga sisuka ja konkreetse vastuse eest, härra minister! Ainuke asi, mis ikkagi jäi kripeldama, on see, kellele see operaator kuulub. Ma saan aru, et sadam selgitas, et see on tõesti Küprosel registreeritud ettevõtte. Küproos, tõsi küll, on üks Euroopa Liidu liikmesriike. Me kõik teame, et seal on ka *offshore*'i taust. Mul lihtsalt ei ole selgust, et kui tõesti

on tegu suure Vene ettevõttega, milleks oleks tal vaja varjata ennast Küprosel või Briti Neitsisaartel, kui võiks lihtsalt esindada ettevõtet kui juriidilist isikut, nii nagu on teinud teised Venemaa suurettevõtted. Kas ei ole ikka ohtu, et see on tehtud mingil muul eesmärgil, näiteks selleks, et hoonestusõigus hiljem maha müüa?

Juhan Parts

Aitäh! Mul ei ole sellele küsimusele vastates midagi lisada sellele, mida ma varem olen öelnud. Mina ei hakka kindlasti spekuloida selliste väidetega, mida linna peal ei ringle mitte üks, vaid vähemalt sada. Minu jaoks on oluline see, et me kasutame võimalust, et mitmekesistada oma transpordilistikasektori võimalusi. Vaieldamatult, kui me vaatame Läänemere-äärseid riike, kui me vaatame meist ida poole jäävate riikide kaubavahetuse arenguid eri stsenaariumide järgi, kas optimistlikult või vähem optimistlikult, siis me näeme, et konteinerveod kasvavad. Me peame selles osas midagi tegema. Minu arvates on oluline see, et enne kui minister või ministeerium omanikuna hakkab andma mingisuguseid põhjapanevaid hinnanguid, me tahame näha investeringu tasuvust. Loomulikult, esimene eeltöö on teha selgeks investeringu teostatavus. Ma olen kuulnud selgitusi ja me tõenäoliselt peame lihtsalt teadmiseks võtma, et erinevate isikutega korraldatakse selliste tehingute struktuuri erinevalt. Mõneti võib öelda, et see on ka maailmapraktika. Muidugi, Eesti võib alati üritada maailmapraktikat muuta. Oluline on see, et Tallinna Sadamal oleksid olemas garantiid, investeringud toimuksid ja Tallinna Sadam ikkagi teeniks kasumit ja laiemalt Eesti majandus, nagu ma ütlesin, mitmekesistaks transpordilistikasektori võimalusi. Ma ütlen ka oma seisukoha, tahtmata tegelikult sekkuda sellesse, ma julgen öelda, suhteliselt inetusse vaidlusesse ajalehtedes ja kohtus. Ma mõistan ka seda vaidlevat poolt, keda tõenäoliselt teiegi siin esindate, sest miks me muidu seda kõike siin räägime. Ma arvan, et sellel teisel poolel, kellel on põhjust esitada küsimusi, on äriplaanis siiski mõningad tugevad elemendid. Seda ei ole võimalik kõrvale jätta. Selles äriplaanis, mida nad on pakkunud Tallinna Sadamale ja mida ka mina olen lugenud, on tegelikult alternatiivsed ärilised võimalused Eesti jaoks, lisaks, ütleme, tõenäoliselt mitte kunagi

lõppevatele n-ö numbrilistele vaidlustele selle üle, kes tegi parema pakkumise. Niipalju ma ütlen. Nii et kui te tahate minu käest mingit lõplikku hinnangut, siis ütlen, et ma tahan anda sadama nõukogule ja juhatusele võimaluse see tehing lõpule viia. Kui tehing on edukalt lõpule viidud ja majandustegevus hakkab peale, siis, ma arvan, on võimalik, ütleme, kas jagada ordeneid või võtta malakas ja sellega vehkida. Mitte enne.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Kui kuu aja pärast või natuke hiljem ehitus ei lähe edasi, missugused sanktsioonid siis järgnevad?

Juhan Parts

Ma vist ütlesin eelmisele küsimusele vastates, et ma eeldan, et pakkumine on ka tähtajaliselt aluseks. Kui viivitused on objektiivsed, siis tuleb ka seda arvesse võtta. Võib-olla on põhjust arvestada üldist konteksti, mis on väljaspool saali. Loomulikult, sellised investeringud ja investeerijad arutatakse läbi ka Eesti Vabariigis tegutsevate asjakohaste institutsioonidega. Ma ei täpsusta, mida ma selle all mõtlen.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

6. Arupärimine Eesti Energia välisinvesteeringute kohta (nr 52)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde, mis on järjekorras kuues. Arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Urve Palo, Jevgeni Ossinovski, Helmen Kütt, Kalvi Kõva, Kajar Lember, Rein Randver, Neeme Suur, Rannar Vassiljev, Karel Rüütli, Marianne Mikko, Sven Mikser, Heljo Pikhof, Andres Anvelt, Jaan Õunapuu ja Indrek Saar. Arupärimine esitati 24. oktoobril 2011. aastal ja selle teema on Eesti Energia välisinvesteeringud. Arupärimi-

sele vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Mul on hea meel paluda Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Urve Palo, et ta arupärimist tutvustaks.

Urve Palo

Lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Esitan 14 Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikme nimel arupärimise, mis käsitleb Eesti Energia välisinvesteeringuid. Viimasel kahel aastal on Eesti Energia teinud üsna suuremahulisi investeeringuid, eelkõige Jordaaniasse ja Ameerika Ühendriikidesse. Silmapiiril on Maroko. Eesti Energia finantsdirektor Margus Kaasik ütles 4. oktoobril Postimehele antud intervjuus, et üksnes nende investeeringute eeltööd lähevad maksma vähemalt miljard Eesti krooni. Ta ei välistanud, et need summad suurenevad. Kuigi Eesti Energia juhatuse esimees Sandor Liive on öelnud, et välisinvesteeringud ei mõjuta kodumaise elektri hinda, on see ometi ainult pool tõe. Jah, otseselt ei mõjuta tõesti, küll aga kaudselt. Nimelt, kuna tegu on väga kõrge riskiastmega tehingutega ja pangad selleks laenu ei anna, peab Eesti Energia investeerima omavahendeid. See omakorda tähendab seda, et ettevõtte omakapitali osakaal väheneb ja samuti väheneb Eesti Energia võime võtta laenu ja investeerida näiteks jaotusvõrgu parendamisse. Me teame, et Eestis amortiseeruvad võrgud kiiremini, kui nende asendamisse investeeritakse. Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts aga on öelnud, et Eesti Energia huvi neid investeeringuid teha on eelkõige põhjustatud huvist tehnoloogiat eksportida. Selle vastu, kui Eesti riik Eesti Energia tehnoloogiat ekspordiks, julgen kinnitada, ei ole ka sotsiaaldemokraatidel mitte midagi. Olgu kohe öeldud, et sotsiaaldemokraadid on vägagi huvitatud sellest, et Ida-Virumaal kaugemas perspektiivis tööhõive säiliks, mida rajatav põlevkivitehas kahjuks ei garanteeri, kui see suurema osa ajast seisma hakkab. Küll aga kindlasti annavad Eestisse rajatud õlitehased tegevust tööjõule. Niisiis, kui tegemist on sellega, et soovitakse müüa tehnoloogiat, siis miks ei müü Eesti Energia Jordaaniasse tehnoloogiat, vaid kavandab hoopiski elektri tootmist? Millist kasu loodab Eesti riik sellest saada ja miks üleüldse tegeleb Eesti riik Jordaania riigile elektrivarustuskindluse rajamisega? Tahame teada,

kui palju täpselt on juba Jordaaniasse investeeritud ja kui palju on seal tagasi saadud, sest midagi on seal edasi müüdud. Kui palju planeeritakse veel investeerida ning kui palju ja millise aja jooksul sellest kasu saada? Miks ostab Eesti Energia USA-s maad ja põlevkivivaru ning investeerib, kui tegelik plaan on müüa tehnoloogiat? Seda enam, toonitan, et seda tehnoloogiat, mida me tahame müüa, ju veel ei ole. Katsetama hakatakse seda alles järgmise aasta kevadel, võib-olla ka sügisel, ja see võtab mõne aja, kuni üldse on teada, kui edukad me selle Enefiti tehnoloogiaga oleme. Samal ajal on Eesti Energia suure hurraaga alustanud Enefiti projekti USA-s. Aga kui see ebaõnnestub ja kulutatud miljonid, lausa miljardid kroonid ja ka eurod tuleb korstnasse kirjutada, siis kes vastutab selle eest, et Eesti rahva rahaga mängiti nagu börsil? Ei tasu öelda, et juhatuse vastutab, sest juhatusel pole neid miljardeid hiljem kuskilt võtta. Eesti Energia on projekti vedaja rollis nii USA-s kui ka Jordaania ja kannab seega täit vastutust. Sama plaan on ka Marokos. Küsimärke projekti kohta on tõesti väga palju. Kas on arvestatud projektidega kaasnevaid infrastruktuurikulusid USA-s? Enamik nii Colorado kui ka Utah' põlevkivist, kaasa arvatud suur osa Enefiti põlevkivist, asub föderaalmaal. Samal ajal ei ole föderaalvalitsusel arusaama, kuidas ja millisel moel põlevkivitööstust USA-s üldse regulatiivsel tasandil korraldada. Selle kohta puuduvad seadused. Kellelgi pole suurt entusiasmi, et sellega tegelda.

Nii et küsimus on järgmine. Need investeeringud, mida Eesti Energia väljapoole Eestit teeb, on väga suuremahulised, neid tehakse kõiki korruga ja olukorras, kus seda, mida me müüa tahame, üldse pole. Mida majandusminister selle peale kostab? Me oleme väga mures, sest lõpuks maksab selle kõik kinni maksumaksja. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma püüan natuke teie muret leevendada.

Esimene küsimus: "Miks siis ei müü Eesti Energia Jordaaniasse tehnoloogiat, vaid kavadab elektri tootmist? Millist kasu loodab Eesti riik sellest saada?" Jordaania riik on huvitatud põlevkivi kasutamisest nii elektri kui ka vedelkütuse tootmisel. Eesti Energia kui arendaja poole pöördus Jordaania riik just eelnimetatud põhjustel. Meil on kogemus, kuidas põlevkivist elektrit toota ja kuidas rakendada selleks kõige efektiivsemaid tehnilisi lahendusi. Eesti Energia ei näe ennast pikaajaliselt Jordaania elektriprojektis enamusosanikuna. Eesti Energia käivitab selle projekti, kaasab sellesse teisi investoreid, saades kasu osaluse müügist ja omanikutulust allesjäänud osaluse ulatuses. Lisaks võimaldab põlevkivist elektri ja õli tootmine luua sünergiat põlevkivi kaevandamisel, mis on ka Eestis levinud praktika. Kuna elektri tootmise käivitamine on õli tootmise käivitamisest tehnoloogiliselt lihtsam, liigub elektri- jaama arendamine Jordaaniast õlitööstuse rajamisega võrreldes kiiremini. Nagu igasugusest Eesti Energia tegevusest, ootab Eesti riik aktsionärina omanikutulu ka Jordaania ettevõtmisest.

Teine küsimus: "Miks ostab Eesti Energia USA-s maad, põlevkivivarude ja investeerib, kui tegelik plaan on müüa tehnoloogiat? Seda enam, et töötavat tehnoloogiat täna veel ei ole." Eesti Energia on põlevkiviettevõtte, mis toodab põlevkivist nii elektrit kui ka õli. See on Eesti Energia põhiline majandustegevus. Selles äris saab luua väärtust kahel moel, mis teineteist toetavad. Üks võimalus on toota põlevkivist elektrit, õli ja sealt edasi vedelkütust. Kõige selle eeldus on tehnoloogia olemasolu. Teine, kaasnev võimalus väärtust luua on tehnoloogia enda müük. Eesti Energia on omandanud Ameerika ja Jordaania põlevkivivarud soodsalt. Eesti Energia kasum tuleb esiteks sellest, et nende varude väärtus kasvab, kui me siin Eestis arendame edasi ja rakendame edukalt Enefiti tehnoloogiat. Teiseks tuleb Eesti Energia kasum sellest, et me kasutame nendes projektides Enefiti tehnoloogiat. Oluline on mainida, et Eesti Energia ei kavatse õlitööstust ennast ei Ameerikas ega Jordaaniast ehitada enne, kui diislikütust ja muud vedelkütust tootev õlitööstus Eestis on valmis. Kui Eesti Energia poleks varusid omandanud ja hakkaks seda tegema alles siis, kui kodumaine tööstus on täies mahus käivitatud, siis tuleks samade

varude eest tõenäoliselt maksta palju kõrgemat hinda. Eesti Energia kontrolli all Utah' osariigis USA-s on praegu ligikaudu 2,6 miljardit barreli õli. Eesti Energia maksis selle eest ligikaudu 2 USA senti barreli pealt. Eesti Energia ülesanne on arendada Enefiti tehnoloogiat ja konkreetset põlevkivivarude, et selle õli väärtus oleks esimese sammuna juba kahekohaline arv sente barreli eest ning et ühel päeval, kui Enefiti baasil töötav õlitööstus valmis on, mõõdetaks selle väärtust dollarites, mitte sentides. Kuidas ja kudas me seda väärtust realiseerime ehk kui palju soovib Eesti Energia müüa ja kui palju säilitada oma osalust õlitööstuses, seda ei pea praegu otsustama. Seda otsustatakse siis, kui on õige aeg. Õige aeg on tuletis tehnoloogia arengust, nafta hinnast ja projekti enda arengust. Samal ajal on oluline jätkata tehnoloogia arendamist ja rakendamist eelkõige just siin, Eestis, kus me loome sellega kõige enam väärtusi.

Kolmas küsimus: "Eesti Energia on investeerinud nii Jordaaniasse kui ka Ameerika Ühendriikidesse. Üksnes eeltööd lähevad maksma üle miljardi Eesti krooni. (Allikas: intervjuu Margus Kaasikuga.) Kui palju loodab Eesti Energia tehnoloogia müügist teenida? Millal? Kui palju investeringud raha võtavad, millisel ajaperioodil ja kust see raha tuleb?" Eesti Energia loodab teenida tehnoloogia müügist ja põlevkivimaardlate väärtuse kasvust oluliselt rohkem, kui on vaja nendes projektidesse investeerida. Raha teenimise aeg ja suurus sõltub eelkõige nafta hinnast maailmaturul, Enefiti tehnoloogia efektiivsusest ja asukohariigi projektide arengust. USA-s ja Jordaaniast on käimas projektide eelarendusfaasid. Oluliste lisainvesteeringute tegemiseks projektide hilisemates faasides praegu otsuseid langetatud ei ole. Kuni 2016. aastani vältavate eelarendusfaaside maksumus kokku on hinnanguliselt 100 miljonit eurot, mis moodustab Eesti Energia sama perioodi võimalikest koguinvesteeringutest 3%. 2012. aastal investeeritakse Jordaania ja USA projektide arendamiseks alla 12 miljoni euro, samal ajal kui kontserni investeeringud energia tootmisesse ja elektrivõrku kodumaal ulatuvad üle 500 miljoni euro. Tehnoloogia eest makstavaid litsentsitasusid on põhimõtteliselt kahte tüüpi: tehase maksusega seotud tasud ja tehase toodangu mahu või ka kasumlikkusega seotud tasud. Tasud

võivad sõltuda nafta hinnast, aga ka mitmest muust tegurist. Konkreetselt teenitavate tasude, sh tehnoloogia müügi litsentsitasude täpsed skeemid on loomulikult ärisaladus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea minister! Teile on ka küsimusi. Urve Palo, palun!

Urve Palo

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Teie kõnes kõlas peaaegu igale küsimusele vastus, et küll tuleb ja küll saab. Ma arvan, et üks ettevõtte ei saa oma äri ja äriplaani üles ehitada sellises parimas usus, et küll tuleb ja küll saab. Ma ei kuulnud konkreetselt, kui palju ikkagi on plaanis üldse väljapoole Eestit investeerida, millises ajaplaanis. Jah, te ütlesite ühe summa, mis on siiani investeeritud, 100 miljonit eurot. Ma sain aru, et järgmisel aastal investeeritakse 12 miljonit eurot. Kui palju üldse on plaanis investeerida ja kui suur on ikkagi see tulu, mis peab sellest tulema? Ma ei tea, mis ajaperspektiiv siin on. Kas viis aastat? Te ka seda ei maininud. See on ikka veel väga segane lugu.

Juhan Parts

Aitäh! Ma kõigepealt korrigeerin. Te ütlesite oma küsimuses, et juba on investeeritud 100 miljonit eurot. See ei vasta tõele. Ma ütlesin, et kuni 2016. aastani vältavate eelarendusfaaside maksumus kokku on hinnanguliselt 100 miljonit eurot. See on maksumus kuni 2016. aastani. Ma saan täiesti aru teie soovist saada detailseid vastuseid ja mitte ainult vastuseid, vaid tõenäoliselt ka hulgaliselt omanikutulu riigieelarvesse. Ma saan sellest täiesti aru. Ma tahan aga kinnitada, et kõik need investeerimisotsused või ka projekti arendamise otsused, millest me räägime täna kahel puhul, on tehtud väga põhjalikult kaalutletult, käsitledes väga tõsiselt erinevaid riskistsenaariume nii ettevõtte juhatuse kui ka nõukogu tasandil.

Eelarendusfaasid kestavad kuni 2016. aastani, võib-olla aastani 2020. Alles siis me saame hakata andma vastutustundlikke arvulisi vastuseid, kui suur võiks olla n-ö mõju ettevõttele ja millistel eeldustel see toimub. Kusjuures ka ettevõtte mudel, mismoodi ta ühes või teises projektis osaleb, on mitmevariantne, see ei ole ühevariantne. Igaks juhuks selgitan veel kord.

Te küsisite, miks ei müüda tehnoloogiat niimoodi, et ostja sõidaks Tallinnasse, läheks Eesti Energia Tallinna kontorisse, paneks selle tehnoloogia kotti, sõidaks ära ja jätaks maha selle korteri võtme, kus raha on. (Ma parafraaseerisin ühte tuntud Vene filmi.) Nii lihtsalt see aga ei käi. Selleks, et seda tehnoloogiat müüa, on mitmeid mudeleid, mida ka Eesti Energia on välja töötanud. Üks tõenäoliselt kõige huvitavamaid, kõige suurema perspektiiviga mudeleid on see, et algfaasis on Eesti Energial suurem kontroll selle projekti arendamise üle, kuni selle tehnoloogia rakendamiseni ühes või teises välisriigis. See on tegelikult lõpuks kõige kasumlikum. Kui te küsite põhiriskide kohta, siis loomulikult, lõpuks on see ju ettevõtte! Võib-olla harjumuspäratu on see sellepärast, et Eesti Energia kuulub sada protsenti riigile. Mina usun, et on mitmeid Eesti poliitikuid (teie nende hulka ei kuulu) ja arvajaid, kes kujutavad ette, et Eesti Energia on üks elektriministerium. Vastupidi, me oleme ju võtnud Eestis vastu seadused, et ka riigile kuuluvad äriühingud peavad olema reaalsed äriühingud, nii nagu äriseadustik ette näeb. Igal investeeringul on omad riskid, riskivabu investeeringuid ei ole. Te teate seda tõenäoliselt minust paremini.

Põhiküsimus, miks see asi huvi pakub, on ikkagi maailma energeetika väljavaade. See on väga oluline küsimus. Tuginedes Maailma Energiafoorumi ja USA geoloogiateenistuse andmetele, on põlevkivi teadaolevatest reservidest saadava nafta hulk umbes kolm kuni viis korda suurem, võrreldes n-ö konventsionaalse nafta reservidega, mõeldes, et nii ühe kui ka teise reserve võib alati juurde avastada. Võttes aluseks pikaajalised prognoosid nafta ja sellest toodetava kütuse kohta, tuleb öelda, et meid ootab maailmas ees defitsiit, millest võib järeldada, kuigi teatud riskiga, et hind väga palju alla ei lähe. Kui me räägime hinnavaatest, siis me ei räägi ju mitte ühest aastast, vaid arendusfaas kestab eri tasemel neli pluss neli aastat, kokku läheb n-ö tööstusinvesteeringu otsuseni kuni kaheksa aastat. Me võtame sellised väljavaated eelduseks tulenevalt n-ö maailma ekspertiisidest. Järelikult on põlevkiviõli tootmine konkurentsivõimeline. Mina näiteks ei usu, Eesti Energia ei usu ja ka majandusministerium ei usu, et toimub mingisugune totaalne pööre, sellepärast me toetame Eesti Energia

seda laadi tegevust. See investering võib Ees- tile kujuneda äärmiselt tasuvaks ja äärmiselt huvitavaks. Aga alati võib tulla teistsugune stsenaarium. Mõnel konverentsil tuleb ka min- gisugune inimene tribüünile ja räägib, kuidas ta hakkab mitte millestki energiat tootma ja rahval ei ole enam autosid vaja. Seda stsena- ariumi ma ei usu. Põhirisk on ikkagi maailma energiavajadus ja nafta hind. Te viitasite Ameerika Ühendriikidele. See on lihtsalt üks märkus detaili kohta. Ma usun, et meie jaoks on äärmiselt olulised Ameerika Ühendriikide energiapoliitika erinevad väljavaated. Ka siin me oleme märganud teatud kõikumust. Tule- tagem meelde, millise energiaprogrammiga astus praegune administratsioon ametisse ja milline energiaprogramm pärast ühe tuntud päikeseenergiafirma pankrotti koos kõigi sel- lest tulenevate mullistustega on nüüd sellel administratsioonil väljatöötamisel. Aga õige tähelepanek on see, et Ameerikas tuleb teha vahet föderaalmaal ja eramaal. See investee- ring, mida Eesti Energia tegi, puudutas era- maad. Nii et me võime alati öelda, et meile kõigile kuulub Eesti Energia investeringu kaudu tegelikult väga suur põlevkiviresurss Ameerika Ühendriikides. See asub eramaal.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Hea minister! Mul on vist põhimõt- teliselt erinev arusaam sellest, kuidas riigiette- võtted toimima peaksid. Te ütlesite jälle, et tegemist on tavalise äriühinguga. Tavalise era- ettevõtte puhul on täiesti mõistetav see, et investeeritakse sinna, kust loodetakse teenida palju kasumit. Näiteks Eestis põlevkiviplokki investeerida väga ei taheta, sest kardetakse, et äkki normid lähevad liiga rangeks ja siis ei saada enam kasumit, siis tahetakse saada riigi garantiid. Erafirma puhul on see justkui mõis- tetav. Aga te ise ütlesite, et Eesti Energial on oma kindel roll, et asi ei ole ainult rahanduslik, näiteks põlevkiviploki puhul, vaid on ka julge- olekuga seotud. Kas te ei arva, et oleks olnud mõistlik, kui see raha, mis Eesti Energial oli justkui üle jäänud ning läks Marokosse, Jor- daaniasse ja USA-sse, oleks investeeritud Eesti energiajulgeoleku kindlustamiseks?

Juhan Parts

Loodan, et ma sain küsimusest õigesti aru. Iga investering, mida teeb äriühing, peab ole- ma tootlik. Probleem, mida me arutasime üle- eelmise küsimuse puhul, oli see, et investee- ring põlevkivielektri tootmisesse Eestis oleks piisavalt tootlik. See on üks väike probleem, mis minu arvates on lahendatav. Ei ole võima- lik sundida äriühingut, mis tegutseb Eesti Va- bariigi seaduste järgi ja millest sada protsenti või enamus kuulub riigile, tegema n-ö rist- subsideeritud kahjumlikke investeringuid või tegema investeringuid kuskilt saadud raha eest ja teha seda tegelikult ilma piisavat toot- lust saavutamata.

Aseesimees Jüri Ratas

Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Hea minister! Eesti Energia on tei- nud suhteliselt riskantseid investeringuid. Te ütlesite eelnevalt, et need investeringud või- vad osutada äärmiselt kasulikuks, aga on ka teine võimalik stsenaarium, et need investee- ringud võivad tekitada mingil ajal Eesti Ener- giale ja sellest tulenevalt ka Eesti riigile ja rahvale palju probleeme. Kas te olete Majan- dus- ja Kommunikatsiooniministeriumis kaa- lunud seda varianti, et kuna põlevkivi on meie rahvuslik rikkus ja ressurss, siis ühel hetkel lahutada Eesti Põlevkivi Eesti Energiast, et kaitsta meie rahvuslikku ressursi? Kui peaks ka rakenduma must, negatiivne stsenaarium, siis oleks vähemalt see põlevkivivaru meil alles ja kogu meie põlevkivivaru ja -ressurss ei läheks nende riskantsete investeringute kat- teks, mida Eesti Energia on teinud?

Juhan Parts

Aitäh! Ma igaks juhuks korrigeerin seda väljendit "riskantsed investeringud", millest te kindlasti hakkate väljaspool seda saali rää- kima kui mingist tohutust, nagu proua Urve Palo sissejuhatuses ütles, kasiinomängust. Veel kord: kõik sellised Eesti Energia tegevused on varaliselt äärmiselt kindla kontrolli all. Ei ole mingisuguseid varalisi riske, mida ma peaksin märkimisväärseks. Kordan veel kord üle. Te pidasite tõenäoliselt silmas seda, et kaitsta kui- dagi Eesti põlevkivi, et keegi onu ei saaks kus- kilt tulla ja hakata Eesti põlevkivi siit ära

vedama. Varalised riskid on peaaegu olematud, vähemalt praeguse seisuga. Eesti Põlevkivi lahutamine Eesti Energiast on teema, mida on korduvalt püütud üles tõsta. Ma ei pea seda mõistlikuks. Ma ei välista, et kunagi, kui Eesti Energia areneb nii, nagu me oleme siin arutanud, võiks seda kaaluda. Kui õlitööstusel on mingisugune suurem iseseisev tähendus, võib midagi kaaluda, võib mingisuguseid selgemaid jooni tõmmata, nii nagu soomlased kunagi lahutasid analoogsetel põhjustel Neste ja Fortumi. Aga see oli lihtsalt spekulatiivses korras öeldud. Praegu sellistest põhimõttelistest organisatsioonilistest muutustest, ma arvan, ei võida ükski Eesti tarbija ega ka maksumaksja.

Aseesimees Jüri Ratas

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Ma tulen tootluse jutu juurde tagasi. Aga enne pean seoses eelmise küsimusega ühe asja ära öiendama. Lugupeetud minister! Ma saan küll aru, et sa hoiatasid ette, et nüüd sa hakkad loosungites paugutama, aga meie räägime just nimelt sellest, et Ida-Virumaal peaksid säilima töökohad ja see peaks pikemas perspektiivis jätkusuutlik olema. Me väidame, et põlevkivielekter on vähegi kaugemas perspektiivis vaadates väga suure tõenäosusega konkurentsivõimetu, vastupidi põlevkivi muule vääristamisele. Me teame, et juba toimib väga hästi õli tootmine. Miks ei võiks see olla samm edasi? See võiks olla jätkusuutlik. Põlevkivi võiks jätkuda tunduvalt pikemaks ajaks ja see tootmine võiks olla kasumlik. Ma tulen tootluse juurde tagasi. Sa räägid, et peab olema tootlus. Kui me räägime põlevkivielektrist, siis arvestades neid väheseid tunde, mis põlevkivielektrijaam töötada saab, ja investeringu suurust, ei hakka põlevkivielekter kunagi tasuv olema. See tagab küll mingi baasvõimsuse ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija! Küsimus, palun!

Indrek Saar

... aga see ei ole konkurentsivõimeline.

Juhan Parts

Ausalt öeldes ei saanud ma teie küsimusest päris hästi aru. Tootlus tähendab ikkagi teatud

investeeringut. Tootlus peab olema mõistlikul tasemel. Oleks õige, kui riigile kuuluv äriühing investeeriks samadel tingimustel nagu erainvestor. See on lähtekoht. Tootlus on investering. Teie väited konkurentsivõimetus kohta, ma usun, ei tugine erilisele turuanalüüsile, ei tugine mingile perspektiivile siin Balti- ja Põhjamaade turul. See on natuke spekulatiivne. Te olete kindlasti tohutult targad, teil on ajustrustid taga. Ma soovitan, et kui te mind ei usu, siis vaadake Euroopa riikide energiaportfelle, vaadake fossiilsete kütuste konkurentsivõimet väga erinevates turuolukordades, kus on kõik need komponendid olemas. Põlevkivielektril on kindlasti konkurentsivõimet. Loomulikult on üks suuremaid küsimusi energia- ja kliimapolitiika raamistik. Aga selle poolest ei erine olukord põlevkivielektri kasutamisel nende Euroopa riikide olukorrast, kus kasutatakse kivisütt või pruunsütt. Neid riike on väga palju. Me oleme endale justkui sisendanud, et Euroopas on ainult tuulikud ja kõik on selline šal-lallaa. Ei ole. Kui vaadata isegi selliseid riike, kes demonstreerivad ennast kui väga suuri taastuvenergia kasutajaid, siis selgub, et ka neil moodustab üle poole energiaportfelli kivisüsi. Rääkimata Saksamaast, kes teeb suuri samme ja kujutab 2050. aastaks ette mingisugust paradiislikku idüllit. Me peame vaatama reaalselt neid arve, seda, mis toimub, mitte piirduma pinnapealse, lihtsustatud käsitlusega. Tihtipeale on see kõik ajendatud ühe või teise asjaosalise huvist. Ma olen muide teiega nõus selles, et kui põlevkivielektrile oleks olemas mingisugune asendaja, mis vastaks kõigile nendele parameetritele, siis tuleks see asendus teha. Aga see asendaja ei saa olla lihtsalt "muu", täpsustamata, mis asi see on.

Võib-olla te mäletate, et aastatel 2008–2009 me analüüsisime läbi kõik need variandid: gaas, kivisüsi, tuumaenergia. Me analüüsisime neid konkurentsivõime seisukohalt, makromajanduslike mõjude seisukohalt jne. Ma olen täiesti nõus, et energiaportfelli tuleb mitmekesistada. Me ju liigume selles suunas. Te peate millegipärast kuritegelikuks, kui uues elektrijaamas kasutatakse biomassi. Sellest ma aru ei saa, kuigi ma saan aru sellest, kui mõni ettevõtte teatud regulaarsusega avaldab ajalehete artikleid, kus ta ei kirjelda isegi mitte poolt tõde, vaid ainult veerandit. Kui kasutatakse põlevkivi ja biomassi koos, siis, vabandage, on see

ju väga suur energiaportfelli mitmekesistamine. Ma usun, et me oleme veel sellises vanuses, et me jõuame energiaportfelli tegelikku mitmekesistamist näha. Aga need muutused, mis on paratamatud, me peame suutma kavandada enam-vähem 20–30 aasta peale. Eriti huvitav on selles osas vaadata sakslaste ühelt poolt retoorikat ja teiselt poolt reaalselt tegevust. Me ju kõik kujutame ette, et Saksamaa ei kasuta elektri tootmiseks fossiilset kütust. See on selline meediapilt. Kujutage ette, kui ka tuumajaamad kinni pannakse. Siis ongi ju käes see, mida me tahame. Aga kus sa sellega. Vaatame n-ö kardina taha, kuidas investeeritakse ja kavandatatakse vanu kivisõejaamu korda teha ning kui palju uusi jaamu on vaja selleks n-ö kujuteldavaks üleminekuperioodiks aastani 2050. Ma usun, et ka meie liigume selles suunas, et aastal 2050, ma julgen nii arvata, me põlevkivist elektrit ei tooda. See võiks olla sõnum tänasest diskussioonist teiega. Aga see on aastal 2050. Uue elektrijaama eluiga on 25 aastat. Nimetagem siis neid põlevkivijaamu tehnoloogiliseks sillaks puhtasse tulevikku Eestisse.

Aseesimees Jüri Ratas

Eesti puhta looduse nimel läheme edasi. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Natuke rohkem kui kuu tagasi te ütlesite Pariisis, et Eestil on kaks unikaalset kogemust: põlevkivienergeetika ja energeetikasektori kiire reformimine. Ma leian, et need kaks suunda tähendavadki välisinvesteeringuid energeetikasse. Aga ma huvi pärast tahan küsida, kas kellelgi on huvi meie energeetikasektori kiire reformimise vastu või ei.

Juhan Parts

Tulevik näitab. Te viitasite sellele, et me alustasime läbirääkimisi OECD Rahvusvahelise Energiaagentuuriga, mida peetakse maailmas organisatsiooniks, kes on suuteline selles küsimuses parimat ekspertiisi tegema. Eesti ei ole selle organisatsiooni liige. Me alustasime läbirääkimisi, see sai võimalikuks pärast OECD-ga liitumist. Liitumisläbirääkimiste protsess võtab umbes aasta. Iga liitumise puhul tuleb lisaks tehnilistele formaalsustele rääkida

ka sellest, mida ühes või teises uues liikmesriigis on erinevat, võrreldes juba olemasolevate liikmetega. Tõepoolest, põlevkivist me oleme rääkinud. Seda huvi, muide, on Rahvusvahelises Energiaagentuuris olnud juba varem. Meil on mitmeid ühiseid tegevuskavasid, aga tegelikult oli see Rahvusvahelise Energiaagentuuri ekspertide soovitus. Kui me vaatame paljusid n-ö valmis riike, seda, millised muudatused on toimunud energeetikas, elektri tootmises, ning kui meile tundub, et me elame ikka veel aastast 1990, siis see päris nii ei ole. Kui me vaatame energia tarbimise struktuuri, energia tarbimise keskkonnamõjusid, võrreldes ajaga, kui NSVL kokku kukkus, kui me võrdleme neid turukorralduslikke elemente, siis näeme, et tegelikult on selle aja jooksul toimunud märkimisväärsed muutused. Meile endale tundub ikka, et elekter põleb ühtemoodi. Sõltub meeolust.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma loodan, et elekter põlema ei hakka. Aga küsimus on järgmine. Te rääkisite, et tuleb energiaportfelli mitmekesistada. Selle juures te kiitsite seda head mõtet, et hakata koos põlevkiviga põletama hakkepuitu. Kuidas teile tundub, kui hakkepuidu pealt hakatakse maksma taastuvenienergia, kuidas see mõjutab elektri lõpphinda tarbijate jaoks ja kuidas see protsess mõjutab toasooja hinda nendes omavalitsustes, kus soojust toodetakse koostootmisjaamades, mis kasutavad hakkepuitu?

Juhan Parts

Aitäh! Biomassi kasutamine elektri tootmisel ei ole kindlasti küsimus mingitest subsidiumidest. Me oleme subsidiumidest rääkinud koostootmise puhul, nii nagu see ka praegu on, teatud, ütleme, kasuteguriga. Teisisõnu: biomassi kasutamise stsenaarium peaks olema ikkagi konkurentsivõimeline. Ma oma põhivasutuses ka ütlesin, milline see biomassi kasutamise võimalus siin võiks olla. Seda esiteks. Teiseks, tädi Maali küttepuude hind. On esitatud süüdistusi, et Eesti Energia, hakates kasutama biomassi, viis biomassi ja hakkepuidu hinna nii kõrgele, et oi-oi-oi! Kallid inimesed! Eesti Energia kasutab 3% Eesti puiduturust.

3%-lise turuosaluse puhul ei ole võimalik tõsiselt võetavalt turuhinda mõjutada. See ei ole lihtsalt võimalik. Kui osakaal suureneb, siis võib-olla tasub seda vaadata. Aga tasub tähele panna, et kui rääkida hakkepuidust ükskõik millisel kujul, puidugraanulitest või millestki muust, kas või mingitest halgudest, siis siin on ikkagi vähemalt regionaalne turg. Ma usun, et te panite tähele, et kolm nädalat tagasi avati Amsterdamis rahvusvaheline biomassibörs. Biomass maailmakaubanduses, biomass, mida kasutatakse Euroopa riikides, on globaalne tooraine. See on reaalsus. Ka kõik meie puidutarbijad peavad sellega arvestama. Nii see tegelikult on. Transpordikulud ei pruugi olla märkimisväärsed. Loomulikult ei tähenda see, et tasuks hakata biomassi kuskilt väga kaugelt tooma. Aga praegu kasutavad mitmed Euroopa riigid biomassi, mida nad toovad Ameerikast jm. Järelikult on see konkurentsivõimeline.

Kolmas põhjus, miks biomassiteema on minu arvates väga tõsine. Siin tuleb usaldada Keskkonnaministeeriumi ja metsanduseksperthe. Ma tean, et Eestimaa Looduse Fondis on mitmed rohelisema mõtteviisiga inimesed oponeerimas seda seisukohta, mis on seotud meie raiemahuga. Ennekõike puudutab see ebakvaliteetset puitu, mitte korralikku puitu. Eri aastatel jääb kuni pool puidust metsa mädanema. Tegelikult on see kaotatud ressurs. Mis õigussega me jätame metsa mädanema kuus või seitse miljonit tihumeetrit, kui kogu Eesti raiemaht aastas on minu teada üle 12 miljoni tihumeetri? Siin on jällegi vastuväiteid. Autod ei pääse ligi, on sood ja kõik muud asjad. Kas see kõik kehtib kogu kuue miljoni tihumeetri kohta, selles ma sügavalt kahtlen. Teisisõnu: tegelikult on see Eestis täiesti kasutamata ressurs, mille kasutamiseks tuleks rakendada mõistlike tehnoloogiaid. Me peaksime mõtlema, kuidas sellele ressursile nõudlust luua. Sama olukord, muide, on ka teistes metsarikastes maaes, näiteks Soomes ja Rootsis. See taastuv raiemaht jääb väga suures ulatuses kasutamata. Ka siin on tegelikult olemas majanduslikud võimalused. Ma ei suuda lihtsalt mõista seda, et mingisugused väikesed tselluloosivabrikud käivad, teevad lobitööd, loovad selliseid seisukohti ja meie võtame seda maailmatõena. Ma ei saa sellest aru, kuigi ma nende murest aru saan. Me peaksime leidma mingeid uusi või-

malusi metsas mädaneva ressursi kasutamiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Urve Palo!

Urve Palo

Lugupeetud eesistuja! Hea minister! Ma tänan teid vastuste eest ja avaldan tunnustust selle eest, et te vähemalt üritate sisuliselt vastata ja käitusite viisakalt! See ei ole siin sugugi tavaline, see ei ole hea tava, kui ministrid siin vastamas käivad. Aitäh teile selle eest!

Mis aga puudutab Eesti Energia investeringuid väljapoole Eestit, siis kahjuks on minu süda endiselt mures ja ma teie vastustest väga palju lohutust ei leidnud. Ma ikkagi arvan, et Eesti Energia peaks suunama teraviku Eestisse investeerimisele ja Eesti õlitööstuse arendamisele. Kui meil Enefit 280 tõesti kenasti tööle hakkab, küll siis ka ostjaid tuleb.

Ma arvan, et see, et me otsapidi toodame elektrit Jordaania ja oleme ostnud maad USA-s, on meilt küll raha võtnud, aga teie vastustest kindlust, et me sealt ka tulu hakkame saama, ma ei saanud. Te ütlesite, et need investeeringud on kõik hästi läbi mõeldud ja kaalutletud. Ma saan aru, et teie sellega iga päev ei tegelegi. Teie saate vastused Eesti Energiast ja te peate neid uskuma, sest Eesti Energia on teie vastutusallas. Aga kui rääkida näiteks investeeringutest USA-sse, siis ma ei tea, kas need on ikka läbi mõeldud, kui ostetakse maad sellisesse piirkonda, kus infrastruktuuri läheduses ei ole, kus lähim linn, kust hiljem töötajaid saaks värvata, on 30 miili kaugusel (aga tööjõuvajadus on 1000–1500 inimest, nad peavad igal hommikul tööle saama), kus lähim rafineerimistehas on 150 miili kaugusel, aga Eesti Energia ütleb, et vähemalt algusjärgus on tarvis see tehase kohapeal leida, mitte kohe ise ehitama hakata. Te ütlesite, et Eesti Energia ostetud maa ei asu föderaalmaal. Raske öelda, kummal on õigus. Minu informatsiooni järgi osalt ikka asub küll. Ütlen veel kord, et USA-s on põlevkivi kaevandamisega seotud suured küsimärgid, see tegevus on praegu korralikult reguleerimata ja kuidas see olukord üldse laheneb, ei oska öelda.

Te ütlesite ka seda, et energia läheb järjest kallimaks. Jah, laias laastus küll, aga USA-s, erinevalt Jordaaniast, on päris suur kütusekülus. Seal on gaasi, sütt, seal lähedal on Kanada õliilivad, konventsionaalne nafta asub just selles piirkonnas, kus põlevkivivarud on ostetud. Energia hind on seal palju madalam kui Euroopas. Lisaks sellele, USA-s asub põlevkivi sügaval maa sees. Kui Eestis ollakse harjutud üsna maapinna lähedalt kaevandama, siis seal asub see väga sügaval, mis teeb kaevandamise veelgi raskemaks ja kallimaks.

Nii et ma olen endiselt mures nende investeeringute pärast, mida tegelikult riigiettevõtte kaudu väljapoole Eestit viiakse, ja veel suuremas mures olen sellepärast, kas see kunagi ennast meie jaoks ära tasub või peame kogu raha korstnasse kirjutama. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh Urve Palole! Palun kõnepulti Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Mul on hea meel, et me arutame täna ja oleme selles saalis üldse päris tihti arutanud Eesti energeetikaga seotud probleeme ja küsimusi. Täna on see teine arutelu ja kolmas on veel tulemas. Praegu me arutame Eesti Energia välisinvesteeringuid, järgmiseks aga arutame Eesti Energia investeerimispoliitikat üldse, Eesti Energia välisinvesteeringud on sellest üks väike osa. Kui me vaatame Eesti Energia lähiaastate või lähikümnenendi investeerimisplaane ja planeeritavat välisinvesteeringute osa, siis me ei saa öelda, et see ei ole märkimisväärne, sest tegemist on ikkagi kuni 10%-ga investeeringute mahust lähiaastatel. Jututeema on kindlasti olemas ja asja peaks arutama.

Poliitikuid süüdistatakse, et me oleme üldisõnalised ning püüame rääkida asjadest pikalt ja laialt, aga oleks vaja n-ö must-valget ei- või jah-vastust. Ma mõtlesin, et kui küsitaks minu arvamust välisinvesteeringute kohta kas Jordaania või Ameerikas, siis vaadates plusse ja miinuseid, oleks minu seisukoht nii Jordaania kui ka Ameerika puhul ei. Miks ma näitaksin punast tuld? Me rääkisime täna uuest põlevkivikatlast. Eesti Energia ja valitsuse parema asjaajamise korral oleks see võinud juba val-

mis olla ja see oleks võinud meile kasumit toota sel ajal, kui selles piirkonnas elektrit ei jätku. CO₂ kvoodid on meile praegu soodsad, me oleksime võinud teenida selle kalli jaama ehituskulud tasa ja meil oleks tootmisvõimsus n-ö taskus. Me magasime selle maha. Me käisime Jordaania, me käisime Türgis, rääkisime, et me müüme midagi imekaunist, imeilusat, imekallist ja imekasulikku, aga tegelikult jätsime kodutöö tegemata. Kes käis Jordaania, kes käib seal praegu, kes käib Ameerikas? Seal käivad Eesti Energia inimesed, kes neid asju kõige paremini tunnevad. Seal on huvitavam sellega tegelda, kuigi kodused asjad on laokil.

Kui me vaatame, mida me kodus kümne aasta jooksul oleme teinud, siis naabritega võrreldes võib öelda, et me oleme, jah, teinud rohkem kui Läti ja Leedu. Ma ei oska küll Soome kohta öelda, aga tegelikult me oleksime pidanud palju rohkem tegema. Kindlasti on Jordaania kui islamiriigis praegu omad riskid, mis paneb seal tegutsemise väga suure küsimärgi alla. Lisaks, meil neid tehnoloogiaid, mida me müüme, ju ei ole. Lihtsameelse inimesena meeldiks mulle see variant, millest minister rääkis, et annaks kotis selle tehnoloogia kaasa ning võtaks selle eest 1% projekti maksumusest. See oleks päris kopsakas summa, mille võiks siin kodumaal kulutada ükskõik millisele tegevusele.

Nii et mina ütlen ei mõlemale investeeringule, kuigi seal on ka väga palju plusse. Kui hakata neid üles lugema, siis see võtaks natuke aega. Aga miinuseid on siiski rohkem. Valitsusel tuleks väga kriitiliselt nendesse tegevustesse paigutatud rahasse suhtuda, sest me ju ei ole sinna viinud tegelikult midagi peale raha. Välisinvesteeringuid tehakse selleks, et siia raha tuua, aga seda raha ei paista kuskilt, lähitulevikus küll mitte. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh teile! Rohkem kõnesoove ei ole. Kas minister soovib lõppsõna? Ei soovi. Kuues päevakorrapunkt on käsitletud.

7. Arupärimine Eesti Energia investeeringute kohta (nr 58)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Lembit Kaljuvee, Viktor

Vassiljevi, Enn Eesmaa, Jüri Ratase, Kalev Kallo, Yana Toomi, Kadri Simsoni, Deniss Boroditši, Kalle Laaneti ja Valeri Korbi 27. oktoobril 2011. aastal esitatud arupärimine Eesti Energia investeringute kohta. Arupärimine on esitatud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärijate nimel on taas kõnepulti oodatud Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Arupärimise Eesti Energia investeringute kohta andsid Keskerakonna fraktsiooni liikmed üle 27. oktoobril. Arupärimine kõlab niimoodi. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi prognoosi kohaselt vajab Eesti Energia aastatel 2012–2015 investeringuteks lisaraha 1,15 miljardit eurot. 2012. aasta riigieelarve eelnõu kohaselt on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi finantseerimisehinguteks kavandatud 156 miljonit eurot. Seega, kogu investeerimisvajadusest ühe miljardi euroga pole Rahandusministeerium arvestanud. Riigikontrolli hinnangul pole jätkuvalt selgust, mida Eesti Energia riigieelarves juba arvestatud 150 miljoni euroga ning puuduoleva miljardiga teha plaanib. Samuti heidab riigikontrolör ette, et Eesti Energia tulevikku ei ole endiselt avalikkusele selgitatud ega valitsuses läbi arutatud. Eesti Energia prognoosi kohaselt ulatub investeringute maht järgmistel aastatel juba 487 miljoni euroni. Projektide finantseerimiseks soovib Eesti Energia võtta tuleval aastal 500 miljoni euro suuruse pikaajalise laenu. Järgmiseks kümneks aastaks on ettevõttel investeerimisotsuseni jõudnud projekte 2,5 miljardi euro väärtuses. Eestist välja investeeritakse kümne aasta jooksul kuni 70 miljonit eurot. Seoses sellega on meil viis küsimust. Palume nendele vastust!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh! Ma palun kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsil!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad!

Esimene küsimus: "2012. aasta eelarves on Eesti Energiale lubatud 156 miljonit eurot lisakapitali ilma ühegi selgituseta. Kuidas seda raha kavatsetakse kasutada?" Huvitav väide, et

ilma ühegi selgituseta. Minu arust on seletuskirjas selgitatud küll. Aga omakapitali lisamine on vajalik selleks, et Eesti Energia saaks rahastada otsustatud investeringuid, kaasates selleks täiendavat pikaajalist võõrkapitali ilma kehtivate laenulepingute tagatisi rikkumata. Eesti Energia plaanib rahavajadusest 440 miljonit eurot katta jooksva äritegevuse rahavoo ja olemasoleva raha arvel. Ettevõttevälist finantseerimist on vaja 450 miljoni euro ulatuses. Eeldatavasti on võimalik võtta laenu 300 miljonit eurot ning ülejäänud puudujäägi katmiseks on vaja suurendada omakapitali 150 miljoni euro võrra. Suuremas mahus laenu võtta ei ole mõistlik ega võimalik, kuna Eesti Energia laenuvõimet piiravad reitinguagentuuride nõudmised. Teadupärast on Eesti Energia võlakirjad emiteeritud börsil ja olemasolevates laenulepingutes on tagatistena fikseeritud finantssuhtarvud. Kui on selle vastu huvi, võime hiljem rääkida, millistest finantssuhtarvudest jutt käib. Eesti Energia lähiaastate suurim investeerimisprojekt on juba siin saalis varem mainitud Narva uus elektriijaam ligikaudse maksumusega 640 miljonit eurot. Suuruselt järgmised investeringud energia tootmisesse on uue Enefit 280 õlitehase ehitus kogumaksumusega 207 miljonit eurot ja Iru jäätmenergiaploki ehitus kogumahuga 105 miljonit eurot. Elektri tootmise keskkonnamõjude vähendamiseks on käsil väävlipüüdmisseadmete paigaldamine Narva Elektriijaamadesse hinnangulise kogumaksumusega 120 miljonit eurot. Suuruselt teine investeerimissuund on elektrivõrgu kvaliteedi parandamine. Eesti Energia investeerib järgmise kolme aasta jooksul elektrivõrgu uuendamisse 300 miljonit eurot, mis võimaldab elektrikatkestuste arvu ühe majapidamise kohta vähendada 2%. Eesti Energia investeringute põhirõhk nii praegu kui ka edaspidi on selgelt kodumaise elektrienergia tootmisel ja elektrivõrkude arendamisel. Investeringud välismaale moodustavad mürdosa kõigest Eesti Energia investeringutest. Küsimus, mida me ei ole praegu käsitletud ja mida võib-olla on vaja käsitleda ka siin saalis, puudutab võimalikku koostööd Leedu, Läti ja Poolaga tuumajaama kaasinvesteeringu Leedu Vabariigis.

Teine küsimus: "Eesti Energia juhatuse liige Margus Kaasik on hinnanud ettevõtte jaoks rahaliselt kõige keerulisemaks praegust perioo-

di kuni 2015. aastani, kui ehitatakse nii elektri- jaama kui ka investeeritakse õlitööstusesse. Kui suures osas kavatakse valitsus ettevõtte investeeringuid toetada ja millises mahus peab ettevõtte kaasama võõrkapitali?" Kui Eesti Energia ei investeeriks enam täiendavatesse energiatootmisprojektidesse, siis piisaks aastani 2015 sellest 150 miljonist eurost omakapitalist ja laenu tuleks 2012.–2015. aastal võtta ca 450 miljonit eurot. Täiendavad investeerimisotsused aga kasvavad nii omakapitali kui ka laenukapitali vajadust. Järgmiste oluliste investeerimisotsuste tegemise aeg jääb 2012. aasta lõpu ja 2014. aasta vahele. Me ei saa ka välistada, et me 2013. aasta eelarves võime vajada täiendavat omakapitali. Kuid see sõltub investeeringute tegemise käigust, Eesti Energia finantsseisundist ja turuolukorrast. Siis võime selle küsimuse juurde tagasi tulla. Teie viidatud täiendava omakapitali vajaduse prognoos baseerub Eesti Energia pikaajalisel investeeringute prognoosil, mis kindlasti järgmise aasta või kahe aasta jooksul oluliselt täpsustub, koos sellega täpsustub finantseerimisplaan. Praegu on veel liiga vara järgmiste finantseerimisotsuste tegemiseks ja seetõttu ei saa spekuloida ka selle üle, kui palju on vaja Eesti Energia omakapitali täiendavalt investeerida. Vabariigi Valitsusele tutvustatakse Eesti Energia edasist tegevuskava enne järgmiste oluliste investeerimisotsuste tegemist. Ilma valitsuse eelneva aktseptita suuri ja kapitalivajadust mõjutavaid investeerimisotsuseid loomulikult ei tehta. Mis puudutab küsimust, kui suures ulatuses kavatakse valitsus ettevõtte investeeringuid toetada, siis õlitööstusega seoses mingit toetamisvajadust ega -kava pole. Omakapitali lisamisel käitub riik investorina, kes soovib saada oma investeeringutelt tulu, ning kapitali laiendamise eeldus on seega projektide äriiline tasuvus.

Kolmas küsimus: "Esimene õlitechas peaks valmima juba tuleval aastal. Milliseks on kujunenud selle investeeringu hind ja kui pikk on investeeringu tasuvuse aeg? Kuidas Te hindate Eesti Energia plaani kohe pärast esimese õlitechase valmimist alustada järgmise õlitechase projektiga?" Enefit 280 õlitechase eelarve on 207 miljonit eurot ja ehitus püsib Eesti Energia juhatuse hinnangul ettenähtud eelarve piires. Samuti on tehase ehitamise protsess kulgenud planeeritud graafiku kohaselt. Ehitustööd alga-

sid 2010. aasta mais, nüüdseks on tehasehoone saavutanud täiskõrguse ja kõik olulised seadmed on paigaldatud. Tehase ehitustööd on kavandatud lõpetada 2012. aasta kevadel, seejärel tuleb alustada käivitamisprotsessi. Tehas alustab kava kohaselt tööd 2012. aasta augustis. Järeldus ja veel kahe Enefit 280 õlitechase rajamise otsus langetatakse peale esimese uue põlevkiviõlitechase käivitamist eeldatavasti hiljemalt 2013. aasta alguses. Vaadates praegust turuseisu ja prognoose, on kodumaise vedelkütuse tootmise väljaarendamine majanduslikult põhjendatud. Põlevkivist vedelkütuse tootmine on kasumlik tegevus ja väärtustab põlevkivi kui Eesti kõige olulisemat ressursi. Juba praegu moodustab põlevkiviõli tootmisest ja müügist teenitud kasum olulise osa Eesti Energia avatud turul teenitud kasumist. Õlitechasesse tehtud investeeringu tasuvuse aeg sõltub suuresti nafta hinnast. Kui ses osas suuri langusi või tõuse mitte eeldada, siis võib tasuvusaeg jääda viie aasta kanti. Kui põlevkivist toota vedelkütust – diislikütust, toorbensiini, rasket kütteõli –, siis on võimalik toodangu väärtust kasvatada. Ma usun, et see on oluline arv, mille ma praegu ütlen: praegu saab Eesti Energia ühe tonni põlevkivi kohta ca 23 eurot kasumit, tootes sellest õli. Nafta praegust hinda arvestades saadaks vedelkütust ehk diislikütust, toorbensiini ja kütteõli valmistades ühe tonni põlevkivi kohta Eesti Energia hinnangul kasumit üle 40 euro. Kui me tuleme elektri hinna juurde tagasi, siis me saame tegelikult teada selle majandusliku perspektiivi, aga elektri osas me peame edasi liikuma realistlikult. Õlitööstusesse tehtavate investeeringute tasuvuse aega mõjutab seega edaspidi ka see, kas investeeritakse põlevkiviõli järeldootlemisse. See otsus on veel tegemata. Praeguse arusaama kohaselt tasub see ettevõtmist, kuid käimasoleva eeltöö käigus investeeringu maksumus täpsustub. Lisaks tasuvusele Eesti Energia kui äriühingu jaoks kaasneb suuremahuliste investeeringutega mitmeid laiemaid positiivseid mõjusid. Eesti Energia investeeringud annavad väga palju tööd Eesti ehitussektorile, näiteks praegu töötab Enefit 280 ehitusplatsil ligikaudu tuhat inimest päevas. Kodumaise vedelkütuse tootmise väljaarendamine suurendab riigi energiasõltumatust, loob uusi töökohi ning annab lisamaksutulu nii riigile kui ka omavalitsustele.

Neljas küsimus: "Milline on Teie hinnangul Eesti Energia suurejoonelise investeeringu-plaani mõju Eesti ettevõtjatele ja kodutarbijatele?" Suurem osa Eesti Energia investeeringutest on suunatud energia tootmisesse. Nii elekter kui ka õli on vabaturukaubad, mille hinna määrab elektri puhul regionaalne, õli puhul globaalne turg. Eesti Energia investeeringutel ei ole regionaalsele või globaalsele energiaturul olulist mõju. Kui mingi mõju välja tuua, siis on see pigem hinda alandav mõju pakkumise suurenemise tõttu, kuid vaadates Eesti Energia proportsioone regionaalse või ka globaalse turu taustal, on see mõju tagasihoidlik. Eesti Energia investeerimiskava mõju ees-
timaalastele avaldub ka täiendavate töökohtade ning riigile laekuvate maksude ja dividendi kaudu.

Viies küsimus: "Palju on räägitud Baltimaade koostööst ning Eesti võimalusest osaleda Leedu tuumajaama projektis. Lõplik investeerimisotsus Leedu tuumajaamas osalemiseks tuleb teha 2014. aastaks ning Eesti Energia investeeringu suuruseks on hinnatud 1 miljard eurot. Kas Eesti Energial on kavas osaleda Leedu tuumajaama projektis?" Leedu uut tuumajaama projekti on nn regionaalsete partnerite vahelises koostöös komplekselt ette valmistatud alates 2009. aasta algusest. Tehtud on suur hulk analüüse ja eeltöid, sh projekti keskonnamojude hinnang, ilma milleta ei ole võimalik projekti ellu viia. Selle eeltöö tulemuste alusel korraldati konkurss nn strateegilise investori kaasamiseks. Käesoleva aasta juulis langetas hankekomisjon otsuse, et parima pakumise tegi Jaapani-USA ühissetevõtte Hitachi General Electric. Koostöös Hitachi General Electricuga on jätkunud projekti tehnilised ettevalmistustööd ja läbirääkimised lepingute üle. Eesti poolt osaleb kommertspartneriga selles protsessis Eesti Energia. Eesti Energia osaleb mainitud ettevalmistustöodes ja läbirääkimistes eesmärgiga võtta Leedu tuumajaamas osalus. Siiski, regionaalset elektriturgu loomata, kolmandate riikide elektrimpordi mõju tasakaalustamata ja äriiselt jätkusuutlikke lepinguid saavutamata selles projektis osaleda ei saa. Nii et siin on tingimusi. Väga suuremahulise investeeringu tegemine elektri tootmise projekti mõnes Eesti lähiriigis eeldab igal juhul positiivse efekti saavutamist Eesti varustuskindluse jaoks, mis on meie läbirääkimiste-

positsiooni põhialus. Millal läbirääkimised võiksid lõppeda, kas Eesti Energia projektis osaleb, milliseks kujuneb Eesti Energia osaluse suurus ja selle maksumus, ei saa täna veel täpselt öelda. Ma loodan, et te mõistate seda. Me soovime avalikkusele anda selle kohta infot esimesel võimalusel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, minister Juhan Parts! Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Küsin sellesama teema kohta, mille arutamist eelmiste punktide juures alustasin, võimaliku riigiabi kohta seoses järgmise aasta eelarvega. Üldiselt lähtutakse riigiabi puhul neljast põhimõttest: abi antakse liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest, abiga antakse selle saajale soodustust, abi antakse teatud ettevõtjale või teatud kaupade ostmiseks ja abi kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi. Need tingimused on kõik täidetud selle abi puhul, mida me anda plaanime. Lisaks ei ole uus põlevkivijaam ka majanduslikus mõttes kasumlik. Seda on öelnud Eesti Energia esindajad nii nõukogust kui ka juhatuselt. Millel me põhineme, kui me väidame, et tegu ei ole riigiabiga?

Juhan Parts

Aitäh! Ma ei saa päris hästi aru. Te ütlesite kaljukindlalt, et te nüüd esitate küsimuse riigiabi kohta seoses riigieelarvega. Ma veel kord ütlen: see on valitsuse ettepanek teha investering omakapitali, mida tuleb käsitleda finantsinvesteeringuna. Omakapitaliinvesteeringu otsene põhjus peitub vastustes Keskerakonna küsimustele. See puudutab erinevaid põhjusi, alates Eesti Energia võimest kaasata võörkapitali kogu oma investeeringute kava elluviimiseks. Me ei räägi siin isegi ühest konkreetsest investeeringust. Ma püüdsin anda loetelu, mis see investeerimiskava on, milleks tuleks omakapitali kaasata, et arvestada ka finantsuhtarve ja olemasolevaid krediidlepinguid. Omakapitali ja võörkapitali suhe, omakapitali netovõlg kuludesse jne – näiteid on erinevaid. Loomulikult on need investeeringu eeldus. Arvestage meie kreditore, neid, kes meile laenu annavad. Mitte ükski pank, mitte ükski võlakirjaomanik ei anna laenu, kui ta ei näe, et

need investeeringud on tootlikud. Ma vastasin ka Keskerakonna küsimusele, mitme aastaga tegelikult see investeering peaks ära tasuma. Kui riik teeb selle omakapitaliinvesteeringu, siis ongi tegemist finantsinvesteeringuga. Püüdke sellest aru saada. Tegemist ei ole riigiabiga. Alati võib hinnata, kas äriplaan on realistlik. Seda võime hinnata meie kui omanikud. Muide, me olemegi seda teinud, seda on teinud Eesti Energia juhatus ja nõukogu. Me oleme teinud seda majandusministeeriumis, me oleme palunud teha ka sõltumatuid ekspertiise, et üldse saaks öelda, et jah, see on hea plaan. Aga minu meelest on kõige olulisem investeering see, kui need on n-ö pangakõlblikud, sest me ei ole ju nii ebamajanduslikud, et me teeksimme seda laadi investeeringuid ainult omakapitalist. Selliseid asju ettevõtetes üldjuhul niimoodi ei tehta. Te räägite riigiabist. Ärge rääkige, palun! Ma ei tea, miks te seda juttu räägite. Ma püüdsin seda teile seletada. Ma olen väga tänulik selle asjaliku diskussiooni eest ja tahan vastata komplimentidega proua Palole, aga olgem selles täpsed. Siin ei ole tegemist riigikapitaliga, see on omakapitaliinvesteering, lähtuvalt nendest põhjustest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Eleringi juht Taavi Veskimägi on öelnud, et odava energia aeg on möödas. Seoses sellega on mul küsimus: kas need suured investeeringud, mida me oma energeetikasse teeme, ei tule üldse kodutarbijatele ja ettevõtete juhtidele appi?

Juhan Parts

Ma sain aru, et küsimus oli selles, kas elekter läheb kallimaks või ei lähe. Veel kord: elektri hind – see on suur muutus – kujuneb turul, see on turuhind. Praegu on tõenäoliselt meie kõigi ettekujutus elektriturust ja turul kujunevast hinnast võrdlemisi ähmane, me tunneme ennast ebakindlalt. Me kindlasti üritame majandusministeeriumis teha koostööd Eleringi ja Nord Pooliga. Me peaksime rohkem rääkima sellest, kuidas ja mille põhjal hind elektribörsil realselt kujuneb. Eriti on see vajalik, arvestades, et 1. jaanuarist 2013

laieneb see muudatus kõigile. Valgustame börsi, valgustame seda turgu. Meid võib rahustada see, et Põhjamaade lahendust, mis on Eestisse toodud, on üle maailma esile tõstetud, ma julgen öelda, kui head lahendust. Loomulikult, turg hakkab toimima siis, kui turul on piisavalt osalejaid, st see protsess nõuab ka teatud aega. Me peame rajama ühendusi. Me peame saavutama selle, et ka teistes Balti riikides oleksid analoogsed mängureeglid, mitte ainult Läänemere siinpoolisel kaldal. Need on hästi olulised asjad. See oli turuhinna kohta. Kes on see tark, kes suudab prognoosida turuhinda mitte ainult homseks, mida me kõik teada tahame, või järgmiseks aastaks, vaid ka pikemalt? Ei saa välistada, et protsessid võivad minna tagurpidi. Mõelgem sellele, et nafta hind oli kümme aastat tagasi, selle sajandi alguses kümme dollarit barreli eest, aastal 2009 jõudis see 25 dollarini barreli eest, me nautisime natuke aega ka madalamat gaasi hinda jne. Aga nüüd on see hind sada dollarit! Kas see protsess võib kuidagi samas suunas minna? Seda peetakse väheusutavaks, aga kindlasti ei lähe tee ainult üles. Üldjoontes on kõik energiahinnad seotud nafta hinnaga. Elekter on Eestis teiste Euroopa Liidu riikidega võrreldes peaaegu kõige odavam, oleme tagantpoolt võttes Bulgaaria järel. Ma ei ole selles mõttes nõus Taavi Veskimägi, et tuleks öelda Eesti rahvale: "Kurat, aitab sellest odavast elektrist!" Ei, ma arvan, et eesmärk saada parima, õiglase hinnaga, võimalikult konkurentsivõimelist elektrit on oluline. Aga me peame saavutama seda jätkusuutlikul moel. See on väga tähtis eesmärk. Jätkusuutmatu on see ettekujutus, mida tegelikult siin saalis ju enam keegi ei jaga, et kuskil on mingi elektriministeerium, kes mitte millestki toodab hästi odavat elektrit. See on jätkusuutmatu arusaam. Me peame investeerima ja kõik need investeeringud peavad olema tasuvad. Olen nõus sellega, et elektri ja energia puhul laiemalt on globaalne keskkond ja Euroopa keskkond erakordselt olulised. Me kõik saame aru, et Euroopa energia- ja kliimapoliitika on väga oluline mõjur. See ei mõju mitte konkreetse hinnana CO₂ kvoodi kaudu, kas siis tasuta või tasu eest, sõltuvalt nendest reeglitest, vaid tegelikult annab see väga tugevaid signaale, millisesse tehnoloogiasse investeerida. Ma pean ausalt tunnistama, et siin on kõige suurem risk eksida. Me anname kunstlikult signaale, et

kuulge, minge nüüd kõik ja pange kuhugi põllu peale päikesepaneele. See ei ole majanduslikult jätkusuutlik. Me anname signaale teiste tehnoloogiate kohta. See ei ole mitte ainult Eesti spetsiifika, see on tegelikult seda laadi n-ö regulatiivse keskkonna kõige suurem risk ühel ilusal päeval läbi kukkuda. Selles mõttes on investering põlevkivielektrijaama kindlasti kindlam variant kui katsetada mahukaid investeeringuid tehnoloogiatesse, mille eluiga võib olla tunduvalt lühem, kui praegu pangad selle jaoks laenu annavad. See oli pikk ja keeruline vastus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar, küsimus!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud minister! Me oleme täna pikalt ja mõnusalt diskuteerinud tootluse üle. Mul on küsimus: kas me võiksime teha niimoodi, et selle jaoks, et hinnata, kuidas lood tootlusega ikka täpselt on, kasutada veel täiendavat ekspertiisi, sest meie siin oleme ju poliitikud ja meil on oma usk? Kui Eesti Energia läheb oma investeerimisprojektide jaoks laenu võtma, siis me näeksime ka investori või panganalüüsi, kuidas hinnatakse nende investeerimisobjektide tootlust ja investeerimise riski. Ma arvan, et kui Eesti Energia paneb kõik oma investeeringud ühte pakki kokku, siis ta saab kogu asjale ühe intressi, aga kui me tooksime need objektid välja, siis nende objektide intressid on väga erinevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun küsimust!

Indrek Saar

Kas oleks võimalik paluda pangalt sellist analüüsi, kuidas ta pangaintressi kaudu tootlust hindab?

Juhan Parts

Kõigepealt, ma nõustun, et kõikide investeerimisprojektide puhul, kui pangad annavad võõrkapitali, kui me ei võta seda turult (ei saa välistada, et võib-olla on mingis osas mõistlik võtta ka võlakirju, sest n-ö aktsiainvesteeringu börsil me oleme ju teatud põhjustel välistanud), tuleb loomulikult vaadata seda projektipõhiselt. Riigikogu liikmele on kindlasti või-

malik tunduvalt rohkem informatsiooni anda, aga need analüüsid on seotud siiski teatud ärisaladusega. Kui on selline huvi, siis me püüame töö korras täpsustada. Aga see riskianalüüs seisneb kahes asjas. Esiteks, kas annan laenu või ei anna. Me näeme seda tegelikult kajastumas intressimääras. Lisaks, Eesti Energiat ju reitinguagentuurid hindavad, tema reitingud on nähtavad. Sellest me näeme, milline on panga hinnang. Pank saab alati nõuda tagatist, aga ta teeb ka mingisuguse ekspertiisi. Kui tulla hetkeks tagasi selle kahe või kolme aasta vanuse arutelu juurde, kui valitsuskabinet otsis lahendusi, kas kaasata ka erakapitali seda laadi turuinvesteeringuteks, ning valitsuskabinet ei läinud seda teed ja selle tõttu me olemegi eelarvesse teinud selle omakapitalipanuse, siis tuleb öelda, et erakapitali kaasamine oleks muidugi kindlam. Mitu hindajat on mitu hindajat. Aga ma veel kord ütlen, ka omanikuna, et kui vist proua Urve Palo ütles, et niikuinii ministrium ega valitsus seda ei vaata, siis see ei vasta tõe. Me oleme neid asju hinnanud, oleme võtnud lausa mitu n-ö teisest arvamust. Me oleme kasutanud Konkurentsiameti ekspertiisi, ennekõike on siin olulised seosed CO₂ kvoodi hinna prognoosiga ja elektri hinna prognoosiga selle investeeringu eluaja jooksul. See eluiga on 25 aastat. Need on kõik sellised seosed, et kui midagi juhtub ühega, mis siis juhtub teisega. Tegelikult, me ei taha seda isegi nii väga rõhutada, aga ei saa välistada, et kui me peame silmas normaalset tootlust, siis võib-olla ei olegi vaja mingisugust tasuta kvooti, kuid praegusi teadmisi arvestades on see vajalik. Kusjuures praegu ei saa kellelgi olla teadmisi CO₂ kvoodi hinna kohta. Me võtame aluseks Euroopa Komisjoni soovitusel selle kohta, mis võiks olla keskmine CO₂ kvoodi hind aastatel 2013–2019. See on, muide, 19 eurot tonni eest. Aga igasugused targad inimesed kirjutavad blogides ja võtavad ajalehtedes sõna. Keegi spekuleerib, et CO₂ kvoodi hind on Euroopas järgmisel seitsmel aastal kindlasti 90 eurot tonni eest. Kui see on 90 eurot tonni eest, siis, daamid ja härrad, kogu Euroopa energeetika on omadega täpselt sellel kohal, kus ta on. Seda Euroopa konkurentsivõime enam ei talu. See ei ole minu subjektiivne arvamus, vaid seda on Euroopa majandusministrid ja energeetikaministrid arutanud. Me peame vaatama mõju kogu Euroopa konkurentsivõimele mitte ainult

energia hinna kaudu, vaid CO₂ kvoodi hind mõjutab ju otseselt väga palju tööstussektorit. Praegu on Lõuna-Aafrikas käsil viimane katse saavutada mingisuguseid globaalseid kokkuleppeid. See katse ei ole tõenäoliselt eriti edukas. See tähendab, et Euroopa jääb täielikult üksi. Me oleme majanduskriisis. Euroopa otsib kasvuväljavaateid, kasvuvõimalusi. Samas võib 2013. aastal, sellel perioodil tekkida ettevõtetele lisaimpulss mitte investeerida Euroopa majandusse. See on suur ja raske küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, minister Parts! Me läheme läbirääkimiste juurde. Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Ma pean täna teist korda ütleva, et mulle meeldib, et me siin nendel teemadel arutame, koalitsiooni poolt minister ja teiselt poolt opositsioonierakonnad. Mida me siis teeme nende kolme energeetikapunkti puhul? Meil on olemas energiamajanduse arengukava. Täna me räägime sellel teemal, me võtame nagu mõõtu. Minister rääkis suunast. Me võime öelda, et üldprintsipis on meie suund olnud õige, mis puudutab seda, et arengukava on korralikult läbi töötatud. See on laiapõhjaline ja on antud võimalus edasi minna, aga selleks et edasi minna, me peame korra tagasi vaatama. Me peame vaatama, mis asjad meil käsil on ja mille peale me kulutame, kas see samm on õige ja kas need vahendid, mida me kasutame, on õiged, kas need on õiged selles mõttes, kas need on suured või väikesed, ja kas me kannatame selle välja või peame rohkem juurde panema või kas me võime panna.

Mu jutt läheb võib-olla natuke liiga laiaks, aga kui tagasi vaadata, siis tõesti, mida me kümne aasta jooksul energeetikas teinud oleme? Kaks põlevkiviplokki, Estlink 1 kaabli-kese, ka Eesti Põlevkivi on reorganiseeritud. See kõik jääb kümne aasta esimese poole sisse. Mida me siis teise poole jooksul oleme teinud? Me oleme alustanud tööd tõsiste projektidega. Osa nendest on juba n-ö katuse alla saamise etapis, osa on aga algfaasis.

Kui me vaatame järgmise viie aasta plaane või vaatame, mis meil valmis peab saama,

millega me tegeleme, siis minul on küll hulk märkusi. Ma usun, et ka valitsus neid arvesse võtab. Rääkides õlimajandusse investeerimise poliitikast, siis need arvud, mida minister siin ütles, on õiged, õli toota on kasulik. Aga kui me vaatame, kuidas seda teeb erakapital ja kuidas seda teeb Eesti Energia, siis selgub, et Viru Keemia Grupp rajas uue õlitechase ühe miljardi krooni eest ja selle võimsus on kaks korda väiksem kui uue Enefiti tehnoloogia puhul, aga Eesti Energia investeeringud ühe mahuühiku kohta on kaks korda suuremad. Viru Keemia Grupi tehas maksis miljard krooni, aga nüüd me räägime sellest, et uus Enefiti tehas maksab kolm miljardit krooni, tähendab, 200 miljonit eurot. Kas see on mõistlik, kas see on õige? Me ei oska seda siin Riigikogus täpselt öelda, aga me tahame, et need asjad ei oleks nii silmapaistvalt kallid, sest see ju lõpupeude lõpuks mõjutab elektri hinda, ka õlitööstus, sest see kõik on ju üks kontsern.

Kui me vaatame seda, mis puudutab uut elektriplokki ...

Aseesimees Laine Randjärv

Kas te soovite aega juurde? Kolm minutit.

Lembit Kaljuvee

... siis siin on meil ka hulk küsimusi. Mis puudutab uut Iru prügi jaama, siis ma olen kursis, kuidas läbirääkimised selle prügi jaama üle nõukogus toimusid. Ma tean üht-teist sellest, kuidas juhatus seda arutas ja kuidas seda õli jaama siia pressiti. Prügi aga ju Eestis ei ole! Nõukogust tuli otsus, et tehakse see prügi jaam, aga vähekesse aja pärast selgus, et nüüd hakatakse seda ka puiduga kütma. Täpselt nagu põlevkivijaamas. Sinna tuleb ka puitu panna, sest prügi ei jätku. Aga kui vaadata soojusenergeetika koha pealt, millised on prügi põletamise nõuded ja millised on puidu põletamise nõuded, siis selgub, et kui puit ja prügi panna n-ö ühte katlasse, on vaja jälle kallist tehnoloogiat. Prügi jaama kütmine on palju kallim. Meie soojusenergeetikud, meie projekteerijad ei saa sellest aru. Muidugi, kõike on võimalik projekteerida, kui monopoolne ettevõtte maksab.

Siin on kaks põhjust. Vaatame tuuleparkidel põhinevat taastuvenergiat. Ma mäletan, et juba neli aastat tagasi pidid Narva tuhaväljadel tuulikud püsti olema. Nüüd on need püsti ja need

on nii kallid, et kindlasti Eestis teist nii kallist tuuleparki ei ole. Seal on toodangu omahind, millest Indrek rääkis, palju protsente või isegi mitu korda suurem kui teistes tuuleparkides.

Me tahame, et investeringud, mida Eesti Energia teeb, oleksid mõistlikud. Monopol võtab kätte ja teeb riigi rahaga asju, mis on kallid ning mis tuleb kaudselt maksumaksjal elektri hinna sees kinni maksta. Kõiki neid samme suunab või kontrollib ministeerium minu arvates ikkagi liiga nõrgalt või oskamatult. Ei tohiks olla selliseid paradoksaalseid näiteid.

Mis puudutab seda 156 miljonit, siis ma majandusinimesena saan aru, et tegelikult oli see valitsuse otsus mõistlik, sest see raha oli Eesti Energia teenitud, see lihtsalt tõstetakse ühe rea pealt teisele, see on n-ö bilansikanne ja see võimaldab Eesti Energial saada turult odavamalt raha. Asi oleks muidu õige, aga küsimus on just kasutamises. Me ei saa võtta kasutusele kalleid variante.

Võrkudest jäi mul rääkimata. Nendest meil täna eriti juttu ei olnud ja ka Eesti Energia ei ole seda teemat oma plaanides väga valgustanud, aga siin on ka väga palju tegemist.

Nii et jõudu ministrile nende tõsiste küsimuste lahendamisel!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh, Lembit Kaljuvee! Rohkem sõnavõtte registreeritud ei ole. Ministril ei ole sõnavõtusoovi. Lõpetan läbirääkimised. Meil on kõik arupärimised läbi arutatud. Suur aitäh, minister Juhan Parts!

8. Vaba mikrofon

Aseesimees Laine Randjärv

Kui soovitakse registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis, siis on võimalik seda nüüd teha. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Möödunud nädala telesaade "Pealtnägija" tõi meieni tegeliku tõe sellest erakonnast ja tema tipp-poliitikutest, kes tegelikult tegeleb idaraha Eestisse toomisega. Ühe juhtorganisaatori Indrek Raudse sõnul on tegemist Eesti riigile väga kasumliku tegevusega. Tänu nende tegutsemisele saame õpetajatele palka maksta, lapsi koolitada, riigi maksebilansi tasakaalus hoida jne.

Tõsi küll, peaminister nimetas neid põhjusi lolluseks kuubis, aga ega ka peaminister ei tarvitse kõigist headest kavatsustest ja riigile tulu toovatest tehingutest aru saada. Majandusminister Juhan Parts oli parteikaaslastest ettevõtjate grupi äriidee suhtes palju optimistlikum. Ta manitses rutakate järelduste tegemise eest ja arvas, et tegemist olla igati seadusliku ettevõtlusega. Mulle isiklikult ja mitmele inimesele, kellega vestelnud olen, tundus see avaldus küll äärmiselt küüniline olevat.

Või äkki on meil kõigil valitsuse tegevusest midagi kahe silma vahele jäänud? Näiteks on jäänud märkamata, et Politsei- ja Piirivalveameti kodakondsus- ja migratsiooniosakond on juba erastatud. Miks muidu peavad vaesed Isamaa ja Res Publica Liidu tublid poliitikud Indrek Raudne, Siim Kabrits ja Nikolai Stelmach tegelema elamislubade ja ID-kaartide vormistamisega eraettevõtluse korras, nagu selgus, majandusministri igakülgset toetusel kui tublid ettevõtjad, kusjuures kaks esimest peavad seda tegema aeganõudva ja piisavalt pingelise Riigikogu liikme töö kõrvalt? Aga eks oma erakonna ja Eesti riigi hüvangu nimel tuleb ennast ohverdada. Pealegi tingimusel, et see ohverdus aitab ka oma isiklikku majanduslikku olukorda veidi parandada. "Pealtnägijast" käis läbi, et teenuse eest küsiti 3500 kuni 4000 eurot, väikeste lisatingimustega: pool enne elamisloa väljastamist ja pool pärast ning see kõik sularahas. Juhuslikult vestlesin ühe ettevõtjaga, kes oli ka juhuslikult kokku puutunud ühe kodanikuga, kes oli elamisloa saanud tänu eespool mainitud ettevõtjatele. Too oli maininud, et teenustasu oli 10 000 eurot. Võib-olla oli tegemist üksiku erandiga, ta ehk ei olnud nii usaldusväärne ja pidi seetõttu rohkem maksma.

Siit aga tekib üks tõsine küsimus. Maksimine toimus sularahas, ega see ju keelatud ei ole. Aga kas saadud teenustasud on kõik arvele võetud ja nendelt kõik riigimaksud makstud? Pean silmas nii käibemaksu, tulumaksu, sotsiaalmaksu kui loomulikult ka töötuskindlustusmaksu. Eriti viimast, sest ehk ei olegi kodakondsus- ja migratsiooniosakond veel erastatud ja hakkab edaspidi jälle ise elamisloa välja andma, siis kulub ju töötutoetus endistele ettevõtjatele hädasti ära. Seda vist majandusminister tublide ettevõtjate toetajana ei tea, aga maksuamet võiks asja vastu huvi tunda küll.

Kui võtame aluseks isegi ainult 4000 eurot ja arvestame, et tegemist oli umbes 140 juhuga, siis ega see summa nii väikene ei ole. Mis puutub aga elamisloa saanud klientidesse, kellel on Venemaal üsna kahtlane taust, mainitud on ju isegi mõne linna allilmastruktuuride juhti ja kes teab, kui palju selliseid inimesi veel on, siis selle vastu peaksid huvi tundma julgeolekuga tegelevad struktuurid. Olen ka sellel teemal mitme inimesega mõtteid vahetanud. Enamik on arvamusel, et kuna tegemist on valitusliidu partei liikmetega ja veel enam, siseministri parteikaaslastega, siis tõenäosusega üheksa ühe vastu ei juhtu midagi. Kõige halvemal juhul juhtub nii, nagu siis, kui Reformierakond küsis väidetavalt miljonit Eesti Raudtee tagasiostmise eest, või nii, nagu siis, kui Rein Lang riigisaladust lekitas. Pädevad organid teatavad, et kõiki asjaolusid on kontrollitud, kõik on olnud täiesti seaduslik ja Eesti riigile igati kasulik tegevus. Kui selle tegevusega oleksid olnud seotud Keskerakonna liikmed, siis oleksid kapo pressiteated riigiohtlikest tegudest juba kõigis lehtedes. Elame, näeme, kas väljakujunenud kuvand õiguskaitseorganite tegevusest jääb püsima või äkki toimub siin pööre. Seda, et siseminister ei olnud asjaga kursis, ei usu keegi, sest on ju Politsei- ja Piirivalveamet Siseministeeriumi haldusalas ning fakt, et verivärsketele sisserändajatele on antud massiliselt elamislube, pidi kindlasti siseministri lauale jõudma.

Lõpetuseks pöördun Isamaa ja Res Publica Liidu liikmete ning erakonna toetajate poole ettepaneku või üleskutsega. Võtke seda nii, nagu teile parem tundub. Leidke endas natukenegi enesekriitikat ja mehisust ning ärge enam võtke sõna Eesti Keskerakonna ja Venemaa partei Ühtne Venemaa vahel sõlmitud lepingu küsimustes. See leping on kümneid kordi avalikum ja ausam kui teie partei tippoliitikute ja Venemaa erinevate struktuuride vahel sõlmitud lepingud, millest tuleneb tõeline oht Eesti iseseisvusele ja julgeolekule. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem sõnavõtte registreeritud ei ole. Tänaane päevakord on ammendatud ja tänaane istung lõppenud. Head õhtut!

Istungi lõpp kell 18.52.

Istungi kestus 3 tundi ja 52 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 6. detsember 2011
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Andres Jalaku ametivanne

Istungi rakendamine

2. Välisõhu kaitse seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu (104 SE) kolmas lugemine

3. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (128 SE) kolmas lugemine

4. Käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (134 SE) teine lugemine

5. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (126 SE) teine lugemine

6. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (123 SE) teine lugemine

7. Politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse ja päästeteenistuse seaduse muutmise ning asutuste ümberkorraldamisest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (116 SE) teine lugemine

8. Kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (82 SE) teine lugemine

9. Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (102 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu kümenda töönädala teisipäevast istungit.

1. Riigikogu liikme Andres Jalaku ametivanne

Aseesimees Laine Randjärv

Seoses Riigikogu liikme Indrek Raudse tagasiastumisega asub Riigikogu liikmeks And-

res Jalak. Meil on nüüd võimalus kuulata ära Andres Jalaku ametivanne. Palun teid, Andres Jalak, Riigikogu kõnetooli ametivannet andma!

Andres Jalak

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, kas on üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kaheksal Riigikogu liikmel on esitada arupärimine siseminister Ken-Marti Vaherile. See puudutab Politsei- ja Piirivalveameti töötajate palgata puhkuse päevi. Politsei- ja Piirivalveamet ühendati üheks asutuseks 1. jaanuaril 2010. Juba ühendasutuse loomisest saadik on seda asutust saatnud segadused nii inimeste juhtimisel kui ka eelarveliste vahendite kasutamisel. 2010. aastal pidid Politsei- ja Piirivalveameti töötajad välja võtma kuus palgavaba puhkusepäeva, kuna väidetavalt puudus raha palkade maksmiseks. Samas selgus aasta lõpus, et palgafondis oli veel 30 miljonit krooni kasutamata, ja see raha toodi üle 2011. aasta politsei ja piirivalve eelarvesse väitega, et siis vähemalt ei tule inimesi palgata puhkusele saata. Ometigi on vähemalt Põhja Prefektuuris käesoleval aastal olnud juba neli palgata puhkuse päeva. Sellega kaasnevalt on meil neli küsimust.

Esimene küsimus on, kuidas on Politsei- ja Piirivalveametis kasutatud seda 30 miljonit. Meile teadaolevatel andmetel on käesoleval aastal Põhja Prefektuuris neli palgata puhkuse

päeva. Kui palju on Politsei- ja Piirivalveameti struktuuris sel aastal kokku puhkusepäevi olnud? 2012. aasta riigieelarves suureneb Politsei- ja Piirivalveameti eelarve 4 miljoni euro võrra. Kas 2012. aasta riigieelarves ettenähtud vahendid võimaldavad teil kinnitada, et järgmisel aastal ei tule PPA struktuuris palgata puhkuse päevi? Ja viimane küsimus. Kolme ameti liitmisel ühiseks struktuuriüksuseks oli hulgaliselt koondamisi. Kui palju on käesoleval aastal Politsei- ja Piirivalveametis makstud koondamishüvitisi ning kui palju on PPA 2012. aasta eelarves kavandatud vahendeid koondamiseks?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Vastavalt riigikaitsekomisjoni s.a 5. detsembri otsusele algatab riigikaitsekomisjon rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu väljatöötamine on tingitud vajadusest tagada Eestile paindlikkus kaitseväe staabiohvitseride ja vajaduse korral ka staabiallohvitseride kiireks lähetamiseks mõnele uuele NATO või Euroopa Liidu algatatud ja juhitavale rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile. Seejuures osaleksid Eesti kaitsevälased rahvusvaheliste peakorterite (*headquarters*) ehk militaartähenduses juhtstaabi töös. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja juhatus otsustab selle menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ka ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult.

Läheme teadete juurde. Palun vabandust! Ka valitsus annab eelnõusid üle. Läheme tagasi teise punkti juurde. Palun, Heili Tõnisson!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esimene eelnõu on karistusseadustiku ja sellega seonduvate seaduste muutmise sea-

duse eelnõu. Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Kristen Michal. Teiseks algatatakse elektrituruseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Vabariigi Valitsust esindab Riigikogus seaduseelnõu menetlemisel majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Tehnilise rikke või mingisuguse segaduse tõttu ei olnud valitsuse esindaja kõnesoovi näha. Lisaks juba nimetatule olen vastu võtnud veel kaks eelnõu, st kokku olen vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja Riigikogu juhatus otsustab nende menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Nüüd oleme teise punktiga lõpetanud.

Läheme kolmanda punkti juurde. Selleks on teade, et homme, 7. detsembril osalevad info-tunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, rahandusminister Jürgen Ligi ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Teiseks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised peaminister Andrus Ansipile, siseminister Ken-Marti Vahe- rille ning keskkonnaminister Keit Pentusele.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

2. Välisõhu kaitse seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu (104 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume tänase, teisipäevase päevakorra juurde. Esiteks, Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse ja sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 104 kolmas lugemine. Kas on läbirääkimissoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna see seaduseelnõu lõpphääletusele ja vastu võtta. Me valmistume hääletuseks.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu 104. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu poolt hääletas 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 104 on seadusena vastu võetud. (Tabel 10.)

3. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (128 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Teine päevakorrapunkt on Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 128 kolmas lugemine. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna see seaduseelnõu lõpphääletusele ja vastu võtta. Me valmistume hääletuseks.

Panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 128. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 128 poolt hääletas 85 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 128 on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

4. Käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (134 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni algatatud käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu 134 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Erki Noole!

Erki Nool

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Riigikogu rahanduskomisjon algatas käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu s.a 14. novembril. Riigikogu juhatus võttis nimetatud eelnõu Riigikogu menetlusse s.a 15. novembril ning määras eelnõu menetlejaks rahanduskomisjoni. Riigikogu 22. novembri s.a istungil otsustati eelnõu esimene lugemine lõpetada ning saata see teisele lugemisele. Eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks

määrati s.a 23. november kell 16. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud ning rahanduskomisjon ei pidanud vajalikuks esitada ka omapoolseid muudatusettepanekuid.

Komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine 6. detsembril lõpetada ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, teeb komisjon ettepaneku võtta eelnõu kolmandaks lugemiseks täiskogu päevakorda 7. detsembril s.a. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Erki Nool! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

5. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (126 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu 126 teine lugemine. Ettekandjaks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt Riigikogu, head kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! See oli juba mõni aeg tagasi, 23. novembril kell 6 õhtul, kui ootasime oma komisjoni selle eelnõu muudatusettepanekuid. Aga mida ei olnud, need olid muudatusettepanekud selle eelnõu kohta. Teiseks ootasime Vabariigi Valitsuse seisukohta selle eelnõu edasise menetlemise kohta. Vabariigi Valitsus saatis meile oma kirja, kus on öeldud, et nad toetavad ühehäälselt selle eelnõu menetlemist Riigikogus. Meil ei jäänudki siis põhiseaduskomisjonis muud üle, kui teha 24. novembril muude oluliste punktide kõrval otsused ka selle eelnõu edasi menetlemise kohta. Otsustasime teha ettepaneku eelnõu tänaseks teisele lugemisele suunata. Head kolleegid, eelnõu teise lugemise võiks täna ka lõpetada. Juhul kui see nii läheb, võiks kolmas lugemine olla 7. detsembril, s.o juba homme, et eelnõu seadusena vastu võtta.

Ühe mitte just väga revolutsioonilise muudatusettepaneku tegime ka selle eelnõu osas. See käsitleb seda, et keeleteimetajate eestveda-

misel on eelnõus paragrahvimärk asendatud sõnaga "paragrahv". Muus osas on eelnõu sama, mis ta oli esimesel lugemisel, kui me rääkisime päris põhjalikult lahti ka kõik selle eelnõu tehioled. Ma tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ettekandjale on saanud küsimus. Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Nagu me teame, on õiguskaitseüsteem üks tervik. Kõige kõrgemal on kohtunikud, siis tulevad prokurörid, seal on seadusega ära määratud palgaprotsendid, ja siis peaksid tulema politseinikud ehk kriminaalpolitseinikud. Kas te arutasite selle eelnõu valguses, et kui meil on seadusega väga selgelt määratud kohtunike palgad, prokuröride palgad, aga politsei nagu kõigub seal vahel, ei ole määratud mingit protsenti, ütleme siis, prokuröri palgast, kas see võib siis mõjutada kriminaalpolitseinike ja üldse politseinike motivatsiooni uurida kuritegusid ning mõjutada ka uurimise kvaliteeti?

Väino Linde

Aitäh, hea küsija! Ma arvan, et kogu ühiskond peaks olema tervik, mitte ainult õiguskaitseüsteem. Mis siin salata, prokuratuuri-seaduse muutmise seaduse eelnõu menetledes me keskendusime ikkagi kõigele sellele, mis on selle eelnõu tehioled. Eelkõige käsitles eelnõu prokuratuuriseaduse muutmist ja selles kontekstis me politseinikega seonduvat ei arutanud. Aga ma mõnan, et kui see eelnõu saab seaduseks ja hakkab 1. jaanuaril 2013 kehtima, võib see kindlasti motiveerida näiteks tublisid kriminaalpolitseinikke, kellel on vastav kvalifikatsioon ja hariduspagas, pürgima tulevastel aegadel mõnele sellisele ametikohale, nagu on prokuratuuris.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Austatud ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek oli seaduseelnõu 126 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

6. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (123 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Viies päevakorrapunkt on õiguskomisjoni algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 123 teine lugemine. Ma palun ettekandjaks kõnetooli õiguskomisjoni aseesimehe Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas eelnõu kahel korral, 21. novembril ja 24. novembril. Nagu eelmise eelnõu puhulgi, ei laekunud ka selle eelnõu kohta tähtjaks ühtegi muudatusettepanekut. Sellest tulenevalt otsustas õiguskomisjon teha Riigikogu juhatusel ettepaneku võtta eelnõu 123 teiseks lugemiseks täiskogu päevakorda 6. detsembril ehk täna, teha täiskogule ettepanek eelnõu 123 teine lugemine lõpetada ja juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu kolmandaks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 8. detsembril 2011 ning teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 123 seaduse vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalle Laanet! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on seaduseelnõu 123 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

7. Politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse ja päästeteenistuse seaduse muutmise ning asutuste ümberkorraldamisest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (116 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse, päästeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu tulene-

valt asutuste ümberkorraldamisest teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere hommikust, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Teie ees on seaduseelnõu nr 116 ja seda elnõu on, julgen öelda, komisjonis ja töögrupis menetletud põhjalikult. Valmistasime seda teiseks lugemiseks ette oma istungitel eelmise kuu 21., 22. ja 24. kuupäeval ja viimati veel eile. Meile on laekunud ridamisi muudatusettepanekuid ja ka komisjon ise on neid teinud. Ma asungi nüüd neid muudatusettepanekuid tutvustama.

Esimene muudatusettepanek puudutab selle seaduseelnõu pealkirja. "Keelekõrv" on rääkinud ja leidnud, et iga seaduse pealkirjas peaks olema viimane sõna "seadus", niisiis mitte seadus ümberkorraldamisest, vaid ümberkorraldamise seadus. Nii ongi teie ees elnõu uue pealkirjaga: politsei ja piirivalve seaduse, pääste-seaduse ja päästeteenistuse seaduse muutmise ning asutuste ümberkorraldamisest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus. Õiguskomisjon arvestas seda muudatusettepanekut täielikult.

Kui minna edasi järgmise, muudatusettepaneku nr 2 juurde, siis see puudutab seaduse § 4 lõike 5 muutmist. Komisjon pakub välja, et lõike 5 uus tekst võiks näha välja niimoodi: "Politsei- ja Piirivalveametite kriminaalpolitsei ja teabeturbe korralduse struktuur ja teenistujate koosseis on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave avaliku teabe seaduse tähenduses." Mis on muutunud? Kriminaalpolitsei tagant on ära kadunud sõna "osakonna" ja teabeturbe tagant sõna "büroo", sest seaduse tasemel ei pea kriminaalpolitsei struktuur olema sellise täpsusega sõnastatud. Komisjon toetas seda ettepanekut.

Järgmine muudatusettepanek kuulub plokki, mille üle oli kõige rohkem diskussiooni. See puudutab avalike teenistujate Politsei- ja Piirivalveametisse ning ka päästeasutusse tööle võtmisel nende tausta kontrolli juhul, kui nad ei ole politsei- ja piirivalveametnikud, kelle puhul me peame taustakontrolli iseenesestmõistetavaks. Kui tulla arvude juurde, siis näiteks Politsei- ja Piirivalveametis on 1539 tavalist avalikku teenistujat, mis ei tähenda seda, et nende kõikide ametisse nimetamisel

peaks olema vajalik täiendav taustakontroll. Komisjon jõudis mitme arutelu ja sõnastuse otsingu käigus seisukohale, et suurusjärgus 400 ja natuke peale on neid ametikohti, kus see täiendav taustakontroll oleks põhjendatud, teised võetakse ametisse nagu ikka avalikud teenistujad Eesti riigis. Ei ole põhjust tekitada ametisse nimetamisel ülearust piirangut.

Kes need ametnikud võiksid siis olla, keda täiendav taustakontroll ennekõike puudutab? Ennekõike kodakondsus- ja migratsioonivaldkonna inimesed, kes tegelevad dokumentide väljaandmise toimingutega ja ka migratsiooni järelevalvega. Samuti isikud, kes teevad personalitoiminguid, ning siseauditi, sisekontrolli ja teabeturbe büroo inimesed. Niisiis leidsimegi need kriteeriumid, mis võiksid olla ametikohal aluseks, kui tehakse täiendavat taustakontrolli. Sõnastus sai selline, et tegemist on ametikohaga, kus teenistusülesannete täitmiseks on vajalik juurdepääs andmekogule, mille vastutav töötleja on Siseministerium või Politsei- ja Piirivalveamet, või kus tegeldakse avaliku teabe seaduse § 35 lõike 1 punktides 5¹ ja 5² sätestatud teabega (need puudutavad teavet politseitegevuse meetodite ja taktika kohta või siis politsei relvastuse hulka). Ja kolmas kriteerium on, et tegemist on Politsei- ja Piirivalveameti ametnike delikaatsete isikuandmete töötlemisega. See ei puuduta mitte meist igaühe andmeid.

Järgmine muudatus puudutab karistusregistri seadust ja tuleneb sellest samast punktist. Tegemist on lihtsalt seaduse täpsustamisega.

Neljanda muudatusega sätestatakse see ametimees või -naine, kes kehtestab ametikohade loetelu, kus täiendav taustakontroll on vajalik. Seaduses saab olema, et Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor oma käskkirjaga kehtestab need ametikohad, kus on vajalik taustakontroll. Päästeteenistusesse asumisel on mõneti tegu analoogiaga, kuid siin me leidsime komisjonis, et see vajadus on ennekõike seotud demineerijatega, samuti selliste ametikohadega, kus on puutumus andmekogudega. Nii et mitte kõikide päästeasutustes töötavate ametnike puhul ei ole täiendav taustakontroll vajalik.

Kuues muudatusettepanek on seotud isikuandmete töötlemise alusega. Kui senise seaduse teksti järgi on võimalik töödelda isikuandmeid ka määruse alusel, siis nii see ei peaks

olema. Edaspidi on politseil õigus töödelda isikuandmeid ja edastada neid välisriiki ikkagi seaduse, välislepingu või Euroopa Liidu otsekohalduva õigusakti täitmiseks, mitte määruse alusel.

Kui läheme edasi, siis järgmised muudatusettepanekud seonduvad jälitustegevusega. Aga teatavasti me just lõpetasime eelnõu 123 teise lugemise ja selle eelnõuga me lükkame jälitustegevust käsitlevad sätted ühe aasta võrra edasi. Seetõttu ei ole tarvis ka seaduse algataja algselt tehtud muudatusi menetleda ja need jäävad sellest eelnõust välja. Komisjon loomulikult arvestas seda täielikult.

Nüüd jõuame kolleeg Mati Raidma muudatusettepanekuteni. Tema oli meil väga viljakas ja tegi nii redaktsioonilisi kui ka sisulisi ettepanekuid. Kõik tema ettepanekud ei leidnud kahjuks arvestamist, kuid osa siiski. Kaheksanda muudatusettepanekuga soovis ta asendada sõna "päästeasutus" sõnaga "Päästeamet". Põhjus oli see, et seaduseelnõu kohaselt ei ole tema arvates ette nähtud kaasata Häirekeskuse töösse vabatahtlikke, nii nagu see on politseitöös. Arutelu käigus jõudsimme aga arusaamale, et me ei peaks seda välistama, mis ei tähenda seda, et telefoninumbreid 112 või 110 hakkavad vastu võtma vabatahtlikud. Küll aga on Häirekeskusesse kaasatud ka mitmeid teabetefone ja seetõttu ei peaks seaduse tasemel sellist võimalust välistama. Nii et me ei toetanud Mati Raidma muudatusettepanekut. Järgmine muudatusettepanek on analoogne ja komisjon samamoodi ei pidanud mõistlikuks seda toetada.

Kümnenda muudatusettepaneku üle oli meil ka üsnagi kirglik arutelu. Ettepanek käsitleb seda, mis Häirekeskuses tegelikult toimub, kui saabub hädaabikõne 112-le, mida teeb kutse menetleja, kellele ta annab otsekäsu ja millisel juhul ta annab korralduse edasi teisele ametkonnale. Ennekõike oli see küsimus Politsei- ja Piirivalveameti seisukohast võetuna, et kes tegelikult patrulli välja saadab, kui on vaja reageerida. Me jõudsimme ühisele arusaamale, et teade edastatakse Politsei- ja Piirivalveametile, kes patrulli välja saadab, tegemist ei ole Häirekeskuse otsekorraldusega.

Mis puudutab 11. muudatusettepanekut, siis diskussioon käis selle üle, mis laadi on Politsei- ja Piirivalveametile edastatav teade. Me jõudsimme arusaamale, et seda ei peaks väga

konkretiseerima, et see ei pea tingimata olema ohuteade või väljasõiduteade, see võib olla mis tahes teade, mida on asjakohane edastada.

12. muudatusettepanek puudutab päästekeskuse juhi ametisse nimetamist. Eelnõu kohaselt hakkaks seda tegema siseminister ja Mati Raidma ei saanud aru, millest selline ambitsioon. Komisjon aga leidis, et nii prefektide kui päästekeskuse juhtide puhul, vaatamata sellele, et uues olukorras saab olema üks juuriidiline isik, on tegemist ikkagi selliste ametikohtadega, kus ministripoolne nimetamine on asjakohane. Nemad on ju endiselt need inimesed, kelle käest küsitakse, juhul kui veerandil Eesti territooriumist on üks või teine asi juhtunud ja sündmusele on vaja reageerida. Seetõttu me Mati Raidma ettepanekut ei toetanud. See ametisse nimetamine puudutab ka veel Päästekolledži direktorit.

Seejärel arutasime teenistuse korraldamise pädevust, seda, kas kõik on päästeteenistujad ja kas päästeteenistuja puhul on tegemist päästeasutuse ametnikuga. See ei ole nii ja seetõttu said tehtud ka vastavad muudatused, et kõik oleks korrektne, lähtudes päästeteenistuse seadusest.

Arutlesime distsiplinaarvõimu teostamise pädevuse üle. Muudatusettepaneku 16 järgi on lisaks päästeasutuse juhile ka siseministril õigus alustada distsiplinaarmenetlust ja määrata karistus. Tekkis küsimus, kas on selline vajadus. Loomulikult peab esimene algataja olema ennekõike asutuse juht, aga ei peaks välistama selliseid erakordseid juhtumeid, kus ka siseministril on tarvidus sekkuda. Sealt jõudsimme järgmise küsimuseni, mis puudutab viienda peatüki pealkirja sõnastust. Seni oli tegemist ergutamise paragrahviga, aga kuna eelmine muudatus, mida me olime selles osas käsitleanud, puudutas distsiplinaarkaristuse määramist, siis pidasime õigeaks peatüki pealkiri ümber sõnastada. Muudetud pealkiri on "Ergutamine ja distsiplinaarvõimu teostamine". Kuigi distsiplinaarkaristus võib ju ka ergutavalt mõjuda, aga oleme asjades korrektsed. Seda Mati Raidma ettepanekut me toetasime.

Järgmine debatt oli meil riigikaitsekomisjoni ettepanekute üle. Arutasime ennekõike seda, mis peab abipolitseinikul seljas olema, kui ta annab sõiduki- või maastikusõidukijuhile peatumismärguande. Ettepanek oli, et sellisel juhul peaks ta kandma vormiriietust. Praegu on

seaduses kaks olukorda, kus vormirietuse kandmine on kohustuslik: üks on see olukord, kus abipolitseinik kannab teenistusülesannete täitmisel ametirelva, ja teine see, kui ta toimib iseseisvalt. Muudel juhtudel peab tal olema seljas ohutusvest kirjaga "Abipolitseinik" ja rinnas abipolitseiniku märk. Komisjon ei pidanud võimalikuks 2012. aastast sellist lausvormikandmist sätestada, sest sellega kaasnevad ka kulud. Seetõttu me ei toetanud riigikaitsekomisjoni muudatusettepanekuid.

Muutsime veel alkoholiseadust ja teeseadust, kõiki neid seadusi, kus tuleks läbivalt kord majja saada, et kõikidel oleks asi ühe-laadselt arusaadav. Teeseaduse puhul oli meil tegemist ka lihtsalt ühe näpuveaga, mis kehtivas redaktsioonis on, nimelt olid sealt jäänud välja sõnad "kohalik omavalitsus".

32. muudatusettepanek oli Vabariigi Presidendi ametihüve seaduse muutmise kohta. Küsimus oli, kes siis pärast presidendi ametivolituste lõppemist presidenti valvab, et siin ei oleks kaksiti arusaamist. Lugupeetud presidentid, tänased ja tulevased! Seaduses on nüüd üheselt ja selgelt kirjas, et igal juhul kaitseb presidenti Politsei- ja Piirivalveamet.

Ja lõpuks seaduse jõustumine. Käesolev seadus jõustuks 2012. aasta 1. jaanuaril ja see osa, mis puudutab Häirekeskusega seonduvat, 2014. aastal. Nüüd võib küsida, kas seaduse jõustumise ja seaduse vastuvõtmise vahele jääv aeg ei ole liialt napp? Tegemist ei ole käibemaksu uue määraga, kus kogu riik peaks mõne päeva vältel tegema mingisuguseid kiireid ümberkorraldusi. Tegemist on sisemiste ümberkorraldustega, mis on nii päästeasutustes kui ka Politsei- ja Piirivalveametis ette valmistatud, ja seetõttu on seaduse jõustumine 1. jaanuaril 2012 adekvaatselt määratud. Kui me täna teise lugemise lõpetame, siis peaks neljapäeval olema eelnõu kolmas lugemine ning presidendil jääb ka aega reageerida, et anda oma arvamus seaduse jõustamisest. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Küsimus Mailis Repsilt. Palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kuulsime päris pikalt kõigest sellest, kuidas te komisjonis arutasite riidetust ja kõike muud, aga võib-olla tuleks tagasi idee juurde. See

tekitab väga suure segaduse, meie sisetavalisuse seisukohast on vähemalt mingi periood üsna raske. Kas te selgitaksite, mis lisaks raha kokkuhoiule või veel millelegi on tegelikult selle reformi põhjus?

Marko Pomerants

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt väike märkus, mis puudutab komisjoni töö kirjeldamist. Komisjonipoolse ettekandja eesmärk peakski olema teha nii siin saalis olijatele kui ka väljas olijatele selgeks, mida tegelikult ühte või teist pügalat tehes mõeldi. Aga kui vastata teie otsele küsimusele, siis konkreetse eelnõu eesmärk oli lõpule viia need muudatused, mida Riigikogu on juba kehtestanud või ette näinud, menetledes politsei ja piirivalve seadust. Eesmärk on – ma tuletan teile meelde siseministri ettekannet esimesel lugemisel – tagada prefektuuride ja päästekeskuste ühetaoline areng, vabastada prefektid ja päästekeskuste juhid halduskorralduslikest küsimustest, et neil oleks võimalik tegelda veelgi sisulisemalt õiguskorra tagamisega regioonis, ning luua ühtsed asutused, pakkumaks ühtlasemat, kvaliteetsemat ja kiiremat teenust olukorras, kus mingisugust rahalaeva kusagilt tulemas ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg Marko! Eile, kui me õiguskomisjonis seda asja arutasime, siis lipsas su huulilt, et olid Siseministeriumist kuulnud mingisugust indikatsiooni või kokkuvõtet Ernst ja Noore, nagu sa ütled, Ernst & Youngi auditist või uuringust, mis see iganes oli. Kas sa saaksid paari sõnaga öelda, kuivõrd on see seotud sellesama reformi lõpuleviimisega?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma ei ole oma silmaga mingisuguseid auditi lõppjäreldusi näinud, sest neid esitletakse kõigepealt asjaosalistele. Meil oli esimesel lugemisel üleval teema, et mis mõttes sellise seadusega lagedale tuldi, kui igasugused analüüsid käivad, peaks analüüsi tulemused ära ootama. Minu küsimus Siseministeriumi ametnikele, ennekõike asestantsler Erkki Koortile ja Ruth Annusele, oli järgmine: kas

läbiviidud audit andis mingisuguseid vastuseid või arvamusi, mis puudutab struktuurimoodatuste lõpuleviimist ehk ühiseks juriidiliseks isikuks saamist? Nende vastus oli, et selliseid ettepanekuid või arvamusi see ei sisalda, küll aga, nii nagu peabki olema, ridamisi ettepanekuid, kuidas ministeeriumi ja ameti vahelist tööd sujuvamalt ja mõistlikumalt korraldada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Repts, teine küsimus!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mina tuleksin selle ühise hädaabinumbri juurde. Ma ei tea, millised on teie kogemused, aga üldiselt võib öelda, et ega siin väga kiidelda ei saa, ei nende numbrite kättesaamise, kiire reageerimise ja aeg-ajalt ka adekvaatsuse koha pealt. Meie kohtumistel on mainitud, et võib-olla uues süsteemis hakkab see paremini tööle. Kas komisjonis oli sellest pikemalt juttu? Kas see tähendab mingeid uusi tehnilisi lahendusi või tähendab see uut mehitamist? Mida see efektiivsus tegelikult tähendab? Sest see, et sa helistad politsei hädaabinumbril ja sind pannakse ooterežiimile, ja üsna pikalt, ei ole praegu kahjuks ühekordne juhtum.

Marko Pomerants

Aitüma! Kõigepealt see, et muudatus ju ei too juurde ei politsei- ega ka päästeressurssi ehk muudatuse tulemusel ei teki rohkem patrulle tänavatele ega rohkem päästekomandosid. Välja saab saata ikka seda, mis on. Küll peaks olema muudatus selles mõttes positiivne, et inimestel on üksainus hädaabinumber, kuhu pöörduda, see on 112 praeguste 110 ja 112 asemel. Seda esiteks. Teiseks, 2014. aasta 1. novembriks viiakse läbi reaalsed ümberkorraldused ja nii tänased 110 vastuvõtjad kui ka 112 vastuvõtjad häirekeskustes asuvad tööle ühises tööruumis, mis iseenesest peaks vähendama igasuguseid kommunikatsioonihäireid ja küsimusi. Kõik need ametnikud peaksid saama kasu sellest n-ö koosolemisest ja loomulikult ka tehnilistest lahendustest. Esimesena on selline muudatus võimalik teha idaregioonis. Jõhvis ehitatakse uut politseimaja ja seal on juba planeeritud ühised häirekeskuse ruumid, politseiametnikud ja häirekeskuse inimesed hakkavad seda tööd koos tegema. Mis veel on mär-

kimisväärne: Väike-Maarja päästekoolis koolitatakse juba praegu kutsemenetlejaid – ma ei olnud küll nimetuses praegu ilmselt korrektne – uute õppekavade järgi, mis peaks aitama neil oma tööga uues olukorras võimalikult hästi hakkama saada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Me arutasime eile komisjonis muudatusettepanekuid. Üks ministeeriumi muudatusettepanek oli tehtud just spetsiaalselt selleks, et võimaldada keskkriminaalpolitsei taasloomist. Samal ajal oleme lugenud Postimehest, et piirivalvurid ei arva hiigelsuurest ühisasutusest mitte kõige paremini. Kas sa ei arva äkki, et see suur tsentraliseerimine lõpeb sellega, et me kahe aasta või aasta pärast asume arutama, kuidas selle suure organisatsiooni sees taastada ja säilitada üksuste identiteet või taastada allüksuste juhtide otsustusvõime?

Marko Pomerants

Aitäh! Hästi lühike vastus on: ei arva. Tuleb panustada sellesse, et organisatsiooni kultuur arvestaks nii politsei kui piirivalve ühist ajalugu. Hästi oluline on, et selle suure organisatsiooni sees mõlemad osapooled – tegelikult on osapooli, nagu me teame, ju rohkem, kui me toome juurde kodakondsus- ja migratsiooni-ametnikud – saavutaksid sellise töötaseme, et üksteise teadmistest ja n-ö inimeste kui ressursi – halb sõna – olemasolust oleks kõigile kasu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt, teine küsimus!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea Marko, ma ikka veel natuke kiusan sind. Nagu me teame, tekib 1. jaanuarist kaks päästeasutust ehk meil on Päästeamet ja Häirekeskus. Häirekeskus, ütleme, formeeritakse enamjaolt endistest päästeametnikest. Häirekeskuses on selle organisatsiooni juhtimiseks peadirektor ja kaks peadirektori asetäitjat. Milline on sinu arvamus, kas Päästeametis, mis tegelikult annab osa funktsioone ära, kusjuures annab ära ka ühe olulise

haldusfunktsiooni ehk kogu kinnisvara haldus läheb Riigi Kinnisvara AS-ile, on otstarbekas luua järjekordselt Päästeameti peadirektori asetäitja koht?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma arvan, et kui valdkonniti on selge rollide jaotus, siis see peaks kindlasti kasu tooma. Kuidas öelda, alati võib ju püsti panna retoorilise küsimuse, et ühelt poolt suletakse igal aastal päästekomandosid ja teiselt poolt luuakse ladvikusse ametikohti juurde. Niimoodi on ju õigus küsida, aga ma arvan, et selle ametikoha eesmärk peab olema tagada kogu valdkonnas, oma vastutusalas päästevahenditega parim võimalik tulemus turvalisuse kaitseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kui siseminister meile seda seaduseelnõu siin puldis ja ka komisjonis tutvustas, siis ta viitas mitu korda sellele, et on käinud selle reformi lõpuleviimisel kogemusi omandamas Maksu- ja Tolliameti juhi juures. Ta väitis mitu korda, et asutustel ei ole vahet. Samas on niimoodi, et Politsei- ja Piirivalveametis on üle 6000 inimese. Kas sa ise ka tegelikult usud, et prefektide ilmajätmine personaliküsimuste otsustamise õigusest on organisatsiooni juhtimises otstarbekas liigutus?

Marko Pomerants

Aitüma! Kõigepealt võrdlusest Maksu- ja Tolliametiga. Esimese lugemise aegu käis debatt ennekõike selles osas, kas see on võimalik, kas see on põhiseadusega kooskõlas jne. Siseminister tõi siis näiteks Maksu- ja Tolliameti, kus tegemist on ühe juriidilise isikuga, mis ulatub üle Eesti territooriumi, ja suure organisatsiooniga – mitte küll nii suurega nagu Politsei- ja Piirivalveamet, sellele polegi midagi vastu panna – ning juht saab seal oma juhtimisfunktsioonid täidetud. Selle koha pealt ei peaks probleemi olema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh!

Marko Pomerants

Mul läks vahepeal järg käest ära, aga ma vastan hea meelega ka küsimuse teisele poolele, kui saab kolleegile mikrofoni anda. Olge nii lahke!

Aseesimees Laine Randjärv

Siiski mitte. Võib-olla ta saab anda oma küsimuse kellelegi edasi. Me jääme selle juurde, et igapäev on kaks küsimust.

Marko Pomerants

Ma heameelega vastaksin.

Aseesimees Laine Randjärv

Võib-olla keegi teine küsib seda. Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mu küsimus tuleneb Tallinna Lennujaama kogemusest. Sealsed inimesed ütlevad, et ka selle ühendatud asutuse raames on politsei- ja piirivalveametnike suhtumine üsna erinev. Kui politseinikud saavad väga hästi aru, et nad on eelkõige klienditeenindajad, et nad peavad seal inimestega rääkima ja probleeme lahendama, siis piirivalveametnikele on olnud klienditeenindaja või suhtleja rolli väga keeruline selgeks teha, nemad tahaksid ainult valvata. Milline peaks olema tegelikult nende roll, kas see peaks olema täiesti ühesugune või mis on teie kui endise ministri arvamus?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma olen samuti selle teemaga kokku puutunud, ühelt poolt ka lennujaama ootustega selles osas. Tulevik peab olema küll selline, et kõik need Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud, kes lennujaamas tööl on, peaksid oma tööaega võimalikult otstarbekalt kasutama, mis tähendab seda, et kui ei ole dokumentide kontrolli, lennukeid ei saabu ega lahku, ja on vaja tegelda avaliku korra hoidmisega, siis nad seda teeksid. Aga ma arvan, et see tahab inimestel lihtsalt harjumist ja võtab aega. Ega siin variante ei ole. Ma olen sellest rääkinud ka Põhja Prefektuuri prefekti Elmar Vaheriga. Tema on asi selge ja sinnapoole ta oma inimestega liigub.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Sa pole mitte ainult komisjoni esimees ja komisjonipoolne ettekandja, vaid oled ka endine siseminister. Mida sinu kõhutunne ütleb, mis kitsaskohad võivad seoses sellest seaduseelnõust tuleneva reformiga meid ees oodata?

Marko Pomerants

Aitüma! Mis konkreetset seaduseelnõu puudutab, siis ei oska ma veel mingeid kitsaskohti näha. Neid kitsaskohti on siin ju käsitletud, ma arvan, nüüd varsti juba paar aastat. See ei sõltu minu meelest üldsegi mitte seaduse kvaliteedist, vaid inimeste igapäevasest omavahelisest toimimisest selles organisatsioonis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Olen rääkinud uuest seaduseelnõust mõne politseitöötajaga. Seoses sellega tahaksingi küsida, kust see eelnõu alguse sai, ülevalt või alt.

Marko Pomerants

Kust sai eelnõu alguse? Eelnõu sai alguse Siseministeriumist, lähtudes juba politsei ja piirivalve seaduses Riigikogu poolt sätestatust, et 1. jaanuarist 2012 on üks juriidiline isik, ja seetõttu oligi nende roll see eelnõu ette valmistada.

Mulle tuli vahepeal meelde ka Neeme Suure küsimuse teine pool. Kajar Lember tahab mult nüüd vist seda küsida. Küsi ära, ma vastan, ma tean nüüd vastust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Mina annan praegu ikkagi sõna. Palun, Kajar Lember, järgmine küsimus!

Kajar Lember

Aitäh! Võib-olla on vastus tõesti ette teada. Küsimus on selle kohta, et kuigi prefektuurid on ka uues struktuurisüsteemis väga selgelt omaette üksused, on prefektidelt sisuliselt ära

võetud personalipoliitilised otsused. (Telefonihelin.) Millega teie kui pikaajaline juht seda põhjendate?

Aseesimees Laine Randjärv

Marko, kas see telefon on teil?

Marko Pomerants

Mul ei ole üldse telefoni, ma ei kasutagi telefoni oma elus.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge. Kas te kuulsite seda küsimust?

Marko Pomerants

Jaa, minule oli küsimus selge juba enne, kui see esitati, sest Riigikogu liige peaks loomulikult ka mõtteid oskama lugeda. Kui me räägime päriselust, siis on ju ka praegu nii, et rahalised vahendid on ennekõike Politsei- ja Piirivalveametis Pärnu maanteel, seal kusagil kapi nurga peal, ning Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor Raivo Küüt neid käsutab. Uute ametnike ametisse võtmine sõltub niikuinii sellest ressursist, mis sellel ametil tervikuna on välja panna. Igal prefektil on sellest lähtuvalt võimalus oma ettepanekud teha. Kui see on asjakohane, kui rahakott seda võimaldab, siis kindlasti tullakse nendele ettepanekutele ka vastu. Näiteks Ida Prefektuuris võib praegu väga lahkelt saada politseiametnikuks. Probleem on ainult selles, et väga palju vabatahtlike ukse taga rivis ei ole. Mis puudutab distsiplinaarkaristuse määramist või et kas sul on ka see teine pool, lisaks präänikule vahelduseks ka piits, siis sellega on sama lugu, et tegemist on ju peadirektori lähimate võitluskaaslastega. Põhjendatuse korral tuleb peadirektor kindlasti prefektile vastu ja vastav karistus saab määratud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Ma palun läbirääkimisteks kõnetooli Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid, külalised! Kui komisjoni esimees rääkis ettepanekutest, siis mul on Keskerakonna fraktsiooni nimel ka üks ettepanek üle anda. See on ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada ja ko-

he põhjendan ka, miks. Härra komisjoni esimees rääkis seaduseelnõu algusest, millest selle algatamine tingitud oli, ehk 2009. aastal vastu võetud otsustest. Jah, ma olen nõus, 2009 olin ka mina selle otsuse tegemise juures. Ma arvan, et poliitilise kultuuri juurde peaks kuuluma ka vigade tunnistamine, ja mina tunnistam, et 2009. aastal läksin ma kergema vastupanu teed, kuigi mu sisetunne ütles, et see ei hakka niimoodi tööle, ja tõstsin käe selle poolt, et 2012. aasta 1. jaanuarist kaoksid ära politseiprefektuurid kui eraldiseisvad asutused. Ma rääkisin pärast esimest lugemist, et kuna ma siis läksin kergema vastupanu teed, siis nüüd ma enam ei lähe ja ma olen suutnud veenda selles ka oma fraktsioonikaaslasid, et see otsus, mida üritatakse jõustada 1. jaanuarist 2012, on ennatlik. Jah, ma mõnan, et me võime mõne aasta möödudes olla selles situatsioonis, kus Eestimaal on ainult üks asutus, Politsei- ja Piirivalveamet, mitte nende regionaalsed struktuurid.

Miks ma nii arvan? Ma lähtun oma isiklikust kogemusest. Ma olen kümme aastat juhtinud prefektina eri suurusega prefektuure, alustades maakonnast ja lõpetades kuue maakonnaga, mis on minu arvates tänases situatsioonis optimaalne. Miks on optimaalne? Optimaalne selles mõttes, et prefekt suudab juhtida neid inimesi oma allstruktuuride kaudu, kes nendes maakondades asuvad. Praegu aga valitseb 1. jaanuarist 2010, mil Politsei- ja Piirivalveamet ühendati, kahjuks siia maani üks suur segadus. See on tingitud väga elementaarsest asjast. Kui härra komisjoni esimees ütles, et see on suuresti seotud inimestega, sellega, kui palju inimesed suudavad koostööd teha ja asutust juhtida, siis ühtepidi ma olen temaga nõus. Teistpidi olen ma seisukohal, et see struktuur, mis tollel ajal kinnitati, ei toeta ideed, millest tegelikult pihta hakati. See idee oli väga lihtne: vähendada funktsioonide dubleerimist. Struktuur ehitati üles pagunivärgist lähtuvalt. Tegelikult tekitati Siseministeriumi ja eri ametkondade vahel vanas mõistes üks lisatasand, mis ei efektiivsusele ega nendele inimestele, kes töötavad maakondades, küllades konstaablina, mitte midagi juurde ei anna. Kui me täna otsustame, et teeme siia otsa järgmise muudatuse, siis see tekitab veelgi rohkem segadust nendes inimestes, kes peavad pakkuma meile igapäevast turvatunnet.

Teine pool on see, et võib-olla võiks selles pakendis, kus on kolm eri eesmärki, mõne eesmärgi puhul isegi teatud tingimustel kaasa rääkida, aga see on seesama nn kobareelnõu efekt, et kui sa tahad millelegi vastu olla, siis sa pead kogu eelnõule vastu olema. Võib-olla tasuks isegi mõelda ühise numbri 112 tegemisele, ühise häirekeskuse loomisele, aga tänasel päeval me peame kahjuks selle vastu olema, sest need kolm eesmärki on ühes eelnõus. Mul tekib kohati tunne ...

Ma palun kolm minutit lisaega!

Asesimees Laine Randjärv

Palun, kolm minutit juurde!

Kalle Laanet

Mul tekib kohati küsimus, kas kellelegi Eestimaal võib olla kasulik, et meie sisejulgeoleku, siseturvalisuse struktuurides valitseb segadus. Ma ei taha olla pahatahtlik, aga lihtne ja selge juhtimisstruktuur määrab väga selgelt vastutused ja annab väga selge võimaluse asja kontrolli all hoida. Kui meil valitseb täna selline segadus ja tekib veel suurem segadus, siis nagu me teame, sogaes vees on väga hea mõnda kala püüda. Kas need kalad väärivad sellisel kujul püüdmist? Kas me tahame, et meil on selline segadus? Mõelgem selle peale väga sügavuti, eelkõige saali vasakul pool asuvad Riigikogu liikmed, sest paremal pool olevad liikmed on selles osas kõik ühel meelel. Kõige huvitavam on selle asja juures, et kui me räägime kahest fraktsioonist, sotsiaaldemokraatlikust fraktsioonist ja Keskerakonna fraktsioonist, siis ma arvan, et seal on selline sisejulgeoleku tundmine või võimekus natuke kõrgem kui teisel pool. Ja nemad, ma julgen nimetada, spetsialistidena, kes ka seal liikmed on, arvavad, et seda muudatust ei maksaks teha, aga need, kes spetsialistid ei ole, arvavad, et peaks tegema. Kas see on õige? Mõelge! Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh! Igaks juhuks palun kolm minutit lisaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Kokku kaheksa minutit.

Andres Anvelt

Head kolleegid! Head külalised! Tegelikult tundus mulle kohati, et Kalle on minu laual minu kõnet lugenud, aga arvatavasti me mõtleme selles valdkonnas ühtemoodi. Siin on räägitud palju sellest, et me viime lõpuni sedasama politseireformi, mida me aastaid tagasi alustasime, ja et see ongi selline formaalne otsustus. Päriskõne see ei ole, kusjuures tegelikult ei maksa isegi häbeneda, kui vahel mõistetakse poolel teel, et seni on käidud natukene valesid jälgi mööda. Võtame näiteks eelnõu 123, mida me vahetult enne arutasime. See eelnõu, mis puudutab kriminaalseadustiku muutmist, oli kiirustades juba seadusena vastu võetud ja pidi hakkama kehtima 1. jaanuarist. Reformierakond tunnistas, et see on kiirustades vastu võetud, ja lükkas seaduse jõustumise aasta võrra edasi, et saaks teha sellega sisulist tööd, saaks teha seaduse mõistetavaks nii inimestele kui ka töötajatele, kes peavad seda seadust ellu viima. Ma arvan, et sellest saabki hea seadus, aga kiirustada seadusloomes, eriti kui me ei ela enam mitte 1990-ndatel, kui seadusi lihtsalt ei olnud ja neid tuli vastu võtta, ei ole mõtet.

Eelnõu 116 teisel lugemisel tahakski öelda, et see on väga kiirustades menetletud seadus. Ta sadas meie lauale täpselt sama ootamatult kui täna hommikune lumi meie maanteele. Ta tuli novembrikuus, kuigi seda, et niisugune seadus tuleb, kuulsime siitsamast puldist aastaid tagasi. Tegelikult oleks tema menetlus võinud alata juba kevadel tasa ja targu. Me nägime ju ka komisjonis, kuidas tuli sisse muudatusettepanekuid, kuidas oli mõningates seadustes, mis selle seadusega seotud on, unustatud muuta mõningaid punkte, nimetusi, asutuste kirjeldust.

Siin on räägitud, et selle seadusega tsentraliseeritakse kõik meie politsei ja päästeala regionaalsed struktuuriüksused, ütleme, peamaja valitsemise alla ja sellega hoitakse tugiteenuste arvel kokku. Ma vaidleks ka sellele vastu. Kui me vaatame selle seadusega kaasnevat nn määruste paketti, siis me näeme, et jah, peadirektor tehakse küll ühtpidi vastutavaks – ja see on õige, sellega ma olen nõus –, aga samas delegeritakse needsamad küsimused jälle alla

välja. Ehk lõppkokkuvõttes me ei saa rääkida tugiteenuste kokkuhoiust, sest prefektil, kes tegeleb nüüd natukene väiksemate asjadega, peab olema tegelikult samasugune aparaat. Jääb mulje, et politsei on nagu katsepolügoon, kus on hea katsetada mitmesuguseid juhtimis-mudeleid. Võib-olla tõesti siis selleks, et tööga poleks üldse aega tegelda, et politseist jääks mulje kui organisatsioonist, kes pidevalt tegeleb enese parandamisega ja unustab teinekord vaadata andmebaasidest või lihtsalt internetikeskkonnast, Google'ist, kellele Eesti riik elamislubasid annab, mida me siin paari päeva jooksul oleme näinud. Ei julge internetilehekülge isegi lapsele näidata, selline lõust vaatab vastu.

Õiguskomisjonis kuulsime ja hea kolleeg Marko ütles ka täna, et valminud on Ernst & Youngi juhtimisaudit, aga seal ei esitatud millegipärast küsimusi kõnealuse reformi vajaduse kohta. Kas ei oleks olnud targem teha enne seesama audit, mis maksab kindlasti väga palju raha, sest raha tahavad mõlemad, nii Ernst kui Young, ning alles siis asuda järgmise etapi juurde?

Kiirustamise ainest näitab ka see, et väga vajalik Häirekeskuse loomine toob samas kaasa juhtkonna suurendamise. Rõhutan veel kord: Häirekeskus on osa praegusest Päästeametist. Arusaadav, asutus vajab juhtimist, ei vaidle vastu, tekib peadirektor, kellel on kaks asetäitjat. Päästeamet muutub väiksemaks. Samas tehakse Päästeametisse uus peadirektori asetäitja koht juurde. Mis alal? Haldusalal. Küsimus on, mida ta haldab, kui näiteks Päästeameti üks suur haldusvaldkond, milleks on kinnisvara, läheb üle Riigi Kinnisvara AS-ile. Niisiis otsitakse kõige lihtsamaid võimalusi, ei taheta lahendada neid küsimusi, mis on maa peal. Me ei tea siamaani veel vastust, mis saab päästekomandodest, kui palju jääb alles, kui palju kaob ära. Kõik on väga segane. Kohalikud inimesed ei tea midagi oma tulevikust. Aga me teame, et kindlasti on vaja Päästeameti peadirektori asetäitjat.

Tuleb arvestada, kui me siin hääletame, et see reform puudutab rohkem kui 8000 avalikku teenistujat, politsei- ja päästeametnikku ning muud ametimeest. Kaudselt puudutab see kogu Eesti elanikkonda, sest need inimesed on kutsutud hädaolukordades just meie riigi kodanikke teenindama.

Veel positiivset. Et see reform tehakse reformi pärast, seda ma nägin ka õiguskomisjonis. Esimesel istungil üks koalitsioonipartneritest, Reformierakond, hakkas ka trummi taguma, et mis see on, kuhu me jälle kiirustame. Väikene ajuloputus arvatavasti järgmisel koalitsiooninõukogu istungil tõi nad maa peale tagasi, et päris iseseisev ei saa ikka olla. See ongi ju tegelikult arusaadav suhtlus. Enam eriti küsimusi ei esitatud ja seadus läks oma teed. Igal juhul tahan ma täna panna südamele, et ärgem kiirustagem nende reformidega! Meil ei ole enam 1990-ndad, kus me peame iga hinna eest midagi ruttu looma, reformima, reformima, reformima. Asi toimib. Laseme tõesti uurida, kuidas ta võiks paremini toimida, kuidas ta toimiks efektiivselt, ja astume siis järgmise sammu. Vastasel juhul võib jääda mulje, et kui keegi satub võimu juurde, siis ta ei ole selle võimu juures mitte sellepärast, et võimu targalt teostada, vaid et võimu kuritarvitada.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon igal juhul ei toeta täna seda seaduseelnõu ja teeb ettepaneku aeg maha võtta, asjad läbi mõelda ning selle seaduseelnõu teine lugemine täna katkestada. Aitäh, head kolleegid!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh eesistujale! Kallid kolleegid! Selle olukorraga ei saa päris nõus olla. Kui kõik asjad laabuksid mõistlikult, siis küll, aga praegu mitte. Peale piirivalve ja politsei liitmist tekkinud segadus on tänaseks likvideerimata. Üks juristist kolleeg, ka õiguskomisjoni liige, on viidanud selle seaduseelnõu puhul lausa võimalikule põhiseaduse riivele. Ometi surutakse eelnõu vägisi siia lauale, just nagu oleks reforme vaja teha, aga mulle tundub, et justkui reformide endi pärast. Kummalisel kombel on politseiteenistus just see, mille reformimine paistab olevat poliitikutele meelepärane tegevus.

Kallid kolleegid! Pidevad reformid on politsei praeguseks ära räsitud. Lugege ajalehti! Varguste lained väikestes eramurajoonides – piiri neile panna ei suudeta. Ei reageerita peretülidele, hoolimata sellest, et me räägime siin palju lähisuhtevägivallast. Ida Prefektuuri tööst niipalju, et ma võin lugeda siin ette lausa

terve rea juhtumeid, kus politsei jätab väljakutsetele lihtsalt reageerimata. Võin tuua näite noorsoopolitseinikust, kes ei ole võimeline protokollil õigesti vormistama ning palub selle endale tähitud kirjaga tagasi saata, lubades karistuse tühistada. Ilmselt selleks, et ülemate ees oma saamatust varjata. Näiteid võiks tuua veel ja veel, aga need on kõik üksikjuhtumid, me peaks katsuma näha suurt pilti. Ja ega seegi pole kuigi hea. Eri valdkondade juhtimine ja samamoodi hangitav informatsioon kontsentreerub kitsa isikuteeringi kätte. Millele selline tendents viitab? Kas sellele, et riik tahab isaliku hoolega kitsa ametnikeringi kaudu jälgida, kontrollida ja karistada kõiki kuni kõige madalama tasemeni? Või aitab see eelnõu kuidagi kaasa kodanikuühiskonna tekkele, kus peamine pole tsentraliseerimine ja karistamine, vaid üksteise aitamine ja kasvatamine hästi organiseeritud ja täiesti inimliku igapäevase läbikäimise ja elu kaudu? Mida me tahame? Kas pädevaid päästjaid igasse komandosse ja kirjaoskajaid politseipatrulle tänavale või tahame suurt ametnikearmeed kantseleidesse arvutite taha?

Politseinikud, päästjad, piirivalvurid, täitsa tavalised ametimehed, meie endi naabrid, emad-isad, lapsed on näidanud üles oma rahulolematust selle eelnõu suhtes. Aga näete, nende arvamust ei arvestata. Ei arvestata sellepärast, et koalitsioonil, ja mulle tundub, et eriti IRL-il, on neid reforme hädasti vaja. Mind kummitab küsimus, miks. Küsige endalt täna kõik, miks. Reformi oleks vaja küll, ikka selleks, et asja parandada. Põhimõte on selles, et kui luud ei pühi, siis on tarvis luuda parandada. Meie parandamegi. Kuid katsuge nüüd aru saada: selleks et luud paremini pühiks, on vaja luuda ennast parandada, mitte luua vart. Aga just luua varre remondiks seda eelnõu pidada võibki. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Praegu käsitlusel olev seaduseelnõu on eelnõu ametkondlikust elukorraldusest, mis puudutab ühte Eesti kõige suuremat ametkonda. Politsei- ja Piirivalveametis töötab kokku üle 6000 inimese ja Päästeametis üle 2000 inimese. Selle

seaduseelnõu eesmärgina on toodud välja tugiteenuste konsolideerimise vajadus ja sellega seoses protsessi ökonoomsuse efekti saavutamine, vajadus saavutada teenuste ühesugune kvaliteet ja tase ning üldine ökonoomia ja kokkuvõid.

Kui me räägime tugiteenuste konsolideerimisest, siis sellega olen täiesti nõus. Hea näide on maavalitsuste raamatupidamise konsolideerimine, kus maavanem jäeti küll kulujuhiks, aga tehnilised protsessid tsentraliseeriti. Otsustusõigus jäi maavanematele, aga protsessis saavutati 30%-line rahaline kokkuvõid, mis on väga hea tulemus. Miks iseseisvad pääste- või politseiasutused peaksid takistama tugiteenuste konsolideerimist? Mina ei ole sellest siinamaani aru saanud. Iseseisvate asutuste tugiteenuseid saab suurepäraselt konsolideerida, neid näiteid on meil olemas.

Kui me räägime ühesuguste teenuste pakku- misest, siis mis takistab praegu loomast ühesu- guseid teenusstandardeid neljas regionaalses päästkeskuses või prefektuuris? Kas iseseisva otsustusõigusega prefektid või regionaalse päästkeskuse juhid on siis tõesti need takista- vad elemendid, mille tõttu ei saa pakkuda ühesuguseid teenuseid? Kindlasti mitte. Kogu see süsteem tegutseb ühtsete seaduste alusel ja allub oma ametite direktoritele. Kui me rää- gime protsessi ja juhtimise ökonoomsusest, siis mina tooksin välja hoopis ühe väga ohtliku tendentsi. Me räägime kogu aeg kodanikkon- nast, kodanikualgatusel ja kodaniku vastutu- sest, aga ma tooksin välja ametnikualgatusel ja ametniku vastutuse. Kui enne olid iseseisvad prefektid igas maakonnas, siis nüüd on nad regioonid. Selle muudatuse tulemusena ei ole iseseisvat prefekti ka regioonid. Kuidas me saame nõuda vastutust ja algatust ametnikult, kui me ei anna talle otsustusõigust?

Personaliküsimused. Igaüks siin saalis on olnud ühel hetkel juht ja me kõik teame, et juht vastutab meeskonna töö eest. Õigus teha personaliotsuseid on juhi kõige elementaarsem õigus, juhul kui me tahame saavutada tulemu- si. Praegu nihkub 6000 ja 2000 inimesega ametkonna personaliotsuste õigus keskele, Tal- linna välja. Väga palju õigusi delegeeritakse alla tagasi, kuni maakonnani, aga personaliot- sused on need, mis jäävad üles. On väga suur erinevus, kas meil on tegemist standardsete protseduuride läbiviimisega näiteks Maksu- ja

Tolliametis või mingites teistes suurtes amet- kondades või on tegemist jõustruktuuriga, kus on vaja kiiresti reageerida erakorralisele üles- andele. Sellest tulenevalt ongi jõustruktuuridel ja erakorraliste ülesannetega täitevstruktuu- ridel selline juhtimisstruktuur, kus alama astme ülemal on suhteliselt suured volitused, sest ta peab vastutama selle eest, mis piirkonnas toi- mub.

Palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Neeme Suur

Praegu me võtame prefektidelt ära nende kõige põhilisema võimaluse – tegelda oma meeskonna juhtimisega. See on just nimelt personalijuhtimine sealhulgas. See, et rahaline juhtimine ei ole olnud prefektuurides või pääs- tekeskustes, mistõttu ei ole neile mõtet jätta ka personali osas otsustamisõigust, ei ole minu arvates argument.

Kui minister siin puldis eelnõu tutvustas, siis ma küsisin temalt kujundlikus vormis, et kas me selle otsusega ei võta prefektidelt ära hambaid. Lihtsalt näidates sellega, et otsustus- õigusest ilma jäetud juht ei ole enam sisuliselt juht. Minister ütles, et prefektidel ei olegi hambaid vaja. Tegelikult me ootame väga, et nii prefektid kui ka regionaalsete päästkes- kuste juhid oleksid hammastega inimesed, et nad vastutaksid täiel määral oma piirkonnas pakutava avaliku teenuse eest. Selle võimaluse me võtame praegu nendelt ära. Me kindlasti ei toeta eelnõu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised.

Me asume muudatusettepanekuid läbi vaa- tama. Esimene muudatusettepanek on õigusko- misjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku ar- vestada täielikult. Teine on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täie- likult. Kolmas on õiguskomisjonilt, juhtivko- misjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. Neljas on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Viies on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Kuues on õiguskomisjo- nilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada

täielikult. Seitsmes on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Kaheksas on Mati Raidma ettepanek, juhtivkomisjon teeb ettepaneku jätta arvestamata. Üheksas on Mati Raidma ettepanek, juhtivkomisjon teeb ettepaneku jätta arvestamata. Kümnes on Mati Raidmalt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku jätta arvestamata. 11. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. 12. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. 13. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. 14. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada osaliselt. 15. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. 16. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku jätta arvestamata. 17. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. 18. on riigikaitsekomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku jätta arvestamata. 19. on riigikaitsekomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku jätta arvestamata. 20. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 21. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. 22. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. 23. on riigikaitsekomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 24. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 25. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 26. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 27. on Mati Raidmalt ja riigikaitsekomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 28. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 29. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 30. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 31. on Mati Raidmalt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada sisuliselt. 32. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. 33. on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon teeb ettepaneku arvestada täielikult. Me oleme kõik 33 muudatusettepanekut läbi vaadanud.

Riigikogu juhatasele on laekunud kaks ettepanekut. Eesti Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku Vabariigi Valitsuse algatatud polit-

sei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse, päästeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse tulenevalt asutuste ümberkorraldamisest eelnõu 116 teine lugemine katkestada. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb Riigikogu juhatasele ettepaneku eelnõu 116 teine lugemine katkestada. Peame ettepanekud läbi hääletama ja me valmistume hääletusprotseduuriks. Kuna ettepanekud on identsed, siis ma panen nad korraga hääletusele.

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 116 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 39, vastu oli 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 116 teine lugemine on lõpetatud. Jätkame istungit.

8. Kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (82 SE) teine lugemine

Asesimees Laine Randjärv

Seitsmes päevakorrapunkt, Vabariigi Valitsuse algatatud kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 82 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalev Lillo! Head kolleegid, palun rahu!

Kalev Lillo

Austatud juhataja! Head kolleegid! Olin eelnõuga 82, kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõuga teie ees viimati 16. novembril. Siis sai antud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 22. november, paraku ei laekunud selleks tähtajaks aga mitte ühtegi muudatusettepanekut.

Komisjon arutas käesolevat eelnõu oma istungil 22. novembril. Meil ei olnud mitte ühtegi küsimust ja me võtsime vastu kolm otsust, mis kõik olid konsensuslikud. Esiteks, saata Vabariigi Valitsuse algatatud kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 6. detsembril, teiseks, teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada, ja kolmandaks, juhul kui seadus-

eelnõu 82 teine lugemine lõpetatakse, viia eelnõu kolmas lugemine läbi 13. detsembril ning eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Teile on laekunud küsimus. Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Seaduste muutmisel on väga oluline teada seaduste mõju. Kas ka nende muudatusettepanekute puhul on teada, mitut Eesti ettevõtjat see uue õiguse rakendamine mõjutab?

Kalev Lillo

Teadaolevalt mõjutab see praegu nelja Eesti ettevõtjat.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalev Lillo! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

9. Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (102 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame järgmise eelnõuga, milleks on majanduskomisjoni algatatud Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu 102 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni liikme Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Proua esinaine! Austatud parlament! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu oma 22. novembri istungil ning nentis kahetsusega, et muudatusettepanekuid ei olnud eelnõu kohta laekunud. Komisjon otsustas konsensuslikult saata eelnõu täna täiskogule teiseks lugemiseks, tegi ettepaneku teine lugemine lõpetada ning juhul, kui see täna nõnda läheb, viia kolmas lugemine läbi 13. detsembril ning eelnõu seadusena vastu võtta. Seoses sellega, et komisjon on ise selle eelnõu algatanud ning ka muudatusettepanekuid ei laekunud, komisjonis sisulist arutelu teema üle ei avatud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur aitäh, Urmas Reinsalu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on seaduseelnõu 102 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid! Seega on meie päevakord tänaseks läbitud. Soovin kõigile kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 11.33.

Istungi kestus 1 tund ja 33 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 7. detsember 2011

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Euroopa Liidu julgeolek
2. Keskkond
3. Eesti riigireitingu võimalik langetamine

Istungi rakendamine

1. Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse, kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse, Kohtute Raamatupidamiskeskuse Rahandusministeeriumi valitsemisalasse üleviimisega seotud seaduste, riigieelarve seaduse ning Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (101 SE) kolmas lugemine

2. Käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (134 SE) kolmas lugemine

3. 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (100 SE) kolmas lugemine

4. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (126 SE) kolmas lugemine

5. Strateegilise kauba seaduse eelnõu (96 SE) kolmas lugemine

6. Lennunduseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (103 SE) kolmas lugemine

7. 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (99 SE) kolmas lugemine

8. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu (119 OE) teine lugemine

9. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (117 OE) teine lugemine

10. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatluse-

vastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu (122 OE) teine lugemine

11. Töölepingu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (129 SE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Austatud Vabariigi Valitsuse esindajad! Head külalised, infotunni jälgijad! Alustame 2011. aasta 7. detsembri infotundi.

Kõigepealt viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 36 Riigikogu liiget, puudub 65.

Head ametikaaslased! Kuna täna on registreeritud üsna vähe küsimusi, siis ma arvan, et lisaküsimuste piiranguid ei ole vaja seada. Me jõuame kõik küsimused läbi võtta.

Alustame infotundi. Täna infotunnis osalevad peaminister Andrus Ansip, rahandusminister Jürgen Ligi ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

1. Euroopa Liidu julgeolek

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme esimese küsimuse juurde. Selle on esitanud Riigikogu liige Kalle Laanet, vastab peaminister Andrus Ansip. Teemaks on Euroopa Liidu julgeolek. Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Hea juhataja! Austatud peaminister ja minister! Kui Eestimaal on viimaste päevade meediasündmuseks üsna jõuliselt kerkinud elamislubade temaatika, nendega äritsemine, siis laupäevane ehk 3. detsembri Delfi kirjutab, et venekeelselt internetileheküljelt www.ppcz.sz on võimalik osta omale 16 000 euro eest Eesti, Läti, Rumeenia või Bulgaaria kodakondsus.

Kas te olete selle infoga kursis? Kas te olete seda arutanud julgeolekustruktuuridega ja kas te olete arutanud seda teemat ka oma kolleegidega nendest riikidest? Aitäh!

Andrus Ansip

Tõtt-öelda ei ole kursis, et keegi müüb Eestis veel Rumeenia kodakondsust. Aga ma ei näe ka väga suuri võimalusi sellesse tegevusse sekkuda. Minu meelest see skandaal, mis Eestis praegu olemas on, on juba piisavalt suur, et sellega tegelda. Ei jõua kogu maailma muret enda kanda võtta. Küllap rumeenlased tegelevad sellega, kui keegi Rumeenia kodakondsusega hangeldab. Meil on siiani praegu tegemist siiski välismaalastele elamislubade andmisega – võimalik, et fiktiivsetel alustel – ning ebaseadusliku äri. Arvan, et meil on nende teemadega väga palju vaja silmitsi seista, las teised riigid tegelevad oma probleemidega ise.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea peaminister! Ma lisan juurde, et tegemist on ka Eesti kodakondsuse väidetava müümisega, mitte ainult Läti, Rumeenia või Bulgaaria omaga. Kõiki neid saab väidetavalt osta ühelt ja samalt internetileheküljelt, tellida sealt seda teenust. Aga see selleks.

Minu järgmine küsimus puudutab meie siseturvalisuse struktuure, konkreetselt Politsei- ja Piirivalveametit. Kas see amet on teie arvates peale 2010. aasta ühendatud loomist saanud piisavalt selgelt ja asjakohaselt hakama oma ülesannete täitmisega või on teatud muudatused tekitanud segadust? Minu tunde järgi võib see uus muudatus, mis Riigikogus arutusel on, tekitada veelgi rohkem segadust. Mõtlen seda tsentraliseerimise eelnõu. Äkitselt peaks sellega ootama? Aga jah: kuidas te hindate praeguse Politsei- ja Piirivalveameti tööd?

Andrus Ansip

Aitäh! Mina hindan Politsei- ja Piirivalveameti tööd väga kõrgelt. Loomulikult, ühe ühendameti tegemiseks ei piisa üksikakti vastuvõtmisest. See ei ole mitte hetkeotsuse ajal

sündinud asutus – asutuse loomine on ikkagi protsess. Paratamatult võtab see aega, enne kui uues suures asutuses tekib ühtne töökultuur, täielik üksteisemõistmine. Aasta või kaks on tegelikult väga lühikene aeg. Ma kindlasti ei jaga nende inimeste arvamust, kes leiavad, et võib-olla tuleks tolle ühendatud tegemisele tagasikäik anda. Ei maksa kellelgi seda lootust hellitada. Asja lihtsustatult käsitledes võib väita, et samamoodi nagu kaks korda kolimist võrdub ühe tulekahjuga, võrdub üks reorganiseerimine, liitmine ja seejärel liitmise tagasipööramine asutuse likvideerimisega. Nii et otsus on langetatud.

Senised arengud on olnud päris head, kuritegevuse vähenemine on ilmselge, ka sünergia on tekkinud. Aga loomulikult, selleks et asutus hakkaks ühes rütmis hingama, kulub veel aega. Ma tooksin paralleeliks Haridus- ja Teadusministeeriumi kolimise Tartusse. Ka seal ei rakendunud ministeerium sugugi tõrgeteta, see võttis aega. Kuid minu meelest praegu nad töötavad väga hästi ja valitsus on ministeeriumi tegevusega väga rahul.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea peaminister! Ma olen selles osas kindlasti teiega nõus, et tagasi keerata midagi ei saa, me peame ainult edasi sammuma. Küsimus on selles, kui pikka aega sammudega tuleb seda teha ja millal me teeme järgmise sammu edasi astumiseks. Kas on õige täna, kui meil ei ole sellisel kujul, nagu loodeti, uus asutus tööle hakanud, käivitada järjekordselt uus muudatus? See on minu põhiküsimus. Ja teine, sellega haakuv küsimus on: ega äkitselt ole seesama täna meie meediat ja riiki raputanud elamislubade skandaal seotudki mingil määral sellega, et uus süsteem ei ole kuigi hästi tööle hakanud?

Andrus Ansip

Kui keegi on teinud pättust, siis selle eest vastutagu see, kes pättust on teinud. Kas on sooritatud kuritegu või ebaseaduslik tegu, selle peab välja selgitama väga tähelepanelik ja detailne uurimine. Mingil juhul ei taha ma juhtunus hakata süüdistama Politsei- ja Piirivalve-

ametit või selle kodakondsus- ja migratsiooni- osakonda. Minu hinnangul nemad on teinud oma tööd korrektselt. Nad on menetlenud materjale tähelepanelikult, aga seadus on võimaldanud kellelgi seaduse mõttest mööda hiilida ja loomulikult on selle tagajärg praegu väga kahetsusväärne. Kuid just kodakondsus- ja migratsiooni- osakond on ju olnud see, kes on märganud, et seaduse mõtet on rikutud.

Me oleme välismaalaste sisserände piirarvu kehtestanud eelkõige lootuses, et Eestisse tulevad inimesed, keda meie ettevõtlusele, haridusele, eriti just kõrgharidusele on hädasti vaja. Aga selline lähenemine on siiani olnud kaunis mehaaniline ja seni pole julgetud vajadustest lähtuvalt ka "ei" öelda. Kui formaalsed kriteeriumid on täidetud, on järgnenud jaatav vastus. Seda printsiipi me peame hakkama uuesti läbi vaatama. Aga migratsiooni- osakond on niisuguseid väärkasutusi avastanud ja praeguseks on juba 65 juhtumil alustatud tagasipööramise menetlust. On alustatud ka kriminaalasju, aga need on eelkõige seotud allkirjade või dokumentide võltsimisega.

Aseesimees Jüri Ratas

Ja nüüd seitse kohapeal registreeritud küsimust. Rainer Vakra, palun!

Rainer Vakra

Aitäh, hea juhataja! Austatud peaminister! Eile esines seoses elamislubade äri- avalikkuse ees Jaanus Rahumägi, kes pakkus välja, et kõnealune skandaal on jõudnud avalikkuse ette seoses sellega, et minister Vaheril oli idee taastada keskkriminaalpolitsei. Kas teie vaatevinklist on tegemist Reformierakonna ametliku seisukohaga või see on eelmise Riigikogu koosseisu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni esimehe isiklik mõtteväljatulek sellel teemal?

Andrus Ansip

See on kindlasti mõtteväljatulek. See ei ole mingil juhul argumenteeritud väide, sest argumente selle tõestuseks pole võimalik leida. Rääkisin täna ühe kodakondsus- ja migratsiooni- osakonna inimesega. Tema kinnitas mulle, et esimest korda märkasid nad, et kõik pole korras, aprillis- mais käesoleval aastal. Äriühingu juhtkonda kuulumise alusel elamisloa saanud isikute suhtes lausjärelkontrolli alustati juba

juulikuus. Aga see, mida on Rahumägi väitnud – et tema teadis sellest juba enne valimisi –, tõele vastata küll ei saa. Kaitsepolitseil neid andmeid tol ajal ei olnud ega saanudki olla, sest Politsei- ja Piirivalveamet, selle kodakondsus- ja migratsiooni- osakond ei olnud selleks ajaks mitte midagi avastanud. Nii et ei oska mina öelda, millel põhinevad tema mõtteväljatulekud. Tuleks tema enda käest küsida.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud peaminister! Te olete seoses elamislubade müümise skandaaliga selgelt välja öelnud, et see ohustab Eesti riigi julgeolekut. Nagu me mäletame, aastaid tagasi astus Signe Kivi tagasi seoses raha kadumisega kultuurkapitalist ja seda tegi eelmise Riigikogu koosseisu ajal ka minister Maripuu, kuna osa pensione jäi IT-segaduste pärast õigel ajal välja maksmata. Kas teie arvates olid nendes ministriteeriumides toimunud segadused suurem julgeolekurisk, kui seda on praegu Vaheri ja Partsi ministriteeriumis juhtunu? Kas te ei arva, et nendel ministritel on viimane aeg tagasi astuda?

Andrus Ansip

See on eelkõige ministrite endi otsustada. Kas see nn elamisloaäri on julgeolekurisk või võib seda endast kujutada, on just nimelt uurimise selgitada. Me ei saa praegu väita, et see on juba kujutanud endast ohtu Eesti julgeolekule. Risk, jah, on olemas, aga kas see risk on realiseerunud või mitte, ei saa mina praegu küll kinnitada. Ma pigem eeldan, et riigi julgeolekule siiski kahju ei ole tekitatud, kuid kindlasti on juba tekitatud kahju riigi mainele. Aga tagasiastumine on konkreetsete ministrite ja Riigikogu otsustada. Eeldan siiski, et enne niisuguste väga kaalukate otsuste langetamist viiakse läbi väga põhjalik uurimine. Ja ma usun, et Riigikogu komisjon on sellise uurimise läbiviimiseks kõige kohasem. Ei ole mõeldav, et riigiametnikud hakkavad andma hinnangut Riigikogu liikmete või ministrite käitumise eetilisele. Praegu ei ole ju küsimuse all ainult see, kas on sooritatud kuritegu või ei ole sooritatud kuritegu, küsimuse all on ka käitumise eetilisus.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! Seaduse mõte kohe kindlasti ei ole elamislubadega hangeldamine ja loomulikult puudutab Venemaa kriminaalse allilma Eestisse toomine juba laiemalt rahvusvahelist julgeolekut. Tegemist on ju Schengeni viisaga! Ma küsingi: kas Euroopa Liidust ei ole selle kohta mingisuguseid signaale tulnud? See on esimene pool küsimusest. Ja teiseks, kui nüüd prokuratuur on uurimisest keeldunud, ei näe selleks põhjust, kas tegemist on ehk ringkaitsega: seesama süsteem, kus probleem tekib, teeb ka järelevalvet?

Andrus Ansip

Mina usun Eesti riiki ja usun tema õiguskaitseorganite sõltumatusesse. Ma ei usu, et meie Politsei- ja Piirivalveametit või kaitsepolitseid või prokuratuuri oleks erakondadel võimalik kuidagi poliitiliselt kallutada. Ma eeldan, et nimetatud institutsioonid teevad oma tööd nii hästi, kui nad oskavad. Siiani mingisugust informatsiooni selle kohta, et keegi oleks üritanud uurimist kallutada, minu käsutuses küll ei ole. Usun, et seda pole ka avalikuse käsutuses. Ma eeldan, et seda pole toimunud.

Meie partneritelt Euroopa Liidus ei ole seni küll mingeid signaale tulnud. Me ei saa praegu öelda, kui suures mahus on tegemist olnud fiktiivsetel alustel antud elamislubadega. Esmane vaatlus – aga see on olnud väga pinnapealne vaatlus – kinnitab pigem seda, et rikkumisi on toime pannud inimesed, kes ei ole väga organiseeritult elamislubasid vahendanud. Eks seal ole tulnud ette võltsimist, mis on viinud kriminaalajade algatamiseni, aga süstemaatiliselt asjaga tegelejate puhul võib osutuda, et kõik on olnud jogg. Iseenesest ei saa näiteks ette heita seda, kui keegi vahendab viisade teenust. See on täiesti loomulik, et turismifirmad vahendavad turistidele viisasid, aga kui viisade saamisega kaasneb võltsimine, siis on asjad kurjasti.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Nagu teie, usun ka mina Eesti riiki ja tema õiguskaitseorganeid. Te ütlesite, et otsuseid saab langetada siis, kui asi on põhjalikult, lõpuni uuritud. Ma tuletan meelde, et aasta tagasi tekkis probleem seoses Lasnamäe kiriku ehitamiseks Venemaalt saadud rahaga, puhkes lausa skandaal. Kapo hakkas asja uurima ja ühel päeval, kui valimiste tulemused hakkasid välja tulema, oli asi järsku ära lõpetatud ja me ei tea siiamani, kas kusagilt siis raha toodi või ei toodud. Kust te võtate kindluse, et seekord uuritakse lõpuni ja me saame teada, kuidas lood on? See on esimene pool küsimusest. Teine pool: tänaseks on nädal aega mööda läinud. Me pole teie kui peaministri käest kuulnud peaaegu mitte kui midagi teie kabineti ministrite töö või nende kahtlustamise kohta. Pean silmas majandus- ja siseministrit. Samas, aasta tagasi umbes samal ajal enne uut aastat olite igal õhtul televisioonis, et sõna võtta ja kapo viimast kui sammu kommenteerida.

Andrus Ansip

No nii. Eks te saa ka ise aru, et te leebelt öeldes hämate, kui räägite jälle kiriku rahast. Ei, kiriku rahaga pole mingeid probleeme olnud, ei teil ega kapol ega minul. Ehitage kirikut või las jääb seisma. Aga ilmselged probleemid on olnud sellega, et Keskerakonna esimees on käinud endiselt KGB kõrgelt ohvitserilt küsimas raha valimiskampania läbiviimiseks. See on tõendatud informatsioon. Selle tõendatuse kohta võite veel kord pärida ka oma erakonna esimehelt, kes on ju kuulnud ka lindistusi, väites, et ka tema juttu lindistati, punane tuluke põles, kui ta kohvi juues magama jäi. See ei ole nüüd küll teema, mille üle diskuteerida, kas see võõrast riigist valimiskampaniaks raha küsimine on tõendatud või mitte. See on sada protsenti tõendatud. Kuid jälle tuleb öelda, et pelk küsimine pole kriminaalasi, pole kriminaalkorras karistatav. Teiseks, eri eriteenistuste hangitud informatsioon pole tihtipeale ka kohtus asitõendina kasutatav. See ei ole mitte ainult Eestis nii, see on üle maailma igal pool niiviisi. Aga see, et tõde on välja selgitatud, on sajabrotsendilisel kindel. Väitku teie töökomisjon mida iganes. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! Esitan küsimuse teile kui peaministrile ja Reformierakonna esimehele. Kui teie erakonnas leiaks aset samasugune juhtum, mis Eesti Vabariigi mainet tugevasti kahjustab – läbi Eesti imbuvad täiesti legaalselt Euroopa Liitu Venemaa Föderatsiooni kahtlasevõitu kodanikud –, siis kas teie erakonna vastavad ministrid astuksid tagasi või mitte?

Andrus Ansip

Ma siiski tõmbaksin väga selge kriipsu pätust teinud inimeste ja erakonna vahele. Tunnistagem, et ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikmete hulgas on olnud inimesi, kes on sooritanud kuritegusid, Reformierakonna liikmete hulgas täpselt samamoodi. Oluline on, et erakond selgelt distantseeruks kas ebaeetilistest tegudest või suisa kuritegudest. Ja minu meelest Isamaa ja Res Publica Liit esimehe isikus, Mart Laari isikus on seda väga selgelt teinud. Ta on ühemõtteliselt öelnud, et olgu see kas või tuhat korda jokk, Isamaa ja Res Publica Liidule selline äri ei sobi, see ei ole vastuvõetav. Minu jaoks on see väga selge distantseerumine. Mina ei käsita seda juhtumit erakondliku juhtumina, vaid selgelt juhtumina, mille eest peavad vastutama konkreetset süüdlased, olgu see siis moraalne vastutus või ka vastutus seaduse ees, kui uurimine peaks sellise vastutuse tuvastama.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, härra juhataja! Hea peaminister! Mitu ametnikku, kes on oma töökohustusi täites mänginud rolli elamislubade tausta uurimisel, on ka siin komisjonides konstateerinud, et peale uue välismaalaste seaduse kehtima hakkamist oli nn poliitiline tellimus nende abil maksimaalselt Eesti riiki investeringuid tuua. Tausta vaadati tihtipeale formaalselt, vaadati vaid Eesti andmebaase, välismaailmaga ei suheldud, ei uuritud võimalikke seoseid internetis jne. Mul on teile järgmine küsimus. Milline on teie arvamus, kas Eesti riigi õiguskaitseorganid peaksid selle kontrolli läbiviimisel sead-

ma esikohale julgeoleku vaatevinkli ja alles seejärel investeringute otstarbekuse või vastupidi?

Andrus Ansip

Riik peab käituma heauskselt. Me ei tohi eeldada, et kõik inimesed, kes tahavad Eestisse tulla kas turistidena – kui tegemist on viisandudega riikidest tulevate turistidega – või kes tahavad siia tulla tööle, ülikoolidesse loenguid lugema, Skype'i programmeerima või ka BLRT-sse keevitama, on kõik pätid ja kaabakad ning kujutavad endast julgeolekuohtu Eesti riigile. Kontrolli teostatakse. Missugune on selle kontrolli olemus, see loomulikult ei ole päris see teema, millest ma siin telekaamerate ees peaksin kõnelema, kuid praegu tuleb muidugi konstateerida, et kontroll ei ole olnud piisav.

Interneti avarustes surfamine võib muidugi viia mingite tulemusteni ja ka seda meetodit kasutatakse. Kuid asi pole nii lihtne, nagu mõned ette kujutavad. Näiteks seame eeltingimuseks, et need inimesed, need elamisloataotlejad peavad oma riigist tooma tõendi selle kohta, et neid pole karistatud. Aga karistatuse andmed tavaliselt kuuluvad riigile ja isikule, teistele riikidele neid üldjuhul välja ei anta, välja arvatud juhul, kui asjaomases teises riigis on algatatud kriminaalasi, mis seda konkreetset isikut puudutab. Ega ka Eesti vastu väga sõbralike riikidega karistatust puuduvat informatsiooni kuigi avameelselt ei vahendata. Nii et julgeoleku- või isiku tausta kontroll jääb problemaatiliseks ka tulevikus. Ent riigil peab olema õigus öelda ei ka siis, kui tal on pelk kahtlus. Siiani on ka meie kohtupraktika olnud selline, et niisuguseid juhtumeid kohtupraktika pole tegelikult käsitletudki.

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme nüüd seitsmenda kohapeal registreeritud küsimuse juurde. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud peaminister! Nagu ma aru sain, selliseid arvamusi, nagu ütles välja härra Rahumägi, ei pea tõsiselt võtma. Aga siis ei pea tõsiselt võtma ka seda, et Siseministeeriumi ametnikud selle küsimusega tegelesid juba selle aasta suvest. Seda

kajastas ka portaal Delfi – kirjas olid näiteks nimed, kes sellega tegelesid. Kuidas te seda hindate?

Andrus Ansip

Ma väga vabandan, aga selle küsimuse mõtte ei jõudnud minuni. Kas te saaksite täpsustada? See ei ole küll kodukorra raames, aga mis see küsimus oli?

Aseesimees Jüri Ratas

Ma usun, et saame siin kodu- ja töökorra reeglitest üle. Palun mikrofoni tagasi Eldar Efendijevile!

Eldar Efendijev

Vabandust, liiga pikalt tuli välja! Lühidalt: kas informatsiooni, et Siseministerium tegeles selle asjaga juba alates suvest, võib ka mitte tõsiselt võtta?

Andrus Ansip

Aitäh küsimuse eest! Selles informatsioonis ei maksa kahelda. Elamislubade väljaandmise dünaamika on olnud selline, et 2009. aastal anti võrreldes 2008. aastaga elamislubasid vähem välja, 2010. aastal see arv suurenes. Aga see suurenemine ei olnud väga hüppeline, kusjuures väidetakse, et suurenemise taga on ka oluliselt kasvanud Eestis õppivate õpilaste ja üliõpilaste arv. Aastal 2011 on suurenemine olnud märkimisväärne. Eelkõige on tormiliselt kasvanud nende elamisloa taotlejate arv, kes on taotlenud luba selle alusel, et nad kuuluvad Eestis äriühingu juhtkonda. Sellele reageeris juba suvel siseminister Ken-Marti Vaher sellega, et kehtestas asjaomase piirarvu – nii palju kui ma mäletan, on see piirarv 580. See tähendas seda, et sel alusel enam elamislubasid välja anda ei saanud, piirarv oli selleks ajaks juba ammendunud. Ja siis alustati lausjärelkontrolli kõigi nende isikute osas, kellele oli äriühingu juhtkonda kuulumise alusel elamisloa antud.

Kohtupraktikast. Siiani on kohtupraktika elamislubade osas Eestis olnud selline, et meie kohtud on seda käsitanud kui inimõigust. Kui inimene on Eestis elanud 20 aastat, kuidas sa talt ikka selle loa ära võtad? Või kui on tegemist abieluga, no siis see on põhiline inimõigus, et peaks saama koos elada. Kuidas sa ikka loa ära võtad. Ja see praktika kuidagi on haka-

nud üle kanduma ka sellele, et kui keegi lihtsalt tahab tulla Eestisse tööle, siis tal peaks see õigus olema. Aga Eestis töötamine ei saa olla kellelegi inimõigus. Eestil peab olema õigus valida, kes siin töötab, kes mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teie aeg on läbi. Nagu me alguses kokku leppisime, võis selle teema kohta esitada seitse kohapeal registreeritud küsimust. Ametikaaslane Viktor Vassiljev, ma vabandan teie ees! Selle küsimuse käsitlemine on lõppenud.

2. Keskkond

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise küsimuse juurde. Selle on esitanud Riigikogu liige Ester Tuiksoo, vastab Vabariigi Valitsuse liige Helir-Valdor Seeder. Teema on keskkond. Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Lugupeetud härra juhataja! Austatud minister! Maa- ja keskkonnateemad on põllumajandusega kahtlemata kaasnevad teemad. Kindlasti te teate, et praegu makstakse MAK-i meetme raames Natura 2000 võrgustiku aladel toetust 109,9 eurot sihtkaitsevööndis oleva metsamaa hektari kohta ja 60 eurot piiranguvöötmes oleva metsamaa hektari kohta. Palun kommenteerige, kas selline määr on teie arvates õiglane tasu metsamaa omanikele, kompensatsiooniks nende tegevuse piiramist looduskaitsealadel! Mida te sellest üldse arvate?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Mina võib-olla ei ole kõige pädevam ekspert hindama, kas kompensatsiooni suurus on just kõige õigem. Kuid ma tean, kuidas see on kokku lepitud ja miks see nii suur on. Nimelt seavad selliste kompensatsioonide suursele raamid meie üldised võimalused maaelu arengukava korral. Selleks perioodiks on meil maaelu arengukava maht Euroopa Komisjoniga kokku lepitud ja kinnitatud ning perioodi lõpuni meil suurendamise võimalusi ei ole. Kompensatsiooni suuruse konkreetseks aluseks sihtkaitsevööndites ja piiranguvööndites on arvestus, milline on metsaomaniku saamata jäänud tulu. On võetud

arvesse ka keskmised kulud, mida sellistel puhkudel metsa majandamine iseendast võiks sisaldada. Niisuguste arvestuste alusel ongi kehtestatud määr hektari kohta. Nagu ma ütlesin, ühelt poolt on aluseks arvestus ja teiselt poolt maaelu arengukava üldised rahalised võimalused. Kuna selle perioodi ehk 2013. aasta lõpuni on maaelu arengukava summad kinnitatud, siis ma arvan, et selle määruse muutmine ja selle määra muutmine sellel perioodil kindlasti enam võimalik ei ole. Mis saab järgmisel finantsperioodil 2014–2020, selle üle loomulikult seisavad arutelud ees. Kõik sõltub üldistest maaelu arengukava võimalustest. Eks uue maaelu arengukava väljatöötamisel saab kaaluda kõiki ettepanekuid ja rahalisi võimalusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Paar nädalat tagasi vestlesin sellel samal teemal ka keskkonnaministriga ja tema lubas teiega ühendust võtta, et nendel kompenseerimisteemadel rääkida, seejuures nii sellest, mis puudutab praegust finantsperioodi, kui ka sellest, mis puudutab tulevikku. Ma tahangi teie käest küsida: kas te olete juba selle teema arutamiseks keskkonnaministriga kohtunud ja kui olete, siis kas olete arutanud konkreetselt Haanjas looduskaitsepiirangu all olevate maa-ede laiendamist? Milline informatsioon teil selle kohta üldse on?

Helir-Valdor Seeder

Keskkonnaminister on minuga ühendust võtnud ja me oleme seda teemat arutanud nii telefonis kui ka meili teel. Meil on plaanis kindlasti omavahel kohtuda ja ma arvan, et seda tuleb teha korduvalt. Nii et arutelu on alanud.

Aga minu arusaam praegustest võimalustest on selline, et praegusel eelarveperioodil kuni 2013. aasta lõpuni ei ole kompensatsioonimäärasid võimalik suurendada. Ja seda mitmel põhjusel. Kõigepealt, meil Eestis on näiteks ainuüksi Natura metsaalasid 90 000 hektarit ja praeguse seisuga on umbes 55 000 hektari suurusele maa-alale Natura metsatoetusi taotletud.

Igal aastal on see taotlemine suurenenud ka territoriaalselt. Õigus taotleda kompensatsiooni on, nagu ma ütlesin, kuni 90 000 hektari ulatuses. Nii et meil on praegu küllalt metsaomanikke, kes ei ole endale seda võimalust veel teadvustanud ja kes kindlasti järgmistel aastatel taotlevad sellesama kehtiva määra alusel kompensatsiooni. See tähendab, et riigi väljamakstava summa üldmaht kindlasti järgmistel aastatel suureneb juba sellel perioodil ja me peame sellele rahakatte leidma.

Arvan aga, et ka järgmise eelarveperioodi aruteludel me ei saa keskenduda ainult kompensatsiooni määrale, vaid peame keskenduma sellele, kas me kõiki piiranguid saame kompenseerida ja kas kõik kehtestatud looduskaitsepiirangud on üldse Eesti riigile jõukohased. Natura metsaaladele lisaks on poollooduslikud kooslused, mille piiranguid me kompenseerime otseselt ühise põllumajanduspoliitika summadest, lisaks Natura aladele jäävad põllumajanduslikud maad. Need on otsesed looduskaitsepiirangud, mida me ühise põllumajanduspoliitika eelarvest kompenseerime. Lisaks on ka põllumajandustootmisega seonduvad keskkonnakaitsepiirangud kitsendused.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teie aeg on läbi! Teine täpsustav küsimus, Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Aitäh, minister, selle kinnituse eest, et te olete sellel teemal siiski mõelnud. Kuid kas teile ei tundu, et sellistel suurematel looduskaitsealadel hakkab inimtegevus lõpuks välja surema ja see mõjutab väga tugevalt ka regionaalpoliitikat? Ma olen teid pidanud aatemeheks. Mida me siiski täna saaksime öelda näiteks Haanja looduspargi inimestele, et nad ei jäta oma põlistalusid maha sellepärast, et nad ei saa talveks oma metsast küttepuid teha? Mida me peaksime neile täna lohutuseks ütleva?

Helir-Valdor Seeder

Mina pean regionaalpoliitikat ja maapiirkondades elu võimaldamist kindlasti väga oluliseks. Aga ma veel kord rõhutan, et me peame jõukohaselt rakendama ka piiranguid ja kaitsma keskkonda. Sihtkaitsevöönd tähendab tõesti seda, et seal ei ole üldse mingi majandus-

tegevus võimalik, isegi küttepuid ei saa oma metsast varuda. See ei taandu ainult sellele, kui suures ulatuses riik selle piirangu suudab hüvitada, vaid taandub ka sellele, kas konkreetne piirang on alati otstarbekas. Kindlasti peame väga tõsiselt arvestama ka sellega. Nii et ei tohi piirduda ainult kompensatsiooni suuruste üle arutlemise ja vaidlemisega, vaid me peame jõudma selgusele ka nende piirangute otstarbekuses ja ulatuses. See on muidugi Keskkonnaministeeriumi pädevuses. Aga ma usun, et me oleme oma keskkonnakaitse ja kompensatsioonidega kui mitte oma võimalusi lausa ületanud, siis juba maksimaalsele piirile lähedale jõudnud. Pigem võib-olla oleks lähendus piirangute leevendamine teatud piirkondades.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Leinatamm, palun!

Tarmo Leinatamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Küll natuke teisest valdkonnast, aga keskkonnast ikka. Eile ühes uudistesaaates uhkustas Vjatšeslav Leedo, et Saaremaa kannataks välja 50 000 lihavesi. Ma arvan, et paljud, kes arvutada oskavad, ütlevad, et umbes poolteise aastaga sööksid need loomad terve saare lagedaks. Samas on Kesk-Eestist tulnud kohalike inimeste poolt signaale, et teatud piimakarja ja farmide kontsentratsioon hakkab nende elu segama. Kas on mingit moodi limiteeritud lihakarja või piimakarja või seakasvatuse kontsentratsioon regioonides, näiteks kas teatud hektarite arvu kohta või maakondade kohta? Ma tunnen lihtsalt saarlaste pärast muret. Seal on vinged tuuled ja kui saar on lagedaks söödud, siis nendest inimestest on lihtsalt kahju.

Helir-Valdor Seeder

Vastab tõele, et lihavesi kasvab, ja see on kindlasti positiivne. Meie potentsiaal on aga tunduvalt suurem, kui meil praegu nii piimalehmi kui ka lihavesi on. Nii et üldiselt selle pärast kindlasti Eestis muret tundma ei pea, et neid on liiga palju. Vastupidi, piimalehmade arv on viimasel paarikümnel aastal kõvasti vähenenud. Kui me räägime ka piimatoodangust, siis näiteks Holland – ma nüüd peast ütlen – toodab 11 miljonit tonni piima aastas, Eesti 600 000

tonni aastas. Ja Eesti territoorium on suurem. Ma ei taha öelda, et me peame jõudma samale intensiivsuse tasemele, nagu Hollandis on, kuid meil on ülimalt suur ärakasutamata potentsiaal põllumajanduslikuks tootmiseks.

Päris kindlasti ei ohusta see lihavesi arv, mis Eestis praegu on või mis on tootjatel lähitulevikuks planeeritud, mitte kuidagi meie keskkonda ega mõju kahjulikult meie looduspotsiaali ärakasutamisele. Pigem vastupidi, poollooduslikke kooslusi, mahajäetud luhtasid ja karjamaid, mida me praegu toetuste abil lihtsalt niitmise pärast niidame, võiks hoopis lambad ja lihavesi korras hoida. Nii väärindaksime selle rohusööda majanduslikuks kasuks meile kõigile. Kasutamata potentsiaali on meil piisavalt.

Probleem aga on kindlasti see, et tasakaal tootmise ja inimeste elukohtade vahel võib olla paigast ära. Tootmine ei tohi olla elukohtade liiga lähedal, suurfarmid ei tohi olla elukohtade liiga lähedal. Loomulikult tuleb seda planeerimis- ja ehitusseaduse täitmise raames arvestada eelkõige kohalikel omavalitsustel.

Aseesimees Jüri Ratas

Ja nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Me oleme Estriga korduvalt pöördunud nii keskkonnaministri kui ka Keskkonnaameti peadirektori poole ja on hea meel, et ka teie olete Haanja looduspargi temaatikast teadlik, kuigi nüüd olete te hakanud keskkonnaministrile natuke vastu rääkima. Ma tahaksingi siinkohal välja pressida ühe lubaduse. Kui te tõesti soovite jätkata dialoogi keskkonnaministriga, kas oleksite nõus kaasama arutellu kõiki inimesi, kes on nende piirangutega seotud? Paljudel juhtudel jäävad inimesed informatsioonita ja tekivad uued segadused.

Helir-Valdor Seeder

Eks aruteludes ja vaidlustes tõde selgubki! Päris paljudes küsimustes on meil loomulikult juba meie erinevast positsioonist tulenevalt keskkonnaministriga erinevad vaatenurgad. Aga Haanja probleemidega olen ma väga hästi kursis. Viimati käisin Haanjas sellel sügisel ja siis sunniti mind seal ka traktorirooli istuma ja

ma pidin ka põldudel sõitma. Nii et olen hästi teadlik sellest künklikust maastikust, looduskaitsealastest piirangutest ja muudest erisustest, mis Haanjal on. Aga loomulikult oleme valmis tegema ja teemegi koostööd kõigi inimestega, kes selle teemaga seotud on, ja kaasame nad otsustamisse. Keegi kindlasti kõrvale ei jää, võite selles kindel olla.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Rõõmuga kuulen, et te olete mures regionaalpoliitika ja maapiirkondade elujõulisuse pärast. Aga nagu me teame, looduskaitsealased piirangud ei mõjuta ainult maaomanikke, kes nende piirangute alas toimetavad, vaid ka kohalikke omavalitsusi. Ehk peaksime lähtudes regionaalpoliitikast ja vajadusest tagada kohalike omavalitsuste jätkusuutlikkus uuesti lauale võtma maamaksuseaduse muutmise seaduse, millel eelmises koosseisus kahjuks väga hästi ei läinud? Ehk tegeleksime sellega, et kompenseerida kohalikele omavalitsustele väiksemad maamaksu laekumised kaitsealustelt maadelt?

Helir-Valdor Seeder

See on üldse laiem küsimus, kuna puudutab nii maamaksu kui ka piiranguid. Ega Eestis ei kompenseerita kaugeltki mitte kõiki piiranguid, mis inimeste tegevusele, kaasa arvatud omanike tegevusele on seatud. Võtame või muinsuskaitsealased piirangud – kui kalliks läheb ühele või teisele inimesele nõuete täitmine nende hoonete remontimisel, rääkimata hilisemast kasutamisest või kasutamise otstarbe muutmisest. Neid piiranguid on tegelikult hulgaliselt, mis tulenevad seadusest, ja me ei suuda kindlasti kõikide nende täitmist riigieelarvest hüvitada.

Kus see tasakaalukoht täpselt paikneb, ei oska mina siin täna öelda – ma ei ole sel alal kõige suurem ekspert. Aga praegu me saame lähtuda kehtivatest seadustest ja nendest valdkondadest, kus kompensatsioon on ette nähtud, nii nagu näiteks looduskaitsealaste piirangute puhul sihtkaitsevööndites ja piiranguvööndites. Mina praegu sellega ka piirduks. Mis puutub kõikvõimalike muude Eestis kehtivate piirangute kompenseerimisse, siis see on laiem

arutelu teema. Selle peaks kindlasti tõstatama iga aasta riigieelarve menetluse käigus koos ülejäänud maksuseadustega ja vastavalt võimalustele siis ka langetama otsuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Eesti riigireitingu võimalik langetamine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda küsimuse juurde. Selle on esitanud Riigikogu liige Inara Luigas, vastab Vabariigi Valitsuse liige Jürgen Ligi, teemaks on Eesti riigireitingu võimalik langetamine. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Kümme aastat tagasi, kui reitinguagentuur Standard & Poor's tõstis Eesti riigireitingut, olime väga rahul ja uskusime, et meile antud hinnang on õige ja vastab igati meie püüdlustele. Toonane Eesti Panga president Vahur Kraft ütles, et reitingu tõstmine on märkimisväärne tunnustus Eestile ajal, mil maailma majanduse väljavaadetes valitseb ebakindlus, ja lisas, et riik peab kinni nii keskvalitsuse kui omavalitsuste tasandil oma varasematest majanduspoliitilistest lubadustest, sh lubadusest hoida eelarve tasakaalus. Kõik aastad on väike Eesti olnud väga püüdlik ja teatud mõttes ongi meie rahanduspoliitika olnud korras – riigieelarve on olnud tasakaalus ja Eesti riigivõlg on olnud Euroopa väikseimaid. Nüüd ei soovi reitinguagentuur meie puhul kärpida mitte ühte reitingupalli, vaid koguni kaks. Minu küsimus on: milles me eksisime?

Jürgen Ligi

Tahtsin just tänada sisuka küsimuse eest, aga see ei tulnud teil väga hästi välja. Sest kümne aasta asemel oleksite võinud vaadata kolme kuu taha, kui seesama agentuur tõstis kahe astme võrra meie reitingut. See iseenesest on väike kurioosum – kuidas nad augustis veel ei näinud neid asju, mida meie oma majandusprognosis juba nägime? Me ei olegi midagi valesti teinud. Seda on Standard & Poor's oma analüüsis ka näidanud. Mitte midagi kohalikele tegevusele ette ei heideta, küll aga kohale, kuhu me kuulume – Euroopale – ja õnnetul

kombel ühele tema osale, eurotsoonile, mis kindlasti pole kehvas seisus kui Euroopa Liit tervikuna. Seekord on see hinnang väga subjektiivne. See on väga üldistav ja samal ajal väga subjektiivne ühe tsooni suhtes – justkui diskrimineeriv või mis see sõna võiks olla, ja väga üldistav üksikute liikmete suhtes.

Eesti rahandus on Euroopa oludes täiesti erilises olukorras. Esialgsetes analüüsides nad isegi kritiseerisid meie pangandust kui riski. Lihtsalt *copy-paste* moel. Me reageerisime kiiresti ja nad selle osa koristasid ära, aga reitinguhoiatus jäi endiseks. Meie pangad said just äsja reitingu kasvu hinnangu, see oli nädalaks tagasi. Selles olukorras niimoodi kopeerida eurotsooni üldist teksti üksikriigile – see on natuke piinlik. Peale selle, et see oli üldkogu eel selline väga poliitilise surve maiguga asi, mida nüüd ka analüütikud on selgelt öelnud. Ma selles mõttes olen pettunud, et näiteks tänane Postimees ei ole seda meie tehtud kriitikat kuigi hästi hinnanud. See kriitika on ikkagi ekspertide poolt toetatav.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Ma ei saa aru, miks me võtame sellise hoiaku, et kui reitinguagentuurid tõstavad meie reitingut, siis me usume nendesse, aga kui on oht, et nad langetavad, siis me väidame, et nad ei käitu õigesti, et nad on rumalad, ja toome igasuguseid asju siia sisse. Kas te ei arva, et juba olemine teiste liikmesriikidega ühes paadis annabki reitinguagentuuridele õigustuse langetada Eesti reitingu määra? Miks ikkagi reitinguagentuurid arvavad, et meie reitingumäär võib langeda kahe palli ulatuses?

Jürgen Ligi

Ma meenutan veel kord. Augustis tõsteti meie reitingut kaks palli ja nad hindavad, et olukord on nüüd võib-olla sama, mis oli enne seda tõstmist. Aga ma selgitan, miks me niimoodi reageerime. Euroopa rahandusministrid on kaks aastat kirunud reitinguagentuure kui proaktiivset elementi majanduskeskkonnas, kes magab buumid maha ja võimendab kriise. Nende ennustused või hinnangud kipuvad ole-

ma isetäituvad ennustused, nad külvavad paanikat juurde. Mina olen siamaani olnud pigem kriitiline reitinguagentuuride kriitikute suhtes. Tehke oma kodu korda ja siis kritiseerige peeglit! Seekord aga on peegliga probleem. Seekord ma ühinesin esimest korda ülejäänud rahandusministritega. Peegel on kõver ja peegel näitab valgust silma, mitte ei peegelda olukorda, nagu ta peaks tegema. Ma faktid juba ütlesin: kui ikka eurotsooni keskmine laenukoormus on umbes 85% SKT-st ja Eestil 6%, siis on hinnang, et Eesti on teistega ühesugune, tegelikult ebaadekvaatne.

Teine probleem on selles, et põhiline näitaja on SKT. Selle poolest me oleme kehvas seisus kui meie sisuline võime ja pühendumus oma kohustusi täita. Ma võrdlen, et me oleme praegu Sloveeniaga ühes seisus, me oleme Tšehhiga ühes seisus, kuigi meie poliitilise otsustamise kogemused ja võime on paremad, meie laenukoormus on väiksem, meie defitsiit on erinevalt nende omast olematu. Sloveenia, kes peab näiteks pidevalt läbima referendumid kadalippu üsna lihtsate otsuste korral, mis meie teeme kiiresti, ei ole vaieldamatult nii efektiivne laenumaksja. Tema probleemid on suuremad. Ma võrdlen Eestit ainult nende riikidega, kes on meiega Standard & Poor'si hinnangul ühel tasemel – nende seis on kehvem. Aga ma tahan öelda seda, et meid alahinnatakse krooniliselt. Ma olen seda alati öelnud, ja mitte ainult selle koha pealt. Lihtsalt väiksuse tõttu.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teie aeg on läbi. Teine täpsustav küsimus, Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud rahandusminister! Ma olen nõus, et kõik liikmesriigid peaksid korraks peeglist vaatama. Kas te ei arva, et reitinguagentuur on tegelikult Eesti suhtes kui röntgen olnud ja vaadanud läbi kogu meie rahanduspoliitika. Meie rahanduspoliitikas on viimasel ajal suured muudatused olnud. Riigikassa hakkab haldama töötukassa ja haigekassa reserve ning me hakkame neid reserve kasutama ikkagi teatud rahavoogude suunamiseks. Me oleme väga helde käega, 1/3 riigieelarve ulatuses EFSF-ile garantiisid andnud, ESM-i me teeme järgmisel aastal 30 miljoni eurose osamakse jne. Kas te

ei arva, et reitinguagentuurid on läbi näinud, et eelarve niisuguse struktuuri ja heldete raheralduste korral ei ole meie rahanduspoliitika jätkusuutlik ja me seisame pigem suurte laenuvõtmiste lävel?

Jürgen Ligi

Katgoriliselt ei arva! Reitinguagentuur hindab riigi tõenäolist suutlikkust maksta laene ja meie puhul on see tõenäosus ikkagi AAA tasemel. Probleem on meil väike SKT ja muidugi ajalugu, mille jooksul on olnud võnkeid, eelkõige siis mõne aja tagune buum ja sellele järgnenud kriis. Aga nad ei suuda piisavalt hinnata meie tegelikku pühendumust. Igal juhul on meie seis parem kui meiega samal pulgal või meie lähedal olevate riikide oma ja meie eelarve jätkusuutlikkuses ei ole küsimus mitte mingil juhul. Küsimus on subjektiivses hinnangus, hästi vastuolulises analüüsis ja selle väga kummalises ajastuses. Kordan veel kord: ma olen esimest korda sellisel positsioonil, kus ma reitinguagentuuri kritiseerin, kuigi alahindamise tõttu oleks seda võinud teha ka varem. Samas, põhijäreldus on mul sama: reitinguagentuurid on olnud olulised valitsuste distsiplineerijad. Kahjuks natuke nõrgavõitu – Euroopa on täis valitsusi, kes ikkagi vajavad piitsa. Meie puhul aga on see piits praegu natukene märgist mööda läinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Ja nüüd viis kohapeal registreeritud küsimust. Tarmo Leinatamm, palun!

Tarmo Leinatamm

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Ma nagu ei mäleta, et reitingut oleks hakatud muutma piirkonniti. Ma ei mäleta, et oleks terve Ladina- või Lõuna-Ameerika, Kagu-Aasia või Araabia poolsaare reitingut tervenisti hinnatud. Järelikult selle eesmärk peab olema midagi muud. Sa ütlesid, et sellel võib olla mingisugune poliitiline eesmärk. Ma ei saa aru, missugune poliitiline eesmärk võiks olla ühel reitinguagentuuril. Kas ta siis ei ole oma otsustes, kuidas ma nüüd ütlen, suveräänne? Kas ta siis ei ole oma otsustes objektiivne? Kas me peame ka teisi reitinguagentuure kahtlustama? Kas me peame neid kahtlustama ka tulevikus, kui ajad muutuvad ja pöörduvad?

Jürgen Ligi

Mu vastus on: ei võikski olla poliitiline, ei tohiks olla. Aga praegusel juhul on väga erinevad eksperdid üle maailma öelnud, et nad sekkusid poliitikasse – kõik see ajastus, see põhjendus ja see üldistus. Niisugune ühe laua-ga löömine oli selge sõnum eurotsoonile, et tehke seda, seda ja seda. Samas oli see sõnum ka vastuoluline – mida nad siis praegu ikkagi tähtsustavad? Kas tõesti monetaarset lõdvenemist, näiteks Ameerika stiilis? Väga palju on populaarset arvamust, et probleemid lahendab raha trükkimine. Meie oleme ikkagi tõestanud pikka aega, et probleeme tuleb sisuliselt lahendada, mitte kinni maksta, ja sellepärast on too sisuline ettekirjutus natuke vaieldav.

Ma ei dramatiseeri asja üle. Ma ei jää seda kiruma ja tegelikult see turukontroll valitsuste üle tundub väga praktiline. Ma pean seda väga positiivseks. Lihtsalt nad võiksid olla oma kontrollis täpsed, õigetele asjadele tähelepanu juhtida, näiteks mitte tulla Eestile heitma ette pangandust kui riskiallikat. Skandinaavia pangandus on turu poolest suhteliselt eraldi, tema kapitaliseeritus on suurepärase, Eesti pankades kehtib väga kõrge kapitali adekvaatsuse nõue, mida täidetakse veel tunduvalt kõrgemalt. See on Euroopas täiesti erakordne olukord. Nii et meil esialgu seda riski ei ole. Rääkimata sellest, et meie laenude maksmise tõenäosus on ikkagi suur. Riik, kes on teinud väga palju selleks, et defitsiidist pääseda, kindlasti ei jäta laene maksmata. Välja arvatud muidugi juhul, kui valitsus vahetub teistsuguse vastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea rahandusminister! Täna võetakse siin saalis vastu järgmise aasta riigieelarve. Kuidas te rahandusministrina sellele tänasel päeval vaatate? Kas olete vastu võetava eelarvega rahul või tahaksite viimasel momendil seda kärpida? See küsimus tuleneb sellest, et majandusprognoose on ju oluliselt kärbitud. Kas olete kindel, et järgmise aasta riigieelarve sellisel kujul ka vett peab?

Jürgen Ligi

Ma olen loomulikult väikeses ärevusootuses, sest mitte keegi ju täpselt ei tea, mis ma-

janduses juhtuma hakkab. Väärtpaberiturud tekitavad paraku kõhedust. Spekulereetakse ikkagi langusega. Aga mul ei ole alust ametlikku prognoosi vaidlustada. Peale seda meie ametlikku prognoosi on tulnud ka paremaid prognoose. Kui me liidame selle aasta – või tegelikult korrutame – ja järgmise aasta majanduskasvu, siis endiselt Rahandusministeerium on praktiliselt kõige pessimistlikum. See 7% tänavuse aasta kasvu – no pigem ikkagi tuleb oluliselt üle. Sellelt pinnalt 3% ei anna ka sellist SKT taset, mis paneks väga muretsema. Igal juhul on meil reageerimise võime olemas ja me oleme seda tõestanud.

Kui Riigikogule midagi öelda, siis ma ütlesin pigem seda, et oma muudatused tuleks teha natuke kulturseamal moel. Aga me oleme fraktsioonides sel teemal rääkinud ja lõpptulemus ei ole loodetavasti väga halb.

Aseesimees Jüri Ratas

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu! Kolleeg Tarmo Leinatamm juba natukene küsis sama sfääri kohta, tuleksin samuti veidi geograafilisema mõõtme juurde. Needsamad reitinguagentuurid on ka väitnud, et eurotsooni äärealade riigid – täpselt nii on öeldud – on need põhilised ärevuse tekitajad. Siinkohal on mul küsimus: kas me pole nendega ühte patta sattunud just nimelt üldistuse mõjul? Oleme ju üks Baltimaadest. Aga samas on ka Soome justkui äärealal. Millest nad lähtuvad? Kas nad lihtsalt loobivad selliseid loosungeid õhku või see põhineb mingisugusel reaalsel üldistusel?

Jürgen Ligi

Soomlased ise peavad ennast ääremaaks oma analüüsis ja kinnitavad, kui hea on suures valuutaühenduses olla ääremaana – kindlasti mõjub selline natuke perifeerne asend puhvrina. Selge, et asend võib jõukuse püsimisele kaasa aidata. Kui sa oled jõukas naabruses, siis sa ei kuku nii madalale, sul on teatud võime hoida oma rikkust tänu naabrusele. Aga samas, kui räägitakse perifeeriast, siis räägitakse eelkõige sellest Euroopa kõhualusest, mis on ikkagi väga erinev üldisest Euroopa majandusest. Eesti võib öelda, et ta on väga suurepärases perifeerias. Meie lähedus Skandinaaviale –

seejuures veel suurem lähedus sisuliselt kui kilomeetrite poolest – on meile suureks abiks. Näiteks Läti ja Leedu sisu poolest nii lähedal ei ole. Nende integreeritus põhjaga on väiksem ning see on avaldunud nii investeringutes, kaubanduses, majanduspoliitikas kui ka poliitikas üldiselt. Meil on ikkagi hea perifeeria, me moodustame omaette piirkonna, kus on tugev pangandus ja tihedad majandussidemed.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kuni möödunud kolmapäevani arvas ilmselt suur osa Eesti rahvast, et selles, et meie riigi majanduslik või rahanduslik seis on enam-vähem normaalne võrreldes teiste riikidega, on suur roll valitsusel ja rahandusministril. Nüüd on härrased Stelmach ja Raudne väitnud, et just tänu nende tegevusele saime suurendada oma kaitsekulutusi 2%-ni SKT-st ja suudame jätkuvalt õpetajate palku välja maksta. Kuidas teie kommenteerite: kui suur osa oli härra Stelmachil ja härra Raudsel selles, et Eesti riigieelarve on enam-vähem tasakaalus?

Jürgen Ligi

Meil ikkagi rahandus on see, mis tegeleb rahandusega, ja äri tegelgu endaga, nii nagu eetikareeglid ja seadused lubavad. Ma ei tahaks neid asju praegu kokku panna.

Aseesimees Jüri Ratas

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Head valitsusliikmed, ma tänan teid küsimustele vastamast! Head ametikaaslased, ma tänan teid küsimast! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, head ametikaaslased! Tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu kümnenda töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun kõnetooli Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu kultuurikomisjon esitab kaks Riigikogu otsuse eelnõu. Nende sisu on selles, et esimese otsuse eelnõuga me teeme ettepaneku nimetada Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu liikmeks kolleeg Mart Meri, ja teise otsuse eelnõuga teeme ettepaneku nimetada Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmeks kolleeg Jaak Allik. Sellised otsused on kultuurikomisjon oma 5. detsembri istungil teinud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Lugupeetud härra eesistuja! Head kolleegid! Mul on üle anda arupärimine peaminister Andrus Ansipile. Sellele on alla kirjutanud nii Keskerakonna kui ka sotsiaaldemokraatide esindajad. Tegemist on arupärimisega, mis puudutab meie soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku institutsiooni. Nimelt, kui võeti vastu Eesti riigis võrdse kohtlemise seadus, siis järelevalve selle seaduse üle lisati soolise võrdõiguslikkuse voliniku pädevusse, eraldamata talle selleks rahalist ja inimressurssi. See teeb selle ülesande täitmise peaaegu et võimatuks. Sellele on pidevalt tähelepanu osutanud ka rahvusvahelised vaatlejad, samuti jagub selle kohta kriitikat viimases Euroopa Nõukogu raportis. Sellega ongi seotud meie arupärimine, millele me ootame piki-silmi konstruktiivseid vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Rait Maruste! Head ametikaaslased, saalis on väga suur lärm! Ma palun, austame ettekandjat!

Rait Maruste

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed, kolleegid! Põhiseaduskomisjoni nimel on mul au ja hea meel anda menetlusse erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindatud Eesti erakonnad on jõudnud ühisele arusaamale, et on aeg teha kodanikuhariduses, erakonnademokraatia tugevdamises ja rahvusvahelise poliitilise koostöö edendamises uus samm. Ja see samm oleks demokraatia arendamise sihtasutuste ellukutsumine. Demokraatiat arendav sihtasutus oleks erakonna

asutatud sihtasutus, mille eesmärk on avalikes huvides vaba ühiskondlik-poliitilise mõtte ja demokraatliku ilmavaate uurimine, levitamine, salvestamine ja toetamine. Sihtasutused oleks küll erakondade loodud, kuid nad ei või olla kasutatud erakondade praktilise poliitika eesmärkide saavutamiseks. Nende tegevus oleks avalik, finantseeritud valdavalt riigieelarvest ning allutatud erakondade rahastamise alasele järelevalvele. Sihtasutuse ja erakonna lahus hoidmiseks on eelnõus ette nähtud terve rida piiranguid nii juhtimises, rahastamises kui ka järelevalves.

Sihtasutuste loomise ettepanekut ajendasid tegema mitmed asjaolud, nimetan neist siinkohal üksnes mõningaid. Esiteks, me oleme oma demokraatia ülesehitamisel saanud hindamatut ja seni tagastamatut abi analoogsetelt institutsioonidelt demokraatlikes lääneriikides. Meie aukohus oleks nüüd ka ise panustada ja anda oma kogemused edasi teistele demokraatiat üles ehitavatele institutsioonidele ja riikidele. Teiseks, meie kodanikuühiskond on küll olemas, kuid veel kaugel arengutasemest ja mõjukusest, mida me sooviksime näha. Taotleme, et kodanikuühiskond ja poliitika muutuks süsteemsemaks ja maailmavaateliemaks ning sellesse oleks selgituse ja dialoogi kaudu kaasatud senisest suurem hulk teadlikke ja informeeritud inimesi. Meie ettepanek võeti põhiseaduskomisjoni vastu ühehäälselt ja mul on hea meel anda see eelnõu juhatajale üle. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Käesolevaga annan mitme Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile soolise võrdõiguslikkuse nõukogu kohta. Nimelt, 2004. aasta 7. aprillil võeti Riigikogus vastu soolise võrdõiguslikkuse seadus, mille § 24 sätestab soolise võrdõiguslikkuse nõukogu loomise. Seni ei ole seda nõukogu loodud ja sellega seoses on meil mitu küsimust. Mis põhjusel on teie hinnangul soolise võrdõiguslikkuse nõukogu moodustamine edasi lükkunud? Soolise võrdõiguslikkuse nõukogu kinnitab soolise võrdõiguslikkuse poliitika üldsuu-

nad ja esitab Vabariigi Valitsusele oma seisukohad ministeeriumide esitatud riiklike programmide vastavuse kohta soolise võrdõiguslikkuse seaduse §-le 9. Kes täidab praegu nõukogule pandud ülesandeid, kuna nõukogu pole loodud? Millal selle nõukogu moodustamine ette võetakse ja kuidas härra Pevkur sotsiaalministrina hindab soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 11 lõike 2 vajalikkust? Too lõige kohustab tööandjat koguma soopõhiseid tööalaseid statistilisi andmeid? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kolm eelnõu ja kaks arupärimist ning Riigikogu juhatus otsustab nende edasise menetlemise vastavalt kodu- ja töökorra seadusele.

Läheme edasi teadete juurde. Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. detsembril algatatud kaupade piirikontrolli tingimuste kooskõlastamise rahvusvahelise konventsiooni 8. lisa heakskiitmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 6. detsembril algatatud elektrituruseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 6. detsembril algatatud karistusseadustiku ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; neljandaks, riigikaitsekomisjoni s.a 6. detsembril algatatud rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon.

Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Andres Jalaku Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni liikmeks ning kinnitanud ta maaelukomisjoni liikmeks. Jõudu teile!

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise siseminister Ken-Marti Vaherile.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 93 Riigikogu liiget, puudub 8.

1. Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse, kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse, Kohtute Raamatupidamiskeskuse Rahandusministeeriumi valitsemisalasse üleviimisega seotud seaduste, riigieelarve seaduse ning Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (101 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme nüüd päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse, kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse, Kohtute Raamatupidamiskeskuse Rahandusministeeriumi valitsemisalasse üleviimisega seotud seaduste, riigieelarve seaduse ning Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 101 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun saalis vaikust! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Lühidalt meie fraktsiooni hääletuse tagamaadest. Eelnõul on teatavasti meie põhiseaduse järgi oma kindlad nõuded. See eelnõu koosneb valdavalt sätetest, mille kohta me võiks isegi öelda, et kui nii, siis nii. Kahjuks esitati eelnõu kobareelnõuna ja nüüd on see veel muutunud ka. Kõige suurem probleem selle eelnõu puhul on seotud muudatustega, mis on seotud riigieelarve baasseadusega. Nimelt oleme me soovunud, et see baasseadus mingilgi moel leevendaks valitsuse poolt jõupositsioonilt läbi viidud sotsiaalkindlustusreservide kaaperdamist – et baasseaduses oleks säte, et lepingud, mis töötuskindlustuse ja ravikindlustuse alal sõlmitakse, ei saa mingilgi moel kahjustada seadusega neile mõlemale kindlustusele pandud ülesandeid ja huve. Kahjuks jättis komisjon

selle soovi arvestamata. Seetõttu meie fraktsioon seda eelnõu ei toeta.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Nüüd ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja. Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma olen mitu korda öelnud ja ütlen veel kord, et täna on tegemist seadusega, mis muudab tervelt 21 seadust. Need on seadused, mis ei ole mitte kuidagi omavahel sisuliselt seotud, vaid on meelevaldselt ühte paketti kokku pandud. Näiteks autoriõiguse seaduse muutmine ei ole kuidagi seotud riigieelarve seaduse muutmisega, mis puudutab Rahandusministeeriumi soovi ja õigust käsutada haigekassa vahendeid. Seega ma näen siin selgelt saadikute probleemi oma mandaadi teostamisel. Ei ole tagatud piisav arutelu asjaomastes komisjonides ja mis kõige tähtsam, saadikutel ei võimaldata võtta seisukohta eraldi kõigi 21 seadusmuudatuse osas, sest hääletada saab ainult üks kord, kas poolt või vastu. Seega ma arvan, et kui me praegu toetame seda Vabariigi Valitsuse algatatud seaduseelnõu, siis me vähendame teadlikult iseenda põhiõigusi – õigust esitada oma seisukoht.

Seega Keskerakonna fraktsioon sellega nõustuda ei saa. Me ei saa anda oma häält sellele, et jätkuvalt eiratakse demokraatia põhiprintsiipe ning et seatakse ohtu ka põhiseaduse põhimõtted. Palun kõigil teil mõelda selle peale, enne kui te oma valiku teete! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Nüüd võime asuda eelnõu 101 lõpphääletust ette valmistama. Kas võime minna lõpphääletuse juurde?

Head ametikaaslased, tulenevalt põhiseadusest nõuab eelnõu 101 heakskiitmine Riigikogu koosseisu häälteenamust ning enne lõpphääletust viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 92 Riigikogu liiget, puudub 9.

Panen lõpphääletusele eelnõu 101. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 54 Riigikogu liiget, vastu 38, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse alga-

tatud Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse, kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse, Kohtute Raamatupidamiskeskuse Rahandusministeeriumi valitsemisalasse üleviimisega seotud seaduste ja riigieelarve seaduse ning Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 101 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (134 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde, milleks on rahanduskomisjoni algatatud käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 134. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid on 4, erapooletuid ei ole. Rahanduskomisjoni algatatud käibemaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu 134 on seadusena vastu võetud. (Tabel 13.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (100 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse

ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esinaja Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Me tahame enne selle seaduseelnõu lõpphääletust veel kord välja tuua selle seaduseelnõu puudused ja mõningad siin sisalduvad vastuolud.

Meenutan riigi presidendi kõnet siin saalis 12. septembril s.a: "Erineva eesmärgiga seadusmuudatusi pole praegu enam kohane menetleda üheskoos. Ma palun teid, võtke aega, arutage erinevaid eluvaldkondi eraldi!" Kuid peame tõdema, et me ei ole selle ettepanekuga nõustunud ja menetleme jätkuvalt kobareelnõu. Me ei saa teha otsuseid ühe või teise muudatuse kohta eraldi ja seega pole hääletamine poolt või vastu kaugeltki objektiivne.

Teiseks, valitsussektori rahavoo efektiivsuseks juhtimiseks ja likviidsuse suurendamiseks konsolideeritakse haigekassa ja töötukassa rahalised vahendid. Sellega aga riivatakse nii haigekassa kui ka töötukassa autonoomiat. Regulatsiooni kohaselt sõlmitakse küll riigi ning haigekassa ja töötukassa vahel hoiulepingud, milles reguleeritakse raha asumine ja kasutamine, kuid tuleb tunnistada, et riik peab lepinguga tagama piiramatut õigust igal ajal oma raha kasutada ja riik peab lepinguga tagama usalduse sotsiaalkindlustusfondide suhtes.

Tahan ka välja tuua, milline on selle seaduseelnõu mõju riigieelarvele tulevikus. Riigieelarve finantseerimisvajadus aastatel 2011–2015 on kokku 1,2 miljardit eurot. Negatiivset rahavoogu saab katta likviidsusreserviga ja Euroopa Investeerimispangalt võetava sihtotstarbelise laenuga. Samas on vaja aastate jooksul võtta täiendavalt laenu või emiteerida võlakirju 569 miljoni euro ulatuses. 2015. aasta lõpuks kuuekordistub keskvalitsuse võlakohustuste maht 172 miljonist eurost 1076 miljoni euroni ja valitsussektori võlakoormuse osakaal SKT-s suureneb 6,6%-st 9,5%-ni. See toimub siis aastal 2015. Aastane intressikulu võlakoolest kasvab hinnanguliselt 3,1 miljonist eurost 42,3 miljoni euroni. Haigekassa ja töötukassa vabade vahendite prognoositav maht

2012. aasta lõpuks on 557 miljonit eurot. Nende vabade vahendite liitmine riigi likviidsusreserviga võimaldab riigil lähiaastatel hoiduda kulukale laenuvõtule minemisest. Kuid Rahandusministeerium pole kaugeltki andnud selgitusi selle kohta, kuidas hakkab riik käituma siis, kui sotsiaalkindlustusfondidel tekib reaalne vajadus raha kasutada ja suureneb ka riigi vajadus likviidsuse järele. Riigikassa konsolideerimine lükkab riigi laenuvõtmise kindlalt edasi tulevikku.

Mis puudutab kohalikke omavalitsusi, siis kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse muudatusega petab riik taas omavalitsusi. Kui riik kontsernikonto kaudu tagab endale parema likviidsuse ja suurema reservi rahavoogude juhtimisel, siis kohalikele omavalitsustele jäävad taas ...

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma palun vabandust! Head ametikaaslased! Saalis on väga suur lärm. Palun austame ettekandjat ja neid ametikaaslasi, kes soovivad ettekannet kuulata! Palun, ettekandja! Pool minutit lisaagea.

Inara Luigas

Aitäh! Kui riik kontsernikonto kaudu tagab endale parema likviidsuse ja ka suurema reservi rahavoogude juhtimiseks, siis kohalikele omavalitsustele jäävad taas kehtima piirangud ja neil puudub ka võimalus edasiseks arenguks. Käesoleva aasta lõpus küll lõpeb 2009. aastal kehtestatud erakorraline laenupiirang, kuid need omavalitsused, kes ootasid võimalust võlakoormust suurendada individuaalsele võimekusele toetudes ja kes on kõikide investeringute elluviimise edasi lükanud, peavad selle seaduseelnõu jõustumise korral pettuma, kuna saajaprotsendiliselt põhitegevuse tulude mahu ulatuses ülempiiri rakendumine lükatakse taas ühe aasta võrra edasi.

Neljandaks, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse juures peab veel kord toonitama, et puuduvad iga-sugused analüüsid, kuidas paraneb sellega alkoholipoliitika, mis selles muutub ja nimelt, kui suurt survet avaldab see muudatus salaturule. Vastamata jääb ka küsimus, mis on parem, kas suunata rohkem raha Maksu- ja Tolliametile, kes korraldaks paremat järelevalvet salaturul, minimeeriks seda turgu, andes selle-

ga panuse legaalse alkoholi tarbimisse, mis omakorda suurendaks maksutulust, või tõsta aktsiise, tõstes nii legaalse alkoholi hinda, mis kasvataks veelgi salaturu osakaalu ja mõjuks negatiivselt alkoholipoliitikale.

Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes Keskerakonna fraktsioon seda seaduseelnõu ei toeta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ma palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Püüan seekord vähem rääkida rahast. Mõte mitte rääkida rahast tekkis seoses sellega, et see teema on olnud pikka aega üleval ja kuum, kuid on jäänud mulje, et vähemalt mõni valitsuse liige, olgu näiteks toodud Jürgen Ligi, ei saagi aru, mille üle vaidlus käib. Tegelik vaidlus toimub minu meelest selle üle, kuidas üks riik peaks olema üles ehitatud. On üks selline arusaam, et kodanik, kes parasjagu siin saalis 101 Riigikogu liikme seas ei ole, osaleb Eesti riigi elu korraldamisel järgmine kord siis, kui ta Riigikogu korralistel valimistel, näiteks märtsis 2015, hääletuskasti juurde läheb. On ka teine seisukoht. Selle õigsust püüavad minu meelest tõestada need kaks kindlustusliiki: ravikindlustus ja töötuskindlustus. Selle seisukoha järgi on olemas valdkonnad, kus seadusandlik võim, kes annab tuge seaduse näol, täidesaatev võim ja kodanikuühiskond peaksid koostööd tegema, just selle eesmärgiga, et valimised ei murraks nende kindlustusliikide selgroogu, et need tegutseksid jätkusuutlikult ja oleksid püsti pandud natuke laiemal pinnal kui ainult poliitilise otsuse alusel.

Selle eelnõu seadusena vastuvõtmisega on nende kindlustusliikide töö sisuliselt juba lõppenud. Eesti Tööandjate Keskliit on protesti märgiks kutsunud ära oma esindajad töötukassa nõukogust (olgu öeldud, et see nõukogu saab otsuseid langetada siis, kui kohal on kaks kolmandikku liikmetest) ja 1. jaanuarist kutsutakse oma esindajad tagasi haigekassa nõukogust. Ka selle nõukogu tulevastel koosolekutel ei saa ühtegi otsust vastu võtta, kui kõik liikmed pole kohal, ja on ka otsuseid, mis jäävad tulevikus selles nõukogus vastu võtmata, sest

nõuetekohast liikmete arvu ei ole võimalik kokku saada.

Selle eelnõu tagamaa on ka selles, et sõltumata sellest, kas meil on majanduslikult head või nigelad aastad, on üks suur vaidlus teemal, kes, kus ja mida otsustama peaks. Ma arvan, et Eesti riik on midagi rohkemat kui Rahandusministeerium. Ma arvan, et ministrid ei peaks igal aastal rahandusministriiga peetaval eelarvevaidlusel viimases hädas musta huumorina välja käima ettepanekut oma ministeeriumi ärakaotamise kohta, kuna Rahandusministeerium on kõigist kõige targem ja just tema teab täpselt, kus midagi kokku hoida saab, ministeeriumid ise ei tea midagi. Ma arvan, et nii ei saa ühte riiki juhtida. See on rahakeskne riik, see ei ole inimestekeskne riik. Nii ei tohi riiki juhtida.

Me hääletame vastu ka seetõttu, et lõppkokkuvõttes võiks selle idee autor Jürgen Ligi endale poliitikuna selgeks teha, kas järgmisel aastal meie majandus kasvab 3%, nagu tuleneb riigieelarve eelnõust, või majandus kukub 8%, sest arvestades seda töötuskindlustusmaks määra, mida inimesed järgmisel aastal maksavad, ja seda, et valitsus jõupositsioonilt reservid kaaperdab, tuleks ta oma tulude ja kuludega toime isegi siis, kui Eestis oleks 110 000 – 120 000 töötut, st 8%-line majanduslangus. Kuidagi võiks valitsus selle SKT 3%-lise kasvu ja 8%-lise kukkumise vahel aru saada, mida ta teeb. Ma arvan, et ju neil on plaan selge, aga kuna retoorikat ei ole ja käitumisnormid on ülbed, siis aetakse teile jama.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Asume eelnõu 100 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 100. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 55 Riigikogu liiget, vastu on 40, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 100 on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (126 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on põhiseaduskomisjoni algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Võime minna eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen eelnõu 126 lõpphääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 71 Riigikogu liiget, 1 on vastu ja 2 jäid erapooletuks. Põhiseaduskomisjoni algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu 126 on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Strateegilise kauba seaduse eelnõu (96 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud strateegilise kauba seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 96. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud strateegilise kauba seaduse eelnõu 96 on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Lennundusseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (103 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud lennundusseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 103. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud lennundusseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (99 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast! Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu kolmas lugemine. Ettekandjaks palun kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Proua juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu kolmanda lugemisega seonduvast informatsioonist. Nimelt, 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu esimene lugemine toimus 26. oktoobril ja teine lugemine 16. novembril s.a. Kolmanda lugemise ettevalmistamiseks arutas rahanduskomisjon 2012. aasta riigieelarve eelnõu ja sellega seonduvat temaatikat oma istungitel 21. ja 22. novembril ning 5. ja 6. detsembril 2011. aastal.

21. novembril andsid komisjonile oma valitsemisala 2012. aasta eelarve kohta detailse ülevaate põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo. Need olid kaks ministrit, kes ei

olnud veel komisjoni ees oma haldusalast või valitsemisalast rääkimas käinud. Põllumajandusvaldkonnas seonduvad olulisemad käsitlused seiretega ja analüüsidega, analüüsiks eraldatavate vahenditega ja nende piisavusega, mida minister markeeris PRIA IT-süsteemide uuendamise vajadusega. Ta mainis ära ka maa-parandussüsteemidega seonduva, nende arengu ja finantsid. Eelarvest on näha, et Põllumajandusministeeriumi eelarve kasvab. Minister tõi välja, et kasvu peamine põhjus on toetuste mahu suurenemine.

Haridusteemadel oli varem (kõige esimesena ministeeriumide inimestest tegelikult) rahanduskomisjonis rääkimas käinud haridusministeeriumi kantsler, aga seekord tuli komisjoni ka minister, kuna teemad, mis on seotud haridusega, eriti just eelarve kontekstis, on olnud ju aktuaalsed läbi kogu selle aja. Minister tõi esile olulisemad teemad haridusvaldkonnas. Põhiteema, mille ta välja tõi, oli õpetajate töötasu. Selle ümber käis pikem diskussioon ning see teema on olnud ka avalikkuses päris pikalt kõne all. Ta markeeris ära ka sellised teemad nagu vajadus üldharidusvõrku reformida, haridusvõrku optimeerida, st struktuursed ümberkorraldused, ja vajadus leida lisavahendeid. Minister mainis, et ta eeldab ja loodab väga, et töö viib selleni, et ühel hetkel tuleb riigi ja kohalike omavalitsuste kompromiss. Ta on astunud samme, et luua töögrupp, kus linnade liidu, maaomavalitsuste liidu, haridustöötajate liidu ja haridusministeeriumi esindajad oleksid ühe laua taga. Ta ütles komisjonis, et praegu tehakse tööd selle nimel, et 2013. aasta eelarve menetlemise ajal oleksid ootused ja võimalused juba väga selgelt teada.

Kui rääkida enne kolmandat lugemist laekunud muudatusettepanekutest, siis tähtjaks oli antud 21. november ja selleks ajaks laekus 19 muudatusettepanekut Riigikogu fraktsioonidelt, lisaks oli ühe muudatusettepaneku koostanud rahanduskomisjon. Kui rääkida komisjoni enda muudatusettepanekust, siis see koosneb mitmest osast ja on koostatud ministeeriumidelt saadud lisainfo alusel. Selgitused on lisatud muudatusettepanekute loetellu. Kui tuua välja olulisemad muudatused, mida nähakse ette rahanduskomisjoni muudatusettepanekus, siis need on seotud kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse jõustumise edasilükkamisega, AS-i Estonian Air aktsiakapi-

tali suurendamisega, alkoholiaktsiisi tõusu edasilükkamisega ühe kuu võrra, Muuseumi-ehituse Sihtasutuse likvideerimismenetlusega, Päästeameti elupäästevõimekust suurendava tegevuskava täpsustamisega ja Riigimetsa Majandamise Keskusele Rahandusministeeriumilt lühiajalise laenu võtmise võimaldamisega. Lisavahendeid suunatakse haridus-, keskkonna-, kultuuri- ja sotsiaalvaldkonna projektide toetuseks ja investeringuteks, viljatusraviks, narkotestide tõhususe suurendamiseks, samuti suurendatakse eraldisi päästeliidule, päästekeskustele, eri piirkondades täiendavatele vabatahtlikele komandodele ning Politsei- ja Piirivalveameti tegevuskuludeks.

Komisjon arvestas osaliselt ettepanekut nr 19, mille eesmärk on suurendada Sotsiaalministeeriumi eraldisi, tulenevalt kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduses sätestatud rahastamise tingimustest.

Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekud nr 3, 4, 5 ja 13 ei leidnud komisjoni toetust, tulenevalt nende vastuolust riigieelarve seaduse §-ga 20. Põhjus on see, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 120 lõike 3 kohaselt peavad riigieelarve eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekud vastama riigieelarve seaduse §-s 20 ettenähtud tingimustele ning riigieelarve seaduse § 20 lõige 3 sätestab, et riigieelarve muutmise ettepanek ei või põhjustada riigieelarve puudujääki, selle suurenemist või ülejäägi vähenemist. Eelnimetatud ettepanekutes oli katteallikatena esitatud riigieelarve finantseerimistehingute muudatused, mis võivad põhjustada riigieelarve puudujäägi suurenemist. Nimetatud ettepanekuid ei toeta ka Vabariigi Valitsus ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 120 lõike 5 kohaselt ei kuulu need Riigikogu täiskogus hääletamisele.

Ülejäänud ettepanekud ei leidnud komisjoni toetust järgmistel põhjustel. Tulenevalt rahvusvahelistest kohustustest on kaitsekulude mahuks 2012. aastal ette nähtud 2% SKT-st. Osal muudatusettepanekutel oli katteallikaks pakutud just nimelt nende kulutuste vähendamine. Komisjonis leiti, et Vabariigi Valitsuse reservi vähendamine ja RMK kasumieraldise suurendamine nimetatud mahus ei ole jätkusuutlik. Ühe muudatusettepaneku puhul olid ära märgitud valitsemisala omatulud. Need laekuvad siiski eri asutuste tulude laekumise tulemusel ja neid on võimalik kasutada vaid tulu teeni-

nud asutuste endi kulude katteks. Kohalike teede hoiuks on 2012. aasta eelarves juba ette nähtud 17,8 miljonit eurot, kasv on 5,1 miljonit eurot ehk protsentuaalselt on see üle 40%, kuid ühes muudatusettepanekus leiti, et peaks veel finantsressursse lisama. Ühe muudatusettepaneku puhul pakuti katteallikana loodusväärtuslike maade ostuks vajalike vahendite vähendamist, mis tegelikult pikendaks menetlust. Kuigi mitme lisaprojekti rahastamist on võimalik taotleda Euroopa Liidu struktuurifondidest, oli ühes muudatusettepanekus ette nähtud, et konkreetset projekti võiks rahastada riigieelarvest.

Kui rääkida arvudest, siis riigieelarve tulude maht on ligikaudu 6,116 miljardit ja kulude maht 6,576 miljardit eurot. Eelarve eesmärk on suurendada majanduslikku stabiilsust ning luua üldist soodsat majanduskeskkonda. Järgmise aasta puudujääk ulatub 2,1%-ni SKT-st ja seda eelkõige põhjustatuna CO₂ kvootide müügi tulust tehtavatest investeeringutest ja teise pensionisamba riigipoolsete maksete täies mahus taastamisest. Riigieelarve puudujääki ja finantseerimistehinguid on kavas rahastada reservide abil.

Komisjon teeb ettepaneku kolmas lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Hääletamisel oli selle poolt 6 komisjoni liiget, vastu oli 3 ja erapooletuid ei olnud. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimistes võivad osaleda ainult fraktsioonide esindajad. Palun, kolleeg Kadri Simson Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Järgmise aasta eelarve menetlemine on siin saalis taas kord lõpusirgele jõudmas. Nii nagu mitmel aastal, nii ei ole ka sellel aastal valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsioonide läbirääkimised lõppenud läbirääkimiste protokollil allkirjastamisega ning nii ei jõua ka koalitsioon ja opositsioon Riigikogu saalis riigieelarve osas kokkuleppele. Kohati tundub, et me elaksime justkui kahes Eestis, mille ühisosa on vaid see hoone siin Toompeal, sest kogu see sisend, mis tuleb

Eesti eri paikadest, on koalitsioonil ja opositsioonil totaalselt isesugune.

Koalitsiooni jaoks Eestis muresid ja probleeme justkui ei olekski. Muidu arvaksin, et te nähtavasti ei tõsta oma jalga väljapoole Tallinna, kuid ma olen Riigikogu kodulehelt näinud, et ka koalitsioonifraktsioon käib väljaspool Tallinna rahvaga kohtumas. Ei tea, kellega te kohtute, kas ainult pankurite ja ärimeestega, sest kui te Eesti äärealadel kohtuksite õpetajatega, siis te räägiksite eelarve puhul õpetajate palga tõusust. Kui te kohtuksite tavaliste inimestega, siis te saaksite aru, et toasooja hinnaralli ei saa meid ükskõikseks jätta ja ilmselt oleks mõistlik toasooja käibemaksu vähendada. Kui te kohtuksite väljaspool Tallinna omavalitsusjuhtidega, siis te ilmselt mõtleksite eelarvele ka sellest vaatepunktist, et kohalike omavalitsuste tulubaas tuleks taastada. Kui te käiksite väljaspool Tallinna koolides, siis saaksite aru, et te peaksite nagu meiegi koolitoidu rahastamisest rääkima.

Tuleva aasta eelarve kõige suurem puudus ongi Eesti inimeste äraunustamine. Kuidas ikkagi peaks see eelarve toetama tavalist Eesti inimest? Mis on valitsuse sõnum nendele inimestele, kelle reaalpalk on viimaste aastate jooksul järjepidevalt langenud ning kes on praegu olukorras, kus nad tulevad vaevu ots otsaga kokku?

Paar kuud tagasi oli Toompeal õpetajate meelevaldus. Ei ole just tavaline, et Eesti maa sool tuleb Toompeale. See oli kindlasti viimast hädast põhjustatud samm. Õpetajate meelevaldusel ütles üks õpetaja, et ta kuulas Riigikogus toimunud peaministri küsimuste-vastuste vooru, oodates, kas sealt tuleb ka õpetajate jaoks sõnum, mingi lootusekiir. Peale peaministri pikka monoloogi oli selge, et õpetajate jaoks sealt midagi head ei tulnudki.

Tuleva aasta eelarve puhul on näha, et ainukesed positiivsed sõnumid puudutavad aastat 2015 ehk järgmist Riigikogu valimiste aastat. Mõnes mõttes on need sõnumid kümme aastat vanad, sest taas lubatakse, et aastal 2015 alandatakse tulumaksumäära. See on saanud juba pigem eesmärgiks iseeneses kui meetmeks mõne muu eesmärgi saavutamisel. Aga oma vigadest tuleb ikkagi õppida, mitte neid järjepidevalt korrata. Protsüklilise maksupoliitikaga jõudisime majanduskriisi ajal Euroopa ühte suurimasse majanduslangusesse. Väide, et tu-

lumaksureformist võitsid kõik, pole samuti päris korrektne, kui mitte öelda, et see on suisa vale, sest nn võidu suurus on olnud väga erinev. Miinimumpalga saaja ning 4000 euro suuruse kuupalga saaja võit erineb peaaegu 30 korda.

Oleks koalitsioonil siiras soov parandada inimeste olukorda ja vähendada ebavõrdsust, siis plaanitaks 2015. aastal tulumaksuvaba miinimumi tõstmist, aga see ei ole arutlusel, sest parandatakse vaid ühe väikese, rikkama ühiskonnaosa elujärge. Ülejäänud vaadaku ise, kuidas hakkama saavad.

Mis puudutab Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekuid, siis me oleme pakkunud riigieelarve eri lugemistel neile erinevaid katteallikaid. Viimase katteallika kohta võib öelda, et ka Riigikogus harrastatakse sellist teguviisi, et mis on lubatud Jupiterile, ei ole sugugi lubatud härjale. Kuidas muidu seletada seda, et ESM-i sissemakse katteallikaks on üks eelarverida sobilik, aga õpetajate palga tõusuks ei sobi see kohe mitte kuidagi? Tegelikult, kui päris aus olla, olles teinud eksperimente muudatusettepanekutega, võib öelda, et mitte ükski opositsiooni pakutav katteallikas poleks koalitsioonile nagunii sobinud. Ei saa nõustuda koalitsioonipoliitikute jutuga, et tegemist on vajalike muudatusettepanekutega, kuid kahjuks ei saa neid toetada, sest katteallikas ei sobi. Küsimus on siiski prioriteetides ehk selles, millest me alustame riigieelarve koostamist.

Palun kolm minutit lisaega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Kadri Simson

Meie jaoks on oluline õpetajate palga tõus, see tõus peab olema oluline ega tohi olla tingimuslik, mitte nii, et paneme 220 gümnaasiumist 150 kinni ja siis leiame vahendeid allesjäänud õpetajate palga tõusuks.

Praegu on eelarves ikkagi vähem tähtis olnud see, kuidas Eesti inimesed toime tulevad, ja enam tähtis on olnud see, kuidas me välja näeme. Üleöö leiti vajalik sissemaksusumma endast rikkamate riikide toetamiseks, aga oma inimeste valupunktide leevendamiseks mitte mingeid lahendusi otsida ei püütagi.

Hea tahte ja hoolimise märgiks oleks võinud koalitsioon siiski mõnda opositsiooni

muudatusettepanekut toetada, kas või koolitoidu maksumuse suurendamist ühe euron ja tasuta koolitoidu sisseviimist gümnaasiumiastmes või lapsetoetuse määra tõstmist. Paljudele lastele on koolilõuna ainus soe söök päevas. Tervisliku koolilõuna pakkumine vaid 78 eurosendi eest käib kooliköörides töötavatele inimestele juba üle jõu. Keskerakond on esitanud eelnõu, mis näeb ette, et koolilõunatoetus tuleb viia ühe euron ja tasuta koolilõuna sisse ka gümnaasiumiastmesse. See eelnõu, mis kevadel algatati, on siiaaani Riigikogu menetluses. Loodetavasti, kui koalitsioonifraktsioonid millalgi satuvad väljaspool Tallina mõnda kooli, siis saavad nad aru, et rasketel aegadel on tasuta koolilõuna eriti vajalik.

Reaalsuses on selle 2012. aasta riigieelarve koostanud valitsus ja Riigikogu panus selle muutmiseks on olnud marginaalne. Koalitsiooni liikmed on seda eelarvet taevani kiitnud ja rääkinud, kuidas see lahendab kõik Eesti probleemid, kuigi mingisugune enesekriitika võiks ka koalitsioonipoliitikutel olemas olla. Demokraatlikule riigile omaselt on opositsioonierakonnad toonud välja eelarve puudused, sest kus viga näed laita, seal tule ja aita.

Opositsioonierakonnad on teinud muudatusettepanekuid, et valitsuse vigu parandada, kuid nendest ettepanekutest on teerulliga üle sõidetud. See on paraku muutunud viimasel ajal tavapäraseks käitumiseks. Pärast 2012. aasta riigieelarve vastuvõtmist kuuleme, et selle eelarve võttis vastu Riigikogu. See on küll juriidiliselt õige, kuid tegelikult vale, sest see eelarve võetakse vastu koalitsioonipoliitikute häältega.

Keskerakonna fraktsioon ei saa toetada eelarvet, mis ei paku lahendust Eesti elu võtme-probleemidele. Nendeks on mitmete ametite lahutamatuks osaks saanud ebaõiglaselt madal palk, ühiskonna suurenev kihistumine, inimeste väljaränne ning loomulikult laste vähene heaolu.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Kutsun kõnepulti kolleeg Sven Mikseri Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Sven Mikser

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Väga raske on midagi lisada sellele, mida olen

juba öelnud eelarve eelmistel lugemistel, sest ega see eelarve lugemiste vahel ju nähtavalt paremaks ei ole läinud. Kuigi riigis, mis nime- tab ennast parlamentaarseks riigiks, võiks va- litsuse poolt Riigikogule arutamiseks esitatud eelnõu menetlemise käigus ju paremaks saada.

Tegelikult peegeldab selle eelarve menetle- mise protsess üht üldisemat protsessi Eesti poliitikas, nimelt seda, kuidas riik liigub ini- mesest kaugemale. Me siin Toompeal ütleme selle kohta vahel, et inimesed võõranduvad riigist. Mina arvan, et tegelikult võõrandub riik ja riigivõim oma inimestest. Toimub see nii, et valitsev koalitsioon siin Toompeal saadab oma parimad pojad ja tütreid täitevvõimu teostama, need aga sulguvad omaenda elevandiluust või eebenipuust torni ja suhtlevad rohkem oma kolleegidega Brüsselis kui oma valijatega siin Eestimaal. Nii juhtubki, et me investeerime oma raha nii, et tulemuseks on Brüsselist tulev kiitus, aga ei investeerime omaenda inimestesse. Tagajärjeks on mõistagi see, et inimesed lähe- vad Eestist lihtsalt ära.

Sotsiaaldemokraadid tegid selle eelarve kohta mitmeid olulisi, põhimõttelisi, tulevikku suunatud muudatusettepanekuid. Me tegime ettepaneku kolmekordistada praegust 19 euro suurust lastetoetust. Ühelt poolt on tegu küsi- musega õiglusest, sest kahtlemata on lastega perekonna kulud oluliselt suuremad kui sama sissetulekuga lasteta perekonnal. Teisalt on lastele arengutingimuste loomine riigi jaoks investering, mis nõuab ressursse pika aja jooksul, kuid on samas väga suure tulususega.

Teiseks, õpetajate palk. See on samuti küsi- mus n-ö tunnetatud õiglusest, aga ka küsimus investeringust Eesti inimvarasse, sest just siit ju algabki haridusreform, millest me nii palju räägime. Reformierakondlastest pea- ja rahan- dusminister on teatanud Riigikogu ees, et õpe- tajate palga tõusuks ei jagu raha sel põhjusel, et siiani on tegemata koolivõrgureform. Ei ole kuskilt kuulnud, et õpetajate tööülesannete hulka käiks lisaks muule ka üleriigilise kooli- reformi tegemine. Teisisõnu ütleb valitsus, et nende endi, st valitsusliikmete siiani tegemata töö tõttu ei saa järgmise aasta eelarves õpetajate palga tõusuks vahendeid ette näha. Tegeli- kult kumab siit läbi ka ideoloogiline veendu- mus, et väärtust luuakse üksnes erasektoris, avalik sektor aga sööb selle väärtuse lihtsalt ära. Väga raske on asuda Eestis investeerima

inimvarasse, niikaua kuni me ei näe õpetajat väärtuse loojana, kes väärrib ka riigi tunnustust.

Järgmiseks tudengitest. Sotsiaaldemokraa- did on teinud ettepaneku luua praeguste le tudengitele toimiv õppetoetuste süsteem alates järgmisest õppeaastast ja taastada endiste le tudengitele õppelaenu kompenseerimise kord. Siin on küsimus riigi usaldusväärsest. Me räägime väga palju oma riigi usaldusväärsest nii, nagu see paistab väljastpoolt meie riiki vaadates, märksa vähem räägime paraku riigi usaldusväärsest omaenda kodanike silmis.

Sotsiaaldemokraadid tegid ettepaneku fi- nantseerida riiklikult tasuta koolitoitu ka gym- naasiumiastmes ja taastada 2009. aastal peata- tud programm "Igale lapsele lasteaiakoht". Me tegime ettepaneku asuda likvideerima seda ebaõiglust, mis majanduskriisi ajal tehti meie omavalitsustele tasandusfondi kärpimise ja tu- lumaksuosa vähendamise. Mitte ükski neist ettepanekutest ei leidnud valitseva koalitsiooni toetust.

Ma palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Sven Mikser

Me nägime oma ettepanekutele ette ka kat- teallikad. Üks neist, mis oli koalitsioonile vas- tuvõetamatu, oli kaitsekulutuste suurendamine pisut mõõdukamas tempos kui valitsuse ette- pandud 22%-line kasv järgmisel aastal. Teised olid seotud täiendavate tuluallikatega, mis sa- muti ei olnud valitsevale koalitsioonile vastu- võetav.

Kui me tahame tulevikus oma riigi ja rahva arengusse investeerida, panustada meie kõige väärtuslikuma ressursi, Eesti inimvara aren- damisse, siis kahtlemata peame võtma eest ära ideoloogilised prillid või silmaklapid, mis ei lase meil ringi vaadata riigieelarve täiendavate tuluallikate järele, mis ühest küljest ei pärsiks ettevõtlikkust ja ettevõtlust, teisest küljest oleksid sotsiaalselt õiglased ja kolmandaks an- naksid riigile raha vajalike asjade tegemiseks. Näiteks tegid sotsiaaldemokraadid ettepaneku suurendada üldist tulumaksu määra ning toeta- da tööandjate ja töövõtjate ettepanekuid töö- tuskindlustusmaks vähendamiseks. Paraku ei olnud ideoloogilistel põhjustel ka see ettepa- nek valitsevale koalitsioonile vastuvõetav.

Kuna eelarve menetlemine siin saalis ei ole olnud dialoog valitsuse ja parlamendi vahel, veel vähem dialoog valitseva koalitsiooni ja Riigikogu opositsiooni vahel, ja kuna ühtegi opositsiooni muudatusettepanekut ei ole sisuliselt arvestatud, siis ei saa sotsiaaldemokraadid 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu lõpphääletusel toetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Mikser! Palun kõnepulti kolleeg Jaanus Tamkivi Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Jaanus Tamkivi

Head kolleegid! Riigikogu teeb täna loode-tavasti parlamendi selle koosseisu seni tähtsaima otsuse. Me võtame vastu järgmise aasta eelarve, mille järgi riik hakkab elama aastal 2012. Eelarvest rääkides on olnud juttu rekordilistest investeeringutest, kaitsekuludest, pensionitõusust, toe pakkumisest peredele ja ettevõtlusele. See kõik on väga oluline ja väärib ülekordamist. Lõpphääletuse eel tahaksin aga lausuda tänusõnu nii valitsusele kui ka rahandusministrile, kes on pidanud Riigikoguga sisukat dialoogi, mille käigus on eelarve saanud palju paremaks.

See protsess siin on kulgenud nii, nagu on kohane parlamentaarses demokraatias. Eelarve menetlemine on olnud tasakaalukas ja näidanud Riigikogus valitsevat poliitilist küpsust. See lause oli mõeldud opositsioonile, kelle mitmed ettepanekud on olnud väga asjalikud, kui välja arvata üks asi, nimelt katteallikad.

Eestile edu toonud majandusmudel sai sel kevadel jällegi valijatelt heakskiidu ja sellega tuleb jätkata. Majanduskasv on märksa jätkusuutlikum eelarvetulude kasvu allikas kui maksutõus. Ettepanekud maksutõusudeks pole mitte ainult poliitiliselt vastuvõetamatud, vaid need tooksid ka oluliselt vähem maksutulu, kui algatajad väidavad.

Soove eelarve mahtu ja puudujääki suurendada oli menetluse käigus palju. Õnneks jäi peale ettevaatlik hoiak ning me jäime truuks konservatiivsele eelarvepoliitikale. Hulk opositsiooni ettepanekuid nägid katteallikana ette reserve vähendamise ehk defitsiidi suurendamise. See on otseses vastuolus nii seaduse kui ka terve mõistusega.

Euroopa riigid mässavad suurtes võlgades ja see loob ohte ka Eesti majandusele. Me ei pidanud eelarvet menetledes vajalikuks liigset, igaks juhuks kärpimist, aga kindlasti mitte ka kulude ja puudujäägi suurendamist. Eesti vanasõna ütleb, et võlg on võõra oma. Seda tõde tunnistavad lisaks meile ka IMF ja rahvusvahelised reitinguagentuurid. Just seetõttu, et Eestil pole vaja maksta suuri laenuintresse, saame järgmisel aastal lubada ajaloo suurimaid investeeringunumbreid. Mõtleme sellele ja majandame järgmistele põlvedele laenukoormat panemata.

Reformierakond pole kunagi toetanud reforme, mille kogu sisu on vaid pealkiri. Ei ole toetanud ka maksulangetusi, mille tegemiseks tuleb laenu võtta. Kindlasti ei jää töötuskindlustusmaks langetamata. Selles on valitsusliit juba ammugi kokku leppinud. Teeme seda esimesel võimalusel, mil see on meile jõukohane. Maksude langetamisel soovime eelistada töötajumaksude langetamist, sest need maksud pidurdavad majanduskasvu tarbimismaksudest enam. Töötukassa ja haigekassa reserve eelarvega ühendamise kriitikutele tahan aga öelda, et rahakotil ei ole mõistlik ühte taskut kinni õmmelda, et siis pärast arutleda selle üle, kes meile laenu võiks anda.

2012. aasta eelarve, mille Riigikogu täna heaks kiidab, pakub Eestile maailmamajanduse tõmbetuultes kindlust. Täna teadmiste põhjal võib öelda, et saame eelarve, mida pole vaja häbeneda ka kümne aasta pärast. Kuid maailm ei ole veel valmis, Eesti riik ei ole valmis. Me peame toimuvat hoolega jälgima ja kui reaalsus muutub, siis vajaduse korral eelarves korrektiive tegema.

Reformierakonna fraktsioon on siiski kindlal arvamusel, et 2012. aasta eelarve on parim võimalik, ja annab selle eelarve toetuseks tubli kolmandiku kõigi Riigikogu liikmete häältest. Kutsun ka kõiki teisi kolleege üles selle eelarve poolt hääletama! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaanus Tamkivi! Palun kõnepulti kolleeg Urmas Reinsalu Isamaa ja Res Publica Liidu esindajana!

Urmas Reinsalu

Palun kolm lisaminutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendi esinaine! Austatud parlamendiliikmed! IRL-i fraktsioon toetab selle riigieelarve vastuvõtmist. Kui üks eelkõnelejatest Sven Mikser osutas sellele, et opositsiooni muudatusettepanekute tagasilükkamise tõttu ei õnnestunud parlamendil muudatusettepanekuid menetledes seda eelarvet paremaks muuta, siis ma arvan, et selle menetluse üks suuremaid voorusi oli see, et me ei teinud seda eelnõu kehvemaks.

Eelkõige oli üks fundamentaalseid ettepanekuid, mida opositsioon esitas ka oma muudatusettepanekute põhilise katteallikana, astmelise tulumaksu sisseseadmine. Meie selge seisukoht on, et Eesti majanduskasvu eeldus on üldise maksukoormuse mittetõstmine. On hea meel tõdeda, et järgmise aasta riigieelarvega jääb üldine maksukoormus Eestis 32,4% tasemele ning valitsuskoalitsiooni siht on langevada see 2015. aastaks 31,7%-le.

Teine tõsine kriitikakoht oli see, et eelarve eelnõu otsekui ei puuduta inimest, jääb inimkaugeks ja inimene, kes on meid siia parlamenti otsuseid tegema lähetanud, ei näe, et selle eelarve abil saaks lahendada tema olulisi probleeme. Meie jaoks on majanduse perspektiive vaadates tähtsaim küsimus tööhõive. Järgmise aasta eelarve väga selge prioriteet on tööhõive suurendamine nende vahenditega, mida keskvalitsusel on võimalik tagada. Esiteks, avaliku sektori investeeringute kasv. Avaliku sektori investeeringud kasvavad järgmisel aastal 1,25 miljardi euronit ehk 28%. Suurim osa investeeringutest on planeeritud riigimaanteede remondiks. Teine märksõna tööhõive suurendamiseks on ettevõtluse toetamine maa- ja piirkondades. Me toetame järgmisel aastal Eesti põllumeest täiendavate otsetoetuste mahu 10%-lise kasvuga. Põllumajanduse, maaelu ja kalanduse valdkonna arendamise toetused kasvavad 47,1 miljoni euro võrra. Kolmandaks on väga oluline teema aktiivsed tööturumeetmed. Ma juhin tähelepanu, et võrreldes registreeritud töötuse kõrgtasemega 2010. aasta märtsis, kui oli üle 95 000 registreeritud töötut, on tööpuudus vähenenud tasemele alla 50 000 registreeritud töötut. Murekoht on aga see, et on kasvanud pikaajaliste töötute osakaal, nende

inimeste osakaal, kes on olnud registreeritud töötud üle 12 kuu. Seetõttu on otstarbekas, et riik suunab 37,6 miljonit eurot ehk kõigi aegade suurima summa aktiivseteks tööturumeetmeteks. Eelistus on see, et kahandada pikaajalist töötust. Tööhõivevaldkonnas annab järgmise aasta riigieelarve puhul selge kursi konkurentsivõime kava "Eesti 2020". On igati loogiline, et selle kava valguses langetatakse otsused ka eelarve prioriteetide rahaliste katete kohta. Neljandaks, tööhõivet soodustatakse ettevõtlustoetuste abil. On positiivne, et järgmisel aastal vähendatakse ettevõtlustoetuse taotlemisel bürokraatiat ning prioriteetideks on seatud stardi-, tootearendus- ja eksporditoetused.

Kui kõnelda inimesest ja inimkesksusest, siis vaadake eelarve struktuurset jagunemist. Jätakuvalt suunab riik kõige enam raha sotsiaalsele kaitsele – 33% eelarvekuludest. Järgnevad majandus (16%), tervishoid (13%) ja haridus (12%). On positiivne, et riikliku ravikindlustuse maht kasvab käesoleva aasta eelarvega võrreldes 8,5%. Positiivne on see, et riigieelarve võimaldab järgmisel aastal tõsta pensione 4,4% ning täies mahus taastuvad ka teise pensionisamba maksed. Järgmise aasta eelarvest eraldatakse summasid, et jätkuks asenduskodude reorganiseerimine ning nende asemel peremajade ehitamine vanemliku hoolitsuseta lastele. Jätkame lasterikaste perede kodutoetuse programmiga, millest on saanud oma kodu soetamiseks ja kordategemiseks raha juba üle 1200 pere, kus kokku kasvab üle 7000 lapse. Järgmise aasta jooksul peaks valmima Sotsiaalministeeriumi raport peretoetuste üldise süsteemi muutmiseks nii, et kitsamates majanduslikes oludes lapsed saaksid suuremat toetust.

On tõsi, et areng saab tulla ainult hariduse, innovatsiooni ja teaduse kaudu. Kui me vaatame arengu soodustamist, siis riigi kulud teadus- ja haridustegevusele moodustavad järgmise aasta eelarvest tervelt 1% SKT-st. Haridusvaldkonna kulud suurenevad 65 miljonit eurot ehk 12%. Järgmisel aastal seisab ees enam kui poolesaja koolihoone ja õpilaskodu renoveerimine. Järgmisel aastal käivitatakse eelarveeraldise toel IT Akadeemia, et tagada konkurentsivõimeline IKT-haridus. Suureneb ülikoolide riikliku koolitustellimuse maht, mis kõrgharidusreformi elluviimise korral muutub

ka tõhusamaks tegevustoetuseks. On tõsi, et me suutsime õpetajate alampalka 2007. ja 2008. aastal tõsta ligi viiendiku. Meil ei ole põhjust seda otsust kahetseda. Haridusminister on väljendanud meie selget tahet, et täiskoor-musega õpetaja palk peab olema 20% riigi keskmisest kõrgem. Selle saavutamiseks on vajalik, nagu eelkõnelejad ka osutasid, praegust haridusraha tõhusamalt kasutada ning riigi rahaliste võimaluste paranemise korral suunata haridusse lisavahendeid.

Opositsioon pakkus omapoolsete kuluprioriteetide ühe katteallikana välja ka riigikaitsekulude rida. Meie, IRL-i ja Reformierakonna koalitsiooni selge valik järgmisel aastal on eraldada Eesti riigi kaitseks 2% SKT-st. See tugevdab riigi iseseisvat kaitsevõimet ning tagab riigikaitse stabiilsuse. Kõige rohkem ehk 54,6% suurenevad kulutused kaitseväelastele tänapäevase varustuse ja laskemoona hankimiseks. Kaitseliidu rahastamine suureneb 16,8%, kaitseliitlased saavad juurde tänapäevaseid vormiriideid, varustust, sõidukeid ja korralikke lasketiire. Me ei saanud toetada ettepanekut neid eelarveeraldisi kahandada.

IRL-i fraktsioon tänab koostöö eest selle eelarve menetlemisel Reformierakonna fraktsiooni, asjaliku kriitika eest mõlemat opositsioonierakonda ja muidugi kõiki tublisid ametnikke, kes aitasid seda eelarvet ette valmistada ja riigieelarve eelnõuks muuta. Meie hääletame kindla südamega selle eelarve eelnõu poolt. See on optimaalne valik, mis põhineb arusaamal, et riik saab kulutada nii palju, kui palju on meil võimalik teenida.

Esimees Ene Ergma

Aeg.

Urmas Reinsalu

Aitäh teile koostöö eest!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Urmas Reinsalu! Kõigi fraktsioonide esindajad on saanud võimaluse esineda. Lõpetan läbirääkimised ja läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Neid on seaduseelnõu kohta esitatud 20. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata, kuid Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 120 lõike 5

kohaselt ei kuulu see muudatusettepanek hääletamisele. Teise muudatusettepaneku on esitanud rahanduskomisjon ja ettepanekut on täielikult arvestatud. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata, kuid see ettepanek ei kuulu samuti hääletamisele. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja see ettepanek ei kuulu samuti hääletamisele. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, selle ettepaneku on juhtivkomisjon jätnud arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. Kümnes muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 11. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 12. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 13. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 14. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 15. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 16. muuda-

tusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 17. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 18. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu. 19. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on ettepanekut osaliselt arvestanud. 20. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja ettepanek hääletamisele ei kuulu.

Me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud ja võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 99. Palun hääletada!

Poolt hääletas 55 Riigikogu liiget, vastu oli 44 ja erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.) Õnnitlen! (Aplaus.)

8. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu (119 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Jätkame tööd päevakorrapunktidega. Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun Riigikogu kõnepulti riigikaitsekomisjoni esimehe. Kolleeg Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Selle otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati 23. novembril s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 1. detsembril

kella 18-ks eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, mistõttu tuleb otsuse eelnõu teisel lugemisel lähtuda otsuse eelnõu esimese lugemise tekstist.

Afganistani missiooni näol on tegemist NATO kõige olulisema sõjalise missiooniga, millele laienevad ÜRO Julgeolekunõukogu vastavad resolutsioonid. Täpsustuseks Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu esimese lugemise seletuskirjale märgime, et s.a 12. oktoobril võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni nr 2011, millega ISAF-i operatsiooni volitusi pikendati kuni 2012. aasta 13. oktoobrini. Vastutus Afganistani julgeoleku eest antakse praeguste kavade kohaselt Afganistani valitsusele ja julgeolekujõududele üle 2014. aasta lõpuks.

Riigikaitsekomisjon kohtus s.a 6. detsembril komisjoni istungil Kaitseväge Peastaabi ülema kohusetäitja kolonel Peeter Hoppega ja kolonelleitnant Eero Reboga. Kohtumisel saadi viimane ülevaade olukorrast missioonipiirkonnas.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 5. detsembri s.a istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri, eelnõu ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mati Raidma! Kolleeg Marko Mihkelson.

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud parlamendi juhataja! Hea komisjoni esimees! Mul on selline küsimus. Kas järgmiseks aastaks missiooni pikendades tekkis komisjonis ka arutelu, milline võiks üldse olla Eesti missiooni tulevik Afganistanis, ka näiteks peale aastat 2014?

Mati Raidma

Aitäh! Kui me räägime konkreetselt kaitseväge missioonist, siis see peaks lähiaastatel ikkagi suunduma rohkem ja rohkem mentorluse ehk Afganistani julgeolekujõudude väljaarendamise ja toetamise suunas. Kui me räägime

Eesti toetusest üldiselt, siis loomulikult ei lõpe arengukoostöö ja teised projektid aastal 2014. See suund sai kinnitust 5. detsembril Bonnis toimunud suurel rahvusvahelisel konverentsil, kus oli teemaks just nimelt Afganistani tulevik aastatel 2015–2024. Eesti jätkab kindlalt oma panuse andmist, aga me pigem toetame just nimelt tsiviilühiskonna ülesehitamist. Paralleelselt toimub Afganistanis missioon, mille käigus õpetavad Eesti politseinikud välja Afganistani politseid. Lähtuvalt seadustest politseinike osalus missioonil Riigikogu mandaati ei vaja.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu veel kord, kolleeg Mati Raidma! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole ja me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu 119. Palun hääletada!

Poolt hääletas 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 19.)

9. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (117 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun kõnepulti riigikaitsekomisjoni liikme Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Selle otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati 23. novembril s.a. Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu enne teist lugemist oma 5. detsembri istungil. Muudatusettepanekute esita-

mise tähtjaks eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, mistõttu tuleb otsuse eelnõu teisel lugemisel lähtuda otsuse eelnõu esimesele lugemisele esitatud tekstist.

Nii nagu ka eelmise eelnõu puhul, kohtus riigikaitsekomisjon selle eelnõu teist lugemist ette valmistades 6. detsembril kaitseväge esindajatega ning sai ülevaate olukorrast erinevates missioonipiirkondades ja kaitseväelaste ettevalmistamisest missioonipiirkondadesse siirdumise tarbeks.

Nüüd natuke meeldetuletuseks. Eesti osalemine NATO reageerimisjõududes tuleneb NATO-liikmesusest. NRF-i reageerimisjõud on oluline vahend NATO kollektiivse enesekaitse operatsioonide kiirel käivitamisel, kui see peaks vajalik olema. Seega on NRF-is osalemine otseselt seotud ka Eesti julgeolekuga. NRF-i kasutamise otsustab NATO nõukogu ühehäälselt, mis tähendab, et NRF-i kasutamine saab toimuda ainult Eesti nõusolekul.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma s.a 5. detsembri istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskirja. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Laasi! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta samuti ei ole ja me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu 117. Palun hääletada!

Poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 20.)

10. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu (122 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun riigikaitsekomisjoni liikme Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu enne teist lugemist oma s.a 5. detsembri istungil. Arutluse all olev Riigikogu otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 23. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, mistõttu tuleb otsuse eelnõu käesoleval ehk teisel lugemisel lähtuda otsuse eelnõu esimese lugemise tekstist. Otsuse eelnõu kohaselt jätkaks Eesti laevakaitsemeeskond osalemist nii Euroopa Liidu piraatlusevastases operatsioonis Atalanta kui ka NATO mereoperatsioonil Active Endeavour. Piraatlusevastane operatsioon Atalanta on Euroopa Liidu kõige olulisem sõjaline operatsioon. Euroopa Liidu liikmesriigina on Eesti jaoks oluline ellu viia Euroopa Liidu ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat. Just seda tähendab ka osalemine operatsioonis Atalanta. Märgin veel, et vanakreeka keeles, kreeka mütoloogias tähendab *atalanta* naiskütti.

Juhin tähelepanu, et Eesti õiguses on piraatlus karistatav. Karistusseadustiku § 100 näeb piraatluse eest karistusena ette vangistuse kuni 20 aastaks.

2010. aasta sügisel pikendas Euroopa Liit operatsiooni Atalanta mandaati kuni 2012. aasta 31. detsembrini. Täpsustuseks eelnõu esimese lugemise seletuskirja kohta märgin, et s.a 22. novembril võttis ÜRO Julgeolekunõukogu

vastu resolutsiooni nr 2020, millega samuti pikendati Atalanta volitusi.

Eelnõuga on seotud s.a 6. detsembri riigikaitsekomisjoni istung, kus riigikaitsekomisjon sai kaitseväe esindajatelt ülevaate olukorrast missioonipiirkonnas. Ma pean tunnustama, et meie mehed on seal erakordselt tublid. Seda võin siin teie ees seistes kindlalt väita. Kuni 2012. aasta aprillini tegutseb Eesti laevakaitsemeeskond Prantsusmaa sõjalaeva meeskonna koosseisus ning alates 2012. aasta maikuust tegutseb Eesti meeskond eeldatavalt taas Saksamaa sõjalaeval.

Mereoperatsiooni Active Endeavour näol on NATO lepingu artikli 5 järgi tegemist kollektiivse kaitse operatsiooniga. *Active endeavour* tähendab aktiivset püüdlust.

Jõuan lõpusirgele. Riigikaitsekomisjon otsustas oma 5. detsembri istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri. Varem, s.a 10. novembril oli riigikaitsekomisjon otsustanud, et kui otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, siis teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu s.a 7. detsembri istungi päevakorda. Tuginedes Riigikogu koduja töökorra seaduse §-le 109, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu teine lugemine lõpetada, teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marianne Mikko, väga põhjaliku ettekande eest! Teile on küsimusi. Kolleeg Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt suur tänu põhjaliku ettekande eest! Aga mul tekkis küsimus, kui palju me plaanime sinna neid nn naiskütte saata.

Marianne Mikko

Ma seda oma ettekandes ei öelnud, aga eelnõus on kirjas, et kuni 15 kaitsevälalast. Üldiselt on see arv umbes 12, lisaks paar ohvitseri.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Leinatamm!

Tarmo Leinatamm

Aitäh! Kas operatsioonile Atalanta nime andmine on mõjunud ka selle operatsiooni sõjalisele õnnele? Kui see nimi oleks olnud Lembitu, kas siis oleks see variant olnud tunduvalt halvem?

Marianne Mikko

Ma arvan, et on mõjunud, sest nende operatsioonide tulemus on siamaani olnud selline, et kolm neljandikku juhtumitest on olnud edukad. Aga aastal 2010 lõppes siiski 52 juhtumit piraatide võiduga.

Esimees Ene Ergma

Palun, Tarmo Leinatamm, teine küsimus!

Tarmo Leinatamm

Kas piraadid on ise ka kuidagi seda Atalanta nime kommenteerinud?

Marianne Mikko

Seda me, kallid kolleegid, riigikaitsekomisjonis ei arutanud. Seega ma sellele küsimusele paraku vastata ei saa.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord aitäh, Marianne Mikko! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid samuti ei ole. Me võime minna otsuse eelnõu lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu 122. Palun hääletada!

Poolt hääletas 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 21.)

11. Töölepingu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (129 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandjaks kõnepulti sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on au tutvustada teile töölepingu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on viia Eesti õigus kooskõlla kahe Euroopa Liidu direktiiviga. Me võtame selle eelnõuga üle renditööd ja vanemapuhkust käsitlevate direktiivide mõned sätted. Enamik eelnõus olevaid muudatusi on seotud renditööga. Kuna Eesti vanemapuhkuste süsteem on vanemapuhkusi käsitleva direktiiviga võrreldes soodsam, siis vajavad meie seadused selles osas üksnes täpsustust.

Kuna eelnõu käsitleb peaaesjalikult renditööga seonduvat, selgitan siinkohal renditöö mõistet. Renditööga on tegemist juhul, kui töötaja sõlmib töölepingu tööandjaga, kuid asub tööle kolmanda isiku ehk kasutajaettevõtja juures. Oluline on teada, et renditöö on juba praegu töölepingu seaduses reguleeritud, kuid vajab direktiivist tulenevalt täpsustust.

Peamised muudatused, mida me ette paneame, on järgmised. Esiteks, kuna renditöödirektiiv rõhutab renditöö olulise tunnusena asjaolu, et töötaja teeb kasutajaettevõtja juures tööd ajutiselt, siis ongi täpsustatud renditöö mõistet, siia lisatakse sõna "ajutiselt".

Teiseks täpsustab eelnõu tähtajaliste töölepingute sõlmimist renditöö korral. Siin on eelnõus tehtud kaks muudatust. Esimene on seotud sellega, et kehtiva õiguse alusel võib tähtajalise töölepingu sõlmida juhul, kui tööandja juures tehtav töö on ajutise iseloomuga, näiteks hooajatöö või töömahu ajutisest suurenemisest tulenev töö. Eelnõu täiendab töölepingu seadust selliselt, et renditöö korral võib tähtajalise lepingu sõlmida ka siis, kui töö, mida töötaja kasutajaettevõtja juures teeb, on ajutise

iseloomuga. Näiteks on tähtajalise lepingu sõlmimine renditöö suhtes õigustatud, kui kasutajaettevõtja vajab töötajat suvehooajaks. Teine muudatus siin on see, et kehtiva õiguse alusel võib tööandja sõlmida töötajaga tähtajalise töölepingu järjest kaks korda, kusjuures aeg lepingute sõlmimise vahel ei ületa kahte kuud. Kolmanda tähtajalise lepingu sõlmimise korral muutub leping tähtajatuks. Eelnõu täpsustab, et renditöö suhtes kehtib see reegel iga kasutajaettevõtja kohta eraldi. See tähendab, et leping muutub tähtajatuks siis, kui töötaja on ühe ja sama kasutajaettevõtja juures töötanud kahe järjestikuse tähtajalise lepingu alusel.

Kolmas muudatus puudutab vanemate õigust puhkust saada. Eelnõuga suurendatakse vanemate õigust puhkust saada, tagades mõlemale vanemale võimaluse võtta tasustamata puhkust kümme tööpäeva aastas kuni lapse 14-aastaseks saamiseni või kuni puudega lapse 18-aastaseks saamiseni. Sellega seoses oli tekkinud küsimus, sest praeguses legaalk tekstis on "ja" ja "või" vahetuses.

Neljas muudatus puudutab töötervishoiu ja tööohutuse seadust. Täpsustatakse, et tööülesandeid renditööna täitvate töötajate suhtes peab olema tagatud töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmine. Renditöö puhul peavad töötervishoid ja tööohutus olema tagatud samaväärselt nagu tavatöö puhul.

Viimane, viies muudatus puudutab võrdse kohtlemise seadust. Muudatuse järgi tuleb renditööd tegevale töötajale rakendada samu töö- ja puhkeaja ning töötasu tingimusi, mis on ette nähtud võrreldavale kasutajaettevõtja töötajale. Ettevõttes tööd tegevaid isikuid ei või kohelda erinevalt seetõttu, et üks on tavatöötaja ja teine renditööna tööd tegev töötaja.

Me toetame sotsiaalkomisjoni ettepanekut eelnõu esimene lugemine lõpetada ja suunata eelnõu teisele lugemisele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandjaks sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eel-

nõu 129 oma 22. novembri istungil. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid arutelul Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Rene Lauk ja Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna töösuhete poliitika juht Seili Suder, kes eelnõu komisjoni liikmetele ka tutvustas.

Minister tegi hea ettekande ja tutvustas eelnõu põhjalikult, ma seda kordama ei hakka. Komisjonis tekkis vaid üks küsimus: kas kehtivas seaduses on küllalt täpselt defineeritud rendiagentuuri mõiste, sest direktiivi on lisaks juriidilisele isikule sisse toodud ka füüsiline isik, kes võib rendiagentuuri pidada? Komisjon otsustas, et kahe lugemise vahel me konsulteerime sel teemal Justiitsministeeriumiga.

Komisjon oli täis koostöömeeleolu ja tegi kõik otsused konsensuslikult. Ma tutvustan neid teile. Nimelt otsustas komisjon teha juhatusele ettepaneku võtta eelnõu 129 Riigikogu täiskogu päevakorda 7. detsembril, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 21. detsember kell 16. Ettekandjaks määras komisjon minu, Maret Maripuu, ka konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Maret Maripuu! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 129 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 21. detsembri kell 16. Eelnõu 129 esimene lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.44.

Istungi kestus 2 tundi ja 44 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 8. detsember 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (123 SE) kolmas lugemine

2. Politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse ja päästeteenistuse seaduse muutmise ning asutuste ümberkorraldamisest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (116 SE) kolmas lugemine

3. Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2011. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu (135 OE) esimene lugemine

4. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Elektri hind" arutelu

5. Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu (108 SE) esimene lugemine

6. Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu (110 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu kümnennda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad anda üle eelnõusid või arupärimisi! Ma palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Austatud kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul üle anda arupärimine peaminister Andrus Ansipile. Arupärimine käsitleb programmi "Igale lapsele lasteaiakoht". Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2011–2015 seisab, et valitsusliidu pere- ja rahvastikupoliitika eesmärk on luua Eestist peresõbralik riik, kus inimesed soovivad hea meelega lapsi saada ja kasvatada. Vanemahüvitis moodustab küll suurema osa peretoetustest, kuid uuringud näitavad, et tule-

vasi lastevanemaid motiveerib enim kindel tulevik peale vanemahüvitise maksmise lõppu. Samuti on probleemiks liialt suur lõhe lühi- ja pikaajaliste peretoetuste vahel. Koolieelse lasteasutuse seaduse kohaselt on kohalikul omavalitsusel kohustus tagada, et kõik lapsed saaksid lasteaias käia. Samas me teame, et riik selle programmi rahastamist kriisiajal kärpis. Seoses sellega on meil peaministrile viis küsimust, millele loodame saada konstruktiivseid vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Läheme teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised peaminister Andrus Ansipile ning sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

On ka teade Võrumaalt pärit päkapikkudelt, kes paluvad kõiki Riigikogu liikmeid käia selle nädala jooksul Riigikogu hoone vestibüülis, kus võib päkapikkudele luuletust lugeda, tantsumamme esitada või laulda.

Nüüd, head ametikaaslased, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

1. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (123 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on õiguskomisjoni algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine.

Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Tulenevalt põhiseadusest vajab eelnõu 123 seadusena vastuvõtmine Riigikogu koosseisu häälteenamust. Enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Panen lõpphääletusele eelnõu 123. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Õiguskomisjoni algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 123 on seadusena vastu võetud. (Tabel 22.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse ja päästeteenistuse seaduse muutmise ning asutuste ümberkorraldamisest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (116 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse ja päästeteenistuse seaduse muutmise ning asutuste ümberkorraldamisest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Üks hea kolleeg, kes on pikka aega poliitikas olnud, on mulle öelnud, et poliitika põhivõti on see, et kõigepealt peab asi ikka täiesti hunnikusse jooksuma ning siis saabub hea poliitik, kes hakkab seda probleemi lahendama ja teeb õigeid otsuseid. Minu arvamus on natuke teistsugune. Kui poliitik teab, et asi hakkab kraavi minema, siis peaks ta minu arvates kohe sekkuma ja

tegema kõik selleks, et asi kraavi ei läheks. Selle eelnõuga on sama lugu. Mõelge väga sügavalt, enne kui te teete valiku, millist nuppu vajutada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindaja Andres Anvelti!

Andres Anvelt

Härra juhataja! Head kolleegid! Ma pean kasutama ühe meie huumoriisa Eino Baskini aastaid tagasi öeldud lauset, et ma ei armasta ennast korrata, kuid ma olen sellest korduvalt rääkinud ja mitte üks kord. Nimelt, täna me jälle mõttetult kiirustame. Alles täna hommikul kuulsime raadiost ja eile õhtul ka televiisorist, et alles nüüd, nendel päevadel sai Päästeamet valmis analüüsi, millised komandod võib-olla pannakse kinni ja millised mitte. Samas, ma kordan, on nad juba ammu, mitu kuud täpselt teadnud, et kindlasti tuleb juurde teha üks Päästeameti peadirektori asetäitja koht. Mee-nutame kiirustades tehtud reforme, näiteks politseis. 2004. aastal võeti suund keskkriminaalpolitsei sisulisele likvideerimisele, 2009. aastast seda enam ei olnud, kuna arvati, et riigis pole vaja üleriiklikku spetsialiseeritud struktuuri kuritegevuse uurimiseks. Nüüd me näeme, et seda on ikkagi vaja. Tookord tehti reformi kiirustades.

Täna me jälle kiirustame reformiga. Me mõtleme, et kohalik prefektuur ei pea olema iseseisev, viime vastutuse üles, summutame vastutuse iga päevaga suureneva Politsei- ja Piirivalveameti struktuuris ehk tegu on pudru ja kapsastega.

Nagu kolleeg Kalle Laanet ennist ütles, mõelge enne, kui nuppu vajutate. Ma olen rohkem kui kindel, et aasta-poolteise pärast me hakkame jälle muutma politsei ja piirivalve seadust ning päästeteenistuse seadust, sest oleme aru saanud, et eelmine reform viidi lõpule kiirustades. Aitäh teile ja head mõtteainet!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised ja alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased! Tulenevalt põhiseadusest on eelnõu 116 seadusena vastuvõtmi-

seks vaja Riigikogu koosseisu hääldenamust. Enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Panen lõpphääletusele eelnõu 116. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 52 Riigikogu liiget, vastu on 36, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse, päästeseaduse ja päästeteenistuse seaduse muutmise ning asutuste ümberkorraldamisest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 116 on seadusena vastu võetud. (Tabel 23.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2011. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu (135 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2011. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Me menetleme Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2011. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu. Tegemist on eelnõu ühe lugemisega. Riigikontrolli seaduse § 5 kohaselt algatas rahanduskomisjon Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2011. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu. Rahanduskomisjon teeb ettepaneku nimetada 2011. aasta Riigikontrolli majandustegevust kontrollima KPMG Baltics AS-i audiitor Indrek Alliksaar. Komisjon arutas eelnõu 21. novembri istungil ja tegi konsensusliku ettepaneku võtta eelnõu päevakorda 8. detsembril ja panna lõpphääletusele.

Niipalju veel informatsiooniks, et aastatel 1995, 1996 ja 1998–2004 kontrollis Riigikontrolli majandustegevust AS PricewaterhouseCoopers, 2005.–2008. aasta majandustegevust kontrollis AS Deloitte Audit Eesti ning Riigi-

kontrolli 2009. ja 2010. aasta majandustegevust ehk kahte viimast aastat kontrollis vastavalt Riigikogu otsusele samuti KPMG Baltics AS-i audiitor Indrek Alliksaar. KPMG Baltics on ühte maailma suurimasse audiitor- ja konsultatsioonifirmade ketti KPMG kuuluv firma. See firma on Eestis tegutsenud 1992. aastast. Ta on auditeerinud paljusid Eesti ettevõtteid ja teinud auditeid ka avalikus sektoris.

Lõpetuseks kordan üle, et komisjon tegi konsensusliku otsuse võtta eelnõu päevakorda 8. detsembril ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et täna, esimesel lugemisel tuleb viia läbi ka eelnõu 135 lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 135. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 68 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2011. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu 135 on otsusena vastu võetud. (Tabel 24.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Elektri hind" arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Elektri hind" arutelu. Head ametikaaslased! Enne kui me asume selle punkti arutelu juurde, lubage lühidalt tutvustada arutelu korda. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 153 kohaselt määras juhatus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekul selle olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamiseks järgmise korra. Arutelu algab Konkurentsiameti peadirektori Märt Otsa ettekandega, mis kestab kuni 20 minutit. Järgnevad küsimused ja vastused, mis kestavad samuti kuni 20 minutit. Teiseks esineb Baltic Energy Partners OÜ

partner Peeter Pikk, kelle ettekanne kestab kuni 20 minutit. Järgnevad küsimused ja vastused, mis kestavad samuti kuni 20 minutit. Viimaseks esineb Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liige Urve Palo, kelle ettekanne kestab kuni 20 minutit. Ettekandele järgnevad küsimused ja vastused, mis kestavad samuti kuni 20 minutit. Riigikogu liige võib selle päevakorrapunkti raames esitada ettekandjatele kuni kaks suulist küsimust. Pärast seda on läbirääkimised. Sõna võivad võtta Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Meie hea tava kohaselt teen ettepaneku, et kõigepealt esineksid läbirääkimiste vóorus fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta.

Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Konkurentsiameti peadirektori Märt Otsa!

Märt Ots

Austatud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on suur au teile esineda ja esitada ettekanne Eesti elektrituru praegusest olukorrast ja samuti minu arusaamast, mis juhtub siis, kui elektriturug avaneb.

Esimesel slaidil ma näitan, millised on üldise energiastrateegia eesmärgid, sest on vaja teada, milline ülesanne riigil elektrivarustuse puhul on. Loomulikult on tegemist küllaltki keerulise ülesandega, sest on vaja tagada varustuskindlus, saada elektrit soodsa hinnaga ja jälgida, et keskkonda saastataks minimaalselt. Võib öelda, et tegemist on kolme tundmatuga võrrandiga, mida on küllalt keeruline lahendada.

Kui me räägime Euroopa Liidu poliitikast, siis Euroopa Liit on võtnud väga kindla suuna, et elektriturug kuulub nende turgude hulka, mis tuleb liberaliseerida ja avada. Euroopa Liidu direktiiviga on kindlaks määratud, et elektritootmise ja müügi hind peab kujunema vabaturu tingimustes ehk seal peab valitsema vabakonkurents. Samuti on kohustus rakendada hinnaregulatsiooni loomulikele monopolidele ehk elektrivõrkudele. See tähendab, et kuna tarbija ei saa endale elektrivõrguteenuse osutajat valida ja elektrivõrguteenuse osutaja on monopoolses seisundis, siis on selge ka see, et selles sektoris konkurents puudub ning on vaja hindu reguleerida. Kuid samas võimaldab direktiiv ka teatud erandeid. Nimelt lubatakse

taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit subsidierimist ja samuti on lubatud nn universaalteenuse rakendamine kodutarbijatele ning väikeettevõtetele.

Kui natuke ajaloost rääkida, siis Euroopa Liit alustas elektrituru liberaliseerimist juba ligi 20 aastat tagasi, 1990. aastatel, aga kui me vaatame teisi maailma arenenud piirkondi ja teisi OECD riike, siis näiteks Ameerika Ühendriigid ei ole sellist poliitilist suunda valinud ega ole läinud elektrituru liberaliseerimise teed.

Selleks et saada asjast ülevaadet, on vaja vaadata, millest elektrit hind praegu koosneb. Selles tabelis olen ma näidanud elektrit hinna kujunemist 1. jaanuaril 2012. Elektrit hind koosneb järgmistest komponentidest. Kõigepealt, elektritootmise hind, mis 1. jaanuaril on 2,9 eurosentit kilovatt-tunni kohta. Siin tuleb vaadata märkust, et see hind on praegu reguleeritud ja kehtib suletud turuosa tarbijatele. Nimelt, 30% Eesti elektriturust on juba nüüd avatud. Avatud turu tarbijad ostavad praegu elektrit mingil määral kallima hinnaga. Järgmine komponent on elektrit müügi kulu, mis ei ole suur, see on 0,2 eurosentit kilovatt-tunni kohta. Võrguteenus on 3,4, aktsiis 0,4 ja subsideerimised ehk teisiti väljendatuna taastuvenergiatoetused 1,0 eurosentit kilovatt-tunni kohta. Kokku on praegu kaalutud keskmine hind 7,9 eurosentit kilovatt-tunni kohta. Siin tuleb täpsustuseks öelda, et tegemist on kaalutud keskmise ehk erinevate tarbijagruppide keskmise hinnaga. Loomulikult võivad mõnel kodutarbijagrupil ja mõnel äritarbijagrupil nimetatud summa ja ka komponendid olla pisut teistsugused.

Kui heita pilk kaardile, siis on näha, kuhu Eesti kuulub. Eesti on oma elektrisüsteemiga endise NSV Liidu osa. Me töötame sünkroonis koos teiste Balti riikidega, samuti Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga. See tähendab, et meil ei ole sünkroonühendust Põhjamaade ega Kesk-Euroopaga. Kui me vaatame Eesti asukohta Euroopas, siis näeme, et toimumas on küllaltki suured muudatused. Alates 2014. aastast on Eesti majanduslikult, mitte tehniliselt, integreeritud Põhjamaade turuga. See tähendab, et kui praegu töötab Soomega ühendatud merekaabel Estlink 1, siis aastaks 2014 valmib ka Estlink 2 ja Eesti–Soome ühenduse koguvõimsus hakkab olema 1000 megavatti. Siin

on tegemist nn majandusliku, mitte tehnilise integratsiooniga. See tähendab, et meie elektrisüsteemid ei hakka Soome ega teiste Põhjamaa riikidega sünkronis töötama, vaid tegemist on alalisvoolühendustega. Aga majanduslikus mõttes suurt vahet ei ole, kas elekter liigub mööda alalisvoolukaablit või mitte.

Vaatame Eesti tipptarbimist. Eesti tipptarbimine on olnud läbi aastate 1500 megavatti. Kuna 2014. aastal on Eesti–Soome ühenduse võimsus 1000 megavatti, siis võib kindlalt väita, et enamik koormusest on selle ühendusega kaetud. Lisaks on Eestil väga tugevad ühendused Balti riikide ja Venemaaga. Võib öelda, et Balti riigid on Euroopa Liidu kontekstis üldse kõige paremini integreeritud piirkond. See on täiesti loomulik, kuna meie süsteem on ju üles ehitatud endise NSV Liidu süsteemi koostisosana ja erinevalt teiste Euroopa riikide süsteemidest on see rajatud ühtse tervikuna. Väga oluline on ka see, et aastal 2016 valmib Leedu–Rootsi ühendus ning võib kindlalt väita, et Eesti koos teiste Balti riikidega muutub Põhjamaade elektrituru osaks. Väga positiivse küljena võib välja tuua, et kui me vaatame üldse maailmas toimivaid erinevaid elektriturge ja elektribörse, siis võib kindlalt väita, et Põhjamaade elektriturg on üks paremini toimivaid maailmas. Põhjamaade elektriturgu tuuakse alati teistele turgudele eeskujuks.

Kui tulla tagasi riikliku regulatsiooni juurde, siis on oluline vaadata, mida hakatakse riiklikult reguleerima. Praegu reguleeritakse suletud turu tarbijate hinda ja see hind – nii tootmise kui ka müügi hind – peab olema kooskõlastatud Konkurentsiametiga. Aga alates 1. jaanuarist 2013 kujuneb hind vabaturu tingimustes. Ma hiljem selgitan, miks riigil puuduvad head võimalused selle hinna mõjutamiseks või reguleerimiseks.

Milline hakkab olema elektri tootmise olukord aastatel 2013–2014 (see on see aeg, kui turg avaneb)? Nagu ma juba nimetasin, aastal 2014 on Eesti integreeritud Põhjamaade turuga, töötavad merekaablid Estlink 1 ja Estlink 2 ning võib eeldada, et Eesti ja Soome börsihinnad ühtlustuvad.

Väga oluline on, et 1. jaanuarist 2013 algab CO₂ kvootidega kauplemise uus periood. See tähendab, et Euroopa Liit on aina rohkem liikumas selle poole, et vähendada CO₂ emissiooni, ja need elektritootjad, kes rohkem CO₂

emiteerivad, peavad selle eest rohkem maksma hakkama. Praegu ei ole teada, kui palju Eestile vaba CO₂ kvooti eraldatakse. Minu teada on läbirääkimised käimas. Võib tulla stsenaarium, et Eestile seda mingil määral eraldatakse, kuid võib tulla ka stsenaarium, et Eestile ei eraldata üldse vaba CO₂ kvooti ja kogu tootmiseks vajalik CO₂ kvoot tuleb osta turuhinnaga. Lihtne matemaatika näitab, et põlevkivist ühe megavatt-tunni elektri tootmisel tekib üks tonn CO₂. Ehk kui me võtame aluseks keskmise CO₂ kvoodi hinna, mis on olnud 20 eurot tonni eest, siis see lisab elektri hinnale umbes kaks euro senti kilovatt-tunni kohta. Tahan lisada, et põlevkivi on äärmiselt suure CO₂ emissiooniga kütus. Eesti jaoks on kahtlemata probleem, et me valdavalt sellist kütust kasutame.

Milliseks olukord kujuneb? Odavat elektrit ei ole Eestis kahjuks kuskilt võtta. Me võime küll vaadata alternatiivide poole (näiteks maagaas, turvas, puit, teised taastuvad energiaallikad), kuid kui teha majanduslikud arvutused, siis need näitavad, et börsihinnast odavamalt me toota ei suudaks. Kui teha lihtne võrdlus, siis praegu on meil reguleeritud hind 3,1 euro senti kilovatt-tunni kohta, aga näiteks börsihind Soomes aastatel 2010 ja 2011 on olnud vahemikus 5,1 kuni 5,7 euro senti kilovatt-tunni kohta.

Kui küsida, milliseks võib kujuneda elektri tootmise hind aastal 2013, turu avamise ajal, siis sellele küsimusele on väga keeruline ja vist isegi võimatu vastata. Ma ei oska siin puldis vastata ka sellele, milline on sel hetkel Ameerika Ühendriikide aktsiate börsiindeks või nafta maailmaturuhind. See sõltub väga palju maailmamajanduse olukorrast. Aga elektri turuhind sõltub nii toorainete maailmaturuhindadest kui ka olukorrast Põhjamaade elektriturul. Kuna seal toodetakse suur osa elektrist hüdroenergiast, siis on väga oluline, milline on mingil hetkel veetase nimetatud hüdroelektrijaamades.

Mida võib veel öelda Põhjamaade börsihinna kohta? Ma iseloomustan seda Soome börsihinna abil. Põhjamaade börsihind on olnud ajaloo jooksul madalam kui Kesk-Euroopa hind, kui me võtame võrdluseks näiteks Saksamaa börsihinna. Mis on selle põhjus? Põhjus on see, et seal on küllaltki suur tuumaenergeetika ja ka hüdroenergeetika osakaal. Kui me aga vaatame börsihinna kujunemist ja võrdle-

me seda kas või nafta hinna kujunemisega maailmaturul, siis võime näha teatavat korrelatsiooni. See tähendab, et elektri hind järgib suhteliselt samas laadis kõikide teiste toorainete hindu.

Edasi räägin riiklikust regulatsioonist. Seadusega on võimalik reguleerida universaalteenuse raames müüdava elektri hinna müügimarginaali. Samas peab ütleva, et selle mõju elektri lõpptarbijahinnale on väga väike. Universaalteenus on Euroopa Liidu elektri siseturu direktiiviga ettenähtud teenus, mida võrguettevõtja peab müüma oma võrguga liitunud tarbijatele.

Lähemini järgmiste komponentide juurde. Võrguteenus, nagu ma enne mainisin, jääb ka edaspidi riikliku regulatsiooni alla. See on sätestatud Euroopa Liidu direktiivis. Millest võrguteenus koosneb? Jaotusvõrguhind sisaldab ka põhivõrguhinda ja põhivõrguhinnas on omakorda sees kõik olulised investeeringud: ühendus Soomega (Estlink 1, Estlink 2), samuti näiteks Tartu–Viljandi kõrgepingeliin, reservelektrijaamad jne. Nii Eesti Energia jaotusvõrk kui ka nüüd iseseisev põhivõrk Elering investeerivad elektrivõrkudesse küllaltki palju. Järgmise kolme aasta jooksul investeeritakse jaotusvõrku 215 miljonit eurot ja põhivõrku 287 miljonit eurot ehk tegemist on küllaltki oluliste investeeringutega.

Väga positiivne jaotusvõrgu hinnakujunduse puhul on see, et Eesti Energia jaotusvõrgul on konkreetne ülesanne vähendada elektrikadusid 5,5%-le aastaks 2017. Võib öelda, et Eesti on energiasäastuvaldkonnas olnud väga edukas. Veel kümme aastat tagasi oli jaotusvõrgus elektrikadu ligi 20% ja kui me jõuame 2017. aastaks 5,5% tasemele, siis on tegemist hea näitajaga. Samuti on ette nähtud elektrivarustuse kvaliteedi parandamine, kohustus minna üle kauglugemisele aastaks 2016. Kauglugemine tähendab seda, et elektritarbija ei pea enam iga kuu jaotusvõrguettevõttele elektrinäitused teatama, vaid elektriettevõtte saab need kauglugemise kaudu ise kätte. Samuti on kauglugemissüsteemi abil võimalik tarbijal tulevikus oma majapidamist ja elektri tarbimist paremini juhtida.

Ma tahan öelda, et jaotusvõrgu kulud on lahus hoitud Eesti Energia ülejäänud tegevuste kuludest. Põhivõrk on Eesti Energia kontsernist eraldatud. Jaotusvõrguhinda lülitatud ka-

sum on mõistlikul tasemel – 7,8%. Siin ei ole tegemist suurte kasuminumbritega. Väga palju on ajakirjanduses juttu olnud ja tihtipeale on küsitud, kas Eesti Energia muu tegevus (riskiprojektid, uued põlevkiviplokid, põlevkiviõli tootmine) mõjutavad jaotusvõrguhinda. Minu vastus on, et need otseselt ei mõjuta, kuna jaotusvõrgu kulud ja tulud on täiesti lahus hoitud Eesti Energia muude tegevuste tuludest ja kuludest. Võib-olla võib rääkida kaudsest mõjust investeerimisvõimekuse kaudu, sest kui Eesti Energia kontsern investeerib väga palju teistesse valdkondadesse, siis võib tulla küsimuse alla, milline on investeerimise võimekus võrguettevõttesse. Jaotusvõrguhind on olnud viimase seitsme aasta jooksul stabiilne. Keskmiselt on jaotusteenuse hind tõusnud 2,7% aastas, mis näitab, et see on jäänud alla isegi inflatsioonile. Julgen kinnitada, et ka tulevikus on hinna kujunemine stabiilne.

Kui kokku võttes öelda, milline hakkab olema poliitika mõju elektri hinnale, siis julgen väita, et mõju tootmise hinnale puudub. Kuna Eesti ühineb Põhjamaade elektrisüsteemiga ja hinnad ühtlustuvad, siis investeeringutel tootmisesse Eestis elektri hinnale mõju ei ole. Kui Eesti tõesti sooviks mõjutada elektri hinda ühinenud süsteemis, tuleks näiteks (ma olen siin toonud marginaalse näite) rajada 3000-megavattine tuumajaam, mis aga Eestis on täiesti ebareaalne. Kui näiteks Balti riikide ühisprojekti raames Leetu 1500-megavattise tuumajaama rajamine käib kolmele Balti riigile praegu üle jõu, siis on selge, et Eestil puudub võimekus selliseid tootmisvõimsusi rajada. Võrguteenus hind peab direktiivi ja ka Eesti seaduste kohaselt olema kulupõhine, poliitiline mõju võrguteenus hinnale puudub ja minu arusaama järgi kujuneb hind tulevikus stabiilselt. Kõige rohkem saab riik poliitika kaudu elektri hinda mõjutada aktsiisi ja subsiidiumide kaudu. Toetuste osakaal elektri hinnas on juba küllaltki suur. Elektritarbija maksab alates 1. jaanuarist ühe eurosendi kilovatt-tunni kohta, see on ligi 13% lõpptarbijahinnast. Kahtlemata, kui mingi toote hinnas on subsiidiumide osakaal 13%, siis võib öelda, et tegemist on teatud turumoonutusega. Fakt on ka see, et subsiidiumide osakaal on aastast aastasse suurenenud. Kui veel sellel aastal maksab elektritarbija subsiidiumideks 0,6 eurosentit kilovatt-tunni kohta, siis järgmisel aastal, nagu ma enne rõ-

hutasin, juba ühe eurosendi kilovatt-tunni kohta.

Viimaseks räägin universaalteenusest. Praeguses elektrituruseaduse eelnõus, mis on ka valitsuse heakskiidu saanud, on võrguettevõttele nähtud ette kohustus müüa oma tarbijatele elektrit vastavalt eelmise kalendrikuu turu- ehk börsihinnale, lisades sinna juurde mõistliku marginaali. Kahtlemata võib olla poliitilise arutluse koht, kas peaks reguleerima universaalteenusele lisatavat marginaali, kuid minu arusaam on selline, et selle mõju elektri lõpptarbijahinnale on väga väike ja marginaalne. Kui seda teed minna, siis on ilmselt võimalik elektri lõpptarbijahinda mõjutada 1% ulatuses, mitte rohkem. Samas oleks ka siin tegemist regulatsiooniga ja, nagu teada, igasugune regulatsioon on teatud määral turumoonutus.

Täna teid väga tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh põhjaliku ettekande eest! Mul on teile üks pikem küsimus. Eesti Energia põletab oma põlevkivijaamades lisaks põlevkivile ka puitu. Kui Eesti Energia põletab puitu 40%-lise kasuteguriga, siis näiteks Tallinna Vao Elektrijaama kasutegur on 100%. Seega läheb põlevkivikateldes kaduma ca 60% energiast, mida saaks kasutada elamute kütmiseks. Vähe sellest, et see on suur ressursside raiskamine, riik maksab Eesti Energiale puidu koospõletamise eest veel taastuvenergiatoetust 11,3 miljonit eurot aastas. See kajastub ka inimeste elektriarvetel taastuvenergiatasu real. Kas te peate õigeks, et Eesti riik maksab Eesti Energiale taastuvenergiatasu põlevkivijaamades puidu sellisel moel kasutamise eest ning kas tasu suurus ja selle arvestamise meetoodika on mõistlikud?

Märt Ots

Aitäh! Konkurentsiamet tegi aasta tagasi taastuvenergiatasude põhjaliku analüüsi. Analüüs esitati majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Konkurentsiameti järeldus on see, et selleks, et täita Euroopa Liidu seatud eesmärki suurendada taastuvenergia osakaalu, on küll tegemist õige meetmega, aga samas on subsidium liiga suur. Konkurentsiamet on arvamuse-

sel, et subsidiumi võiks olulisel määral vähendada. Minu teada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium selle küsimusega tegeleb.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! 2009. aastal oli tööstuslikele suurtarbijatele elektri hind 43 eurot megavatt-tunni eest. 2010. aastal, kui turg suurtarbijatele avanes, oli hind 67 eurot megavatt-tunni eest. Juurdekasv oli 55%. Milliseks te prognoosite seda tõusu eratarbijatel? Majandusministeerium räägib 20%-st, sotsid pakkusid 45%. Mida teie arvate?

Märt Ots

Aitäh! Prognoosida on väga keeruline. Kui me vaatame, kuidas on elektri hind kujunenud viimaste aastate jooksul, ja võrdleme seda praeguse reguleeritud hinnaga, siis näeme, et on olnud perioode, kus börsihind on olnud praeguse hinna tasemel, ja on olnud perioode, kus börsihind on olnud praegusest hinnast tunduvalt kõrgem. Ma arvan, et börsihind aastal 2013 sõltub väga palju sellest, milline on maailmamajanduse olukord. Kui me vaatame majanduskriisijärgseid aastaid, aastaid 2008 ja 2009, siis nafta hind kukkus tollal tasemelt 140 dollarit barreli eest tasemele 25–30 dollarit barreli eest. Võib eeldada, et samasugust trendi järgib ka elektri hind. Nii et mul on väga raske prognoosida, milliseks võib kujuneda turuhind aasta pärast. See võib kujuneda nii praegusest kõrgemaks kui ka madalamaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! Lugupeetud Märt Ots! Viimasel kahel aastal on Eesti Energia teinud suuri investeringuid nii Jordaaniasse kui ka Ameerika Ühendriikidesse. Üksnes eeltööd lähevad maksma ühe miljardi Eesti krooni ümber. Kui Eesti Energia juhatuse esimees Sandor Liive on öelnud, et välisinvesteringud ei mõjuta elektri hinda kodumaal, on kaudne mõju ometi olemas. Kas te kinnitate seda ja peate õigeks,

et Eesti Energia investeerib kodumaiste investeeringute arvel Eestist väljapoole?

Märt Ots

Aitäh! Ma võin kinnitada, et nimetatud investeeringud otsest mõju ei avalda, kuna aastast 2013 hakkab tarbijat mõjutama ainult Eesti Energia jaotusteenuse hind. Eesti Energia tootmise hind enam tarbijat ei mõjuta, kuna tootmise hind kujuneb turul. Kas pidada õigeks, et Eesti Energia investeerib välismaale? Tegemist on ikkagi äriühingu strateegiaga, äriühingu omaniku otsusega, kas võtta neid riske või mitte. Ma võin küll kindlalt väita, et nende investeeringute mõju jaotusteenuse hinnale kodumaal on küllaltki marginaalse suurusega. Seni ajani on Eesti Energia jaotusvõrkudesse investeerinud üsna suured summad. Julgen eeldada, et Eesti Energial on ka tulevikus samasuguseid summasid, et jätkata jaotusvõrguinvesteeringuid. Kokku võttes ütleksin, et jah, investeeringutel välismaale võib olla teatud kaudne mõju, kuid ma ei tähtsustaks seda kaudset mõju üle.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Hea ettekandja! Elektri madala hinna peamised põhjused on meil olnud, esiteks, väga odava ressursi ehk põlevkivi kasutamine elektri tootmiseks, teiseks see, et aastakümneid ei ole energia tootmisesse ja võrguteenusesse investeeritud ning nüüd on vajadus investeeringute järele teravaks muutunud. Aga avatud turu tingimustes kujuneb hind börsil. Kas on üldse mõtet väga pingutada kodumaiste odavate tootmisvõimaluste tekitamisega, kui hind kujuneb börsil ja tegelikult koduturul odavamalt müüa ei või? Või on need investeeringud vajalikud eelkõige energiajulgeoleku tagamiseks?

Märt Ots

Jah, need investeeringud on eelkõige vajalikud Eesti energiajulgeoleku garanteerimiseks. Kuna ka pikaajalises energeetikastrateegias on ette nähtud, et Eestil peavad kodumaise võimsuse katmiseks olema olemas vastavad võimsused, siis on nende investeeringute puhul tegemist pigem strateegilise, mitte niivõrd ma-

jandusliku suunitlusega. See oli täiesti õigesti püstitatud küsimus selles suhtes, et need investeeringud turu avamise korral lõpptarbijahinda ei mõjuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea ettekandja! Elektri tarbijahind on Eestis praegu 3,1 euro senti ja Soomes 5,1–5,7 senti kilovatt-tunni eest. Kui me lähiksimiseme homme avatud turule, siis oleks reaalne, et me peaksime hakkama maksma sama hinda. On väga lihtne välja arvutada, kui palju elektri hind tõuseb. Te ei öelnud, milline on Eesti jaotusvõrguhind, kui palju see erineb Põhjamaade jaotusvõrguhindadest ning kui palju see mõjutab elektri hinda.

Märt Ots

Aitäh! Mis puudutab jaotusvõrguhinda, siis keskmine võrguteenus ehk jaotusvõrguhind pluss põhivõrguhind on 3,4 euro senti kilovatt-tunni kohta. Ma prognoosin sellele tulevikus stabiilset muutust, see tähendab, et võrguteenus hind jääb ka tulevikus stabiilseks. See tõuseb vastavalt inflatsioonile või ilmselt isegi aeglasemalt kui inflatsioon. Kui võrrelda Eesti võrguteenus hinda hindadega teistes Euroopa Liidu liikmesriikides, siis võib öelda, et Eestis on võrguteenus hind keskmisel tasemel. Loomulikult, kui võrrelda võrguteenus hinda, siis tuleks seda teha tarbijagruppide kaupa ehk võrrelda tuleks kodutarbijat kodutarbijaga ja suurt tööstustarbijat suure tööstustarbijaga. Muidugi mõjutab teatud määral Eestis võrguteenus hinda hõre asustus. On paratamatu, et elektrivõrguteenus hind on mõnevõrra kõrgem nendes riikides, kus on hõre asustus. Eesti kuulub kahtlemata nende riikide hulka.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh! Hea ettekandja! Eesti Euroopa Liidu poliitikas aastani 2015 on kliima- ja energeetikapoliitika ühe eesmärgina välja toodud, et tuleb suurendada energiajulgeolekut, rajades energiaühendusi ja luues Euroopa Liidu tootjatele kolmandate riikide tootjatega võrreldes

võrdseid konkurentsitingimusi. Tegevusena on seal kavandatud elektriimpordi reeglite kehtestamine ja rakendamine Baltimaades. Kuidas te seda kommenteerite?

Märt Ots

Aitäh! Ma oskan seda kommenteerida nii, et minu teada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium selle küsimusega tegeleb. Eesti riik on asunud ametlikule seisukohale, et tuleks kohelda võrdselt Euroopa Liidu ja kolmandate riikide (meid puudutavalt Venemaa) elektritootjaid. Aga selles küsimuses on tegemist Euroopa Liidu tasemel oleva dimensiooniga. Kuna meil on väga tugevad ühendused naaberriikidega, siis Eestile ei annaks mingit efekti see, kui Eesti hakkaks Venemaalt impordi piirama. Selleks et mingit efekti saavutada, tuleks saavutada üleeuroopaline ehk Euroopa Liitu hõlmav kokkulepe. See dimensioon on ikkagi Euroopa Liidu tasemel.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Ütlesite, et varem olid võrgukaod 20% lähedal ja liigutakse 5,5% suunas. Mis on tinginud suuri võrgukadusid ja milliseid meetmeid kavatakse võtta, et võrgukadusid vähendada?

Märt Ots

Aitäh! Senised suured võrgukaod on olnud tingitud eelkõige elektrivargustest ja ebatäpsest mõõtmisest. See tähendab, et tehnilist kadu on küll samuti vähendatud, aga kui me läheme tagasi kümne aasta tagusesse aega, siis oli probleemiks, nagu ma ütlesin, ebatäpne mõõtmine, elektrivargused ja muud nn komerterskaod. Kõige suuremat efekti annab just nimelt üleminek kauglugemisele, kuna kauglugemine annab võrguettevõttele väga täpse ülevaate, kui palju üks või teine tarbija elektrit tarbib. Kui minnakse sajaprotsendiliselt üle kauglugemisele, siis võib väita, et elektrivargused ja ka ebatäpsed mõõtmised muutuvad peaaegu nulliks. See on väga suur kokkuhoiupotentsiaal. Me oleme juba väga heal tasemel, elektrikadu jaotusvõrgus on 7,5%. Viimased kaks protsenti tulevad just üleminekust kauglugemisele ja mõõtmise täpsustamisest.

Aseesimees Jüri Ratas

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Te rääkisite, et poliitiliselt on elektri hinda võimalik mõjutada ainult aktsiisi ja subsideerimise kaudu. Subsideerimised moodustavad nüüdseks 12,7% elektri hinnast. Milline on võimalus subsideerimise oluliselt vähendada või need üldse ära kaotada, et oleks võimalik elektri hinda madalamaks suruda? Teiseks, kas riiklike investeeringute ehk subsideerimise kaudu on võrgu ehitamisse investeerides võimalik elektri hinda vähendada?

Märt Ots

Aitäh! Esimesele küsimusele vastan, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tegeleb praegu subsideerimise küsimusega. Minu teada on pakutud sellist varianti, et subsideerimised muudetakse sõltuvaks elektri turuhinnast. Teatavasti makstakse praegu subsideerimise olenemata sellest, kas elektri turuhind on kõrge või madal, ja kuna viimaste aastate jooksul on tegemist olnud küllaltki kõrge elektri turuhinnaga, siis on selge, et tootjatele on liigselt subsideerimise makstud. Aasta tagasi tegi Konkurentsiamet analüüsi, me analüüsisime eri tootjatele makstavaid subsideerimise. Me esitasime oma ettepaneku ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile. Meie ettepanek oli kriitiliselt üle vaadata subsideerimise süsteem ja vähendada neid tasemele, mis tagaks ettevõtetele kapitali mõistliku tootlikkuse. Meie arvutuste alusel oli mitmel subsideerimise saajal liiga suur kapitali tootlikkus ehk liiga suur kasumlikkus. Teine küsimus oli, kas riik tohiks investeerida jaotus- ja põhivõrku. Selleks tuleks kõigepealt saada Euroopa Liidult riigiabi luba, sest tegemist on otseselt riiklike investeeringutega teatud tegevusvaldkonda. Kui see luba saadaks ja kui antaks luba maksta riiklikult kinni investeeringud jaotus- ja põhivõrku, siis kahtlemata see teatud määral elektrienergia hinna tõusu leevendaks. Võib tuua kas või sellise positiivse näite, et Eesti–Soome merekaabli Estlink 2 puhul, mida finantseerivad Eesti ja Soome põhivõrk, maksab Euroopa Liit toetusena kinni sada miljonit eurot. Loomulikult need sada miljonit eurot tarbija elektriarvel ei kajastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Küsin ka riigi investeerimise kohta elektri tootmisse. Te ütlesite, et jaotusvõrku võiks investeerida. Aga riik plaanib suurendada oma aktsiakapitali, eesmärgiga investeerida uute põlevkivijaamade ehitusse. Kas see on teie hinnangul Euroopas kehtivate põhimõtete ga kooskõlas, kas tegu on riigiabiga, kas selleks peaks luba küsima?

Märt Ots

Aitäh! Minu hinnangul on siis, kui riik teeb investeeringuid omakapitali suurendamise kaudu, tegemist ikkagi tavaettevõtlusega, tavaäriühingu loogikaga, sest ka äriühingutel on lubatud teha investeeringuid omakapitali suurendamise kaudu. Kahtlemata oleks riigiabi otsesubsidiiumide, otsetoetuste maksmine. Ka elektrituruseaduses on sees klausel, mille alusel oleks riigil võimalik maksta otsesubsidiiume Narva Elektriijaamadesse tehtavate investeeringute puhul. Euroopa Komisjonile esitati algul ka riigiabi taotlus. Minu teada on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium selle taotluse tagasi võtnud. Sellise skeemi puhul oleks kahtlemata tegemist otse riigiabiga, mille jaoks on vaja Euroopa Komisjoni nõusolekut. Loomulikult, Euroopa Komisjon ei vaata selliste otsesubsidiiumide peale hea pilguga.

Aseesimees Jüri Ratas

Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Hea ettekandja! Eesti on teinud kahtlemata suhteliselt riskantseid investeeringuid Jordaaniasse, Ameerikasse, Marokosse jne. Teada on ka see, et need on väga kõrge riskistmega tehingud. Kui minister Parts vastas esmaspäeval meie arupärimisele, siis ta tõdes, et need investeeringud võivad küll osutuda äärmiselt kasulikuks, aga on võimalik ka teine stsenaarium. Me teame, et põlevkivi on Eesti strateegiline maavara, põlevkivi on meie rahvuslik rikkus. Mõni aeg tagasi oli Eesti Põlevkivi eraldiseisev ettevõtte. Mida te arvate, kas oleks mõistlik riskide hajutamiseks lahutada Eesti Energia ja Eesti Põlevkivi, et kaitsta

ühest küljest meie rahvuslikku ressursi ja teisest küljest tagada turul vaba konkurents?

Märt Ots

Aitäh! Ma arvan, et tegemist on igati mõistliku ettepanekuga. Kui me vaatame Eesti rahvuslikke rikkusi, siis põlevkivi kahtlemata nende hulka kuulub. Kui vaadata üldse maailma naftavarusid, siis põlevkivis ja õliliivides on isegi suuremad naftavarud kui nn tavalise nafta näol. Selle alusel võib Eestit kahtlemata pidada naftariigiks. Kui riik teeks tõesti sellise sammu, et võtaks oma nn naftaresursi parema kontrolli alla ja seda ressursi õiglasemalt kõikide turuosaliste vahel jagaks, siis oleks minu hinnangul tegemist positiivse sammuga.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Teie ettekandest võis lugeda, et taastuvenergiatasude osakaal elektriarvetes on aasta-aastalt suurenenud. Mida te arvate, kas Eesti riik võiks kaaluda taastuvenergiaprojektide toetamiseks muid võimalusi kui inimeste elektriarvete kaudu ehk maksumaksja taskust raha röövimise teel? Kas riik ei võiks kasutada heitmekaubanduse või Euroopa Liidu struktuurifondide vahendeid?

Märt Ots

Aitäh! Ma arvan, et kahtlemata oleks Euroopa Liidu struktuurifondide raha kasutamine mõistlikum lahend. Kui praegused otsesubsidiiumid asendataks näiteks investeeringutoetustega ja kui tõesti suure osa investeeringutoetustest saaks kinni maksta Euroopa Liidu struktuurifondidest, siis oleks kindlasti tegemist väga positiivse sammuga. See aitaks ka tarbijate elektriarveid vähendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Kõigepealt tahan teid tänada selge ja konkreetse ettekande eest. Aga kuna teemaks on elektri hind ja nii mõnegi küsimuse puhul võis jääda mulje, nagu me maksaksime tulevikus üha rohkem millegi eest, mille puhul ei

saagi täpselt aru, kas me maksame liiga palju ja mida me üldse vastu saame, siis kas ei oleks kohane üle korrata, miks tahab Eesti siseneda avatud turule, ühineda elektriga kauplemise börsisüsteemiga jne? Mis on need väärtused, mida me selle hinna eest vastu saame?

Märt Ots

Aitäh! Esiteks, tegemist on Euroopa Liidu üldise energeetikapoliitikaga, mida Eesti peab järgima, kuna Eesti on Euroopa Liiduga ühinenud ja võtnud endale vastavad kohustused. See on see Euroopa Liidu pool. Aga ma tahan öelda, et kuigi paljusid asju on kombeks põhjendada Euroopa Liidu nõudmistega, siis elektrituru avamise puhul see nõnda ei ole. Ma olen veendunud, et Eestil on avatud elektrituru tingimustes paremad tingimused kui siis, kui ta jätkaks suletud elektrituruga. Põhjus on see, et meie ainukene ressurss on põlevkivi, mis tekitab palju CO₂, ja meil on vanad elektrijaamad, mis vajavad investeringuid. Kaugemas perspektiivis on ühinemine vabaturuga Eestile kahtlemata kasulikum kui jäämine eraldatud energeetikasaareks.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Märt Ots! Ma tänan teid väga ettekande ja vastuste eest! Ma palun Riigikogu kõnetooli Baltic Energy Partners OÜ partneri Peeter Pika!

Peeter Pikk

Austatud Riigikogu juhataja! Riigikogu liikmed! Ka mina tahan teile rääkida elektri hinnast avatud turu kontekstis. Olen ise selle valdkonnaga tegelnud viimased kümme aastat ja neli aastat seda ka tehnikaülikoolis õpetanud. Nagu Märt Ots juba rääkis, koosneb elektriarve väga mitmest komponendist, millest elektri hind moodustab suhteliselt tagasihoidliku osa praeguses suletud turu kontekstis ja ka avatud turu puhul jääb see nii.

Küsimus, kas elekter on kallis. Meediast võib jääda mulje, et elekter on kallis. Aga kui me võrdleme seda teiste energiakandjatega, siis see võib-olla ei tundugi nii kallis. Näiteks, kui üks megavatt-tund tarbitud elektrit maksab lõpptarbijatele umbes 100 eurot, siis diislikütus, mida me ei saa kodus tarbida täpselt sel hetkel, kui me tahame, ja mida me kasutame

väga piiratult, maksab 135 eurot. See oli lihtsalt võrdluseks.

Teine küsimus on, kas elektrile kulub palju. Seda tuleb vaadata kahes kontekstis: ettevõtluse kontekstis ja eratarbija kontekstis. Kui vaadata Eesti ettevõtete kulubaasi, siis elekter moodustab sellest keskmiselt kõigest 4% või alla selle. Peamiselt ekspordile suunatud tööstusharud kulutavad sellest isegi vähem. Ka eratarbijal moodustab elektrikulu umbes 4% tema eelarvest. See selgus Statistikaameti leibkonna eelarve uuringutest. Elektrile kulus eluasemekuludest kõige rohkem, 11 eurot kuus ühe leibkonnaliikme kohta. Kui tekib vabaturg, siis võib see tõusta 1–2 euro võrra kuus ühe leibkonnaliikme kohta. See ei ole tõenäoliselt väga suur ega oluline tõus enamiku Eesti elanike jaoks. Küll aga on siin erandeid, eelkõige elektrikütte puhul.

Samas, kui me vaatame, milline on elektri hind vabaturul, siis võime oma üllatuseks märgata, et Eurostati andmetel maksavad Eesti vabatarbijad, suured tööstusettevõtted, elektri eest praegu niisama palju või kohati rohkem kui samasuguse tarbimismahuga tarbijad Soomes. Millest see võib tingitud olla, olukorras, kus hulgituru hind on 5–15 eurot madalam? Järelikult, meie hinna peavad kõrgeks ajama muud komponendid: aktsiis, toetused ja võrgutasud. Küsimus on selles, kuidas saab riik neid kulusid juhtida, sest turuhinda riik juhtida ei saa.

Kui vaadata põhivõrgutasusid, siis meie põhivõrgutasud on viimase viie aasta jooksul olnud ühed kiiremini kasvavad Euroopas. Me ei ole küll kõrgel tasemel, aga kasv on olnud kiire. Nendes hindades ei kajastu veel väga olulised investeringud: Estlink 1, Estlink 2, avariireserv ja ka kadude ost vabaturult, mis hakkab toimuma alates 2013. aastast. Põhivõrgu varade maht on praegu umbes 350 miljonit eurot. Nelja aasta jooksul kavatsetakse põhivõrku investeerida veel 500 miljonit eurot. See mõjutab lõpuks hinda meie kõigi jaoks. Kadude hind suurendab ka põhivõrgu kulusid 2013. aastast umbes 10%. See kõik tuleb lõpuks meil tarbijatena kinni maksta.

Kuidas elektri hind turul kujuneb? Alates eelmise aasta aprillist kujuneb Eestis vabaturuhind samamoodi nagu Põhjamaades – ostumüügipakkumiste põhjal Nord Poolis. Pakkumisi on turul väga palju, iga tund umbes 500

pakkujat müügi poole peal ja 250 ostupakkujat. Turg on läbipaistev ja kellelgi väga suuri manipuleerimisvõimalusi ei ole. Sellise mehhanismiga tagatakse, et toodavad need elektrijaamad, kelle kulud on minimaalsed, ja tarbivad need tarbijad, kes suudavad sellest elektrist saada nii palju kasu, et see ületaks kulusid. Sellisel viisil me maksimeerime elektrisektori väärtust ühiskonna jaoks, mis on igati mõistlik.

Kui vaadata, kuidas on turuhinnad tekkinud, siis sellel joonisel toodud ülemine hind on selle aasta keskmine spothind ja allpool on nägemus tulevikust, s.o järgmise aasta hind. Kui me vaatame neid hindu, siis näeme, et Balti riigid erinevad ühe faktori poolest selgelt teistest riikidest. Teistes riikides (Soomes, Rootsis, ka Venemaal ja Saksamaal) arvatakse, et kui majanduse olukord kehveneb, siis ka elektri hind alaneb, aga Eestis ja Leedus hind praeguse spothinnaga võrreldes pigem tõuseb. Millest on see põhjustatud? Ilmselt sellest, et meie elektrituru avanemine ei ole veel päris lõpule jõudnud, meil puudub finantsturg, kus tarbijatel ja tootjatel oleks võimalik pikaajalisi hinnariske maandada, ja see on põhjustatud ka turu fragmenteeritusest. Eesti energiapoliitika ilmselt üks suurimaid möödalaskmisi (seda kivi ei saa ainult Eesti kapsaaeda visata) on see, et ei ole tekkinud ühtset Balti elektriturgu. On Eesti turg, on Läti turg, on Leedu turg, hoolimata sellest, et ühendused võimaldaksid meil suurepäraselt ühiselt toimetada. Ühiselt toimetades oleks ka elektri hind ilmselt läbipaistvam ja stabiilsem. Praegune olukord on selline, et ainuüksi Estlinki 350-megavattine merekaabel on meie hulgituruhinnad efektiivselt ühendanud elektri hinnaga Soomes. Suvel, kui Soomes ei ole elektri hind väga kõrge, on ligi 75% ajast meil samasugune elektri hind kui Soomes. Ainult siis, kui Soomes hinnad külma talve tõttu väga kõrgele lähevad, jääb Eestis hind Balti riikide hindadega ühele tasemele, aga Soomes hinnad tõusevad. On ilmselt rumal loota, et Eesti suudaks kuidagigi mõjutada Soome elektrituruhindu. Eesti elektriturg on umbes kümme korda väiksem kui Soome elektriturg. Helsingi tarbib umbes poole sellest elektrist, mida Eesti tarbib kokku. Nii et aastal 2014, ükskõik, mida me teeme, on meil samasugune elektri hind nagu Soomes, investeerime me siis kuhu iganes või ei investeerime mitte midagi.

Millest sõltub elektri hind Põhjas? See sõltub sellest, millised elektrijaamad peavad töötama, et katta nõudlust. Vastavalt tootmisstruktuurile on nendeks kivisõejaamad, mis on sarnased meie põlevkivijaamadega. Alumisel graafikul tähistab sinine joon sõejaama muutvulusid ja punane joon järgmise aasta oodatavat elektri hinda finantsturul. Need jooned on suhteliselt lähestikku. Kui selle aasta alguses oodati, et järgmisel aastal on elektri hind Põhjas ligi 50 eurot, siis nüüdseks oleme majanduse jahtudes ja ka CO₂ hinna olulise kukumise tõttu jõudnud selleni, et elektriga kaubeldakse 40 euro juures, kuigi Eestis on elektri hind palju kõrgemal tasemel, 4–5 eurot kõrgemal. Aastal 2014, seda me võime suhteliselt kindlalt väita, sõltub elektri hind maailmaturu hindadest, kütuste ja CO₂ hinnast.

Meie idanaabril aga on elektrikulud oluliselt väiksemad. Seda kahel põhjusel. Esiteks ei maksustata seal CO₂ emissiooni ja teiseks on ka kütusehinnad seal palju madalamad kui Euroopas. Kuid ka Venemaa üritab järjest enam tõsta gaasi hinda oma tootjate jaoks ja plaanitakse, et aastal 2014 on gaasi hind Vene elektritootjate jaoks samasugune kui ekspordihind. Aga elame, näeme. Ka Venemaal on elekter äärmiselt poliitiline teema. Mis on Eesti peamine probleem Venemaalt importimisel? See on see, et valitseb monopol. Kuigi tehniliselt on erinevatel tootjatel võimalik Venemaalt elektrit ekspordida, on siiski seaduslik, praktiline monopol praegu Inter RAO-l, mis tegutseb Lätis ja Leedus aktiivselt, kattes umbes kolmandiku nende riikide elektrivajadusest. See ei ole ainult Eesti teema. Kõikide Balti riikide ühist lahendamist vajav probleem on see, kuidas maksustada piiriülesed elektritarned Venemaalt. Me ei ole seda suutnud teha ja seetõttu on ka keeruline uskuda, et Balti riikides tekiks soovi elektri tootmisesse investeerida. Kui see piirang kehtestada ja CO₂ emissioon maksustada, oleks võimalik riigile tekitada tulusid, millega saaks kompenseerida kas võrgutasusid või taastuvenergiatasusid. See on üks asi, millega riik saab tegelda ja millega ta peab tegelema.

Kui me vaatame ees ootavat hinnatõusu, siis võib öelda, et hinnatõusul on kolm etappi. Esiteks, reguleeritud turult avatud turule üleminek, mis leiab aset aastal 2013. Järgmine hinnatõus toimub koos Eesti ja Soome hindade

ühtlustumisega pärast Estlink 2 merekaabli valmimist, kuigi praegu võib juba kahelda, kas see olekski enam hinnatõus. Kolmas, kõige olulisem hinnatõus on see, et ükski tööstusharu ei suuda pikaajaliselt töötada alla täiskulude ja on vaja investeerida uutesse tootmisvõimsustesse. Kas see hind on 65 eurot või midagi muud, sõltub paljuski kütuse ja CO₂ hinnast. Aga varem või hiljem me peame tarbijatena maksma kinni tööstusharu täiskulud. Me ei saa sellest kõrvale hiilida. Kuskilt peab see raha tulema, kui me tahame, et meie energiasüsteem oleks tänapäevane ja toimiv.

Rajatavad uued ühendused nii Eesti ja Soome kui ka Leedu ja Rootsi vahel peaksid looma eelduse, et ühise elektrituru tekkimise korral tekib siin Läänemere ümber üks hind. Aga millised eeldused on Eesti tarbijatel, eelkõige tööstusettevõtetal, aga ka kodutarbijatel sellisel turul konkureerimiseks? Ma alguses rääkisin, et meie toetused suurenevad ja ka põhivõrguhind tõuseb. Me võime ennast ühel hetkel leida olukorrast, kus Eestis toodetud elektrit on odavam tarbida kas Lätis või Soomes. Mis muutub, on see, et odav elekter, mis oli meile kunagi konkurentsieeliseks, muutub pigem konkurentsi pärssivaks. Kuigi ka see ei ole kõige muret tekitavam asjaolu.

Kui me vaatame, kui palju Eesti majandus suudab luua lisaväärtust ühe tarbitud megavatt-tunni elektri kohta, siis tuleb kahetsusega tõdeda, et need arvud on aasta-aastalt vähenenud. Meie tiptase oli aastail 2007–2008. Ühe tarbitud megavatt-tunni kohta suutis Eesti majandus, SKT, toota siis umbes 1800 euro eest lisaväärtust, praegu oleme tasemel 1500 eurot. Ühe megavatt-tunni tarbimisel me suudame luua lisaväärtust ligi 300 eurot vähem. Seda on palju rohkem, kui on vaja selleks, et energiasüsteem jätkusuutlikult töötada saaks. Seetõttu võiks riigi energiapoliitika üks alustala olla see, mis aitaks riigi majandusel restruktureeruda ja muutuda palju energiaefektiivsemaks, luua sama koguse energia abil palju rohkem lisaväärtust. Me ei saa elektri arvel kokku hoides luua ei heaolu meie tarbijatele, valijatele ega tekitada ka meie ettevõtetele konkurentsieelist. Kui eri meetmetega muuta majandust efektiivsemaks, siis oleks sellest kõigile kasu.

Kokkuvõte. Me ei suuda oma energiapoliitika turuhinda mõjutada, sest me oleme liiga väikesed selle turu jaoks, kus me toimime. Me

peame keskenduma muule: piiriüleste kaubandusreeglite kehtestamisele, võrgutasudele ja maksudele. Eesti on üks vähestest riikidest Euroopas, kes maksustab aktsiisiga kõiki võrdsest. Paljud riigid siiski mingil viisil toetavad energiamahukaid ettevõtteid. Ka Eesti võiks läbi mõelda, kuidas seda teha. Elektri hinna tõus on vältimatu. Me ei saa loota, et mõni tööstusharu suudaks pikaajaliselt tegutseda alla täiskulude. Ainult toetustele tuginedes ei ole mõistlik energeetikat arendada. Me peame looma olukorra, kus turul tekkiv hind motiveeriks ettevõtjaid investeerima tootmisvõimsustesse, või kui seda motivatsiooni ei teki, siis peame aktsepteerima seda, et me elektrienergiat impordime. Kriitiline on turupiirkonna laiendamine ja energiaalane koostöö, seda eelkõige Balti riikide kontekstis. Me ei suuda optimaalseid lahendusi ise ellu viia. Toon näite põhivõrgu avariireservjaama kohta. Milleks on vaja ise investeerida avariireservi, kui me võiksime seda ilmselt ka väljastpoolt osta, näiteks Lätist, Leedust, Soomest? Me oleme väga rikas riik, kui me tahame kõiki asju ise kohapeal teha. Koostöö võimaldaks neid kulusid vähendada. Parim energiapoliitika turukontekstis on majanduse üldise energiatõhususe suurendamine. Me ei saa neid kulusid igavesti alla suruda, keegi peab selle kinni maksma. Isegi siis, kui me saame Euroopa struktuurivahenditest toetusi, maksab investeeringud meie eest kinni keegi teine. Me peaksime aga ise endaga hästi hakkama saama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma tänan teid! Teile on palju küsimusi. Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Te ütlesite, et võrgutasude kasv Eestis on üks kiiremaid Euroopas. Kellel teie arvates peaks Eestis olema ülevaade võrgutasude arengu kohta ning kes üldse peaks seda valdkonda suunama ja kontrollima?

Peeter Pikk

Need pädevad organid on Konkurentsiamet ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium.

Aseesimees Jüri Ratas

Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Hea ettekandja! Euroopa Komisjon on korduvalt väljendanud mõtet, et Eesti põlevkivielektril ei ole Euroopa Liidus perspektiivi, tulenevalt eeskätt CO₂ emissiooni maksumusest. Kas Eesti Energia ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on teie arvates teinud piisavaid jõupingutusi, et tagada Eesti energiavarustuskindlus? Mida te arvate, kui kaua on meil veel võimalik vaadata, kuidas Eesti põlevkivikateldest suitsu välja tuleb?

Peeter Pikk

Aitäh! Kas põlevkivist elektri tootmine on konkurentsivõimeline või mitte? Ma arvan, et paari aasta pärast me esitame selle küsimuse teistmoodi: kas elektritootjad on põlevkivi ostjana konkurentsivõimelised? Kui Eestis arendatakse välja põlevkiviõlitööstus ja jäävad paika ka põlevkivi kaevandamise mahu piirangud, siis suudab põlevkiviõlitööstus kindlasti elektri tootmise üle maksta ja elektri tootmise jaoks ei pruugi lihtsalt ühel päeval jätkuda seda kivi, mida ahju panna. Varustuskindlusest rääkides tuleb öelda, et Eesti Energia ülesanne ei ole tagada varustuskindlust, see on Eleringi ülesanne. Eesti Energia on üks turul tegutsevatest tootjatest.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Rääkisite monopolist Venemaal, aga vaadates Eesti elektriturgu, on näha, et ka Eesti Energial ei ole ju tegelikult konkurenti. Näiteks Viru Keemia Grupp toodab elektrit, müüb seda Eesti Energiale ja pärast ostab selle jälle temalt tagasi. Kuidas te võite kommenteerida Eesti Energia kui monopoli olukorda meie riigis?

Peeter Pikk

Aitäh küsimuse eest! Konkurente ja kolleege on kuidagi kummaline kritiseerida ning ma ei näe selleks ka põhjust. Kui me vaatame Eesti vabaturgu, seda turuosa, mis on avatud, siis näeme, et Eesti Energia konkureerib tihe-

dalt Latvenergoga nii Eestis kui ka väljaspool seda, samuti Soomest tuleva elektriga. Meie probleem on see, et meie turg on väike. Kui me suudaksime Balti riikides tekitada ühise turu, tekiks siia kindlasti palju uusi huvilisi ja konkurents tiheneks. 1000-megavatine ühendus Soome elektrituruga muudab Eesti automaatselt väikeseks tegijaks. Eesti Energia tootmisvõimsus on sel hetkel umbes alla 10% turumahust ja me ei saa mitte kuidagi enam monopolist rääkida. Miks Eesti Energia ja VKG omavahel elektrit ostavad ja müüvad? Ilmselt on see mõlemale poolele lihtsalt kasulik, sest VKG, olles vabatarbija, ei ole kohustatud Eesti Energiale elektrit müüma ega seda tema käest ostma.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõik otsused on muidugi juba tehtud ja me liigume avatud energiaturu poole. Aga kui oletada, et need otsused oleksid veel tegemata, siis milline oleks teie hinnang asjale? Kas omal ajal oli võimalik seda arutada ja jääda suletud turu juurde? Mitmeks aastaks oleks meil elujõudu, et seda pidada? Mis oleks tarbijale kasulik, ütleme, kümnete aastate jooksul? See ei ole väga konkreetne küsimus, see on pigem fantaasiaküsimus, aga äkki on võimalik ajas tagasi minna ja sellest rääkida.

Peeter Pikk

Aitäh küsimuse eest! Eks ma siis üritan fantaseerida. Eesti sai Euroopa Liitu astudes päris pikalt ajapikendust. Meie elektriturg avaneb aastal 2013, aga Põhjas ja mujal Euroopas on elektriturud ammu avatud olnud. Kas me oleksime suutnud oma kulusid mingis suunas mõjutada, seda on raske öelda. Ma arvan, et kunstlikult madalal hoitud energia hind ei aita ühiskonda eriti edasi. See võimaldaks meil teha ebaefektiivseid otsuseid. Maailmaturul on energiakandjate hinnad tõusnud. Ma arvan, et kui me oleksime oma majanduse rajanud väga energiamahukale tööstusele, siis me oleksime kehvas olukorras, kui me praegu oleme. Minu arvates ei ole elektritööstus nii oluline kui see, mis suunas me oma majandust struktureerime, kuidas riik saab oma meetmetega

aidata, et ühe megavatt-tunni elektri abil oleks ettevõtjatel võimalik luua võimalikult palju lisaväärtust.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei hakka küsima, milline oleks elektri hind siis, kui meil oleks edasi Nõukogude Eestis. Aga ma küsin selle kohta, et te märkisite oma ettekandes õigesti, et Eesti majanduse energiamahukuse suurenemine on ohtlik trend. Ma saan aru, et hind on üks asi, mis motiveerib majandustootmisühiku kohta vähem energiat kulutama. Aga milliseid võimalusi te veel näete, kuidas saaks majandust ehk ettevõtjaid mõjutada, et tootmine oleks kooskõlas muu arenenud Euroopa trendidega ehk et energiamahukus väheneks?

Peeter Pikk

Aitäh küsimuse eest! Seda võib kahtepidi vaadata. Kui me vaatame, kuhu kulub Eestis kasutatud elekter, siis järjest enam ja enam kasutatakse elektrit erasektoris. Varem kasutati kodumajapidamistes umbes 20% elektrist, praegu kasutatakse umbes 25%. Riik saab kindlasti aidata eratarbijatel vähem kulutada. Kõige haavatavam grupp on kindlasti elektriga kütjad, kes umbes kümme aastat tagasi paigaldasid oma koju elektrikütteseadmed. Näiteks Taanis, mis on väga arenenud infrastruktuuriga riik, on eratarbimine aasta-aastalt vähenenud, mitte kasvanud, nagu see toimub Eestis, kuid ka meie tarbimistasemed on erinevad. Mida saab riik teha? Ta saab keskenduda vähem energiat tarbivatele tööstusharudele, nagu IT ja teenused, aga lõputult seda teha ei saa. Need on majanduspoliitilised otsused, mida ma ei tahaks kommenteerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Elektrituru avanemise kohta on asjatundjatel kindlasti väga palju infot, aga avalikkuse jaoks ei ole kommunikatsiooni võib-olla veel piisavalt olnud. Kes peaks õieti selgitama

elektrituru avanemisega seonduvaid teemasid? Üldine arusaam on see, et avanemine tähendab hinnatõusu, seda teavad vist kõik.

Peeter Pikk

See tähendab hinnatõusu, seda kindlasti. Kes peaks selgitama? Ma arvan, et oma rollist selles vallas on Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ning Elering väga teadlikud. Ma usun, et teavituskampaania toimub õigel ajal. Tänu seadusesse kirjutatud üldteenuse sättele ei juhtu ka tarbija jaoks suurt midagi. Ilmselt oli digilevile üleminek, kui osal inimestel teleripilt realselt kadus, hullem kui elektrituru avanemine. Ma ei usu, et seoses elektrituru avanemisega kellelgi elekter toast ära kaob. Hind võib küll muutuda, aga elekter ära ei kao, ja teavitamisega, ma usun, hakatakse järgmisel aastal pihta.

Aseesimees Jüri Ratas

Kajar Lember, palun!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Me oleme siin palju rääkinud elektri hinnast. Me oleme arvutanud ja püüdnud ennustada, mida elekter vabaturu korral Eestis realselt maksa hakkaks ja kui palju see hind lõpptarbija jaoks tõuseks. Meie oleme saanud tulemuse, et reaalne hinnatõus võib olla üle 40%, Konkurentsiameti arvutused näitavad isegi veel suuremat tõusu. Majandusminister räägib meile jätkuvalt, et üle 20% see hind kohe kuidagi ei tõuse. Milline on teie hinnang, kui palju elektri hind realselt Eesti tarbija jaoks turu avanedes võiks tõusta?

Peeter Pikk

Ma arvan, et protsentides rääkimine on üldse väga subjektiivne ja võib-olla mitte kõige korrektsem. Kui rääkida sellest, kui palju leibkonna kulud muutuvad või kui palju perel tegelikult raha elektri peale läheb, siis me keegi ei tea, millised need protsendid on. Ma igal aastal esimesel loengul ülikoolis küsin tudengite käest, kui suured nende elektriarved on. Heal juhul üks inimene teab, kui suur ta elektriarve on. Me ei taju, kui palju me elektri eest maksame. Tavaliselt me maksame mobiiltelefoniteenuste eest rohkem. Kui arvestada, et praegu on hinnaks arvestatud umbes 30 eurot

megavatt-tunni pealt ja elektri hind avatud turul on 45 eurot megavatt-tunni pealt, siis see hinnatõus võib olla 40%, 50% või 60%, aga see on ainult elektri hind, see on üks komponent, üks kolmandik kõigest. Täpselt samamoodi suureneb elektri hinna tõustes ka käibemaks. Umbes kuus miljonit eurot aastas maksavad elanikud elektri hinna pealt riigile rohkem käibemaksu. Need arvud ei ole nii suured. Kui vaadata leibkonna kulutusi, siis leibkonnas kulutatakse ühe inimese kohta kuus 11 eurot elektrienergiat, 13 eurot transpordile ja kütusele ning 6 eurot alkoholile. Elektri hinna tõusu katmiseks piisab sellest, kui me jätame ühe õlle või kaks õlut ostmata (kõik muidugi ei ostagi). Suurusjärgud on sellised.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Suur tänu! Energiajulgeolek on kindlasti tähtis teema. Ometi peab keegi selle kinni maksma. Ka seda uut jaama ei ehita kaitseväge, vaid Eesti Energia ja tema saab oma raha tarbija käest. Mis oleks hinna mõttes Eesti energiajulgeoleku saavutamise kõige efektiivsem võimalus, kas ehitada siia põlevkivijaamu või tegutseda selle nimel, et oleks rohkem ühendusi muude turgudega jms?

Peeter Pikk

Aitäh! Eesti Energia ülesanne ei ole niivõrd varustuskindluse tagamine, vaid Eesti Energia ülesanne on toota elektrit ja müüa seda oma klientidele. Varustuskindluse eest vastutab põhivõrk, kes vajaduse korral saab välja kuulutada konkursse elektrijaamade ehitamiseks või ühenduste rajamiseks. Pärast Estlink 2 valmimist on Eesti teiste riikidega väga hästi ühendatud, väga palju lisahendusi Eestil tõenäoliselt enam vaja ei ole. Väga kulukas projekt, mida praegu kaalutakse, on Venemaa võrkudest lahtiühendamine ja sünkroniseerimine Euroopa võrkudega. Kui suur lisaväärtus see Eesti majandusele oleks? Ei tea, selliseid arvutusi ei ole tehtud. Pigem on vaja kriitiliselt läbi vaadata, kas meil on kõike seda vaja. Kui me oma maja kindlustame, siis me teeme seda üks kord. Kui me Eesti energiasüsteemi varustuskindlusest räägime, siis tundub, et me tahame kindlustada üks kord, kaks korda, kolm korda,

neli korda ja ka viies kord ei oleks halb. Mingil hetkel tuleb lihtsalt läbi mõelda, kui palju me seda tegelikult tegema peame, kui palju järgmine investering meile mingit lisakindlust annab. Muidu me oleme ühel hetkel meeletult kindlas süsteemis, kus me maksame elektri eest meeletult palju.

Aseesimees Jüri Ratas

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Kõigepealt suur tänu ettekande eest! Kutsun üles sellisele kiirele peastarvutamisele. Me teame, et Eesti Energia kavatses majandus- ja kommunikatsiooniministri käsu peale investeerida ligi miljard eurot uutesse põlevkiviplokkidesse. Jätame kõrvale keskkonnanahjud, mida me ei ole siiaaani õiglasel määral hinnanud, ja võtame selle puhtalt ühe miljardi, mis üht- või teistpidi on puhas raha, on see siis CO₂ kvootide kaudu või mingil muul moel saadud. Kui see üks miljard eurot investeerida võrkudesse, siis kui palju võiks elektri hind tänu sellele langeda?

Peeter Pikk

Võrkudesse investeerimise korral mitte sentigi. Võrguhind ei mõjuta kuidagi elektri hinda. Ka Eesti Energia investering põlevkivijaama ei mõjuta turuhinda, kuigi see võib mingil määral, mingite toetuste või muu finantseerimise kaudu hinda mõjutada. Aga minu arust oleks ohtlik, kui tarbija ei näeks nende toetuste määrasid ja see raha leitaks eelarvest. Siis kaoks see pilt meie igapäevasest teadvusest ära ja me ei näeks oma tõelisi kulutusi elektrile. Ma arvan, et seda on oluline teada iga hetk, et saaks teha otsuseid reaalsete kulude baasil. Kui me võtaksime selle raha eelarvest, siis see tuleks ikkagi maksumaksja taskust, mitte kuskilt mujalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Hea ettekandja! Te märkisite väga õigesti, et Eesti turg on nii väike, et selle võime mõjutada energia hinda regioonis on sisuliselt olematu. Seetõttu ongi mul küsimus. Kui me vaatame mõne aasta perspektiivis, siis kui

das mõjutavad tuumajaamade avamine näiteks Soomes, loodetavasti kunagi valmiv uus Visaginase tuumajaam või kildagaasi leiukohad Poolas energia hinda meie regioonis? Kas on lootust, et energia hind võib nende investeringute tulemusel ka mõnevõrra alaneda?

Peeter Pikk

Kas tuumajaamade valmimine mõjutaks elektri hinda? Ma arvan, et see kindlasti mingil hetkel seda hinda alandaks, kuid mitte oluliselt. Mis puudutab kildagaasi Poolas, siis nad ei hakka seda müüma kulubaasilt, vaid sellelt baasilt, milline on energia turuhind maailmas. Rohkem kui millestki muust sõltub elektri hind siiski energiakandjate hinnast maailmaturul ja sellest, millises olukorras on tootmise ja tarbimise tasakaal, millised elektrijaamad peavad turul töötama, selleks et tarbimisvajadust katta. Ühe elektrijaama lisandumine Põhjala elektriturgu oluliselt ei mõjuta, ei täna ega ka tulevikus. Tõenäoliselt on elektri hinna tõus paratamatu, et uuendada energiasüsteemi tervikuna. Praegune elektri hind ei ole sageli sellel tasemel, et uute investeringute protsess toimuks. Elektriturg on investeringuid efektiivselt pidurdanud, mis ei ole iseenesest halb, sest meil ei ole neid võib-olla vaja nii palju ja nii tihe-dalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Euroopa arusaam elektri tootmisest tulevikus on selline, et liigutakse rohkem taastuvallikate kasutamise poole. Üks võimalik variant on koostootmine hakkepuiduga. Selles valguses on mul küsimus. Kas teie meelest viib riiklike toetuste maksmine sellisele tootmisele, mis kasutab hakkepuitu, aga mille kasutegur on ainult 40%, meid kaugemas perspektiivis lähemale sellele, et meil oleks mõistlik suu-rendada taastuenergia osakaalu oma energia-portfelliga, või on selle kaudne mõju pigem vastupidine, kuna see tõstab oluliselt toorme hin-da turul?

Peeter Pikk

Kas Narva jaamadele on mõistlik toetust maksta või mitte? Kui teha rehkendus, siis selgub, et Narva jaamad on tõenäoliselt kõige

odavam koht, kus Eesti saab täita Euroopa Liidus võetud kohustust toota rohelist energiat kasutades 20% kogu elektrist või kasutada taastuenergiaallikaid 20% ulatuses. Küsimus on selles, kui palju selle eest maksuma peab. Kindlasti oleksid Narva jaamad ja Eesti Energia motiveeritud kasutama hakkepuitu ka oluliselt väiksema toetuse korral. See toetus võiks olla kaheksa või viis korda väiksem, aga nad oleksid ikkagi motiveeritud. Küsimus on lihtsalt selles summas, kui palju maksuma peab. Ma ei usu, et Eesti riigi jaoks oleks väga palju efektiivsem seda kõike mujal teha. See on lihtsalt kõige odavam koht, kus me saame täita oma taastuenergia kasutamise määra eesmärgi. Aga ei pea lihtsalt nii palju maksuma.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid väga ettekande ja vastuste eest! Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikme Urve Palo!

Urve Palo

Tere päevast, lugupeetud juhataja ja head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid kohtusid augustis ja septembris, võib öelda, tuhandete Eesti inimestega. Nendel kohtumistel selgus, et just elektri hind ja sellega seonduv teadmatus, hirm hinnatõusu ees on üks põhilisi inimestele muret tekitavaid valdkondi. See on ka põhjus, miks me tõstatasime riiklikult tähtsa küsimusena just elektri hinnaga seonduva. Mõjutab ju elektri hind meie kõigi igapäevast hakkamasaamist. Elektri hinna tõustes kallineb ostukorv, tõuseb leiva ja piima hind kaupluses, rääkimata igakuiste elektriarvete suurenemisest.

Kui me vaatame, millised on Eesti riigi energiasektori olulisemad arengukavad ja mida nendes öeldakse, siis näeme, et eesmärgiks on seatud tagada Eesti elanikele pidev, säästlik ja taskukohase hinnaga elektrivarustus, kindlustada põlevkivienergiaga Eesti energeetilist sõltumatust ning vähendada põlevkivi kaevandamise ja kasutamise keskkonnamõjusid. Eesmäärke lugedes tundub see kõik – tagada Eesti elanikele taskukohase hinnaga elekter ja kindlustada põlevkivienergiaga Eesti energeetilist sõltumatust – ju kena ja üllas. Paraku, kui me hakkame seda eesmärki sisuliselt analüüsima, siis näeme, et seda eesmärki täielikult teostada

ei ole kuidagi võimalik. Tähendab, et seatud eesmärk on juba iseenesest vildakas. Miks? Põhjus on selles, et nagu täna on korduvalt räägitud, aastal 2013 elektriturg avaneb ja riik ei saa kuidagi tagada varustatust ainult kodumaise elektrienergiaga. Põlevkivist toodetud elektri konkurentsivõimet hakkab meil alates 2013. aastast mõjutama kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise uus kord Euroopa Liidus, millest ka eelnevad ettekandjad rääkisid. Eriti põhjalikult rääkis hinnatõusust uute heitmekvootide tõttu Konkurentsiameti juht Märt Ots, kes ütles, et elektri tootmise hinnale hakkab 2013. aastast lisanduma kaks eurosent, mis tähendab, et tootmine läheb ligi 60% kallimaks kui praegu. Kui me vaatame, millised on turul tootmishinnad, siis need on praegu keskmiselt 45% kõrgemad. See näitab, et põlevkivielekter ei pruugi tulevikus paraku olla kuidagi konkurentsivõimeline. Samal ajal alustas Eesti Energia selle aasta kevadel uue põlevkivijaama ehitamist. Summad on väga suured – 640 miljonit eurot, hiljem plaanitakse rajada veel teine jaam, kokku ühe miljardi euro väärtuses. Samal ajal on suur oht, et need jaamad ei hakkagi tööle. Nii et me ei saa paraku rääkida isegi sellest, et me anname elektrijaamades tööd tuhandetele inimestele. Kui elektrijaamad ei tööta, siis ei saa nad ka tööd anda. Nii et igal juhul oleks kindlam suund investeerida põlevkiviõlijaamadesse, kus on kindlustatud ka tööhõive.

Kuigi siin oli jutuks, et elektri tootmist ja selle hinda tarbijad kinni ei maksa, siis kaudselt nad seda ju teevad. Kui me investeerime miljard eurot uutesse põlevkivijaamadesse, mis ei tööta, siis see on ju Eesti riigi investeerimine, see on meie kõigi raha ja me maksame selle ühel või teisel moel kinni. Kas või nii, et kui me oleksime selle miljardi mujale paigutanud, siis oleksid muud tegevused tulu saanud.

Kui me räägime taskukohasest elektrist, siis elektri hind avatud turul tõepoolest tõuseb. See tõuseks ka ilma turu avanemiseta, seetõttu, et CO₂ kvootidega kauplemise süsteem muutub ja põlevkivielektri hind tõuseb niikuinii. Tagasihoidliku arvutuse järgi tähendab see, et inimeste elektriarved suurenevad 2013. aastast alates vähemalt 16%. Me võime vaielda selle üle, kas see on suur või väike tõus ja kas me seda märkame või mitte, aga fakt on see, et kui praegu tarbib keskmine Eesti pere aastas 3500

kilovatt-tundi elektrienergiat ja kulutab elektrile 382 eurot, siis kui elektri hind kallineb 16%, tähendab see aastas üle 60 euro ehk 1000 krooni suurust lisaarvet ja seda keskmise tarbimise puhul. Igaüks otsustab ise, kas see on suur või väike summa.

Elektri hind tõuseb ka seetõttu, et on vaja teha täiendavaid investeeringuid ülekande- ja jaotusvõrkudesse. Võrgud amortiseeruvad praegu kiiremini, kui nende asendamisse investeeritakse. Samuti tuleb 2014. aastal juurde Estlink 2, mille ehitamiseks on Elering 1,2 miljardit krooni laenu võtnud. Ka see tuleb meil kõik kinni maksta. Nii et igal juhul võrgutasude hinnasurve suureneb.

Millised on siis riigi võimalused mõjutada elektri hinda ja elektri tarbimist? Pakun lähedusi. Täna on olnud palju juttu sellest, et elektri lõpphind koosneb eri komponentidest. Kui me võtame näiteks kodutarbija paketi 1, siis näeme, et põhitariff moodustab 30%, võrguteenus 44%, lisanduvad taastuvenergiatasud, elektriaktsiis ja käibemaks. On olnud palju juttu sellest, et põhiline, mida riik mõjutada saab, on elektriaktsiis, taastuvenergiatasud ja üleüldse maksud, ning on olemas ka mõju võrguteenusele Konkurentsiameti kaudu. Põhitariifi puhul ei ole meil tõesti võimalik mõjutada turuhinda avatud turul, kui me aga teeme ebamõistlikke investeerimisotsuseid, siis need me maksame ikka kinni.

Nüüd elektriaktsiisi alandamisest. Sotsiaaldemokraadid on teinud Riigikogule ja valitsusele ettepaneku elektriaktsiisi alandada. Praegu on kodutarbijale elektriaktsiis Eestis 4,5 korda kõrgem, kui Euroopa Liidu normid seda ette näevad, ja äritarbijale on aktsiis kaheksa korda kõrgem. Kui me viiksime need normid miinimumpiiridesse, mida Euroopa Liit lubab, siis oleks võimalik elektriarveid ligi 4% vähendada. Olgu öeldud, et Euroopa Liidus on 27 liikmesriiki, aga ainult viis neist kasutavad lubatud kõrgemaid elektriaktsiisitariife, Eesti nende hulgas. Tekib küsimus, miks ülejäänud 22 riiki seda ei tee.

Mida me veel saaksime teha? Praegu maksab tarbija elektriarvete kaudu taastuvenergia arendamise kinni. See on üks võimalus ja seda teed on läinud Eesti riik. Jah, mõistlik suund on tõepoolest järk-järgult suurendada taastuvenergia osakaalu meie energiabilansis, sest me ei pea siis ostma kalleid CO₂ kvote ja tegu on

ka keskkonna jaoks kõige sõbralikuma lahendusega. Kuid kas on mõistlik, et selle maksab kinni tarbija elektriarvete kaudu, kui on olemas teisi võimalusi? Näiteks, keegi ei keela riigil kasutada selleks heitmekvoodikaubandusest saadavaid vahendeid (Eesti saab aastatel 2013–2020 kahe miljardi euro eest, s.o 250 miljoni euro eest aastas heitmekvoote) või struktuurivahendeid või paindlikke kauplemismehhanisme taastuenergia direktiivist lähtuvalt. See tähendab, et kui me praegu kaupleme CO₂ kvootidega, siis edaspidi hakatakse analoogiliselt kaupleva taastuenergia sertifikaatidega. See riik, kes on oma taastuenergiaeesmärgid täitnud, võib seda kvooti või sertifikaati müüa nendele riikidele, kes neid eesmärke täitnud ei ole. Piltlikult öeldes on võimalik, et näiteks kui Suurbritannia oma taastuenergiaeesmärki ei täida, siis ta ostab seda kvooti meilt ja meie arendame selle rahaga oma taastuenergeetikat edasi. Selle mõju oleks meie elektriarvetele väga suur, ligi 6%. Sellest, muide, oli ka eelnevates ettekannetes juttu, et riik võiks sellist võimalust kasutada.

Täna räägiti ka sellest, et just võrgutasud on edaspidi need, mida Konkurentsiamet saab hakata kontrollima ja mõjutama, sest tootmishindu ta avatud turul enam mõjutada ei saa. Sellepärast arvavad sotsiaaldemokraadid, et oleks mõistlik, kui Konkurentsiamet ei alluks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile, sest samale ministeriumile allub palju allüksusi, kelle tegevust Konkurentsiamet peaks omakorda kontrollima. See ettepanek ei ole kuidagi suunatud Konkurentsiameti töötajate vastu, vaid see on põhimõtteline küsimus, siin ei tohiks olla vastuolu. Me oleme sellise ettepaneku saatnud ka Justiitsministeriumile. Meie arvates on üks võimalus Konkurentsiameti puhul see, et see võiks näiteks olla Justiitsministeriumi haldusalas või olla ka eraldi sõltumatu üksus, nagu näiteks on Eesti Pank. Konkurentsiameti roll võrgutasude hinna tõusmise survele hinnangu andmisel aina suureneb, sest see on väga keeruline valdkond ja väga tähtis on õigesti hinnata, kas hinnatõusu taga on lihtsalt soov rohkem kasumit teenida või vale juhtimisotsus või on hinnasoov põhjendatud. Aga võib olla ka nii, et võrguarendustesse ei investeerita piisavalt ja peaks survestama hoopis suuremaid investeringuid tegema.

Kust ma aega näen?

Aseesimees Jüri Ratas

Seitse minutit on veel aega.

Urve Palo

Aitäh! Loomulikult on väga oluline, et Eesti riik keskenduks ka sellele, et energia tarbimine väheneks. Ka sellest rääkis eelmine ettekandja. Hinnad tõusevad, surve elektri hinna tõusuks on igal juhul olemas ja riik peaks kasutama erinevaid võimalusi, et aidata inimestel vähem elektrit tarbida. Mida selleks teha saaks? Üks võimalus on kaasata energiatootjad energia kokkuhoidmisesse. See tähendab, et põhirõhk on just lõpptarbija juures saavutatud kokkuvõtteid. Lihtsustatult tähendab see seda, et näiteks Eesti Energia peab selleks, et kokkulepitud säästu saavutada, igal aastal osas kodudes aknad vahetama, fassaadi soojustama, kodutehnika välja vahetama, LED-lampe paigaldama. Säästuvõimaluse tõttu peaks ka Eesti Energial olema huvi seda teha, sest siis peab ta vähem uutesse tootmisvõimsustesse investeerima. Eesti taasiseseisvumisest alates ei ole õieti hinnatud, kui palju oleks meil võimalik energiat kokku hoida, kui me oma majad ja tootmise energiasõbralikumaks muudaksime. On hinnanguid, et kokkuhoid võiks olla umbes 30%. See tähendab, et me ei peaks siis nii palju muretsema uute tootmisvõimsuste rajamise pärast, mis on väga kallid. Energia kokkuhoid tuleb tegelikult soodsamalt.

Eesti riik võiks luua õigusliku raamistiku energiateenuse ettevõtete turu tekkeks. See tähendab, et ettevõtted võtavad enda kanda projektide rahastamise ning kokkuvõtteid meetmete elluviimise, saades tulu tekkinud energiasäästust. Lihtsustatult öeldes tähendab see, et ettevõtte töötajad tulevad inimese koju ja ütlevad, et nad vahetavad välja aknad, soojustavad fassaadi, vahetavad valgusallikad ja kodumasinad säästvamate vastu, kui inimene maksab näiteks järgmised kaheksa aastat elektri ja soojuse tarbimise eest sellele ettevõttele praeguses mahus, aga kaheksa aasta pärast vähenevad inimese arved poole võrra. Hoolimata sellest, et energiateenuste direktiiv nõuab energiateenuse ettevõtete tegutsemiseks vajaliku keskkonna loomist, pole Eesti riik seda nõuet tänaseni täitnud. Sellised ettevõtted töötavad väga edukalt näiteks Saksamaal, Suurbritannias, Taanis ja USA-s.

Eesti riik võiks energiasektoris alata Tiigrihüppe programmi. Mingil moel rääkis sellest ka Konkurentsiameti juht Märt Ots. Lugu on selles, et praegu on energiakaod väga suured just jaotus- ja tootmisettevõtetes. Tiigrihüppe programmi esimeses osas viidaks 2015. aastaks lõpule info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste uuenduste rakendamine põhi- ja jaotusvõrkudes ning teises osas paigaldada targa mõõturid kõikidesse kodumajapidamistesse ja ettevõtetesse. Sisuliselt tähendab tarkade võrkude rakendamine seda, et erinevate info- ja kommunikatsioonitehnoloogialahenduste, nagu tsensurid, kahesuunalised arvestid, veebirakenduste tarkvara jne, ühtsesse süsteemi paigutamine alates tootjast ja lõpetades tarbijaga võimaldab nii tootjal kui ka tarbijal saada reaalses ülevaates energia tarbimisest. Lisaks ülevaate saamisele saavad nii tootjad, süsteemihaldurid, müüjad kui ka tarbijad paindlikult sellele informatsioonile reageerida. Selle kõige eest võiks maksta tegelikult erasektor, sest nemad on lõppkokkuvõttes need, kes säästavad, ja seetõttu peaksid nad ka selle kulutuse kandma.

Last but not least, nagu öeldakse: meie, sotsiaaldemokraadid, peame väga oluliseks, et riik kaitseks puudust kannatavat elanikkonda elektriturul. Kõigile Eesti elanikele, sõltumata sissetulekust ja elukohast, peab olema tagatud võimalus tarbida normaalseks elutegevuseks vajalikul hulgal energiateenuseid. Sellele, et elektriturul avanemisega kaasnev hinnatõus mõjutab eelkõige vähem kindlustatud inimesi, aga riik ei ole astunud mingeid samme, et selleks valmistuda, on viidanud ka Riigikontroll ja õiguskantsler. Puudust kannatava elanikkonna olukorra leevendamiseks peab riik kavandama meetmeid. Kõige mõistlikum neist on just vähem kindlustatud inimestele suunata needsamad energiasäästuprogrammid, millest ma eelnevalt rääkisin, sest muidu tõukavad kasvavad energiahinnad veel suurema osa elanikkonnast vaesusriski ja riik maksab energiahindade kasvu kinni sotsiaalabi kaudu. Toasoe ja elektrienergia on isegi eurodirektiivide kohaselt teenused, mis peavad minimaalses kokkulepitul hulgas olema kättesaadavad igäihele, ja on riigi ülesanne leida need hoovad, kuidas see teoks teha. Paraku ei ole valitsuse tegevus meil energia hinda alandanud, vaid on hoopis tõstnud ja tõstab ka edaspidi. Näiteks

võib tuua aktsiisitõusud ja selle, et me kasutame biomassi ebatõhusalt ja suurendame investeeringuid ebatõhusasse tootmisesse, mille me kõik lõpuks kinni maksame. Täna teid tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, aitäh teile! Teile on küsimusi. Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Aitäh selle suurepärase ettekande eest! Mul on hea meel selle üle, et te suutsite välja tuua ka võimalused, kuidas oleks tulevikus võimalik elektri hinda vähendada. Natuke enam kui ühe aasta pärast on meil vaba turg ja kõigi eelduste kohaselt inimeste jaoks elektri hind tõuseb. Õelge, palun, kas valitsuse praegune tegevus aktsiiside ja taastuvenegiatasude osas on ikkagi Eesti inimeste jaoks positiivne olnud ja mida võib-olla annaks tuleva aasta jooksul teha, et üleminek 1. jaanuaril 2013 oleks inimeste jaoks natuke tasakaalukam.

Urve Palo

Aitäh küsimuse eest! Jah, tõepoolest, riik, teades tegelikult, et hinnad aastast 2013 tõusevad – see on fakt –, ei ole oma tegevusega mitte valmistanud ette hinnatõusu leevendamist, vaid on hoopiski pannud piltlikult öeldes ahju puid juurde, et hinnatõus oleks veelgi suurem. Aktsiisid on meil väga kõrged. Nagu ma ütlesin, 22 riigis kasutatakse miinimumaktsiise, ikka selleks, et oma elanikkonda hoida, mis muu põhjus siin ikka on. Me maksame oma elektriarvete kaudu kinni taastuvenegiatasud, ka need, mis on ebamõistlikud. Eelmised ettekandjad ütlesid, et isegi need tasud, mida Eesti Energiale makstakse puidu põletamise eest, on liiga suured, aga meie maksame need kinni, kuigi riigil oleks muid võimalusi, kuidas taastuvenegietika arengut toetada. Ma arvan, et riik peaks väga tõsiselt mõtlema, mida ta teeb alates 2013. aastast nende inimestega, kes kuuluvad vähekindlustatute hulka. Mil moel neid aidata? Nii õiguskantsler kui ka riigikontrolör on viidanud, et loota sellele, et praegune sotsiaalabisüsteem selle korvab, ei ole mõistlik, sest sealt saadav abi on niigi nii pisku. Peavad olema mingid muud, lisameetmed. Euroopa Liidu direktiivid näiteks luba-

vad vähem kindlustatud inimestele müüa teatud hulga energiat ka madalama tasu eest. Nii et võimalusi on mitmeid. See on riigi otsustada, mida ta täpselt kasutab, aga ta peab selleks valmistuma.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on mitu täpsustavat küsimust. Kui Märts Ots esines, siis näitas ta tabelit, kus oli toodud võrguteenuse hind 3,4 senti. Teie tabelis oli mälu järgi kas 4,4 või 4,7 senti. Aga mitte selles ei ole asi. Mul on võimalik teile ainult üks küsimus esitada ja see on selline. Teie kõnes kõlas, et uue elektrienergiaploki hind on üks miljard eurot. Teie tabelis oli palju realistlikumalt märgitud 640 miljonit eurot. Kumb arv võiks õige olla ja miks kõlab siin nii erinevaid arve?

Urve Palo

Aitäh teile! Mis puudutab võrgutasu, siis Märts Ots rääkis keskmisest hinnast ja ta ka rõhutas, et see on ettevõtete ja kodutarbijate keskmine. Mina räägin väga konkreetsest paketist, kodutarbija paketist 1. Kui liita kokku kaks arvu, mis olid Märts Otsal kõrvuti ära toodud, siis kokku tuleb peaaegu sama summa, mis minul võrgutasu puhul. Ma tegin selle rehkenduse enne ära, sest mul tekkis sama küsimus. Temal on need summad rohkem lahti löödud kui minul, mul on arvud kokku liidetud. Aga kokku tuleb elektri põhitariif ikkagi üle 3 ka Märts Otsal, vist 3,1. Paketi Kodu 1 tarbijatel on see 3,2. Teine küsimus puudutas investeringuid põlevkiviplokkidesse. Ettekandes ma rääkisin sellest, et investering 640 miljonit eurot on juba otsustatud, selle aasta kevadel on ka leping sõlmitud. Aga sõnavõtt ma rääkisin laiemalt, et tegelikult on plaanid kahejärgulised. Esimene plokk maksab 640 miljonit ja teine 360 miljonit, nii et kokku tuleks üks miljard eurot. Aga see, kas teine plokk ehitatakse või mitte, otsustatakse praeguste plaanide kohaselt tuleval aastal. Kui me tahame, et kogu Eesti varustuskindlus tugineks põlevkivielektrile, siis on vaja kaks plokki ehitada, mis kokku nõuaks ühe miljardi.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Te rääkisite elektriaktsiisi alandamisest kui tõhusast elektri hinna alandamise võimalusest. Ainult et see ettepanek, nagu teie olete selle esitanud, tekitaks riigieelarves 30 miljoni euro suuruse tulude puudujäägi. Ma küsisin sama küsimuse teilt siis, kui te seda eelnõu kaitsesite: kust sellele 30 miljonile katteallikas leida? Siis te ütlesite, et kulude väljamõtlemine on teie mure ja katteallikate väljamõtlemine on meie ehk koalitsiooni mure. Ma olen nüüd natuke kimbatuses. Kui Eestis näiteks rakendada automaksu, siis see katab ainult poole sellest kulust. Äkki on teil endal mingeid ideid, kuidas seda 30-miljonilist kulu katta?

Urve Palo

Aitäh, küsija! Me ei menetle praegu järgmise aasta riigieelarvet. Me räägime põhimõttelisest küsimusest, elektri hinna kujunemisest ja riigi võimalustest seda hinnatõusu tarbijate jaoks leevendada. Üks võimalus, mida riik selleks teha saab (seda ka eelmised ettekandjad näitasid), on alandada makse, sh aktsiise. Kui me räägime hinnatõusust alates aastast 2013 ja sealt edasi, siis on riigil pikalt aega oma tegevust planeerida, kui ta soovib oma inimesi aidata.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Hea ettekandja! Milline on teie arvamus, miks erineb Konkurentsiameti lähenemine Tallinna Vee ja Eesti Energia hinnapoliitikale nagu öö ja päev, kuigi mõlemal juhul on tegemist monopoolses seisundis oleva ettevõttega? Me teame, milline trall käib Tallinna Vee hindade ümber, aga kui Eesti Energialt tuleb mingi suvaline hinnatõusutaotlus, siis lüüakse Konkurentsiametis sellele kahe käega pitsert alla ja hinda tõstetakse.

Urve Palo

Aitäh! See küsimus on vist küll adresseeritud Konkurentsiameti peadirektorile Märts

Otsale. Minul on väga raske seda kommenteerida ja sisulist vastust anda.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, härra juhataja! Hea Urve! Siin on täna palju räägitud energia tarbimise vähendamise võimalustest. Küsin sult võib-olla spekulatiivse küsimuse. Kodumajapidamises on erinevaid võimalusi elektrit kokku hoida, näiteks säästupirnid või mis iganes. Ma pean silmas normaalset kokkuhoiurežiimi, mitte seda, et peab küünlaga vetsu minema. Mitu protsenti sinu hinnangul võiks keskmine majapidamine kokku hoida oma keskmisest elektriarvest, kui ta kasutaks neid võimalusi, mis on praegu olemas?

Urve Palo

Aitäh! Väga raske on keskmist öelda, sest kõik sõltub majapidamisest. Millest on vaja pihta hakata? Näiteks, kui köetakse elektriga, aga majal on seinad soojustamata, siis seinte soojustamine, avade tuulekindlaks muutmine ja akende vahetamine võib vähendada elektriarvet poole võrra. Kui see kõik on tehtud, siis see, kas vahetada pirnid säästupirnide vastu ning kümme või kakskümmend aastat vanad kodumasinad uute ja säästlikumate vastu, sõltub sellest, kui palju kodumasinaid on, kui palju pliiti kasutatakse jne. Me räägime, ma täpselt ei tea, 10–20%-st. Mul on seda raske öelda. Peaks olema väga konkreetne lähteülesanne, mille põhjal arvutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Páris paljudele probleemidele, mida te mainisite, on siin saalis täna tegelikult lahendused kõlanud. Aga ma jätkan Aivar Sõerdi küsimust. Üks teie idee on elektriaktsiisi langetamine, aga katteallikat te selleks ei ole pakkunud ja seda ei ole ka täna siin saalis kõlanud. Te mainisite ka mõnda teist riiki, kus aktsiisid on minimaalsed. Äkki oskate öelda, milline maks nendes riikides on selle aktsiisi tõstmise asemel kehtestatud? Kas te

soovite näiteks astmelist tulumaksu kehtestada, et elektriaktsiis oleks madalam?

Urve Palo

Aitäh, hea küsija! Ma rääkisin aktsiisidest ja ütlesin, et 27 riigist 22 kasutavad miinimumaktsiisimäärasid. Kui me vaatame Euroopa poole, siis me näeme, et neid riike, kus astmelist tulumaksu ei ole, peaaegu polegi. Need on uued Euroopa Liidu riigid Bulgaaria, Eesti, Läti ja Leedu. Ma ei laskuks sellesse diskussiooni. Ma tahaksin lisaks aktsiisi alandamisele näha, et Eesti riik oleks aktiivsem ja tublim ka Euroopa vahendite energiasäästu ja taastuvenergia sektorisse suunamisel. Kui me räägime struktuurivahenditest, siis näiteks aastast 2014 on Euroopa Komisjon ette näinud, et vähemalt 6% struktuurivahenditest peaks minema taastuvenergia arendamiseks riigis. Ma tahaksin väga näha, et Eesti riik seda teeks, mitte ei suunaks neid vahendeid kuhugi kolmandasse kohta. Teiseks, me võiksime olla väga aktiivsed ja tublid taastuvenergeetika arendamisel, sest meil on päris hea lähtepeetisioon. Meil on kogu toodetava energia jaoks laias laastus juba 17% ulatuses taastuvaid allikaid olemas. Me ei tohiks siia puhkama jääda, vaid peame edasi minema. Nagu ma ennist mainisin, lisaks CO₂ kvootidega kauplemisele hakatakse kaupleva ka taastuvenergia sertifikaatidega. Kõik riigid ei suuda taastuvenergeetikat sugugi nii tublilt arendada. Me võiksime olla siin esirinnas ja arendada seda sektorit ka edaspidi teiste Euroopa Liidu riikide rahaga, olla selles mõttes kavalad.

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme küsimustega edasi. Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Ütlesite, et taastuvenergia sertifikaadi müügist saadavat raha oleks võimalik suunata uute taastuvenergiaallikate ehitusse. Kui suur on ühe megavati suuruse taastuvenergia sertifikaadi müügihind maailmaturul ja mitme megavati ulatuses võiks Eesti neid aastas müüa?

Urve Palo

Ma võin sellele küsimusele vastata niiviisi, et kui rääkida summadest, mida Eesti riigil on

võimalik saada, siis nagu ma ennist ütlesin, aastail 2013–2020 on CO₂ heitmekvootide summad kokku kaks miljardit eurot ehk aastane maht on 250 miljonit eurot, mis teeb vanas rahas üle kolme miljardi Eesti krooni aastas. Lisaks on struktuurivahendite raha selle perioodi peale kokku 250 miljonit eurot. Kui palju täpselt on võimalik sertifikaatide müügist saada, seda ei oska ma teile hetkel öelda, aga need summad on samuti märkimisväärsed. Euroopa Liidu suund üleüldse on rohemajandus, taastuvenergeetika ja see on üks põhilisi valdkondi, kuhu investeeritakse. Isegi Eesti Arengufond on oma ettekannetes maininud, et Eesti riik võiks selles valdkonnas olla pigem tiiger kui kõrvalpassija.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Hea ettekandja! Rahvasaadik Stalnuhhin on Ida-Virumaal inimesi hirmutanud, et sotsid püüavad loodust säästa ja sellepärast on nad põlevkivienergeetikale vastu. Kui meie ettepanekul hakatakse loodussõbralikuma energeetika poole liikuma, siis jääb Ida-Virumaal tööta suur hulk inimesi, ma ei mäleta täpselt, mitu inimest, vist 3000. Kas sa võid seda kommenteerida? Mina nagu Ida-Virumaalt valitud rahvasaadik olen selle asja pärast mures.

Urve Palo

Aitäh hea küsimuse eest! Mul on võimalus sellel teemal natuke selgitusi anda. Ei maksa inimesi hirmutada, ütleksin ma kolleegile. Kahjuks teda hetkel saalis ei ole. Küsimus on hoopis vastupidine. Sotsiaaldemokraadid on väga mures, kui Eesti riik paneb kõik oma n-õ trumbid põlevkivienergeetika peale ja rajab väga suure raha eest sellel alal uusi tootmisvõimsusi. Me ju näeme, et põlevkivielekter ei ole tulevikus avatud turul konkurentsivõimeline. Sellest on ka täna eelnevates ettekannetes juttu olnud. See tähendab, et me küll investeerime hirmsad summad Eesti maksumaksja raha – ükskõik, kas see raha on tulnud CO₂ kvootidest või riigieelarvest, see on ikkagi kõik meie raha –, aga need tehased jäävad seisma ja inimestel ju tööd ei ole. Meie oleme väga mures ja tahame, et inimestel oleks tööd. Põlevkivienergeetika kui sektor on Ida-Viru-

maal väga oluline tööandja. Meie arvates ei tohiks riik tulega mängida ja inimesi petta, vaid peaks oma tegevuse selgelt fookustama põlevkiviõli tootmise laiendamisse. See on samuti töömahukas sektor ja ka kindel tööandja, sest see on kasvav valdkond. Lisaks töökohtade loomisele on oluline seegi, et põlevkivi väärintatakse nii rohkem ja Eesti riik saab igatepidi rohkem kasu.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Nii õiguskantsler kui ka riigikontrolör on viidanud, et elektrituru avanemisega kaasnev hinnatõus mõjutab kõige valusamalt vähekindlustatud inimesi. Kas sulle teadaolevalt on Eesti riik midagi teinud või tegemas selleks, et kuidagi pehmedada elektrienergia hinna tõusu vähekindlustatud inimeste jaoks?

Urve Palo

Aitäh! Ei ole. Tõepoolest, Eesti riik ei ole astunud mingeid samme selleks, et hinnatõusu leevendada. Neid samme pole tehtud. Vastupidi, on astunud samme, et elektri hind pigem tõuseks: aktsiisitõusud, ebamõistlikud otsused biomassi kasutamiseks ja ka tootmisvõimsuste suurendamiseks, mille me kõik kinni maksame. Riigikontrolör oma eelmise aasta kokkuvõttes märkis seda. Ka õiguskantsler ütles vähem kui kuu aega tagasi oma avalduses, et Eesti riik ei ole selle peale mõelnud, aga peaks mõtlema. Meil on jäänud aega veel aasta, seda on väga vähe. Ma väga loodan, et riik hakkab välja töötama konkreetseid meetmeid, kuidas aidata eelkõige vähekindlustatud inimesi ja aidata üleüldse meil kõigil valmistuda selleks, et hinnatõus oleks võimalikult pehme.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mul on üks tõsisem küsimus ka. Kevadel käisid majanduskomisjon ja Euroopa Liidu asjade komisjon väljasõiduistungil Eesti Energias. Eesti Energia juhatuse liige Raine Pajo joonistas ilusa graafiku selle kohta, et kui Eesti Energia peaks hakkama maksma CO₂

kvoodi eest ega saaks ka taastuenergiatoetust, siis nad teeniksid vist viis eurot megavatt-tunni kohta kahjumit. Ma küsisin esmaspäeval majandusminister Juhan Partsilt, kas juba praegu ja veel eriti tulevikus, vabaturu tingimustes, on põlevkivienergeetika Eestis konkurentsivõimeline. Tema ütles, et juba praegu on. Eesti Energia juhatuse liige ütleb, et ei ole, majandusminister ütleb, et on. Mina ei saa aru. Kas teie võite mulle selgitada?

Urve Palo

Aitäh! Jah, tõesti tundub, et seal on väga tugevad lahkavused. Eesti Energia juhatuse esimees Sandor Liive ütles, kui meil oli majanduskomisjoni organiseeritud parlamentaarne kuulamine "Põlevkivi kui ressurss", et vähemalt aasta võrra võiks veel mõelda selle üle, kas hakata uusi plokkide ehitama. Seda just samadel põhjustel, mida te mainisite. Esiteks, me ei tea, kust tuleb rahastamisallikas, ja teiseks, me ei tea, kas see kõik üldse konkurentsivõimeline on. Mul on raske kommenteerida majandusministri arvamust. Ta on üle nelja aasta majandusminister olnud ja peaks olema selle valdkonnaga väga hästi kursis, kindlasti on talle sellel teemal erinevat informatsiooni jagatud. Ma ei tea, miks ta ei näe tänapäevasemaid alternatiive põlevkivielektrile. Näiteks Eleringi juht Taavi Veskimägi on öelnud, et kui Eestis on tippkoormuse ajal elektrivajadus 1500 megavatt-tundi, siis võiks Eestis olla vabalt 900 megavatt-tunni ulatuses tuuleenergeetikat. Lisaks tuli eelmistest ettekannetest välja, et kui Estlink 2 hakkab 2014. aastal tööle, siis seegi suurendab varustuskindlust ja jääb ära see hirm, et kui tuult ei ole, siis ka elektrit ei ole. Rääkimata sellest, et me võiksimme rajada ka oma tarbeks LNG gaasijaama, mille rajamine oleks odavam kui uue põlevkivikatla ehitus. See ei sõltuks Vene gaasist ja aitaks meid siis, kui tuuleenergiat ei ole. Võimalusi, tahan lõpuks öelda, on väga palju, on alternatiivseid tänapäevaseid võimalusi, mida Eesti riik võiks kaaluda, aga meil kahjuks puudub tänapäevane energiapoliitika.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid teie ettekande ja vastuste eest! Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on teinud ettepaneku pikendada vajaduse korral

tänast istungit kuni päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Et olla kindel, siis enne läbirääkimiste avamist hääletame seda ettepanekut.

Head ametikaaslased, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku pikendada tänast istungit kuni päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 49 Riigikogu liiget, vastu 3, erapooletuid 3. Ettepanek leidis toetust.

Avan nüüd läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Kalle Pallingu! Kaheksa minutit.

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud ettekandjad! Täna kõigepealt väga sisuka arutelu eest ja tänud sotsiaaldemokraatidele selle teema päevakorda panemise eest! Leian eeskätt, et elektri hinna kujunemist ja energiajulgeolekut tuleb käsitleda koos. Eesti energiajulgeoleku kindlustamine odavaima võimaliku hinnaga Eesti tarbijale ja keskkonnale on Reformierakonna prioriteet. Näeme, et energia säästmine ja tõhusam kasutamine on olulised vahendid energiajulgeoleku saavutamisel odavaima võimaliku hinnaga. Seega saavad elektriarve suurust parimal viisil mõjutada tarbijad ise, mitte poliitikud, kuigi soovitakse, et see nii oleks. Teadmine, kui palju ja kuhu sa kulutad, loob eeldused kokkuhoiduks. Alustama peaksid siin tarbijad, näiteks õige elektripaketi valikust. Pean oluliseks, et riik aitaks omalt poolt neid tarbijaid, kes tahavad kokku hoida ja energiat säästa. Selleks on juba praegu suunatud hulk vahendeid energiasäästu kaudu kortermajade ja eramute soojustamise programmi. Kutsun kõiki parlamendierakondi kaasa mõtlema, kuidas järgmise finantsperspektiivi struktuurivahendeid rohkem energiasäästu ja haju- tatud, kodumaisel toorainel põhinevasse elektri tootmisesse suunata. Loomulikult on siin eeskujuna suur roll riigil endal. Samuti tuleks kiiremas korras leida võimalused, kuidas investeerida põhi- ja jaotusvõrkudesse nii, et iga investeeritavat eurot ei peaks küsima tarbija käest. Kõige loogilisem oleks selleks kasutada struktuurivahendeid. Eesti peab edasi liikuma intelligentsete elektrisüsteemide ehk *smart grid*'i arendamisega. Selle tulemusel suurenek-

sid energiavarustuskindlus ja elektrienergia kasutuse efektiivsus ning väheneks keskkonna saastamine. Just selles nutikate lahenduste valdkonnas käib praegu Euroopas võidujooks n-ö vedurijuhi kohale. Meil on võimalus olla energiasäästu vallas parimate teadmiste ja kogemustega esireas. Tuletan meelde, et juba aastaks 2021 peavad kõik hooned olema ligi-nullenergia kasutajad. Kordan üle ühe oma varasema mõtte, et energiasääst võiks olla Eesti eksporditav. See kõik ei tähenda aga vaid mõne sendi reguleerimist elektriarvel, vaid muuta tuleb üldist mõttemudelit.

Turu avanemine pole pikemas vaates elektri kallinemist tingiv tegur. Elektri hinda Euroopas ja Eestis tõstavad peamiselt 2013. aastast muutuvad CO₂ heitmete kaubanduse reeglid. Põlevkivielektri tootmiseks tuleb hakata heitmekvooti ostma, seni saavad elektritootjad seda tasuta. Sõltuvalt kvoodi maksumusest võib põlevkivielektri tootmine 40–60% kallineda ja see juhtuks ka siis, kui elektriturg oleks suletud. Eesti jaoks on aga kurb see, et heitmekaubanduse reeglite muutumine ja turu avanemine satuvad täpselt samale päevale.

Käiksin veel kord üle komponendid, mis moodustavad meie elektriarve. Kõigepealt, kuulud elektrienergiale on 35% elektriarvest. See- ga mõjutab turu avanemine vaid seda 35%. Võrgutasud moodustavad 37% elektriarvest, sh 65% jaotusvõrgu ülekandetariif ja 35% Eleringi ülekandetariif. Mainisin siin enne mõtteid, mida tuleks kaaluda, et just seda osa elektriarvel vähendada või vähemalt mitte suurendada. Taastuvenergiatasu moodustab meie elektriarvest 7%. Siinkohal on mul väike etteheide MKM-ile ja Eleringile. Nimelt oleksime pidanud subsiidiumide väljamaksmisel arvestama meie riiklikke prioriteete taastuvenergia puhul. Me olime eelmisel aastal oma taastuvenergia eesmärkide saavutamisel poole võrra ees, mis tähendas ka seda, et me korjasime tarbijatelt raha poole rohkem. Ehk me oleks pidanud käituma vastavalt oma kohustustele ja vastavalt sellele koguma ka toetust. Praeguses graafikus jätkates oleme juba järgmise kahe aasta pärast täitnud 2020. aasta eesmärgi. Käibemaks ja elektriaktsiis moodustavad meie elektriarves 22%. Aga nagu ma ka enne küsimustes tähelepanu juhtisin, tuleb selle vähendamiseks või asendamiseks leida mõni muu katteallikas. Reformierakond ilma konkreetse katteallikata

sesta varianti ei kaalu. 2013. aastal kujuneb hind nõudluse ja pakkumise vahekorras ja seetõttu ei tea enne reaalselt keegi, milline see hind olema saab. Aga praeguseid börsihindu arvestades võib elekter maksta tavatarbija jaoks 20% enam. Elektri hinda on aidanud seni all hoida eelkõige see, et meil on pärandusena olemas vanad elektriijaamad ja elektrivõrgud, mille investeringukulud on kinni makstud juba ammu ja hoopis kellegi teise poolt. Ka siis, kui me oma turgu ei avaks, tuleks nende jaamade asemele varsti uued ehitada, mida me ka juba teeme. See maksab palju ning kajastuks olulise hinnatõusuna ka reguleeritud turu puhul. Sel kõigel on aga täna peatunud piisavalt.

Ma ei hakka siin pikemalt peatuma ka Eesti suuremal integreerimisel teiste elektrivõrkudega, see on iseenesestmõistetav eeldus turu toimimiseks ja suuremaks energiajulgeolekuks. Estlink 2, Leedu–Rootsi ning Leedu–Poola ühendused on siin positiivseks näiteks. Mis puudutab Venemaa süsteemist lahtisidumist, siis see võib osutuda ebaotstarbekalt kalliks. Pigem tuleb arendada ühendusi teiste lääneriikidega, mida juba ka tehakse, ja kehtestada ühine maksupoliitika väljastpoolt Euroopa Liitu tulevate n-ö mustale elektrile. Loomulikult peab Eesti aktiivselt osalema Euroopa Liidu süsinikupoliitika kujundamisel ja rohesertifikaatide turul. Leian, et sellesse oleks praktiline kaasata häid spetsialiste Riigikantseleist, sest MKM-i ametnikud ei ole siin erilist edu saavutanud. Eesti peab kindlasti liikuma edasi tuumajaama kasutuselevõtuks vajaliku seadusloome ja tasuvusuuringutega. Praegu on Nord Pooli hinnapiirkonnas börsihind madalaim just tuuma- ja hüdroenergia suure osakaalu tõttu. Kui põlevkivi jääb sõltuma CO₂ kaubandusest, siis tuumajaama puhul on võimalik elektri tootmise hind sisuliselt 60 aastaks lüüa, sest uraani kui kütuse hind on olnud siiani maailmas küllaltki stabiilne.

Lõpetuseks tahaksin Eesti Energia nõukogu liikmena toonitada veel mõnda olulist fakti, mida täna on siin arutus mainitud. Eesti Energia välisinvesteeringuid ei tehta kodumaise tarbija arvel. Eesti Energia on investeerinud Jordaaniasse, kus investeeritud raha on tulenevalt vähemusaktsionäri kaasamisest juba mitmekordselt tagasi teenitud. Maroko võimalusi on uuritud, aga sealsed tingimused ei sobinud ja see investeerimishuvi on tänaseks kadunud.

USA kui suurim vedelkütuste tarbija ja suurimate põlevkivivarude omanik on kõige suurem turg ühele põlevkiviriigile, kes me ka oleme. Eesti Energia õlivaru USA-s on 2,6 miljardit barrelit. Kui minimaalseks projekti müügihinnaks arvestada kas või dollar või kaks barrelilt, siis oleks see meie riigi jaoks väga oluline omanikutulu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Toomas Tõniste! Kaheksa minutit.

Toomas Tõniste

Austatud Riigikogu! Austatud kolleegid! Tahan kõigepealt tänada eespool esinejaid siusukate ettekannete eest! Elektrist ja elektrimajandusest võib ja tuleb rääkida ning aru pidada mitmes plaanis. Võib jääda mulje, nagu oleks see, milline on elektri hind, oma olemuselt poliitiline küsimus, aga enamik elektri hinna komponente ja kindlasti mitte elektrienergia hind ise ei ole esmajärjekorra poliitiliste otsuste küsimus. Riigi peamine strateegiline ülesanne on tagada varustuskindlus. Loomulikult on seadustel mõju elektri tootmise kuludele, otseselt näiteks keskkonnatasude kaudu. Samuti on elektriaretel komponente, mis on ette nähtud seadusandja poolt, nagu taastuvenergia tasu ja elektriaktsiis. Põhiline majanduslik mõõde on siiski see, milliste kuludega suudavad eri tootjad elektrit toota ning milliseks kujuneb nende konkurentsi tulemusena turuhind. Kogu Euroopas on elektrituru avamise sisuline mõte luua läbipaistev turg, mis tagab tarbijale kõige õiglasema elektri hinna. Meil on levinud müüt, et Narva Elektriijaamade reguleeritud kulupõhine elektri hind tagab meile odava elektri. Elektri hind on meil olnud naaberriikide omast soodsam, sest töös on olnud vanad elektriijaamad, millesse pole olnud vaja palju investeerida. Nende tööaeg on aga ümber saamas. Kui nüüd uusi jaamu ehitatakse, siis ei saa ükski elektri tootja kõiki oma kulusid automaatselt tarbijatele üle kanda, vaid mõistlik on, et elektri tootjad nii meil kui ka naaberriikides konkureerivad omavahel.

Milline saab elektri hind olema 2013. aastaks sõlmitavates lepingutes, on täpselt selge järgmise aasta teisel poolel, kui neid lepinguid sõlmima hakatakse. Igal juhul on alusetu tar-

bija hirmutamise sellega, nagu tõuseks elektri hind meil astronoomilistesse kõrgustesse. Valitsuse poolt Riigikogule esitatud elektrituru seaduse muutmise seaduse eelnõu tagab, et ükski tarbija ei jää turu avanemise tõttu elektrita ka siis, kui ta elektri ostmiseks lepingut ei sõlmi. Sel juhul on tarbijale võrguteenust pakkuv ettevõtte kohustatud talle elektrit üldteenuse korras müüma.

Kui me võtame aluseks praeguse elektri hinna Eesti avatud turuosas, siis võiks prognoosida kodutarbija elektriarve suurenemist umbes 15% tänasega võrreldes. Samas, kui me vaatame alates 2013. aastast ehk turu avanemisega samaaegselt kogu Euroopas muutuvaid CO₂ heitmete kaubanduse reegleid, siis võiks öelda, et Eesti tarbija ei kaota turu avanemisega seoses isegi ajutiselt midagi. Miks? Sest oluliselt kõrgem CO₂ hind tingiks reguleeritud elektri hinna olulise kallinemise ning võimalik, et rohkem, kui saab olema avatud turu hind. Eesti elektriturg on osaliselt juba avatud, ning kui me vaatame hinda, millega tööstustarbivad ostavad elektrit avatud turul, siis näeme viimastest Eurostati andmetest, et Eesti nagu ka Soome on avatud turul selgelt madalamate elektri hindadega Euroopa riikide hulgas.

Väär on endale ette kujutada, nagu sõltuks meie majanduse konkurentsivõime maailmaturul või meie perede majanduslik toimetulek oluliselt või lausa peamiselt elektri hinnast. Ettevõtteid, mille jaoks elekter on maksumuse poolest üks peamisi tootmissisendeid, on meil üsna vähe. Statistikaameti andmete kohaselt kulus keskmisel leibkonnal 2010. aastal elektrienergiale 3,5% kogu aasta kuludest. Tarbijad, kes ei kasuta elektrienergiat otseselt kütmiseks, kulutavad eelarvest keskmiselt 2,8%. Samas kulub keskmise leibkonna eelarvest transportile 11% ning toidule koguni 24% aasta kuludest. Elektrienergia hinna surve on tarbija kogukulutuste struktuuri arvestades seega piiratud ning oluliselt väiksem kui näiteks toidu-kaupade hinna surve.

Suvel tehtud otsus Narva Elektriijaamade uue ploki ehitamise kohta on saanud vastukajaks ka kahtlusi ja kriitikat. Praeguse Euroopa Liidu energiaturgude ja kliimapolitika valguses võib see tunduda vastuoolu ujumisena. Tegemist on aga riigi strateegilise otsusega tagamaks pikaajalist energiajulgeolekut, mida üksnes rahaliselt mõõta ei saa. Seni kuni uusi

põrutavaid tehnoloogilisi lahendusi pole, peame tagama elektrivarustuskindluse lahenduste abil, mida me tunneme ja mis on ennast tõestanud.

Subsiidiumid energeetikas on toonud kaasa selle, et mitmesugused lobistid paiskavad avalikkuse ette visioone, mis on küll kasulikud üht või teist liiki energia tootjatele, kuid mitte tarbijatele. Suured muutused energiatootmises ühe või teise tootmisliigi kasuks peavad põhinema siiski tasuvusel, kõiki kulusid arvesse võttes, mitte olema eluvõimelised vaid kunstlikult loodud tingimustes. MKM vaatabki täna kriitiliselt üle riigi otsesubsidiidumid ning tuleb lähiajal meie ette olukorra parandamise ettepanekutega.

Varsti tuleb valitsusel otsustada ka Eesti Energia osalemine Leedu tuumajaama projektis. Selle üle toimub üksikasjalik arutelu siis, kui osalemise tingimused on teada. Neist lähitundes saab kujundada hinnangu projektis osalemisele. Ühtlasi on Leedu tuumajaama projekt hea võrdlusmaterjal Eestisse tuumajaama rajamise kavale. Me näeme selle põhjal väga konkreetselt, kui suured on sellise projekti investeringud, ning saame otsustada tasuvuse üle.

Viimase viie aasta jooksul on Euroopa Liit oma energeetikaalaseid õigusakte üsna palju muutnud, kuid uuenenud olukorras tuleb kogu pilt uuesti üle vaadata. Eesti jaoks on siin olulisemad kolm peamist teemat. Konkurentsitingimuste ühtlustamine Euroopa Liidu riikide ning kolmandate riikide vahel. Eesti oludes tähendab see esmajärjekorras Venemaalt pärineva elektri hinna moonutuste reguleerimist. Teiseks, uute ühenduste loomine Euroopa Liidu riikide vahel. Eesti jaoks on tähtis, et teatistes on välja toodud meie elektrisüsteemi arendamise suund – Baltimaade elektrivõrkude sünkroonimine Kesk-Euroopa elektrisüsteemiga. Kolmandaks, uute ühenduste loomisel Euroopa Liitu mittekuuluvate riikidega on välja pakutud muuta lähenemist ning rääkida kõik sellised projektid läbi mitte liikmesriikide firmade, vaid Euroopa Liidu tasemel. See tähendab, et tulevikus peaks olema välistatud Nord Streami taoliste projektide elluviimine, kus riigid, keda projekt mõjutab, kõrvale jäetakse. Sellised projektid tuleks edaspidi läbi rääkida Euroopa Liidu ühisotsusena.

Peagi jõuab kätte aeg, et vaadata värske pilguga peale Eesti elektrimajanduse arengukavale. Eesti energeetikas on selle kinnitamise järel toimunud päris palju muutusi. Käivitud on elektribörs, Eesti Energiast on eraldatud Elering, alustatud on Estlink 2 rajamist, taastuvelektri tootmise maht on mitmekordistunud, alustatud on Narva Elektri jaamade uute plokide rajamist, täiendatud on Euroopa Liidu õigusakte. Ka tuleb uue arengukava loomisel kriitiliselt vaadata tulevikustsenaariumide realistlikkust ning leida tee, mis tagaks meile kindla ja säästliku elektrivarustuse mõistliku hinnaga. Järgmise aasta algul algatab MKM jällegi avalikud arutelud meie elektri tuleviku üle, mille eesmärk on jõuda 2013. aastal uue arengukavani. Need saavad olema kindlasti huvitavad diskussioonid, millest peaksid kooruma Eesti jaoks parimad lahendused. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Head kolleegid! Kahtlemata on elektri hind nii meie majandusele kui ka meie inimestele mitte üksnes tähtis, aga väga tähtis. Meie majanduse areng, ühe riigi majanduse areng sõltub väga palju sellest, milline on tema elektri hind. Me võime tuua näiteid enda lähiajalooost, võime vaadata ringi, kuidas elektri hind on naabrite juures muutunud investeringuid, kuidas ettevõtted ja ettevõtjad suhtuvad elektri hinda. Neid näiteid võib väga palju tuua. Täna on siit puldist räägitud, kuidas see mõjub kodumajapidamistele, ja kindlasti mõjutab see meie inimeste heaolu.

Teine teema. Kas riik, kas poliitikud saavad, kas Eesti riik saab mõjutada elektri hinda? Poliitikute suust on väga palju kõlanud, et riik ei saa, et poliitikud ei saa siin midagi teha. Tegelikult saavad. Nii nagu mina olen siit puldist väga palju kordi rääkinud ja ka täna käis siit läbi, et tarbijat – on see siis tööstustarbija või on see kodutarbija – huvitab ju tegelikult tarbijahind, see raha, mis megavati või kilovati eest välja käiakse. See hind sõltub kolmest komponendist, mis on praktiliselt ühesuurused. Esiteks on see siis turuhind, teiseks on võrgu-

tasud, n-ö elektri transport, ja kolmandaks on maksud. Koht, kus riik ja poliitikud saavad kaasa rääkida, on kindlasti maksud. Kui me võtame välja oma elektriarve, siis praegu on meil maksude osakaal ligi kolmandik elektri hinnast. Selles osas saab riik kindlasti kaasa rääkida.

Teine asi, kus Eesti riik saab kaasa rääkida. Miks ma ütlen, et Eesti riik? Sellepärast, et Eesti Energia jaotamine on täna Eesti riigi käes. Milline on majandusministeeriumi, Eesti Energia ja põhivõrgu investeerimispoliitika? Kas me teeme hästi kallid võrgud, investeerime sinna hästi palju ja siis on ülekandetasud suuremad, midagi ei ole teha? Kas me teeme n-ö kuldsed võrgud või teeme sellised võrgud, mille investeeringud ei ole nii suured, majandame neid võrke optimaalselt, odavamalt? Selles osas on päris palju kaasa rääkida majandusministeeriumil ja ka meil, et majandusministeerium nii käituks. Nii et oma jutu teise plöögiga ma tahtsin öelda, et tegelikult riik saab kaasa rääkida ja peab kaasa rääkima selles, et elektri hind oleks meie riigis odavam. Ma toon ühe konkreetse näite. See oli kakskümmend aastat tagasi, kui Kundasse toodi üks esimesi suurinvestoreid, kui praktiliselt alustati Kunda tsemenditehase müüki. Strateegilised investorid käisid kohal, vaatasid kergelt üle, milline on toorainebaas, selge. Aga siis küsiti, milline on elektri hind, milline on energia hind. See oli üks põhiteema kõikidel investoritel, kes tahtsid n-ö üle lävepaku pääseda. Sealtsamast Kundast võime tuua teise näite, kui Estonian Cell tuli viis-kuus aastat tagasi oma tehasega Eestisse. Täpselt vaadati järele ...

Palun aega juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaega.

Lembit Kaljuvee

... just elektri hinda, see oli väga tõsiselt kaalumisel. Vaadati trende, mis Eestis on, uuriti, millised on võimsused. Rohkem uuriti seda, mis elektri ümber toimub, mitte seda, kuidas oma tootmist teha, tehnikat ja tehnoloogiat, need asjad olid neil selged. Näiteks see, millises olukorras Kunda tsemenditehas tehniliselt oli, ei huvitanud peaaegu kedagi. Selles mõttes on elektri hind tootjatele ääretult tähtis – kas nad tulevad siia midagi tegema, kui-

das nad hakkama saavad –, sellest oleneb ikkagi väga palju.

Siin on täna olnud diskussioon, et mis siis riik maksudega teha saab, et öelge, kust raha asemele võtta. Täna me seda ei aruta, aga sellel teemal tuleks arutada. Ma arvan, et ettepanek ei ole mitte üksnes astmeline tulumaks. Ettepanekuid tuleb teha ja nendest tuleb ka kinni võtta. Maksustamise osa tuleks kindlasti läbi vaadata. Majandusministeeriumile tahaks panna südamele, et me ei tohi ehitada n-ö kuldseid võrke, kalleid võrke. Meie võrkude kasutamine on nii väike, seepärast me peame otsima siin palju ratsionaalsemaid lahendusi, palju odavamaid lahendusi. Me ei tohi kalleid võrke ehitada.

Head kolleegid, tegelgem nende küsimustega! Me kõik siin saalis ei ole kahjuks kindlasti selleks oma maksimaalset panust andnud. Aga püüame paremat, et elektri hind oleks Eestis madalam. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Ma palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Ma arvan, et meil kõigil elus juhtub vahepeal nii, nagu mul oli aastaid tagasi, kui ma seisin Tallinna Ülikooli garderoobis ja tahes-tahtmata kuulsin kahe tädi juttu. See oli mõni päev enne Riigikogu valimisi. Üks küsis: "Noh, kas sa oled juba välja valinud, kelle poolt sa hääletad?" Teine ütles, et no muidugi, ja nimetas ühe nime. Esimesel tädil oli huvitav, et äkki on olemas mingi selline argumentatsioon, et ehk see kandidaat sobib talle ka. Ta küsiski, et aga miks. "No vaata, kui sisse tuleb, siis pühib alati tallad puhtaks ja on viisakalt riides." "Jaa, tõesti!" Ma olen kindel, et need kaks memme garderoobist läksid ja hääletasid selle proua poolt, kes on ühe praeguse koalitsioonierakonna liige. See oli aastaid tagasi, aga seda juhtub kogu aeg, eks ju. Seisan sellel aastal praktiliselt keset Eestit, tädi astub juurde: elu on nii kehva, lapsed ära sõitnud ja pojapoeg kaelas, tööd ei ole ja meelelahutust ei ole, pank on 20 kilomeetri kaugusel, posti juba ammugi ei ole ja nii edasi ja edasi. Mis siin rääkida! Esimene küsimus (peab ju kõik õiges järjekorras paika panema): "Aga ütlege, palun, kas te käisite

valimistel?" "Jah, käisin." "Kelle poolt hääletasite?" Ta nimetas mulle härrat, kes on praeguse koalitsiooni ühe teise erakonna liige. "Aga miks te tema poolt hääletasite?" "Noh, mängis meile akordion, jagas kondome ja lõhn oli nii hea, noobel härra selline." See on üsna tüüpiline. Hääletatakse sellepärast, et keegi on viisakalt riides, keegi lõhnab hästi, ei hääletata ideede eest.

Ma olen väga tänulik neile, kes algatasid täna selle arutelu siin Riigikogus, sest siit on tulnud üks kindel sõnum ja see sõnum kõlab nii: uppaja päästmine on uppaja enda asi. See võib muidugi olla jaotatud kaheks osaks. Esimene, kui lühidalt ümber jutustada, on see, et tegelge energiasäästuga, olge kokkuhoidlikud jne, jne. Ega see eriti hästi inimestele ei istu, sest see energiasäästlikkus, kokkuhoid, nõuab selliseid investeringuid, milleks suur osa meie elanikkonnast võimeline ei ole. Sõnumi teine osa on palju tähtsam: lõpetage juba see hääletamine akordioniga mehe poolt, lõpetage hääletamine selle viisaka tädi poolt, kes siin saavad puhtaks pühib! Vaadake lõppude lõpuks, millest räägivad erakondade programmid. Vaadake, kes ütleb teile, et aktsiise ja maksukoormust alandada ei ole võimalik. Vaadake, mitte nemad üksi ei ole meie poliitikas, on olemas teisi poliitilisi jõude, kes panevad etteotsa selle keskmise, tavalise inimese, tema huvid ja vajadused. Vaadake, kellel on kindel programm selleks, et alandada neidsamu makse ja teha teie elu odavamaks. Selle sõnumiga on veidi kergem inimestega kohtudes edasi rääkida. Nii et veel kord suured tänud kõigile, kes siin täna esinesid ja oma mõtteid avaldasid! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Suur tänu Sotsiaaldemokraatlikule Erakonnale, kes täna selle oluliselt tähtsa riikliku küsimuse arutelu algatas! Samuti soovin tänada kõiki esinejaid ja kõiki teid, head ametikaaslased, kes te esitasite küsimusi või lihtsalt kuulasite ja olite oma mõttega selle diskussiooni juures.

Päevakorrapunkt on käsitletud.

5. Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu (108 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu 108 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Meelis Mälbergi!

Meelis Mälberg

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Oleme siin saalis alles hiljaaegu analoogset eelnõu menetlenud. Siis kandis see Vabariigi Valitsuse algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu numbrit 54. Eelnõu läbis kaks lugemist ning seejärel võttis Vabariigi Valitsus selle tagasi. Järgmise päevakorrapunktina hakkame menetlema Eesti Keskerakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna algatatud eelnõu 110, mis on koos menetluse käigus lisatud parandusettepanekutega koopia seaduseelnõust 54. Mina olen siin teie ees Isamaa ja Res Publica Liidu ning Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud eelnõuga 108. Seda eelnõu eristab eelmainitud 54 SE-st ja 110 SE-st vaid üks lõik §-st 10, mille me Riigikogus menetlemise käigus 54 SE-sse lisasime. Seega ma eeldan, et menetletava seaduseelnõu sisu peaks meile kõigile üpris hästi teada olema. Kuid siiski pean vajalikuks anda seaduseelnõust väike ülevaade ja tähtsamaid asju rõhutada.

Nagu ütleb seaduse pealkiri, seab seadus avalikust huvist lähtuvalt kinnisasja omandamisele teatavad kitsendused. Need võib jagada kaheks. Esiteks, põllumajandus- ja metsamaad sisaldava maa omandamisel tehtavad piirangud, mille eesmärk on edendada põllu- ja metsamaa sihtotstarbelist ja jätkusuutlikku majandamist. Neid piiranguid käsitleb seaduse kümnest paragrahvist tervelt kuus. Vahemärkusena olgu öeldud, et selles osas on eelnõu täpselt selline, nagu oli pärast kahte lugemist eelnõu 54 ja on ka järgmise päevakorrapunktina menetletav eelnõu 110.

Teiseks, riigi julgeolekukaalutlustest lähtuvad piirangud. Kinnisasja omandamise riikikaitselised kitsendused sätestab eelnõu § 10.

Nimetatud paragrahv asendab täna kehtiva KAOKS-i § 3 ning selle regulatsiooni ja kitsendused täies ulatuses. Lisaks kehtivale seadusele laiendatakse riigikaitsekitsete kitsendusi eelnõu kohaselt ka riigivaraseaduse alusel tehtavate tehingute korrale. Riigikaitsekitsetel eesmärkidel tehtavad kitsendused kehtivad vastavalt eelnõule Euroopa Liidu välispiiriga piirnevates kohalikes omavalitsustes pluss Narva-Jõesuus ja Sillamäel ning Eesti saartel, välja arvatud Saaremaa, Muhumaa, Hiiumaa ja Vormsi. Isikutel, kes ei ole Eesti ega Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riigi kodanikud, Euroopa Majanduspiirkonna juriidilistel isikutel, kelle asukoht ei ole lepingu riik, on keelatud omandada kinnisasja eespool nimetatud maa-aladel.

Siinkohal pean vajalikuks rõhutada, et lisaks Eesti kodanikele ei sea see eelnõu paragrahv kinnisasja omandamisel mingeid riigikaitsekitsetel eesmärkidel tehtavaid piiranguid veel Euroopa Majanduspiirkonna lepingu 29 riigi kodanikele. OECD liikmesriikide hulka kuuluvate riikide kodanikele need piirangud kinnisasja omandamisel kehtivad. Vabariigi Valitsus võib riigile olulistel põhjustel anda kolmandate riikide kodanikele nendel aladel maa omandamise loa. Alates 2003. aastast, mil praegune seadus kehtima hakkas, on Vabariigi Valitsus erandkorras väljastanud vaid kaks sellist luba.

Head kolleegid! Et ennetada küsimust, miks Vabariigi Valitsus võttis Riigikogus kaks lugemist läbinud seaduseelnõu tagasi, vastan sellele kohe. Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu 54 kohta tuli muudatusettepanek lisada § 10 lõige 2, mis näeb ette teha erand kolmandate riikide füüsilistele isikutele, kes elavad Eestis pikaajalise elamisloa alusel, ja lubada neil omada kinnisasja kuni 0,2 ha. Maaelukomisjon juhtivkomisjonina toetas toona ettepanekut. Tagantjärele tarkusena võib öelda, et kuna muudatus puudutas eelnõu riigikaitsekitsete piirangute osa, oleksime pidanud võtma komisjonis aega ja küsima vähemalt riigikaitsekomisjoni arvamust. Ma olen täitsa kindel, et selline käitumine, kus komisjonid küsivad üksteise arvamust, aitaks kaasa kvaliteetsemale seadusloomele. Vastavalt meie oma kodukorrale ei saa pärast teist lugemist eelnõusse parandusi teha ja seega oli ainuke võimalus, et eelnõu algataja Vabariigi Valitsus võttis eelnõu

tagasi ja seejärel kaks fraktsiooni esitasid eelnõu uuesti.

Riigikaitsekomisjon arutas s.a 17. novembri istungil seda ja järgmise päevakorrapunktina arutusele tulevat eelnõu 110. Istungile olid kutsutud ka Kaitseministeeriumi, kapo ja Ida-Viru Maavalitsuse esindajad. Pärast seda arutelu edastas riigikaitsekomisjon maaelukomisjonile oma seisukohad. Pean vajalikuks neid siinkohal natuke tutvustada.

"Vajadus kitsenduste järele on olemas. Samas ei hõlma kehtiv kinnisasja omandamise kitsendamise seadus kõiki probleeme. Riigikaitsekitsete objektidega seonduvalt on Kaitseministeerium lisaks piiriäärsetele aladele välja toonud teisi objekte ning mitmeid võimalikke teemasid, millega seonduvate piirangute teemad tuleks seaduse tasemel määratleda. Riigikaitsekomisjon nõustus, et kõik piirangutega seonduvad teemad ja nende olulisust käsitletakse terviklikult läbi Kaitseministeeriumis moodustatud töörühma raames ning vastavad ettepanekud õigusaktide muutmiseks esitatakse tervikpakettina poole aasta jooksul Vabariigi Valitsuse menetlusse. Riigikaitsekomisjon soovib kaasata töörühma ka Siseministeeriumi ja kapo esindajad. Riigikaitsekomisjon soovib töörühmal lähtuda kinnisasja omandamise riigikaitsekitsete piirangute seadmisel mitte omavalitsuste piiridest tervikuna, nagu on see hetkel kehtivas õiguses ja eelnõus, vaid piirduda kinnisasja lähedusega riigikaitsekitsetele või julgeolekuobjektile ning riigipiirile. Selline lähenemine võimaldaks suure osa kinnistute vabastamist riigikaitsekitsete kinnisasjade omandamise piirangutest. Kaaluda tuleks piirangute rakendamist ka juriidilistele isikutele, kes on küll registreeritud Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riigis, kuid kelle omanike ringi või juhtorganite liikmete hulgas on kolmandate riikide isikuid."

Head kolleegid! Teen ettepaneku praegu selle seaduseelnõuga edasi minna, esimene lugemine lõpetada ja lõpuks eelnõu ka seadusena vastu võtta. Sellega täidame endale Euroopa Liiduga liitumisel ja OECD-ga ühinemisel võetud kohustused. Kui vaadata esitatud eelnõusid, siis põllumaa ja metsamaa omandamisele seatavates piirangutes oleme ju ühte meelt. Tahan tänada neid kolleege, kes tegid muudatusettepanekuid eelnõu 54 kohta. Sellega juhtisid nad tähelepanu praegu kehtiva

õiguse ja eelnõu lihtsustatud ja tänaseks aegunud lähenemisele riigikaitsealistel eesmärkidel tehtavatele kitsendustele kinnisasja omandamisel. Need kitsendused ei täida enam oma eesmärki ja neist on ka väga lihtne ja kerge mööda hiilida. Tuleme pärast põhjalikku ettevalmistust kinnisasja riigikaitsealistel eesmärkidel tehtavate kitsenduste juurde juba järgmisel aastal tagasi. Meie siht saab siin olla ainult hästi toimiv ja oma eesmärgi täitev seadus. Seda eriti siis, kui seadus puudutab riigikaitset ja julgeolekut. Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on ka küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Suur tänu, härra juhataja! Lugupeetud kolleeg! Alguses üks viisakas küsimus. Paragrahvi 10 lõige 2 ütleb: "Riiklikult olulise põhjuse korral võib Vabariigi Valitsus korraldusega anda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikule loa omandada kinnisasi samas lõikes nimetatud maa-aladel." Jutt on füüsilisest isikust, kes ei ole Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riigi kodanik. Siin on juttu riiklikult olulisest põhjusest. Kas näiteks investering Eesti majandusse, ütleme, 65 000 euro ulatuses on piisavalt oluline põhjus, et anda isikule võimalus sellest kitsendusest pääseda? Kusjuures ma eeldan, et te ei saa praegu vastusest keelduda, te olete sellele seadusele alla kirjutanud, te peate ütlema kas jah või ei.

Meelis Mälberg

Aitäh küsimuse eest! Ma kindlasti ei keeldu vastamisest. Nagu ma oma ettekandes ütlesin, alates 2003. aastast on Vabariigi Valitsus teinud erandkorras vaid kaks sellist otsust. Ma ei oska täpselt kirjeldada protseduuri, kuidas see otsustamine käib, aga kõik avaldused vaadatakse kindlasti läbi. Ma tahan väga loota, et kontrollitakse ka taustu, ja sellest lähtuvalt teeb Vabariigi Valitsus üksikotsuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et eelnõu 54 menetlemisel tehtud muudatus-

ettepanek puudutas riigi julgeolekust lähtuvaid kitsendusi. Kas te võiksite öelda, missugused on need julgeolekuriskid, mis kaasnevad sellega, kui Eestis pikaajaliselt elavad inimesed, kes küll ei ole Eesti riigi kodanikud, ostavad 0,2 hektarit maad? Kas te nõustute selle arvamusega, mida on väljendanud mõni julgeolekustruktuur ja mida on ka meedias räägitud, et üleüldiselt venelased Eestis on julgeolekurisk?

Meelis Mälberg

Aitäh! Siin võiks vastata kahes osas. Esiteks, julgeolekurisk ei ole tihtipeale seotud sellega, kas ostetava maa suurus on 0,2 hektarit või on see 1 hektar või 10 hektarit. Kaitsepolitseiamet oma kirjas riigikaitsekomisjonile ütleb, et põhiline oht, mis omandatud maaga võib kaasneda, pole mitte rünnakurisk, vaid vastuluuretegevus. Siin ei ole suurt tähtsust, kas maad on 0,2 hektarit või 1 hektar. Aga neid riske on palju rohkem. Üks piirangute eesmärk võiks olla hoida ära välismaise kogukonna prevaleerimine mõnes piirkonnas. Kindlasti ka riigikaitsealistel, julgeolekualaste objektide välise perimeetri kontrolli vajadus, mitte just rünnakute tõrjumiseks, vaid vastuluurest lähtuvalt. Meil riigis on ka palju suure rünnakuriskiga objekte. Seal ei mõelda võib-olla mitte otseselt sõjalist ohtu, aga tegemist võib olla ka mingi terrorismiaktiga nende objektide läheduses.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Narva-Jõesuu on arenev kuurortlinn, potentsiaalselt võiks temast saada Läänemere pärl. Liberaalina te kindlasti mõistate, et igasugused kinnisvara käibe piirangud takistavad kuurortlinna arengut. Kuidas te suhtuksite ideesse Narva-Jõesuu tervikuna sellest nn piiritsoonist välja arvata? Teatavasti saavad Soome ja Läti oma julgeoleku kaitstud ka ilma selliste kinnisvara käivet puudutavate piiranguteta.

Meelis Mälberg

Aitäh! Olete õigel teel. Liberaalina ma mõistan teid täiesti, sellised maa-aladega piiratud kitsendused ei ole enam kohased. Ma ütlesin ka oma ettekandes, et me peaksime selle

paragrahvi tervikuna ette võtma. Võib-olla tuleks päris palju praegu omavalitsuse piiridega seonduvat maa-ala vabastada ja siduda riigikaitse- kitsendused konkreetsete objektidega.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Kas te oskate niimoodi lahti rääkida, et oleks arusaadav, mis ohtu kujutavad riigile need Vene kodanikud, kes elavad Narvas ja Narva-Jõesuus ja kellel on kümned aastad olnud väike maatükk, mis praegu on aiandusühistutes? Miks nad ei saa endale seda maatükki, millesse nad on juba kümneid aastaid oma taskust investeerinud, harinud seda ja hoolitsenud selle eest? Võib-olla see on irooniline küsimus, et kas need aiandusalad on ka meie julgeoleku objektid?

Meelis Mälberg

Aitäh! Ma mõistan teie muret. Teie kolleegi Stalnuhhiniga me arutasime ka omavahel, milline risk seal võiks olla. Ma olen täiesti nõus, et konkreetselt nende tädide või onudega, kellel seal see maa on, ilmselt mingeid riske ei kaasne. Aga seadusesse me niimoodi sisse kirjutada ei saa, et saavad ainult need, kellel seal praegu maa on. See muudatusettepanek, mis esitati, ütleb ka, et kuni 0,2 hektarit neile, kellel on pikaajaline elamisluba. Me ei tea, kes need võivad olla, kes hiljem saavad seda osta. Nagu ma ütlesin: selleks, et mingisugust ohtu kujutada, võib piisata palju väiksemast maatükist.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhiin, palun!

Mihhail Stalnuhhiin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Sa ise oma sõnavõtus ütlesid, et sellest seadusest on kerge mööda hiilida. Ma arvan, et paljudest Eesti seadustest on kerge mööda hiilida, millest annab meile ilusa ülevaate see, mis viimase seitsme päeva jooksul ilmsiks tuli. Et mingi Vladivostoki või Podolski maffiabossi jaoks on tähtis ainult üks IRL-i tegelinski leida, õigesse kohta maksta ja ongi tal elamisluba, tal on

firma olemas ja ta võib vabalt osta kümneid hektareid. Kui me räägime nendest riigikaitse- listest kitsendustest, kas sa ei arva siis, et riigi jaoks on palju ohtlikum, kui meile tullakse maffia rahaga, pole mingit vahet, kas Venemaalt või Kolumbiast, ja selle seaduse alusel võivad need tulijad vabalt osta kümneid hektareid? Kas te ei peaks ometi sellega tegelema, mitte oma pikaajalise elanikkonnaga?

Meelis Mälberg

Aitäh! Ma olen teiega täiesti nõus. Nagu ma ütlesin oma ettekandes, sellega me peaksimegi tegelema, kui me seda paragrahvi arutama hakkame, lugema üles need objektid, mis võivad olla kas siis riigipiiriks või ründeohuga objektid või meile mingi moraalse tähtsusega objektid ja mille julgeoleku me peaksime tagama. Peaksime need selle järgi ära piirama, mitte maa-aladega.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Ma ei oska endise politseinikuna hinnata, mis õudusfilme kapo on vaadanud, sest viimane, kõige suurem ja peaaegu ainuke Eesti vastuluure oht ja risk on olnud Hermann Simm, kes oli Eesti suurima juriidilise isiku ehk riigi juhtorgani liige. Siit ka minu küsimus: kas sul kui ettekandjal ei teki pigem see arusaam, et antud juhul peaks kaitsepolitsei tegelema iga juhuga eraldi, mitte otsima võimalusi oma tööd vähendada? Nagu me näeme, ei ole hakkama saadud ka sellega, et välistada elamislubade andmist. Seadus oli olemas, aga nad tulid ikka sisse.

Meelis Mälberg

Aitäh! Siinkohal peaks rõhutama, et oma olemuselt on kõik need kinnisasja omandamise kitsendused ennetava iseloomuga. Kindlasti ei ole enam see aeg, kus me arvame, et riigipiir peaks olema mitmesaja meetri ulatuses elanikest puhastatud, võib-olla betoneeritud ja okastraati täis. Tuleb vaadata just ennetamise poole pealt, et saaks kontrollida ka nende inimeste tausta, kes hakkavad seda maad omandama. Ma arvan, et see on mõistlik.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Ma jätkan oma küsimust teise poolega. Võib-olla oleks ikkagi otsustarbekas välja töötada mehhanism, et anda võimalus nendele, kes praegu omavad seda maad. Nad elavad siin ja teevad kõik, et Eestit toetada, see on arusaadav, ja ressursidega toetavad samuti. Kui neid ei toetata, siis tekib probleem ka teistel, kõigil teistel, kes on Eesti kodanikud ja omavad seda maad. Ütleme näiteks, et naabrid ei hoolitse oma maa eest ja kõigi asjade eest peavad maksma teised. See on ka probleem. Ja see ei ole üks asi, neid on tuhandeid. Oleks vaja see ikkagi seaduses ette näha. Mis te sellest mõtlete?

Meelis Mälberg

Aitäh! Ma olen teiega nõus, et kui keegi jätab oma maa hooldamata, tekib naabritel kohe küsimus, miks ühel on hooldamata, ja selline suhtumine hakkab vohama. Aga nagu ma ütlesin, riigikaitsekomisjoni ettepanek Kaitseministeeriumile oli panna poole aasta jooksul kokku töörühm ja siis töötada välja juba selle paragrahvi muudatused tervikuna, et paragrahv täidaks oma eesmärgi ja samas oleks ära võetud ümbernurgamineku võimalused ning sellest ei saaks nii lihtsalt mööda hiilida.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Eelnõu tutvustamisel sa nimetasid Euroopa Liidu majandusruumi ja OECD liikmesriike. Kas te kasutasite eelnõu kokkujutamisel ka teiste kogemusi? Kuidas näiteks Soomes või Lätis on sellised küsimused lahendatud?

Meelis Mälberg

Aitäh! Kui ma seda esinemist siin ette valmistasin, siis tellisin Riigikogu Kantselei õigusekspertidelt ühe töö, kus nad vaatasid, kuidas Euroopa Liidus on neid asju lahendatud. Selgub, et praktika on väga erinev.

Aseesimees Jüri Ratas

Kajar Lember, palun!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Teadaolevalt olete ka ise päris palju piiri ääres teutsenud, aga tegemist on olnud Eesti lõunapoolse otsaga. Me räägime hästi palju seal ida pool, Narva ümber ja Narva jõe ääres kujunenud probleemist, aga kas te näete ka lõuna pool, Peipsi alumises servas samu ohte?

Meelis Mälberg

Aitäh! Lõuna-Eestis seda probleemi ilmselt ei ole. Rõhutan jälle, et parempoolse maailma vaatega inimesena mina ei saa hästi aru, miks näiteks Räpina vallas – Räpina vald on samuti seaduseelnõus nimetatud ala sees –, paarkümmend kilomeetrit piirist sisemaale, ei võiks Ameerika Ühendriikide kodanik või Kanada kodanik vabalt maad soetada. Meil seal Lõuna-Eestis on pigem teistmoodi probleemid. Teatavasti on Setumaa praegu jagatud kahe riigi vahel ja teisele poole piiri on jäänud setude maad, kus nendel on oma maade haldamisega samamoodi probleeme.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm.

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea ettekandja! Mille jaoks on siin ikkagi sees see võimalus, et Vabariigi Valitsus võib anda olulisel põhjusel eraldi loa? Mis on need olulised põhjused? Kui kaheksa aasta jooksul on seda ette tulnud ainult kaks korda, nagu te ütlesite, miks siis see võimalus jäetakse?

Meelis Mälberg

Aitäh! Ilmselt kõiki olulisi põhjuseid siia seadusse kirjutada ei olegi võimalik. Alates 2003. aastast on seda erandit kasutatud tõesti kaks korda. Ma olen veendunud, et need olid tublid kodanikud, kes selle maa said. Neid põhjuseid, mis seal iganes ette võivad tulla, ma öelda ei oska, see on iga kord Vabariigi Valitsuse üksikotsus. Seda ei otsusta maavanem ega üks minister ega üks osakonnajuhataja. Ma usun, seal on risk, et selle maa võiks saada vale inimene, elimineeritud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Meelis Mälberg! Ma kutsun ettekandeks kõnepulti maaelukomisjoni liikme kolleeg Aare Heinvee. Palun!

Aare Heinvee

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu 108 arutas maaelukomisjon oma 21. novembri istungil. Eelnõu algatajate, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana tutvustas eelnõu ning vastas komisjoni liikmete küsimustele Meelis Mälberg. Komisjoni esimehe ettepanekul arutati käesolevat eelnõu koos Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud eelnõuga 110, mis on tänase päevakorra järgmine punkt. Need kaks eelnõu on mõlemad inspireeritud Vabariigi Valitsuse algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõust 54, mille Vabariigi Valitsus enne lõpphääletust tagasi võttis. Eelnõud erinevad üksteisest vaid riigikaitseliste kitsenduste osas. Mõlema eelnõu § 10 sätestab piirangud kinnisasja omandamiseks isikutele, kes ei ole Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riigi kodanikud või juriidilised isikud. Eelnõu 110 pakub siin välja ühe erisuse, aga sellest pikemalt juba järgmise päevakorrapunkti juures.

Mõlema eelnõu kohta andis arvamuse ka Vabariigi Valitsus. Arvamuse tegi komisjonile kirjalikult teatavaks põllumajandusminister. Eelnõu 108, mille kohaselt riigikaitselisi kitsendusi kehtiva seadusega võrreldes ei muudeta, otsustas Vabariigi Valitsus toetada.

Eelnõusid arutas oma 17. novembri istungil ka riigikaitsekomisjon. Maaelukomisjoni istungil tutvustas eelnõu 108 algataja esindaja riigikaitsekomisjoni seisukohti suuliselt. Kirjalikult edastas riigikaitsekomisjon oma seisukoha maaelukomisjonile 23. novembril, st pärast maaelukomisjoni istungit. Riigikaitsekomisjon näeb vajadust riigikaitseliste kitsenduste teemaga edasi tegelda.

Komisjon otsustas konsensuslikult saata seaduseelnõu 108 Riigikogu täiskogule esimeheks lugemiseks, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu 108 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks vas-

tavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele kümme tööpäeva. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aare Heinvee! Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et selle eelnõu ja varem menetluses oleva eelnõu ainuke erinevus on üks muudatusettepanek, riigikaitseliste piirangute ettepanek. Kui härra Aivar Kokk eelnõu 54 teisel lugemisel siin saalis tutvustas, siis ta ütles, et komisjon oli konsensuslikult otsustanud seda muudatusettepanekut toetada. Ta oli küsinud arvamust ka põllumajandusminister Helir-Valdor Seederilt ja kaitseminister Mart Laarilt, kes samuti ettepanekut toetasid. Ma saan aru, et selle muudatuse vastu on siis sisuliselt olnud reformierakondlased. Kuidas te hindate Reformierakonda kuuluvate maaelukomisjoni liikmete tööd, arvestades seda, et eelnõu 54 lugemisele kulutati hulk aega ja millegipärast sellele punktile enne tähelepanu ei juhitud?

Aare Heinvee

Aitäh! Sellele punktile võib läheneda ka lihtsalt iga valdkonna spetsialistide pädevusest tulenevalt. Kui maaelukomisjon vaatas eelnõu oma pädevuse, professionaalsuse piires, siis kõikide eelnõude menetlemise normitehnika eeskiri näeb ette, et nii otseste kui ka kaudsete mõjude kohta peaks võtma hinnanguid ka teiste valdkondade esindajatelt. Reformierakonna liikmed juhtisid väga õigustatult tähelepanu, et võib-olla see, et teatud küsimustes ei küsitud nõu pädevamate isikute, eelkõige riigikaitsekomisjoni käest, oligi ettevaatamatu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mulle teadaolevalt on teemat analüüsinud ka Kaitsepolitsei amet. Kas maaelukomisjoni on kohale jõudnud Kaitsepolitsei ameti sellelaadsed seisukohad, kus räägitakse, et julgeolekuriske eriti ei ole?

Aare Heinvee

Aitäh! Ei ole veel kohale jõudnud. Aga võin korrata eelnõu tutvustaja sõnu, et riigikaitsekomisjoni ettepanekul kutsutakse kokku töögrupp, kes nende asjadega põhjalikumalt tegeleb. Eks siis tulevad ka kapo seisukohad selgemalt välja.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Kas ma tegin teie vastusest kolleeg Ossinovskile õige järelduse, et te avaldasite arvamust, et Eesti Vabariigi kaitseminister Mart Laar ei ole selle valdkonna kompetentne spetsialist, sest temaga ju – selle kohta on meil kirjalik tunnistus – põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder enne oma nõusoleku andmist nimetatud parandusele konsulteeris?

Aare Heinvee

Kindlasti ei sea me kaitseministri pädevust kahtluse alla. Nagu ma juba enne vastasin, vajaks teatud mõjude kindlakstegemine iga eelnõu puhul ikkagi veel laiapõhjalisemat lähene-mist, kaalutlemist. Niimoodi sellesse eelnõusse ka suhtuti. Võib-olla jääb ainult kaitseminist-rist väheks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Avan läbirääkimised. Kõigepealt palun kõnepulti kolleeg Jevgeni Ossinovski Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Jevgeni Ossinovski

Hea juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatlikul Erakonnal ei ole midagi selle eelnõuga ettenähtud muudatuste vastu, mis on pigem tehnilist laadi ja tulenevad mitmest välislepingust, küll aga selle vastu, kuidas Eestis poliitikat tehakse. Me mäletame, kuidas meie ees oli samasisuline Vabariigi Valitsuse eelnõu 54, millest täna on siin juba päris palju juttu olnud. Selle kohta tegime mina ja veel paar opositsioonisaadikut muudatusettepaneku, mis muudaks seaduse peatükki 3 "Riigikaitse kitsendused", mis on iseenesest muidugi lootusetult iganenud. Selles keelatakse mittekodanikel ligi 20-s vastu Venemaa piiri olevas Eesti

omavalitsuses maad omandada. Tegelikult ise-gi mitte ainult vastu Vene piiri olevates omava-litsustes, sest ka näiteks Toila vald kuulub sinna alla. Tsiteerides Jaak Allikut võiks küsi-da, kas hakkame äkki öösiti randasid ka riisu-ma.

Paljudel piirialadel on see säte tekitanud inimestele aga tõsiseid probleeme. Näiteks juba viidatud aiamaakooperatiivide käibega seotud probleemid, inimesed ei saa seda maad ei osta ega ka müüa, sest potentsiaalne ostja ei ole Eesti kodanik. Nagu ikka, kui regulatsioon on rumal, siis leitakse vahendid, kuidas sellest mööda hiilida. Nii on ka juhtunud ning maad on ostetud Eestis registreeritud ettevõtete kau-du, millele see säte ei laiene. Sellest on tekki-nud omamoodi läbipaistmatu äriskeem, võib-olla mitte väga erinev sellest, mis viimastel päevadel ajakirjanduse kaudu on ka ilmsiks tulnud. Seetõttu jäävad seaduse selle sätte ees-märgid tegelikult täitmata. Ehk siis mittekoda-nikud sisuliselt ikkagi neid maid endale saavad ning samas teenivad mitte just kõige läbipaist-vamaid kasumeid vahendajad, kes firmade kaudu nende maade ostu-müüki korraldavad.

Tehtud muudatusettepaneku järgi oleks Ees-tis pikaajaliselt elavatel mittekodanikel või teise riigi kodanikel lubatud osta kuni 0,2 hek-tarit maad. Nii parlamendis kui ka ajakirjan-duses peetud debattides on väidetud, et see muudatus võib tähendada julgeolekuriski, Ve-nemaalt hakkavad inimesed kolima piiriäärse-tele aladele ning tegelema seal Eesti-vastase spionaažiga. Siin oli juttu vastuluuretegevu-sest, millele kapo oma kirjas viitas. Mina ei näe, et praegune kord seda kuidagi takistaks. Igal juhul peaks tegelema nende inimestega, kes seda võivad potentsiaalselt teha, mitte maaga, kus seda teha võiks.

Viimaste päevade uudiste valguses on püü-tud ka väita, et IRL-i ministrid, nimelt kaitse- ja põllumajandusminister, kes seda muudatust omal ajal toetasid, tegid seda selleks, et õlitada mõningate oma erakonnakaaslaste elamisloa-äri. Siin ma pean Mart Laari ja Helir-Valdor Seederit õigustama, sest see argument on täie-lik lollus. Muudatus ei puuduta Venemaa elanikke. Väga paljudel juhtudel, ka kapo kirjas, on segamini aetud, et see muudatus ei puuduta Venemaa elanikke, kes soovivad näiteks Nar-va-Jõesuus suvilat osta. Venemaa ei puutu üldse asjasse. Ka Andrus Ansip, vastates minu

küsimustele 19. oktoobri infotunnis, rääkis mingit jama selle kohta, millised on Venemaal piiriäärsetel aladel maa ostmise piirangud. Venemaa ei puutu siin asjasse. Kordan veel kord, et muudatus puudutas Eestis pikaajalise elamisloa alusel elavaid inimesi. Õnneks ei ole Eestis asi veel nii hull, et tähtajatut elamisluba osta saaks, ma loodan. Seega puudutab see muudatus ainult meie enda inimesi, mitte Venemaalt tulevaid uusrikkaid või vastuluurajaid või keda iganes. Ja kui kapo arvab, nagu siin nende arvamust tsiteeriti, et mitte-eestlaste prevaleerimine piiriladel on Eestile julgeolekurisk, siis võib-olla mõni üksik Eestis elav venelane, nii nagu ka mõni üksik Eestis elav eestlane või muust rahvusest inimene, võib tõesti olla see risk, aga tegelema peaks ikka selle inimesega. Kui venelastest rääkida, siis julgeolekuriskiks ei muutu nad mitte olenevalt sellest, kas neil siin maad on või ei ole, vaid pigem sellepärast, et riik näitab järjepidevalt, et ei soovi nende inimeste probleemidega tegeleda. Nii nagu ma juba ütlesin, saab maad teatud äriskeemide kaudu niikuinii osta.

Tegelikult on muidugi selge, et meie muudatus ei läinud läbi seepärast, et selle esitasid opositsioonisaadikud. Kahjuks on meil endiselt olukord, kus koalitsioon ei taha anda opositsioonile ühtegi poliitilist punkti, ükskõik, kui asjalik konkreetne ettepanek on. Meie oleme selle teerulliga juba harjunud. Paraku jätab selline madal poliitiline kultuur aga olulised probleemid meie riigis lahendamata ja see on juba tegelik julgeolekurisk. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jevgeni Ossinovski! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Ega sel eelnõul tegelikult suurt viga midagi ei ole. Natikese on midagi puudu, natikese. Ta on nagu hambutu koer. Näeb välja võimas, kasu ei ole aga mitte mingit. Ainus asi, mis pidi kasulik olema ja mis sisse hääletati, visati hiljem välja. Mis sellel eelnõul puudu on, sellele küsimusele vastasid biitlid oma 50 aastat tagasi: *all you need is love* – kõik, mida te vajate, on armastus. Armastus nende inimeste vastu, kes maksavad makse, elavad siin riigis, kasvatavad siin oma

lapsi, kes ei pööra selga, ei jookse kuskile välismaale paremat elu otsima, kes saavad madalamat palka, kui Eestis keskmiselt saadakse. Näidake kas või natikene, hea küll, kui mitte armastust, siis austust, vähemalt austust!

Ma tulen tagasi Narva. Praegu on talvekuud, talv möödub kiiresti, tulevad aiandusühistute koosolekud, kus ma üsna tihti käin. Minult küsitakse jälle, et noh, sa juba kirjutasid, sa isegi tänasid valitsust, konkreetset põllumajandusministrit, maaelukomisjoni. Seal komisjonis oli lihtsalt selline vahejuhtum, kus üks kolleeg ütles, et nüüd sa võiksid kõiki tänada. Kurat, tänasingi! Oli mul seda vaja teha – selleks, et valitsus muudatuse tagasi võtaks? Mis ma inimestele siis ütlen? Oleks mu nimi Koit Pikaro, siis ütleksin paari sõnaga: pätid, kaabakad ja ongi kõik. Või kui ma oleksin koalitsioonierakonna esindaja ja kasutaksin teie meetodeid, eriti valimiseelseid, siis hakkaksin rääkima sellest, et mida te tahate, pedofiilid ja korruptandid kõik, ja kui teil ei ole raha selleks, et mingit jock-skeemi kasutada, siis te ei huvita absoluutselt. See on ju tõsi! Aga kuna ma ei kuulu teie erakondadesse, siis ma olen palju viisakam ja hakkam neile rääkima, et mis te tahate, nad tahavad analüüsi teha. Tellida ühe analüüsi ja selgitada välja, kuidas teie seal oma kümne sajandikuga ohustate Eesti riiki. Siis küsitakse minult kindlasti, et kuule mees, sellel seadusel oli teine pealkiri, kuid selle seadusega sa hakkasid tegelema 1999. aastal. Kaksteist aastat on möödunud, kui pikalt nad kavatsevad mõelda? Kui palju on Eesti Vabariigil ja tema valitsusel vaja aega, et analüüsida mingit konkreetset olukorda, kas see aeg on 12 aastat? Midagi pole parata, kui 12 aastat, siis 12 aastat!

Läheme selle asjaga edasi. Meie fraktsioon ei hakka sellele seadusele muidugi vastu hääletama. Nagu ütles üks teine suur muusikagrupp, Queen: *show must go on* – jätkame seda etendust! Aga vaatamata sellele, et see punkt ei ole nii suure riikliku tähtsusega, nagu võiks arvata, on see üks näitaja, kuidas meie praegu siin ja tulevikus oma elanikkonda kavatseme suhtuda. Me tuleme välja muudatusettepanekutega, me jätkame seda diskussiooni. Viskate välja järgmise seaduseelnõu, tuleme sellega jälle tagasi. Me arutame seda täpselt nii kaua, kuni saab selgelt välja öeldud, et jah, me anname neile, kes siin püsivalt elavad, kellest pal-

jud on siin sündinud ja maksavad makse, selle õiguse, või ei, me ei anna, koos põhjendusega, kuidas nad ohustavad meie riigikaitset. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Määrán eelnõu 108 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 22. detsembri kell 16. Eelnõu 108 esimene lugemine on lõpetatud.

6. Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu (110 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Viimane päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu 110 esimene lugemine. Ma palun kõnepulti Riigikogu liikme kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on au esitada teile seaduseelnõu, mille andsid Riigikogu menetlusse kaks fraktsiooni, Eesti Keskerakonna fraktsioon ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Üks eelkõnelejatest ütles eelmise eelnõu arutelul, et me kõik oleme piisavalt kursis selle teemaga, et ei hakka üle kordama. Me oleme selle teemaga tõesti juba väga hästi kursis. Nii et mul jääb üle mainida ainult seda, et erinevus kahe eelnõu vahel seisneb tõesti § 10 lõikes 2. See, mis oli eelmise eelnõu lõige 2, on nüüd lõige 3 ja me oleme lisanud sellise teksti: "Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kitsendust ei kohaldata Eestis pikaajalise elaniku elamisloa alusel elava füüsilise isiku suhtes, kes omandab kuni 0,2 hektari suuruse kinnisasja." Me arvame siiralt, et kui on soovi mingil moel venekeelse elanikkonna õigusi piirata, siis seda võite vabalt teha mõnes teises seaduses ja teiste punktide all. Sellesse 3. peatükki "Kinnisasja omandamise riigikaitsetelised kitsendused" ei sobi see mitte kuidagi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Kas on küsimusi? Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Oled tegelnud selle probleemiga päris palju aastaid, kohtunud ja kohtud paljude riigiametnikega. Kuulates seda diskussiooni, kõlavad selle 0,2 hektari maa kohta erinevad arvamused ja kuidagi kummaliselt kõlavad seisukohad riigi turvalisusest. Kas sa võiksid öelda oma arvamuse, kuidas need 0,2 hektarit võivad olla Eesti riigile ohtlikud?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, lugupeetud kolleeg! Ma olen tõesti selle teemaga palju aastaid tegelnud ja seda mitme ministriga arutanud. Me oleme arutanud näiteks sellist võimalust, et äkki homme on sõda, üle jõe tulevad tankid. Kas see agressor-tank saab parkimiskoha mingil eramaal? See on ju jama. Selleks ajaks on nendel isikutel, kes ei ole Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riigi kodanikud ja kes meil siin pidevalt elavad, elamisload, nad töötavad, maksavad makse, nende lapsed õpivad koolis, nende sugulased on kohalikul kalmistul jne. Keegi neist on ostnud need 20 sajandikku välja, paneb sinna lipukese märkimaks parkimisplatsi, et ei oleks rikutud ühtegi eraomandit reguleerivat tava. Kui keegi küsib, milles on selle 0,2 hektari müügi keelu mõte, siis sellisele küsimusele vastates ma võin tuua ainult selliseid näiteid, nagu praegu kõlas. Ehk see on täielik rumalus, see on täielik jama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh! Ma ei taha küll asja naljaks pöörata, aga eelmise punkti arutelul me nägime, et igal ametkonnal on omad huvid ja omad ülesanded. Põllumajandusministeerium vaatab asja peale ühtmoodi, julgeolekuasutused teistmoodi. Ma hindan sind kui andekat inimest. Kui sulle siiski panna selline roll, et sa pead välja mõtlema, kuidas erakorralises olukorras kasutada seda krunti kuidagi nii, et sellele tegevusele saaks anda riiki ohustava eesmärgi, kas sa suudaksid seda teha?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ahah, selle nurga alt. No näiteks ostab endale 20 sajandikku ja ehitab sinna

kasarmu, et sellel jõugul, kes üle piiri tuleb, oleks magamiskoht, soe toit, et kõik oleks valmis. See on juba tema eramaa, ta võib seal suvalist asja teha. Mida te keerutate päid? See on ju see loogika! See on ju nende riigikaitsete piirangute loogika. Mis muud loogikat te suudate siin leida, selgitage mulle. Kaksteist aastat ma palun: selgitage mulle, milles on asi!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on lühike küsimus. Kas näete teie edaspidi võimalust menetleda kahte esitatud eelnõu (108 ja 110) koos, et leida optimaalne kompromiss?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, väga hea küsimus, sest see on see, mis jäi rääkimata. Komisjonis oli juttu, et selles koosseisus ja vist juba ka eelmises koosseisus sellist praktikat ei ole olnud, aga kunagi nendel aegadel, mida mina mäletan, IX ja X Riigikogus, oli see tavapraktika. Kui lõppes esimene lugemine, siis oli võimalik kaks eri kohast tulnud eelnõu kokku panna. Maaelukomisjonis oli küsimus püstitatud lihtsalt veidi valesi. Kui hääletamisele oleks pandud ettepanek esimest lugemist mitte lõpetada, siis oleks hääletage 3 : 3 saavutatud tulemus, et lõpetada. Hääletamisele pandi aga ettepanek esimene lugemine lõpetada ja samade hääletage 3 : 3 tuli tulemus, et ei lõpetata. Aga me arutasime seda küll, kuigi sellist praktikat keegi enam eriti ei mäleta. Aitäh, see on väga hea ettepanek! Nii et ettekandjana ma teeksin ettepaneku, et lõpetame täna selle lugemise ja arutame. Aega on meil piisavalt, et panna need kaks eelnõu kokku. Kujutage ette, kui ilus see välja näeks, kõik neli Riigikogu fraktsiooni koos ühe dokumendi all. Näitame inimestele, et me kordki nelja aasta jooksul suudame ühist keelt leida!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Kutsun nüüd kõnepulti maaelukomisjoni liikme kolleeg Aare Heinvee! Palun!

Aare Heinvee

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu 110 arutas maaelukomisjon oma 21. novembri istungil. Eelnõu algatajate Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana tutvustas eelnõu ja vastas komisjoni liikmete küsimustele Mihhail Stalnuhhin. Nagu ma juba eelmises ettekandes nimetasin, arutati seda eelnõu koos eelnõuga 108. Erinevalt eelnõust 108 on eelnõu 110 riigikaitsete piirangute peatükis sätestatud, et Eestis pikaajalise elaniku elamisloa alusel elaval füüsilisel isikul on õigus riigikaitsete piirangutega omavalitsusüksuses omandada 0,2 ha suurust kinnisasja. Algataja esindaja sõnul aitaks selline erisus osta ja müüa maad aiandusühistutes. Mihhail Stalnuhhin tegi ettepaneku kaks eelnõu ühendada.

Vabariigi Valitsus eelnõu 110 ei toetanud. Otsuse tegemisel tugines valitsus Justiitsministeeriumi ja Kaitseministeeriumi seisukohtadele, et riigikaitsete piirangutega seondud problemaatika vajab põhjalikku analüüsimist ning enne analüüsi tulemusi ei ole kehtivas KAOKS-is ehk kinnisasja omandamise kitsendamise seaduses sätestatud kitsenduste muutmine asjakohane. Komisjon otsustas konsensuslikult saata eelnõu 110 esimesele lugemisele. Komisjon hääletas ettepanekut eelnõu esimene lugemine lõpetada, hääletage 3 poolt, 3 vastu ja 1 erapooletu ei leidnud ettepanek toetust. Seega on komisjoni ettepanek eelnõu 110 esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aare Heinvee! Teile on küsimusi. Alustame kolleeg Jevgeni Ossinovskist.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma küsiksin ka teilt, missugused on siis komisjoni arvates need julgeolekuriskid, mis selle muudatusega kaasnevad. Kas te toetate riigikaitsekomisjoni arvamust, ütleme, sisendit sellele, mida siin juba tsiteeriti, Kaitsepolitsei ameti arvamust, et võiks ka korteriomanikelt võtta ära õiguse korteriomandit osta, kui nad on mittekodanikud?

Aare Heinvee

Aitäh! See seaduseelnõu ja ka kehtiv seadus erinevad enamikust teistest seadustest selle tõttu, et on otseselt välja toodud riigikaitsealine aspekt. Maaelukomisjon ei pea ennast tõesti pädevaks hindama riigikaitsealist aspekti ja sellepärast pöördusimegi teiste, pädevamate organite poole. Küsimus, kas ka korteriomandi ostu õigus ära võtta? Noh, teatud asjad pärinevad juba varasemate seaduste loogikast, mis tulenes ka maareformi seadusest, ja maareformi seadus ei näinud niisuguseid kitsendusi ette. Komisjonis puudutati küll väga pinnapealselt neid küsimusi, mida see seadus veel puudutab, neid erisusi, aga sellisel teemal ei olnud küll juttu, et korteriomandi ostu õigus ära võtta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Te arutasite komisjonis kuigipalju ka riigikaitse poolt. Mul on selline mõnes mõttes spekulatiivne küsimus. Võtame Peipsi ääre, näiteks Alajõe kandi. Külade territooriumil asuvad piirivalvetornid, ümber on suvilad maakruntidega, mis kuuluvad näiteks Peterburi elanikele, Vene kodanikele. Kas te oskate hinnata, kui suurt ohtu kujutab selline ümbrus nendele julgeolekuobjektidele, ja kas te kavatsete sellises olukorras midagi teha?

Aare Heinvee

Aitäh! Nagu ma juba korduvalt olen vastanud, maaelukomisjon sellisel moel riigikaitsealisi aspekte ei arutanud ega hinnanud, sest arvasime, et selleks on targemad ja pädevamad organid ja isikud, kes oskavad neile tähelepanu juhtida ja analüüsida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kaasettekandja! Ma olen teatud mõttes hämmingus. Siin selle paari tunni jooksul kuulsin alguses, et kapo oma kirjaga nõuab suuremaid kitsendusi ning arvab, et see teema on tähtis ja seda

poliitikat on vaja jätkata. Minu kolleeg väidab, et kapo direktor Aeg käis komisjonis ja vastas küsimusele nende aiandusühistute maade kohta, et see on täielik jama ja mitte mingit ohtu seal ei ole. Ütle, palun, kas komisjonis on olnud see kapo kiri, ja kui on ja sa oled sellega tutvunud, mis siis selles kirjas tegelikult kirjas on.

Aare Heinvee

Aitäh! Komisjonis tutvustati suuliselt riigikaitsekomisjoni seisukohti. Kõik komisjoni liikmed said need seisukohad ka kirjalikult, aga kapo kirja komisjonis ei ole tutvustatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Siin on nüüd nii palju räägitud, aga ma tahaksin üle küsida, sest teema on nii põnevaks läinud. Sa oled selle seadusega lähemalt tegelnud ja saanud endale ettekujutuse, milles see oht on. Kas seal saab kuulipilduja üles panna või saab mõnes suvilas diversantide staabi teha, suvila kasvuhuones näiteks, või saab seal hernekeppide vahel midagi luurata? Milles see sisu on, mille üle vaidlus käib, kui öelda niimoodi lihtsalt inimestele, kes tulevad aianduskooperatiivi koosolekule? Millega see Anna Ivanovna ohtlik on, kas ta nuga tohib sinna kaasa võtta või milles see sisu on?

Aare Heinvee

Aitäh, hea komisjonikaaslane! Nagu sa väga hästi tead, komisjonis me sellisel viisil sellele punktile ei lähenenud. Küll oli komisjonis juttu just sellest, et neid ohtusid tasuks võib-olla ikkagi veel hinnata. Nagu me kuulsime lubadust, peaksid poole aasta pärast tulema asjalikumad ettepanekud ja ka teie saate vastuse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab seda, et praeguse menetluse käigu järgi otsustades me piirame jätkuvalt väga suure osa Eesti elanike ühte põhiõigust, või-

malust omada maad. Missugune on teie seisukoht, missuguse signaali see saadab nendele inimestele, kes elavad piiriäärsetel aladel, kes on Eesti alalised elanikud, aga kellele jätkuvalt seatakse ühte väga olulist piirangut?

Aare Heinvee

Aitäh! Eks ta saadab selle signaali, et Eesti on õigusriik ja on oma seadustega reguleerinud meie toimimist riigis. Vastavalt nendele seadustele tulebki inimestel käituda. Ju on siis ka võimalusi, kuidas ikkagi saada niisuguste kinnisasjade omanikeks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk, teine küsimus!

Heimar Lenk

Aitäh! Me oleme küll ühes komisjonis, aga ma ikkagi haaraksin praegu sõnasabast kinni. Mida tähendas see väljend "neid ohtusid uuritakse edasi", mida tähendab "neid ohtusid"? Et uuritakse edasi, et mõne kuu pärast saab selgeks, mis need ohud on.

Aare Heinvee

Sõna-sõnalt ma võin ka öelda, et seaduse peatükk käsitlebki riigikaitse kitsendusi. Kunagi ei panda piiranguid, kitsendusi lihtsalt selleks, et kedagi kiusata. Ju siis on mingid probleemid, mida peab analüüsima. Kas neid saab nimetada ohtudeks, see on juba igäihe enda sõnakasutuse voli.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! See küsimus, mis tuleb, on piisavalt isiklik ja ega ma ei sunni sind tingimata vastama. Elu on juba selline, et kord mõtled ühte, kord teist. Mõnikord tuletad meelde, mida sa rääkisid ja milline oli mõtteviis nii 10, 15 või 20 aastat tagasi, ja saad aru, et sa oled muutunud, saad aru, et midagi on juhtunud su maailmavaatega. Noh, juhtub sellist asja. Aga tavaliselt on selleks siiski vaja mingit arvu aastaid, 10, 20 on normaalne. Komisjon muutis siin oma meelt, kusjuures kardinaalselt, mingi paari nädalaga. Kas sulle ei tundu see imelik ja

kuidas sa ennast tunnend? Mis sa arvad, kuidas komisjoni liige, kes oli teatud hetkel poolt ja kahe nädala pärast on vastu, tunneb ennast?

Aare Heinvee

Aitäh! Kui nüüd tõesti isiklikult vastata, siis ma usun, et see oleks hästi halb variant meile kõigile, kui inimesed üldse ei muutuks. Kahekümneaastane inimene ei pea jääma selliseks ka 40-, 50-, 60-aastasena. Aga see, et maaelukomisjon tervikuna oma otsust muutis, tulebneski sellestasjast asjaolust, et põllumajandus- ja maaeluküsimustes me oleme võib-olla asjatundjad, aga riigikaitse küsimustes mitte. Nii me pöördusimegi nõu saamiseks targemate poole. Ma arvan, et ei ole väga tark mitte kuulata targemate inimeste nõuandeid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Kuulanud nii selle kui ka eelmise ja veelgi varasema eelnõu puhul neid küsimusi ja eriti siin värskest kõlanuid, jääb mulje, et inimestelt, kes neid aiamaid kasutavad, tahetakse midagi ära võtta, keelata neil sinna minemine, et nad nagu ei tohiks edaspidi enam oma kaalikaid, porgandeid või kartuleid maha panna ja mida kõike veel teha. Kas see oli ka komisjonis arutelu teemaks, kas nendelt inimestelt, kes neid maatükke kasutavad, võetakse midagi ära, kas neil keelatakse midagi ära?

Aare Heinvee

Aitäh! Kindlasti ei võeta praegustelt omanikelt mingeid õigusi ära. Küll arutati komisjonis seda teemat, et paljud omanikud ei soovi enam seda maad omada, nad ei soovi seda maad harida või ole enam suutelised seda tege-ma. Igasugune tsiviilkäive kinnisasjades on ju aga igale riigile asjakohane. Põhiliselt puudutatakse neid punkte. Aga õigusi ei piirata ja keelatakse midagi ära ei võeta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mina kui natuke sõjamees küsiksin sellise küsimuse.

Ütleme, maal on omanik, meie riigi vastu toimub agressioon ja minul on vaja kaevata kuulipildujapesa. Kas maaelukomisjonil on siin seisukoht, kas ma võin selle kuulipildujapesa kaevata või ma pean tegema rindejoone ja kaitset arendama, positsioneerima olukorras, kus maal omanik puudub? Kas maaelukomisjon vaatab tulevikku, võib-olla me peaksime selle teema üleüldse riigikaitsest seisukohast läbi käima, et kuhu kahurid ja kuulipildujad maha panna?

Aare Heinvee

Aitäh! Kuigi see küsimus ei olnud sellisena maaelukomisjonis arutusel, võin ma öelda, et maaelukomisjon teab väga täpselt, mis asi on maa sihtotstarve ja milline on reeglipärane maa kasutamine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Me oleme saanud siin pikalt kuulata innukaid sõnavõtte ja küsimusi sel teemal, kuidas inimesed, kes elavad pikaajalise elamisloaga, ei saa kuidagi oma kinnisvara kasutada. Üks Riigikogu liige rääkis meile pikalt ja innukalt, kuidas ta juba 12 aastat on teemaga tegelenud ja asi üldse paigast ei liigu. Minul on üks lihtne küsimus: kas komisjonis tuli arutusele ka teema, miks need inimesed, kes tahavad oma kinnisvaraga vabalt igasuguseid tehinguid teha, ei võiks võtta endale Eesti Vabariigi kodakondsust?

Aare Heinvee

Aitäh! Eks see teema käis ka natuke komisjonist läbi ja kolleeg Jevgeni Ossinovskile ma viitasin samuti, et on olemas teised seadused, mille alusel ikkagi on võimalik omandada. Tõesti, üks lihtsamaid võimalusi kinnisasja omandada on võtta endale Eesti kodakondsus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Ma sain ka viimastest küsimustest inspiratsiooni. Kas teie arvate või maaelukomisjon arvab, et kui mõni neist

kohutavatest inimestest, kes võiksid omandada selle 0,2 hektarit maad, sooritab edukalt eesti keele ja kodakondsuse eksami, siis julgeolekurisk Eesti Vabariigile kohe kaob?

Aare Heinvee

Aitäh! Sellisest aspektist maaelukomisjon seda küsimust ei arutanud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Aare Heinvee! Alustame läbirääkimisi. Palun kõnepulti kolleeg Jaak Alliku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindajana! Kaheksa minutit.

Jaak Allik

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kaitstes täna teie ees seadusmuudatust, mille kohaselt võiksid füüsilised isikud, kes elavad Eestis pikaajalise elaniku elamisloa alusel, kuid pole Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riigi kodanikud, erandina omandada nn piiritsoonis kinnisasja kuni 0,2 hektari ulatuses, on mul siin saalis ja ka väljaspool saali palju liitlasi. Esiteks olete nendeks kõik teie, kes te 21. septembril juba toetasite üksmeelselt seda parandusettepanekut. Aitäh teile selle eest! Teiseks on nendeks põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ja kaitseminister Mart Laar, kes, nagu oli märgitud eelnõu 54 teise lugemise teksti seletuskirjas, toetasid sellist ettepanekut. Aitäh ka neile! Kolmandaks on selleks peaminister Andrus Ansip, kes 19. oktoobri infotunnis minu küsimusele vastates leidis, et liberaalina ta väga hästi sellisest kinnisasja müügi piirangust seoses piiritsooniga aru ei saa ning, tsiteerin, kaldus jagama minu seisukohta, et kogu piiritsooni näol võib olla tegu Nõukogude-aegse reliktiga. Aitäh ka sellele heale inimesele! Mul on veel üks väga tugev liitlane, aga temast hiljem.

Aga mis siis juhtus, et vaatamata parlamendi, valitsuse ja peaministri üksmeelsele toetusele on valitsusk koalitsioon täna tagasi lükkanud meie ettepanekut teha selline imetilluke mööndus ja lubada Eestis kaua elanud ning töötanud, tihtipeale koguni siin sündinudki kaasmaalastel omandada Narva või ka Rāpina ümbruses aianduskooperatiivide krunte ja seal asuvaid pisikesi suvilakokse? Juhtus aga see,

et ilmselt tundus mõnele poliitikule, ning ma arvan, et sedapuhku Reformierakonnast, et äkki lähevad punktid sellise humaanse sammudest valedale erakondadele. Algas paanika ning liitlaseks tõmmati nn jõustruktuurid, kes leidsid, et riigikaitse kitsenduste olemasolu on vajalik Eesti riigi territoriaalse terviklikkuse säilitamisel ning põhiseadusliku korra ja julgeoleku tagamiseks ja nii edasi ja ikka tagasi. Arvestades, et Soomes ja Lätis pole üldse mingit sellist piirangut, rääkimata 0,2 hektari suuruste aianduskruntide müügi keelust, võib muidugi õudusega mõelda, kui suur igapäevane oht varitseb nende õnnetute riikide igapäevast julgeolekut ja põhiseaduslikku korda. Aga see selleks.

Loomulikult pole siin saalis ühtki inimest, kes teades, et suurem osa neist aiamaajakestest koos peenramaaga (Narva linnas on aga selliseid objekte 6418 ja Narva-Jõesuu ümbruses 619) kuulub niikuinii mittekodanikele ja jääbki neile kuuluma, ning teades, kui palju uusehitisi, mille hulgas on ka tõelisi losse, kuulub samas piirkonnas äriühinguile, mille juhatustes on mittekodanikud, ja et tänu mõnede kolleegide jõupingutustele selliste äriühingute arv aina kasvab, usuks tõsimeelselt, et me arutame siin praegu mingit julgeolekuküsimust. Või et julgeolekurisk kohe kaoks, kui mõni neist isikutest sooritab edukalt eesti keele ja kodakondsuse eksami. Nii jaburaid kolleege meie hulgas loomulikult pole. Ei, me tegeleme, õigemini, koalitsioon tegeleb järjekordselt hoopis teise küsimusega, küsimusega, kuidas väiklaselt kiusata neid meie kaasmaalasi, kes pole Eesti kodanikud ja kelle mittediskrimineerimisest Eesti seaduste järgi me armastame nii valjuhäälselt kõikvõimalikele Euroopa kontrollidele jutustada. Samal ajal hääletades maha ettepaneku anda 1600-le Tšernobõli veteranile aastas 130 krooni ravimitoetust või võimaldada mõnele tuhandele kodakondsuseta isiku lapsele Eesti kodakondsus, juhul kui nad pole mingit muud kodakondsust soovinud, nagu soovitab teha õiguskantsler Indrek Teder. Nüüd te siis ei luba neil inimestel osta aiamaad või müüa endale kuuluvat aiamaad oma headele tuttavatele või naabreile. Rõhutan, jutt pole mitte siia elamisloa ostnud Vene kodanikest, kellel neile kuuluvate äriühingute kaudu on õigus ära osta või pool linna, vaid sisuliselt kogu elu Eestis elanud lihtsatest inimestest,

kelle jõud üle 0,2 hektari ei käi. Just neid soovib koalitsioon eriliselts kiusata.

Aga siin võtan ma endale liitlaseks niinimetatud julgeolekueksperdi ja äsja IRL-iga liitunud Eerik-Niiles Krossi, kes kirjutas 6. detsembri Postimehes: "Viimasel nädalal on jäänud küll mulje, et Eesti suurim julgeolekuoht on 147 Putini võimu alt pääseda üritavat Vene ärimeest, kellele Indrek Raudne ja Nikolai Stelmach aitasid elamisloa hankida. Selline kanapimedus on hirmutav." Siin ma olen härra Krossiga täiesti nõus. Ma küll poleks nii kindel, et nimetatud ärimeeste motiiviks oli just Putini võimu alt pääsemine, kuid igatahes on fakt, et neid tuhandeid, kui mitte kümneid tuhandeid kaasmaalasi, keda koalitsioon pidevalt väiklaselt kiusab, tõukab ta sellega just Putini võimu suunas. Ja see on tõesti Eestile suur julgeolekuoht.

Siin ma tuleksin põhiprobleemi juurde: mis on julgeolekurisk ja mis mitte? Selle üle peavad demokraatlikus riigis otsustama ikkagi poliitikud, see tähendab, meie teiega, sest vastutame selle eest lõppkokkuvõttes meie. Ei maksa selle otsustamise juures jõustruktuuride selja taha pugada ega lasta neil meile dikteerida otsuseid, milles nemad võivad lähtuda lihtsalt ametkondlikust huvist. Jäägu nende ülesandeks ikkagi üksikute meie julgeolekut ohustavate isikute kahjutuks tegemine, mitte aga Eestile potentsiaalselt lojaalsete inimeste tõukamine Eesti vaenlaste hulka. Aga just seda eesmärki täidab eelnõu 110 tagasilükkamine, mis täna siin on ette pandud. See on sama totter, kui viimaste faktide valgusel pakuks keegi seaduseelnõu, et Eesti loobub üldse kolmandate riikide kodanikele elamis- ja töölubade väljaandmisest. Jääb vaid üle meelde tuletada, et oma hääle eest vastutab ajaloo ees iga Riigikogu liige ise, mitte erakond ega ka kaitsepolitsei. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaak Allik! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Mul on menetluslik küsimus. Mis juhtub kell 14?

Esimees Ene Ergma

Te saate rääkida lõpuni, kui te nüüd ei räägi 14-ni.

Mihhail Stalnuhhin

Tore, aitäh! Siis kolme minutit vist vaja ei lähe. Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! *Homo sapiens* on eesti keeles mõtle inimene. Noh, lootuses, et saalis on *homo sapiens*'e, mõtlemaid inimesi rohkem kui muid, ma räägin täna kaaluvast inimesest. Ma ei tea, kuidas see ladina keeles peaks kõlama, aga meie riik on praegu neid kaaluvaid inimesi täis, neid, kes mõtlevad, mida edasi teha. Kuidas käituda selles olukorras, kui tööd ei ole või selle eest saab madalat palka, kui laps ei valda piisavalt eesti keelt ja peaks minema 10. klassi, samas on tal võimalus saada gümnaasiumiharidus ainult eesti keeles, mis tähendab, et ta jääb ilma keelela?

Ma kohtan viimasel ajal pidevalt neid inimesi, kes on selle kaalutluse läbi teinud. Sõitsin hiljuti Tallinnast Kohtla-Järvele, hüppasin bussist välja ja tegin suitsu. Ligi astus mees ja küsis, kas ma teda mäletan, muidugi ma ei mäletanud. Selgus, et kunagi olin ma temalt eksami vastu võtnud. Ma olen 20 000 eksamit vastu võtnud, muidugi ei mäleta. Tema mind mäletas ja hakkas jutustama, et elab koos naise ja kolme lapsega Norras ja praegu sõidab koju Narva selleks, et püüda emale veel kord auk pähe rääkida, et ta tuleks koos nendega Norrasse. Seal ta sai selle töökeele imelikul kombel selgeks. Minu arvates on norra keel palju raskem kui eesti keel, aga nõudmised on pragmaatilised, õiged nõudmised. Töötab ja elab seal ja tema kolmest lapsest saavad Norra kodanikud, kes tulevikus hakkavad kindlustama teda ja teisi norrakaid pensioniga. Meie oleme sellest mehest ja tema naisest, kes on ka töötas, ning nende kolmest lapsest ilma jäänud. Neid inimesi, kes on sellise otsuse vastu võtnud, on väga palju. Iga päev jätkavad tuhanded, kümned tuhanded inimesed seda mõtlemist, kas jääda Eestisse või lahkuda Eestist.

Võib-olla on see, millega me praegu tegeleme, tilluke tera selles mõtlemises, selles kaalutlemises, aga see on võimalus otsustada, kas astuda venekeelsele elanikkonnale üks samm vastu või järjekordselt talle vastu vahtimist anda. Nii et, lugupeetud kolleegid, ma loodan, et järgmise nelja päeva jooksul on teil piisavalt aega mõelda, kuidas selle asjaga edasi minna. Kas ühe tühja jonni pärast maksab meil siin selle küsimusega lõpmatuseni tegeleda? Ma loodan, et *homo sapiens* siin selles saalis võidab ja te tulete normaalsele otsusele. Normaalne otsus on ainult üks: lõpetame selle eelnõu esimese lugemise, ühendame kokkuvõtteks nelja fraktsiooni kaks seaduseelnõu ja menetleme neid edasi. Nii saame tõestada, et me mõtleme oma inimestest, nendest, kes Eestis elavad, siin töötavad ja meile makse maksavad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Lõpetan läbirääkimised. Kuna ka meie pikendatud aeg on läbi, siis me jätkame selle eelnõu menetlemist teisipäeval. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 14.02.

Istungi kestus 4 tundi ja 2 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 12. detsember 2011

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine seadusenoete täitmise kohta koolides (nr 57)
2. Arupärimine Riikliku VEB Fondi lõpetamise otsuse kohta (nr 64)
3. Arupärimine kontsernikonto kasutamise kohta (nr 65)
4. Arupärimine maareformi kohta (nr 56)
5. Arupärimine Viljandimaa perearstisüsteemi kohta (nr 63)
6. Arupärimine asenduskoduteenuse rahastamise kohta (nr 68)
7. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud haridus- ja teadusminister! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärku 11. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kutsun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni. Palun!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, ja teiseks, raamatupidamise seaduse ja äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe eelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mati Raidma!

Mati Raidma

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Vastavalt riigikaitsekomisjoni s.a 12. detsembri otsusele algatab riigikaitsekomisjon strateegilise kauba seaduse § 76 ja jälitustegevuse seaduse § 9 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on viia eelnimetatud seadused omavahel kooskõlla, tagamaks efektiivsem kontroll strateegilise kauba üle.

Head kolleegid! Ma saan aru, et paljud teist ootavad, et ma annaksin praegu üle umbusaldusavalduse, aga selle asemel esitan ma Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Riigikogu otsuse eelnõu, millega moodustatakse Riigikogu uurimiskomisjon elamislubade andmisega seotud asjaolude väljaselgitamiseks. Nagu te kõik teate, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 20 võimaldab Riigikogul moodustada selliseid komisjone ja praegu me näeme, et see vajadus on täiesti olemas. On üles kerkinud hulk küsimusi, mida kas tegelikult või siis ka vormiliselt peaks uurima siseminister, kes ise on retoorikas nende süüdistustega seotud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Komisjoni ülesanne oleks uurida Eesti elamislubade andmisega seotud asjaolusid. Tuleks välja selgitada Eesti elamislubade piirarvu muutmise seotud asjaolud, see, kas elamislubade väljaandmise kvoodi suurendamisega on seotud võimalik poliitiline korrupsioon ja mõjuvõimuga kauplemine. Samuti on eesmärk sõltumatus ja läbipaistvuse suurendamiseks koostöö elamislubade andmist uurivate institutsioonide vahel ning töö käigus faktiliste asjaolude tuvastamine ja järelduste tulemusena tekkinud ettepanekute tegemine Riigikogule ja Vabariigi Valitsusele. Komisjoni töö oleks tähtajaline ehk et tema töö lõpeb peale seda, kui Riigikogu on raporti kinnitanud. Aitäh!

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud neli seaduseelnõu. Kui need vastavad Riigi-

kogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul.

Head kolleegid, nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, kultuurikomisjoni s.a 7. detsembril esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu, juhtivkomisjon – kultuurikomisjon; teiseks, kultuurikomisjoni s.a 7. detsembril esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu, juhtivkomisjon – kultuurikomisjon; kolmandaks, põhiseaduskomisjoni s.a 7. detsembril algatatud erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 8. detsembril esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta eelnõu Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisu-kohtade ning määruse eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 2012. aasta 12. jaanuar kell 16. Olen määranud majanduskomisjoni Vabariigi Valitsuse esitatud tegevuskava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" juhtivkomisjoniks ja edastanud Riigikogu liikmete arupärimise peaminister Andrus Ansipile.

Riigikogu liikmed Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev, Eldar Efendijev, Mailis Reps, Aadu Must, Yana Toom, Heimar Lenk, Mihhail Stalnuhhin, Valeri Korb, Deniss Boroditš, Vladimir Velman, Peeter Võsa, Inara Luigas ja Tarmo Tamm on võtnud tagasi oma 21. novembril esitatud arupärimise lastega perede toimetuleku kohta (nr 70), millele täna pidi vastama sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 89 rahvasaadikut, puudub 12.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Palun tähelepanu! Riigikaitsekomisjon on teinud ettepaneku arvata 11. töönädala kolmapäevase istungi päevakorrast välja päevakorrapunkt nr 4 ehk Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu 120 teine

lugemine. Ja teine täiendus on, et Eesti Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku teha selline muudatus, et homse kolmanda päevakorrapunkti puhul – see on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Euroopa võlakriis ja selle mõju Eestile" arutelu – teeb esimesena ettekannde akadeemik Urmas Varblane ja teisena majandusekspert Indrek Neivelt. Nende kahe muudatusega panen selle nädala päevakorra hääletusele. Palun hääletada!

Poolt hääletas 81 rahvasaadikut, vastu ega erapooletu ei ole keegi. Selle nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine seadusenoete täitmise kohta koolides (nr 57)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimistele vastamist. Esimene on Riigikogu liikmete Peeter Võsa, Yana Toomi, Priit Toobali ja Viktor Vassiljevi s.a 26. oktoobril esitatud arupärimine seadusenoete täitmise kohta koolides. Palun kõnetooli kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Oli selline arupärimine haridus- ja teadusministrile: "Tulenevalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-st 44 on vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamine koolis ning §-st 45 hädaolukorra lahendamine koolis direktori kohustus. Arvestades haridussüsteemi alarahastatust, võib eeltoodud kohustuste koolipoolne täitmata jätmine omada negatiivseid tagajärgi nii õpilastele kui õpetajatele." Sellega seoses on minul ja veel kolmel Keskerakonna fraktsiooni liikmel ministrile üheksa küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Võsa! Palun nüüd kõnepulti haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea eesistuja! Austatud Riigikogu! Püüan vastata üheksale küsimusele, mis on esitatud arupärimise raames teemal "Seadusenoete täitmisest koolides".

Esiteks: "Kuivõrd on Teie hinnangul koolides üldiselt tagatud õpilase koolis viibimise ajal tema vaimne ja füüsiline turvalisus ning

tervise kaitse? Millele selgituses tuginete?" Püüan vastata eri riskide kaupa. Esiteks, tuleohutus. Päästkeskused hindasid 1346 haridusasutuse, sh koolieelsete lasteasutuste, koolide ja kõrgkoolide hoonete seisukorda, sõltumata omandivormist. Hindamise tulemusel jagati haridusasutused nelja gruppi. Esiteks, oluliste rikkumisteta hooned – 559 hoonet ehk 41,6%; ühe olulise rikkumisega hooned – 449 hoonet ehk 36,7%; kahe olulise rikkumisega hooned – 244 hoonet ehk 18,11%; kolme olulise rikkumisega hooned – 49 hoonet ehk 3,6%; nelja olulise rikkumisega hooned – 0 hoonet ehk 0%. Kasvanud on oluliste rikkumisteta objektide osakaal: 38,3%-lt 41,6%-le ehk 55 hoone võrra. Haridusasutustele kehtivate ettekirjutuste arv on vähenenud 1946 ettekirjutusest 1651 ettekirjutuseni ehk 15,2%. Aastatel 2005–2010 haridusasutustes keegi tulekahjus ei hukkunud ega vigi ei saanud. Tegemist on olnud väiksemate tulekahjudega, mis on peamiselt alguse saanud hoones viibivate inimeste hooletuse tõttu.

Hea Riigikogu! Tuginen selles selgituses Päästeameti järelevalve kokkuvõttele "Haridusasutuste tuleohutusnõuete täitmise kohta".

Teiseks, koolide valmisolek võimalikeks rünnakuteks. See ettevalmistus on ebaühtlane. Teemaga on hakatud koolides teadlikult tegelema viimastel aastatel. Üksikud koolid on koostanud hädaolukorra lahendamise plaane juba ligi kümme aastat. Et töö oleks koolides süsteemne, lisati põhikooli- ja gümnaasiumiseadusesse kooli kohustus koostada hädaolukorras tegutsemise plaan. Analoogiline paragrahv lisatakse ka koolieelsete lasteasutuste seadusesse ja kutseõppeasutuste seadusesse. 2009. aastal töötati koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga esimest korda välja tegutsemisjuhised äkkrünnaku korral ning 2010. aasta alguses tutvustati neid kõikidele avatud seminaridel neljas Eesti piirkonnas. Alameetme "Kaasav, mitmekesine ja turvaline üldharidus" avatud taotlusvooru raames toetati Rocca al Mare kooli juhitavat projekti "Kriisiolukorras tegutsemise plaani koostamise juhendmaterjali ja näidisplaani koostamine koolidele ja lasteaedadele". Projekti raames on koostatud pilootkoolide ja pilootlasteaedade, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti ja selle demineerimiskeskuse ning Haridus- ja Teadusministeeriumi koostöös juhendmaterjalide pakett. Pro-

jekti elluviimisel on tegijate partneriteks ka Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit. Materjalide pakett koosneb järgmistest osadest: kooli hädaolukorra plaani koostamise juhend, lasteaia hädaolukorra plaani koostamise juhend, hädaolukorra lahendamise plaan, kooli kriisimeeskonna ülesanded hädaolukorras jne. Peale juhendmaterjalide on projekti raames valminud õppefilm vaatamiseks koos lastega. See käsitleb tegutsemisjuhiseid tulekahju, äkkrünnaku, küberkiusamise jms korral. Praegu on käimas 31 ühepäevast koolitust üle Eesti, et pakkuda juhendamist ja tuge oma asutuses hädaolukorra lahendamise plaani koostamist juhtivatele töötajatele. Koolitused on osalejatele tasuta.

Kolmandaks, tervisekaitse valdkond. Tava-koolides on 600 õpilase kohta loodud üks meditsiiniõe ametikoht, seda tegevust reguleerib Sotsiaalministeeriumi määrus. Me tunnustame probleeme hariduslike erivajadustega lastele nende erivajaduse spetsiifikast tulenevate ter- vishoiuteenuste tagamisel.

Nüüd koolisuhetes esinevast vägivallast. Toetun alljärgnevas järgmistele allikatele: "Vägivalda vähendamise arengukava aastateks 2010–2014"; A. Markina ja B. Šahverdov-Žarkovski "Eesti alaealiste hälbiv käitumine", Tartu Ülikooli Õigusinstituut; Justiitsministeeriumi väljaanne "Kriminaalpoliitika uuringud", Tallinn 2007, jm. Koolisuhetes esinevat vägi- valda ütleb end kogunud olevat 24% koolilas- test, sealjuures 40% 12–13-aastastest poistest ja 30% 14-aastastest tüdrukutest. Tuleb tunnis- tada, et võrreldes teiste uute Euroopa Liidu liikmesriikidega on koolivägivald Eestis märk- sa rohkem levinud. Samuti on Eesti laste seas rohkem neid, keda eakaaslased on kiusanud või ähvardanud interneti teel. Juba varem loet- letud tegevuste toel loodame neid probleeme ühiskonnas ja koolisüsteemis lahendada.

Teine küsimus: "Mida tehakse õpilaste ja koolitöötajate vaimset või füüsilist turvalisust ohustavate olukordade ennetamiseks, neile reageerimiseks, juhtumitest teavitamiseks ning nende juhtumite lahendamiseks?" Juhulvalimi alusel koolide kodukordadega tutvumise põhjal võib öelda, et sagedamini väljatoodud meetmed eri koolides on näiteks selgelt sõnas- tatud oodatavad käitumisviisid, ühtsetes põhi- väärtustes ja tegutsemise põhimõtetes kokku- leppimine. On välja mõeldud erinevas vormis

tegevusi, et tuua kokku töötajaid, õpilasi ja lapsevanemaid temaatilisteks aruteludeks, suurendamaks üksteisemõistmist. Ka osaletakse toetavates programmides ja projektides, tugedatakse järelevalvet õpilaste üle, kasutatakse lepitamist, tugiisiku abi, eesmärgistatud koostööd kodu ja spetsialistidega koolides või väljaspool – lastekaitse- ja tervishoiutöötajad, politsei jt. Kodukordades kajastub ka näiteks koolisiseselt selge vastutusvaldkondade ja rollijaotuse määramine, kokkulepped selles osas jne. Turvalise ja koostöise keskkonna kujundamine ning õpilaste tervisliku eluviisi ja ohutu tegutsemise alase pädevuse arendamine on olulisel kohal ka põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas §-des 2, 4, 6 ja 14. Õppe- ja kasvatustöö elluviimise toeks on samuti koostatud toetavaid materjale, mida leiab näiteks aadressilt www.oppekava.ee. Viiakse läbi mitmesuguseid koolitusi.

Kolmas küsimus: "Kuivõrd on koolides rakendatud õpilaste ja koolitöötajate vaimse ja füüsilise turvalisuse ja tervise kaitse ning vaimse ja füüsilise vägivalda ennetamise abinõud?" Kõik koolid kasutavad abinõusid turvalisuse kaitseks ja vägivalda ärahoidmiseks, kuid uurimisandmete ning tuleohutuse järelevalve tulemuste kohaselt ei tehta seda kõikides koolides efektiivselt. Haridus- ja Teadusministeerium on valinud koolikeskkonna turvalisuse 2012/2013. õppeaasta temaatilise järelevalve prioriteediks. Järeldusi seadussätete rakendamise kohta saab teha järelevalve tulemusele toetudes.

Neljas küsimus: "Kuidas on koolides vägivalda ennetamiseks tagatud järelevalve õpilaste üle kogu õppepäeva vältel? Mida selleks koolides põhiliselt kasutatakse?" Otsustades koolide kodukordade järgi, kasutatakse selleks näiteks õppimist õpetaja vahetul juhendamisel, korrapidajaõpetajate süsteemi, turvatöötaja järelevalvet, rahuklassi, pikapäevarühma, jälgimisseadmestikku, ühiselt kokku lepitud väärtusi ja käitumisnorme ning aktiivset arutelu nende üle, kokkulepitud põhimõtteid sekkumiseks ja lahendamiseks konkreetsete juhtumite korral, koolibussi kasutamisel, õppekäikude läbiviimisel ja palju muud sellesarnast.

Viies küsimus: "Kui paljudes koolides on kasutusel õpilaste ja koolitöötajate turvalisust ohustava olukorra ennetamiseks ning olukorrale reageerimiseks kooli territooriumil jälgimisseadmestik?" Milliseid seadmeid täpsemalt kasutatakse ja kuidas see lahendatud on?" Jälgimisseadmestiku kasutamine on kooli ja koolipidaja vabatahtlik meede. Riiklikku arvestust selle üle ei peeta. Kooli kodukordadega tutvudes on selgunud, et sageli kajastub nendes ka jälgimisseadmestiku kasutamine. Koolitöötajatega vestluste põhjal võib öelda, et peamiselt kasutatakse seadmeid peasissepääsu juures ja kohtades, kus on tekkinud enam probleeme.

Kuues küsimus: "Riigikohus on sedastanud, et riigi antavad kohustused peavad olema rahastatud. Kuna seadus kohustab koole §-des 44 ja 45 sätestatud meetmeid rakendama, siis kas ja mil määral on need koolidele pandud kohustused rahastatud?" Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 44 ja § 45 sätestavad kolm kohustuslikku meedet: järelevalve õpilaste üle kogu õppepäeva vältel, ruumide läbimõeldud kasutamine ning rollijaotus ja kokkulepped tegutsemiseks hädaolukorra ajal. Esimesed kaks kohustuslikest meetmetest on lasteasutuses elementaarsed ja kolmas sõna otseses mõttes hädavajalik. Ükski neist ei nõua ilmingimata suurte lisakulutuste tegemist, kui juba on loodud tervisekaitse- ja ohutusnõuetele vastav keskkond, mis on koolipidaja kohustus. Õpilaste üldise pädevuse arengu suunamine on loomulik õppeprotsessi osa. Lisatoena on kõikidel koolidel võimalik kasutada Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti ning Maanteeameti välja töötatud ennetuslikke õppeprogramme, mis on koolide jaoks tasuta.

Seitsmes küsimus: "Kui paljudes koolides on välja töötatud seadustes nõutud kooli hädaolukorra lahendamise plaan? Kas need plaanid vastavad Teie hinnangul seaduses sätestatule? Kas nendega oleks võimalik tutvuda?" Kohustus vastav tegevusplaan koostada hakkas kehtima 1. septembril 2011 (põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 91 lõige 3). Sellise plaani koostamise vajadust on koolijuhid selgelt väljendanud ning osavõtt koostöös Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti ja selle demineerimiskeskusega korraldatud temaatilistest seminaridest on olnud väga aktiivne. Haridus- ja Teadusministeerium on valinud koolikeskkonna turvalisuse üheks 2012.–2013. aasta temaatilise järelevalve prioriteediks. Järelevalve ettevalmistamisel tehakse ettepanek saada Politsei- ja Piirivalveameti kriisireguleerimise büroolt koostöö korras ekspert hinnangud

kontrollitavate koolide hädaolukorra lahendamise plaanidele. Järeldusi seadussätete rakendamise kohta saab teha järelevalve tulemustele toetudes. Samuti on siis võimalik analüüsi põhjal kavandada koolidele edasine tugi.

Kaheksandaks: "Kas kooli hädaolukorra lahendamise plaani väljatöötamisse on kaasatud ka eksperte? Kui jah, siis milliseid eksperte ja mis teemadel?" Hädaolukorra lahendamise plaani koostamise juhendi, näidisplaani ja õppefilmi väljatöötamisse olid kaasatud eri tüüpi pilootkoolide ja lasteaedade, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti ning selle demineerimiskeskuse spetsialistid. Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor on määranud iga kooli jaoks kontaktisiku, kelle ülesanne on anda nõu sobilike reageerimisviiside kohta.

Üheksandaks: "Kas Teie hinnangul on eeltoodud bürokraatiast ka reaalselt kasu? Kui jah, siis milline on kasu ja kellele see kasulik on?" Head küsijad! Eeltoodu ei ole bürokraatia! Eeltoodu on seadusandja, täidesaatva võimu, koolipidajate, koolikollektiivide – nii õpilaste kui õpetajate ja teiste koolitöötajate ühine pingutus selleks, et muuta koolikeskkond turvalisemaks. Ettekujutus, et seda on võimalik teha ilma bürokraatiata, ilma reegliteta, ilma koostööta, mis on kõnealuse seaduse ja teiste seaduse põhjal välja antud aktides kajastatud, on kahjuks vale. Loodan väga, et kõik ametisikud, kaasa arvatud siin Riigikogus, kes selle bürokraatia loomisele on kaasa aidanud, on teinud seda täie vastutustundega ega ole pannud koolidele liigseid bürokraatlikke koormaid. Ja kui see kõik tõesti nii on, siis on sellest saadav kasu meile ühine. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh! Härra minister! Ma vaatan, et küsimusi enam ei ole, sest teie vastused olid enam kui ammendavad. Palju tänu! See arupärimine oli väga üksikasjalik ja ka vastused olid sellised, aga palun teid vastata ka ühele üldisemale küsimusele. Kuidas te hindate üldiselt turvalisust Eestimaa koolides – ma ei tea, kas viie palli süsteemi järgi või kuidas teil kergem on

seda väljendada? Kas on ikka arenguruumi piisavalt?

Jaak Aaviksoo

Vaadake, kui ma ütlen, et midagi on hästi, siis on niisugune mulje, et kui midagi juhtub, siis on miski nagu kahe silma vahele jäänud. Ja kui ma ütlen, et midagi on väga halvasti, siis ma nagu teen liiga nendele inimestele, kes on eri ametkondades tänase seisuga nimel pingutanud. Ma julgen arvata, et meil on nii koolipidajad kui koolidirektorid vastutustundlikud inimesed. Ja eelkõige sellest, mõistliku hoolsuse rõhutamisest algabki kooli turvalisus. Algab see muidugi ka riiklikest meetmetest, avalikkuse tähelepanust, kaasa arvatud Riigikogu liikmete küsimustest haridus- ja teadusministrile. Aga lõppkokkuvõttes taandub kõik eelkõige koolipidajatele ja koolidirektoritele tarvilikule hoolsusele ja muidugi ka laste ja lastevanemate suhtumisele kooli, nende tähelepanelikkusele selle suhtes, kuidas ja missuguste kavatsustega minnakse kooli, kuidas sealt tullakse. Kui sellele vastusele niisugune üldistav jutt alla tõmmata, siis, lugenud seda aruannet ise enne teie ette astumist, tekkis mul veendumus, et hooletusse jäetud see valdkond kindlasti ei ole. Ma ei taha küll ära sõnuda, aga ma ütlen teile: loodan sellele infole tuginedes väga, et meil ei tule ei siin saalis ega avalikkuses ega üheski Eesti kodus halbu uudiseid kuulda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Teid kuulates tekkis vägisi selline tunne, et politseil, tolliametil, piirivalvel ja isegi demineerimiskeskusel on koolidega rohkem pistmist kui Haridus- ja Teadusministeeriumil. Aga see selleks. Ma palun teid kommenteerida seda uudist, mis ilmus möödunud nädalal ja mille sisu seisnes selles, et iga kolmas koolilaps Eestis on ennast nii või teisiti koolis vigastanud.

Jaak Aaviksoo

Kuidas seda kommenteerida? Enne kui selle kommenteerimisele asuda, oleks tarvilik süüvida sellesse, mida tegelikult mõeldi, kui nii-

moodi küsiti, ja mida on mõeldud siis, kui niimoodi vastati. Ma olen palunud sellele küsimusele vastamise raamides ka selles selgusele jõuda, paraku ei ole see niisama lihtne. Vastused küsimusele, kuidas ja mil määral keegi ennast vigastanud on, nagu te isegi aru saate, on seinast sein. Vigastamiseks võib pidada ka seda, kui keegi on komistanud ja kukkunud ja endal põlve siniseks löönud, kuni tõsiselt võetavate ja tervist ohustavate vigastusteni välja. Julgen siiski arvata, et asjaomane küsitlus, eriti niisugusena, nagu teie selle sõnastasite, võib jätta väärast muljet, just nagu pea et pooled ehk siis 40% noortest on koolis viga saanud. Tõenäoliselt nii see päris ei ole. Ma usun, et Eesti vanemad võivad igal hommikul oma lapsed enam-vähem turvaliselt kooli saata, ja need traagilised sündmused, mis Eestil haridusastutustes on aset leidnud, on väga erandlikud. Need on tõepoolest erandlikud ja leiavad aset siis, kui mitu halba asjaolu kokku sattub. Nagu juba öeldud, mulle täna siiski tundub, et erakorralisteks meetmeteks Eesti haridussüsteemis haridusastutuste üldist turvalisust silmas pidades meil põhjust ei ole. Aga, nagu juba öeldud, tarviline hoolsus on alati teretulnud.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Te olete juba kaua aega siin saalis olnud ja peaksite teadma, et esitada saab ühe küsimuse. Rohkem teile küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud haridus- ja teadusminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Lugupeetud kolleegid! Jah, tõesti teist küsimust ei saa esitada ning sellepärast pidin pulti tulema ja siin ministri ees vabandama, et ma käitusin vist ebaviisakalt, kui tsiteerisin mingit uudist. Ma arvasin, et haridusminister loeb vähemalt neid uudiseid, mis puudutavad haridussüsteemi, ja on kursis sellega, millest seal kirjutatakse. Minu eesmärk muidugi ei ole talle ümber jutustada, millest kirjutavad Eesti lehed. Igal juhul palun vabandust! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Selle arupärimisega on meil kõik.

2. Arupärimine Riikliku VEB Fondi lõpetamise otsuse kohta (nr 64)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, mis on Riigikogu liikmete Aivar Riisalu, Viktor Vassiljevi, Aadu Musta, Ester Tuiksoo, Olga Sõtniku, Kalev Kallo ja Priit Toobali 9. novembril s.a esitatud arupärimine Riikliku VEB Fondi lõpetamise otsuse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Järgnev arupärimine on ajendatud tegelikult kummalisest olukorrast ühiskonnas, kus järjekordselt üks aastatetagune lahendamata juhtum on eri gruppides väga selget huvi äratanud. Ilmselt on päris mitme Riigikogu liikme poole VEB Fondi küsimuses pöördutud ja seetõttu me otsustasime kuskilt alustada selle keerulise olukorra lahtirääkimist.

Riiklik VEB Fond asutati Riigikogu otsusega 20. jaanuaril 1993. Eesmärk oli koondada fondi kokku Põhja-Eesti Aktsiapanga ja Balti Ühispanga nõuded endises NSV Liidu Välismajandus pangas külmutatud kontode kohta. Fondi asutajad olid Eesti Pank ja Vabariigi Valitsus. Käesoleva aasta 2. veebruaril jõustus Tallinna Ringkonnakohtu 22. oktoobril 2010. aastal tehtud kohtuotsus 3-04-469, millega rahuldati viie ettevõtte kaebused ning kohustati Eesti Vabariiki üheksa kuu jooksul otsustama Riikliku VEB Fondi sertifikaatidega tagatud nõuete hüvitamise küsimus. Nüüdseks on nõuete hüvitamise küsimuse lahendamiseks antud üheksa kuud läbi saanud. Vabariigi Valitsus tegi 29. septembril valitsuskabineti nõupidamisel põhimõttelise otsuse Riikliku VEB Fondi tegevus lõpetada. Riikliku VEB Fondi sertifikaadi omanike nõuded rahuldab Sihtasutus VEB likvideerimismenetluses oma vara müügist laekuva raha arvel. See on loogiline. Aga kogu selle teema kohta on meil neli küsimust, millele me rahandusministril palume vastata.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Riisalu! Palun teid, lugupeetud rahandusminister, kõnepulti!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ma juhin tähelepanu, et selle küsimuse kõige sisulisem menetlus toimub ilmselt asjaomase eelnõu arutelul alates õiguskomisjonist. Täna oli see rahanduskomisjonis ja jõutakse ka siia suurde saali. Ma püüan küsimuste kaupa vastata.

Kõigepealt, esimene küsimus: "Kui suur on sihtasutuse VEB varade maht? Kui suurt tulu planeerib valitsus varade müügist saada?" Sel sihtasutusel on nõue külmutatud kontode kohta Vnešekonombankis, aluseks on nõude loovutamise leping Riikliku VEB Fondi ja VEB-i vahel 1996. aastast. Seni pole seda nõuet müüa proovitud ega püütud välja selgitada selle nõude täpset turuväärtust põhjusel, et sihtasutuse eesmärk on olnud raha Vnešekonombankist kätte saada. Samas on teada, et turutehingud on toimunud. Omanikud on nõudeid rahuldanud saanud – selline informatsioon on meil üldjoontes olemas. Aga selle nõude tegelik turuväärtus saab ikkagi alles müügi käigus selguda.

Teine küsimus on, kui suures ulatuses on võimalik sertifikaadiomanike nõudeid rahuldada selle sihtasutuse likvideerimise menetluse käigus laekuva raha arvel. See on seni vastamatu küsimus, sest müüki pole toimunud. Sihtasutuse vara on nõue ja sellele vastavad külmutatud vahendid Vnešekonombankis. Ja kuuldavasti on need kontod ka eri staatusega. Ma ei tea asjaomaseid detaile, seda informatsiooni valdavad paremini sihtasutus ja Eesti Pank. Valuuta eri vorme on seal väidetavalt erinevaid.

Kolmandaks: "Tallinna Ringkonnakohtu lahend kohustab Vabariigi Valitsust lahendama Riikliku VEB Fondi sertifikaatidega tagatud nõuete hüvitamise küsimuse. Kas Teie meelest on sihtasutuse varast laekuva vara arvel nõuete osaline rahuldamine õiglane lahendus?" Te ise nentisite, et see on loogiline lahendus. Olen teiega nõus. Õiglus on alati vaieldav, tegu on väga erinevate dimensioonidega, aga turuväärtust võib ikkagi õiglaseks väärtuseks pidada. Eesti Panga presidendi Vahur Krafti kinnitatud Riikliku VEB Fondi sertifikaadi tingimuste kohaselt on fondi vahendite müügist saadava jaotumine sertifikaadiomanike vahel õiglane ja turuhindu arvestav hüvitis. Sertifikaatidega tagatud nõuete rahuldamine toimub certifi-

kaadi tingimuste kohaselt ühekorraga või järkjärgult, vastavalt fondi varade realiseerimisele ning proportsionaalselt kõigi sertifikaadiomanike vahel. Sertifikaadi tingimused olid sertifikaadiomanikele vastavate väärtpaberite omandamisel teada. Pange tähele! See on ka õigluse küsimus! See oli märgitud ka sertifikaadil ning neil puudus õiguspärase ootus, et rakendatakse mõnd teist kompensatsioonimehhanismi. Käesoleval juhul on lähtunud sertifikaadi tingimustes sätestatud nõuete rahuldamise regulatsioonist. Hüvitamisele kuuluvad kõik kehtivad sertifikaadid, mille alusel ei ole sertifikaadiomanike nõuded veel rahuldatud.

Muidugi on õigluse küsimus ka hästi mitmemõõtmeline. Nagu ma mainisin, küsimus on, kui õiglane see võitlus on, et minnakse uuele ringile Eesti riigi vastu, kes ei ole tegelikult seda olukorda tekitanud. Selle olukorra on tekitanud üheselt Vene riik seadusi eirates. See on nende inimeste teise ringi võitlus, kes tegelikult omal ajal riigi võimalusi päris hästi ära kasutasid, et seda raha teenida. See ei olnud sugugi kõigil võimalik. Oli see siis juurdepääs informatsioonile, juurdepääs sotsialistlikule omandile või mingitele loodusressurssidele – igatahes mingi selline eelis neile selle raha tõi. Kas see ikka on päris mõistlik või päris õiglane lahing? Mina väidan, et ei ole. Sest laitmatut juriidilist lahendust ei ole. Sest üks pool on tekitanud selgelt poliitilise lahenduse, varjab informatsiooni ja on nõus tegelema asjaga ainult poliitilistel tingimustel ehk lahendades Eesti Vabariigi õigusjärgluse küsimust, mis meie arvates on lahendatud. Mina ikkagi panen selles võitluses õigluse küsimärgi alla.

Neljas küsimus: "Järgmisel aastal taastuvad riigipoolsed teise samba pensionimaksud täies mahus, kuna tegemist on riigi lubadusega. Kas antud juhul ei peaks ka riik täitma oma lubadused Riikliku VEB Fondi sertifikaadiomanikele?" Need on küll täiesti võrreldamatud teemad. 1992. aastal külmutas Venemaa Föderatsioon ühepoolselt VEB pangas Eesti pankade kontod. Kohus on tuvastanud, et Eesti Vabariik ei vastuta Venemaa Föderatsiooni poolt VEB pangas kontode külmutamisega põhjustatud tagajärgede eest. Need tagajärjed põhjustas Venemaa Föderatsiooni tegevus. Tallinna Ringkonnakohtus otsustas 22. oktoobril 2010, et riik peab otsustama VEB Fondi sertifikaatidega tagatud ettevõtete nõuete hüvitamise küsimuse.

Kohus kohustas Eesti riiki langetama selles küsimuses otsuse, mis ei tähenda, et kohus oleks kohustanud Eesti riiki maksma sertifikaadiomanikele riigieelarvest hüvitist. Ringkonnakohus arvestas, et sertifikaadid on turul vabalt kaubeldavad ning sertifikaadiomanikul on vastavalt sertifikaadi väärtusele õigus VEB Fondi varadele, millele vastavad summad Vnešekonombankis külmutatud kujul. Tallinna Ringkonnakohus on otsuse punktis 16 seisukohal, et Riigikogu 20. jaanuari 1993. aasta otsusest ega muudest õigusaktidest ei tulene riigi kohustust hüvitada oma vahenditest fondis olevaid nõudeid. Otsuse vastuvõtmisel oligi hüvitiseks ette nähtud sertifikaat, millest tulenes nõudeõigus fondi varadele ehk tegelikult Vnešekonombanki vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud rahandusminister! Nüüd küsimused. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Selge on, et teema on erutav. Ja ma olen paljus teie kui rahandusministriga nõus: see, et 19 aasta tagused asjad täna sellisel kujul arutuse all on, on mõnes mõttes naljakas. Aga tõsine küsimus on see, et praegused kurvad rahandajatad proovivad aeg-ajalt väita, et sellest fondist on valikuliselt osa fondi panustanutest, pangad eelkõige, siiski raha saanud. Osal on jäänud raha saamata. Kas teil rahandusministrina ja üldse Rahandusministeeriumil on informatsiooni, et VEB Fondi nõudeid on kuidagi meelevaldselt rahuldatud? Kas on nii, et osa sai raha ja osa ei ole saanud, või on see linnalegend?

Jürgen Ligi

Sellel legendil on kindlasti alus. Sertifikaadi tingimustes on kirjas, et iga omanik võib seda raha välja taotleda. On lünklikku informatsiooni, et osa omanikke on raha saanud. Miks ülejäänud ei ole saanud, on väga segane. On ka mingisugust informatsiooni, et siingi on poliitilist lähenemist kasutatud: et Vene kodanikud on raha kätte saanud. Mis veel näitab, et mingit õiguslikku Eesti-poolset retsepti meil pakuda ei ole. Selles mõttes õiguslikku, et on turupõhine lahendus, et me ei saa seda informatsiooni kätte. Rahandusministeerium on olude sunnil küll tolle eelnõu kaitsja, aga tege-

likult on sel teemal riiki esindanud siiani Eesti Pank ja Justiitsministeerium, nii et ma arvan, et nende roll peaks olema edaspidi suurem. Nemed peaksid ka edaspidi riiki esindama, nad valdavad seda ajaloolist mälu ja informatsiooni täpsemalt. Selle informatsiooni hulka kuulub ka tegelikult toleaeagne pangandusregulatsioon – see ei olnud tsiviliseeritud ega kohane turumajanduslikule keskkonnale, millele praegu püütakse toetuda. Tegelikult sertifikaadiomanikud, st rahaomanikud teadsid üsna täpselt, et nende raha istub Moskvast konkreetse pangas ja et Eesti pangad funktsioneerisid sisuliselt telleritena, kes pakkusid lihtsalt teenust, aga mingit võimu selle raha üle neil ei olnud. Üldse on see informatsioon hästi kirju ja auklik. Ma ei kujuta ette, kuidas saab teha sellist otsust, et riik lihtsalt maksab kinni, kui ainuüksi nende valuuta liigid olevat väga erinevad olnud, kuni – keegi ekspert ütles, ma ei tea, kui palju ta nalja tegi – kinkekaartideni välja. Tol ajal olid valuutaastmed erinevad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Tõesti see lugu on üsnagi segane. Kuulasime õiguskomisjonis VEB Fondi kui sihtasutuse esindaja sõnavõttu ja oleme kuulnud ka linnalegende. Jutud käivad, et väga paljusid dokumente on võltsitud, aga õiguskaitseorganid riigiprokuratuuri näol ei taha mitte kuidagi asja uurida või õigemini uurimist algatada, kui täpne olla. Kas sinuni on jõudnud selline informatsioon?

Jürgen Ligi

Otseselt võltsimisest tegelikult ei ole. On kummalisi jutte, mille puhul justkui laused jäävad pooleli ning kõigil on selline teadmatus ja kahtlus. On selge, et informatsioon on lünklik ja teine pool koostööd ei tee, seesama Vnešekonombank. Meil ei olegi võimalik saada adekvaatset informatsiooni, mis siis tegelikult on toimunud. Iseenesest jooksevad otsad ju sinna kokku, kas riik on õigusjärglane, kas ta peab maksma Nõukogude Liidu laenu ja kui suur on Eesti õigus Nõukogude Liidu varale. Me sel teemal kindlasti ei pea mingisuguseid õiguslikke vaidlusi, sest Eesti riigi õigusjärglu-

se idee on tema taastamise alus ja Nõukogude Liit, kui ta oma võlad tegi, tegi need meist sõltumatult. Kui palju ta siit vara ära viis või kui palju see kasvas – see on kõik lahti harutamata pundar ja meie seda küll selle kohtuasja raames ei taha harutama hakata.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud rahandusminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Ega siin midagi väga pikalt rääkida ei ole, aga hinge peal see teema selgelt on. On see ju üks näide sellest, kuidas ajalugu kummalisel kombel ligi 20 aastat hiljem on hakanud tekitama ühiskonnas teatud probleematikat, teatud lõhet ja teatud küsimärke just nende aegade suhtes, kui taasiseseisvunud Eesti Vabariik oli veel noor. Selge on, et kodanikuna ja pigem nagu võrdse kohtlemise ideede kandjana olen ma seisukohal, et ühest küljest, kui keegi on saanud kahju, tuleb see talle hüvitada, aga teisest küljest tekib jälle see vastuolu, et kui keegi on kunagi võtnud põhjendamatult kõrgeid riske suure tulu teenimiseks või, ütleme, lihtsalt tulu teenimiseks, siis kas meie tänased inimesed on selle eest vastutavad? Õigluse ja õiguse tunne on selles küsimuses väga tugevalt omavahel põimunud.

Samas tuleb tunnistada, et seda VEB Fondi küsimust veavad praegu ühiskonnas väga lugupeetud inimesed, ja selge on, et kui probleem jääb lahendamata, võib see tekitada teatud ebastabiilsust. Kõnealuse nõude eest võitlevad inimesed, keda ühiskonnas võib teatud mõttes arvamusiidriteks pidada, ja väga kurb on, kui me sellel baasil järjekordse löhe meie niigi haprasse ühiskondlikku ellu lööme. Kurb on, et me oleme praegu, kui Riigikogu sellega uuesti tegelema on asunud, sunnitud tunnistama, seda ka komisjoni tasandil, et õhku jääb väga palju küsimusi. Minu arvates me peaksime taotlema eelkõige ikkagi seda, et kui 20 aastat on möödunud, siis suhteliselt suure tõenäosusega kõik kuriteod, mis on sooritatud, on ju tegelikult aegunud. Ma ei ole väga suur õigusspetsialist, aga ma tean, et mitmesugused

finantskuriteod peaksid umbes seitsme aastaga oma, nagu öeldakse, kehtivuse lõpetama.

Aga kodanikuna tunnistan, et jäägu see siis ajalukku õpetuseks, aga tõe tahaks teada küll, ja eelkõige just küsimuses, kas kõiki protsessis osalenud osapooli koheldi võrdselt, ja kui neid ei koheldud võrdselt, siis võiks ühiskond vähemalt teada saada, kellele tehti liiga ja kes lahkus, nagu öeldakse, olukorrast väheke turvalisemalt. Selge on, et võttes aluseks meie ühiskonna praegust arengutaset ja rahalisi võimalusi, ei õnnestu neid nõudeid sellisena, nagu need siin kirjas on, mitmesuguste viiviste, intresside ja millena iganes, rahuldada. See tekitaks ühiskonnas uut ebavõrdsust ja uut ebaõiglust, mida meile küll vaja ei ole. Loodame, et me leiame mehisust minna selles asjas lõpuni, et vähemalt aru saada, mis siis tegelikult juhtus.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Riisalu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine kontsernikonto kasutamise kohta (nr 65)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Deniss Boroditši, Viktor Vasiljevi, Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Jüri Ratase, Enn Eesmaa 10. novembril s.a esitatud arupärimine kontsernikonto kasutamise kohta. Ja palun, kolleeg Kalle Laanet, kõnepulti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! 10. novembril 2011. aastal esitasid seitse Riigikogu liiget rahandusministrile arupärimise, mis puudutab kontsernikonto kasutamist. 25. veebruaril 2008. aastal liideti Saaremaa Golf AS Kuressaare Linnavalitsuse kontsernikonto lepinguga. Lepingule kirjutasiid alla Kuressaare abilinnapea, Saaremaa Golf AS-i juhatuse liige ja AS SEB Eesti Ühispaniga Kuressaare kontori direktor. 2010. aastal oli Saaremaa Golf AS-il, millest Kuressaare linna-le kuulub 66,2%, võimalus kasutada linna arvelduskrediidi limiiti 1,8 miljoni krooni ulatuses. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 37 lõige 2 sätestab, et volikogu võib kooskõlas eelarvestrateegiaga lubada

valla- ja linnavalitsusel anda laenu ainult kohaliku omavalitsuse üksusest sõltuvale üksusele ning tagada selle poolt võetavaid kohustusi. Kõnealusel juhul ei ole sellist luba volikogu andnud.

Seoses eeltooduga soovime härra rahandusministrilt vastust kahele küsimusele. Esimene küsimus on: "Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse paragrahv sätestab üheselt, et sellise otsuse peab kinnitama volikogu. Kas antud näite puhul on tegemist seaduse eiramisega?" Ja teine küsimus on: "Revisjonikomisjon juhtis 17. juuni 2010. aasta otsusega volikogu tähelepanu asjaolule, et 2009. ja 2010. aastal oli Saaremaa Golf AS-i krediteeritud Kuressaare linna kontsernikonto kaudu. Kuidas ja milliste eeskirjadega on reguleeritud kohalike omavalitsuste jaoks kontsernikonto kasutamine?" Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Ja palun nüüd, hea rahandusminister, kõnepulti vastamiseks!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud arupärijad! Alustasite küsimust viitega kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele ja küsite, kas tegu on seadusrikkumisega. Õige vastus on, et tegelikult see ei saa olla kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse rikkumine, sest see seadus veel ei kehti. See hakkab kehtima 1. jaanuaril ja seda seadust me muudame, muu hulgas ka sellepärast, et olemasolevad regulatsioonid on selgelt elule jalgu jäänud ja vastuolulised.

Ühelt poolt on omavalitsusel laenu andmine siiani tõepoolest keelatud, teiselt poolt on kontsernikonto lubatud, isegi väga soovitatav, sest tegu on edumeelse instrumendiga. Selle loogika – rahavoo ühtejuhtimine ja tasakaalustamine – tegelikult näeb ette sellist ajutist laenamist ühele või teisele kontos hõlmatud institutsioonile. Kindlasti on regulatsioon selles mõttes vastuoluline ja jõustuv kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus lubab seepärast alates 1. jaanuarist 2012 omavalitsusel selgelt anda temast sõltuvale üksusele laenu, aga nagu te õigesti märkite, volikogu loa olemasolu korral. Saaremaa Golf on Kuressaare Linnavalitsusest sõltuv üksus ja

2012. aastast võib linnavalitsus volikogu loal lubada tal negatiivse rahavoo katteks kasutada linna vahendeid. Siia maani oli siin, nagu ma ütlesin, vastuolu. Regulatsioonis me ei saa vastata kas-küsimusele selgelt ei nii- ega teistpidi.

Teine küsimus oli, et revisjonikomisjon juhtis volikogu tähelepanu asjaolule, et Saaremaa Golf AS-i on krediteeritud Kuressaare linna kontsernikonto kaudu. Kuidas ja milliste eeskirjadega on reguleeritud omavalitsuste jaoks kontsernikonto kasutamine? Eks see ole raamatupidamisreeglitega reguleeritud. Omavalitsusel on lubatud ise kontsernikontosid avada ja sulgeda ning sinna võib omavalitsuse soovil kuuluda ka nimetatud golfifirma. Kas ta sinna peaks kuuluma, on kindlasti omavalitsuse enda otsus ja turismikeskuse puhul, nagu Saaremaa on, on see täiesti mõeldav poliitiline valik ja loogika. Ning sellise valiku tegemise seisukohalt on parim lahendus siiski omavalitsuse autonoomia ja mitte üleriigiline regulatsioon.

Teame, et Saaremaa Golf AS-i raha liideti Kuressaare linna kontsernikontoga 25. veebruarist 2008, aga ei ole võimalik tuvastada ja see ei ole ka hirmus oluline, kas Saaremaa Golf AS-i alakonto negatiivsed saldod on finantseeritud linna arvelt, sest kontsernikontot kasutab lisaks linnavalitsusele veel seitse äriühingut ja sihtasutust. Juhin veel kord tähelepanu, et see on seni, kuni Saaremaa Golf eksisteerib linna otsusel kui neile kuuluv ja neist finantsiliselt sõltuv üksus.

Juhin tähelepanu ka sellele, et kontsernikonto ei ole midagi Kuressaare Linnavalitsusele ainuomast, samasugust juhtimist parandavat instrumenti kasutab ka Tallinna linn, mille eest talle ainult kiitus. Sellesse kontserni kuuluvad vastuolulise valiku tulemusel ka sellised üksused nagu Tallinna TV ja SA In Commune Bonum, mis iganes see ka ei ole, arusaadavatel põhjustel SA Tallinn 2011, Tallinna Tööstuspargid AS – jällegi võib küsida, kas ta peaks seal olema –, siis Tallinna Munitsipaalperearstikeskuse OÜ – seegi on valiku küsimus, kas ta peaks seal sees olema, kui ta on osahing –, ning ka SA Vene Muuseum, kellel ma ei tea eriti likviidset vara olevat, aga nähtavasti peab linn seda funktsiooni endale oluliseks ning see on tema valik ja tema vabadus. Ka on MTÜ Keskkonnateenused ja veel üks või kaks osalist sellel kontol.

Ütleksin, et kontsernikonto poliitika vastab täielikult riigi keskvalitsuse poliitikale, mida mina esindan. Meie oleme liitnud kontsernikontoga – riigikassas arveldab 450 klienti – 171 riigiasutust, 229 kohalikku omavalitsust peamiselt tasandusfondi maksete osas, pluss 49 sihtasutust ja Euroopa Komisjon. See number ehk see osalus on kasvamas, enamik on liidetud.

Niisugune poliitika on minu arvates oluline mitte ainult kulude kokkuhoiuks ja terviklikumaks finantsjuhtimiseks, vaid see peegeldab ka tõsiasja, et riiklikke funktsioone ei tohi ükshaaval fetišeerida ega üldisest kontekstist välja tõsta. Ma viitan siin käimasolevale töötukassa saagale. Kui Eestis on tänapäev olnud mõni selline suhteliselt või isegi tõeliselt naeruväärne poliitvaidlus ja konflikt, siis see on olnud just nimelt kontsernikonto ja töötukassa teemal, millega sotsiaalpartnerid summutasid sisuliselt sotsiaalse dialoogi ära. Nad sulgesid selle kanali, unustasid kõik tööturu ja ettevõtluse huvid, mida nad oleksid pidanud esindama. Lihtsalt tekitati tüli täiesti arusaamatul põhjusel ja valitsusel kindlasti ei olnud siin võimalust järele anda. See oli väga kulukas vaidlus ja väga irratsionaalne argumentatsioon. Me ei tohi ühtegi riigi põhifunktsiooni unustada. Saaremaa Golfi võib tõsta – aga seda ei pea tingimata tegema – selliselt välja, et me muretseme järsku, et vaat sellel on tohutu autonoomia ise paigutada oma vahendeid väärtpaberitesse või et siis peab tal olema kuidagi väga eriliselt kaitstud raha, ehkki see seadusega on kaitstud. Minu poolest võiks ju kogu aeg nutta ja muretseda näiteks, kas õpetajate palgad ja pensionid saavad välja makstud, kas Päästeamet või kaitseväge või politsei saab finantseeritud. Sel teemal ei nutetud, nuteti sel teemal, justkui oleks asi just töötukassas, et seal see raha kulutatakse ära mingite saabaste ostmiseks, nagu on räägitud.

Ausalt öeldes, kallis Riigikogu, ärge enam selliseid intervjuusid andke ega kõnesid pidage! Ärge selle jamaga kaasa minge! Muidugi, partnerid said endale ka meedia selja taha, aga see oli Pyrrhose võit, sest nende põhifunktsioonid tappis see ilmselgelt ära.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Kalle Laanet, küsimus!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! See on küll väga tubli, et te andsite põhjaliku ülevaate ka Tallinna tegevusest. Minu arvates on täpselt samamoodi ka see taunitav – räägin iseenda seisukohalt –, et kui on tegemist äriühinguga, siis väga hea äriidee on see, kui võtad 5%-ga või 1%-ga omale kohaliku omavalitsuse osanikuks, võid muudkui kasutada kontsernikontot ja võtta kontsernikonto kaudu ka krediiti. Nii et pole mingit probleemi. Minu arvates ei ole see normaalne. Ma saan aru, et kui on avalik huvi – koolid, mis iganes, lasteaiad, jah –, aga kui me räägime konkreetset golfist või mingist muust spordialast, siis lisaväärtust see küll toob, aga see ei ole otseselt seotud kohaliku omavalitsuse tegevusega. Ühel hetkel on see taunitav ja teisel mitte. Milline on riigi poliitika tulevikus selles valdkonnas?

Jürgen Ligi

Ma saan küsimuse suunast aru, aga valitsuse esindajana ma ei tohiks ette kirjutada, mida Kuressaare kui turismikeskus enda rollina defineerib. Ma olen väga pikalt ise Saaremaa majandusstruktuuri kujundamise üle pead murdnud ja püüdnud seal kaasa aidata. Kogu aeg on olnud ettekujutus, et meil on vaja just midagi sellist. Ju siis ühel hetkel 1990. aastatel see otsus langes. Ja kui ta juba linnal on – linnal osalus oli seal umbes 2/3 – ja ta kasumit ei too, siis on selge, et ta sõltub linnast. Linn ilmselt praktilistel kaalutlustel otsustas selle, et tema rahavood jookseksid üldiselt kontolt läbi, kulusid hoitaks kokku, kapital oleks odavam.

Kus jookseb piir selle laenuandmise piirangu mõtte murdmisel, seda te võite aga kohapeal otse linnavalitsuselt küsida. Mul ei ole õigust siin sekkuda. Ma ei ole sealt valitud. Aga ma ei arva, et seal on tegemist mingi rikkumisega. Tegemist on poliitilise valikuga: oludes, kus regulatsioon on kahemõtteline, tehti poliitiline valik, ja see tehti natukene spetsiifiline. Saaremaa ja Kuressaare on ju kogu aeg end suure turismikeskusena defineerinud. Seal see golfiväljaku idee tuli. Seda kaua aega ei olnud, arvati, et see oleks oluline ettevõtluse ja maksutulu allikas ning võimaldaks Kuressaare ja kogu Saaremaa majandusele lisakäivet. Ma ei saa kuidagi välistada, et see on seda andnud – ma ei tea Saaremaa golfi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea minister! Põlva linnas on ka kontsernikonto ja see on umbes kümme aastat väga hästi toiminud. Ma arvan, et see on edumeelne samm. Aga kindlasti mõistus tõrgub seda omaks võtmast juhul, kui kohalik omavalitsus ei ole 100% nende sihtasutuste ja äriühingute omanik. Kui näiteks eraomanik osaleb umbes 2/3 ulatuses, siis tekib väga kergesti huvide konflikt. Kas te jagate seda seisukohta?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et kui eraomanikke on kaks kolmandikku, siis on teie jutul kohe mitte ainult kaks korda, vaid veel rohkem kordi tõde sees. Praegu, mil linnavalitsuse osalus on minu teada kaks kolmandikku – ei, rohkem, öeldakse mulle – ja ta sõltub selgelt omanike rahasüstitidest, siis praktiline seletus sellele on. Ma ei arva, et neil oleks vaja administratiivkulusid või kapitalikulusid tekitada, pigem ma viitaks plaanile see müüa, millest ma olen kuulnud. Mu meelest neil ei ole eesmärk jääda selle omanikuks. Võib-olla ma eksin. Aga olen nagu kuulnud, et seda pole õnnestunud siamaani teistele omanikele müüa, mis oleks mõistlik. Ühel hetkel oli võib-olla omavalitsuse seeme selle asja asutamisel hädavajalik – erainvestoreid ei tulnud –, aga see aeg võiks nüüd läbi olla. Usun, et seda on linnavalitsus ka arutanud. Ma arvan seda teadvat, aga võin eksida.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Ma olen selles mõttes õnnelik inimene, et ma elan Saaremaal ja käin väga tihti Kuressaares. Mul on hea meel, et Kuressaares on golfiväljak – see on absoluutselt tark mõte! See maatükk sai korda, üks spordiala tuli Kuressaarde juurde. Olen enam kui veendunud, et golfiväljak on Kuressaare majandusele kindlasti ühe tõuke andnud. Kuid ma ei ole nõus sellega, et teatud asju aetakse Kuressaare linna juhtimisel volikogu ette toomata, mõistlikke

otsuseid tegemata ega suudeta ära lahendada segadust, mis on selle golfiväljaku ümber pikka aega olnud. Ma võib-olla ei ole nii puhtal kujul parteipoliitik. Minu arvates tuleks eriti just kohalikus kogukonnas leida mõistlikud lahendused nii, et ühe laua taha istuvad inimesed, kes asjadest natuke teavad, ja langetavad ühiselt otsused, mitte ei veeta oma joont läheduses sellest, kes millist erakonnamärki kannab. Kahjuks saavad sellise joone ajamisel kannatada eelkõige inimesed, kes selles linnas elavad. Minister mainis siin, et tahetakse golfikeskus müüa, õigemini linna osalus selles müüa. Ma olen ka seda meelt, et see osalus tulekski maha müüa, sest see on oma rolli täitnud. Golfiväljak on olemas, piirkond on korda saanud ja linn ei peaks iga hinna eest seal omanikuna osalema. Ning see müük, ma arvan, on ka võimalik, kui seda korraldatakse mõistlikult. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine maareformi kohta (nr 56)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Peeter Võsa, Yana Toomi, Priit Toobali ja Viktor Vassiljevi 26. oktoobril esitatud arupärimine maareformi kohta. Ma palun kolleeg Peeter Võsa kõnepulti!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! 26. oktoobril me tõesti keskkonnaministrile sellise arupärimise tegime: "Tulenevalt riigi vara kasutamise ja säilimise 2010. aasta ülevaatest juhib Riigikontroll tähelepanu valdade ja linnade maaküsimusele, mis takerdub maareformi lõpuleviimise taha. Maareformi lõpuleviimise käigus on tähelepanu keskmes maa riigi omandisse jätmise ja munitsipaliseerimise vahekorra selgitamine. Selleks kiitis Vabariigi Valitsus juba 2008. aastal heaks "Riigi maareservi moodustamise põhimõtted", milles on toodud maade loetelu, millest riigi maareservi moodustatakse. Riigikontroll on tuvastanud, et riigi maareservi moodustamise põhimõtted ei ole jätkuvalt omavalitsustele läbipaistvad. Ni-

melt on omavalitsustele jäänud mulje, et riigi maareservi moodustatakse juhuslikult, selle eesmärk on täita müügiplaan ja kasvatada riigi tulusid. Valdadel ja linnadel ei oleks maade riigi omandisse jätmise vastu midagi, kui riik selgitaks, milleks maa riigi omandisse jäetakse. Maa-amet kinnitab, et lähtub maade riigi omandisse taotlemisel riigi maareservi moodustamise põhimõtetest, mis ei ole avalik dokument."

Seoses eeltooduga on meil ministrile kuus küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Vösa! Palun nüüd kõnepulti lugupeetud keskkonnaminister Keit Pentuse!

Keit Pentus

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! Vastan küsimustele nende esitamise järjekorras.

Esimese küsimuse on arupärijad sõnastanud järgmiselt: "Kas maareformi lõpuleviimine on täna üldse prioriteet?" Maareformi lõpuleviimine on prioriteet nii Keskkonnaministeeriumi kui Vabariigi Valitsuse jaoks. Vabariigi Valitsus on oma tegevusprogrammi ühe eesmärgina punktis 14 nimetanud ka maa- ja omandireformi lõpetamise. Maareformi lõpetamiseks on meil plaanis teie ette, head Riigikogu liikmed, tulla seaduse muutmisega, et seni veel õhus olevad kitsaskohad ära siluda ja lõplikud tähtajad samuti seadusega täpsustada. Ka tegeleb Keskkonnaministeerium aktiivselt teiste isikute taotlusteta maade reformimisega. Nagu te kindlasti teate, on viimastel aastatel riigi omandisse jäetud maade suurus üsna oluliselt kasvanud. Nii et maareformi lõpuleviimine jõuab järjest lähemale.

Maa riigi omandisse jätmise kiirendamiseks alustas Maa-amet 2009. aastal katastriüksuste moodustamist plaanimaterjali alusel, kuna eelarvelised vahendid ei võimalda kõiki maaüksuseid mõõdistamise teel moodustada. Võrdluseks võib tuua andmed, et kui näiteks 2007. aastal vormistas Maa-amet 3915 hektarit maad, siis 2011. aastal kahe nädala taguse seisuga on vormistatud pisut üle 17 000 hektari ehk 1888 maaüksust. Nii et ehkki esimene küsimus oli kas-küsimus, millele võinuks vastata ühe sõnaga ja kinnitada, et jah, tegu on prio-

riteediga, selgitasin ma seda teemat pisut pike-malt.

Teine küsimus: "Mis põhjusel ei ole riigi maareservi moodustamise põhimõtted avalikult kättesaadavad?" Keskkonnaminister esitas Vabariigi Valitsusele riigi maareservi moodustamise põhimõtted 2008. aasta oktoobris ja need on valitsuskabinetis ka heaks kiidetud. Samal aastal tutvustati maareservi moodustamise põhimõtteid Omavalitsusliitude Koostöökogus ning keskkonna- ja maaküsimuste töörühmas, nendest anti ülevaade ka Tallinnas toimunud valdade ja linnade päeval ning seda on ka hiljem eri omavalitsustele tutvustatud. Nii et kõik, kes on huvi tundnud, on kindlasti vastused saanud. Seega julgen kinnitada, et need põhimõtted, mis valitsuskabinetis on kinnitatud, peaks olema jõudnud ka kohalike omavalitsusteni.

Kolmas küsimus: "Mis põhimõtetel riigi maareservi moodustatakse?" Üldisemalt öeldes on riigi maareservi moodustamise eesmärk tagada riigile õigusaktidega pandud kohustuste täitmiseks ja riigi ees seisvate eesmärkide saavutamiseks vajaliku maa olemasolu. Riigi maareservi määratlemisel on järgitud põhimõtet, et oleks võimalik täita kohustusi, mis on riigile seadusega pandud, olgu jutt siis riigivaraseadusest, looduskaitseadusest, metsaseadusest, maapõueseadusest või teistest asjaomastest õigusaktidest. Reservmaana vormistatakse riigi omandisse selline maa, mis on maareformi käigus vabaks jäänud ehk teisisõnu, teiste isikute nõudeta maa või maa, mida pole võimalik maareformi seaduse alusel teiste isikute omandisse anda. Maareformi seaduse § 31 lõike 1 punkti 8 alusel on jäetud maareservina riigi omandisse nii see maa, mis riigivaraseaduse alusel võõrandatakse, kui ka see maa, mida soovitakse reservina säilitada või kasutusse anda. Kuna maareformi eesmärk on kujundada riiklikul maaomandil rajanevad suhted ümber peamiselt maa eraomandil põhinevateks suheteks, siis võõrandamise eesmärgiga maareservi moodustatakse eelkõige sellistes piirkondades, kus on ilmutatud huvi maa riigivaraseaduse alusel riigilt omandamise vastu. Riigimetsa Majandamise Keskus moodustab riigimaa reservi riigimetsamaa laiendamise eesmärgil ja viib läbi ka menetlusi looduskaitse väärtusega maade puhul. Reservina säilitamisele kuuluvad näiteks maardlatel asuvad

maad, üle 50 hektari suurused põllumaad ja üle 100 hektari suurused metsamassiivid. Riigi maareservi moodustamise efektiivsust näitab kindlasti ka see, et mõnel juhul on kohalike omavalitsuste koostöövalmidus olnud üsna suur.

Neljas küsimus: "Kuivõrd peate vajalikuks välja selgitada KOV-ide maavajadus? Miks seda seni tehtud ei ole?" Kindlasti on kõigile Riigikogu liikmetele teada, et kui me räägime kohalike omavalitsuste maavajaduse väljaselgitamisest, siis peab kõige suurem roll olema ikkagi konkreetsetel omavalitsustel endal. Kui riik hakkaks kuidagi ette ütleva, milline see omavalitsuse vajadus peaks olema, ei oleks see kuigi mõistlik käitumine. Samamoodi on ju ka ruumiline planeerimine konkreetse omavalitsuse piires ikkagi konkreetse omavalitsuse ülesanne ja üldjuhul on omavalitsused oma maavajadusi ka üldplaneeringute kaudu selgitanud. Nagu nädal tagasi peaminister siitsamast Riigikogu puldist kinnitas, on kehtiv üldplaneering selle aasta suve seisuga Siseministeriumi andmetel 195 omavalitsusel, 12 omavalitsuse territoorium on üldplaneeringuga osaliselt kaetud. Viimasena võttis minu teada üldplaneeringu vastu Orava vald. Samas on tõsi, et üldplaneering, mis omavalitsuste maavajaduse peaks määratlema, on veel päris mitmel omavalitsusel kahjuks puudu, hoolimata sellest, et planeerimisseaduse kohaselt pidid linnades olema üldplaneeringud kehtestatud hiljemalt 1. jaanuaril 2006 ja valdades 1. juunil 2007.

Et saada reformimata maa osas kohalike omavalitsuste maavajadusest üldine pilt, loodi Maa-ametis 2008. aastal kaardirakendus, kuhu kõigil omavalitsustel on võimalik kanda andmeid nii taotlustega kaetud kui vabade maade kohta. Sinna kaardirakenduse peale saavad omavalitsused siis ka oma huvimid märkida. Aga kuna tegu on omavalitsuste seisukohalt lisavõimalusega, mitte kohustusega, siis on omavalitsused seda võimalust erinevalt kasutanud. Sugugi mitte kõik ei ole oma informatsiooni kaardirakendusse kandnud ja mitte kõigi omavalitsuste andmed ei ole sealt paraku kättesaadavad.

Keskkonnaministerium ja Maa-amet on üldiselt rakendanud praktikat, et nende maade suhtes, mille kohta kohalikud omavalitsused ei ole informatsiooni esitanud, algatatakse maa

riigi omandisse jätmise menetlus ja reeglina selgub selle menetluse käigus ka omavalitsuse huvi konkreetse maa-ala vastu. Aga loomulikult me teeme kõik selle nimel, et kohalikud omavalitsused oleksid huvitatud riigiga koostööst, sh maareformi lõpuleviimise protsessi kiirendamisest.

Viies arupärimise küsimus kõlas nii: "Kas ministrina olete huvitatud koostööst omavalitsustega, et lahendada maade saamine ja arendamine? Mida olete selles vallas teinud või tegemas?" Koostöö toimimise eeldus on loomulikult see, et huvi on mõlemal poolel olemas. Mina saan ainult kinnitada, et Keskkonnaministerium on kohalike omavalitsustega koostööks avatud. Oleme ka Omavalitsusliitude Koostöökogu keskkonna- ja maaküsimuste töörühmas maakasutuse küsimusi pidevalt arutanud. Eespool ma märkisin, et meil on ettevalmistamisel maareformi seaduse muutmise eelnõu. Ka selle kohta oleme omavalitsustelt väga palju tagasisidet saanud. Põhjus, miks me veel ei ole selle seaduseelnõuga parlamendi ette jõudnud, on osalt selles, et tehtud ettepanekud olid päris sisulised ja kogu koostöö on olnud selline, et me soovime need ettepanekud ka esitajatega läbi arutada. Nii et just seepärast võtab see pisut rohkem aega, kui algselt plaanitud oli. Aga igal juhul oleme koostööst huvitatud ja ma usun, et see laabubki üsna hästi nii omavalitsuste ja ministeriumi kui ka Maa-ameti vahel.

"Kuidas selgitate olukorda, kus keskkonnaminister on viimastel aastatel väljendanud seisukohta, et omavalitsusel puudub õiguslik alus saada tasuta munitsipaalomandisse elamu-, tootmis- ja ärimaad, kui samal ajal on Vabariigi Valitsus selliste sihtotstarvetega maid munitsipaalomandisse andnud? Kui kohalike omavalitsuste ülesanded pole vahepeal oluliselt muutunud, siis mis põhjusel on nimetatud teema õiguslik käsitlus muutunud?" Kohalike omavalitsuste ülesanded on sätestatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-s 6. Vabariigi Valitsusel on võimalik seal nimetatud eesmärkidel anda maareformi käigus – kui me nüüd räägime maareformist – maad munitsipaalomandisse. Maa munitsipaalomandisse andmisest ei ole küll keeldutud ühe või teise sihtotstarbe tõttu. Lähtutakse sellest, kas esitatud taotlusest selgub, et konkreetne maa on vajalik KOKS-i või mõne teise seadusega

omavalitsusele pandud avalik-õigusliku iseloomuga ülesande täitmiseks ja et ilma konkreetset maaüksust omamata ei ole seda ülesannet võimalik täita. Põhimõtted ei ole kindlasti muutunud. See aga on küll tõsi, et varasematel aastatel on keskkonnaminister avaldanud seisukohta, et maareformi käigus ei anta munitsipaalomandisse elamumaad, ärimaad või tootmiskaad elumajanduse arendamiseks, tööstusparkide rajamiseks või äritegevuse arendamiseks, kui selle eesmärk on tulu teenida. See on täiesti korrektne.

Kui teil on veel täiendavaid küsimusi, siis ma hea meelega vastan. Esialgu on minu poolt arupärimise osas kõik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud keskkonnaminister! Küsimusi teile on. Alustame kolleeg Valeri Korbist. Palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Maareformi ...

Esimees Ene Ergma

Härra!? Proua minister! Palun vabandage ministri ees!

Valeri Korb

Vabandust, härra minister!

Esimees Ene Ergma

Jälle!

Valeri Korb

Maareformi lõpuni viimine läheb halvemini ikkagi linnadel. See on näha nimekirjast, kui me vaatame, kuidas see töö edeneb. Ühest küljest töö maht on küll suurem, aga teisest küljest inimesi töötab linnavalitsuses rohkem. Minul ongi sellega seoses küsimus. Kas olete kunagi teinud analüüsi, miks see olukord tänasel päeval niisugune on?

Keit Pentus

Natuke jäi see küsimus segaseks. Miks on olukord selline, et maareformi läbiviimine võtab aega? Ikka on seda analüüsitud. Praegu on maareformiga lood nii, et reformimata on veel pisut alla 10% maast. Nii et üldiselt võib öelda, et suures osas on maareform praeguseks

läbi. Mis on jäänud veel lahenduseta, ongi enamasti kõige keerulisemad kaasused. Sageli on need seotud väga pikkade ja venivate vaidlustega, näiteks kui asi puudutab kaasomandit. Etteruttavalt võib öelda, et seesama maareformi seaduse muutmise eelnõu, millest ma arupärimisele vastates paaril korral rääkisin, muu hulgas pakub lahendusi just nimelt ka kaasomandit puudutavatele väga keerulistele vaidlustele ja küsimustele. Nii et jah, on jäänud kõige keerulisemad kaasused, mis vajavad üsna põhjalikku juriidilist läbimõtlemist ja kõige mõistlikumaid lahendusi. Loodan, et sain teie küsimusest õigesti aru. Kui ei, siis saate ehk järgmise küsimusega täpsustada.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Meil on ikkagi proua minister, mitte härra, tuletan meelde! Palun nüüd järgmine küsimus, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Proua minister! Tahhan küsida, kui kursis te olete aiandusühistute probleemidega. Ma pean silmas eelkõige Narva ja Sillamäe kandis asuvaid aiandusühistuid, kes on hädas riigi maaga. Mõned üürivad neid riigile kuuluvaid maid ja ootavad pikisilmi võimalust need kuidagimoodi endale saada. Kas teil on äkki neile mingi lootustandev sõnum?

Keit Pentus

On terve hulk omavalitsusi, kes on niisuguste probleemidega valitsuse poole pöördunud ja esitanud taotlusi maade munitsipaalomandisse jätmiseks. Keskkonnaministeerium esitab need taotlused esitamise järjekorras valitsusele. Aga kui tegu on näiteks korterelamute juures asuvate maadega, mis on kasutuses aiamaana, siis peab omavalitsus taotlema selle maa munitsipaalomandisse jätmist just nimelt eesmärgiga, et oleks võimalik jätkata selle kasutamist praegusel viisil. Aga jah, taotlused lahendatakse vastavalt nende esitamisele ministeeriumisse, ja neid on esitatud üksjagu. Selle vastuse, kui palju neid on tulnud Narvast ja Sillamäelt, jään ma praegu aga võlgu. Ütlen mälu järgi, et viimasel ajal ei ole konkreetsete omavalitsuste taotlusi läbi käinud, aga peaksin seda täpsustama. Kui teil on detailne küsimus

mõne konkreetse juhtumi kohta, siis see vajab täiendavat täpsustamist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Te olete ise ka Riigikogus kaua ja põhjalikult töötanud. Mul on teile küsimus: kuidas me suudaksime tekitada olukorra, et arupärijad ka ise enda esitatud küsimuste vastuste vastu huvi tunneksid? Mitte nii, nagu äsja juhtus, et pärast küsimuste ettelugemist arupärija lahkus saalist. Kuidas tema nüüd targaks saab, mis te arvate?

Keit Pentus

Ma olen täiesti veendunud, et see arupärija, kes pärast küsimuste ettelugemist saalist lahkus, tõenäoliselt suure põnevusega jälgib meid oma töökabinetist, teeb märkmeid ja harib ennast just nimelt selle teema valdkonnas. Küllap see nii on. Mina vähemalt usun, et see nii on.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, proua keskkonnaminister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

5. Arupärimine Viljandimaa perearstisüsteemi kohta (nr 63)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Ester Tuiksoo, Enn Eesmaa, Marika Tuus-Lauli, Heimar Lengi, Viktor Vassiljevi, Inara Luigase, Aadu Musta ja Tarmo Tamme s.a 9. novembril esitatud arupärimine Viljandimaa perearstisüsteemi kohta. Palun teid, kolleeg Viktor Vassiljev, kõnepulti!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on au esitada Keskerakonna fraktsiooni liikmete arupärimine minister Hanno Pevkurile. See arupärimine ei sisalda mitte minu isiklikke küsimusi, sest hea minister teab, et mul on oma kindel arvamus nii perearstisüsteemist kui ka kogu meie tervishoiusüsteemist. Ja härra

minister teab, et ma tean, et ta teab. Meil on kindlad seisukohad olemas. Aga seekord on tegemist meie valijate küsimustega, mis nad tungivalt palusid esitada just nimelt sotsiaalministriks.

Asi puudutab perearsti leidmist maapiirkondadesse, millega on probleeme. Seda, et lähimatel aastatel väheneb tervishoiutöötajate arv kriitilise piirini, on mainitud Riigikontrolli 2010. aasta auditis ja toodud välja ka Eesti inimarengu aruandes 2010/2011. Sellel on demograafilised põhjused – väga paljud perearstid ja üldse tohtrid jäävad pensionile –, nooremad aga lähevad ära välismaale tööle. Sotsiaalministeerium on küll välja töötanud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on tagada üldarstiabi parem kvaliteet, ka on välja töötatud asendussüsteem, lähtetoetus jne. Paraku see kõik annab oma tulemuse millalgi tulevikus, mitte kohe.

Aga praegu on tõesti väljakannatamatu olukord välja kujunenud Viljandimaal Kõpu vallas, kus perearst lahkus töölt 1. novembril, ja kogu lugu. Uue arsti leidmiseks korraldati konkurss, ei laekunud ühtegi avaldust. Kuigi Kõpu inimesed on igati väärt, et nendelgi oleks oma perearst, eriti sellepärast, et seal on palju eakaid inimesi. Nimistu on küll väike ja piirkond raske – viletsad teed muutuvad sügisel ja talvel tihtipeale läbipääsmatuks –, aga Kõpu vald on kohalikku perearsti igati toetanud. On katnud küttekulud, arvutikoolituse ja ka elektriarved osaliselt, samuti inventarikulud. Vald on nõus igati mõtlema oma inimeste peale ja tagama, et nendel oleks vääriline perearst. Aga mida ei ole – see on perearst. Kõpu valla elanikud saavad esmatasandi kõige hädavajalikumal arstiabi ainult sellisel juhul, kui nad sõidavad Viljandisse – needsamad pensionärid, kellel ei ole bensiiniraha ja pole tihtipeale ka autot. Ja kui ongi mingisugune Žiguli kuskil kuuri all seismas, siis see ehk ei võta häält sissegi.

Ongi kujunenud selline olukord, et inimesed on, aga arstiabi ei ole. Ja see on tsiviliseeritud ühiskonnas siiski täiesti vastuvõetamatu, et inimesed ei saa esmatasandil elementaarset arstiabi kätte. Arupärimises on formuleeritud viis küsimust, mis Keskerakonna valijad Viljandimaalt soovisid esitada minu suu kaudu härra minister Pevkurile ja kuulda ka asjako-

haseid vastuseid. Sellise arupärimise ma olen üle andnud ja loodan kuulda asjakohaseid vastuseid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Viktor Vassiljev! Palun nüüd kõnepulti lugupeetud sotsiaalministri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad, teiste hulgas ka hea Viktor Vassiljev! Aitäh väga ilmeka ja emotsionaalse sissejuhatuse eest! Hakkan nüüd aga mööda küsimusi minema.

Esimene küsimus on: "Mis saab lahkuva perearsti nimistust siis, kui konkurss perearsti ametikoha täitmiseks nurjub?" Tulenevalt tervishoiuteenuste korraldamise seadusest on maavanema ülesanne korraldada maakonnas perearsti nimistu alusel tegutsevate perearstide ajutist asendamist. Lisaks juhin tähelepanu, et tulenevalt üldarstiabi ravi rahastamise lepingust on iga perearst endale nimetanud ajutise asendaja, kes asendab perearsti ajutiselt töölt eemalviibimise ajal. Kui nimistut teenindav perearst loobub nimistust või tegemist on mõne muu ootamatu olukorraga, mida mingil põhjusel ei saa lahendada perearsti nimetatud asendaja, peab maavanem oma seadusjärgsest ülesannetest tulenevalt aktiivselt otsima perearstile asendaja. Kuidas maavanem tehniliselt perearstide asendamist korraldab, on jäetud sisemise töökorralduse küsimuseks. Meie võime omalt poolt ministriumist kinnitada, et üks efektiivsemaid viise on näiteks Tartu Ülikooli arstiteaduskonnaga suhelda, on võimalik esitada päringuid Terviseameti registrisse, et leida sobivaid arste. Ning kindlasti on võimalik rakendada muidki praktilisi toiminguid, et vajalik perearst leida.

Teine küsimus: "Kelle kanda jääb vastutus, kui ametist lahkuva perearsti nimistu jääb katmata ning uut arsti ei õnnestu leida?" Nagu eelmises vastuses öeldud, on seaduse kohaselt maavanema ülesanne korraldada maakonnas perearsti nimistu alusel tegutsevate perearstide ajutine asendamine. Kui konkursi korras ja muid meetmeid kasutades ei õnnestu leida perearsti või tema asendajat, tuleb kuni uue perearsti leidmiseni inimeste teenindamine tagada ajutise asendusarstiga. Samuti on maavanemal õigus seaduse kohaselt määrata isi-

kuid, kellel ei ole perearsti, teise perearsti nimistusse, kui muud väljapääsu ei ole.

Kolmas küsimus: "Kuidas tagatakse perearsti ametikoha täitmata jätmisel esmatasandi arstiabi kättesaadavus maapiirkondades?" Nii nagu ka linnalises piirkonnas, võiks vastata. Üle Eesti on ühesugused reeglid ja need reeglid on sätestatud sotsiaalministri määramises "Perearsti ja temaga koos töötavate tervishoiutöötajate tööjuhend". Maapiirkondade iseärasus on kindlasti väikesed nimistud ja üks võimalus on kaaluda selliste nimistute ühendamist.

Neljas küsimus, konkreetset Kõpu valla kohta: "Mida peab tegema Kõpu valla elanik, kuna tema elukohta vahetuses läheduses ei ole võimalik saada arstiabi?" Meie teada on alates 1. novembrist 2011 kinnitatud ajutiseks asendusarstiks Enn Sepp – Viljandi maavanem on teinud sellekohase korralduse 31. oktoobril 2011, number on 508 – ja pereõeks on määratud Merle Vaher. Perearstipraktis Kõpu vallas on meie teada avatud esmaspäeviti kella 8–16, kolmapäeviti kella 9–18 ja reedeti kella 9–16. Seejuures on arsti ja õe vastuvõtud jagatud niimoodi, et arst võtab vastu esmaspäeviti kella 8–12 ja kolmapäeviti kella 14–18, pereõde aga esmaspäeviti kella 12–16, kolmapäeviti kella 9–14 ja reedeti kella 9–16. Ja kuna Enn Sepp on määratud ajutiseks asendusarstiks, on loomulikult Kõpu valla elanikel võimalus pöörduda Enn Sepa poole ka Viljandis, kus ta statsionaarselt töötab.

Olgu täienduseks öeldud, et meie teada on kindlustatud isikuid Kõpu valla nimistus 699. Me teame ja ma usun, et ka hea arupärija, kes siin arupärimise ette luges, teab, et perearstipraktise toimimise alampiiriks loetakse 1200 kindlustatud isikut. Nimistute geograafilist paiknemist analüüsid oleme küll jõudnud üsna selgele veendumusele, et senisest aktiivsemalt tuleb tegelda teeninduspiirkondade ja väikeste nimistute ühendamise ja vaid sel juhul oleks võimalik tagada kõikidele patsientidele hea arstiabi. Üliväikesed nimistud võiks kinnitada tulevikus ainult siis, kui omavalitsuse geograafilise eripära tõttu on see ainuvõimalik ning puuduvad alternatiivsed lahendused.

Viies küsimus: "Üheks Sotsiaalministeeriumi meetmeks esmatasandi arstiabi paremaks korraldamiseks on esmatasandi arstiabi korralduse koondamine Terviseameti ülesandeks.

Millised õigused ja kohustused lisanduvad selle ümberkorraldusega Terviseametile?" Regulatsioon, millega tsentraliseeritakse tervishoiu esmatasandi korralduse funktsioon, läheb üle Terviseametile. Need ülesanded on korraldada perearsti nimistu moodustamise konkurss, perearstide nimistute ja teeninduspiirkondade kinnitamine, perearstide ajutine asendamine ja järelevalve.

Mis puutub asendamisega, siis seaduse kohaselt peab perearst teavitama maavanemat ajutisest asendamisest kümne päeva jooksul asendamise algusest. Seega on perearstil kohustus enda asendamist ise korraldada. Lisaks sätestab sama seadus maavanema ülesande korraldada maakonnas perearsti nimistu alusel tegutsevate perearstide ajutist asendamist. Praktikas on nende sätete kohaldamisel tekkinud probleeme nende tõlgendamisel – puudub lõplik üksmeel, kes siis on ikkagi kohustatud asendamist korraldama. Sellest tulenevalt näeb eelnõu esmatasandi arstiabi korralduse koondamisel Terviseametisse ette, et üldjuhul tagab perearst asendaja nii pika- kui lühiajalise asenduse korral. Lühiajaline on asendus kuni kolm kuud ja pikaajaline asendus kuni aasta. Lisaks annab eelnõu võimaluse, et Terviseamet korraldab vajadusel perearsti asendamise perearsti surma või muu ettenägematu asjaolu ilmnemisel, kui perearst ei ole ise oma tervise seisundist tulenevalt võimeline asendajat leidma. Ministriumini hinnangul tuleks tulevikus ühildada Terviseametile pandud kohustus korraldada perearstide ajutist asendamist perearstide ja pereõdede asendussüsteemi loomisega. Eesmärk on töötada välja toimiv süsteem, et riik saaks toetada perearste ja õdesid asendajate leidmisel, kui neil omal jõul see ei õnnestu.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, teie küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Hea minister! Oli väga tore kuulda sellist head vastust, et maavanem on kõiges süüdi. Maavanem korraldab, maavanem teab, maavanem määrab. Ja lõppes kõik sellega, et hoopiski Terviseamet hakkab sellega tegelema. Hea on ka see muidugi, et Kõpu valla elanikel siiski on kas või kolm korda nädalas peretohter

olemas. Aga kui neid nimistuid pannakse paika suuremaid ja väiksemaid, siis väiksem nimistu luuaksegi ilmselt geograafilistel põhjustel. Ta on suurematest tõmbekeskustest suhteliselt eraldatud, aga ikkagi ka sellistes väiksemates nimistutes olevad inimesed peavad arstiabi saama ka juhul, kui perearsti ei õnnestu leida. Kas on võimalik mingite vabade ressursside arvel korraldada näiteks nende elanike sõitu perearsti juurde mujale?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimast! Tulles selle küsimuse alguse juurde, siis tegelikult ikkagi on niimoodi, et kehtiva seaduse järgi maavanem korraldab seda. Meie ettepanek tõesti on, et kui teha see maavanemate asemel Terviseameti kohustuseks, siis oleks tegu ka tsentraalse vastutusega. Täna lasksime me välja ka uudise, et 15 arsti ja 21 õde on andnud nõusoleku hakata asendussüsteemi piloteerima. See tekitab küll optimisimi ja annab lootust, et ka asendussüsteemi on võimalik käivitada niimoodi, et näiteks sinna Kõpu valda või mõnesse teise paika, kus perearst mis iganes põhjusel nimistu patsiendid teeninduseta jätab, on võimalik asendaja leida tsentraalselt.

Kas hakata transpordikuludid hüvitama? Seda me siia maani ei ole planeerinud. Mis puutub üldiselt nimistute moodustamisega tulevikus, siis seda tehes peab lähtuma selgest arusaamast, et loomulikult inimest tuleb teenindada nii lähedal kui võimalik. Samas see "nii lähedal kui võimalik" peab olema ka mõistlikult efektiivne. Teisisõnu, me ei saa eeldada, et viiesajast inimesest koosneva nimistuga perearst suudab oma igapäevaseid kohustusi kvaliteetselt täita. See on see põhimõte.

Küllap Kõpu valla elanikud on märksa rohkem rahul, kui on tagatud hea perearsti vastuvõtt kolm korda nädalas ja õe olemasolu veel täiendavalt ning praksis töötab, selle asemel et hoida seal 690–700 inimesega nimistu korraldab kabinetit lahti terve nädala ja riskida sellega, et perearst ei saa lasta korralikult uuringuid teha, kuna tal ei ole piisavalt patsiente. Ta ei saa korralikult tagada asendamist ega kõike muud. Nii et küllap see on mõistlik kompromiss püsida sellesama 1200 piires. Eelkõige peaksid sellest võitma just väikeste valdade inimesed.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg! Pidage meeles, et on ainult üks küsimus! Juba peaaegu aasta te olete siin olnud! Rohkem küsimusi teil ei ole võimalik esitada.

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, lugupeetud sotsiaalminister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

6. Arupärimine asenduskoduteenuse rahastamise kohta (nr 68)

Esimees Ene Ergma

Viimane arupärimine on Riigikogu liikmete Neeme Suure, Kalvi Kõva, Jevgeni Ossinovski, Jaak Alliku, Heljo Pikhofi ja Helmen Küti 17. novembril esitatud arupärimine asenduskoduteenuse rahastamise kohta. Palun, kolleeg Neeme Suur, kõnepulti!

Neeme Suur

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Head kuulajad! Me oleme esitanud arupärimise asenduskoduteenuse rahastamise kohta. See tuleneb eelkõige murest sotsiaalhoolekande seaduse täitmise pärast. Sotsiaalhoolekande seadus sätestab, et asenduskoduteenusele õigustatud lapsele osutatavat teenust rahastatakse riigieelarvest. Situatsioon on igal juhul muutumas positiivses suunas. Eestis on valmimas 21 peremaja eri maakonnaliinades ja sellega seoses kindlasti kasvavad ka asenduskoduteenuse osutamiseks vajalikud summad. Kasvavad personalikulud, kasvavad majanduskulud, aga kahjuks ei ole vastavat kasvu praegu näha järgmise aasta riigieelarves. Seega võib juhtuda, et asenduskoduteenuse osutamine järgmisel aastal ja ka edaspidi sattub ohtu. Siit ka allakirjutanute mure selle valdkonna pärast. Esitasime lugupeetud ministrile seitse küsimust ja loodame saada neile häid vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Neeme Suur! Palun veel kord kõnepulti, hea sotsiaalminister! Tulge siia!

Hanno Pevkur

Hea Riigikogu esimees! Austatud arupärijad! Esimene küsimus: "Kui suured on asen-

duskodude pered?" Kehtiv seadus ehk siis sotsiaalhoolekande seadus sätestab, et asenduskodu pere koosneb kuni kuuest asenduskoduteenusele suunatud lapsest. Teame samas ka, et seal on teatud erisused. Kuni 1. jaanuarini 2010 võis asenduskodu pere koosneda kuni 10 lapsest, 1. jaanuarist 2010 kuni 1. jaanuarini 2015 on erisus, et pere võib koosneda kuni kaheksast lapsest. Samas tuleb arvestada, et 2010. aasta lõpu seisuga oli meil aruannete kohaselt keskmine pere suurus tõesti kaheksa last, aga me ei tohi unustada, et mõned asenduskodud ei ole veel perepõhisele asendushooldusele üle läinud.

Teine küsimus: "Kas asenduskodude perede suurus muutub vastavates asenduskoduteenust pakkuvates asutuses, kuhu peremajad rajatakse?" Lühike vastus on, et asenduskodu pere suurus lähtub praegu sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud pere suurusest. Ja peremajade ehitamisel on neid sätteid ka silmas peetud – mõtlen nii praegu kehtivaid sätteid kui ka 2015. aastal jõustuvat muudatust.

Kolmas küsimus: "Kui suur on asenduskoduteenuse hind ühe teenusel oleva lapse kohta?" Riigi makstav pearaha on kuni 7680 eurot kalendriaastas teenuse hinnaga kuni 640 eurot ühes kalendrikuus. Erandina on alla kolmeaastase lapse puhul ja lapse puhul, kellel on puue, see summa suurem: 12 276 eurot kalendriaastas teenuse hinnaga kuni 1023 eurot ühes kalendrikuus.

Neljas küsimus: "Kas Sotsiaalministeerium näeb ette asenduskoduteenuse hinna tõstmist seoses peremajade süsteemile üleminekuga?" Jah, me näeme ette asenduskoduteenuse hinna tõstmist, küll mitte otseselt seoses peremajade süsteemile üleminekuga. Me tahaksime kindlasti ja näeme ka vajadust seda summat rohkemgi suurendada, aga praegu valmistame ette muudatust, et ühe lapse kohta kasvab see aastas 180 eurot ehk ca 15 eurot kuus. See peaks aitama leevendada ka viimasel ajal toimunud elektri ja muude hindade tõusu.

Viies küsimus on natukene sarnane: "Kas Sotsiaalministeerium näeb ette seoses peremajade süsteemile üleminekuga asenduskoduteenuse ostmiseks kuluvate summade kasvu, ja kui, siis kui palju?" Peremajades teenuse osutamine läheb jah eeldatavalt kallimaks – see ei ole ju mingi saladus. Aga pigem me näeme, et see üldine kallinemine sõltub rohkem kommu-

naalkuludest ehk vee, kütte ja elektri hinnast. See ei tulene otseselt üleminekust peremajade süsteemile. Seda muudatust on pikalt ette valmistatud. Majad on tulnud projekteerida energiasäästlikena, nii et me püüame majanduskulud võimalikult väikesed hoida. Samas on selge, et pearaha kasvu surve on olemas.

Kuues küsimus: "Milliste vahendite arvel kavatseb Sotsiaalministeerium katta vajaliku kulude suurenemise?" Kui vaadata viimase nelja aasta statistikat, siis meil on asenduskoduteenusel olevate laste arv vähenenud, eelarvesumma on peaaegu samaks jäänud. Järgmiseks aastaks on planeeritud kasv 15 eurot ühe lapse kohta, mis aastas kokku tähendab rohkem kui 200 000 eurot ehk rohkem kui 3 miljonit Eesti krooni – see summa on eelarvesse planeeritud. Ja kui need järgmised tõusud peavad tulema, siis need tulevad samamoodi. Nii nagu oli sellel aastal, on ka järgmisel aastal asenduskodu teenus riigieelarvest rahastatav teenus.

Ja viimane küsimus: "Kas Sotsiaalministeerium näeb ette seoses asenduskoduteenuse ülevõtmisega lisanduvat koormust omavalitsuste eelarvetele?" Ei, me otseselt seda ette ei näe. Siis on asenduskodud olnud riigi hallata maavalitsuste kaudu ja need kulud on ju kõik näha olnud. Küll on omavalitsusel alati võimalus lisapanus anda. Ja kui me võtame näiteks 2010. aasta, siis kokku oli kohalike omavalitsuste täiendav toetus asenduskoduteenusele 2010. aastal 12,4 miljonit krooni ehk 791 000 eurot.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud sotsiaalminister! Kas on küsimusi? Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud sotsiaalminister, aitäh vastuse eest! Minu küsimus osaliselt haakub sellega, mitte küll otseselt riigi ehitatavate majade osas. 2012. aasta eelarve menetlemisel käis läbi ka SA Maarja Küla taotlus, mis puudutas 280 000 eurot, et saada üks maja valmis. Kahjuks see menetluse käigus rahuldumist ei leidnud. Küsimus on selline. Olen Maarja Küla juhatajaga suheldes teada saanud, et ministeerium on talle korduvalt kinnitanud, et kui projektiga seotult taotlus esitada, siis omaosaluse tagab ministeerium. Kas

see on jõus? Kas ministeerium saab aidata tagada SA-l Maarja Küla omaosaluse, kui nad esitavad projektitaotluse?

Hanno Pevkur

Mis puutub struktuuritoetustesse, siis me oleme võtnud suunaks, et meie esimene eesmärk on riiklikud asenduskodud, mis on märksa kehvemas seisus kui teie mainitud Maarja küla. Nende teenuste puhul me läheme üle peremajapõhistele mudelitele. Maarja külas juba on peremajad. Jah, Maarja Küla juhtidega on olnud juttu, et riik võiks natuke appi tulla. Ma olen ka siin infotunnis vastanud, et me olemegi nii 2010. kui 2011. aastal sinna eraldisi teinud. Kui nüüd rääkida sellest, kas kogu omaosalus saab kaetud, siis see sõltub väga paljuski sellest, millised on taotlemise hetkel ministeeriumi võimalused. Ma usun, et kindlasti on suuremad võimalused järgmise struktuuriperioodi raames, mis algab aastal 2014. Elame, näeme!

Kuni sinnamaani on väga raske ette näha. Ega meil ei ole praegu ei riigieelarve summast ega ka vaba struktuurifondi raha. Kui nüüd ei juhtu niimoodi, et mõne juba töös oleva projekti raames jääb midagi tegemata, mis iganes põhjusel – kas on planeering kusagil kinnitamata või ehitushange nurjub või mis iganes. Siis võib selle teema juurde ka varem tagasi tulla.

Kui me räägime järgmisest struktuuriperioodist, siis meil tuleb ära oodata Euroopa Komisjoni ettepanek, kui palju meile vahendeid eraldatakse. Seejärel saame vaadata, millised võimalused tekivad. Aga hea tahe Maarja küla aidata on olemas. Kindlalt lubada, et sel aastal või mõnel muul konkreetset aastal me konkreetse summaga toetame, ma täna kahjuks ei saa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Aitäh vastuste eest, härra minister! Tahaksin üle täpsustada seda, et nagu te ütlesite, keskmine pere suurus on kaheksa. Kui me nüüd vaatame suunda kuue lapse poole peres ja neid peremaju, siis on veel vajaminevad kommunaalkulud ja personali- kulud. Nagu ma vastustest kuulsin, te ei näe

sellega seoses kulude kasvu. See ei tundu loogiline – tundub, et kõik peaks minema oluliselt kallimaks, sest inimesi on tööl rohkem, hoo- neid on rohkem. Kas see on väga hästi kaalu- tud, kui me peame silmas 2013. ja 2014. aasta perspektiivi?

Hanno Pevkur

Aastail 2013 ja 2014 on meil endiselt ka- heksa last peres ehk seis on sama, mis meil praegu on. Selles osas lähiaastatel otsest survet ei tule. Selge on, et kui me peaksime üle mi- nema kuuele lapsele, mis praegu seaduses kir- jas on, siis surve rahastamisele kindlasti kas- vab. Loomulik ju, et kui praegu on kaheksa lapse peale perevanem ja abipersonal, siis kui laste arv väheneb, siis vanematevajadus suure- neb.

Teiselt poolt, kui ma vaatan seda statistikat, et 2006. aastal oli lapsi asenduskodudes kokku 1621 ja 2010. aastal 1215, siis nüüd on nende laste arv 400 võrra vähenenud, aga kasvatajate, vanemate, abipersonali hulk sisuliselt vähene- nud ei ole. Kui me vaatame neid asutusi, siis neid on kaks tükki viimasel kahel aastal juurde tulnud. Aastal 2008 oli 35 asutust, aastal 2009 oli 36 ja 2010. aastal 37 asutust. Ja nendes olevate perede arv on üsna stabiilne: 147 pere ringis.

See suund on igal juhul õige. Tänu sellele, et laste arv on vähenenud, perede arv aga jäänud samaks, on peres olevate laste arv ka- hanenud. Kui meil sama loogikaga õnnestub edasi minna, et katsume nende laste arvu veel- gi vähendada, et sellist institutsionaalset hool- dust oleks vähem, siis võib eeldada, et täienda- va personali vajadust 2012. aastal ei teki. Personali- ja täiendava palga vajaduse kasv ei pruugi olla kuigi suur. Aga loomulikult, mis puutub kommunaalkuludesse, siis nende kasv on vältimatu. Ja me mööname, et ka see 15 eurot, mis me praegu plaanime ühes kuus juurde anda, aitab küll natuke olukorda lee- vendada, aga kahtlemata on asenduskodudel teenuse pakkumisel üsna kitsas käes. Ega seal midagi laiata ei ole.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra sotsiaalminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Neeme Suure!

Neeme Suur

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Viimase 20 aasta jooksul on sotsiaalne ja ma- janduslik keskkond Eestis, samuti kogu Euroop- as ja terves maailmas muutunud ning muutub veelgi. Ühed, Eestis just, naudivad vaba turu- majandust ja piiride vabanemisega kaasnenud valikuvõimalusi, teised ägavad sotsiaalse ki- histumise tõttu ja kannatavad sotsiaalse kaitse vähese kättesaadavuse pärast. Ühed sõidavad välismaale selleks, et seal puhata või isegi kin- nisvara soetada, teised selleks, et leida inim- väärset tööd ja töötasu ning mitte kaotada ko- du siin, Eestis. Olukord on meile teada. Töö- puudus, aga ka tööjõu alaväärtustamine, seda eriti maapiirkondades, ja sellest tulenev välja- ränne, aga ka perekondade eraldumine ja puru- nemine, alkoholism, koduvägivald ja vaesus, perekondade vähene või puuduv toimetulek – need kõik on igapäevased probleemid, mille lahendamiseks tuleb riigil leida efektiivseid meetodeid.

Kõige kurvem on see, et loetletud problee- mid süvenevad, mitte ei leevendu. Kõige sage- damini langevad sotsiaalsete kriiside ohvriks need, kes ennast ise kaitsta ei suuda – need on lapsed. Lastele inimväärse lapsepõlve kindlus- tamine on ühiskonna esimene ülesanne sot- siaalvaldkonnas ning kodanikkonna esimene tellimus avalikule sektorile. Tähelepanu vaja- vad kõik lapsed, kuid erilist hoolt peab riik kandma laste eest, kellel ei ole vanemaid, kes vajavad erihoolt või kes on ilma jäänud va- nemlikust hoolitsusest.

Eriti oluliseks muutuvad niisuguses olukor- ras asenduskodu teenused ja asendushooldus- teenused, mida riigi rahastamisel pakutakse. See, et teenuse vajadus ei vähene, on samuti statistiline tõde. Sotsiaalministeeriumi statisti- kas on kirjas vanemliku hoolitsuseta ja abi va- javate laste esmakordselt arvelevõtmine. Need andmed kogutakse kohalikest omavalitsustest ja need näitavad meile, et kui 2006. aastal võeti esmakordselt arvele 1680 vanemliku hoolitsuseta ja abi vajavat last, siis 2010. aastal oli see arv 2054. Seega viimastel aastatel on igal aastal võetud arvele üle 2000 lapse, kes on vanemliku hoolitsuseta ja vajavad abi.

Järeldus on üks: vajadus lastekodude ehk siis asenduskoduteenuse järele võib kaugemas perspektiivis väheneda, kuid ei kao mitte kus- kile. Selle olulisus ei kao mitte kuskile. Eesti

riik on võtnud suuna perekesksele asendushooldusteenusele. Mitte ühtegi hetke pole ma mõelnud, et see suund võiks vale olla. Juba 2005. aastal koostatud Eesti laste kaitse kontseptsioonis on see suund kirjas. Seal on öeldud, et soovitavaks võib pidada järjest enam peresid toetava hooldusmudeli juurutamist. Sellest kontseptsioonist lähtudes on ka toimitud. On loodud uus laste ja perede arengukava, mis räägib perekesksest lähenemisest, Sotsiaalministeeriumi arengukava aga räägib lastesõbralike peremajade ehitamisest.

Kõik see on väga õige, ainus küsimus on, kui kiiresti õnnestub minna üle perekesksele lähenemisele. 2010. aastal oli asenduskodudes 1215 last, perekonnas hooldamisel 337 last. Lisaks oli võetud eestkostele 242 last ja lapsendatud 137 last. Kõik kokku teeb 1931 last. Palun lisaagea!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Neeme Suur

Asenduskodudes viibis nendest 62%. Nendest 10% olid orvud ja 90% ilma vanemliku hoolitsuseta. Omakorda nendest 40% oli erivajadusega. Küsimus on selles, kui kiiresti me suudame viia ellu kõik need suurepärased eesmärgid laste ja perede arengukavas ning kui kiiresti me suudame ümber oma asenduskoduteenuse pakkumise ümber häälestada perekesksele mudelile.

Praegu on statistika selline, et asenduskoduteenusel olevate laste arv väheneb. Kui 2006. aastal oli 1621 last asenduskoduteenusel, siis 2010. aastal 1215, ja tendents on vähenemise poole. Samas me näeme, et hooldusperedes olevate laste arv väheneb: 2006. aastal oli hooldusperedes 551 last, 2010. aastal aga 337. Ka lapsendajaperedes ja eestkosteperedes olevate laste arv väheneb. Üldiselt võib järeldada, et kuna kogu meie laste arv väheneb, siis väheneb ka väljaspool peresid hooldatavate laste arv. Samas näeme, et esmakordselt arvele võetud vanemliku hoolitsuseta ja abi vajavate laste arv jällegi kasvab oluliselt, sest sotsiaalsed probleemid suurenevad.

Sotsiaalsed probleemid suurenevad seoses sellega, et vanemad otsivad väga kaugelt tööd või nad ei leiagi tööd. Tagajärjeks on sotsiaalne väärkäitumine. Igapäevase sotsiaaltöö käi-

gus on selgunud, et aina rohkem ja rohkem lapsi satub tegelikult riskigrupi. Kiites igati heaks perekeskse lähenemise, tuleb tunnistada, et samas on üliolulised statsionaarsed asenduskodud. Keskpikas perspektiivis ei ole neile kuigi palju alternatiivi pakkuda. See on väga suur töö, mis Eesti riigil ja Sotsiaalministeeriumil perekeskse mudeli juurutamisel alles ees seisab. Seni peavad asenduskodud olema rahastatud viisil, mis tagavad hea toimetuleku. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Neeme Suur! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

7. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, sõnavõtuks vaba mikrofoni voorus palun registreeruda pärast minu haamrilööki! Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, kohapealt, kui te valisite klahvi "Sõna"!

Viktor Vassiljev

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid, kes te mind praegu kuulete, ja lugupeetud inimesed, kes te loete kunagi stenogrammi! Ma tahan rääkida täna kõigile, kes soovivad kuulda, kellel kõrvad on avatud, sellest, et on olemas teatud aspekte küsimusel, mis huvitab praegu meid kõiki, mis on üleval ajakirjanduses ja millest räägitakse kodudes. See on nimelt elamislubade skandaal.

Ma ei hakka kordama kõike seda, mida on kirjutatud ja räägitud. Minu jaoks on eriti õõvastav, et just nimelt Isamaa ja Res Publica Liidu juhtpoliitikud müüsid tükkaaval oma isamaad. Aga on veel üks aspekt, millest on räägitud väga vähe. Nimelt, praegu on asutud selles olukorras midagi nagu parandama, mingeid meetmeid võtma. Jah, loomulikult, olukord, kus raha eest on antud elamislubasid, on täiesti lubamatu, midagi tuleb ette võtta. Aga kas tõesti nii, nagu seda praegu üritatakse teha, et võetakse mingid 65 elamisluba ja tühistatakse ära?

Ma usun, et kümned ametnikud, kes tegelesid elamislubade väljastamisega, on pädevad ametnikud. Nad tunnevad seadust, nendel on teatud korrad-reglemendid, mida nad täidavad, ja millegipärast mulle tundub, et juriidiliselt

olid need elamisload korrektselt välja antud. Seda enam, et kuskil seal pidi olema ju ka meie lugupeetud peaministri allkiri.

Aga loomulikult midagi tuleb ette võtta. Kui väidetakse, et need härrasmehed, kes said elamisload, ei ole täitnud mingisuguseid kohustusi investeerida, luua töökohti – nad saavad ju alati ennast õigustada sellega, et siin on masu, Eesti tingimused ei võimalda ajada äri nii, nagu nemad tahaksid. Nad leiavad tuhat põhjendust. Ma kardan, et ei õnnestu niisama lihtsalt need elamisload tühistada.

Ma ei tea, kas meie Vabariigi Valitsus on mõelnud sellele, millist välispoliitilist järelkaja võib selline asi tekitada, kui tühistatakse mitukümmend teise riigi kodaniku elamisluba. Ma ausalt öeldes ei mäletagi rahvusvahelisest poliitikast viimaste aastate jooksul sellist asja, kus kümned välisriigi elanikud sisuliselt saadetakse maalt välja. Teine asi muidugi, kas nad füüsiliselt elavad siin või ei ela, aga juriidiliselt näeb see välja just nii.

Ma ei tea, kuidas Venemaa Föderatsioon sellise asja alla neelab, väidetavalt on tegemist tema kodanikega. Venemaa Föderatsioonil pole mitte üksnes õigus, vaid ka kohustus kaitsta oma kodanikke ja ma kardan, et seda ta teeb. Tuletame meelde, mis juhtus selle Vene piloodiga, kes Tadžikistanis kinni peeti. Venemaa hakkas sadade viisi tadžikke välja saatma. Ja sealt saadeti välja illegaalid, aga kui me tühistame mitukümmend elamisluba, siis ma kardan, et Venemaa Föderatsioon hakkab otsima Vene elamisloaga Eesti elanikke, kelle kallal korraldada samasugune repressioon.

Ma ei tea, kas Vabariigi Valitsus on mõelnud veel ühele aspektile. Nimelt, väidetavalt on elamisload saanud nn halli taustaga tegelased, kes ajavad oma äri veidike alternatiivsel kombel. Nendel on teatud ärikultuur, teatud arusaamad – ma kardan, et nemad arvavad, et nad on käitunud õigesti. Nende käest nõuti teatud kohustuste täitmist, nad andsid riigile, mis riigi oma, kandsid firmadele vahendustasud üle, ja nüüd jäävad nad tulemuseta. Kas ma tohin aega juurde paluda?

Esimees Ene Ergma

Ei saa!

Viktor Vassiljev

Tuleb mõelda tagajärgedele, sest igatepidi võib järgneda repressioone kas isikute vastu või teatud signaale meie riigi suhtes. Arvestades seda, et Eesti tahab olla iseseisev ja austust vääriv riik, peaksime siiski mõtlema rahvusvahelistele tagajärgedele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.11

Istungi kestus 2 tundi ja 11 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 13. detsember 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kinnisaja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu (110 SE) esimese lugemise jätkamine

2. Ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas

3. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Euroopa võlakriis ja selle mõju Eestile" arutelu

4. Ühistranspordiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (115 SE) teine lugemine

5. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (124 SE) teine lugemine

6. Vabariigi Valitsuse seaduse, avaliku teenistuse seaduse, riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse ning audiotortevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (109 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärku 11. töönädala teisipäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on võimalik anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Külalised! Annan Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile ja ...

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, ettekandja! Hea Riigikogu! Meil on juba esineja puldis! Palun jätkake!

Marika Tuus-Laul

Arupärimise teema on lastega perede toimetulek ja laste vaesus. Nimelt on muutunud

kurvaks tõsiasi, et on kasvanud nende inimeste arv, kes elavad alla toimetulekupiiri. Kui 2008. aastal rahuldab riik terve aasta jooksul üle 59 500 toimetulekutoetuse taotluse, siis ainuüksi tänava esimesel poolaastal rahuldati neid üle 90 000. Mis aasta lõpuks saab, seda ei oska praegu öelda, sest tõusnud on peaaegu kõikide kodukulude hinnad ja lõppenud on ka hooajatööd. Poliitikauuringute Keskuse Praxis andmetel suurenes aastatel 2004–2009 lastega peredele mõeldud rahalistest toetustest põhiliselt ainult vanemahüvitis, samas on jätkuvalt vähenenud peretoetuste protsent SKT-st. Meil on ministrile mitmeid küsimusi. Milliseid meetmeid ministeerium kavandab allpool absoluutset vaesuspiiri ja süvavaesuses elavate laste elu parandamiseks? Millal suurendatakse riiklikke peretoetusi? Kui tõenäoliseks peab minister riikliku programmi "Igale lapsele lasteaiakoht" taastamist? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamata.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, s.a 14. detsembril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhana Parts.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

1. Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu (110 SE) esimese lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Eelmise nädala neljapäeval jäi meil pooleli Eesti Keskerakonna fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu arutelu. Läbirääkimised said lõpetatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 110 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Asume hääletamisprotseduuri juurde.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku lükata tagasi seaduseelnõu 110. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 49 Riigikogu liiget, vastu on 38, erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 110 on tagasi lükatud. (Tabel 25.)

2. Ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume järgmise päevakorrapunkti juurde. Selleks on ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas. Enne kui asume arutelu juurde, annan väikese ülevaate, kuidas me selle läbi viime. Ettekandja on peaminister Andrus Ansip. Peaministri ettekanne kestab kuni 30 minutit, järgnevad küsimused ettekandjale, seejärel on läbirääkimised, kus sõna võivad võtta üksnes fraktsioonide esindajad.

Austatud kolleegid! Kuna tegemist on selle istungjärgu viimase istunginädalaga ja täna on meil tihe töögraafik ning lisaks on järgmise punkti arutelule ettekandjateks kutsutud külalised väljastpoolt Riigikogu, on ettepanek, et me piirduksime selle päevakorrapunkti puhul küsimuste-vastuste vóorus 30 minutiga, siis jõuame rahulikult arutada ka järgmist päevakorrapunkti.

Palun ettekandeks kõnetooli peaminister Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Eelmisele Riigikogu koosseisule teadus- ja aren-

dustegevuse olukorrast ülevaadet andes rõhutasin konservatiivse makromajanduspoliitika, kvaliteetse hariduse ning teaduse ja innovatsiooni olulisust Eesti majanduse konkurentsivõime ning uue kasvu allikana. Oleme ka majanduskriisi ajal jätkanud ja kasvatanud investeringuid haridusse, teadusesse ja innovatsiooni, nii nagu Riigikogu ja valitsuse pikaajaline strateegia on ette näinud. Suurenenud teadus- ja arendustöö kulutused, kasvav eksport, paranev tootlikkus ja uued välisinvesteringud ei ole hea õnne või juhuslikkuse, vaid järjepideva tegevuse tulemus.

Eesti majandus liigub struktuursete muudatuste suunas. Statistika kinnitab, et viimase kuue aasta jooksul on lisandväärtus töötaja kohta töötlevas tööstuses kahekordistunud. Eurostati andmetel on Eestis tootlikkus töötaja kohta kasvanud 69,3%-ni Euroopa Liidu keskmisest. Ennekõike on see viimaste aastate kiire arengu tulemus.

Raskes majandusolukorras on suurema lisandväärtusega sektorid olnud paremad kohtanejad. Tootmismahu indeks neis sektorites ületas teises kvartalis rohkem kui 50%-ga 2008. aasta niigi kõrgeid tasemeid. Skeptikutele võin kinnitada, et paranemine on selgelt märgatav ka ilma elektroonikatööstuse panusega. Samal ajal on keskmise ja madalama lisandväärtusega sektorite tootmismahu indeks kõikumis kriisieelsete tasemetega juures. Samasugused seaduspärasused kehtivad tööhõive, ekspordi ja kasumi osas.

Suurt lisandväärtust loov töötlev tööstus on see, mille abil saame maandada turbulentses väliskeskkonnaga kaasnevaid riske ja suurendada Eesti konkurentsivõimet välisurgudel. Aasta esimese üheksa kuuga on ekspordimaht kasvanud 8,9 miljardi euroni. Seda on ligi 200 miljonit eurot enam, kui oli eelmise aasta kogueksport, ja ligi 500 miljonit eurot enam kui 2008. aastal. Ekspordi osakaal SKT-s on taas 70% juures. See kõik kinnitab, et Eesti majandus on liikumas struktuursete muutuste kiirteel ning kriisiaastatel tehtud rasked otsused on osutunud õigeks.

Austatud Riigikogu! Investeerimine teadus- ja arendustegevusse nii avalikus kui ka erasektoris on Eesti konkurentsivõime garantii. 2010. aasta teadus- ja arendustegevuse mahu kasv on ootuspärane. Kogukulutuste nominaalmaht 232,8 miljonit eurot on läbi aegade

suurim, suurendades kulutused 1,63%-ni SKT-st. Võrdluseks, 2009. aastal moodustasid teadus- ja arendustegevuse investeeringud SKT-st 1,43%. Eelmise aasta investeeringutest 18% suuremad koguinvesteeringud ja erasektori 32% kasvanud arendustegevuse maht lähendavad Eestit arenenud tööstusriikidele oluliselt. Esmakordselt on ettevõtete ja kasumitaotluseta sektorite kulutused võrdsel tasemel, veidi üle 0,81% SKT-st.

Märkimisväärse osa eelmise aasta kasvust andis õlitööstus, kuid seda ei saa kuidagi pidada halvaks uudiseks. Kõikides suure arendustegevuse mahuga riikides panustavad kulusse enim klassikalised tugevad tööstusharud. Kahtlemata on energeetika Eestis üks selline. Pigem saame kindlalt väita, et majanduskriisis vastu võetud otsused avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse investeeringute suurendamiseks aitasid luua aluse erasektori arendustegevuse kasvule. Riigi rahastatud arendustegevuse kulutused ettevõtlussektoris kasvasid kolmandiku võrra, 2009. aasta 9,7 miljonist eurost 13 miljoni euron 2010. aastal.

Siiski ei saa me veel rahul olla. Riikidevahelises võrdluses jääme endiselt maha Soomest, Rootsist, Taanist ja Saksamaast. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni jõuline toetamine peab jätkuma, et saavutaksime konkurentsivõime kavas "Eesti 2020" ja valitsuse tegevusprogrammis seatud eesmärgi: suurendada teadus- ja arendustegevuse investeeringute mahtu 2015. aastaks 2%-ni SKT-st ja 2020. aastaks 3%-ni SKT-st. Sellest 2% peaks moodustama erasektori osa. See on järgmistel aastatel meie peamine ülesanne. Viimastest majandusprognosidest lähtudes tähendaks see 2020. aastal vähemalt 800 miljoni euro suurusi teadus- ja arendustegevuse kogukulutusi. Seda on praegusest ligikaudu 3,5 korda enam.

Riigieelarve kulutused on teadus- ja arendustegevuse kulutuste kasvatamisel olulised. Riigi rahastus moodustab avaliku sektori kulusse 79% ja erasektori kulusse 11%. Viimastel aastatel on riigieelarveline rahastamine kasvanud, jõudes 2012. aastal 1%-ni SKT-st. Selline maht on lähedal arenenud tööstusriikide tasemele ning peaks seetõttu püsima samasugune ka tulevikus.

Head tulemused on taganud strateegia "Teadmistepõhine Eesti" sihikindel rakendamine. 2013. aastal seitsmeaastane strateegia

lõpeb. Juba nüüd on asjakohane hinnata strateegia rakendamist ja alustada arutelusid uute põhisuundade ja rahastamisprioriteetide valikuks. Kogemuste analüüs ongi alanud. Valitsuse senisele tegevusele annavad hinnangu Eesti ja Euroopa tippeksperdid. Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli teadlaste juhtimisel on käivitunud Eesti teadus- ja innovatsioonipoliitika seire programm. Euroopa teadusruumi komitee hindab Eesti teadus- ja arendustegevuse süsteemi.

Vaadates seni saavutatud tulemusi, saame Eesti strateegia õigsuses kindlad olla. Majanduskeskkond on 2007. aastaga võrreldes märkimisväärselt muutunud: teadus- ja innovatsioonikeskkond on kõrgetasemelised ning majandusstruktuur on muutumisfaasis. Investeeringute fookus on eelmise strateegiaga võrreldes selgem. Strateegias on paika pandud eelisarendatavad võtmetehnoloogiad (info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad, biotehnoloogiad, materjalitehnoloogiad) ning võtmevaldkonnad (energeetika, riigikaitse ja julgeolek, tervishoid ja keskkonnakaitse). Nendes valdkondades on käivitatud või käivitamisel riiklikud programmid.

Valitsuse esmane eemärk on neid programme tugevdada. Samas peame säilitama teaduse rahastamise hästi toimiva konkurentsivõime ja kvaliteedipõhise rahastamismudeli. Riik ei saa hakata nimetama väga kitsaid eelisarendatavaid valdkondi. See piiraks otseselt Eesti teadlaste ja ettevõtete eneseteostus- ja ärivõimalusi ning lõikaks ära võimalused paljudes uutes arenevates valdkondades. See oleks risk, mis realiseerudes võtaks meilt kõik selle, mille nimel oleme vaeva näinud.

Lugupeetud kuulajad! Teaduse ja innovatsiooni arendamisel on ka valdkondi, kus saame tegutseda senisest läbimõeldumalt. Olulisemad neist on teaduse järelkasvu tagamine ning arenduse ja innovatsiooni mõtestatum toetamine. Peame rahastamise fookustama suurematele projektidele ning looma uuenduslikkust rohkem toetava laiema keskkonna. Järgmise rahastamisperioodi peamised märksõnad peaksid olema inimesed ja kvaliteet. Uuest inseneride ja tippspetsialistide põlvkonnast peab kujunema muutunud majandusstruktuuri kestlikust kindlustav nurgakivi. Teadlaste ja inseneride arv on kasvanud kiiremini, kui strateegias planeeritud, 2010. aastal oli neid 1000 tööga

hõivatu kohta 7,1. Kuid kasv peab jätkuma. 2015. aastal peaks Eestis töötama ligikaudu 1500 teadlast ja inseneri rohkem kui praegu. See ei tohi olla maksimum, nimetatud eesmärki tuleb mõista miinimumina vajaminevast.

Üliõpilaskond, kelle õpingud piirduvad enamasti bakalaureusediplomiga, ei võimalda laududa vundamenti tugevale teadlaskonnale. Tõsiasi, et meil on lõpetatud kõrgharidusega inimeste osatähtsus suurem Euroopa Liidu keskmisest, varjutab teadmine, et 25–35-aastaseid doktorikraadiga lõpetajaid on meil 1000 elaniku kohta vaid 0,8. Käimasoleval õppeaastal kasvab doktoriõppe lõpetajate arv esmarkordselt ligi 250-ni, eelmisel aastal oli lõpetajaid 175. Sellele vaatamata on doktoriõppe efektiivsus madal. 2010. aasta lõpu seisuga õppis Eesti ülikoolides ligi 3000 doktoranti. 2002. aastast kuni 2006. aastani doktoriõppesse astunutest lõpetas arvestuslikult nelja aasta jooksul alla 40%.

Erasektori teadus- ja arendustegevuse investeringute mahu kasvatamine tähendab suurenevat nõudlust kvalifitseeritud inimjõu järele ettevõtluses. Senisest veelgi enam tuleb pöörata tähelepanu õpingutele pühendumisele, teadussüsteemi atraktiivsuse suurendamisele ning teadlaskonna mobiilsuse parandamisele. Peame leidma uusi motivatsioonivahendeid rahvusvaheliste tippteadlaste kaasamiseks doktoriõppesse ja teadusprojektidesse ning teadlaste ja doktorantide mobiilsuse suurendamiseks, eriti nende erasektorisse liikumiseks.

Doktorantide staatuse atraktiivsemaks muutmine leidis lahenduse aasta alguses Riigikogus heaks kiidetud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muudatustega. 2012. aasta vastuvõttust alates saavad doktorandid asuda soovi korral lepingu alusel tööle nooremteaduritena. Sellega suureneb doktorantide motiveeritus, sest tekib konkreetne alus ülikooli kohustuste kindlaksmääramiseks doktoritööde juhendamisel, samuti paraneb doktorantide materiaalne kindlustunne ning suurenevad sotsiaalsed tagatised. Teiseks sama tehtud oluliseks muudatuseks pean teaduse riiklike rahastamisinstrumentide korrastamist. 2012. aastal käivitatakse Eesti Teadusagentuur, mille loomisega paraneb teaduskorralduse efektiivsus, kvaliteet, seire ning uuringute korraldamine.

Siit jõuan teise teravdatud tähelepanu vajava teemani – innovatsiooni läbimõeldum toetamine ja rahastamine. Eestile sobiva innovatsioonimudeli märksõnad on nõudluspõhine arendustegevus, efektiivne ja mõjus riigi loodud innovatsioonikeskkond, riskikapitali soodne kättesaadavus ning teaduse tulemite edukas kommertsialiseerimine. Me peame tugevdama teadusesse ja innovatsiooni suunatavate ressursside ning tulemuste seoseid. Eesti aastane innovatsiooninäitajate kasvu määr ületab kõrget 5% taset. See kindlustab meile koha kuue kõige kiiremini areneva riigi hulgas, kuid ei luba Euroopa innovatsioonidetabelis kõrgemat 14. kohast. Viimastel aastatel oleme innovatsiooniliidrite järel püsinud kindlalt teises "tugevusgrupis", sealt edasi liikumiseks tuleb näha vaeva innovatsiooni väljundite majandusliku mõju kasvatamisega. Patentide väike arv on näide ühe püsiva kitsaskoha kohta. Muutuste esilekutsumiseks on vaja pöörata rohkem tähelepanu reaalselt ühiskasutatava taristu arendamisele ning riiklikult olulistele investeringutele.

2010. ja 2011. aastal ongi suuremahulised investeringud hoogustunud. Märtsis kinnitas valitsus riikliku tähtsusega teadustaristu teekaardi, mille alusel alustati investeringuid üheksasse prioriteetsesse projekti. Kaheksale projektile anti toetust ettevalmistuste alustamiseks.

2011/12. õppeaasta on Haridus- ja Teadusministeerium kuulutanud teadusaastaks, mille eesmärk on loodusteaduste, tehnoloogia ja täppisteaduste populariseerimine. Sel õppeaastal toimub Eestis üle 150 noortele ja üldsusele mõeldud ürituse, mis annavad usutavasti uue tõuke teaduse järelkasvu suurendamiseks. Alates sellest aastast on Tartus avatud Baltimaade suurim teaduskeskus AHHA. Esimesel poolaastal käis seal üle 75 000 inimese.

Teadus- ja arendustegevust ei tohi mingil juhul näha eraldiseisvana ettevõtlusest ja innovatsioonist. Eesti konkurentsivõime seisukohalt on ülioluline teadustöö tulemuste äri võimalusteks muutmine. Soovin tunnustada kõiki 2011. aasta alguses käivitatud 2,2 miljoni euro suuruse eelarvega "Start-up Eesti" programmi väljatöötamises osalenud eksperte. Tervikliku kava abil saame arendada tudengite ja teadlaskonna ettevõtlikku hoiakut ning aidata kaa-

sa potentsiaali omavate äriideede edasiarendamisele ja ettevõtteks kasvatamisele.

Ettevõtete ning teadus- ja arendustööd tegevate asutuste koostöö on jõudnud uuele tasemele, mis tähendab Eesti vastuvõtmist teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelisse kõrgliigasse nii otseses kui ka kaudes tähenduses. Suhtena SKT-sse oli Eesti aastatel 2007–2009 kõige edukam Euroopa Liidu 7. raamprogrammist raha taotleja. Meie teadusasutused ja ettevõtted on aktiivsed Euroopa Teadusnõukogu ja Wellcome Trusti rahastatavates projektides osalemisel.

Tänades Ene Ergmad isikliku panuse eest, rõhutan eraldi Euroopa Kosmoseagentuuriga Euroopa koostööriikide kava lepingu allkirjastamist. Kosmoseagentuur on alustanud suunatud hangete kaudu Eesti ettevõtete ja asutuste arendus- ja tehnoloogiaprojektide rahastamist. Nii näiteks on AS Regio eestvedamisel koostöös TTÜ Meresüsteemide Instituudi, Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi ning Pärnu linnaga valmimas ühisuuring üleujutuste hoiatussüsteemi teostatavuse kohta.

Head kuulajad! Riigikogu ja valitsuse tehtud investeerimisotsused on maailmamajanduse keerulisest olukorrast hoolimata mõjutanud Eesti arengut positiivses suunas. Meie ülesanne ei saa olla eelisarendatavate sektorite kunstlik kindlaksmääramine, vaid olemasolevate tuumikkompetentsuste kestlikkuse tagamine ja edasiarendamine. Ainult nii saame suurendada teadustöö mõju Eesti majandusele. Jätkuvalt tuleb kasvatada teadlaskonda, kontsentreerida rahastamismudeleid, osata välja valida need tegevused, millel on suur positiivne mõju, ning olla avatud uuele. Tootlikkuse kasvatamisel, ekspordi suurendamisel, tööhõive parandamisel ja teiste Eesti pikaajaliste eesmärkide elluviimisel saame häbene mata toetuda oma riiklikule teaduspotentsiaalile.

Edu säilitamiseks peame hästi läbi mõtlema uued pikaajalised kavad. Teadus- ja Arendusnõukogu on uue strateegia peamiste sihtide arutelu alustanud ning jätkab seda 2012. aastal. Loodan, et strateegia eesmärkide üle tekib ühiskonnas laiapõhjaline ja elav mõttevahetus, mis aitab meil veelgi kiiremini liikuda suure lisandväärtusega majanduse suunas.

Täna Riigikogu konstruktiivse koostöö eest teaduse ja innovatsiooni arendamisel!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, härra peaminister! Teile on hulk küsimusi. Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Me teame, et järgmise aasta eelarves on kaitsekulutusteks ette nähtud 2% SKT-st, teadus- ja arendustegevuses tahame 2%-ni jõuda aga alles 2015. aastal. Minu küsimus on küll primitiivne, aga siiski: miks eelistab valitsus n-ö sõjandus- ja kaitsetegevust arendus- ja teadustegevusele?

Andrus Ansip

Aitäh! Ega see nüüd päris nii ka ei ole, et kui summa on suurem, siis see tähendab kohe eelistust. Hariduskulutused on meil teatavasti seitse korda suuremad kui riigieelarvest teadus- ja arendustegevusele minevad summad, aga see ei tähenda sugugi, et me haridust teadusele ja arendusele eelistaksime. Ühiskonnas on erinevad proportsioonid. Kui me järgmisel aastal kulutame 1% SKT-st teadus- ja arendustegevusele, siis see on tööstusriikides juba väga kõrge avaliku sektori panustamise tase. Tavaliselt nendes riikides, kus teadus- ja arendustegevusele kulutatakse 3% SKT-st, mis mäletatavasti oli ka Lissaboni strateegia eesmärk ja selle tasemeni on meie põhjanaabrid jõudnud juba mõnda aega tagasi – pean silmas Soomet ja Rootsit –, tuleb 1% teadus- ja arendustegevuse kulutustest maksumaksja rahast riigieelarve kaudu ja 2% lisandub erasektorist. Eestis on praegu paraku nii, et erasektori panus on küll juba jõudsalt kasvanud, aga avaliku sektori panus on endiselt veel märksa suurem. Kui teadus- ja arendustegevuse kulutuste tase on 1,63% SKT-st, siis peaaegu 1% sellest tuleb riigieelarvest. Proportsioonid on Eestis endiselt paigast ära. Võiks ju öelda, et me võime erasektori maksmata jäetud raha riigi poolt juurde panna. Tuleb tunnistada, et võrreldes väga paljude teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega on Eestil see raha põhimõtteliselt olemas. Teised riigid maksavad näiteks laenude teenindamiseks keskmiselt ära 3% SKT-st, aga Eesti maksis laenude teenindamiseks möödunud aastal ära 0,2% SKT-st, teenides ise oma reservide paigutuselt märksa rohkem, kui ta laenuintressidena ära maksis. Seega võiksime öelda, et see 3% on meil olemas, paneme selle

nüüd teadus- ja arendustegevusse. Aga ma viitan kunagisele Tartu Ülikooli rektorile, praegusele haridus- ja teadusministrile Jaak Aaviksoole, kes juba väga ammu ütles, et kui me kulutaksime 3% SKT-st teadus- ja arendustegevusele, siis suure tõenäosusega oleks see ebaefektiivselt kulutatud maksumaksja raha, sest selle summa efektiivseks kulutamiseks jääb meil väga-väga palju doktorikraadiga inimesi puudu. Meie teadusasutustesse on vaja rohkem doktorid. Doktorid tuleb koolitada nii palju, et nad üle teadusasutuste äärte voolaksid ka erasektorisse. Kui meil on erasektoris osakonnajuhataja tasemel võimalik rakendada teadusdoktorid, siis võime eeldada, et ka erasektoris kasvavad panused teadus- ja arendustööle märgatavalt. Nii et asi võtab natukene aega, aga me oleme õigel teel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister! Te küll mainisite, et innovatsiooni ja teadusarendust ei tasu kuidagi piirata, ja loetlesite tugevaid valdkondi, aga ei tahtnud ühtegi eelistada. Ma täiesti toetan seda seisukohta. Küll aga arvan, et me peaksime siiski natuke rohkem tähelepanu pöörama nendele valdkondadele, kus me oleme tõeliselt tugevad ja kus peitub arengupotentsiaal, olgu see IKT või põlevkivitehnoloogia. Mis võiksid teie arvates olla need valdkonnad, kus me oleme tugevad ja teistest natuke ees, ning millele me peaksime teadus- ja arendustegevuses suuremat tähelepanu pöörama?

Andrus Ansip

Aitäh! Te nimetasite need juba ära, lisaks veel meditsiin ja biotehnoloogia. Otse loomulikult tuleb panustada nendesse sektoritesse, kus on juba toimunud hea areng. Aga ma hoiduksin väga selgelt riiklikke prioriteete seadmast. Seda on maailmas tehtud ja tavaliselt on see varem või hiljem lõppenud katastroofiga. Mõnel puhul võib öelda, et vale panustamine on ka riigi eksistentsi lõpetanud. Me mäletame, et Nõukogude Liidus ei pööratud 1980. aastate alguses vähimatki tähelepanu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengule, vaid viisaastakuplaanides loeti nafta- ja

terasetonne, siis aga järsku avastati, et ameeriklased kasutavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ka relvastuses, misjärel käivitati tohutud investeerimisprogrammid. Kui aga 1987. aastal nafta hind maailmaturul kukkus kümne dollarini barreilt, siis arvestades, et näiteks 1982. aastal oli hind olnud 47 dollarit barreilt, polnud enam kusagilt naftadollareid võtta, et kõiki sõjatööstuse teadusprogramme rahastada. See oli minu meelest kogu selle impeeriumi kokkuvarisemise majanduslik põhjus. On riike, kus teadus- ja arendustegevust on väga hästi rahastatud ka riiklikul tasemel, kuid kus on ometi ette tulnud mingeid kurioosumeid prioriteetide valimisel. Näiteks kontrollis kunagi Jaapanis ekspordi- ja impordiagentuur igasuguseid imporditehinguid. Pärast sõda kestis pikka aega see, et riigid kontrollisid riiki sisseostetavat kaupa selliselt, et anti impordilube. Ma mäletan, et Soomes oli veel enne Helsingi olümpiamänge kohv talongikaup. Samamoodi oli Jaapanis vaja välismaalt igasuguste vidinate ostmiseks saada luba ekspordi- ja impordiagentuurilt. Üks ettevõtte taotles aastaid luba, et osta sisse transistoride valmistamise tehnoloogiat. Kogu aeg andis see riiklik kõiketeadev agentuur eitava vastuse sellele ettevõttele, kes tahtis hakata transistoridega tegelema. Seda peeti täiesti mõttetuks ja perspektiivituks tegevusalaks. See ettevõtte oli Sony. Nii et riigil ei tasu hakata õpetama ettevõtjaid ja haritlasi, ei tasu hakata dikteerima, millega on mõtet tegelda ja millega mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Austatud peaminister! Juba paar aastat tagasi hakkas teadusringkondadest kostma jutte, et taristusse on nii võimsalt investeeritud, et rohkem betooni valada polekski nagu vaja ja kohati on nende taristuprojektidega isegi üle pingutatud. Kas ma sain teie kõnest õigesti aru, et nüüd on rõhk inimestel ja teadmistel ning võib-olla proportsioonid muutuvad, et tööpoolest panustatakse rohkem teadmistesse ja vähem betooni?

Andrus Ansip

Jah, see oli minu sõnum, et inimesed ja kvaliteet peaksid olema uue rahastamisperioo-

di märksõnad. Eriti tuleb panustada doktoriõppesse. Meil on vaja rohkem doktorikraadiga inimesi, nii et neid jätkuks ka erasektoris. Samas tuleks panustada ka õppejõudude kvaliteeti. Me peaksime looma sellised tingimused, mis ei motiveeri ainult keskpärasel tasemel või isegi tagasihoidlikul tasemel õppejõudude või teadlaste piiri tagant Eestisse tulekut, vaid me peaksime looma sellised süsteemid, ka rahastamissüsteemid, mis võimaldaksid Eestisse tuua maailma tippteadlasi. Praegu, kui me aruandlust koostame, siis me loeme lihtsalt kokku, kui palju välismaalt Eestisse teadlasi ja õppejõude tuli, ning oleme suurema arvu üle õnnelikud ja väiksema arvu pärast õnnetud. Aga teadlaste puhul on oluline ka kvaliteet. See kvaliteet võib kanduda üle Eesti teadusesse uueks kvaliteediks. Meil on vaja rohkem panustada inimestesse ja kvaliteeti.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Tõnis Lukas!

Tõnis Lukas

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Ma olen väga nõus teie viimase rõhuasetusega, et lähiajal tuleb jälle rohkem inimestesse panustada. Kuid sissejuhatuses te rõhutasite teadus- ja arendustegevuse edukuse põhiindikaatorite hulgas peamiselt majanduslikke indikaatoreid. Loomulikult, nii majanduse vundamendi kui ka konkreetsete programmide edukuse puhul on teadus- ja arendustegevus oluline. Samas on rahvusriigi jaoks väga oluline ka kvaliteetne kõrgharidus, keele ja kultuuri püsimine, sotsiaalne sidusus – niisugused asjad, millele ka teadus oma õla alla paneb. Aga küsimus on mul konkreetset riiklike programmide kohta. Neid on arengukavade alusel koostatud päris palju ja nendega tegelevad eri ministriumid. Kuidas te olete rahul ministriumidevahelise koordineerimisega ja vastutuse võtmisega riiklike programmide eest?

Andrus Ansip

Aitäh! Põhiliselt rahastatakse teadus- ja arendustegevust, teadust ikkagi Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu ning märksa väiksemas ulatuses mitme teise ministriumi kaudu, sh Kaitseministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kaudu. Tege-

vuse kohta võib öelda, et see on koordineeritud, kuid see ei ole ju niisugune mustvalge hinnangu andmise koht. Alati saab paremini teha. Teadlaste töö edukuse mõõtmisel on kindlasti oluline ka indekseeritud publikatsioonide arv, aga ma arvan, et selles osas Eestis vajakajäämisi ei ole. Arengud on olnud väga kiired ja seetõttu ma ei pidanud vajalikuks veel kord seda indikaatorit rõhutada. Kui vaadata näiteks Eesti teadlaste indekseeritud publikatsioonide arvu kasvu, siis 2000. aasta 570-st on praeguseks jõutud 1564-ni, nii et siin on peaaegu kolmekordne kasv. Kasv on tõepoolest märkimisväärne. Me ei saa öelda, et see on ainult mingisugune arvuline näitaja, vaid selle taga on ikkagi sisu. Eesti teadus on praegu väga hea kvaliteediga. Seda näitab ka publikatsioonide suurenemine arv.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ene Ergma!

Ene Ergma

Aitäh, proua juhataja! Austatud peaminister! Ma olen täiesti nõus eelkõnelejatega, et järgmisel perioodil muutuvad väga tähtsaks inimesed. Aga mulle tundub, et me ei kasuta täielikult ära üht meedet, millega on seotud noored tõsised inimesed. See on *postdoc*'ide institutsioon. *Postdoc* tähendab neid, kes on juba kraadi ära kaitsnud. Minu meelest me peaksime Eestis looma palju paremaid tingimusi just selle institutsiooni jaoks, sest seal valmistavad noored inimesed endale ette tulevast karjääri ja nad on tõesti supertegijad. Milline on teie arvamus, kas teravikuleks suunata peale doktorantide ka *postdoc*'ide institutsiooni tugevdamisele, et saada siia nii välismaalasi kui ka neid Eesti inimesi, kes on õppinud välismaal ja kaitsnud doktorikraadi seal?

Andrus Ansip

Need kaks märksõna, inimesed ja kvaliteet, peaksid sisaldama ka seda, et kraadi kaitsmise järel Eestisse jääjate ja Eestisse tulijate arv oluliselt kasvaks. Kui ma räägin sellest, et meie teadlaste mobiilsussüsteem peab olema selline, mis motiveerib siia tulema maailma absoluutseid tippe, siis ma pean silmas ka *postdoc*'e ja miks mitte ka Eestis õppivate tudengite või Eestis magistrakraadi kaitsnud välismaalt Eestisse tulnud inimeste siia jää-

mist. Kui me anname hinnangut ülikoolide rahvusvahelistumisele, siis me tavaliselt loeme kokku, kui palju õpib ühes või teises ülikoolis välismaa tudengeid. See on justkui mingi omaette eesmärk – mida rohkem, seda parem, seda rahvusvahelisem. Kui me vaatame aga neid riike, kus teadus- ja arendustegevus on väga kõrgelt arenenud, siis nendes riikides ei ole pelk välistudengite arv omaette eesmärk, vaid eesmärgiks on seatud paremate lõpetajate riiki jätmise. Ei taheta teenida niivõrd selle pealt, et välismaalastele müüakse kõrgharidust kui teenust, vaid teenida loodetakse ja ka teenitakse selle pealt, et parimad lõpetajad jäävad ülikooli või teistesse teadusasutustesse pärast lõpetamist tööle ning loovad seal lisandväärtust märksa enam, kui riik andis lisavahendeid välismaalaste hariduse doteerimiseks. Eesti peaks minema sedasama teed. Ei pea huvituma mitte ainult sellest, et välismaalased tuleksid Eesti ülikoolidesse õppima, vaid huvituda tuleb ka sellest, et need välismaalased, kes on ülikoolis olnud säravad isiksused ja edukalt ülikooli lõpetanud, tahaksid jääda pärast kraadi kaitsmist siia tööle.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, hea juhataja! Austatud peaminister! Kõigepealt tänan teid suure optimismi eest Eesti teadus- ja arendustegevusele vaatamisel! Mul on tunduvalt proosalisem küsimus. Eesti teaduse finantseerimisel räägitakse hästi palju erasektori rollist, sest me tugineme sellistele eeskujudele, kus erasektoril ongi suur roll. Mind huvitab, kas on teada, kui suur on erasektori panus Euroopa Liidu struktuuritoetuste kaasfinantseerimisel. Seda ühelt poolt. Kuid selle asja teine pool: kuivõrd on valitsuse strateegiatas ette nähtud selle sektori n-ö stimuleerimist, kas maksusoodustusi või midagi muud, et seda osa suurendada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ega erasektor väga palju struktuuri-toetusi ei saa, aga teatud juhtudel võib erasektori panus olla 50%, mõnel juhul on erasektori panus ainult 15% ja Euroopa Liidu panus on 85%. See sõltub täiesti meetmest, kust erasektor raha taotleb. Erasektori panuse kasvu kii-

rusega on lood tegelikult päris head. Me ei tohiks praegu kurta, et erasektor on endiselt passiivne. Erasektor on teadus- ja arendustegevuse potentsiaali enda jaoks juba avastanud. Muidugi, alati võib olla niisama pretensioonikas nagu mina ühele eelnevale küsimusele vastates ja öelda, et riigi panus on 1% ja erasektori panus 2%. Aga Eestis ei ole meil mõtet seda 2% homme, ülehomme ega ka paari aasta pärast oodata, sest me teame, et teadus- ja arendustegevuse osatähtsus SKT-s on suur nendes riikides, kus on teadusmahukas tootmine ja tööstusettevõtted on väga kõrgelt arenenud. Näiteks on maailmas kõigile teada, et autotööstuses moodustavad teaduskulutused uue toote arendamise kulutustest 20%. Farmaatsiatööstus on täpselt samamoodi hästi teadusmahukas. Neid tööstusharusid on palju, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kuulub ka nende hulka. Paraku on metsatööstuses uue toote arendamise tüüpiline teadusmahukus maailmas 1% või alla selle. Eestis on traditsiooniliselt domineerinud just nimelt need tööstusharud, mille teadusmahukus on väike. Seega, kui me heidame erasektorile ette, et nad ei panusta piisavalt teadus- ja arendustegevusse, siis me peaksime etteheiteid tegema eelkõige ajaloole, aga see ei ole mõistlik. Seda me muuta ei suuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Siin räägiti täna palju sellest, et meil oleks vaja rohkem doktoreid ja tippteadlasi mujalt maailmast. See on kindlasti oluline, aga tõenäoliselt te olete nõus, et selleks, et innovatsioon oleks võimalikult laiapõhjaline ega toimuks ainult teaduslaborites, on oluline ka tööjõu üldist haridustaset tõsta, et innovatsioon toimuks kõikides ettevõtetes. Me teame, et 32% Eesti täiskasvanutest on ilma kutse- ja kõrghariduseta. Valitsuse kava "Eesti 2020" näeb ette selle näitaja vähendamist 2%. Kui ambitsioonikaks te seda eesmärki peate?

Andrus Ansip

Aitäh! Eestis on elukestvas õppes osalejate osatähtsus viimastel aegadel väga kiiresti kasvanud, viimase nelja-viie aasta jooksul 6%-st

12%-ni. Seda tuleb pidada päris kiireks kasvaks, aga paraku, võrreldes Soome, Rootsi, Taani, Norra tasemega, kus umbes kolmandik töötajatest osaleb aasta jooksul mitmesugustel täienduskursustel ja ümberõppes, me jääme ikka kõvasti maha. Kuid kasvu kiirus on olnud päris hea, trend on hea ja seda teed tuleb jätkata. Nagu ma juba nimetasin, kõrgharidusega inimeste osatähtsus Eesti elanikkonnas ületab Euroopa Liidu keskmist ja seejuures märgatavalt. Ka keskharidusega inimeste osatähtsus on päris suur. Nii et ega me harimatust oma rahvale kuidagi ette heita ei saa. Küll aga ei ole Eesti inimesed kutsehariduse omandamisel väga aktiivsed olnud. See ei ole mitte tänane ega eilne avastus, vaid selle nimel, et kutseharidus oleks inimeste seas prestiižikam, on riik viimase seitsme aasta jooksul investeerinud märkimisväärseid vahendeid kutsehariduse taristu parandamiseks. Ma julgen ka selle kohta öelda, et suundumused on head. Oma ettekandes ma ütlesin, et teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ei ole põhjust kuidagi eraldiseisvatena käsitleda, aga ma ütlesin ka seda, et kogu arenenud maailmas leiab suurem osa innovatsioonist aset ikka traditsioonilises tootmises, traditsioonilises tööstuses. Jaapani kohta öeldakse isegi, et kõigist innovaatilistest lahendustest 90% teostatakse traditsioonilises tootmises, aga geenitehnoloogia ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas vahest 10%. Innovaatiline mõtlemine on uuenduslik mõtlemine. Kui kommivabrikus on probleem selles, et komm ei püsi paberis, siis on innovaatiline lahendus ka see, kui komm osatakse paberisse panna niiviisi, et paber pärast kommi paberisse panekut lahti ei keerdu. Iga ettevõtja peaks iga päev mõtlema uuenduslikult. Ta ei peaks mõtlema ainult sellele, et tal puudub doktorikraad ja seetõttu ta ei ole innovatsiooniks suuteline. On küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Aitäh hea ettekande eest! Aga mul on ka küsimus. President pani mõnda aega tagasi aluse aktsioonile "Talendid koju". Kuidas teie peaministrina panustate eesti soost teadlaste Eestisse toomisesse? Kas te võite

nimetada mõne teo, mida te konkreetselt selles vallas valitsusjuhina olete ette võtnud?

Andrus Ansip

Aitäh! Need teod on Riigikogus ette võetud ja tegude tulemused on Eestis olemas. Eesti teadlasi on tulnud koju tagasi, eelkõige tänu sellele, et meil on seadustatud teadlaste mobiilsusinstrument, mis ka rahaliselt stimuleerib Eesti teadlaste koju tagasitulekut. Teadlasi on tulnud tagasi Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli. Aga meie eesmärk ei saa olla, et kõik eesti keelt kõnelevad teadlased peaksid töötama Eestis. Selline eesmärk oleks kolklik, see ei saa meie eesmärk olla. Pigem võiks meie eesmärk olla see, et Eesti teadlased oleksid võimelised töötama maailma tipplaboratooriumides ja tippkeskustes. Kui riik suudab anda oma inimestele sellise hariduse, mis võimaldab inimestel läbi lüüa maailma absoluutses tipus, siis on see riik olnud hea riik. Kui eesmärk on ajusid ainult tagatuppa luku taha panna, siis see riik ei ole hea riik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Luik!

Lauri Luik

Aitäh! Austatud peaminister! Ma jätkan maailmatasemel õppejõudude ja teadlaste teemaikaga. Üks vahend nende siia meelitamiseks ja siin hoidmiseks on kahtlemata raha. Kas teie arvates oleks meil seadustes tarvis midagi veel paremaks teha, et neid maailmatasemel teadlasi ja õppejõude siia meelitada? On näiteks olnud juttu karjäärimudeli uuendamisest jne. Kas teie arvates on midagi, mida me saaksime seadustes veel paremaks muuta?

Andrus Ansip

Kui me tunneme vajadust maailma tipp-teadlaste järele ja kui neid praegu siin ei ole, siis järelikult tuleb süsteemi muuta, et nad siia tuleksid. Samas, nii kummaline kui see ka ei ole, raha ei ole siiani olnud peamine limiteeriv faktor. Tänu Euroopa Liidu vahenditele on vahendeid teadlaste mobiilsuse rahastamiseks olnud teiste eluvaldkondadega võrreldes üksjagu palju. Aga me peaksime oma prioriteete ümber seadma selliselt, et me ei keskenduks mitte ainult võimalikult suurele hulgale teadlastele, keda Eestisse tuua, vaid keskenduksi-

me eelkõige kvaliteedile. Paraku on meie ülikoolid kurtnud, et praegustel tingimustel ei taha teadlased Eestisse tulla, neil ei ole piisavalt motivatsiooni. Tõtt-öelda ka meie omad õppejõud ja teadlased selliseid inimesi, keda annaks praegu siia meelitada, väga sooja südamega vastu ei võta, sest mis sest keskpärasest ikka nii väga oma kollektiivi sulandada. Süsteem vajab olulist muutmist, olulist parandamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, härra peaminister! Rohkem teile küsimusi ei ole. Ma palun kõnetooli Ene Ergma! Kaheksa minutit.

Ene Ergma

Austatud juhataja! Head kolleegid! Härra peaminister! Suur tänu sisuka ettekande eest! IRL on alati pidanud haridust, teadust, innovaatilisust ja arendustegevust oma prioriteediks. 21. sajandi tööturu nõuded on sellised, et haritud inimestel, eriti tehnoloogia, loodusteaduste ja inseneriteaduste vallas, on palju lihtsam endale tasuv töökoht leida. Väikese riigina peame hoolitsema selle eest, et Eestis oleks hea töötada väikestel või keskmise suurusega kõrgtehnoloogilistel ettevõtetel, mille toodangul on suur lisandväärtus.

Milline on Riigikogu ja valitsuse roll teadus- ja arendustegevuse soodustamisel Eestis? Väga tähtis on riigi julgus ja tahe olla valmis investeerima uutesse suundadesse, mille viljad valmivad tunduvalt pikema aja jooksul, kui on ühe parlamendikoosseisu või valitsuse eluiga. Näitena toon infotehnoloogia ja selle rakendused. Kui me peaaegu 20 aastat tagasi oleksime arvanud, et me ei suuda sellel kõrgtehnoloogilisel suunal konkureerida, kuna suurriikidel on nii finants- kui ka inimpotentsiaali ressursid mõõtmatus suuremad, siis ei oleks meil paljutki seda, millega oleme nüüd ka neid riike üllatanud.

Veel kümme aastat tagasi oli Eesti suurim probleem see, et puudusid ettevõtted, kus oleks tegeldud teaduse ja tootearendustegevusega, sest välisfirmad ei ole huvitatud teadus- ja arendustegevusest tütarfirmades. Nüüd aga on sellised kodumaised ettevõtted olemas. Näiteks on ühest akadeemilisest instituudist kasvanud välja tugev AS Cybernetica, kus alusuringud ja arendustegevus on lahutatud

ettevõtte põhitegevusest, riist- ja tarkvaraarendusest tootmises. Paar nädalat tagasi anti AS-i Cybernetica meeskonnale koostöös Teadus- ja Tehnoloogiaparkide ja Innovatsioonikeskuste Balti Assotsiatsiooniga üle Balti Assamblee esimene innovatsiooniahind. Samuti on meeldiv tõdeda, et AS-i Cybernetica meeskond on valmistanud maailma esimese internetipõhise hääletustarkvara.

Head kolleegid! Tahan teile tsiteerida ühte maailmakuulsat heliloojat, kes on enda loodud muusika seost inimhingega selgitanud nii: "Kui vaatleme rastertunnelmikroskoobi abil mingit ainet või eset, siis näeb üks tuhandekordne suurendus ilmselgelt välja teisiti kui miljonikordne suurendus. Kui liikuda läbi suurenduste staadiumide, võib avastada igasuguse materiaa vaatlemisel ettekujutamatuid ning üsna kaootilisi "maastikke". Kunagi tuleb aga piir, kusagil kolmekümnemiljonilise suurenduse juures. Siin fantastilised maastikud järsku kaovad ning me näeme ainult ranget geometriat, teatud liiki võrgustikku – väga selget ja väga erilist. Hämmastavaim aga on sealjuures tõdeda, et see geometria näeb välja sarnane isegi väga erinevate ainete ja esemete puhul. Kas võiksime proovida leida midagi sarnast ka inimolendi juures?" See maailmakuulus helilooja on Eesti Teaduste Akadeemia värskelt valitud muusikaakadeemik Arvo Pärt.

Füüsikud ja eriti materjaliteadlased teavad, et nanomaailm, millest maestro rääkis, on andnud meile fantastilisi uusi võimalusi. See on jällegi uus ja kiiresti arenev suund, millel on väga palju erinevaid kasutamismõimalusi. Mul on hea meel, et Eestis on juba tekkinud väikefirmad, kes nanomaailmas tegutsevad. Üks selline firma on Skeleton Technologies OÜ, kes arendab ja valmistab patenteeritud nanoporsel süsinikul põhinevaid superkondensaatoreid. Seda, mis on kondensaator, te teate. Aga mis on superkondensaator? Superkondensaator on energiasalvesti, millel on üle miljoni elutsükli (patareil on paar tuhat elutsükli). Võrreldes tavakondensaatoriga mahutavad nad mitu suurusjärku rohkem energiat ning võrreldes patareidega on neil mitu suurusjärku suurem võimsus. Kus on neid võimalik kasutada? Autotööstuses aitab superkondensaator säästa kütust, kogudes pidurdusenergiat ja vallandades seda mootori käivitamisel või kiirendamisel, energetikas saab superkondensaatoreid kasutada

seoses voolukatkestuste ja pingelohkudega. Samuti on superkondensaatoril ilmselt ees suur tulevik kosmosetehnoloogiates. Need on ainult paar näidet.

Viimaseks tahan rääkida teemal, mida mainis ka peaminister. See teema on Eesti ja ESA ehk Euroopa Kosmoseagentuuri koostööprogrammide raames toimuvad projektid. Neid on praegu tervelt 12, lisaks üks projekt, millest rääkis peaminister. Üks selline projekt on Eesti Tudengisatelliit, mida juhib Tartu Ülikooli dotsent doktor Mart Noorma. See on innovaatiline, tudengite algatatud haridusprogramm, mille eesmärk on toetada Eesti kõrgtehnoloogilisi ettevõtteid rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise tööjõu koolitamise kaudu. Programmi idee sündis 2008. aastal, innustatuna Eesti ja Euroopa Kosmoseagentuuri koostöölepingu sõlmimisest. Programmi käigus ehitab üle 30 üliõpilase koos rahvusvaheliste partneritega välja satelliidi ESTCube-1, mis viib 2012.–2013. aastal Maa orbiidil läbi väga olulise teadusliku eksperimendi – uudse kosmoselaevamootori katsetuse. Hea peaminister! Nendel tudengitel on natuke raha vaja, et see satelliit üles saata. Mitte palju! Programmi käigus on juba kolm doktoranti läbinud pikaajalise praktika või kraadiõppe välismaal ning on omandatud teadmistega pöördunud tagasi Eesti teadusasutustesse või ettevõtetesse. Nende noorte algatusel on käivitunud arvukalt uusi arendusprojekte. Eesti Tudengisatelliidi entusiastlikud üliõpilased on oma tegevusega pälvinud laialdast rahvusvahelist tähelepanu. Projektiga on liitunud ja Eestisse õppima asunud kuus magistranti või doktoranti Saksamaalt, Leedust, Lätist ja Ukrainast.

Head kolleegid! Väga tihti on siin saalis olnud kuulda, et noored lahkuvad Eestist ja kui halb kõik on. Tahan soovitada: ärgem hädaldagem, vaid proovigem omalt poolt pakkuda Eesti noortele uusi võimalusi, siis nad kindlasti hääletavad jalgadega ja jäävad Eestisse! Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, proua Ene Ergma! Palun kõnepulti professor Aadu Musta!

Aadu Must

Austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Ma mäletan, et mõne aasta

eest kuulasin Riigikogu eelmise koosseisu liikmena siinsamas lugupeetud peaministri ettekannet Eesti teadus- ja arendustegevusest ning selle ülesannetest. See oli ettekanne, kus kiideti mitut teadlast. Minu kodulinna aukodanikku Mati Karelsoni kiideti kaks korda, teisi kiideti ka. Mulle ja vist ka ülejäänud Riigikogu liikmetele jättis see ettekanne väga sügava positiivse mulje. Ettekandes oli hästi öeldud, kuidas peavad asjad olema. Minu vaimustus vähenes veidi siis, kui me hakkasime arutama eelarvet. Need olid nagu kaks erinevat poliitikat.

Järgmise aasta riigieelarves jäävad teadus- ja arendustegevuse kulud samale tasemele nagu aastal 2011 – 163 miljonit eurot. Seda taset on olulisel määral aidanud tõsta ja hoida Euroopa Liidu toetused koos Eesti riigi kaasfinantseerimisega. Järgmisel aastal tehakse teadus- ja arendustegevuse kulutustest Euroopa Liidu toel vähem kui kaks kolmandikku – 64,3%.

Tõsiseks probleemiks on kujunenud see, et Euroopa rahale peaks vajalikul määral lisanduma ka Eesti raha, muidu ei ole areng jätkusuutlik. Kui soovime, et rahastamisel tuleks edaspidi hakata veelgi rohkem kasutama rahvusvaheliste allikate raha, sh konkurentsipõhiselt saadud finantse Euroopa Liidu VII raamprogrammist, alates 2013. aastast "Horisont 2020" raames jne, peame üle vaatama meie teadlaste palgatingimused. Need ei ole praegu konkurentsivõimelised ning on takistuseks rahvusvahelistes koostööprogrammides ning mobiilsusskeemides osalemisel.

Euroopa teadusstruktuurides vaieldakse üha enam n-ö teaduskolonialismi teemadel. Endise Ida-Euroopa teadlased ei väärivatki sama tööst sama tasu. Ka meil on selle põhjenduse uskujaid. Parafraaseerides lugupeetud peaministri kuulsat loosungit, ütlen: "Kui see on teaduskolonialism, siis sellises teaduskolonialismis mina tahaksingi elada!" Milles siis asi on? Euroopa Komisjon on tõepoolest välja arvtanud, et vastavalt elatustasemele võivad teadlaste tasud eri riikides teatud määral erineda. Karjääri alustav teadlane Eestis peaks saada 2600 eurot kuus, kogenud teadlane, kellel on kümneaastane töökogemus, 3995 eurot. Minusugusele makstaks, kui mind ikka kvalifitseeritaks, 5985 eurot. Kroonidesse ehk vana rahasse ümber arvestades oleks see na-

tuke üle 93 500 Eesti krooni. Meil siin Eestis on teaduspõhise ühiskonna ülistamise kõrval neid summasid vähendatud ju palju rohkem, kui seda on teinud need, keda meie süüdistame Euroopa teaduskolonialismis.

Veel üks Eestis laialt levinud müüt on see, et teadlasmobiilsus lahendab meie probleeme. Eesti pakutavad mobiilsustoetused välismaalaste Eestisse toomiseks ei ole konkurentsivõimelised ega ole seda kunagi olnud. Tõsi, inimesi tuleb, eelkõige siis, kui nende oma riigi strateegias on öeldud, et keegi tuleks saata ka sellesse regioon, et selle regiooni teadusmaailma kaardistada. Kui programmi "Mobiilitas" raames on meil järel doktorigrant kuni 28 000 eurot aastas, siis analoogne grant Luksemburgis oli näiteks 52 809 eurot, Hollandis kolme aasta peale 250 000 eurot. See ületab Eestis pakutavaid tippteadlasgrante nii suurel määral, et me saamegi siia, nii nagu peaminister kenasti ütles, teise või kolmanda ešeloni või viienda kolonni.

Palun kolm lisaminutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Aadu Must

Eesti on nagu kogu Euroopagi seadnud aastaks 2020 eesmärgiks, et teadus- ja arendustegevuse kulud oleksid 3% SKT-st, 2% tuleks erasektorist. Ütlen lühidalt: erasektor on meil hämmastavalt nõrgalt kaasatud. Näiteks kõrghariduses tähendab erasektori kaasamine tudengi mamma ja papa rahakotti. Ega teadustegevuses asi oluliselt parem ei ole.

Järgmine probleem on teaduspõhise Eesti programm. Ma jälgisin hoolega, kui eelmine teadus- ja haridusminister esitas äsja küsimuse ministeeriumide koostöö kohta. Eri tasemelt nähakse asja erinevalt. Kõrgemal on valgem. Tõnis Lukas sai vastuseks, et mingi koostöö on tõepoolest olemas. Need, kes teevad praktilist koostööd, näevad, et Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium juhivad asja, kuid teiste ministeeriumide jaoks on see valdkond pigem ikka pähemääratud asi, mida eriti tõsiselt ei võeta. Veel kõrgemal on veel valgem. Ka nõukogude ajal olid nädissovhoosid, nädismajandid, aga nende põhjal ei tasu öelda, et põllumajandus siis õitses. Kas tõesti peab Ameerika teaduslin-

naku kõrval Antarktikas olema kindlasti ka Eesti telk, sest muidu ei saa midagi uuritud?

Meie probleem ei ole selles, et oleks vaja tuua kusagilt Pakistanist sisse andekaid inimesi. Meie suund on nutikas ja tark Eesti. Meile tehti siin etteheiteid ja öeldi, et mingid põhjused peituvad ajaloos. Väidan, et mitte kunagi Eesti ajaloos ei ole kõrgharidus olnud ühiskonnas nii madalalt väärtustatud kui praegu. Sama keeruline on olukord ka teadusmaailmas. Kus siis on viga tehtud?

Kunagi arvutati välja, et nii väike riik nagu Eesti ei saagi iseseisvalt eksisteerida. Peeti ebatõenäoliseks, et nii nappide ressurssidega riik on olemas. Pärast tunnustati viga: oli unustatud arvestada ühte komponenti, mis tegi selle võimalikuks. See oli meie inimeste haritus, nende teadmised ja kogemused. Seda peab ka mees pidama.

On tekkinud kaks eri kiirusega liikuvat Euroopat. Tänu Euroopa Liidule oleme omandanud kindla koha Euroopa teadussüsteemis, aga senise kursi jätkudes on see allrentniku või sulase koht. Kas me seda kohta tahame? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Peaminister Andrus Ansip soovib saada lõppsõna. Palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ma tänan teid elava arutelu eest! Aga ma tahan austatud Aadu Mustale siiski südamele panna, et Euroopa Liidu maksumaksja raha tuleb kasutada niisama hoolikalt nagu Eesti maksumaksja raha. See kõik on Eesti riigieelarve raha, iga senti tuleb hoolikalt kaaluda ja mitte mingil juhul ei tohiks Euroopa Liidu maksumaksja poolt Eesti riigieelarvesse antud vahenditesse suhtuda kuidagi alavääristavalt nagu mingisse teisejärgulisse rahasse ja öelda, et aga ise me ei panusta ju mitte midagi. Mitte keegi ei kirjuta meile Brüsselist ette, et me peaksime Euroopa Liidu vahendeid kasutama just teadus- ja arendustegevuseks. Me võime kasutada neid vahendeid ka treipinkide ostmiseks, kui me leiame, et Eesti riigile on treipingid kasulikud kui teadus- ja arendustegevus. Aga Eesti riigis pole nii leitud.

Ma tänan Eesti Riigikogu varasemaid koosseise, ma tänan Riigikogu selle eest, et Riigikogu on alati pidanud teadus- ja arendustege-

vust Eesti jaoks prioriteetseks! Teatavasti on seemnetega lugu nii, et kui sa kevadel neid mulda ei pane, siis sügisel ei ole porgandit ega kaalikat mõtet peenra pealt otsima minna. Teadus- ja arendustegevusega on lugu selline, et kui kevadel ka seeme mulda panna, kui kevadel investeerida, siis kohe sügisel ei ole mõtet peenra peale saaki korjama minna, sest saaki ei tule ei sel ega järgmisel sügisel ja suure tõenäosusega ei tule saaki kogu valimisperioodi jooksul. Ometi on Eesti Riigikogul jätkunud tarkust investeerida teadus- ja arendustegevusse, sest ilma selle investeeringuta ei oleks ka 5, 10 ega 20 aasta pärast meil lootust teaduspõlult suurt saaki koristada. Ma tänan teid selle eest!

Mulle tundub, et vähemalt meie Eestis ei või öelda, et Lissaboni strateegia oli üks aia taha läinud strateegia. Kui võtta sellest strateegiast välja ainult see eesmärk, et 3% SKT-st tuleks kulutada teadus- ja arendustegevusele, siis tõtt-öelda on see meie jaoks olnud suur eesmärk ja me oleme järjepidevalt selle poole liikunud. See liikumine ei tohi peatuda.

Aitäh, Ene, et tuletasid meelde satelliiti, mis vajab kosmosesse lennutamist! Õnneks on Eestis olemas poliitikutest sõltumatu teaduse rahastamise süsteem. Kui teaduslik idee kannab ja kui satelliidi tiivad kannavad, siis meie sõltumatu rahastamissüsteem selle ka kosmosesse lennutab. Sama käib Antarktika kohta. Kui teadlased leiavad, et tõepoolest on vaja Antarktikas oma jaam püsti panna, siis nii juhtubki. Õnneks ei ole peaministril või laiemalt võttes valitsusel Eesti riigis sellist pädevust, et seda otsustada. Sellest saab teadus ainult võita.

Aitäh teile, et olete ajanud järjekindlat teadus- ja arenduspoliitikat! Nii tulebki jätkata.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, peaminister Andrus Ansip! Meil on ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas kuulatud.

Riigikogu juhatusel on tulnud Riigikogu Keskerakonna fraktsioonilt ettepanek pikendada tänast istungit kuni päevakorra ammendamiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku pikendada tänast istungit kuni päevakorra

ammendamiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt on 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Ettepanek tänast istungit pikendada leidis toetust.

3. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Euroopa võlakriis ja selle mõju Eestile" arutelu

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Euroopa võlakriis ja selle mõju Eestile" arutelu. Enne kui asume arutelu juurde, annan ülevaate selle läbiviimise korrast. Esimene ettekandja on akadeemik Urmas Varblane, kelle ettekande pikkus on kuni 20 minutit, sellele järgnevad küsimused ja vastused, mis kestavad kuni 30 minutit. Seejärel esineb ettekandega majandusekspert Indrek Neivelt, tema ettekande pikkus on kuni 20 minutit, sellele järgnevad küsimused ja vastused, mis kestavad kuni 30 minutit. Iga Riigikogu liige võib ettekandjatele selle päevakorrapunkti raames esitada kuni kaks suulist küsimust. Sellele järgnevad läbirääkimised. Läbirääkimised kestavad kuni sõnavõttude lõpuni, kuid mitte kauem kui tänase istungi lõpuni. Seejärel on Vabariigi Valitsuse liikmetel õigus esineda sõnavõtuga. Sõnavõttudega võivad esineda Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Meie tava kohaselt teen Riigikogule ettepaneku, et kõigepealt esineksid sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta.

Me asume arutelu juurde. Ma palun ettekandeks kõnetooli akadeemik Urmas Varblase!

Urmas Varblane

Austatud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ma alustan oma ettekannet teemal "Võlakriis ja eurotsooni tulevik". Me leppisime Indrek Neiveltiga kokku, et mina püüan natuke rääkida sellest, mismoodi üldse on Euroopa niisuguste probleemideni jõudnud ja mida see tähendab Euroopale laiemas plaanis. Ka Eesti teema on kogu aeg siin olemas, aga Eestist me räägime võib-olla küsimuste osas konkreetsemalt, sest on ikka väga raske ülesanne 20 minutiga rääkida ära eurotsooni ja selle tuleviku küsimused.

Kõigepealt räägin sellest, millest on tekkinud praegused pinged eurotsoonis. Eurotsooni tegemisel olid koos kaks täiesti erinevat huvi: ühelt poolt poliitiline soov ja teiselt poolt majanduslik huvi. Poliitiline soov just selles mõttes, et Maastrichti kokkuleppe taga, mis sõlmiti 1991. aastal, täpselt 20 aastat tagasi, oli tegelikult soov tasakaalustada Saksamaa ühinemisel tekkinud võimalust, et Saksamaa saab jälle väga-väga tugevaks, ning ta seoti majanduslikult hästi tugevalt Euroopa külge. Teiselt poolt oli loomulikult puhas majanduslik soov, et Euroopa oleks maailmas tegija, võrreldes Ameerika ja Aasiaga, et Euroopa oleks ühtsem. Sellepärast toimus rahaliidu loomise käigus väga kõva vaidlus. Vaidlus toimus loomulikult selle üle, et kui rääkida rahaliidust kui optimaalsest valuutapiirkonnast, siis seal peaks olema kaks poolt: rahapoliitika ja eelarvepoliitika. Kui me praegu loeme viimasel nädalavahetusel sõlmitud kokkulepetest, et Euroopa on jõudnud fiskaalliiduni, siis mina ütleksin, et seda ei ole kaugeltki veel juhtunud. Kui me vaatame, mis on iseseisev eelarvepoliitika ja millised on üldse eelarvepoliitika osad, siis näeme, et praegu seal seda koordineerimist kindlasti ei ole. Aga siis, kui rahaliitu tehti, mõeldi kindlasti selle peale, et tekivad probleemid, ja nende probleemide lahendamiseks mõeldi välja Maastrichti kriteeriumid. Neid te kõik kindlasti suurepäraselt teate. Ma tahan juhtida tähelepanu sellele, et mõeldi välja ka protseduurid, kuidas riike korrale kutsuda (üleliigse puudujäägi protseduur), aga midagi sellist tegelikult ei juhtunud.

Miks? Ma tegin selle selgitamiseks ühe slaidi. Ma loodan, et värvid on näha, arvud isenesest ei mängi siin üldse rolli. Siin tabelis on rohelised ja punased lahtrid. Rohelised tähistavad neid riike, kus normid olid täidetud, punased neid riike, kus ei olnud. Tegelikult algas kriis sellest, et Prantsusmaa ja Saksamaa, kõige suuremad tegijad (neile ma vedasin ka ringi ümber), ei täitnud neid norme, aga nendega ei juhtunud pärast seda mitte midagi. Sealt tekiskiski see tunne, et on võimalik neid norme ka mitte täita.

Järgmine slaid näitab avaliku sektori võlga. Siin on riigid pandud jällegi ritta rahaliiduga liitumise aja järgi. Me näeme, et punasega tähistatud riikides võlg ainult suureneb.

Järgmisel slaidil näidatakse kõiki riike, kes on praegu üleliigse puudujäägi protseduuri raames. Te näete väga pikka nimekirja riikidest, sest stabiilsuse ja kasvu pakti raames on siin kirjas ka teised riigid, mitte ainult eurotsooni kuuluvad riigid.

Järgmisel slaidil on kaks noolt, mis näitavad Kreeka peale. Üks näitab olukorda enne seda, kui Kreeka eurotsooniga liitus, ja teine näitab olukorda pärast seda. See slaid kajastab aega 1995. aastast kuni 2010. aastani. Me näeme, et enne kriisi pidid kreeklased turgudelt raha laenates maksma 12% intressi, vahepeal aga jõudsid nad 4% peale. Loomulikult said valitsused siis tohtu juurdepääsu odavale rahale ja selle tagajärjel kasvas Kreekas avaliku sektori töötajate arv kümne aasta jooksul 40%. Nüüd on loomulikult probleemid väga suured ja te näete, et Kreeka on jõudnud tagasi 12% peale.

Aga mul kahjuks ei ole aega nendel slaididel pikemalt peatuda. Teil on kõik materjalid olemas, umbes 50 slaidi. Neid kõiki ma täna siin kindlasti ei näita.

Kogu seda Euroopa probleemistikku teravdas loomulikult viimane kriis. Sellelt slaidilt on näha, mis on juhtunud viimase kahe-kolme aasta jooksul, pärast seda, kui kriis alguse sai, kuidas võlg kosmilise kiirusega suurenes ja suureneb veelgi. Ma tegin arvutuse, kui suur on avaliku sektori võlg ühe inimese kohta eri riikides. Selle nimekirja ühes otsas on Eesti ja Bulgaaria 700 euroga, nimekirja teises otsas olevates riikides on see võlg elaniku kohta 33 000 eurot. Nii et 33 000 eurot on praegu ühe iirlase kohta avaliku sektori võlga, millele lisandub erasektori võlg. See on suur probleem kogu Euroopa jaoks. Euroopa otsib praegu maailmast raha, millega oma võlga rahastada. Siin võib tuua sellise haruldase näite, et Portugal küsib raha Angola käest, et oma probleeme lahendada. Kuidas küll maailm on muutunud!

Ma olin nädalavahetusel Bukarestis rahvusvahelisel konverentsil, kus öeldi selgelt: eurooplased, ärgake üles, vaadake, mis ümberingi toimub! See, mis ümberingi toimub, on midagi muud. See tähendab, et tegemist on väga teistsuguse kriisiga kui võlakriis. Me räägime konkurentsivõime kriisist ja sellest, et riigid ei ole enam lihtsalt võimelised maailmaturul konkureerima. Sinna juurde tulevad panganduskriis ja usaldusväarsuse kriis ning

lõpuks, kui on nii palju probleeme, siis on see loomulikult ka poliitiline kriis.

Kõige selle taga on Euroopa marginaliseerumise probleemid, mis on tõepoolest väga tõsised. Seda, et Aasia roll kasvab, on palju arutatud. Ma võin tähelepanu juhtida ainult sellele, et Euroopa tootlikkuse kasv aeglustub pidevalt. Selle kohta on mul üks slaid. Siin keskel on näha EU 15 riikide viie aasta keskmise tunnitootlikkuse juurdekasv: 2,4%, 1,8%, 1%. See on kogu aeg järjest aeglasem. See tähendab, et Euroopa töötaja tunnitootlikkus järjest väheneb. See on see, mis kaugemas perspektiivis loeb. See on põhjus, miks ka Vahemere maad on olnud väga suures hädas. Näiteks Skandinaavia maad on käitunud teistmoodi. Nendel ei ole see trend niisugune, nemad on väga palju investeerinud haridusse ja inimkapitali ning selle tulemus on paindlik ja vastupidav süsteem. Selles mõttes on meil naabritega kõvasti vedanud.

Samuti on siin oluline sotsiaalse heaolu mudel, mis on väga keeruline küsimus. Kõige hullem on see, et Euroopas on nagu alati nii, et selg peab olema vastu sein, hästi raske peab olema, alles siis võetakse vastu järgmine otsus, seda ei tehta ettevaatavalt. Aga see on väga ohtlik, jäädakse hiljaks ja probleem läheb suurelt põlema. Ma toon ühe illustratsiooni selle kohta, milline on ametliku reegli ja selle, mis tegelikult toimub, erinevus. See pilt on pärit ajalehest Die Zeit. Siin on näidatud, missugune on pensionile mineku ametlik aeg ja missugune on tegelik aeg. See vahe on mõnes riigis isegi kuni viis aastat, mis tähendab, et ega ametlik pensionile siirdumise vanus ei tähenda tegelikku vanust.

Selle kriisi puhul räägitakse väga palju sellest, et kõik halb on tulenenud avaliku sektori suutmatusest rahandust hallata. See ei ole päris õige. Kindlasti on siin väga oluline roll pangandusel ja erasektoril. Kui me vaatame Iiri-maad ja Hispaaniat, siis seal, eriti Iirimaa, on probleem selgelt selles, et pangad tegid väga riskantseid investeeringuid kinnisvarasektoris ja mujale. Mida peab Iirimaa nüüd tegema? Eelmisel aastal oli Iirimaa riigieelarve puudujääk 31%, mitte 3%, vaid 31%. Iirlastel on probleem, et erasektori riskid maksab kinni avalik sektor. See on suur probleem, tegelikult ei tohiks nii olla.

Nüüd tekib väga lihtne küsimus, miks rahaturud kaotavad usaldust eurotsooni vastu. Kõik näitajad (ma ei hakka neid ette lugema) on Euroopas ja Ameerikas samas suurusjärgus. Ei ole mingit erilist vahet, ei ole näha, et Euroopas oleksid asjad halvemini, aga ometi ei ole rahaturgudel usaldust Euroopa vastu. Lühike vastus on see: euro on selline valuuta, mille taga ei ole riiki. See on põhiküsimus. Kui seal taga oleks selge vastutustunne, siis ei oleks asi niimoodi. Siit tuleneb järeldus, et tegemist on ka poliitilise kriisiga.

Kui küsida, kuidas sellest kriisist väljuda, siis selle kohta on ju väga ilusaid väiteid. Ma väga kiiresti refereerin. Esiteks, tuleks parandada konkurentsivõimet. Seda on räägitud kõikides paktides, aga tootlikkuse näitajad lähevad järjest halvemaks ja tegelikult mingit paranemist ei toimu. Teine punkt on rangemad eelarvereglid, lihtsam sanktsioonide rakendamine. Kui me vaatame, mis toimub, siis näeme, et juba töötavad eri riikide juristid, et otsida kohti, kus saaks öelda, et tegelikult nii ei saa ja artikkel 126 on vastuolus nende uute otsustega. Tegelikult ei ole üldse kindel, et see kõik käiku läheb. Kolmas on stabiilsusmehhanism, see, kuidas vältida Euroopas olukorda, et riigid peaksid hakkama maksma oma võlakirjade eest intressi nn surmaval tasemel. Arvatakse, et umbes 7% juures läheb asi väga raskeks. Selle ma jätan praegu vahele.

Tõepoolest, probleem on väga teravaks läinud, raha on vaja väga palju. Samal ajal on Euroopa Keskpang hoidnud selgelt seda positsiooni, et ta võib nädalas osta võlakirju kõige rohkem 20 miljardi eest. Rohkem ta seda ei tee ega soovi rohkem sekkuda. Mis on selle taga? Selle taga on ilmselt Euroopa Keskpanga selge soov näha, et valitsused hakkaksid käituma vastutustundlikumalt. Kuid viimased sõnumid on olnud sellised, et Prantsusmaa sotsialistide presidendikandidaat Hollande on öelnud, et kui tema saab võimule, siis ta igal juhul vaidlustab kõik need otsused, mis on vastu võetud. See on Euroopa tänapäev, mis tuleb siin väga ehedalt välja. Kaks päeva on möödas, aga juba on uued arvamused, juba on tuhanded eri seisukohad. See ongi see, mis rahaturgudele hullusti mõjub.

Ma näitan ühte pilti, mis on välja lõigatud nädalavahetuse ajalehest Die Zeit. Siin on kuu-päevad, lipud tähistavad riike ja siis on kirjas

summa, kui palju tuleb sellel või teisel kuupäeval võlakirju lunastada. Keeruline hetk saabub juba varsti, kui Itaalia on vaja hakata turgudelt sadu miljardeid laenama. Värvikirevus näitab, millal see hetk eri riikidel järgemööda kätte tuleb. Siin on selgelt näha Saksamaa positsiooni väga oluline roll.

See mees siin on Jürgen Stark, mees, kes astus tagasi Euroopa Keskpanga juhatuselt, sest leidis, et Euroopa Keskpanga poliitika on põhimõtteliselt vastuolus Saksamaa seisukohatadega selle kohta, mida peab üks keskpank tegema. Ta ütles, et iga riik peab ise oma positsioonid tagasi teenima ja peab ise oma arveid maksma. Sellest on Saksamaa tasapisi kogu aeg taganenud, aga ta on selle juures püüdnud esitada tingimusi. Teatud mõttes on praegu päris palju kompromisse näha ka Saksamaa poolelt. Nende väited ei ole midagi uut, see on tavaline asi – tasakaalu nõudmine. Aga Saksamaa vaadete kohta ütlevad paljud, et Saksamaa on nagu infarktieelses seisundis mees, kelle soovitatatakse hakata tegelema jooksu ja tervise-spordiga. Olukord on muutunud selliseks, et niisugused soovitused võivad küll õiged olla, aga hetkel ei pruugi need enam aidata. See on probleem.

Euroopa, suutmata ise omavahel arveid klaarida, on võtnud karmi kohtuniku rolli IMF-i, kes peab tulema ja ütleva, mida on vaja teha. Selles mõttes oli viimase nädalavahetuse otsus, et IMF-i kaudu antakse riikidele uuesti 200 miljardit, tehtud ilmselgelt selle loogika järgi, et riigid saaksid selle raha sellise karmi kohtuniku käest, mitte nii nagu varem. Väga huvitav on, et Hiina on praegu loomas kahte fondi: Hiina-Euroopa ja Hiina-Ameerika fondi. Kokku on need suurusjärgus 300 miljardit. See on selge näide selle kohta, et Hiina on aru saanud, et eurotsooni kokkukukkumine ei ole ka tema huvides. Maailmas on vastastikune sõltuvus jõudnud nii kaugele, et me peaksime Eesti ja võlakriisi küsimust arutades mõtlema selle peale maailma seisukohalt. Tegelikult on praegu kaalul Euroopa koht maailmas. See ei ole küsimus ühest või teisest väikesest huvigrupist, küsimus on selles, mismoodi Euroopa tulevikus maailmas üldse välja näeb.

Ma näitan ühte slaidi Euro Plus pakti kohta. See pakt võeti vastu juba märtsis, kuid meil, ma arvan, on sellest väga vähe räägitud. Seal on kõik väga ilusad, väga õiged laused selle

kohta, et tuleb tugevdada konkurentsivõimet. Räägitakse sellest, mida peaks tegema, siin räägitakse palkade indekseerimisest, pensionieast. Need on kõik sellised teemad, millest meiegi räägime, näiteks laenupidurid. Aga milles on probleem? Kõige selle realiseerimine on väga keeruline.

Viimane nädalavahetus tekitas väga palju uut segadust juurde. See pealkiri "27 miinus 1" ei ole sugugi hea pealkiri, sest see tähendab, et Euroopa muutub veelgi lõhestatumaks. Siin on üks väga keeruline pilt, sellel on Euroopa eri lõigetel. Keskel on eurotsoon, siis on Euroopa Liit, siis on Schengeni piirkond. Siin on väga erinevad tsoonid. Ma joonistasin sinna kollase küsimärgiga veel ühe tsooni, mis tekkis nädalavahetusel. Küsimus on selles, kas tsoone ei ole liiga palju. Kui me räägime Eestist, siis selle pildi peal on kuidagi juhtunud nii, et Eesti lipp on seal keskel, täpselt selle südames. See ütleb mõnes mõttes ka seda, et nendes oludes on Eesti jaoks väga oluline, et Euroopa võlakriisile saavutataks mõistlik lahendus.

Valik on väga karm. Üks variant on see, et liigutakse tsentraalsema Euroopa poole. Teine võimalus on marginaliseerumine maailmas. Tegelikult tuleb valik laias plaanis teha nende kahe variandi vahel. Praegu tegeldakse lühiajaliselt tulekahju kustutamisega. See on võib-olla natuke halvasti öeldud, aga see meenutab praegu seda. Kuid tulevikuotsused on väga karmid. Väga olulised on pangandussektori reguleerimine ja järelevalveküsimused.

Kui lõpuks rääkida Eesti huvidest (ma kardan, et aeg saab kohe otsa), siis Eesti huvides on, kui Euroopa stabiilsusmehhanism ESM loodaks võimalikult vara. See võib olla rahaliselt algul koormav, aga see on üks institutsioon, millest võib kujuneda Euroopa valuutafond just selles mõttes, et seal tekib mingisugune struktuur, mis nõuab vastutustunnet. See on minu arvates päris tõsine teema Euroopa seisukohalt. ESM peaks võimalikult kiiresti käima minema ja siis tekib ka olukord, kus need riigid, kes praegu garantiid annavad ja garantii andmisega endale võlga tekitavad, jäävad sellest välja ja riigile enam niimoodi võlgasid ei teki.

Kokku võttes võib öelda, et Euroopa tuleviku jaoks võetakse järgmise poole aasta jooksul vastu ilmselt väga olulisi otsuseid. Loomulikult võib öelda, et tsentraliseeritum Euroopa

ei tähenda kindlasti fiskaalliitu. Seda ma küll ei usu. Praegu kasutatakse palju sõna "fiskaalliit". Saksa kantsler kasutab sõnu "stabiliseerimisliit" ja "stabiliseerimispakt", katsudes pehmemalt väljenduda, sest Euroopa riigid ei ole valmis oma iseseisvust niisugusel moel ära andma. Seda ei ole võimalik Euroopa Komisjonile ära müüa. Ma olen ise mõelnud, et Euroopa jaoks oleks praegu vaja signaali, et Euroopa riigid tegeleksid sellega, et nad saaksid Inglismaa siiski tagasi enda paati. Suurbritannias toimuvad selle üle praegu väga suured diskussioonid. Väga suur osa arvab, et Londoni City ilma Euroopa Liiduta ei ole üldse see City, et kui Suurbritannia jääb liidust välja, siis Euroopa finantskeskus ei asu enam Citys. See ei ole üldse nende huvides. Tegelikult ei käitunud Suurbritannia praegu kõige targemalt, seda ütlevad Suurbritannia analüütikud ise.

Mis on kõige reaalsem tulevikustsenaarium, kuidas Euroopa sellest seisust välja tuleb? See võib meile mitte meeldida, aga tundub, et tulevik seisnebki selles, et eri meetodite abil toimub võla infleerimine või inflatsiooni kasv. See on kõige reaalsem variant, sest siis saavad poliitikud rahulikumalt magada ja neil ei ole nii suurt muret, et nad peavad jälle tegutsema väga jõhkralt valijaskonna huvide vastu. Samal ajal tähendab see maksu kõigi jaoks, mis ei ole sugugi hea.

Vabandust, ma läksin paar minutit üle! Ma praegu lõpetan. Slaidide hulgas on terve hulk selliseid pilte, kust on näha Eesti otsesed kohustused eri fondide ees.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Te ei läinud ühtegi sekundit üle, olite väga täpne.

Urmas Varblane

Ma natuke vist kiirustasin ka.

Aseesimees Laine Randjärv

Teile on palju küsimusi. Alustab Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Austatud akadeemik! Aeg-ajalt on selle kriisi käigus üles kerkinud Euroopa Liidu võlakirjade küsimus. Paljud ekspertid soovivad neid. Milline on teie

seisukoht Euroopa Liidu võlakirjade kohta? Millise positsiooni peaks Eesti siin teie arvates võtma?

Urmas Varblane

Euroopa võlakirjade teema on loomulikult arutluse all. Siin on selgelt näha huvirühmad, kellele see on kasulik ja kellele see ei ole kasulik. Jürgen Starki pildi juures, mida ma enne näitasin, oli pealkiri, et kas on ülekandeliit või mitte. Kui me teeme praegu eurovõlakirjad, siis see ülekandeliit ongi ühelt poolt tekkinud. Sellepärast, et selle käigus annavad need riigid, kes on praegu korraliku reitinguga, oma reitingu käiku ja toetavad sellega nõrgemaid riike. Siis on nõrgematel riikidel võimalik saada uuesti juurdepääsu rahale, millele neil praegu juurdepääsu ei ole. See on see koht, kus me ütleme, et kui on fiskaalliit, siis ongi solidaarsus ja riigid toetavadki üksteist rahaliselt. Ma arvan, et see ei ole praegu väga vastuvõetav. Saksamaa on äärmiselt selgelt selle vastu. Nemad on loomulikult need, kes peaksid jälle kõige rohkem panustama. Euroopa võlakirjadega on nii, et need võivad tulla küll. Keegi ei julge enam öelda, et ühte või teist asja ei juhtu. Aga need tulevad siis, kui on täiesti vettpidavad reeglid paika pandud. Kuni neid reegleid ei ole, senikaua võlakirju ei tule. Ma arvan, et ka Euroopa Keskpank on seisukohal, et ta ei lase neid võlakirju praegusel ajal tekkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud professor Varblane! Mulle on jäänud selline mulje, et praegu ei ole Euroopas ühtset filosoofilist arusaama kriisi lahenduste osas. Kriisi puhkedes otsustati valdavalt tegelda kriisi leevendamiseks. Te mainisite, et sellel oli kõrge hind ja et üks poliitiliselt vastuvõetav lahendus on võla infleerimine. Ilmselt see Eestile ei sobiks, sest meil ei ole sellist võlga kogunenud. Palun selgitage oma arusaama, kuidas meile võiks mõjuda see, kui meie ekspordi sihtmaad hakkaksid väga tugevasti säästma ja oma kulutusi kärpima!

Urmas Varblane

See on otseselt seotud sellega, millest ma enne rääkisin, metafooriga haigest mehest ja ravimitest. Tõepoolest, Euroopa on selles mõttes väga raskes seisus. Kui kõik riigid ühel ajal, tõepoolest ühel ajal korralikult kärpima hakkavad, siis on selge, et see hakkab nõudlust vähendama. See tähendab, et Euroopa-sisene kaubandus väheneb veelgi. Siis on ainukene võimalus, et Euroopa peab seda kompenseerima oma konkurentsivõime kasvuga väljaspool Euroopat. Kui küsida, kui võimas on Euroopa praegu ekspordi poolest, siis tuleb tunnistada, et näiteks isegi Saksamaa eksport Poolasse on samas suurusjärgus kui Saksamaa eksport Hiinasse. Nüüd on see natuke suurem, aga mõni aasta tagasi oli veel isegi vastupidi, Saksamaa eksportis Poolasse rohkem kui Hiinasse. See näitab, et konkurentsivõime seisukohalt peaks kärpimise protsess olema väga juhitud protsess. Ma räägin, et see peaks olema juhitud protsess, aga ma ei ole üldse rääkinud ühest teisest tegurist, mis on selles mängus väga oluline. Selleks on rahvusvaheline finantsturg, reitinguagentuurid ja nende arvamused. Neid ei huvita tegelikult Euroopa selgitused ega arutelud, neil on oma loogika. Nad ütlevad, et nüüd nad võtavad Euroopa reitingud arutusele ja vähendavad neid jälle. Küsimus on selles, et riik peab oma eelarve kuidagi korda saama, ta peab palgad välja maksma ja tasakaalu jõudma. Kui võetakse ette eelarvekärpeid, aga ei suudeta kompenseerida seda ekspordiga, siis majanduskasv aeglustub. Kui majanduskasv aeglustub, siis ei ole ju reitinguagentuuril mingit lootust, et riik võlad tagasi maksab. Agentuur ütleb, et seis on veel kahtlasem, muudab reitingu kehvemaks ja võlakirja-intress läheb suuremaks. On olemas väga hull paralleel Jaapanist 1990. aastatel. Jaapanis oli kümme aastat majanduskasv nullilähedane.

Euroopas on õnneks erinevaid riike. Ühelt poolt on see Euroopa nõrkus, et ta on väga kirju, teiselt poolt on see Euroopa tugevus. Euroopas on näiteks Põhjamaad, on Saksamaa, kes on järjekindlalt ühendanud sotsiaalse heaolu mudeli investeeringutega arendusse, teadusesse ja tulevikku vaatamisse. Väga paljud Vahemere maad ei ole seda teinud ja on olnud suures osas sõltuvuses Euroopa rahast. Ohumärgina toon välja, et Eesti jaoks on tulevikus suur probleem see, et me hakkame muutuma

sõltuvaks Euroopa rahast. Me oleme hoidnud riigirahanduse ilusasti korras, aga mõtleme selle peale, et kui riigieelarve oleks homme 20% väiksem, kuidas me siis seda tasakaalustaksime, kui meil ei oleks Euroopa raha. See läheb nüüd muidugi küsimuse teemast välja, aga see näitab, et on olemas selline spiraal, mis võib hakata ise uusi probleeme tekitama. Lühiajaline väljapääs on see, mida praegu püütakse mitte väga avalikult rõhutada, et Euroopa Keskpank teeb tugioste. Ametlikult peab ta selle tasakaalustama hoiuste kasvuga, ta peab steriliseerima selle raha, mille ta võlakirjadesse paneb. Aga novembri lõpus oli esimene kord, kui Euroopa Keskpank ostis võlakirju, kuid enam ei suudetud vastaval hulgal hoiuseid sisse võtta ja kümme miljardit tekkis värsket raha juurde. See oli esimene kord, kui ei suudetud enam steriliseerida. See on näide selle kohta, et kui protsess süveneb, siis hakkab inflatsioonilist survet juurde tulema. Kelle huvides või kelle kahjuks see toimub? Eesti puhul ei ole vastus sugugi nii ühemõtteline. Eesti erasektori võlg oli 120% meie SKT-st, nüüd on see natuke väiksem. Teine pool on Eesti avalik sektor, kellel on väga väikene võlg. Väga lihtsalt öeldes on niimoodi, et need, kellel on hoiused, on mures, aga need, kellel on võlad, mõtlevad, et nii saab võlga kergemini tagasi maksta. Nii et siin on kaks poolt. Siin ei ole ühest vastust, ühele tuleb see kasuks, teisele on kahjulik. Nii see on. See vastus läks vist natuke pikaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Aitäh! Austatud ettekandja! Teie näete ESM-i kui ühte võimalikku päästerõngast. Viimaste uudiste põhjal rakendub ESM siis, kui on koos 90% kapitalist. Seni, me teame, on Euroopa alustalaks olnud ühehäälsuse ja solidaarsuse põhimõte ehk Euroopa on astunud alati ühte jalga. Nüüd räägitakse, et võib-olla ESM-i rakendamise korral piisab edaspidi kas enamushääletusest või 85% nõusolekust. Kuidas teie seda küsimust kommenteerite? Milline on teie arvamus selle kohta?

Urmas Varblane

Sellele ma võin vastata, et Eesti on Rahvusvahelise Valuutakomitee liige. Rahvusvahelises Valuutakomitees kehtib täpselt sama põhimõte, seal olenevad hääled sissemakstud rahast. Näiteks Ameerika Ühendriikide osatähtsus oli varem isegi 25%, nüüd on see veidi vähenenud. Suured riigid, kes on sinna palju raha panustanud, küsivad midagi ka vastu. See on probleem selles mõttes, et mõni riik tunneb, et ta ei ole teistega täiesti võrdne partner. Aga kui me hakkame mõtlema teistpidi, missugused on need panused, mõtleme sellele, mida panustab näiteks Saksamaa, siis tuleb arvestada, et Saksamaa ei ole muidu valmis panustama. Tekib küsimus, kas see fond tekib või ei teki. Kui see fond ei teki, siis on ikka päris keeruline mõista, kust hakkab Euroopa saama raha järgmise 20 või 10 aasta jooksul, mil ta üritab tasapisi hakata võlga vähendama. Siin ei ole mul head vastust. Suhtumine on tegelikult selline, et on asju, mis ei meeldi, aga praegu on väga raske öelda, missugustel tingimustel oleks teine pool nõus panustama. Ilmselt ei ole see praegu ära otsustatud. Ma arvan, et siin võib veel väga palju muutuda. Ma siiski arvan, et ei ole võimatu, et hakatakse uuesti Suurbritanniaga rääkima. See ei ole välistatud. Läheb natuke aega mööda, rahunetakse, istutakse laua taha ja mõeldakse edasi. See oleks meie huvides, ma arvan. Kindlasti on Suurbritannia teistsuguse mõtteviisiga riik ja seda oleks Euroopas vaja.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud akadeemik! Aitäh ettekande eest ja veel põhjalikuma slaidimaterjali eest! Lähtun oma küsimuses teie ettekandes öeldust, et suuresti on praegune võlakriis, Euroopa Liidu ja eurotsooni hädad põhjustatud ka sellest, et euro valuutana pole ühegi riigi valuuta, see on selline üldine valuuta. Samas on probleeme nii meil kõigil üldiselt kui ka igal riigil üksikult. Sellel taustal on nii mõnegi riigi üsna asjalikud poliitikud teinud ettepaneku pöörduda tagasi omavaluuta juurde. Toon näite meie naabrusest. Seda on pakkunud Paa-vo Väyrynen, kes tahab kõigest hingest saada Soome presidendiks. Ja mitte ainult tema.

Mida see muudaks konkreetselt ühes riigis ja Euroopa Liidus tervikuna? Aluslepingud teevad ju väga raskeks, kui mitte võimatuks, lahkumise eurotsoonist nii, et ei lahkuta Euroopa Liidust.

Urmas Varblane

Ma võin öelda veel rohkem. Ma nägin hiljaaegu ühes Saksa ajalehes pilti selle kohta, et kuna eurodel on erinevad seeriamärgid, olenevalt sellest, kus riigis need trükitud on, siis oleks võimalik ühes või teises riigis trükitud paberrahale märkida peale veel midagi ja kuulutada see selle riigi rahaks. Nii et tehnilisi lahendusi on mõeldud valmis juba kui tahes palju. Ma kõigepealt ütlen, et mitte ühegi asja kohta ei tohi öelda, et see ei ole võimalik. Kõik on võimalik. Me ei ole siin rääkinud üldse ühest huvirühmast – ettevõtlusest ja rahvusvahelisest ettevõtlusest. See on see, mille peal üldse ühiskond toimib, sealt tulevad töökohad, maksutulu ja see esimene loodud väärtus. Näiteks Prantsusmaal on suur kontsern Saint-Gobain, mille ettevõtte asub ka Elvas. Kujutage ette, kui Saint-Gobaini juhtkonnale öeldaks, et homsest päevast peale hakkavad nad uuesti arveldama 17-s Euroopa valuutas, hakkavad uuesti kasutama vahetuskursi riski kaitset, raamatupidamine hakkab olema 17 rahas, uuesti tuleb hakata auditeerima 17 raha põhjal jne. Kokku võib seda võtta sõnaga "tehingukulud". Euro tegemisel oli majanduslik huvi see, et tuleb vähendada tehingukulusid. Kui minnakse tagasi omavaluutale, siis tähendab see, et tehingukulusid suurendatakse. Ma pakun, mis siis juhtub. Väga paljud suured Euroopa ja maailma kontsernid, kes Euroopas tegutsevad, mõtleavad läbi, kui palju nad panustavad Euroopasse ning kui palju Aasiasse, Ladina-Ameerikasse, Põhja-Ameerikasse ja ka Aafrikasse. Probleem on see, et Euroopa on siin üks teiste hulgas, ja firmadel on valida, kus nad tegutsevad. Euroopa tugevus peaks olema see, et meil on kaupade, teenuste ja inimeste vaba liikumine. Omavaluutade uuesti kasutusele võtmine oleks selle vaba liikumise üks selge uus takistus. Ma kardan, et siin on kõige suurem vastuseis erasektori poolelt. Aga tuleb meeles pidada, et on selgunud, et Kreekas ei ole isegi võimalik riigi vara müüma hakata, sest ei ole mingeid registreid ega arvepidamist. On riike, kus asi on ikka väga-väga käest ära,

ja seal on lahenduste leidmine väga keeruline. Seal võib kõike juhtuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea akadeemik! Kas on olemas mingi seos Euroopa Liidu võlakriisi ja riikide maksupoliitika vahel? Ma küsin seda, kas astmeline tulumaks võib olla võlakriisi põhjus.

Urmus Varblane

Seda seost, et astmeline tulumaks põhjustaks võlakriisi, mina küll ei näe. See küll ei ole põhjus. Ma arvan, et maailm on ikka hulga keerulisem. Kui astmeline tulumaks tekitaks riikidel selle probleemi, et tekib võlakriis, siis oleks maailm minu arvates liiga lihtne. Tegelikult on Euroopa kõige suurem probleem see, et Euroopa ei ole siiani suutnud jõuda nii kaugele, et kogu Euroopa teeks investeerimist tulevasse kasvu, et rõhutataks selle tähtsust, et kõik inimesed saaksid hariduse abil oma võimed võimalikult välja arendatud. Kui nad saavad selle tehtud, siis on riik väga paindlik. Põhjamaad näitavad seda ülihästi. Tulgu mis tahes kriis, nad on võimelised suhteliselt kiiresti reageerima: inimesed õpivad ümber, saavad uue töökoha ja on võimelised tegutsema. See on see, mis annab riigile paindlikkuse. Umbes kümme aastat tagasi kirjutas Karl Aiginger, Austria majandusteadlane, huvitava artikli "Euroopa tulevane sotsiaalse heaolu mudel". Selles artiklis tõi ta sisse kaks mõistet: TOP 3 ja *big 3* ehk 3 suurt. Ta käsitles ainult Euroopa Liidu liikmesriike. TOP 3 kuulusid sel ajal Rootsi, Soome ja Taani, teiselt poolt olid Vahemere maad ja kolmandalt poolt Kesk-Euroopa. Ta tõi välja põhierinevuse, et Skandinaavia maad on järjepidevalt haridusse palju investerinud. Teine oluline asi on hariduse rakendamine ettevõtlusesse, seda on ka seal hästi palju tehtud. Võib öelda selle arutelu jätkuks, mis siin enne oli, et on äärmiselt oluline, et Eesti saaks teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegiaga edaspidi asjad väga hästi käima. Siin on asju, mille üle võib arutleda, mis ei ole kõige paremini läinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud ettekandja, väga huvitava ettekande ja väga huvitavate vastuste eest! Nagu te õigesti ütlesite, on üle jõu elamine kestnud juba aastakümneid, aga sellegipoolest rakendati kriisi tipus väga hulgaliselt kõikvõimalikke stiimulipakette, mille eesmärk oli justkui avaliku raha eest reaalmajandust üleval hoida. Me nägime, et nii ostetigi endale võib-olla pisut väiksem majanduslangus, aga samas, nagu te mainisite Jaapani näite puhul juba varasemast minevikust, tähendab see tõenäoliselt seda, et majanduskasv on pikkadeks aastateks stagneerunud ja väiksem langus tuleb intressidega kinni maksta. Öelge, palun, kas see, et abipaketite efektiivsus oli tegelikult küsitava väärtusega, on pigem Keynesi ja tema järgijate teooria viga või minki selle teooria rakendamise liiale?

Urmus Varblane

Kõigepealt, ma arvan, on vaja täpsustada, et need stiimulid võivad olla ka väga head. Küsimus on selles, kuhu see raha pannakse. Minu arvates oli viimase kriisi ajal kõige suurem probleem see, et pankade varad ja see võimendus, mis seal peal on, oli läinud nii paigast ära, et riigid, valitsused, kes olid pandud raskesse olukorda, hakkasid päästma panku ja panid sinna tohutult raha. Sisuliselt maksid erasektori riski kinni maksumaksjad. See oli probleem. Stiimulid tuleb panna õigesse kohta, et need riiki edasi arendaksid. Kuidas käitus Rootsi kriisi ajal? Rootsi avas 1990. aastatel ülikoole, et noored ei oleks mitte töötuna tänaval, vaid õpiksid. See stiimul on väga asjalik. Ei tohi mustvalgelt öelda, et kõik stiimulid on halvad ja see käitumine on halb. Kõik oleneb sellest, milleks stiimulit kasutada. Aga kui näiteks Iirimaa panga riske maksab Iiri rahvas kinni 25 aastat, siis see on tõesti halb. Siin on küsimus pangandusjärelevalves. See on pangandusjärelevalve tohutu probleem. Süsteemsete riskide agentuur (European Systemic Risk Board), mis loodi, peaks hakkama sellega tegelema. Me näeme ka, kust see tuli. See tuli sellest, et Euroopas sai riik juhtida ainult oma pangandust, aga pangad tegutsesid üle Euroopa, üle maailma. Ühesõnaga, see on regulat-

sioonide probleem. Aga nüüd ma jõuan stiimulitest väga kaugele. Küsimus oli Keynesi kohta, selle kohta, kas Keynesi teooria on vale ja Friedmani oma õige. Ma ütlen jälle, et nii lihtne see ei ole. Mõlemad lähenemised on olemas ja neid tuleb lihtsalt mõistlikul moel kombineerida. Ma võin tuua näiteid ka Friedmani poliitika selge ebaõnnestumise kohta Tšiiliist 1970. aastatel, kus see lõppes katastroofiga, kui poliitikat keerati sellest Friedmani poliitikast tükk maad tagasi. Tõde on ikkagi seal kahe vahel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Ka mina tänan selle sisuka ettekande eest! Mind teeb aga murelikuks teie ettekande lõpus olnud tõdemus, et ükskõik, milline see lahendus ka ei ole, tegelikult kasvab inflatsioonimäär igal juhul. Kas ei ole mitte nii, et suurem inflatsioon soodustab jällegi tarbimisbuumi? Te näitasite slaidide avaliku sektori võlakoormuse kohta ja olid ka slaidid mõne riigi erasektori võlakoormuse kohta. Kuidas ikkagi ära hoida neid probleeme, mis tekivad seoses erasektori hüppeliselt suureneva laenukoormusega inflatsiooni tõttu, mis on teie hinnangul suurenevas?

Urmas Varblane

Ma veidi täpsustan. Kõigepealt, inflatsiooniga seoses. Praegu ei ole seda otsust veel tehtud. Euroopa Keskpank hoiab selgelt seda kurssi, et kui ta ostab võlakirju, siis ta püüab seda kompenseerida sellega, et laseb endale hoiustada näiteks nädalase hoiusena raha ja hoiab sellega tasakaalu. Kui ta seda ei suuda või kui teda sunnitakse rohkem võlakirju ostma ("sunnitakse" on vale öelda, aga kui teda veendakse, öeldakse, et Euroopas on niisugused reeglid kokku lepitud, need peavad vett ja nüüd peaks keskpank Euroopa raskest seisust välja aitama), siis võib muidugi olla, et Euroopa Keskpank laenab valitsustele rohkem raha. Küsimus ei ole selles, et inflatsioon jõuaks 10% või, ma ei tea, mitme protsendini. Praegu püüeldakse ikkagi "kontrollitud inflatsiooni poliitika" poole (ilus väljend), mis võib küll vahel kontrolli alt välja minna. Paralleelina tuuakse Ameerika Ühendriike, kes on ju prae-

gu dollareid ringlusse paisanud, võlakirju ostnud, teinud neid samme järgemööda, aga inflatsioon on Ühendriikides ikka 2% juures. Seda ei pruugi nii traagiliselt võtta. See, kuhu suunda asi läheb, selgub igal juhul järgmise aasta jooksul.

Euroopa Keskpangal on praegu ka teine võimalus. Ta on Euroopa kommertspankadele pakkunud võimalust saada kuni kolmeks aastaks laenuressurssi. Lootus on, et kui Euroopa saaks veidigi omavahel kokku lepitud, siis pangad hakkavad ise võlakirju ostma ja Euroopa Keskpank ei peagi nii palju juurde panustama. Aga inflatsiooni suurenemisest rääkides võin öelda, et ma vaatasin, milline oli Euroopa inflatsioon enne seda, kui eurotsoon tehti, 1990. aastate keskpaigas. Siis oli see 5–6%. See võib olla üks märk. Meil on Eestis korduvalt sellist inflatsiooni olnud. 5% oleks meil aastal 2008 olnud väga väikene inflatsioon. Praegugi me kogu aeg pendeldame 4% ja 5% vahel. Ma ei tea, kas probleem on lihtsalt selles. Mina näen probleemi veidi teises kohas. See on küsimus tulevastele põlvkondadele: kas tasub säästa raha? Kui me anname järgmistele põlvkondadele signaali, et raha ei tasu säästa, siis võib see kätte tasuda alles põlvkonna või paari järel, ja see on ohtlik. See on palju hullem asi. Kui tõepoolest tekib signaal, et ei ole mõtet üldse säästa, et nagunii tuleb jälle uus inflatsiooniring, siis läheb lahti see, mille kohta te küsisite. Tekib probleem, et terve põlvkond ei olegi harjunud säästma ega mõtle enam iialgi selle peale. Veelgi enam, kui me räägime üksikutest riikidest, siis Saksamaa on riik, kus tohutud säästud on kogutud sellel põlvkonnal, kes alustas säästmist 1940. aastate lõpus ja 1950. aastate alguses. Saksamaa on väga mures. Ma arvan, et Saksamaa häälel on väga tugev. Nad ei lase Vahemere ideoloogial väga tugevalt peale minna, kontrollimoment jääb. Nüüd läks vastus jälle väga pikaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Järgmine küsimus on Ene Ergmalt. Vastamiseks on aega kolm minutit.

Ene Ergma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Aitäh, hea klubikaaslane akadeemiast, ettekande eest! Minu küsimusele sa osaliselt vastasid juba Taavi Rõivasele vastates, aga ma tahan küsida veel

niisugust asja: kui ei oleks olnud pankade initsieeritud finantskriisi 2009–2010, kas siis oleks praegu võlakriis tekkinud või oleks see teatud määral edasi lükkunud? Milline on üldse pankade roll, nii kommertsbankade kui ka keskpankade roll kriiside ärahoidmisel? Mida pangad üldse teevad, kas ainult vaatavad pealt, kuidas kõik läheb?

Urmas Varblane

Indrek Neivelt kindlasti räägib pankade vaatest sellele teemale. Kõigepealt see küsimus, et kui finantskriisi ei oleks olnud, kas siis oleks kõik edasi lükkunud. Lühike vastus on, et tõenäoliselt oleks see nii läinudki. Probleemid ei kadunud ju kuskile, probleemid olid olemas. Lihtsalt oleks saanud edasi rahastada, usaldusväärst ei oleks niimoodi kaotatud. Ma arvan, et pangandussektoril on väga suur roll selles, et kogu olukord nii äkki halvaks läks. Vastutuse teema on siin väga oluline. Pankade puhul on praegu selgelt näha selline loogika, et on kujundatud välja terve investeerimispanganduse valdkond, millel ei ole enam midagi pistmist vana klassikalise pangandusega. Indrek kasutas siin sõna "kasiino". Ta räägib sellest pärast ise. Selles valdkonnas on suured riskid ja kui need riskid realiseeruvad ning avalik sektor hakkab seda kinni maksma, siis on see ebaaus, see ei ole õiglane. See ei tohiks nii olla. Minul on kahju näiteks Iiri inimestest ja islandlastest veelgi rohkem. Võime küll öelda, et iga rahvas väärib oma juhte, oma pangandusjärelevalvet ja kõike, mis seal juures on, aga ikkagi. Pangandusjärelevalve, ma arvan, on väga tähtis teema, see tuli selle kriisi ajal väga pinnale ja vajab tulevikus veelgi rohkem tähelepanu.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh! Me lõpetame praegu küsimustevastuste vooru, sest 30 minutit on läbi saanud. Suur aitäh akadeemik Urmas Varblasele! Võib plaksutada küll, aplaus on täiesti asjakohane. (Aplaus.)

Palun kõnetooli majandusekspert Indrek Neivelt!

Indrek Neivelt

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Daamid ja härrad! Ma tänan kõigepealt selle komplimendi eest, et mind eksperdiks on

nimetatud! Ma ise ennast eksperdiks ei pea, aga täna ma siis teie ees võlakriisist räägin. Suur tänu ka härra eelkõnelejale, ta andis väga põhjaliku ülevaate ja vastas põhjalikult küsimustele. Ma katsun siis olla veel mõnes kohas originaalne ja mõne uuema mõtte õhku visata, kuigi raskeks see läheb.

Kõigepealt, kriis Euroopas on kestnud juba üle kolme aasta ja ma ei pea kriisi alguseks mitte seda, kui eelmise aasta kevadel hakati rääkima Kreekast, vaid 2008. aasta septembrit, kui Lehman Brothersi kokkukukkumisega valandus suur finantskriis, mis kasvas üleilmseks majanduskriisiks. Nagu me täna oleme siin juba rääkinud, otsustati siis, et kriisile reageeritakse, et pangad võetakse üle, päästetakse ettevõtted, ning nõudlust toetati riigilaenudega. Ehk selline tüüpiline viimase aja käitumine: kui on probleem, võtame laenu. Kuigi juba siis oli probleem, et laene oli liiga palju. 2009. aasta suvel oli selge, et see lahendus ei ole jätkusuutlik, järgmisena ootab ees riikide võlakriis ning esimesena langevad sinna lõksu Kreeka, Iirimaa ja Portugal. Nii läkski. Eelmise aasta suvel oli selge, et Kreeka päästmine on veel lihtne ülesanne, tõeliselt raskeks läheb siis, kui hätta peaksid sattuma Itaalia ja Hispaania. See oli ka ette näha. Ka eelmise nädala Euroopa Liidu tippkohtumise tulemus oli ettearvatav, sest oli ju teada, et Suurbritannia on alusleppe muutmisele vastu. Ma tahan öelda, et väga palju üllatusi ei ole siin olnud. Miks ma täna teie ees seda kõike meelde tuletan? Ikka sellepärast, et otsustajad on kogu aeg seda kriisi alahinnanud. Kogu aeg on tehtud midagi, mida on liiga vähe, ja kõike on tehtud liiga hilja. On alahinnatud turu käitumist. Täna võib küll juba julgelt öelda, et kui need trendid kõik täpselt nii jätkuvad, siis varsti on probleemid Prantsusmaaga ja veidi hiljem ka Saksamaaga. Eelkõneleja mainis, et selliseks surmavaks intressiks peetakse 7%, et kui riigi võlg on 7%. Mina nii optimistlik ei ole. Lihtne arvutus: kui juba suurel osal riikidel on võlg 100% SKT-st, siis me oskame kõik arvutada, kui 100% SKT-st on võlg, siis 7% intress on täpselt 7% SKT-st aastas. Kujutage ette, kui riigieelarvest peaks andma peaaegu 20% protsentideks, sest eelarve on seal 30–40% SKT-st.

Nüüd on olukord selline, et uudiseid ja arvamusi kriisi kohta on väga palju olnud, info-ruum on vallutatud ja tegelikult on väga raske

aru saada, kus on põhijoon. Hirmu- ja õuduslugusid tulistatakse eri kohtadest ja orienteeruda on väga raske. Mina üritaksingi anda teile täna suhteliselt lihtsa raamistiku, et selles info-rägastikus paremini hakkama saada. Põhimõtteliselt võib probleemi jagada kaheks. Esiteks tuleb leida lahendus küsimusele, kuidas ülelaenanud riigid oma võlgadega hakkama saavad, ning kuidas teha seejuures nii, et pangandus töötaks ja majandus toimiks. Siia alla ma panen ka eelarvelise tasakaalu saavutamise küsimuse. Teiseks otsitakse vastust küsimusele, kuidas tulevikus sellise kriisi kordumist vältida. Ka lahendustest on palju räägitud, ei hakka neid pikalt kordama. Esimesena räägitakse alati, et tuleb kärpida riigi kulutusi. Siin tuleb aru saada, et kärpimine vähendab omakorda majanduskasvu, et mitte öelda, viib majanduse kahanemisse. Seega võime laenu teenindada väheneb veelgi. Teine lahendus, inflatsioon. Öeldakse, et inflatsioon kergendab laenu teenindamist ehk reaaltress peab olema negatiivne. Samas, arvestades demograafilist olukorda, on säästude ostujõu langus suur hoop riikide pensionisüsteemidele. Kolmanda võimalusena, mis edaspidi aitaks probleeme vältida, on kõneldud võimu tsentraliseerimisest. Selle alla käivad ka möödunud nädalal palju jutuainet tekitanud suurem kontroll riikide eelarvete üle ja automaatsed trahvid. Samas ei ole põhjust arvata, et võimu tsentraliseerimine piirdub eelmise nädala otsustega. See on alles algus.

Kui rääkida majandusest, siis on selge, et ainult kärpimisega ei suuda paljud riigid oma laenu teenindada, inflatsioon peab laenude teenindamist toetama. Samuti on selge, et kulutusi tuleb kärpida ja reforme tuleb teha, sest muidu ei muutu midagi ning inflatsioon vaid pikendab agooniat. Mulle tundub, et lisaks üldisele inflatsioonihirmule on Saksamaa tahtnud suunata teisi riike reformide teele ja seetõttu on ka koostöös keskpangaga kogu aeg sellist keskpanga jõulist sekkumist edasi lükatud. Kui me nüüd väga lihtsustatult tahame selle asja kokku võtta, siis tegelikult vaieldakse selle üle, kas ja kui palju kärpida ning kui palju raha juurde trükkida. Me ei oska ennustada, missugune on kriisist väljumise stsenaarium. Samuti ei oska me arvata, kui kaua see kriis kestab, aga lõpptulemust on lihtsam ennustada. Täna peaks selgem olema, et Euroopa

elatusetase lähiaastatel ei tõuse, vaid kipub langema, samuti kipub säästude ostujõud vähene- ma ning poliitiliselt liigub rohkem otsustusõigust keskusesse. Küsimus on peamiselt protsesside kiiruses ning selles, kui palju võimu tsentraliseeritakse.

Nüüd räägime lisaks majandusele ka otsustusprotsessidest. Akadeemik Varblane joonistas ette väga hea pildi, kuidas eri riigid koosnevad erinevatest kooslustest. Kui nüüd rääkida veel otsustusprotsessidest Euroopa Liidus, siis keskpang vastutab selle eest, et hinnad oleksid stabiilsed. Näiteks Ameerika Ühendriikides on sealse keskpanga ehk Federal Reserve'i eesmärgiks tööhõive ja majanduskasv. Euroopa Komisjon justkui vastutab Euroopa eest, aga neil ei ole vahendeid ja neil ei ole ka tugevat mandaati. Saksamaa ja Prantsusmaa on võtnud kogu raskuse enda kanda, aga nende juhid vastutavad ikkagi oma valijate ees. Hädasti oleks vaja neid, kes vastutavad Euroopa eest ja kellel oleks rahva mandaat ning vajalikud vahendid. Veel üks näide. Praegu vaidlevad erinevate meetmete üle riigid ja lihtsustatult võib jällegi öelda, et osa riike toetab tulude kärpimist ja teine osa suuremat inflatsiooni. Kui me vaataksime aga eri riikide valijaid, siis oleks pilt palju kirjum. Need, kellel on suured säästud, peaksid olema kärpimise poolt, ja need, kellel on laenu, peaksid olema inflatsiooni poolt. Ehk siis veel kord väga lihtsustatult öeldes oleks üks säästjate partei ja teine laenusajate partei. Kreekas ja Itaalias on kindlasti väga palju inimesi, kes pooldavad nn kõva rahapoliitikat, ning kindlasti on Saksamaal palju inimesi, kellele meeldiks, kui inflatsioon nende laenukoormuse kergemaks teeks. Aga praegu on selle vaidluse kohaks jällegi riigipiir, mitte see, kas kellelgi on hoiused või laenu.

Kui me räägime Eestist, siis meie riigil praktiliselt võlgasid ei ole, küll aga on suured laenu meie erasektoril. Täna võib küsida, kas toetades kärpimist, mitte inflatsiooni, me käitume ikka oma valijate huvides? Siinkohal tahan lisada: minul ei ole laene ja on hoiused. Nii et keegi ei saa mind süüdistada, et ma propageerin inflatsiooni enda isiklikes huvides. Arvestades, et me liigume sammhaaval föderatsiooni suunas ja me ei tea, kui kaugel me sellega pidama jääme, tuleks rohkem tegelda selleteemalise diskussiooniga. Ma arvan, et

see, et Riigikogu seda täna arutab, on väga tänuväärne. Me peame olema pigem samm eespool kui samm tagapool või paar sammu tagapool. Me peame täna endalt küsima, kas me näiteks oleme nõus ühtsete maksudega, kas me oleme nõus ühtse maksupoliitikaga, ühtse eelarvega, sellega, et suur osa meie eelarvest lähebki Euroopa Liitu ja siis me saame sealt tagasi. Need on küsimused, mis varsti võivad vabalt laua peale tulla. Me peame olema selleks valmis. Sellised arutelud, sellised vaidlused on ka meie valitsuse huvides, sest kui valitsusel on parlamendi kui rahva mandaat, siis on neil oluliselt lihtsam Brüsselis laua taga vaielda. Ja veel kord üks mõte: kui on järjest näha, et meid ootab ees võimu konsolideerimine, siis on see valitsusliikmete huvides, et keegi ei hakkaks neid näiteks 50 aasta pärast süüdistama, et kuidas me iseseisvuse nii kergelt käest andsime.

Paljud majandusteadlased ütlevad, et meid ootab ees nn kaotatud dekaad. Ehk siis baasenaariumiks võiks võtta, et järgmise viie ja rohkema aasta jooksul majandus Euroopas ei kasva, vaid kahaneb. Loodame, et suuremad kollapsid suudetakse ära hoida, aga samas on närvilisust palju. Tõenäoliselt, kui selline stsenaarium käivitub, on Eesti positsioon tänu oma madalamale kulubaasile ja paindlikkusele suhteliselt hea.

Kui me leppisime eelkõnelejaga kokku, kes millest räägib, siis mina pidin rääkima natuke rohkem ettevaatavalt. Seda on väga raske teha, nagu te kõik aru saate. Ühes vist on kõik ühel meel: ees ootavad meid väga heitlikud ja ettearvamatud aastad. Ja sellepärast on alati õige selline heaperemehelik käitumine, tuleb säilitada oma paindlikkus ja reservid. Nagu me kõik teame, ei jää looduses ellu mitte kõige suurem ja tugevam, vaid ikka kõige kohanemisvõimelisem. Selles mõttes on Eesti majandus kindlasti üks Euroopa kohanemisvõimelisemaid. Me oleme seda mitu korda harjutanud. Me oleme kindlasti ühed paindlikumad, aga kindlasti on edaspidi kasulik vaadata, kuidas saab ennast veel paindlikumaks muuta. Ehk ühelt poolt me justkui oleksime kriisiks valmis, aga kui vaadata teiselt poolt, reservide poole pealt, siis riigil on meil küll reservid, erasektoril on aga võrreldes Euroopa vanade riikidega väga väikesed reservid. Nii et me

peame mõtlema veel kord, kuidas saavutada rohkem reserve ja suuremat paindlikkust.

See oli minu lühike sõnavõtt ja ma olen väga rõõmus, kui ma saan ka küsimustele vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu ettekandjale! Palun, küsimus Rai-vo Järvilt!

Raivo Järvi

Mul on au öelda esimesena suur tänu ettekandjale! Ma olen just praegu läbi käimas USA ajalugu. Ameerika Ühendriigid – nimi räägib iseenda eest. Selle ajaloo lehekülgedel on kirjas, kuidas omaaegne rahandusminister Alexander Hamilton ajas Föderaalarreservi loomise asja. Riik hoidis seal raha erinevates pankades. Siinkohal meenub mulle, kuidas Andres Lipstok, olles veel siin parlamendis, saatis kunagi minusuguse ullikese Brüsselisse, kus staatesinejaks oli nobelist Joseph Stiglitz. Tema ütles öhtusöögilauas järgmised sõnad: "Kui meie majandusele väga hapud ajad tulevad, siis meil jääb üle üks: me müüme dollari välja kallimalt, kui me selle tagasi ostame, kuna meil on Föderaalarreserv." Sa mainisid ka, et Euroopa Keskpank liigub justkui Föderaalarreservi funktsioonide poole. Minu küsimus, millele on küll väga tänamatu vastata, on: millise föderaliseerumise astme pealt hakkaks keskpank juba seda Föderaalarreservi kriteeriumi täitma? Kuidas sulle tundub?

Indrek Neivelt

Aitäh! Siin on härra Varblane kindlasti oluliselt suurem spetsialist, aga veel kord: ma ütlesin, et Federal Reserve'i suurim erinevus on see, et seal vaadatakse ka hindade stabiilsust, majanduskasvu ja tööhõivet. Ei ole üks eesmärk. See on praegu see, mis tegelikult piirab Euroopa Keskpanga käitumist. Ma arvan, nad saavad sellesama Euroopa Keskpanga juhatuses ise ka suurepäraselt aru, et peaksid neid võlakirjasid ostma, et muud lahendust ei ole. Aga neile on antud ette, et tegutsemise eesmärk on selline, nad on nagu käeraudadega kinni pandud. Ma usun, et täna ei julge veel keegi seda raamatut lahti teha ja öelda: hakka me nüüd arutama, et võib-olla muudaks mängeegleid. Siis läheb jälle inflatsioonihirm väga suureks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Hea ettekandja! Mul on teile kui pankurile kaks küsimust. Alustan sealt, kust ka teie alustasite, ehk Lehman Brothersi pankrotist. Tol ajal oli väga palju juttu sellest, et reitinguagentuurid andsid veel paar nädalat enne suurt krahhi ja pankrotti teatud toodetele ja institutsioonidele kõige kõrgemaid reitinguid. Väga palju oli juttu, et võib-olla peavad riigid ise hakkama oma reitinguagentuure looma või et midagi tuleb selles süsteemis muuta. Milline on teie arvamus selles osas? Kas praegu jätkub kõik samas vaimus? Teine küsimus puudutab pankade suurust. Põhiargument, miks paljud riigid ja valitsused läksid panku päästma, oli see, et pangad on liiga suured, et lasta neil põhja minna. Kas teie hinnangul tuleks mõelda ka selliste regulatsioonide peale, et pangad ei oleks nii suured, et neid peab riikidega päästma minema? Ehk lastagi liiga kõrgeid riske võtnud ettevõtjad pankrotti?

Indrek Neivelt

Mis reitinguagentuuridesse puutub, siis oles vist üle 15 aasta reitinguagentuuridega ka otseselt suhelnud, ei saa mina siiamaani aru, kuidas saab selline süsteem toimida, et kui sina kui ettevõtja või pank tahad reitingut saada, siis sa maksad sellele reitinguagentuurile. Ma ei ole kunagi aru saanud, kuidas see niimoodi saab olla. Ma ei hakka nimetama ühte reitinguagentuuri, kes ükskord, kui ma Hansapangas olin, tegeles meil sisuliselt väljapressimisega. Ta andis meile sellise reitingu, mis oli, nagu ta ütles, tehtud avalikult kättesaadava informatsiooni põhjal ja mis oli mitu astet madalamal kui teine reiting. Siis meil ei jäänudki midagi muud teha kui võtta uus reiting sellelt samalt agentuurilt, kes meid nii madalasse kasti pani. Sisuliselt oli see väljapressimine. Reitinguagentuurid peaksid minu arust olema sõltumatud, nad peaksid olema riigieelarvest või Euroopa eelarvest finantseeritavad – see on elementaarne.

Küsimus, kas pangad on liiga suured. On küll liiga suured. Enne kriisi tehtud analüüs – ma arvan, et kui teha see analüüs täna, siis oleks see teistsugune – näitas, et pangad, mis on üle 10 miljardi eurose bilansimahuga, ei

muutu efektiivsemaks, nende riskide juhtimine ei lähe paremaks. Ainuke asi, mis kasvab, on peadirektori palk. Selge, et need on liiga suured, seal ei saada nendest riskidest lihtsalt aru. Ei, mina olen kogu aeg alla 10 miljardi eurost bilanssi juhtinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma olen siiralt tänulik tänaste väga põhjalike, õpetlike ettekannete ja viljaka arutelu eest! Siin oli põhjalikult juttu sellest, et tuleb vaadata mitmeid tegureid. Eesti näiteks on oma riigivõlaga pingerea lõpus, mis on tohutult sümpaatne. Ühtlasi käis läbi, et mitmes riigis on kodanike või eraisikute võlad midagi muud. Kas te oskate iseloomustada, kuhu me n-ö eraisikute laenukoormuse järgi kuulume? Ega see ei näita äkki riigi poliitikat veeretada suurem vastutus erahoiustajate kaela?

Indrek Neivelt

Need on küll eralaenajad. Seda statistikat mul praegu käepärast ei ole. Kui me räägime eraisikutest, siis seal on ka veel kaks asja, kas see on erasektor või eraisik. Ma ei hakka praegu igaks juhuks statistikast rääkima. Me oleme päris kõrgel selle poolest. Aga seda jällegi siis, kui me vaatame suhet SKT-sse, kui me vaatame absoluutmääras, siis me oleme ikkagi madalal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud kõneleja, aitäh hea ettekande eest! Teie eelkõneleja akadeemik Varblane ütles, et meie naabrid – ta tõi selle välja ka positiivse näitena – on investeerinud pikkade aastate jooksul inimkapitali. Kuigi nende avaliku sektori võlakoormus ühe inimese kohta on umbes 20 korda suurem kui Eesti oma, on need investeeringud ometi olnud mõistlikud, sest need on läinud inimestesse. Ta tõi välja ka selle, et kui inimestel aidatakse arendada oma võimed, siis on nad paindlikumad ja kogu riik on paindlikum. Meie siin oleme käitunud vastupidi. Me ei ole oma

inimestesse investeerinud, meie investeringud inimestesse on n-ö hangunud. Me ütleme, et selleks pole raha.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun küsimus!

Urve Palo

Minu küsimus: mis te arvate, kas meil hakkab üldse kunagi raha olema, kui me praegu oma inimestesse ei investeerime?

Indrek Neivelt

See tuleks nii pikk vastus ja läheks tänasest teemast väga kaugele. Kindlasti me oleme investeerinud, ega me ei saa öelda, et me ei ole üldse inimestesse investeerinud. Kui palju seda on, on iseküsimus. Võib-olla ma asetaksin selle küsimuse üldse teistpidi. Me oleme madala sissetulekuga maast saanud keskmise sissetulekuga maaks. Sellega on suutnud tegelikult hakkama saada paljud, paljud riigid. Aga neid riike, kes on keskmise sissetulekuga maast saanud rikkaks riigiks, võib ühe käe sõrmedel üles lugeda. On selge, et need poliitikad, mida aeti madalamalt tasemelt kesktasemele jõudmiseks, on ühed poliitikad, ja siis pead sa just nagu geneetilist koodi muutma, et saada sellest keskmisest tasemest ülespoole. Samade poliitikate ja samade meetoditega enam ei saa, ei ole võimalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Reet Roos! Palun vajutage klahvile "Sõna"! Ei aidanud? Võtame siis Urve Tiiduse küsimuse ja püüame vahepeal leida tehnilise lahenduse. Palun, Urve Tiidus! Samuti ei ole ühendust. Teeme üheminutilise vaheaja. Me jätkame kell 12.30.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Reet Roos!

Reet Roos

Lugupeetud ettekandja! Akadeemik Urmas Varblane rääkis oma väga põhjalikus ettekandes ka sellest, et praegusel keerulisel hetkel on Hiina loomas abipakette Euroopale ja Ameerikale või pigemini on sunnitud omaenese probleemide tõttu seda tegema. See on küll väga ettevaatav küsimus, aga kuidas see võiks

mõjuda Eestile? Ma saan aru, et ennustamine on tühine töö, aga kui mõelda sellele Hiina domineerimise suunale, ütleme, senisest oluliselt suuremale domineerimisele, siis kuidas see mõjub Euroopale, Eestile?

Indrek Neivelt

Ma arvan, et selleks võiks korraldada omaette koosviibimise, ma ei oska siin paari minuti jooksul küll midagi sellist põhjanevat öelda. Kokku võttes me ei ole Hiinaga võrreldes konkurentsivõimelised ja mida suuremaks läheb vabakaubandus, seda suurem on sealpoolt surve, et meie sissetulekud peavad vähenema, sest Hiinas tehakse enamik asju odavamalt ära. See on võib-olla lühidalt kõik, aga õnneks on meie ees veel väga palju Euroopa riike, kel see probleem on palju suurem. Abipakett on aga lihtsalt üks meede, et mitte lasta seda süsteemi kokku kukkuda. Ega see Hiina eesmärk midagi muud ole, ega nad midagi muud ei taha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Meil kõlab siin paralleelselt veel üks hääl. Loodetavasti saadakse selle tehnilise probleemiga varsti hakkama. Me jätkame praegu Urve Tiidusega, kellel jäi ka küsimus vahele. Neeme Suur on siis järgmine. Palun!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus on väga lihtne. On vana tõdemus, et igast kriisist keegi võidab. Kes võidab sellest kriisist või mida me võidame sellest peale tarkuse, mis me oleme nüüd saanud kõikidest valdkondadest, finantsvaldkonnast, pangandusest jne?

Indrek Neivelt

Ma ei ole nõus selle väitega, et igas kriisis keegi võidab. Keegi kaotab vähem – sellega ma olen nõus. Tavaliselt kaotavad kriisis kõik, aga keegi kaotab vähem. Küsimus on, kui pika perspektiivi järele vaadata. Praegu ma küll ei näe seda, et keegi siin väga suur võitja oleks. Mõni võib ju väita, just nagu Saksamaa oleks suur võitja, aga samamoodi peab ka Saksamaa aru saama, et need säästus, mis on investeeritud eri riikide võlakirjadesse ja igale poole mujale, ei ole enam nii palju väärt, kui nad arvasid neid väärt olevat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Vahepeal informatsiooniks küsijatele, et see oleks ka saalil teada: seoses selle tehnilise rikkega lisasime küsimuste-vastuste ajale neli minutit. Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Euroopa Liidus on mitmeid liite, meil on majandusühendus, meil on tolliliit, meil on raha-liit, Schengeni viisaruum. Tegelikult näitab see lihtsalt seda, et Euroopal on oma riikide paljuse tõttu sisemiselt väga erinevaid huvisid. Iga kord, kui mingisugune erihuvi esile tuleb, nagu näiteks praegu Inglismaa puhul, kes viimasest leppes tagasi astus, tekib mõte, kas Euroopa Liidu alusleping ikka peab. Kas ühel hetkel ei teki ikkagi vajadust Euroopa Liidu põhimõteteid oluliselt muuta ja meil tekibki mitu Euroopat? Kuidas te seda kommenteerite?

Indrek Neivelt

Aitäh! Minu arvates on see põhimõtteliselt ainuvõimalik tee, kui tahta kriisi kuidagimoodi kiiremini ära lahendada. Öeldagi, et me teeme siin tugevama liidu ja kõik, kes tahavad, jäävad ruumi, kes ei taha, mingu välja. Anda mingisugune pool aastat aega mõtlemiseks, aruteludeks kodus. Aga niimoodi, et iga kuu tuleb ülemkogu kokku, otsustab midagi, millel ei ole mingisugust sisu – see asi ei saa kaua kesta. Nii nagu eelmisel nädalal otsustati, et nüüd hakkame automaatselt trahvima neid, kellel eelarve ületab mingisuguse protsendi. Kui mõni arvas, et eelarve ülejääk tuleb 9,5%, tuleb 10,5%, raha ei ole, kuidas sa teda siis trahvid? Mis sa teed sellise riigiga? Võib ükskõik millise otsuse teha, aga kui seal ei ole mingit mehhanismi, siis see ei aita. Kas või seesama EFSF-i limiidi suurendamine kuu aega tagasi, suurendati 440 miljardilt 1 triljonini, aga siis selgub, et ei ole kedagi, kes tahaks tulla seda raha sinna panema. Lihtsalt tehakse natuke tsirkust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh! Austatud ettekandja. Te mainisite oma ettekandes kriisi lahendusteena võimalikke variante: kärpimine, inflatsioonitee, või-

mu tsentraliseerimine. Kas ei ole niimoodi, et lõpuks me näeme ikkagi kõikide nende komponentide kombinatsiooni, et me ei pääse ühestki elemendist? Kusjuures meie huvi peaks loomulikult olema mitte lasta inflatsioonilistel komponentidel domineerida, et põhiline ei oleks mitte kärpimine, nagu teie ütlesite, vaid riigi rahanduse korrastamine laiemalt. Ka tulude suurendamine käib sinna hulka. Nii et kriisi lahendusena me näeme ikkagi kombinatsiooni nendest kolmest elemendist.

Indrek Neivelt

Jah, seda olen ma kogu aeg rõhutanud, et ühtegi puhast stsenaariumi ei ole. On kärpimise stsenaarium, kärbitakse ja samal ajal hoitakse neid, kes peavad kärpima, lõa otsas, ei panda trükipressi käima. Kogu aeg tsentraliseeritakse võimu. See on näha, mis sellise stsenaariumiga meid ees ootab: kogu aeg, järkjärgult, pikkamööda. Kui me tõmbame näiteks paralleeli 2008. aastaga, kui Lehman Brothers kokku kukkus, siis tookord kutsus ju rahandusminister suurte pankade juhid enda juurde ja ütles, et nüüd võtate nii palju riigilt omakapitali juurde. Nad ei saanud küll aru, miks neil seda vaja on, kõik oleks just nagu korras. Aga sellepärast, et panna tulemüür, et kriis ei läheks edasi majandusse. Ma räägin seda selleks, et näidata, kui otsustavalt võideldi sellise kriisi edasiminemisega 2008. aastal Ameerika Ühendriikides. Kui võrdleme seda sellega, mis toimub praegu Euroopas, siis need on nagu öö ja päev.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Me nägime hiljuti, paar aastat tagasi ja mingil määral näeme siiani, kuidas avaliku sektoriga üritatakse erasektorit turgutada. Kui üks riik seda teeb, siis millisenä sa näed selle tegevuse n-ö piiri ületavat mõju? Kui on mõni riik, nagu näiteks Eesti, kes seda ei tee, aga tema ekspordipartnerid teevad seda, kuidas see mõjutab siis tolle riigi majandust, kes seda ei tee, nagu näiteks Eesti?

Indrek Neivelt

See mõjutab väga hästi. Aastal 2009 või millalgi siis ma naersin, et meil on hea ja

lihtne elada: Rootsi riik andis garantii meie pankadele, Soome riik andis oma ehitusfirmadele tööd ja meie ehitajad läksid Soome ehitama ning Air Balticuga me lendasime Läti maksumaksja kulul Euroopasse. Sellega oli siis nii, et nendele jäid võlad, aga meil võlga ei ole. See oli see tulemus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Indrek Neivelt! Teie ettekandes oli üks selline konks. Te ütlesite, et need riigid, kes esindavad seda huvirühma, kellel on suured säästud, peaksid toetama võlakriisist väljumise vahendina kärpimist, ja need, kellel suured laenud, võiksid soosida inflatsiooni kasvu. Selle konksu neelas kohe alla Aivar Sõerd, kes teatas, et meie huvi peaks olema inflatsiooniline komponent alla suruda. Kas te räägiksite täpsemalt, et kui Euroopa valitsustel on mugavam minna inflatsioonilise komponendi peale, kuidas see siis toimuma hakkab? Ei ole ju nii, et lihtsalt üks trükikoda saab suurema tellimuse. Kust see otsus tuleb ja kuidas see niimoodi vaikselt siis kerima hakkab?

Indrek Neivelt

Tuleb jälgida, kuidas Euroopa Keskpank käitub, kui palju ta ostab ja kui palju samal ajal turult raha ära korjab. See on väga keeruline, peaks jälgima mitut raha pakkumist, mitte ainult baasraha M0 või M1, vaid ka kauge-malt, M3, M4. Selle kohta võiks küsida näiteks rahandusministrilt või Eesti Panga presidendilt, kes kord kvartalis annaks teile aru näiteks sellest, kuidas raha pakkumine Euroopas on suurenenud. Seda võib olla täitsa huvitav jälgida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, hea kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Täna, austatud juhataja! Austatud Indrek Neivelt! Ma täna teid ka ettekande eest! Eelmine ettekandja, akadeemik Urmas Varblane ühele küsimusele vastates natuke käsitles seda teemat. Kuidas te prognoosite, kas aasta-poolteise pärast on neid riike, kes kasutavad eurot,

rohkem kui 17, on neid sama palju või on neid vähem?

Indrek Neivelt

See, kui palju riike seal Euroopa eurotsoonis on, on küll põhimõtteliselt küsimus astroloogidele. Ma ei usu, et neid kahe aasta pärast rohkem on, seda ma ei taha kuidagi uskuda. Minu arust ei ole praegu kedagi juurde tulemas. Selles mõttes on veel ka aega, et enne peab täitma oma reeglid ära. Väga palju selliseid julgeid ei ole, kes praegu sisse hüppavad. Ma arvan, et oleks mõistlik, kui oleks vähem. See on minu isiklik arvamus. Minu arust oleks pidanud juba varem mõnd riiki karistama ja proovima, mis saab, siis teaksid teised ka. See on nagu lapse kasvatamine, et kui sa ei karista, siis ...

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Lukas!

Tõnis Lukas

Aitäh väga kokkuvõtva ja ettevaatava ettekande eest! Majanduses on ju selline ideede ja huvide konkurents kasuks. Majanduspoliitika ja poliitika üldiselt, kui me räägime siin poliitilistest riskidest, on selge, et keegi peab olema ka tsentraliseerimise vastu. Kui kõik on suure hirmuga tsentraliseerimise poolt ja näevad ainult selles lahendust, siis joostakse ummisjalu keskpunktist mööda kuhugi järgmisesse äärmusesse ja seal taga kummitavad hoopis uued ohud, midagi tööviljakuse planeerimise, migratsiooni, korrupsiooniga seoses. Miks arvatakse tsentraliseerimisest rääkides, et tsentralisatsioon on ainuke võimalus rahaasjad korda saada? Kas on alust arvata, et tsentraliseerimine lõpeb seal, kus on Saksamaa, kus on Saksamaa rahanduslik kultuur? Aga võib-olla ei lõpe see ei Frankfurdis ega Brüsselis, vaid lõpeb hoopis Napolis?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Küsimuse aeg on täis.

Indrek Neivelt

Sellele küsimusele on jällegi väga keeruline vastata. Põhimõtteliselt saavad kõik aru, et kõik riigid ei saa olla nagu Saksamaa. Saksamaa jooksevkonto ülejääk on suurusjärgus 130–140 miljardit eurot aastas ehk tema eks-

port on suurem kui import. Kõik riigid ei saa sellist asja nagu ülejääk lubada, kellelgi peab ka puudus olema. Kui me ei hakka oma kaupa just Marsile viima ja teenuseid kuskile välja poole pakkuma. Tegelikult ei saa olla, et kõik on mini-Saksamaad täpselt Saksamaa reeglite kohaselt. See ei saa nii olla ja mingisugune raha liikumine üle riigi piiride peab ikkagi jääma. Samas muidugi, kui kuskil jääb nii palju üle, siis kuskil jääb puudu. Ei saa olla, et kõik on tasakaalus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Minu poolt ka aitäh hea ettekande eest ja heade vastuste eest! Minu küsimus puudutab majandusolukorda. Praegu toimub ühelt poolt pankade riigistamine, teiselt poolt ka riigiettevõtete erastamine. Aga nii või naa on arvamus, et neoliberaalne poliitika ja majandusmudel on maastikuks sellele kriisile. Mida teie mõtlete, kuidas see majandusmudel peab ennast edaspidi muutma?

Indrek Neivelt

Aitäh! Ma arvan, et praegu tegeldakse liiga palju sellega, kuidas olemasolevat süsteemi käigus hoida. Et paneme veel kuskilt mingisuguse raha juurde, kas või laenamine hiinlastelt või Venemaalt või kelleltki veel, et saaks seda süsteemset *status quo*'d hoida. Tegelikult see süsteem ei toimi enam. See mudel, mis on praegu, näitab, et ta käriseb igast küljest. Minu arvates on üks võtmesõna, et vaja on rohkem vastutust. Praeguse kriisi probleem on see, et poliitikud on tegelikult vastutustundetud. Selleks et saada valitud, antakse suuri lubadusi. Suurettevõtete juhid, börsiettevõtete juhid mõtlevad, kuidas elada üle järgmise kvartaliaruande esitamine, et keegi sind maha ei võtaks. Vanasti olid pereettevõtted, mõeldi selle peale, et ma pean oma firma pojale edasi andma ja sealt veel edasi. Aga nüüd on horisont kolm kuud, kui ma häid tulemusi ei näita, siis võetakse maha. Ja siis tehaksegi selliseid lühiajalisi otsuseid, nii firmajuhtide kui ka poliitikute poolt. See on minu arvates see, mis on selle kriisi sügavalt tekitanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, hea ettekandja, väga huvitava ettekande eest! Iga kord, kui me arutame siin Euroopa Liidu asju, tuleb mul meelde selline vene vanasõna, et ühel on supp vedel ja teisel jälle pärlid väikesed. Tegelikult on see Euroopa Liit ju väga ebahütlane, isegi kriisi olukorras, isegi kui me vaatame, ma ei tea, eakate osakaalu või iivet või mida iganes. Me räägime kogu aeg sellest, et elatustase hakkab paratamatult allapoole liikuma. Mis te arvate, kui proportsionaalselt see hakkab juhtuma? Ja kui jälle kasutada seda supi ja pärlite metafoori, kas siis Eestil on vähimatki lootust liikuda sellel redelil ikkagi ülespoole ja arutada pärlite, mitte supi üle?

Indrek Neivelt

Ma ütlesin oma kõnes ka, et tõenäoliselt on ikkagi nii, et kuna meie tase on madalam, siis me peaksime olema paindlikumad. Meil ei ole sellist ametiühingut, nagu on teistes riikides, mis väga palju sellist paindlikkust ära võtab. Selle koha pealt me oleme nagu hästi ette valmistunud. Aga selle kohta, kas erinevusi on ja kui palju nad segavad, võib jällegi öelda, et klaas on kas pooltühi või pooltäis, et teise poole pealt erinevused kindlasti ju ka rikastavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on üks lihtne küsimus. Te rääkisite sellest, et praegu meil Euroopas muudkui kärbitakse ja neid probleemseid riike hoitakse lõa otsas. Sellest jäi kuidagi kõlama, et te pooldaksite raha trükkimise varianti kui ühte olulist komponenti probleemi lahendamisel. Selline saksalik mõtlemine on viimasel ajal natuke pehmenenud, aga üldiselt ollakse sellele vastu. Ma ei usu, et see on põhjustatud ainult sellest, et see läheb vastuollu mõne kultusmajandusteadlase teooriaga. Tõenäoliselt on ka mõned makromajanduslikud ohud, mis raha trükkimisega kaasnevad. Kas te peate neid oluliseks või mitte?

Indrek Neivelt

Aitäh! Ma pean neid väga oluliseks. Nagu ka eelkõneleja mainis, kui me anname sellise signaali, et hoiustada pole mõtet, siis see on edasiantav järgmistele põlvedele ja see ei ole kindlasti mitte hea signaal. Aga põhjus, miks ma olen pigem inflatsiooni poolt, on see, et minu arvates on see vähem valus kui minna praegu seda spiraali mööda, et me kärbime ja majandus langeb. Kui riigi võlakooormus on näiteks 80% – 80% SKT-st – ja oletame, et majandus langeb 5% ning eelarve on üle 5% puudujäägis – mõelge sellele, milline on siis järgmisel aastal riigivõla protsent SKT-st! Kui- gi võib öelda, et nad tegid tublit tööd, nad kärpisid oma kulutusi. Sa lihtsalt lähed spiraali ja sealt on väga raske välja saada. Miks vanasti, kui kõikidel riikidel oli oma valuuta ja riik selles majanduslikult kinni jooksis, devalveeriti enamasti ikka rohkem, kui vaja läks? Sellepärast, et saaks põhja kätte – siis hakkad edasi ülespoole minema. Aga praegune lõputu allapoole liikumine on väga raske ja pikaajaline.

Aseesimees Laine Randjärv

Sellega lõpetame küsimuste-vastuste osa selles päevakorrapunktis. Suur aitäh ettekandjale Indrek Neiveltile! (Aplaus.) Avan läbi-rääkimised. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! Ma arvan, et tänasest aru- telust oli nii mõneski mõttes Riigikogule kasu. Kui sügisistungjärgu alguses oli valitsusel tuline kiire, et euro päästepaketi ratifitseerimine Riigikogus läbi suruda, siis anti lubadus, et millalgi peale EFSF-i lõpphääletust hakatakse teemat Riigikogus ka sisulisemalt arutama. Millegipärast seda aga peljati ja mingit tege- likku soovi selleks näiteks rahanduskomisjoni poolt pole siiani märgata. Seetõttu ma arvan, et tänased ekspertide väga sisulised ettekanded ja võimalus esitada küsimusi olid väga vajalikud nii avalikkusele kui ka meile endile, andmaks märku, et Riigikogu täiskogu ongi just see koht, kus peab Euroopa võlakriisist ja selle mõjudest Eestile enam kõnelema.

Eesti meediaruumis viibides on loomulikult selge, et võlakriisi tagaplaanile jäämise põhjus ei ole mitte olukorra paranemine, sest reaalsuses keskendutakse Euroopa võlakriisi kon-

tekstis praegu siiski vaid pikaajalistele lahen- dusele ning lühiajalises perspektiivis püsib euroala stabiilsus väga õhukesel jääl. Euroopas ei ole ühtset filosoofilist arusaama kriisi la- hendustest. Kriisi puhkedes tegeldi selle lee- vendamisega, tegeldi peaaegu kõigis riikides peale Eesti, aga nüüd on siis kokku lepitud, et leevendamisele peab järgnema kärpimine. Nii nagu ka 1930. aastate kriisis pendeldati nende kahe vahel, on nüüdki ühtne arusaam, mida tuleks teha, sündimata.

Eelmise nädala reedel Brüsselis lõppenud Euroopa Ülemkogul lepidi kokku uues fiskaal- kokkuleppes ning tugevamas majanduspolii- tika koordineerimises. Uue fiskaaldistsipliini aluseks on valitsuse eelarve tasakaalu nõue, mis tähendab, et aastane struktuuriline defitsiit ei või ületada 0,5% SKT-st. Struktuuriliselt tasandatud eelarvepositsioon võtab lisaks no- minaalsele eelarvepositsioonile arvesse ka ma- janduse tsüklilisust ning ühekordseid asjaolu- sid. Lisaks sellele peavad liikmesriigid kirjuta- ma selle nõude ka põhiseaduse või samaväär- sete õigusaktide tasandil oma õigussüsteemi ja väga oluline on, et kokku on lepitud automaat- setes sanktsioonides, mis rakenduvad, kui riik reegleid rikub. Samuti otsustati seal, et kiiren- datakse ESM-i lepingu jõustumist. Meie jaoks muutunud olukorras jõustub see niipea, kui selle on ratifitseerinud liikmesriigid, kes esin- davad 90% kapitalikohustustest. Ka meie enda valitsus toetas seda, et konsensuspõhimõte ka- dus. Laias laastus on siis eesmärgiks seatud, et ESM jõustub 2012. aasta juulis.

Aga olukord muutub päevadega ja neli päe- va peale viimast kokkulepet oleme olukorras, kus Itaalia võlakirjade intressid on taas kasva- mas ja sama kasvutendents on ka Hispaania võlakirjade intressimääradel. Reitinguagentuur Moody's on andnud viimasele valitsusjuhtide kriisiistungile hinnangu, et see on lihtsalt üks paljudest kriisi jooksul toimunud tippkohtu- mistest, mis midagi uut ei pakkunud. Sama seisukohta jagas ka meile esinenud majandus- ekspert Indrek Neivelt.

Aga Eesti jaoks on nende otsuste tegemise juures oluline ka küsimus, et kui meie pea- minister läheb sellistele kohtumistele ja on valmis ära andma osa Eesti suveräänsusest, siis kust võtab ta selleks volitused. Seekord pa- ni küll Suurbritannia valitsusjuht Euroopa Lii- du aluslepingu muutmisele veto, kuid meie

peaminister oleks vastasel korral kõhklematult andnud lubaduse, milleks tal volitused puudusid. Peaminister on saanud oma positsiooni valijatelt vaid laenuks ja tal ei ole õigust laenuks saadud otsustusõigust edasi laenata. Vähemalt mitte siis, kui ta ei ole saanud selleks volitusi.

Jutt, et uued eelarvedefitsiidi nõuded ei ole Eesti jaoks mitte mingisugune probleem, sest struktuuriline eelarvepositsioon oli Eestis isegi 2009. aastal ülejäägis, on ka üheülbaline. Seades selliste kriteeriumide täitmise esmatähtsaks, on Eesti olnud kiire maksutõusu ja hiiglaslike kärbeta maa, mis on tekitanud Eesti inimestele tõsiseid probleeme.

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Kadri Simson

Aga meie eelarve ongi heas seisus just sel põhjusel, et neid kriteeriume on peetud esmatähtsaks. Oma osa mängib selles kindlasti ka meie ekspordi sihtmaade senine majanduse elavdamise poliitika. Kui me nüüd soovime kõigile neile riikidele, et lähtuge ainult kärpimisest, võtke seda kui ainuvõimalikku lahendust, siis me eirame tõsiasja, et meie eelarve planeeritav tasakaal püsib suuresti ekspordil nendessesamadest riikidesse. Mis annab meile alust oodata, et just Eestis toodetakvad kaubad ja teenused ei kaota kärpimiskavale üle minevates riikides turgu? Piltlikult öeldes ootame, et vahendeid, mida peaks investeerima majanduskasvu soodustavatesse instrumentidesse, tuleb kulutada vaid võla kiireks vähendamiseks. Seetõttu väide, et Eesti riigil on väikene võlg ja me peaksime soosima kärpimist ning igati vastu seisma inflatsioonilistele vahenditele, eirab tõsiasja, et Eesti inimestel ja ettevõtetel on võlakooormus Euroopa tasemel ikkagi päris suur.

Võlakriisi tagajärjel on näha, et Euroopa hakkab muutuma riikide liidust üha enam liitriigiks. See aga tähendab, et Euroopa Liidu roll liikmesriikide maksupoliitikas muutub järjest olulisemaks. Üheks probleemseks kohaks saab kindlasti nn klassikalise ettevõtetulumaksu puudumine Eestis. Juba 2004. aastal oli Sarkozy pahane, et Euroopas leidub riike, kes on piisavalt vaesed, et võtta vastu mitmesuguseid toetusi, kuid samas piisavalt rikkad, et

tegelda dumpinguga, milleks reinvesteeritud kasumi vabastamine tulumaksust kahtlemata on. Eelmisel nädalal soovitasid Saksamaa kantsler Angela Merkel ja Prantsusmaa president Nicolas Sarkozy oma ühises kirjas Euroopa Ülemkogu eesistujale Herman van Rompuyele edaspidi kehtestada ühtse ettevõtte tulumaksu. See aga tähendaks senise ettevõtte tulumaksu süsteemi muutust Eestis. Me peame Euroopa foonil üle vaatama ka Eesti maksulahendused, sest praegu on ju tehtud kingitus kõige jõukamatele ja väiksema sissetulekuga inimesi on koormatud üle jõu käivate maksudega. Sellel suurel Euroopa võlakriisi foonil tuleks Eestil oma suhtumises Euroopasse loobuda ka kaksikmoraalist, kus valesid poliitikaid ollakse valmis kiirlahendustega omaenda eelarve rahaga kinni maksuma, aga õiglasi lahendusi keeldutakse iga hinna eest Euroopast üle võtmast.

Ma loodan, et selliseid arutelusid nagu täna näeme Riigikogu saalis veel, ja ootan, et järgmisena näitab initsiatiivi Riigikogu rahanduskomisjon, kes kindlasti on seatud sellel teemal tõsisemaid debatte üleval hoidma. Täna kõiki, kes on saalis lõpuni vastu pidanud! Ma arvan, et nii suur ja aktiivne osavõtt, kus kõik küsijad ei saanud oma küsimusi esinejatele esitada, näitab selliste debattide vajalikkust siin Riigikogu täiskogus. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh, Kadri Simson! Järgmisena palun Aivar Sõerd Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Head kolleegid! Valdav enamik eksperte on selgelt üksmeelel selles, et Euroopa võlakriisi lahendamine on meie kõigi ühine huvi ja meie huvides. Seda rääkisid ka meie väga head ettekandjad. Probleemi mitmetunnistamine ja lahendamata jätmine viib suure tõenäosusega ülemaailmse majanduslanguseni koos sellega kaasneva tööpuuduse ja poliitilise ebastabiilsusega.

Euroopa võlakriisi põhjusi võib lugeda üles arvukalt. Siin on räägitud konkurentsivõime kriisist, panganduskriisist, usaldusvääruse ja poliitilisest kriisist, aga peamine algpõhjus on enamiku Euroopa riikide pikaajaline jätkusuutmatu eelarvepoliitika ja pikemas perspektiivis

teostumatu soov ehitada heaoluühiskonda üles laenude abil. Laen tuleb tagasi maksta koos kuluka intressiga. Üle jõu elavad riigid on juba ette ära kulutanud nii oma järgmise aasta eelarve, mõned riigid ka oma ülejäägist aastate eelarved. Samuti ei ole kokkulepitud reeglitest kinni peetud, mis on üks kriisi põhjuseid. Eesti on viinud ellu teistsugust, ratsionaalset ja tulevikuväljavaateid arvestavat eelarvepoliitikat. Praegu peame aitama lahendada olukorda, mille tekkimises me ise kuidagi süüdi ei ole.

Euroopa Liidu otsusetegijaid on süüdistatud selles, et senised otsused pole olnud piisavalt kiired ega vajalikult mõjusad. Eelmise nädala reede hommikul lõppenud Euroopa Ülemkogu otsused tulid varasematega võrreldes sedavõrd mõjusamad, et on suutnud isegi finantsturgudele väikest mõju avaldada. Tõsi, esimestel päevadel peale otsust pole see mõju olnud ülemäära suur, aga võib aimata, et mingi muutus on toimunud. Väga tähtis on, kuidas ülemkogu otsuseid hakatakse reaalselt ellu viima, pealegi vajavad mitmed regulatsioonid veel lõplikku väljatöötamist.

Eesti on väga selgelt avaldanud valmisolekut otsustusprotsessis osaleda ja meie panus on kindlasti väga väärtuslik. Väga lihtne on kritiseerida ja taandada ennast kõrvaltvaataja-kritiseerija rolli, aga siinkohal ma tahaksin küll kõiki Riigikogus esindatud erakondi kutsuda üles tegema konkreetseid ettepanekuid. Konstruktiivne kriitika peab loomulikult olema protsessi osa, aga eelkõige stabiilsusmehhanismiga liitumisele vastu hääletanud fraktsioonilt ootaksin küll konkreetseid ettepanekuid või konkreetseid alternatiive. Neid ei ole kuulda olnud.

Euroopa Liidu liidrid otsustasid viimase otsusega varasemast jõulisemalt sekkuda rahanduspoliitika kujundamisse ja muuta rangemaks seni kokku lepitust kinnipidamist. Ilmselgelt ollakse siin õigel teel. Riikide laenukoormus kasvab paraku seni, kuni eelarved on defitsiidis. Ka SKT suhtes 3% suurust defitsiiti tuleb ju mingisugusest allikast finantseerida. Ja kui riigil reservid puuduvad, siis saab selliseks allikaks olla vaid laen. Seega saab riikide laenukoormus hakata kahanema vaid eelarve tasakaalu olukorras ning selle põhimõtte sätestamine riikide kokkuleppes on olukorra lahendamiseks ja edasiminekuks hädavajalik. Eesti on üks vähestest liikmesriikidest, mis on suut-

nud hoida eelarve tasakaalus. Tõsi, ka meie järgmise aasta eelarve on ühekordsete mõjude tõttu kavandatud defitsiidis olevana.

Palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Aivar Sõerd

Viimase ülemkogu otsuse valguses peame aga ka meie olema edaspidi veelgi konservatiivsemad. Liikmesriikide eelarved peavad edaspidi olema tasakaalus või ülejäägis ja see põhimõtte loetakse täidetuks, kui iga-aastane struktuuriline eelarve puudujääk ei ületa 0,5%.

Septembris arutasime Riigikogus Euroopa Finantsstabiilsuse Fondile võlakohustuste garantii andmise küsimust. Sellesse protsessi panustanud erakonnad mõistsid, et paremat lahendust kellelgi pakkuda ei olnud. Viimaste otsuste tulemusel muutub stabiilsusfond tugevamaks ja alaline fond ESM tuuakse ettepoole. Lisanduvad Euroopa Liidu rahandusministrite juba varem kokku lepitud meetmed, milleks on võlakirjade osaline garanteerimine ja kaasinvesteeringufondide loomine.

Nii et kokkulepped peaksid olemuslikult olema aluslepingu muudatused, kuid paraku on poliitiline reaalsus selline, et saavutati vaid liikmesriikide kokkulepe. Aga edasiminekuks on see kindlasti ja ei saagi loota, et pika aja jooksul kujunenud võlakriisi saab lahendada kiiresti ja efektselt. Ilmselgelt on need tuntavad ja tänasest päevast kaugemale ulatuvad sammud, kuid kriisi lahendamiseni on veel pikk tee käia. Ilmselgelt on ka meil väga palju tööd teha ja määrav roll on Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonil. Komisjonil peab olema võimekus sekkuda juhul, kui valitsuse ettepanekud ei ole sellised, nagu on Riigikogu enamuse arusaamine. Eelkõneleja väide selle kohta, et viimasel ülemkogul ei olnud peaministril volitusi, ei ole õige. Palun vaadake, mis volitused ELAK andis ja milline oli Eesti riigi positsioon!

Aga veel kord ettepanek kritiseerijatele: tehke konkreetseid ettepanekuid, pakkuge välja alternatiivid! Iga arutelu, konstruktiivne arutelu on edasiviiv ja tuleb asjale kasuks. Aga kriisi lahendamises osalemisel seisab meil veel väga suur töö ees. Jõudu selleks meile kõigile! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun järgmisena Rannar Vassiljev Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid, nii palju kui teid veel saali jäänud on! Kõige olulisem, mida vahest meil ja tegelikult üldse laiemalt maailmas tänasest võlakriisist ja sellega vahetult seotud ning sellele eelnenud finantskriisist õppida on, on see, et majanduses äärmuslikud meetodid pikas perspektiivis ei toimi. Ei toimi see, kui kummardada turufundamentalismi, uskuda pimesi, et nähtamatu käsi kõik probleemid vea- tult lahendab, ja samamoodi see, kui uskuda, et avalikus sektoris pikalt üle jõu ja võimete elamine kuidagi kätte ei maksa või et põhjendamatu- tult ja läbi mõtlemata saab avaliku sektori rahaga erasektorit toetada. Majanduses on oluline, et see oleks stabiilne ja sellel oleks suurem potentsiaal, mõistlik, paindlik ja tasakaalukas lähenemine. Seda nii vaba turu, riikide kui ka riikidevaheliste institutsioonide mõttes. See on kahtlemata väljakutse maailmale, see on kahtlemata väljakutse Euroopale ja see on kahtlemata väljakutse ka Eestile, sest siin oleme kahjuks kaldunud samuti ühte äärmusesse.

Kui me räägime Euroopa võlakriisist, siis selle võti ei peitu ainult konservatiivsetes eelarvekärbetes, mis mulje meediast, kui vaadata valitsusliikmete väljautlemisi, tihti võib jääda. Turgude jaoks on see liiga pikaajaline protsess ja ainuüksi sellega turgude usaldust ei taasta. Kui me vaatame eile toimunud ja täna väga palju fookuses olevaid Itaalia järelturumüüke, siis 10-aastaste võlakirjade tootlus läks kaugelt üle 7%, mida täna on siin ka välja toodud ja mis on üsna kriitiline piir. Ainult keskpank suutis selle sinna 7% peale tagasi osta. Nii et tegelikult ka nendesamade eelmise nädala otsuste raames fundamentaalset muutust turgudel toimunud ei ole ja ma arvan, et seda tuleks ausalt tunnustada. Mis puudutab eelmist nädalat, siis kindlasti on pikas perspektiivis õige ja mõistlik, et lepitakse kokku eelarveraamistiku- d, mille sisse tuleb jääda, ja ka vastavad karistused, kui neid reegleid ei täideta. Selles suhtes on sotsiaaldemokraatide jaoks kindlasti probleem Briti parempoolsete käitumine ja väga selgelt riiklike huvide eelistamine. Riiklike huvide eelistamise all võib paljuski silmas

pidada ka mõnevõrra populistlikku lähenemist, sest ma ei ole absoluutselt kindel, et see lähenemine pikas perspektiivis brittidele kasulik on.

Kindlasti on meie jaoks äärmiselt oluline, et Euroopa oleks ühtne ja Euroopa oleks toimiv. Lisaks sellele, mis eelmisel nädalal kokku lepiti, on kahtlemata äärmiselt oluline teada, et tänane keskpank, kelle põhiline tegevus peaks olema hinnastabiilsuse tagamine, nii piiratud funktsioonidega maailma keskpankade konkurents- is pikalt tegutsema võimeline ei ole. Seetõttu tuleks Euroopa Keskpanga funktsioone kindlasti laiendada. Loomulikult tähendab see, et sealjuures tuleb tagada vastav raamistik, mis võimaldaks tal ka pikaajaliselt toimida.

Palun kolm minutit lisaks!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Rannar Vassiljev

See omakorda tähendab aga, et riikidel tuleb loobuda mitmesugustest dogmadest. Kindlasti on tulenevalt ajaloost mitmel Euroopa riigil põhjusi, miks sellist paindlikku ja tasakaalukat lähenemist on keeruline oma riigis läbi suruda. Eesti jaoks on ühtne Euroopa ja toimiv Euroopa kahtlemata väga oluline. On oluline majanduspoliitiliselt, aga tegelikult samamoodi oluline ka geopoliitiliselt. See tähendab, et aeg-ajalt tuleb meil teha keerulisi otsuseid, mis võib-olla ei pruugi meile endale meeldida, mis ei pruugi meie valijatele meeldida, ja kahtlemata on see võimalus teatavaks populismiks. Arvestades seda, et Eestil on väga avatud majandus ja meie taastumine on praegu paljuski baseerunud ekspordil, mis omakorda on saanud lisavõimalusi selle tõttu, et teatud riigid on oma majandust avaliku sektori rahaga toetanud. Ja seda, millised negatiivsed mõjud on maailmamajanduse langusel, Euroopa majanduse langusel, nägime väga drastiliselt siis, kui Eesti pidi üle elama 20%-lise majanduslanguse. Seetõttu tuleb öelda, et meie jaoks on äärmiselt oluline, mis toimub Euroopas, mis toimub maailmas. Me ei saa kuidagi nõustuda Rahandusministeeriumi kevadel väljendatud lähenemisega, et Euroopas ja ka Ameerikas toimuv ei ole Eesti jaoks oht. Augustikuu majandusprognosisega, millele on üles ehitatud meie eelarve, seda suhtumist

küll pisut muudeti, öeldes, et see oht on olemas, kuid selle realiseerumine on vähetõenäoline. Ma arvan, et siin on meie valitsus tänaseid riske selgelt alahinnanud.

Ma alustasin sellega, et tuleviku jaoks on majanduses vaja leida tasakaal, ja selle tasakaaluga tahaksin ka lõpetada. Kasutaksin Nobeli majanduspreemia laureaadi Joseph Stiglitzi sõnu, mis võtavad väga hästi kokku selle, mida sotsiaaldemokraadid näevad Euroopa ja maailma majanduse ning ka Eesti majanduse ees seisvate väljakutsetena. Kas me kasutame võimalust luua uus finantssüsteem, mis teeks seda, mida inimesed sellelt ootavad; luua uus majandussüsteem, kus rikaste ja vaeste vaheline lõhe ei suureneks, vaid väheneks; ja mis kõige tähtsam, luua uus ühiskond, kus igal inimesel oleks võimalik teoks teha unistused ja realiseerida oma potentsiaal, kus tekiks kodanikud, kes elavad ühiste ideaalide ja väärtuste järgi, kus tekiks kogukond, kes suhtuks meie planeeti lugupidamisega, mis pikas perspektiivis on lausa paratamatu? Need on võimalused. Tõsine oht on, et me jätame need kasutamata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun Margus Tsahkna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana! Kokku kaheksa minutit.

Margus Tsahkna

Head kolleegid! Lugupeetud juhataja! Tänapäevane teema, mida siin saalis on arutatud, on väga tõsine teema, millega kõik Euroopa riigid ja ka mitte ainult Euroopa riigid peavad silmitsi seisma. Euroopa võlakriisi, majanduskriisi taustal on väga vähe räägitud sellest, et samasugune kriis on ka Ameerika Ühendriikides. Millised on need mõjud, mis saavad olema ja mis maailmamajanduses selles globaalses kriisis juba on, seda me tegelikult ei tea. Võib-olla küsitakse ka meilt kui Eesti Riigikogu liikmetelt, et miks me seda arutame, meist ju midagi ei sõltu. Ma arvan, et just nimelt seetõttu, et me kuulume täieõiguslike liikmetena Euroopa Liitu, eurotsooni, on meie sõna vähemalt formaalselt ja moraalselt sama kaaluga, nagu on kõige suurematel riikidel selles ühenduses. Seda enam peame valjuhäälselt ja õiglusele tuginedes rääkima nendest probleemidest ja konkreetsetest sammudest, nagu

minu kolleeg Aivar Sõerd siin juba enne oma sõnavõttu ütles, ja me peame tegema seda julgelt.

Kuna Eesti on avatud majandusega riik ja väga väikese avatud majandusega riik, siis jõudis see esimene kriis meieni võib-olla kõige valusamalt. Tõepoolest, meie majandus kukkus, meie tööpuudus kasvas drastiliselt. Ma tahan aga öelda kõikidele kolleegidele kõikidest erakondadest, et minu meelest hindasid meie poliitilised erakonnad ja ka parlament tol hetkel seda olukorda adekvaatselt. Meil oli eesmärk ühineda eurotsooniga, kuid ma olen jätkuvalt kindel, et ka ilma selle eesmärgita oleksime pidanud astuma neid samme, mis me astusime. Me kärpisime avaliku sektori kulusi, me võtsime eesmärgiks saavutada eelarve tasakaal või vähemalt mitte minna miinusesse rohkem kui 3%, millega me ühiselt siin hakkama saime. Seetõttu on meil võlakriisis olles moraalne õigus just nimelt rahvusvahelisel tasandil sellest teemast rääkida ja ka meie kolleegid teistest Euroopa riikidest on käinud siin ning küsinud meie käest, kuidas me olime võimelised tegema need otsused oma riigis niimoodi, et nendel oli rahva toetus. Nüüd on enamik teisi Euroopa riike täpselt samasuguste või veelgi drastilisemate otsuste ees, sest siiani taheti tõe ees oma silmad sulgeda.

Euroopa Liitu ja eurotsooni on süüdistatud selles, et otsustusprotsessid on aeglased ja selles mõttes ebapiisavad, nagu üks ettekandja siin enne ütles, et vaadatakse lühikest perspektiivi. On süüdistatud, et me oleme rahvusriikide liit selles mõttes, et pidevalt on mõnes riigis toimumas sisevalimised. Ka viimane tippkohtumine näitas, et võib-olla suuresti sisepoliitilistel põhjustel otsustas Suurbritannia konsensuspoliitikat mitte toetada. Need debatid, mis praegu Suurbritannias toimuvad, ei ole võlakriisist ja Euroopa majanduskriisist väljumisel edasiviivad jõud. Seda enam peame olema ka rahvusriigina ettevaatlikud ja hoidma silma peal, et me ilma diskussioonideta ei läheks vastu Euroopa Liidu aluslepingute muutmisele. Me peame need diskussioonid pidama oma ühiskonnas ära ka sellepärast, et majanduskriisis, mis on täna globaalne, on väärtuspoliitika tahes-tahtmata asendumas rohkem praktiliste otsustega. Seetõttu ma arvan, et pikas perspektiivis on just nimelt Eesti riik see, kes peab

rääkima jätkuvalt väärtustel põhinevast majanduspoliitikast ja rahanduspoliitikast.

Kaks aastat tagasi hakkas IRL erakonnana rääkima sellest, et lisaks avaliku sektori kärbele peame põhiseadusesse sisse viima eelarve tasakaalu nõude. Nüüd on Euroopa jõudnud sinnamaani, et see idee on tiptasemel heaks kiidetud. Mul on hea meel tõdeda, et kuigi olid seisukohad, et põhiseadusesse võib-olla ei saa või pole ka mõtet seda sätet sisse viia, tuleb see süsteem vähemalt eelarve baasseadusesse sisse kirjutada. Ka Rahandusministeerium valmistab juba seda eelnõu ette, et saata see meile aruteluks ja loodetavasti ka vastuvõtmiseks.

Nii nagu Euroopa teistelgi riikidel toimuvad ka meil iga nelja aasta tagant valimised riigi tasemel ja sotsiaalkomisjoni esimehena ma näen, kuidas meie rahvas oli meiega koos sellel raskel hetkel, kui me pidime tegema kärpeid. Nii et tegelikult oli ühiskonna toetus sellele olemas. Kuid Eesti inimesed küsivad meie käest, ma arvan, kõigi käest, kas me peame jätkuvalt minema konservatiivset teed, jätkuvalt oma kulutusi kärpima, jätkuvalt jälgima eelarve tasakaalu olukorras, kus me kõige madalama eelarve võlakoormusega riigina võiksimme võtta laenu ja rahuldada neid ootusi, mis on suuresti seotud sotsiaalvaldkonnaga. Ma näen ka seda, et järgmiste aastate jooksul on kindlasti poliitiline kiusatus anda inimestele väga suuri lubadusi minna võla suurendamise teed või mingit teist teed pidi, et just nimelt sotsiaalseid hüvesid ja sotsiaalseid toetusi kasvatada. Siin ma tahan öelda, et Eesti peab jätkuvalt järgima konservatiivset liini ja pigem oma riigikorralduse efektiivistamise kaudu jõudma iga inimeseni personaalselt.

Ma viskan siin üles ka ühe konkreetse mõtte. Võib-olla peaksime siis, kui me hakkame arutama, kas kirjutada riigieelarve baasseadusesse sisse riigieelarve tasakaalu põhimõte, mõtlema ka selle üle, kas me ei peaks andma Riigikogule, parlamendile õiguse kehtestada näiteks kolme- või nelja-aastase tsükli arvestuses riigi kulutuste lagi. See annab valitsusele mitte ainult aastaks, vaid ka järgmisteks aastateks ette konkreetset raamid, et arvestada võimalike kulutuste lagesid ja korrigeerida selles suhtes oma poliitikat. See on üks mõte, mille ma tahaksin tänasele arutelule lisada.

Ma soovin, et Eesti hääl kõlaks meie kõigi kaudu, valitsuse kaudu Euroopas ja kõigis

nendes rahvusvahelistes organisatsioonides, mis tegelevad rahvusvahelise võlakriisiga, võimalikult selgelt ja arusaadavalt, kuna me oleme üks väheseid riike, kellel on selleks olemas moraalne alus ja kellel on olemas ka kogemus. Jõudu kõigile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised selles päevakorrapunktis. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Euroopa võlakriis ja selle mõju Eestile" arutelu on lõpetatud.

4. Ühistranspordiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (115 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Liigume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ühistranspordiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 115 teine lugemine. Palun ettekandjaks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu 6. detsembril 2011. aastal. Esitatud muudatusettepanekuid tutvustasid ja kommenteerisid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna nõunik Rein Lätt ning veondu- ja liiklustalituse juhataja Priit Vene. Priit Vene selgitas, et algselt tegid ettepanekuid nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kui ka autoettevõtete liit ning taksojuhtide liit. Taksojuhtide liit esitas kaks ettepanekut, millest üks puudutas taksopeatuste kasutamist. Selle ettepaneku sisu oli, et kõigil taksovedajatel peaks olema võrdne ligipääs taksopeatustele. MKM-i seisukoht oli seda mitte toetada, sest nende nägemuse kohaselt peaks kogu taksonduse regulatsiooni, sealhulgas ka taksopeatustele ligipääsu küsimust, vaatama taksonduse regulatsiooni kogumina ja suure ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu raames.

Teises ettepanekus, mis tuli nii taksojuhtide liidult kui ka autoettevõtete liidult, paluti kaaluda, kas oleks võimalik muuta turulepääsu dokumendid ja sertifikaadid elektroonseks. MKM kaalus seda ettepanekut, kuid leidis, et

selle puhul on takistuseks näiteks taksojuhtide sertifikaatide ühtse registri puudumine. MKM töötab selle kallal, et kunagi saaks olema register, kus oleksid sees kõikide kohalike omavalitsuste taksojuhtide sertifikaadid, mida ka politseil oleks võimalik maanteel kontrollida.

Juhtivkomisjoni ettekandjana märkisin, et töörühmas leiti samuti, et eespool mainitud ettepanekuid ei ole käesoleva eelnõu raames mõistlik käsitleda, eriti seetõttu, et 2012. aasta esimeses pooles jõuab Riigikokku suur ühistranspordi seadus, kus need teemad tulevad sisse konkreetsete läbitöötatud ettepanekutena. Lisaks märgiti komisjonis, et välja jäi Sise-ministeeriumist tulnud ettepanek, kus paluti lisada sellele eelnõupaketile teeseaduse muudatus. Ettepaneku sisuks oli anda kohalikule omavalitsusele õigus määrata sunniraha, kui teomanik näiteks ei pea hooldenõudest kinni, aga see säte liideti õiguskomisjonis menetleva politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõuga.

Komisjon arvestas konsensusega seitset muudatusettepanekut. Konsensusega otsustati saata valitsuse algatatud eelnõu 115 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks s.a 13. detsembril, teha täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi s.a 15. detsembril ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur aitäh, Toomas Tõniste! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Vaatame läbi muudatusettepanekud. Muudatusettepanekud 1, 2, 3, 4, 5, 6 ja 7. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku teine lugemine lõpetada ja käesolevaga ongi seaduseelnõu 115 teine lugemine lõpetatud.

5. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (124 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume viienda päevakorrapunkti juurde. Selleks on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse

eelnõu 124 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Reet Roosi!

Reet Roos

Hea ettekandja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 124 esmaspäeval, 5. detsembril 2011. Meeldetuletuseks, et see on eelnõu, millega me teeme kaks muudatust. Esimene neist võimaldab alates järgmise aasta 1. jaanuarist lapsehoidjana töötada mitte ainult neil, kellel on lapsehoidja kutsetunnistus, vaid ka teistel inimestel, kellel on selleks sobivad oskused ja teadmised. Teise muudatusega saab määrata hooldaja täiskasvanud isikule, kes lisaks eestkostele vajab ka hooldamist. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud, aga teksti on tehtud keelelisi ja tehnilisi täpsustusi, mida komisjoni liikmed konsensusega ka toetasid. Otsustati teha ettepanek suunata eelnõu 124 kolmandale lugemisele s.a 15. detsembril, panna see lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Otsus tehti konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas juhtivkomisjoni ettepanek oli teine lugemine lõpetada? Aitäh! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid ei olnud. Nagu selgub, on juhtivkomisjoni ettepanek teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

6. Vabariigi Valitsuse seaduse, avaliku teenistuse seaduse, riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse ning audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (109 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane päevakorra kuues punkt on Riigikogu liikmete Eiki Nestori, Kalev Kotkase, Kalvi Kõva ja Sven Mikseri algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse, avaliku teenistuse seaduse, riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse ning audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 109 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Tegemist on iseenesest väga lihtsa sisuga seaduseelnõuga, aga üks lihtne liigutus vajab mitut muudatust mitmes seaduses. Eelnõu algatajate mõte on lihtne: kehtiv Vabariigi Valitsuse seadus näeb ette ka sellise ametikoha nagu abiminister ja meie ettepanek on lühidalt ja selgelt see ametikoht kaotada.

Seda järgmistel põhjustel. Kõigepealt räägib juba meie põhiseadus ministrist kui Vabariigi Valitsuse liikmest. Seetõttu on sellise ametikoha sisseviimine põhiseaduse mõttes küsitav, et kes see abiminister siis on, abivalitsust meil ju teatavasti ei ole. Teiseks on see ametikoht põhjustanud ebaselgust ka üldises valitsemisstruktuuris. Meil on tänaseks selge, kes on portfelliga minister. See on minister, kelle ametikoht luuakse poliitilise kokkuleppe alusel, ühtlasi määratakse talle ka kohustused. Meil on näiteks ka selge, et ühes ministeeriumis võib olla kaks ministrit. Sellisel juhul on seaduse tasemel selge, kes nendest ministritest mis tööga tegeleb. Nii on see praegu Siseministeeriumis ja seda ei saa tulevikus välistada mis iganes teiseski ministeeriumis. Aga selline lahendus tähendab ka seda, et kui näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis luuakse mingi teine ministrikoht, siis on selge, millega tegeleb üks minister ja mis valdkonnadega teine. See oli näitena toodud.

Abiministri koha pealt sellist selgust ei ole. Tegelik elu osutus selliseks, et kui see koht täideti, siis põhjustas see teatud arusaamatust ministeeriumides – ei olnud teada, kas suhelda ministriga või abministriga – ning põhjustas teatud arusaamatusi ka näiteks Riigikogu ja täitevvõimu koostöös. Siin on vahest kõige ilmekam näide olukord, kus Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu teisel lugemisel saabus komisjoni abiminister mitmete muudatustega ja teatas, et need on eelnõu algataja omad. Ütleme nii, et need muudatused ei olnud väga mõistlikud, vaid olid kantud teatud lihtsatest erahuvidest. Tänu jumalale jätkus võimuliitu toetataval rahvasaadikutel mõistust sellest aru saada ning need n-ö valitsuse tehtud muudatused maha laita. Hiljem muidugi selgus, et minister ei olnud nendest üldse teadlikki. Tekitab see ebaselgust ka Riigikogu ja täitevvõimu koostöös.

Siit ka meie ettepanek see ametikoht kaotada, sest tegelikkuses on need inimesed, kes on seda tiitlit kandnud, olnud sisuliselt pigem ministri nõuniku ametis ja seetõttu oleks mõistlik ka tulevikus nimetada nõunikke ikka nõunikeks. Kui siis kellelgi on mingi pretensioon või suur eesmärk, et isiklik CV parem välja näeks, siis peaksid nad siiski saama ministriks, mitte jääma abiministri ebasobivale ametikohale.

Komisjonis päriti, miks me selle eelnõu esitame just nüüd, kuna teatavasti praegu ühtegi abiministrit sellel postil ei ole. Valitsus andis ka mõista, et seetõttu ei oleks eelnõu nagu päevakohane. Ma tunnistan, et kui mõnes ministeeriumis oleks see ametikoht täidetud, siis oleks seda eelnõu ilmselt palju keerukam esitada, kui mitte üldse võimatu, sest siis näeks see välja sellise personaalse rünnakuna kellegi vastu ja seda eelnõu algatajatel meeles ei ole. Nii et kui see ametikoht meie Vabariigi Valitsuse seadusest ja teistest seadustest kõrvaldada, siis on praegu paras aeg, sest nüüd ei näi see mõne persooni vastu suunatud rünnakuna.

Küsi ka, et miks just nüüd. Vastan nii nagu komisjoniski ausalt, et ühe teise eelnõu koostamise käigus jäi see paragrahv silma, oli endalegi üllatuseks. Seetõttu tuli mõte see puudus seaduses ära parandada ja nii saigi ettepanek tehtud. Eelnõu algatajate poolt ka tänud komisjonile mõistliku ja hea koostöö eest! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale on küsimus. Palun, Tõnis Lukas!

Tõnis Lukas

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra Nestor! Te siis arvate, et ministrile piisab ainult abist, et ei pea olema abiministrit, piisab ministri abist. Ma olen teiega nõus, kui ise sõita osatakse, siis ei pea ju abirattaid olemagi. Aga ma küsin, kust siis meie poliitika tulevikus järelkasvu saab, kust sirgub ministrite järelkasv?

Eiki Nestor

Hea kolleeg Tõnis! Ma arvan, et eelnõu lugemine lõpetatakse. Ju sa teed siis ettepaneku seaduses kirjeldatud abiministri ametit mitte ära kaotada ja nimetada ta kas noorem-

nistriks või järelkasvuministriks. Ma saan aru, et sellist ettepanekut sa ei tee. Hea küll, ma natukene spekulereisin lubamatult sinu arvel. Ju see järelkasv tuleb eelkõige siit saalist, mis on minu meelest mõistlikum kasvulava tulevastele ministritele. Kui neil selle saali kogemust ei ole, siis on neil hiljem ministrina väga keeruline oma tööd teha. See oleks kõige parem. Ja need ametikohad, mis ka praegu seaduses lubatud on, mis on täidetud ja igati mõistlikud, kus nõunikena ministrit igapäevatöös abistatakse, oleksid näiteks hea järelkasvukoht siia saali jõudmiseks. Aga see on selline mõte, mida me ilmselt seadusesse raiuda ei saa. Siin ütlevad oma sõna kõigepealt valijad ja nemad otsustavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Lukas, teine küsimus!

Tõnis Lukas

Kuna ei lugupeetud stenogramm ega selle võimalikud tulevased lugejad ei pruugi sinu ega minu nalju hästi mõista, siis ma kordan üle: mina olen abiministri ametikoha seadusest kaotamise poolt.

Eiki Nestor

Ma siis kordan üle: ma saingi nii aru.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge. Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Eiki Nestor! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Indrek Saare!

Indrek Saar

Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas käesolevat seaduseelnõu s.a 6. detsembri istungil. Esimese päevakorrapunkti arutelule olid kutsutud algataja esindajana Eiki Nestor ja Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse nõunik Tiina Runthal. Eiki Nestor andis üsna põhjaliku ülevaate sellest, mille üle arutelu käis. Tuleb mainida, et jõuti arutada ka seda, kas koalitsioon peaks opositsiooni eelnõusid tõsiselt võtma. Jõuti arutada, kas täitevvõimul on õigus öelda, kas nad on nõus või ei ole nõus seadusandjate algatusi arutama või peavad nad neid igal juhul arutama, sõltumata tulemusest. Jõuti väljendada ka oma poliitilist meelsust. Aga lõpuks, ennäe üllatust, otsustati konsensuslikult teha täiskogule ettepanek eel-

nõu esimene lugemine lõpetada ja samuti konsensuslikult otsustati teha Riigikogu juhatasele ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a. 28. detsember kell 16.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 109 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 109 muudatusettepanekute tähtajaks s.a. 28. detsembri kell 16.

Sellega on meil päevakord läbitud ja tänane istung ka lõppenud. Suur tänu kõikidele osalejatele, kõigile, kes riiklikult tähtsa küsimuse arutelu ette valmistasid, ja selles osalejatele. Kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 13.43.

Istungi kestus 3 tundi ja 43 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 14. detsember 2011

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Ida-Viru maakonna planeering
2. Alusharidus
3. Elamisload
4. Õppekeel
5. Elektri hind

Istungi rakendamine

1. Kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (82 SE) kolmas lugemine
2. Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (102 SE) kolmas lugemine
3. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu (118 OE) teine lugemine
4. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (121 OE) teine lugemine
5. Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" eelnõu (125 OE) teine lugemine
6. Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (142 OE) esimene lugemine
7. Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (143 OE) esimene lugemine
8. Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu (132 SE) teine lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, lugupeetud valitsusliikmed! Alustame selle aasta viimast infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 46 rahvasaadikut, puudub 55.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

1. Ida-Viru maakonna planeering

Esimees Ene Ergma

Alustame esimese küsimusega. Palun, Valeri Korb, küsimus majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Esitan oma küsimuse lähtuvalt Sillamäe linna elanike pöördumisest, et teada saada, mis eesmärgil pidurdab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Ida-Viru maakonna teemaplaneeringu Jõhvi–Narva teelõigu trassikoridori täpsustamise menetlusprotsessi. Sillamäe Linnavolikogu ja Sillamäe Linnavalitsus on mitmel korral avaldanud ametlikku vastuseisu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eesmärgile lükata transiitliikluse linnaruumist väljaviimine kaugesse tulevikku ehk aastasse 2040 ja kaugemalegi. Avalikkus ehk kohalik omavalitsus on kooskõlastanud planeeringu lahendused suunata transiitliiklus Sillamäe linnaruumist välja, ehitada raudteeviadukt ja ümbersõit lähiaastatel. Miks ministeerium ja Maanteeamet seda seisukohta järjekindlalt eiravad, samas kui tasuvus ...

Esimees Ene Ergma

Palun, üks minut on juba täis!

Valeri Korb

Suur tänu!

Juhan Parts

Küsimust vist ei tulnudki, aga ma umbes aiman, millest jutt käib. See puudutab Sillamäel olevat Tallinna–Narva maantee lõiku. Infoks nii palju, et me oleme Maanteeametiga algatanud pikaajalised teemaplaneeringud kõikide Eesti põhitrasside kohta, et fikseerida pikaajalise vaatega võimalus arendada maanteed 2 + 2 maanteedeks. See puudutab Tallinna–Narva, samuti Tallinna–Tartu–Luhamaa ja Tallinna–Pärnu–Ikla maanteed. Millal ühes või teises lõigus on mõttekas ehitada trass 2 + 2, sõltub liiklussagedusest ja raha olemasolust.

Kui te räägite Sillamäelt läbisõidust, siis ma võtsin hommikul vahetult enne siia tulekut välja asjaomased andmed. Seal ei ole sellist liiklussagedust, mille puhul me võiksim rääkida 2 + 2 teest, rääkimata sellest pikaajalisest vaatest, et kunagi võiks maantee minna Sillamäest mööda. See on praegune reaalne seis. Ma tean, et see planeering ei ole lõppenud, arutelud kohalike omavalitsuste ja maavalitsusega jätkuvad. Kutsusin üles leidma realistlikku lahendust tänase päeva seisuga. Ma ei taha öelda, et see võiks olla lõplik lahendus, aga see võiks olla realistlik lahendus, et parandada liiklusohutust ja liikluskorraldust Sillamäe linna läbival Tallinna–Narva maanteel. Lisaks ikkagi olemasoleva trassi oluline rekonstrueerimine, arvestades Sillamäe sadama olemasolu ja kasvavat kaubakäivet, sh mitmetasandilise raudteeviadukti ehitamine olemasoleva trassi raames. Ma ei taha öelda, et teie nimetatud alternatiiv ei ole võimalik, kuid ma veel kord kordan: see alternatiiv on liiga kallis ega vasta praegusele tegelikule liikluskoormusele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb, esimene täpsustav küsimus!

Valeri Korb

Aitäh vastuse eest! Oma pöördumises tahavad Sillamäe elanikud teada veel üht asja. Esitan selle küsimuse ka teile, härra minister. Kas Tallinna–Narva põhimaanteed 183. kilomeetril läbiva Sillamäe–Vaivara raudteeharu ülesõiduviadukt rajatakse olemasolevale põhimaanteele või ehitatakse see planeeritavale ümbersõiduteele, mis linnaelanike heaolu suurel määral häiriks?

Juhan Parts

Esiteks, on olemas erineva arvamusega linnaelanikke. Vähemalt minule on öeldud, et Sillamäel on esindatud väga selgelt ka teistsugune aramus. Kui me kunagi tulevikus viime selle liikluse Sillamäe linnast täiesti välja, siis võib ehk juhtuda nii nagu paljude teiste linnadega: liikluskoormus, mis mõneti toob linnale ka kasu, kaob linnast üldse ära. Seda esiteks. Teiseks, kui me tahame praktilist lahendust lähema 10–15 aasta perspektiivis, siis veel kord: mulle tundub realistlik praegu Tallinna–Narva maantee liikluskorralduse oluline parandamine, sh viadukti ehitamine raudteele. Ma olen sügavalt veendunud, et see on vägagi kõigi Sillamäe linna elanike huvides.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Ka mina olen Sillamäe linnajuhtide ja muude elanikega kohtudes selle küsimusega kokku puutunud. Ma küsisin nendelt, kas see, et tee läheb linnast läbi, ei ole ehk miinus. Vahest sellel on väga palju plusse. Nad ei saanud sellest päris hästi aru. Mul on küsimus: kas ministeerium on teie arvates piisavalt linnale seletanud plusse ja miinuseid, mida üks linna läbiv tee võib kaasa tuua?

Juhan Parts

Mis puutub selle tee linnast läbimineks, siis see läheb küll läbi linna territooriumi, aga kui me vaatame linna kui inimeste tegelikku elukeskkonda, siis Sillamäe keskus jääb sellest teest ikka õige kaugele. Ma usun, et selgitustööd tuleb kindlasti rohkem teha, planeeringuprotsess ei ole veel lõppenud. Ütlen igaks juhuks ka arvud, millest me räägime. Kui me ehitaksime praegusele teele raudteeviadukti ja teeksime muid liikluskorralduslikke lahendusi, siis selle hinnanguline maksumus on 18 miljonit eurot. Selle maksumus, millest räägib härra Korb, on, ma kujutan ette, 80–100 miljonit eurot. On vist väike vahe? Ka raha tuleb siin lugeda.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Alusharidus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Heljo Pikhofilt haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Heljo Pikhof

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud haridusminister! Olete viimasel ajal rääkinud väga palju tasuta kõrgharidusest, samal ajal aga suurenevad kogu Eestis lasteaedades lapsevanemate makstavad kohatasud ja toidupäeva maksumus. Seega lapse lasteaia käimine läheb vanematele järjest enam maksma. Paljud lapsevanemad, enamasti emad, kasvatavad lapsi üksi ja saavad miinimumpalka või sadapaarsada eurot enam. Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et vähemalt lasteaia vanemas rühmas peaks olema lasteaia käimine tasuta, et ei nõutaks mingit kohatasu ega toiduraha, et alusharidus oleks kõigile lastele kättesaadav. Minu küsimus on selline: kuidas riik kavatses selle õiguse realiseerimise tagada ja kas peate oluliseks muuta alusharidus igale lapsele kättesaadavaks?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Kindlasti on alusharidus oluline osa kogu haridussüsteemist. Lisaks hariduslike funktsioonidele täidab koolieelne lasteasutus ka lastehoiufunktsiooni ja kuulub seega mitte ainult haridus-, vaid ka sotsiaalvaldkonda. Mis puutub Eesti riigis alushariduse ja lastehoiu pakkumise reeglitesse, nii nagu need parlamendis on kokku lepitud, siis see kohustus on koolieelsete lasteasutuste seaduse § 10 lõikes 1 pandud kohalikule omavalitsusele. Mul ei ole põhjust kahelda, et kohalikud omavalitsused täidavad nendele seadusega pandud ülesandeid piisava hoolsusega, pöörates tähelepanu ka kõikidele sotsiaalsetele aspektidele, millele selle teenuse pakkumisel peaks tähelepanu pöörama. Ka kõik sellega seonduvad kulutused on kohaliku omavalitsuse pädevuses ja minu arvates ei ole nendesse sekkumine riiklikul tasemel põhjendatud. Igati kaalutletud otsused, mis kohaliku omavalitsuse tasemel

langetatakse, vastavad usutavasti kohaliku omavalitsuse territooriumil elavate inimeste huvidele ja on tagatud demokraatliku protsessiga kohaliku omavalitsuse valimisel. Lisaks sellele on riiklikest allikatest kohaliku omavalitsuse üksustele aastatel 2011–2015 ette nähtud umbes 350 miljonit eurot, mida võib kasutada lasteaedade, koolide, kultuurimajade, noortekeskuste jms investeringuteks. See on oluline toetus kohalikele omavalitsustele ning ma loodan, et tarviline infrastruktuur saab selle, eelkõige KOIT kava raames ja Kyoto saastekvootide müügist laekuva raha toel ka realiseeritud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, esimene täpsustav küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Kas alusharidust andvaid õpetajaid ei peaks väärtustama senisest rohkem? Sõltub ju lapse esimestest eluaastatest palju see, kuidas kulgeb tema edasine elutee. Praegu on lasteaiakasvatajad ja abiõpetajad ilmselgelt üle koormatud ja alamakstud. Mida te arvate sellisest süsteemist, kui vähemalt kahes vanemas lasteaiarühmas saaksid lasteaiaõpetajad riigieelarvest palka pearaha alusel analoogselt kooliõpetajatega? Siis oleks ka lasteaiaõpetajate miinimumpalk üle riigi ühesugune.

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Loodan siiski, et kõik kohaliku omavalitsuse töötajad saavad seadusjärgset tasu kohaliku omavalitsuse eelarvest, nii nagu see neile on ette nähtud ja nagu kohaliku omavalitsuse volikogu on õigeks pidanud. Teatavasti ei saa praegu rahul olla ka selle palgaga, mida makstakse munitsipaalkoolide õpetajatele. Riiklik toetus selleks on aastate jooksul kasvanud. Kuid summad, mis kohalikud omavalitsused on lisanud üldhariduskoolide õpetajate palkadele, on olnud üsna erinevad. On kohalikke omavalitsusi, kes on leidnud võimaluse maksta õpetajatele 20–30% rohkem. Samasugused disproportsioonid valitsevad minu teada ka koolieelsete lasteasutuste töötajate tasustamisel. Loodan väga, et neid põhimõtteid, mis omal ajal üldhariduskoolide õpetajate tasustamise vallas kehtestati, järgitakse ka

edaspidi – pean silmas põhimõtet tagada riikliku toetuse kaudu vähemalt ühtlane miinimum. Aga Haridus- ja Teadusministeerium on õpetajate palga tõstmise seadnud esimeseks prioriteediks. Loodame sellega 2013. aasta eelarve ettevalmistamisel hakkama saada. Selle valguses loodan väga, et kui riik omalt poolt suudab täiendavalt panustada õpetajate palkadesse, et tagada nendele vastuvõetav palgatase, siis kohalikud omavalitsused omalt poolt teevad sedasama koolieelsete lasteasutuste õpetajate palkadega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, teine täpsustav küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma küsisin tegelikult lasteaiatõpetajate palkade kohta, teie aga rääkisite suures osas kooliõpetajate palkadest. Ma olen hästi palju Tartus kokku puutunud lasteaiatõpetajatega, nende muredega. Mul on teile üks küsimus veel: mida te isiklikult teeksite 45 minuti jooksul, kui oleksite 24 viieaastase lapsega?

Jaak Aaviksoo

Aitäh hea küsimuse eest! Eks ma tegeleksin ametijuhendis ettenähtud kohustustega. Aga ma ikkagi rõhutan: töösuhetes vastutuse veeretamine kellegi teise kaela ei lahenda ühtegi probleemi. Iga töötaja peab oma tööandjaga ja iga tööandja oma töötajatega jõudma mõistlikule kokkuleppele palkasid puudutavates küsimustes. Kohalikul omavalitsusel on oma tulubaas, oma eelarve, oma demokraatlikud protseduurid prioriteetide seadmiseks ja ma toetan väga kõiki kohalikke omavalitsusi koolieelsete lasteasutuste töötajate palkade tõstmisel. Igal juhul otsib Haridus- ja Teadusministeerium oma töötajate – riigikoolides töötavate õpetajate ja teiste töötajate huvides sisemisi reserve juba 2012. aastal. Olen veendunud, et sisemised reservid on kõikides süsteemides olemas, soovin nende leidmisel kõikidele partneritele edu!

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust! Alustame kolleeg Kaia Ivast.

Kaia Iva

Aitäh! Nagu te viitasite, on alusharidus kohaliku omavalitsuse pädevuses ja tema autonoomia küsimus. Praktika on eri omavalitsustes kahtlemata erinev. Küll aga on riigi tugi olnud investeringute koha pealt ning lasteasutuste ehitamise ja renoveerimise koha pealt kaunis järjepidev. Kui me vaatame eelmist finantseerimisperioodi, siis regionaalfondi rahaga toetati 63 lasteaeda, praeguse finantseerimisperioodi ajal aga lausa 55 lasteaeda. Seega pooled projektid olid lasteasutuste toetuseks ning selle abil on loodud üle 2000 uue lasteaiakoha. Kas on selles osas juba läbi räägitud ka kava järgmiseks finantseerimisperioodiks? Milline on sinu seisukoht, kas selline jätkuv toetus lasteasutuste renoveerimiseks ja uute kohtade loomiseks on prioriteet ka edaspidi?

Jaak Aaviksoo

Täiesti õigustatult on juhitud tähelepanu sellele, et riiklik toetus investeringuteks on olnud märkimisväärne, lasteaiakohtade arv on kasvanud. Euroopa Liidu eesmärgid koolieelse hariduse ja lastehoiu osas on Eesti Vabariigis juba täidetud. Ja ma ei ütle seda mitte selleks, et vähendada nende ülesannete olulisust, mis selles valdkonnas ees seisavad, kaasa arvatud palkade tõstmine ja täiendavate kohtade loomine. Aga asjade seis selles valdkonnas ei saa kindlasti pidada kriitiliseks või traagiliseks, nagu kohati on kõlanud.

Mis puutub pikemaajalisse perspektiivi, siis kindlasti on vaja lastehoiu võimalusi juurde luua, eelkõige arvestades asetleidnud migratsioonilisi protsesse. Tegelik probleem on eelkõige Harjumaal ja Tartumaal, kitsamalt veel Tartu ümbruses. Usun, et eelseisval finantsperioodil leitakse selle sektori täiendavaks toetamiseks ka raha, aga nagu te väga hästi teate, prioriteetide kokkuleppimine alles käib. Ent on selge, et struktuurifondi vahendid võiksid ka järgmisel finantsperioodil jõuda koolieelsete lasteasutusteni. Kui suurel määral, on debati küsimus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, proua esimees! Austatud minister! Heljo Pikhof käis siin välja huvitava matemaat-

tilise või ma ei teagi mis valem. Teil, härra minister, on varasalves hästi palju mitmesuguseid mudeleid ja valemuid. Äkki te seletaksite, et kui mingist vanusest alates on kõik lasteaias tasuta ja samal ajal me hakkame kasvatajate või lasteaiadepetajate palka tõstma, kuidas see siis tehniliselt ja praktiliselt võimalik oleks?

Jaak Aaviksoo

Eks me ju kõik tea, et tasuta tähendab seda, et maksab keegi kolmas. Mil määral peaks võtma koolieelsete lasteasutuste kulusid katta kohaliku omavalitsuse või siis lastevanemate asemel riik, on tõepoolest poliitilise valiku küsimus. Aga ma mäletan seda riigikorda, kus kõik pidi olema tasuta ja raha hoopis ära kaduma. Vaat seda ideaali ma küll ei jaga ja püüan siiski korraldada haridusvaldkonnas elu niimoodi, et õiglane ja jõukohane koormis langeks kõigile huvigruppidele vastavalt võimalustele. Tõepoolest peaks nende perede jaoks, kes vajavad toetust, olema sihtotstarbelised vajaduspõhised toetused, et lapsed ei kannataks. Niisugune mehhanism on Eestis ka olemas. Minna totaalselt üle tasuta teenustele ükskõik mis vallas on minu arvates põhjendamatu.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Täna teie väga põhjalike vastuste eest! Mul on küsimus, mis eeldab väga lühikest vastust. Soovin, et siin saalis ei jääks kajama, et kohalikud omavalitsused on need halvad, kes ei muretse lasteaiadepetajate palkade pärast. Kuidas teile tundub, kas võis sellele, et kohalikud omavalitsused ei saanud nende palka tõsta, mõjuda ka see, et riik kärpis omavalitsuste tulusid? Omavalitsused oleksid saanud selle raha ehk palkadesse suunata.

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! See on küll viimane asi, mida ma teha tahaksin – heita kohalikele omavalitsustele ette midagi nende otsustes. Kohalikud volikogud on oma otsused langetanud vastavuses volikogu liikmete ja elanikkonna soovidega. Minu asi ei ole neile öelda, mida nad on teinud õigesti või valesti. Üldiselt ma usun, et

kohalikud elanikud on selle teenusega rahul, mida neile pakutakse, olgu siis Tallinnas või mõnes teises kohalikus omavalitsuses.

Mis puutub kurja riiki, kes kellelki raha ära võtab, siis, head rahvasaadikud, teile ei tohiks ju ometi üllatusena tulla tõsiasi, et aastatel 2008–2010 mitte ainult Eesti Vabariik, vaid peaaegu kogu maailm läbis üsna tõsise majanduskriisi. Kokkuvõttes sel ajal oli igati põhjendatud ja mõistlik. Seda tehti kõikidel tasanditel, alates peredest, kohalikest omavalitsustest, riigist ja ettevõtetest. Usun, et valmisolek ja suutlikkus kokku hoida nii, nagu seda tehti, andis meile palju parema stardipositsiooni selleks, et meie majandus on kasvanud nii, nagu me seda praegu näeme, ja on ka jätkusuutlik. Täiendavate kohustuste võtmine sellises olukorras on minu arvates ennatlik, süü veeretamine kolmandale osapoolele on aga veidi vastutustundetu. Püüame ikkagi ühiselt vastavalt meie rahalistele võimalustele ja majanduse edenemisele lahendada neid küsimusi, mis Eesti riigi ja majanduse ees seisavad.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Elamisload

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Neeme Suurelt majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! 11. oktoobril tegite siseministrile ettepaneku suurendada ettevõtlusega seotud elamislubade arvu 60 võrra. Sellega suurendasite tahes-tahtmata härrade Raudse ja Stelmachi elamislubadega kauplemise kasumlikkust, kuna just seda liiki elamisload olid nende äriplaanide aluseks. Siit ka küsimus: kuidas kujunes teie otsus selline ettepanek teha? Kas selle taga olid mingid analüüsid või kellegi soovitus? Kui olid, siis millised?

Juhan Parts

Kõigepealt ma soovitan küsimustega ettevaatlik olla. Ärge pange kõike ühte patta. See ettepanek lähtub paljuski majandusministee-

riumi senisest poliitikast selles vallas. Majandusministeerium on vahest isegi viimased neli aastat keskendunud põhiliselt kahele küsimusele, mis seonduvad elamislubade ning tegelikult laiemalt ka töölubade ja viisade teemaga. Need küsimused puudutavad kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid, keda vajavad ennekõike ettevõtted, kellel tööjõudu Eestis pole ja kes on rahvusvahelises konkurentsisis. Nende jaoks ei ole probleem niivõrd selles piirmääras, kui võrd rohkes bürokraatias. See on üks teema. Teine teema on see, et kui investeeritakse Eestisse – ma räägin reaalsest investeringutest –, siis ei tohiks ükski investering jääda investeringu teostaja elamisloa või muude vajalike riigipoolsete lubade taha. Need on meie kaks põhilist valupunkti. Ma vaatan neid arve – seesama kiri, mis on olnud ka ajakirjanduses palju arutelu all ja kus on esitatud erinevaid seoseid. 30. novembri statistika järgi on ettevõtluseks elamislubasid välja antud 141, praegu on menetluses 34. Kokku teeb see juba 175. Kui valitsus suurendas piirmäära ja siseminister hakkas jagama neid alakvoote, siis tema pakkumine oli ettevõtlusalal 110. Teisisõnu me võime öelda, et majandusministeeriumi ekspertide ettepanek pidas silmas tegelikku vajadust. Ma ei anna siinkohal hinnangut, kas need ettevõtlusload on, nagu on avalikkuses väidetud, fiktiivsed – see on eraldi küsimus. Meil ausalt öeldes seda informatsiooni kuigi palju ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kui soovite küsida, siis vajutage kiiresti nupule! Palun, kolleeg Neeme Suur, esimene täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Aitäh! Te rääkisite investeringutest. Kas teil oli enne tehtud analüüs, kui palju reaalseid investeringuid on ettevõtlusega seotud elamislube saanud isikud meil teinud?

Juhan Parts

Täpset analüüsi, kui palju investeringuid on seotud konkreetset elamislubadega, majandusministeeriumil ei ole. Ma eeldan konkreetset analüüsi konkreetsete ettevõtete lubade puhul. Küll aga, kui me vaatame laiemalt ja pikemat perioodi, siis me näeme kolmandatest riikidest pärit investeringute kasvu reaalma-

janduses – jutt on riikidest, mille puhul on vaja elamisluba. Me oleme vaadanud, mis riikidest need tänavu on olnud. Kui avalikkusele on jäänud mulje, et need on ainult Venemaalt, siis see ei vasta tõele. On elamisloa taotlejaid USA-st, on Austraaliast, on minu teada ka Indiast. Tõsi, asjaomased arvud on suhteliselt väikesed. Me peame arvestama ka seda, et investeringud võivad eeldada elamisluba, aga ei pruugi eeldada, ja muide, see on seaduses ka ette nähtud. Seda peavad meie migratsiooni-ametnikud hindama, kas konkreetsetes ettevõttes vajaliku investeringu tegemiseks on vaja elamisluba või ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, teine täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Aitäh! Teine täpsustav küsimus on selline: kas kodanikud Raudne ja Stelmach või nende esindajad on viibinud teie ministeeriumis toimunud vastavateemalistel koosolekutel, ümarlaudadel või mingite muude otsuste kujundamise protsesside juures?

Juhan Parts

See info on ka ajakirjandusest läbi käinud. 14. novembril toimus ümarlaud, kuhu olid kaasatud ettevõtlusega seotud liidud, arengufond, palju muid institutsioone, kes arutasid välismaalaste seaduse muutmist. Ma juhin tähelepanu, et selle välismaalaste seaduse temaatika algatasid valitsus ja Siseministeerium kevadel. Me oleme püüdnud teha ettepanekuid, mis peavad silmas Eesti majanduse huve ja vajadusi. Asjakohane ümarlaud toimus, nagu ütlesin, 14. novembril ja sellel osalesid ka nimetatud isikud.

Esimees Ene Ergma

Nüüd siis kohapeal registreeritud küsimused. Palun kõigepealt, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma olin muidugi hämmeldunud, et te hoiatate meid küsimuste eest – et me peaksime nendega ettevaatlikud olema. Minu meelest peaksite pigem teie olema ettevaatlikud oma otsustes ja oma vastustes. Aga minu küsimus on selline.

Te olete öelnud, et ei ole kursis Indrek Raudse majanduslike huvidega. Kas siis härra minister tundis mingil moel huvi või laskis kontrollida Indrek Raudse majanduslikke huvisid, kui ta määras ta Tallinna Sadama nõukogusse?

Juhan Parts

Kõik isikud, kes kuuluvad äriühingu nõukokku, esitavad oma majanduslike huvide deklaratsiooni ja neid deklaratsioone kontrollitakse. Kontrollitakse ka seda, kas nendel isikutel on selle konkreetse ettevõtte tegevusega seotud mingisuguseid huvide konflikte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Asja te ütlesite ühe kolleegi küsimusele vastates, et konkreetsete elamislubadega seotud investeeringutest teil ülevaadet ei ole – selliseid andmeid pole. Aga vaataks asja geograafiliselt ehk aadressi poole pealt. Need 147 tublit investorit, olgugi et nende hulgas oli paar kriminaalset autoriteeti, olid kõik registreeritud ühele aadressile Kooli tänaval. Väga huvitav kogemus! Tallinnas on nii palju maju, kui igas majas oleks neid 147, see oleks ikka täitsa vapustav. Huvitav oleks siiski selgem pilt saada. Kas teil on äkki ülevaade sellest, kui suur on asjaomaste investeeringute summa, kui rääkida sellest investorite pundist, mis peitses seal Kooli tänaval?

Juhan Parts

Veel kord: majandusministeerium jälgib siin ikkagi üldisi statistilisi andmeid. Ka meie kaalume nüüd, ennekoike seoses tolle tõstatatud probleemiga, kas majandusministeerium või ka Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus võiks kuidagiviisi toetada migratsiooniametnike otsuseid ühe või teise elamisloa vajalikkuse kohta. Ma juhin tähelepanu, et minu teada on kehtivas seaduses lisaks investeerimiskapitali suurusele ka täiendav nõue, et iga investeering peab olema kooskõlas riigi arengu vajadustega – see on üldine nõue välismaalaste seaduses. Teiseks peab elamisluba olema vajalik, arvestades konkreetset ettevõtlust. Neid asju peab hindama migratsiooniteenistus. Kas majandusministeerium või EAS peaks selliseid

otsuseid kuidagi toetama, on arutelu koht. Pigem mitte. Me tahaksime näha sellist seadust, mis sätestab väga selged, objektiivsed kriteeriumid, et ka migratsiooniteenistusel oleks vähem kaalutlemisvariante. See oleks tegelikult ideaalne lahendus, mitte et me hakkame otsustama ühe või teise näo või teo järgi, kas investeering on Eestile vajalik või ei ole. On täiesti selge, et me räägime reaalsetest investeeringutest, olgu need siis tehtud reaalsesse ettevõttesse, kinnisvarasse või olgu tegu väärtpaberinvesteeringutega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitäh! Juhan, mina kui sinu masendusliige tahaksin teada, miks sa peale elamislubade skandaali tagasi ei astunud. Kas sul endal käis see mõte peast läbi?

Juhan Parts

Ausalt öeldes, käis läbi. Aga ma pean tunnistama, et ma ei tunne endal poliitilist vastutust selles osas, mida on ette heidetud ja mis seondub sellega, et majandusministeeriumi otsused on justkui lähtunud kellegi erahuvidest. Seda ma ütlesin ka Neeme Suure küsimusele vastates. Majandusministeeriumi otsused selles küsimuses ei ole lähtunud kellegi erahuvidest. Meie ülesanne on teada eri ettevõttegruppide või huvigruppide vajadusi, kuid meie asi on lähtuda avalikest huvidest ja me oleme seda ka teinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Elamislubasid on mitut sorti ja ma väga loodan, et ettevõtlusega seotud lubade tõttu ei lähe tööga seotud elamislubasid puudutav bürokraatia suuremaks. Seda bürokraatiat peab pigem püüdma vähendada. Aga küsimus on ettevõtlusega seotud elamislubade kohta. Kuna nende taotlustega käib tõepoolest kaasas ka väga selge äriplaan, siis kas majandusministeerium on kontrollinud nende tegevuse vastavust äriplaanile või kas seda on plaanis tulevikus teha?

Juhan Parts

Ma juba enne vastasin: ei ole kontrollitud. See ei ole otseselt meie ülesanne. Me ikkagi jälgime investeringute osas Eestis üldiseid tendentse, üldiseid trende, sektoripõhiseid lähenemisi. Meie jaoks konkreetselt need investeeringud, mille tegijad tahavad elamisluba, ei ole väga laiaulatuslik probleem, arvestades üldse Eesti atraktiivsust välisinvesteeringute sihtriigina. Meid ikkagi huvitab välisinvesteeringute riik üleüldiselt, mitte niivõrd konkreetsed detailid. Aga see, et migratsioonialase bürokraatiaga seotud tõkked ei tohi saada takistuseks Eesti jaoks vajalike investeeringute saamisel, on kindlasti meie soov.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Esmaspäeval tegid parlamendi opositsioonierakonnad ettepaneku moodustada elamislubade skandaali uurimiseks erikomisjon. Milline on teie kui ühe asjaosalise seisukoht selle erikomisjoni moodustamise osas ja teie koduerakonna seisukoht samuti?

Juhan Parts

Iseenesest mõistetavalt on see Riigikogu otsustada. Mina kindlasti avaldan valmisolekut kõige kõrgemaks koostööks selle komisjoniga, juhul kui see moodustatakse.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Paar päeva tagasi võis meediaväljannetest lugeda uudist, et üks suurem Läti äripank müüs avalikult ka elamislubade saamise teenust. Kodulehel olid hinnakirjad väljas jne. Kuidas te sellist tegevust kommenteerite? Ja kas Balti riigid peaksid ehk selles vallas kujundama ühise poliitika, et ära hoida ebameeldivaid juhtumeid?

Juhan Parts

Need otsused on niivõrd, kuivõrd nad ei ole Euroopa pädevuses – teatud immigratsiooniot-sused on ju Euroopa Liidu ühises pädevuses –,

ikka liikmesriikide endi teha. Mul on olemas andmed – soovitan neid ka kõigil asjaosalistel vaadata –, mismoodi Euroopa riigid konkureerivad selliste investeeringute vallas, mis eeldavad elamisluba. Päriskarm konkurents, soovitan tutvuda!

Kui me vaatame eri riike, siis toon näiteks Austria, Šveitsi, Belgia, Suurbritannia ja Kanada ehk väga arenenud riigid, samuti Bulgaaria, Läti ja Tšehhi, kes on astunud väga selgeid riiklikke samme, et meelitada seda laadi investeeringuid, millega käivad kaasas teatud reguleeringud migratsiooniseadustikus. Meil on see tõenäoliselt valiku koht, arvestades probleemi teravust ühiskonnas ja ühiskonna reaktsiooni. Kindlasti seisab meie ees raske küsimus, kas me oleme üldse huvitatud seda laadi investeeringutest ja oma riigi atraktiivsuse suurendamisest. See on küsimus. Majandusministrina ma saan öelda ainult seda, et praeguses globaalses konkurentsisis ei tohi teha samme, millega me lükkaksime investeeringud tagasi. Ja veel kord: ma räägin reaalistest investeeringutest. Ma ei räägi mingisugustest fiktiivsetest, tegelikult spekulatiivsetest investeeringutest või mustast rahast, millest siin täna ka on juttu olnud. Kokku võttes ma arvan, et selles diskussioonis me peame väga tõsiselt arvestama vajadust oma atraktiivsust ikkagi hoida, mitte seda vähendada. Kui me suudame midagi kokku leppida ja riigi atraktiivsust suurendada, siis see tuleks Eesti majandusele ja rahvale kindlasti kasuks.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Õppekeel

Esimees Ene Ergma

Palun, järgmine küsimus on kolleeg Yana Toomilt haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole!

Yana Toom

Lugupeetud proua juhataja! Austatud härra minister! Teatavasti lubas Haridus- ja Teadusministeerium, et vastus nendele koolidele, kes on taotlenud gümnaasiumiastmes venekeelse õppe luba, antakse detsembris. Täna on meil käes 14. detsember, aga seda otsust pole

olemas. Kui see just ei ole riigisaladus, kas ma võin küsida, millal on kavas seda valitsuses arutada? Ja kas kavatsete arutada ja võtta arvesse ka sellist asja nagu MTÜ Vene Kool Eestis memorandum, mis on teile edastatud, ning seda fakti, et ettevalmistamata ülemineku vastu on tänase seisuga kogutud 13 000 allkirja?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Nagu öeldud, lubasin selle materjali esitada valitsuse istungile detsembris, ja loodan, et see valitsuse istung, kus seda arutatakse, on 22. detsembril ehk järgmisel nädalal. Loomulikult on kogu see aeg, mis on möödunud selle taotluse esitamisest kuni tänase päevani, olnud väga tihe koostöö Haridus- ja Teadusministeeriumi ning taotluse esitanud koolide vahel, et lahendada koolide küsimusi seoses üleminekuga eestikeelsele õppele 60% ulatuses, mis peaks lõppema enam-vähem kahe ja poole aasta jooksul. Tänapäeva seisuga võib öelda, et on veel jäänud mõned koolid, kelle üleminekuprobleeme võib pidada tõsiseks. Loodan väga, et jätkuv koostöö kõikide nende koolidega objektiivsed probleemid üleminekul eelseisvate aastate jooksul lahendab. Mis puutub kogutud allkirjadesse, siis niisugused poliitilised aktsioonid kannavad sageli väga tugevat emotsionaalset laengut. Lähem uurimine ja selgitustöö petitsioonidele või nõudmistele alla kirjutanud inimeste seas on näidanud, et valdavalt on tegemist vähese informeeritusega ja vähese kaasatusega sellesse keerulisse protsessi. Haridus- ja Teadusministeeriumil on kindlasti plaanis kaasamistööd ja ühiseid arutelusid eelseisvatel aastatel süvendada. Tänapäeva seisuga vaatamata tehtud tööle täielikku konsensust ei ole, aga enamik asjasse puutuvaid huvigruppe tuleb konstruktiivses vaimus selle reformiga kaasa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, esimene täpsustav küsimus!

Yana Toom

Aitäh! Härra minister! Te teate ise ka, et on tehtud arvukaid uuringuid, mis justkui tõestavad, et ülemineku tulemusel paraneb eesti keele oskus, ja samas õpilased kardavad seda, et nende teadmised jäävad lünklikuks. On üks

aine, mida monitooritakse sisuliselt. Teeb seda nimelt Tervise Arengu Instituut, kes monitoorib sellist asja nagu seksuaalkasvatus, mida õpetatakse inimeseõpetuse raames. Ja tulemused on väga kurvad. Ning need kurvad tulemused on tingitud sellest, et seda ainet õpetatakse eesti keeles, aga see on selline aine, kus on vaja arutelusid, mida õpetajad ei suuda nendes klassides tekitada. Ning tagajärg on see, et kui näiteks preservatiivi ei pea vajalikuks seksuaalvahekorras kasutada 8% eesti teismelitest, siis venelaste seas see protsent on juba 21. Kas te ei arva, et siin võiks ...

Esimees Ene Ergma

Küsimus, palun, kiiremini!

Yana Toom

Kas te ei arva, et peaks ka teisi aineid monitoorima sisuliselt, mitte ainult eesti keele valdamise seisukohalt?

Esimees Ene Ergma

Palun, küsimuse aeg on üks minut!

Jaak Aaviksoo

Ma kindlasti palun end selle näite teemal täpsemalt informeerida. Aga mis puutub monitooringusse, kuidas toimub õpe mitteemakeeles, siis seda on pea kõikides maailma riikides aastakümneid uuritud. Valdavalt, suure enamusega on tänapäeval riikides kohustuslik kooliharidus, rääkimata haridusest gümnaasiumi ja ülikooli tasemel, riigikeeles. Probleemid on tõsised, ma mõnan seda, et üleminek ei pruugi olla kerge, aga kõik riigid on seda suutnud ja mul ei ole põhjust kahelda, et Eesti sellega hakkama saab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, teine täpsustav küsimus!

Yana Toom

Härra minister! Selle aruande leiata te võib leiab teie nõunik internetist aadressilt www.tai.ee, seal on ta täiesti olemas. Praegu te ütlesite, et te kindlasti palute ennast informeerida sellest uuringust põhjalikumalt. Eelmine kord kõlas sama lause siis, kui ma väitsin teile siinsamas, et Ahtme gümnaasiumi õpilased ei valda eesti keelt, ja sama käis ka Tapa güm-

naasiumi kohta. Kas nüüd, kui on kaks-kolm kuud möödas, olete informatsiooni selles küsimuses juurde saanud?

Jaak Aaviksoo

Jah. Mulle väideti, et Ahtme gümnaasiumi noored tundsid teie küsimuse pärast piinlikust.

Esimees Ene Ergma

Nüüd siis kohapeal registreeritud küsimused. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Selle aasta alguses andsid üksteist Tallinna ja kuus Narva kooli valitsusele üle taotlused, millest me praegu räägime. Minu küsimus lähtub sellest, et tegelikult oleksite vastavalt Eesti seadusele pidanud kuu jooksul nendele taotlustele vastama või, nagu seadus lubab, pikendama vastuse andmise aega veel sama perioodi võrra. Mul on selline lihtne küsimus: miks te rikute Eesti seadust? Miks, kui on antud kindel aeg taotlustele vastamiseks, te ei hoiu sellest kinni? Millised huvid siin taga on?

Jaak Aaviksoo

Me keskendusime sisulistele küsimustele ja mul on hea meel, et nendele küsimustele keskendumine andis praktilisi lahendusi, mis on aidanud kaasa õppekvaliteedi tõstmisele kõikides nendes koolides.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud haridusminister! Alles mõni hetk tagasi avaldas Riigikogu liige Erki Nool siin saalis muret minu väljaöeldu üle, et vähemalt lasteaia viimases rühmas peaks olema alushariduse omandamine tasuta. Ja teie vastasite, et tasuta asju pole olemas, küll keegi kolmas peab selle kinni maksma. Minu küsimus on: kas Isamaa ja Res Publica Liit on loobunud oma tasuta kõrghariduse loosungist?

Jaak Aaviksoo

Isamaa ja Res Publica Liit ei ole kavandanud tasuta kõrgharidust pakkuda koolieelsetes lasteasutustes. Mis puutub ülikoolidesse, siis

vastav seaduseelnõu on Riigikogu menetluses ja ma loodan, et te selle seadusena vastu võtate.

Esimees Ene Ergma

Ja nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Tallinna koolijuhtidega kohtudes olen kuulnud nende murest, et Tallinna Linnavalitsuse põhitähelepanu on koondunud vene õppekeele kaitsmisele koolides, koolivõrgu korrastamisega kuigi palju ei tegeleta. Mis on teie seisukoht? Ja kas ministeerium saab Tallinna Linnavalitsusele hea nõu ja jõuga appi tulla?

Jaak Aaviksoo

Aitäh küsimuse eest! On tõsi, et kui koolivõrgu korrastamisel kontsentreerutakse paljudel juhtudel võib-olla ülearu väikestele maa-gümnaasiumidele, mis eri põhjustel on asutatud ja kus õpilasi laste vähese sündimise tõttu napib, siis Tallinna koolivõrgu olukord on minu arvates palju tõsisem. Pikki aastaid ei ole ilmselt sellele niisugust tähelepanu pööratud, nagu see teema väärriks. See ei puuduta ainult venekeelseid koole, vaid ka eestikeelseid koole, see ei puuduta ainult gümnaasiumiastet, vaid ka põhikoole. Ning kõige otsesemalt puudutab see õpetajate palkasid kõikides nendes koolides. Ainuüksi selle riigieelarve rahaga, mida riik toetusena eraldab, oleks koolivõrgu mõistliku korralduse korral Tallinnas võimalik õpetajate palka olulisel määral tõsta. See oleks võimalik, nagu juba öeldud, olemasolevate vahendite piires. Ma väga loodan, et sammud, mis Tallinna Linnavalitsus on astunud koolivõrgu kavandamisel, saavad võimalikult kiiresti lõpuni tehtud. Head eeskuju on näidanud Tartu linn, kes sisemise arutelu tulemusena on minu arvates jõudnud väga mõistlike ettepanekuteni. Nii et Tallinnal on, kellest eeskuju võtta.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Elektri hind

Esimees Ene Ergma

Palun järgmine küsimus, kolleeg Urve Palo, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile!

Urve Palo

Lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Eelmisel nädalal käsitles Riigikogu riiklikult tähtsa küsimusena elektri hinda. Selle käigus mõlemad eksperdid, nii Konkurentsiameti juht kui ka üks müüjate esindajatest kinnitasid, et aastast 2013, mil me siseneme avatud elektriturule, kallineb elektri tootmise hind 45–50%, kui me vaatame tänaseid hindu avatud turul. See tähendab seda, et kui elektri tootmise maksumus moodustab 30% elektri tarbijahinnast, siis inimeste jaoks kallineb elekter aasta pärast tõenäoliselt 16–20%. Kui te olete ka seda meelt ja kinnitate seda, siis ma küsin: milliseid meetmeid plaanib valitsus või majandusministerium kasutusele võtta, et inimesi aidata ja tulevast hinnatõusu leevendada?

Juhan Parts

Esiteks tahan ma seda arutelu tunnustada. Ma vaatasin selle arutelu protokollile ja seal oli minu jaoks ootamatult vähe populistlikke ideid ja avaldusi. Nii et väga konstruktiivne arutelu. Aitäh sotsiaaldemokraatidele selle korraldamise eest!

Nüüd teie küsimusest. Kõigepealt teie väide, et turu avamine toob kaasa tootmiskulude kasvu ja elektri hinna tõusu. Selgitage mulle, et kui Eestis avatakse turg, kuidas Latvenergo toodetud hüdroenergia kallineb või kuidas näiteks Soome tuumaenergia kallineb? Turu avanemine tootmiskulusid küll ei suurenda! Tõele vastab aga see, et 2013. aasta 1. jaanuaril me siseneme uude kliimapoliitika raamistikku, mille tõttu kõik ettevõtted – ja see ei puuduta ainult neid, kes kasutavad elektri tootmiseks fossiilset kütust, vaid ka muid tööstusi – peavad ostma CO₂ kvoote turult. Kui palju konkreetselt Narvas elektri hind tõuseb, sõltub tegelikult ennekõike CO₂ turuhinnast. Turuhind kujuneb eri alustel – me ei tea seda, prognoosid on väga erinevad, ka indikatsioonid on väga erinevad –, aga sellest sõltub kindlasti põlevkivijaamade konkurentsivõime. Tarbija jaoks on seis tegelikult mugavam, sest ta teab,

et saab elektrit turuhinna eest, ja kui see turg toimib hästi, on see kõige õiglasem hind.

Teie teine küsimus: sotsiaalsed probleemid. Ma vaatasin ka teie ja teiste erakondade ettepanekuid. Minu arvates, kui see hinnatõus mõjutab sotsiaalset toimetulekut – kindlasti mingitele elanikegruppidele on see mõju tõsisem –, siis neid inimesi me peame ikkagi sotsiaalsete toetustega abistama. Vajaduse korral suurendame toimetulekutoetusi, vajaduse korral, ütleme, sihitame veel mingisuguseid samme. Ma usun, et seda kindlasti valitsus teeb. Praegu me jälgime elektrikulude osakaalu eri elanikegruppide ja ettevõtete tarbimiskorvis. Ja kui te annate mulle järgmise küsimusega võimaluse, siis ma tutvustaksin seniseid monitooringu tulemusi.

Esimees Ene Ergma

Palun esimene täpsustav küsimus, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh! Minutiga on tõesti raske kõike soovivat oma küsimusse panna. Olen teiega nõus, et üks tegur, miks hind kallineb, ongi see, et me siseneme uude CO₂ kvootidega kauplemise korda. Nagu Märt Ots oma ettekandes selgitas, kui me saame need täie laskuga, peame hakkama uue korra järgi CO₂ kvootte ostma, siis tähendab see seda, et meie põlevkivijaamas toodetud elektri hind oleks juba sama kallis, kui see on täna Soomes. Kilovatt-tunnile tuleks siis kohe 2 senti otsa. See tähendab seda, et kuna ühte aastasse langevad nii turu avanemine kui ka uus CO₂ kvootidega kauplemise kord, siis igal juhul elektri tootmishind tõuseb. Ei maksa loota, et seda ei juhtu. Sellepärast on väga oluline, et riik planeeriks konkreetseid samme, kuidas hinnatõusu leevendada.

Esimees Ene Ergma

Küsimus, palun!

Urve Palo

Minu küsimus on, et üks võimalus, kuidas hinnatõusu leevendada, on ka inimeste energiasääst, aga siia maani ei ole majandusministerium energiasäästuettevõtetele lubanud turule tulla.

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg, palun ühe minuti jooksul küsimus, mitte ettekanne!

Urve Palo

Küsimus on selline: kas teil on plaanis luua õiguslik raamistik, et Eesti turule saaksid tulla ettevõtted, kes aitavad inimestel majad-kortereid energiasäästlikuks teha?

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Palun, sellesse ühte minutisse tuleb mahutada 90% küsimust ja 10% eeljuttu!

Juhan Parts

Tehke oma ettepanekud – niivõrd, kui võrd see sõltub õigusraamistikust. Me juba, ma ei taha öelda, et pusime, aga toimetame sellel teemal eri tasanditel minu teada juba viiendat aastat. Olete ehk tähele pannud? Oleme rakanud asjaomaseid programme kortermajade täiustamisel, et sooja mitte raisata. Oleme teinud mitmeid samme Eesti Energia kaudu. Kui te jälgite Eesti Energia kui ettevõtja tegevust, siis näete, et inimesel aidatakse valida õige elektritarbimise pakett ja on palju muidki selliseid samme. Kui on võimalik mingisugune õiguslik mehhanism, mille abil ilmub mõni ettevõtte, kes hakkab tõhusamaks muutma meie kortermaju, kus praegu kõige suurem raisamine toimub pere eelarve seisukohalt, siis ma 24 tundi päevas ja 7 päeva nädalas ootan seda nägemust, kuidas me õigusraamistiku abil suudaksime panna inimesed investeerima oma kortermajadesse võimalikult kiiresti ja lühikesel ajagal. Seal tuleb kõige suurem energiakulude kokkuhoid. Selle osas ma olen teiega täiesti nõus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, teine täpsustav küsimus. Üks minut.

Urve Palo

Täpsustan oma küsimust tõesti. Ma pean silmas sellise õigusraamistiku loomist, mille korral tuleksid turule niisugused energiateenusega seotud ettevõtted, kes võtavad enda kanda projektide rahastamise ning kokkuhoiumeetmete elluviimise, saades tulu energiasäästust. Muide, hoolimata sellest, et energiateenuste

direktiiv nõuab energiateenuseid osutavate ettevõtete tegutsemiseks vajaliku keskkonna loomist, pole Eesti riik seda nõuet veel täitnud. Minu küsimus on: kas teil on plaan vastav seadusraamistik luua või te pole selle teemaga üldse kursis?

Juhan Parts

Oleme kursis. Aga tehke ettepanekud, võrdleme siis oma arusaamu selles küsimuses. Kui on kuskil olemas mingisugune õiguslik imenorm, mis paneb inimesed rohkem energiat säästma, siis see on suurepärane saavutus. See võiks saada Nobeli preemia. Kui me vaatame probleeme, millega kõik Euroopa riigid rinutsi seisavad, kuidas püüavad saavutada võitu energiatõhususes – kui tegu oleks ühe õigussättega, mis tuleks mingist direktiivist Eesti seadustikku üle võtta, siis see oleks ju suurepärane. Teeme selle kohe ära! Kutsume erakorralise istungjärgu kokku ja ärme jõuluaheajale läheme!

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Küsimus on kaheosaline. Esimene pool: kust te võtate kindlustunde, et renoveerimine annab elanikele sellise kokkuhoiu? Majadele tuleb nii suur laenukoormus peale, et kui inimesed 20 aasta pärast saavad sellest laenust lahti, olete elektri hinna tõstnud juba nii kõrgeks, et pole mõtet mingisugust renoveerimist teha. Punkt üks. Ja selle küsimuse teine pool: kust te võtate need toimetulekutoetuste summad, kui praegu uuest aastast juba enne elektrituru avamist väikelinnades tõuseb elektri hind kuni 40% või pea-aegu 45%, millest lehed iga päev kirjutavad?

Juhan Parts

Väikelinnades tõuseb elektri hind 40–45% 1. jaanuarist?! No kuulge, härra Lenk, te olete siiski olnud uudistereporter! Mis see küsimus oli? Kust ma võtan selle, et hoonete renoveerimine toob soojakulude kokkuhoiu? Selline on reaalne praktika. Praegu on nende projektide puhul, mida riik toetab, keskmine soojakulude kokkuhoid olnud 37%. On ka paremaid projekte, on ka vähem häid projekte – sõltub

sellest, mida korteriühistud, kortermajade omanikud kavandavad. Riik toetab kuni 35% ulatuses renoveerimise maksumusest. See on kõige reaalsem kokkuhoid, mida on võimalik saavutada.

Teine küsimus oli, kust tulevad toimetulekutoetuse summad. Juhul kui see hinnatõus tuleb, siis toimetulekutoetuse vahendid on ju eelarves arvestuslikud kulud. Ka praegu on toimetulekutoetuste maksimise ja miinimumpiiri arvestamisel elektrikulud elamiskulude hulka arvestatud. Kindlasti tuleb vaadata, mis-moodi kõik mõjub – kas me peame siin tegema mingisuguse eraldi sammu või otsima lisaraha. Raha toimetulekutoetusteks on eelarves arvestuslik. Kahetsusväärset pean teile kinnitama, et nii palju, kui me oleme seni analüüsinud, ei tundu konkreetselt elektri hinna tõusu mõju inimeste tarbimiskorvale olevat nii fataalne, nagu te püüate kirjeldada. Ma veel kord kor-dan: sellise pere puhul, kes ei kasuta elektrit kütteks, moodustab elektrikulu keskmiselt 2,8% kogu perebudžetist. Nendes majapidamistes, kus elektrit kasutatakse ka kütteks – Statistikaameti andmetel on neid umbes 5,5% kõikidest majapidamistest –, kindlasti juhul, kui elektri hind tõuseb, kasvavad kulud rohkem. Kas need kasvavad samavõrra kui gaasil baseeruva kütte puhul, on teine teema.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Teie võite tegelikult puhata, mul on protseduuriline küsimus ja ma andsin sellest märku ka tõstetud käega. Olnud pool aastat siin Riigikogu koosseisus, huvitab mind juba ammu, miks mõni Riigikogu juhatuse liige võtab endale kasvataja rolli. Miks proua Rand-järv tunneb ennast pahatihti koorijuhina koori ees ja teeb märkusi, mis ei ole kuidagi regle-menteeritud meie töökorraldusega? Ja miks ta lihtsalt ei peata istungit, kui peab seda vajali-kuks? Miks teie ütlete ette, millest peab koos-nema küsimus? Kui keegi läheb küsimuse ajast üle, lülitage mikrofon välja! Ma ei saa aru, miks meie, täiskasvanud soliidsed inimesed, peame teie kasvutamist kannatama?

Esimees Ene Ergma

Ma võin öelda: miks ma pean kannatama teid? Kui on antud üks minut, siis ma palun, et te jääksite selle ühe minuti sisse. See on küsimuse esitamise aeg. Kui teil on mingisugu-sed küsimused proua Randjärvele, siis palun esitage need talle! Ma ei taha inimestel mikro-foni välja lülitada, aga ma palun kõikidel jääda ühe minuti piirresse! Palun, kolleeg Peep Aru, teie küsimus!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud esimees! Teen hästi lühi-dalt. Küsimus on ministrile, ei ole protseduu-riline. Lugupeetud minister, kas te võiksite öelda, kui kaugel on võimalus anda KredExi kaudu renoveerimistoetusi ka eramajadele?

Juhan Parts

Ma loodan, et mitte väga kaugel. Ajalises määratluses sõltub see lõplikust kokkuleppest rahastajatega ehk siis Luksemburgi valitsuse-ga. Põhimõttelised kokkulepped on saavutatud. Kui me suudame kõik asjad vormistada ja lepime kokku kõik piiridetailid, siis me selle lähiajal ka avalikustame. Ma loodan, et me ei räägi siin aastast, me räägime võib-olla kuust, mitte pikemast ajast.

Esimees Ene Ergma

Ja veel üks väga lühike küsimus. Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Lühike küsimus. Siin räägitakse ko-dudest ja perede elektrikulust, aga ühed väga suured elektritarbijad on tervishoiuasutused, tervishoiusüsteem. Kas on mõelnud keegi ka selle peale, mis saab tervishoiuteenuste hinda-dest, kui elekter kallineb?

Juhan Parts

Kindlasti on sellele mõeldud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise ja kuna infotunni aeg on läbi, tänan riigikogu-lasi küsimuste esitamise eest ja valitsusliik-meid vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu 11. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu. Esiteks, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi; teiseks, Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur; kolmandaks, investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 12. detsembril algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 12. detsembril algatatud raamatupidamise seaduse ja äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; kolmandaks, riigikaitsekomisjoni s.a 12. detsembril algatatud strateegilise kauba seaduse § 76 ja jälitustegevuse seaduse § 9 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; neljandaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine elamislubade andmisega seotud

asjaolude väljaselgitamiseks" eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Nüüd palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 80 rahvasaadikut, puudub 21.

Läheme nüüd tänase päevakorra juurde.

1. Kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (82 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 82 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kaubandusliku meresõidu seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 82. Palun hääletada!

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 26.)

2. Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (102 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Riigikogu majanduskomisjoni algatatud Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu 102 kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Riigikogu majanduskomisjoni algatatud Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu 102. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 27.)

3. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu (118 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu 118 teine lugemine. Palun ettekandjaks kõnepulti riigikaitsekomisjoni liikme kolleeg Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Käesoleva otsuse eelnõu kohaselt jätkab Eesti panustamist Kosovos NATO juhitalval rahvusvahelisel missioonil KFOR-i koosseisus, mille aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu 1999. aasta juuni resolutsioon nr 1244. Eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi. Praegu teenib KFOR-i peakorteris Prištinas üks Eesti kaitseväelastest vanemallohvitser. Lisaks kaitseväele panustab Eesti Kosovo tsiviilmissiooni EULEX.

6. detsembril kohtus riigikaitsekomisjon kaitseväe esindajatega ning sai põhjaliku ülevaate, mis toimub Eesti kaitseväe osalusega rahvusvahelistes missioonipiirkondades, sh ka Kosovos. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teist lugemist 12. detsembri istungil ja otsustas üksmeelselt eelnõu teise lugemise seletuskiri heaks kiita. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas riigikaitsekomisjon üksmeelselt teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning see Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnu Juul! Teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas teie komisjonil oli n-ö ettevaatavalt juttu ka sellest, kui mitu korda või kui mitu Riigiko-

gu koosseisu peavad veel selle küsimusega tegelema, et pikendada selle missiooni tähtaega Kosovos?

Tõnu Juul

Täna küsimuse eest! Arvestades praegust situatsiooni Kosovos – märgata on nimelt teatavat pingestumist piirkonnas –, tuleb meil seda ilmselt veel korduvalt arutada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, kolleeg Tõnu Juul! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid samuti ei ole. Seega võime minna lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu 118. Palun hääletada!

Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 28.)

4. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (121 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu 121 teist lugemist. Ettekandeks palun kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme kolleeg Ülo Tuliku!

Ülo Tulik

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Selle otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati 23. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 7. detsember kell 18, ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud,

mistõttu tuleb otsuse eelnõu teisel lugemisel lähtuda eelnõu esimese lugemise tekstist.

Riigikaitsekomisjon kohtus oma 6. detsembri istungil kaitseväe esindajatega ja sai ülevaate ka selles missioonipiirkonnas toimuvast. ÜRO juhitava rahutagamissiooni aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu 1948. aasta resolutsioon nr 50. Täienduseks eelnõu esimese lugemise seletuskirjale märgib riigikaitsekomisjon, et eelnimetatud missiooniga seonduvat täpsustab ka ÜRO Julgeolekunõukogu 1949. aasta augusti resolutsioon nr 72. Veel täpsustab komisjon, et alates 1997. aastast on Eesti poolt UNTSO koosseisu lähetatud sõjalised vaatlejad teeninud põhiliselt Iisraeli ning Süüria territooriumil. Eelnõu kohaselt saaksid ÜRO vaatlejad vajadusel asuda ka Liibanoni ja Egiptuse territooriumil. ÜRO liikmesriigina aitab Eesti kaasa rahu saavutamisele kriisipiirkondades. Tegemist on puhtakujulise ÜRO nn sinikiivrite vaatlusmissiooniga.

Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu enne teist lugemist oma 12. detsembri istungil ja otsustas konsensusega eelnõu teise lugemise seletuskiri heaks kiita. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas komisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ülo Tulik! Teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea Ülo! Kas sa oskad öelda, kui palju rahvast sinna missioonile on mõeldud saata?

Ülo Tulik

Jutt käib kolmest inimesest, aga tegelikult on neid praegu kaks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, kolleeg Ülo Tulik! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid samuti ei olnud, seega võime minna lõpphääletuse juurde.

Hea Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu. Palun hääletada!

Poolt hääletas 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 29.)

5. Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" eelnõu (125 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" eelnõu 125 teist lugemist. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme kolleeg Andrus Saare!

Andrus Saare

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Selle otsuse eelnõu eesmärk on anda nõusolek Eesti Vabariigi osaluse suurendamiseks Rahvusvahelise Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga aktsiakapitalis ning volitused osaluse suurendamiseks vajalike toimingute tegemiseks. Rahanduskomisjon arutas eelnõu 5. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg sai täis 1. detsembril kell 18. Muudatusettepanekuid ei laekunud ning rahanduskomisjon ei pidanud vajalikuks ka omapoolseid ettepanekuid esitada. Komisjon otsustas teha Riigikogu juhatajale ettepanek võtta eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu istungi päevakorda s.a 14. detsembril ja panna eelnõu teisel lugemisel lõpphääletusele. See otsus sündis konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andrus Saare! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid samuti ei ole, nii et võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas" eelnõu. Palun hääletada!

Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 30.)

6. Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (142 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame kultuurikomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 142 esimest lugemist. Ettekandeks palun kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe kolleeg Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Lugupeetud proua esimees! Austatud kolleegid! Teie ees on kultuurikomisjoni esitatud Riigikogu otsuse eelnõu, mille kohaselt me teeme ettepaneku nimetada Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu liikmeks Riigikogu liikme kolleeg Mart Meri, ning seda lähtudes Eesti Rahvusraamatukogu seaduse § 8 lõikest 7. Sellise otsuse eelnõu algatas kultuurikomisjon oma 5. detsembri istungil ning tegi ettepaneku võtta eelnõu Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 13. detsembril, panna see kohe lõpphääletusele ja vastu võtta. Kõik need otsused tegi komisjon konsensusega. Juhatus tõstis nädala päevakorda kokku pannes eelnõu tänasele päevale, selle vastu me ei protesteerime.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Küsimusi kolleeg Urmas Klaasile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata ja me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele kultuurikomisjoni algatatud Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 142. Palun hääletada!

Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 31.)

7. Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (143 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on samuti kultuurikomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 143 esimene lugemine. Palun veel kord ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe kolleeg Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Lugupeetud proua esimees! Austatud kolleegid! Riigikogu liikme nimetamine Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmeks toimub Eesti Rahvusringhäälingu seaduse § 15 lõike 4 alusel. Selle otsuse eelnõu esitas kultuurikomisjon oma 5. detsembri istungil. Eelnõu sisu on selles, et nimetada Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmeks Riigikogu liige Jaak Allik. Komisjon esitas selle otsuse eelnõu konsensusega, samuti tegime ettepaneku võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 13. skp, panna eelnõu lõpphääletusele ja otsusena vastu võtta. Kõik otsused tegi komisjon suures üksmeeles ehk konsensusega.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Urmas Klaas! Aga teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea ettekandja! Kas kultuurikomisjon tutvus enne selle väga kena otsuse tegemist ja siia saali toomist ka lugupeetud kandidaadi seisukohtadega, mida ta seal tegema hakkab?

Urmas Klaas

Täna väga! Meil on olemas kolleeg Jaak Alliku kirjalik nõusolek kandideerida rahvusringhäälingu nõukogu liikmeks. Me oleme seisukohal, et me võime selle ettepaneku täiskogule teha sellepärast, et Alliku puhul ei ole peidus huvide konflikti, miks ta ei võiks seda

kohta täita. Ja loomulikult, töötades selles nõukogus Riigikogu ja ka oma fraktsiooni esindajana peab ta lähtuma Eesti Rahvuringhäälingu seadusest. Seal on kõik nõukogu liikme ülesanded ja töö olemus kenasti kirjas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Kas nimetatud kandidaadi eelis on see, et peale seda, kui ta on olnud pea kõikides Eesti erakondades, on ta lõpuks saavutanud parteilise sõltumatus?

Urmas Klaas

Suur tänu! Kultuurikomisjon sellise nurga alt seda küsimust ei lahanud. Tulenevalt Eesti Rahvuringhäälingu seadusest on Riigikogul just nimelt fraktsioonide esindajate määramise pädevus ja kuna Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on leidnud, et kolleeg Allik sobib nende fraktsiooni liikmena seda ülesannet täitma, siis see niiviisi saab ka olema, kui täiskogu seda otsuse eelnõu toetab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh! Ma ei näe praegu Jaak Allikut meie hulgas. Kas teile komisjoni esimehena on ikka lõplikult selge, et ta tõepoolest soovib seda kohta vastu võtta? Võib-olla tema tänane puudumine ongi sellega kuidagi seotud, et ta teelikult ei ole endas kindel?

Urmas Klaas

Komisjonile esitas ta väga kindlasõnalise nõusoleku kandideerida ja kinnitas seda hiljem ka suuliselt. Võib-olla on ta nii tagasihoidlik inimene, et ei taha ise selle otsustamise juures viibida. Täpselt ei oska ma kahjuks öelda, miks teda ei ole.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele kultuurikomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest Eesti Rahvuringhäälingu nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 143. Palun hääletada!

Poolt hääletas 68 Riigikogu liiget, vastu oli üks inimene ja erapooletu samuti üks. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 32.)

8. Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu (132 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu 132 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esinaine! Head kolleegid! Eelnõu eesmärk on anda Eesti Vabariigi IMF-i ehk Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga võetud varalised kohustused üle Eesti Pangale ning täpsustada Eesti Panga õigusi ja kohustusi Eesti Vabariigi esindamisel IMF-is. Selleks nägi eelnõu algataja ette kahe õigusakti muutmise: need on Eesti Vabariigi poolt rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks olemisega seotud varaliste kohustuste võtmise ja täitmise seadus ning Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1992. aasta 22. aprilli otsus "Nõusoleku andmise kohta Eesti Vabariigi astumiseks Rahvusvahelise Valuutafondi, Rahvusvahelise Rekonstrueerimis- ja Arengupanga ning nende juurde kuuluvate organisatsioonide liikmeks".

Algataja esindaja nõusolekul ning pärast Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga esindajate ärakuulamist esitas rahanduskomisjon eelnõu 132 esimesele lugemisele muudetud kujul. Muudatusega viidi osa eelnõuga kavandatud eelnimetatud Ülemnõukogu otsuse muudatustest, mis käsitlevad Eesti Vabariigi esindamist Rahvusvahelises Valuutafondis, üle Eesti Panga seadusesse. Kuna Euroopa Liidu riikide ametiasutused on kohustatud konsulteerima Euroopa Keskpangaga iga Euroopa Keskpanga pädevusvaldkonda kuuluva õigus-

akti eelnõu puhul ja käesolev eelnõu käsitleb Euroopa Keskpankade Süsteemi kuuluva Eesti Panga pädevust ja kohustusi, pöördus rahanduskomisjon arvamuse saamiseks Euroopa Keskpanga poole. Oma vastuses kinnitas Euroopa Keskpank, et Eesti Vabariigi IMF-i liikmeks olekuga seotud varaliste kohustuste üleandmine Eesti Pangale on lubatav.

Komisjoni istungi sisuline arutelu piirdus sellega, et Rahandusministeeriumi esindaja täpsustas, et kõikides ülejäänud euroala riikides peale Belgia ja Kreeka tasuvad IMF-i sissemaksed riikide keskpangad ning ka Belgia ja Kreeka valitsus laenavad raha IMF-i sissemaksedeks oma keskpangalt. Mäletatavasti esitati siin saalis eelnõu esimesel lugemisel sellesisuline küsimus.

Komisjon menetles eelnõu 6. detsembril ning tegi konsensussega ettepaneku teine lugemine lõpetada ja viia kolmas lugemine läbi s.a 15. detsembril. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid samuti ei ole. Eelnõu 132 teine lugemine on lõppenud.

Head kolleegid, oleme päevakorra ammen-
danud. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 14.29.

Istungi kestus 1 tund ja 29 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

II ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 15. detsember 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (124 SE) kolmas lugemine
2. Ühistranspordiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (115 SE) kolmas lugemine
3. Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu (132 SE) kolmas lugemine
4. Riigikogu otsuse "Nõusoleku andmine Eesti Vabariigi kvoodi suurendamiseks Rahvusvahelises Valuutafondis" eelnõu (133 OE) teine lugemine
5. Jõuluvana

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärku 11. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Tere hommikust, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Õiguskomisjon algatab kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis on ajendatud sellest, et õiguskantsler on jõudnud seisukohale, et kollektiivlepingu seaduse § 11 lõige 5 on vastuolus mitme põhiseadusest tuleneva põhiõigusega. Tahame selle vea parandada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Neeme Suure!

Neeme Suur

Härra juhataja! Meil on arupärimine keskkonnaminister Keit Pentusele. Arupärimise

teema on maavarade arvestamine. Nagu te teate, võttis Vabariigi Valitsus selle aasta märtsis vastu ehitusmaavarade kasutamise riikliku arengukava. See on Eesti riigi jaoks ääretult oluline arengukava, kui me peame silmas, milliseid investeeringuid kavatses Eesti riik veel selle planeerimisperioodi lõpus ja järgmisel planeerimisperioodil teha meie transpordinfrastruktuuri. Sellega seoses on meil keskkonnaministrile kümme küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle arupärimise minister Hanno Pevkurile. Arupärimine käsitleb tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 täitmist. Nimelt on tervishoiuteenuste korraldamise seaduses öeldud, et Sotsiaalministeerium rahastab tervishoiuteenuseid ja vastavaid tegevusi. Selle järgi on ministeerium 2008. aastast kohustatud välja maksma ka tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumi ehk kapitalikulud. Selleks sõlmitakse leping haigekassa ja ministeeriumi vahel. 2008. aastast alates on see seaduses kirjas. Esialgu planeeriti selleks raha, aga 2009., 2010. ja 2011. aastal selleks mingisugust raha ei eraldatud. Ka õiguskantsler on esitanud oma arusaama selle kohta, et seadust ei täideta. Meie esitasime õiguskantslerile arupärimise juba aasta tagasi. Me küsime ministrilt järgmist. Majandus peaks järgmisel aastal 3% kasvama. Kui varem toodi põhjenduseks keeruline majandusolukord, siis miks ei ole nüüd kapitalikulused ikkagi rahastama hakatud, millal hakatakse seadust täitma ja lõpetatakse seadusrikkumine? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen juhatuse nimel vastu võtnud kaks arupärimist ja ühe eelnõu. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatuse nende edasise menetlemise. Teateid meil täna ei ole, seega liigume edasi kohaloleku kontrolli juurde.

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

1. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (124 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole. Võime alustada lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 124. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 124 on seadusena vastu võetud. (Tabel 33.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Ühistranspordiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (115 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ühistranspordiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 115. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud ühistranspordiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 115 on seadusena vastu võetud. (Tabel 34.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu (132 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole. Võime alustada lõpphääletuse ettevalmistamist.

Tulenevalt Eesti Vabariigi põhiseadusest nõuab eelnõu 132 Riigikogu koosseisu hääletenamust. Enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Panen lõpphääletusele eelnõu 132. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olekuga seotud õigusaktide muutmise seaduse eelnõu 132 on seadusena vastu võetud. (Tabel 35.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Riigikogu otsuse "Nõusoleku andmine Eesti Vabariigi kvoodi suurendamiseks Rahvusvahelises Valuutafondis" eelnõu (133 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Nõusoleku andmine Eesti Vabariigi kvoodi suurendamiseks Rahvusvahelises Valuutafondis" eelnõu teine lugemine. Mul on hea meel paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liige Aivar Sõerd. Palun!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eelmise aasta oktoobris kiitis Riigikogu heaks IMF-i põhikirja muudatused, millega nähti ette osaluskvoodi ja hääletamise reform, mis tagab dünaamiliselt arenenud majandusega riikidele, sh Eestile, parema esindatuse ja tugevama hääleõiguse. Kvoodi suurendamise rakendamiseks on alaesindatud liikmesriikidel vaja anda selleks eraldi nõusolek. Otsuse eelnõu eesmärk ongi anda nõusolek Eesti kvoodi suurendamiseks IMF-is ja volitada Eesti Panka osaluse suurendamiseks vajalikke toiminguid tegema. Eesti kvoot suureneb 32,6 miljoni euro võrra ja on siis kokku 106,8 miljonit eurot, mis on 0,039% IMF-i kvootide üldmahust. Eesti osaluse maksab tervenisti sisse Eesti Pank. Valitsus kutsus tagasi fondi praeguse liikmesusega seotud valitsuse võlakirjad. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ettepanekuid ei esitatud. Komisjon menetles eelnõu s.a 6. detsembril ja tegi konsensuslikult ettepaneku panna eelnõu teisel lugemisel lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Igor Gräzini! Ta ei soovi sõna. Siis ma läbirääkimisi ei ava. Eelnõu 133 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Juhitivkomisjoni seisukoht on, et täna tuleks teisel lugemisel viia läbi lõpphääletus. Alustame selle ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 133. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Nõusoleku andmine Eesti Vabariigi kvoodi suurendamiseks Rahvusvahelises Valuutafondis" eelnõu 133 on otsusena vastu võetud. (Tabel 36.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Ma tänan teid siiralt selle töö eest, mida olete teinud Riigikogu täiskogu II istungjärgul Eestimaa ja tema inimeste heaks ning laiemalt Euroopas ja kogu maailmas! Soovin teile ja teie peredele südamesoojust ja armsat jõuluaga ning jõudu teile edaspidiseks!

5. Jõuluvana

Aseesimees Jüri Ratas

Meil on täna veel üks päevakorrapunkt, selleks on austatud Riigikogu esimehe ja Jõuluvana etteaste. Ma palun teid tulla Riigikogu istungisaali! (Aplaus.)

Jõuluvana

Tere, kallis Riigikogu! Ma mäletan, et kui ma eelmisel aastal siin kõnepuldis käisin, siis ütlesin: "Ees ootab valimiste aasta. Mõnega teist kohtume kindlasti veel, mõnega enam mitte." Mul on väga kurb täna oma sõnadele tagasi mõelda, kui ma meenutan iseenda ja teist väga paljude head sõpra Peeter Kreitzbergi, keda ma rõõmuga tänagi teie keskel näeksin. Aga maailm liigub edasi ning elugi jätkab oma ringkäiku. Mul oli väga hea meel, kui kuulsin, et Riigikogu sai oma ridadesse ka noore ema – Kaja Kallase. Tubli eeskuju kõikidele valijatele!

Teate, sel aastal – esimest korda, muuseas – tuli mul tõsiselt mõte ka vitsakimp kaasa võtta. Ma pean tunnistama, et mul jäid sõnad kurku kinni, kui Näärivana naisabiline Snegurotška mulle muiates teatas, et tervitagu ma Toompeal neid mehi ka, kes ennast ise vabariigiks nimetavad. Ma esiotsa ei mõistnud seda imelikku mõistujuttu. Siis ta seletas, et mõned tippvennad ütlevad enda kohta: "Mina olengi vabariik!" ehk umbkaudses tõlkes: "*I sama respublika.*"

Lõppev aasta oli kogu rahva jaoks eurole ülemineku aasta ja see oli hea. Oli tõesti tore, et kõik pidasid oma sõna, kinnitades üksmeelselt, et euro hindu ei tõsta. Täpselt nii nagu lubati, nii läkski. Isegi hinnasildid jäid samaks, vahetus ainult valuuta.

Arvan, et selle juures on oluline meenutada, et Brüssel ei suuda kahjuks ilmselt ajalukku tagasi vaadata ega paralleele tõmmata. Ühe liidu on Eesti juba lauldes lammutanud. Mis puudutab Kreekale abi andmist, siis rahvasaadik Juku-Kalle Raidi ettepanek saata Kreekasse abi korras mitte raha, vaid bilansivõimelisi raamatupidajaid, oli minu meelest riigimehelik ja väga loov idee.

Ma juba nimetasin, et näen täna siin saalis palju uusi nägusid. Tõele au andes, mõnda näen üldse esimest korda elus. Miks te mulle enam ei kirjuta? Enne valimisi naakusite küll,

et, pai Jõuluvana, too seda ja tee toda. Aga see on iga uue koosseisu puhul, iga nelja aasta tagant niimoodi olnud ja ma ei heida seda kellelegi ette. Mul on olnud senimaani nägude peale väga hea mälu. Ma mäletan isegi seda, mis kohal keegi eelmisel aastal siin saalis istus ja kus ta töötas. Uue koosseisuga seoses on Riigikogus muidugi mõista suurim uuendus see, et fraktsioone on järel neli. Ma ei hakka ennustama, et nii edasi liikudes oleme varsti tagasi üheparteisüsteemi juures. Eks te ise tea paremini. Ma julgen oletada, et te aimate kõik, keda ma silmas pean, kui ütlen, et sellel parteil on isegi juht juba olemas.

Vabariigi Presidendi saite siin saalis ära valitud. Vaat see on väga kiiduväärt ja ajalooline tegu! Lubasite enam-vähem kõik läbiseegi, et loodate presidendi Riigikogus ära valida. Sõbrad! Ma soovitan teile, et proovige ka kõikidest muudest lubadustest pooled ära täita, siis olete eriti tublid.

Ega õiguskantslerit täna siin ei ole? Või soovolinikku? Vaat neilt tahaksin küll küsida, et ega neil ei ole jäänud märkamata tõsiasia, et Riigikogu juhatus on sooliselt totaalselt kaldu. Jüri on väga tubli mees.

Ühest asjast ei saa ma aru. Kui vaadata kaugelt, Tiibeti või Hiina kauguselt, siis tundub, et mõnel teist on mingi valu tekitada, nui neljaks, iseenele probleeme, et siis nendega nagu lohega võitlema hakata.

Või need, vabandage väga, päkapikudiskolikud kampaaniad Riigikogu-siseselt energiat säästa. Mul jääb üle nõustuda Marek Strandbergiga, et energiasäästunädal on samasugune asi nagu karskusminut.

Nii palju toetus- ja sõprusrühmi ei ole selle maha sambad ja orvad juba aastakümneid näinud: 37 toetusrühma ja 45 sõprusrühma. Ime, et te selle kaelamurdva koorma kõrvalt üldse istungitele jõuate. Tulge ikka maa peale, kullakesed, ja tegelge sellega, mida Eesti rahvas teilt tegelikult ootab. Ju sellepärast ongi pilt, mis siit saalist rahvani jõuab, alati optimistlikult rõõmus ning tulvil armsaid naeratavaid nägusid, samal ajal kui rahandusminister Jürgen Ligi on saalis alati mossitav ja mõne meelest lausa ülbe olemisega. Teate, inimene, kes tööd murrab, ongi sellise näoga. Brüsselist saabuvat Ligi tasub meelde jätta, kunagi võib seda nagu elus vaja minna.

Sinule, kallis Peeter Võsa ... Kus sa oled? Kohtub valijatega. Võsa Peetrile tahan öelda, et õpetajatele lossi näitamine oli alles elu õied, sest selle kõige juures lolliks jäävate õpilaste hulk on varsti nii päästmatult suur, et Õllesummeri korraldamiseks on vaja kuus korda suuremat lauluväljakut. Teades täna, et nii teie kui ka õpetajate palk uuest aastast tõuseb, on kohe ukse taga järjekord. Nii et olge valmis järgmisi ja järgmisi külalisi viisakalt vastu võtma.

Aga lõppude lõpuks tulen tänase päeva põhiliste, heade asjade juurde, Jõuluvana kingituste juurde. Need on mul siin kotis nagu igal aastal.

Ma palun kingituse lunastamiseks esimesena valmis panna Keskerakonna fraktsioonil!

Viktor Vassiljev

Tere, Jõuluvana!

Jõuluvana

Tervist!

Viktor Vassiljev

Kas me peame luuletuse ka lugema?

Jõuluvana

Kas te tahate ausat ja ilusat vastust?

Viktor Vassiljev

Ma tahan tõest vastust.

Jõuluvana

Olge hea, esinege millegagi, mis mulle ja rahvale meeldiks!

Viktor Vassiljev

Ma loodan, et meeldib.

Jõuluvana

Olge head, laske tulla!

Viktor Vassiljev

Luuletus on siin, ise tegin eile. Fraktsiooni juhatus kinnitas ära. See väljendab Keskerakonna fraktsiooni vaateid ja on seega meeskonnatöö.

Erakonnad Riigikogus istuvad kui kord ja kohus, et me rahvas poleks ohus ega näljast põsed lohus. Tahaks teha sellist seadust,

millest õhkaks hinge headust,
et saaks poolt- ja vastuhäältest
seadusele kohast väärtust.
Meil on nuppe igast värvist
ja mis siis, et vahel närvis,
valijate hüve tarvis
haarama kolleegil sarvist.
Õnneks hea juhataja,
lahkel häälel hurjutaja,
meeli jahutab, kui vaja,
et ei tõuseks järeltkaja.
Aga täna on meil tulnud,
keda päevakorras polnud.
Tea, kes on ja mida toonud,
meie majja rahu loonud.
Tere, Jõuluvana lahe,
ei me ole kahevahel,
see, et küllastad meid vahel,
on ju kindel rahva tahe.

Jõuluvana

Hea lugu! (Aplaus.) See oli väga hea lugu. Omavahel öeldes, teie siin Toompeal peaksite eriti hästi teadma (ma ei pea silmas mitte ainult teie fraktsiooni, vaid ka teisi), et valijal on üldiselt üsna lühike mälu. Aga see luuletus oli nii hea, et see jäi mulle meelde. Ärge seda järgmisel aastal enam ette lugege! (Naer.) Mul on teile mõned kingitused. Kõigepealt kingin teie fraktsioonile majasiseseks kasutamiseks elektrikarjuse, et saaks korda hoida ja sõna-kuulmatuid nuhelda. Peale selle, selleks et helgemad pead laiali ei jookseks, kingin teile ringiliikumiseks selle aasadega kõie. Olge head, hakake siit ridade vahelt kohe minema. Võtke kinni ja nendele, kelleni kõis ei ulata, andke piitsa! Aitäh Keskerakonnale! Aitüma! Jõudu! (Aplaus.)

Ma palun nüüd siia Reformierakonna!

Valdo Randpere, Margus Hanson, Kalle Jents (laulavad)

Reformikesi tuleme präänikute maalt,
meil taskus pähkliid magusad
ja sabad püsti ka.
Nüüd Riigikogus ripume kolmekesi reas,
siin silma peal me hoiame,
et seadused saaks head.
Me usume, et kindlasti rõõmustame teid,
kuid kõigiks headeks asjadeks
pole pappi meil.
Ja piparkoogineiukest kaasas pole ka.

Ta kuusega koos pikali on ahjuplaadi peal.
Reformikesi tuleme präänikute maalt,
meil taskus pähkliid magusad
ja sabad püsti ka.

Jõuluvana

Väga ilus esitus! (Aplaus.) Et natukenegi leevendada teie kui valitsuserakonna süükoor-
mat opositsiooni ees, et nimelt tõrjuda süüdis-
tust, et te elust mitte midagi ei tea, siis ma kin-
gin teile ajalehest Kesknädal Tallinna Televi-
siooni programmi. (Aplaus.) Kuna sealt aasta
jooksul niikuinii väga palju uut ei tule, siis
võite selle aastaks seinale jätta.

IRL.

Marko Pomerants

Tervist!

Jõuluvana

Tervist!

Marko Pomerants

Meil tekkis lõhe, tegelikult kaks, et millist
luuletust esitada. Seetõttu me loeme ette selle
neljanda.

Hea, et tulid, jõuluvana, sahinaga vahvalt
ja et tõid meile armastust
otse meie rahvalt.

Mida soovida?

Kuuljat kõrva kingikotti,
mõtteselgus poleks paha,
ja me mokaadele peale
mesilasevaha.

Ka me rahvale sa vii kingid,
vala otse kotti.

Tänu nende pingutustele
me pole läind pankrotti.

Mida meil on rahvale siis pakkuda?

Kõrgharidus on varsti tasuta,
ole mees ja kasuta!

Emapension tuleb varsti.

Maale saame saata arsti.

Hea, et tulid, jõuluvana,
sahinaga vahvalt!

Jõuluvana

Aitäh tõsise loo eest! Teie pakk on vaat et
kõige suurem. IRL, teate, te harjutage ja kui
tundub, et saab hea, siis tehke ära. Siin on teile
kott kipsi, pintslikomplekt ja punane värv.
Tehke kõigepealt üks makett oma haldusrefor-

mist, nii et kõik sellest aru saaksid, ja siis viige ellu. (Aplaus.)

Sotsid, palun!

Sven Mikser

Hea jõuluvana! Kas sa tead, mis asi on poeet-laureaat?

Jõuluvana

Ma mäletan neid, kes omal ajal olid.

Sven Mikser

Poeet-laureaat on Inglise õukonnas alates Henri VII ajast olnud selline isik, kellele valitus teeb kohustuseks ametlikeks tähtpäevadeks komponeerida oode ja muid värse.

Jõuluvana

Siis ma umbes tean.

Sven Mikser

Ja kuna meil, erinevalt teistest fraktsioonidest, ei ole sellist poeti jumala armust, siis meil käib *ex officio* fraktsiooni esimehe ametiga kaasas poeedi-laureaadi tiitel. Seega, ma loen sulle sügavalt opositsioonilise ja ühiskonnakriitilise jõululuuletuse "Pühadeäng Toompeal".

Talv lumetu on sügavalt sümboolne, kui käes on kriis, ka lumelt säästetakse. On katkend koostöö, varem kolmepoolne, nüüd isand Stenbock üksi tõstab makse. Kui valitsus ei pilla teatepulka, kui üle hüppepaku ta ei astu, siis jõuame pea viie jõuka hulka. Selg ees, meil juba Kreeka tuleb vastu. Oh, leiaks õige menetlisenormi. Ah, kui need oponendid vaid ei tõmbleks, siis paneks toime haldusereformi, siis pintsakugi nõobi külge õmbleks. Mõelge, on 's minister selles süüdi, et sõber teenis veidi süütut pappi, et elulube osteti ja müüdi! Ei ole ju, no tule, taevas, appi! On kodukulud vajund kaduvikku, on jäänud aateist tulvil kahekeelsus. Kes usub Ansipit, kes päkapikku, oo püha öö, oo püha lihtsameelsus! Nüüd unustan skandaalid, kriisid, jama, jään unne, enne kevadet ei ärka. Eeskujuks olla polegi niisama, ilm imetleb, ent lumpen, loll, ei märka!

(Aplaus.)

Jõuluvana

Sven! Kas sa tead, mida päkapikud ütlevad, kui nad sind televiisorist vaatavad? Nad ütlevad: "See on see ähvardaja!" Aga mul on teile kingitus ka. Karikas. See on teile selle eest, et te aina pürgite ja olete väga tublid. Kui ma selle karika nüüd täidaksin, siis te märkaksite, et siia on augud sisse puuritud. Seda sellepärast, et teie olete Riigikogus nagu üks kannatuste karikas, kuhu kõikide tilkuvate erakondade laialijooksjad, väljavalgusjad ja minematilkusjad satuvad. Sellepärast saate oma fraktsioonis harjutada, millise augu ette näpp käib, et tilkumine peatada. (Aplaus.)

Ma tahan teile, armsad Riigikogu liikmed, lõpuks lugeda ette ühe väikese väljavõtte ühest Kersti Merilaasi ilusast luuletusest. Kodus puhkust veetma hakates ja jõuludele vastu minnes mõelge selle luuletuse peale.

Ära tao endale vastu rindu!

Ära peksa pead vastu poste!

Ära rapsi rusikatega õhku!

Võta trumm!

Kena jõuluaega, kallid Riigikogu! Ole hea, pea meeles, et inimesed igatsevad Toompea poole vaadata alt üles, uhkuse, kindluse ning lootusega! Ära vea neid alt! See ongi sinu kui saadiku vabadus ja selleks on sulle antud mandaat. Selle tõestamiseks teen ma ettepaneku lõpetada 2011. aasta nii, et kõik täna siin saalis olijad hääletavad tõepoolest nii, nagu nad ise oma südametunnistuse järgi õigeks peavad ja oma südames tunnevad. Keegi ei kaota, keegi ei võida. Esimest korda saad vajutada seda nuppu, mis sulle tõesti päriselt meeldib. Hoolimata sellest, oled sa opositsioonis või koalitsioonis, vali lihtsalt kas punane või roheline, see, kumb värv on sinu jaoks rohkem jõulude värv. Hääletagem!

Ilus kirju pilt sai. Ma tänan teid! Rahulikku pühi! Olge terved! Me kohtume teiega aasta pärast. (Aplaus.)

Istungi lõpp kell 10.36.

Istungi kestus 36 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees